ALEXANDRI APHRODISIENSIS Super Priora reſolutoria Ariſtotelis, ſubtiliſsima Explanatio:

A IOANNE BERNARDO FELICIANO
in latinum conuerſa: & Nuper ad Græcorum exemplarium fidem diligentiſſimè recognita, & à mendis penè infinitis purgata: ac Figuris varijs mirabili artificio confectis, Recens ad ratiocinandi genera & illorum, accidentia cognoſcenda inuentis, referta.

COPIOSISSIMO OMNIVM IN EADEM ſcitu dignorum, Nunc addito.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Ne quis hunc vſquam alius ſuæ ditionis locorum impune librum imprimat, alibiue impreſſum vendat, & Pontificis Maximi, & Veneti Senatus Illuſtriſſimi Decreto cautum eſt.

VENETIIS apud Hieronymum Scottum.
M D LIX.

PRAEFATIO

ALEXANDRI APHRODISIENSIS IN ARISTOTELIS STAGIRITAE PRIORA RESOLVTORIA.

Ioanne Bernardo Feliciano Interprete.

LOGICA & ratiocinatrix tractatio, quæ nũc nobis ꝓpoſita eſt, ſub quam demonſtratiua, dialectica ſeu diſſertatiua, & tentatiua, & inſuper captioſa methodus reducitur: opus q;dem philoſophiæ eſt, ipſi tamen aliæ quoq; nõnullæ ſcientiæ & artes utuntur, ubi uidelicet eam à philoſophia acceperint: quippe cum ad hanc pertineat, ut & eam inueniat & conſtituat, & ad ea, quæ maxime ſunt præcipua ipſa utatur. Cum igitur opus philoſophiæ ſit, alijs pars, alijs non pars, ſed inſtrumentum eſſe eius uidetur. Qui eam eſſe partem philoſophiæ dicunt, propterea ad id aſſerendum inducuntur, ꝙ quemadmodum circa reliqua, quæ philoſophiæ conſenſu omnium partes ſunt, uerſatur philoſophia, inuẽtionem ipſorum, & ordinem, & conſtitutionem opus ſuum efficiendo: ſic circa hanc tractationem facit. Quæ cum ſit philoſophiæ opus, neutrius ex reliquis philoſophiæ partibus, neque contemplatiuæ neque actiuæ, membrum eſt: quippe cum aliud hęc, aliud illę ſubiectum habeant: & diuerſum uniuſcuiuſq; ipſarum propoſitũ ſit, ita ut quibus inter ſe differentes illæ inter ſeſe ex aduerſo diſtinguuntur, ijſdem hæc quoque methodus cum ab utraque illarum diuerſa ſit, merito etiã ipſa ex aduerſo ab illis diſtinguatur. Differt enim ab illis tam ſubiecto, quę ſunt auctoramenta.i.dignitates & propoſitiones: quàm fine ac propoſito. Huius ſiquidem propoſitum eſt, ut quadam propoſitionum compoſitione, ex ijs quæ ponuntur, & cõcedũtur, neceſſario colligi aliquid demonſtret. id quod neutrius illarum finis eſt.

Logicã eſſe philoſophiæ partem.

Qui uero non partem, ſed eſſe hanc philoſophiæ inſtrumentum aſſerunt, ſatis eſſe id negent ad oſtendendum aliquid artis alicuius, aut ſcientiæ partem eſſe, ꝙ ars aliqua aut ſcientia circa eam partem eo modo uerſetur, quo circa unãquãq; ex reliquis partibus ſuis, de quibus tractat. partem enim non ex eo tñ indicari, ꝙ circa eam aliquid uerſetur: ſed adeſſe etiã illud debere affirmant, ut finis ipſius & conſtitutio non ad aliud aliquid referatur ex ijs, circa quæ eadem hæc ſcientia uerſetur: neque illius cauſa quæratur, & conſtituatur: quippe cum id quod ad utilitatem & uſum quorundam aliorum quæ ſub eadem ſcientia, aut arte ſunt, reducuntur, merito neque ab illis quorum cauſa & eſt & fit, ex aduerſo diſtinguatur: neque pars ſimilis illis ſit, quorum cauſa eſt. Quod enim ad aliqua reducitur, & cuius finis quia ad aliorum inuentionẽ & conſtitutionem confert, propterea exercetur, id inſtrumentum illorum aliorum eſt. Quemadmodum enim in diuerſis artibus, quod alicuius artis opus eſt, id cuiuſdam alterius eſt inſtrumentũ: ita ſi aliqua ſint in eadem etiam ſcientia & arte, quæ inter ſeſe hanc rationẽ habeant, efficietur, ut alterum illorum ſit inſtrumentum, alterum quod præceſsit, opus & pars. Quippe cum nihil uetet, quo minus maleus, & incus fabrilis artis ſint inſtrumenta, licet eiuſdem quoque opera ſint. Adde, ꝙ euenit ijs, qui partem hãc philoſophiæ eſſe dicunt, ut philoſophiæ partem aliarum ſcientiarum & artium inſtrumentum eſſe fateantur: quæcunque ad confirmationem & conſtitutionem ſuorum ratiocinationibus & demonſtrationibus uti conſueuerunt. utuntur ſiquidem ipſis his, non ut partibus proprijs: neq; enim fieri ullo modo poteſt, ut diuerſarum ſcientiarum eadem pars ſit: neque illarũ quępiam circa horum conſtitutionem & inuentionem uerſatur. Quare ipſis ut inſtrumentis prorſus utunt̃. At ſi ita eſt, ea ſcĩa ſemper eſt magis architectonica, ac principalis, q̃ ad ꝓprium ſuum opus efficiendum opere & fine alterius cuiuſdam artis utitur, quæ ꝓprium ſuum opus ad uſum huius reducat: ſicut frænorum fabricatrix ad ęqueſtrem: nauium extructrix ad gubernatoriam. Atque ita ex iſtorum ſententia ſequeretur, ut aliæ perfectiores philoſophia eſſent ſcientiæ & artes, quarum philoſophiæ pars inſtrumentum eſt. Quòd ſi nõ totam logicam tractationem ad inuentionem & conſtitutionem eorum, quæ in philoſophia in quęſtionem ueniũt, uel in alia aliqua ſcientia & arte conſiderantur & quæruntur, referri dicant, ſed eſſe quædam quæ in ipſa hac conſiderantur & quæruntur, quæ nullam ad rem utilia ſint: primum concedent conſentaneè à ueteribus, qui ad uſum uſq; logicã tractationem prouexerũt, inſtrumentum ipſam & non partem dici: Deinde ex ſententia ſua aſſerent, utilem partem logicę, eſſe inſtrumentum: inutilem eſſe philoſophiæ partem. At enim ſi id, quod utile eſt, melius, & maiore ſtudio, & negocio dignum habetur, q̃ quod eſt inutile: efficietur, ut q̃ melior logicæ pars eſt, philoſophiæ & alia-

Logica inſtrumentum potius eſt, quã philoſoſ hæc pars.

rum artium & ſcientiarum inſtrumentum:quę deterior eſt,& minore ſtudio digna,philoſophię pars ſit. cum tamen inſtrumentum in omnibus ab eo opere, quod eſt pars,ſecundum locum obtineat.Præterea, ſi tãquàm exercitatio cogitationis habeatur ad ea, quæ in philoſophia quæruntur, inueniendã: ita quoque in inſtrumenti loco eſſet. ſi uero ad cognitionẽ ueritatis ſpectet, contemplatiuæ philoſophiæ partis membrum haberetur, cuius uidelicet finis cognitio eſt. Logica autem conſideratio,ut iſti dicunt,de inutilibus, quæ philoſophiæ pars eſt, quo ſtudio digna eſſe cenſeret? Quę.n.ſtudio merito digna ſunt, uel ad alia aliqua referuntur, quæ per ſeſe ſint expetenda, uel in ſe dignitatem habẽt. Non.n.cuiuſlibet rei & uilis cognitio philoſophia digna eſt: quippe cum melius ſit, ut nonnulla ignoremus. Sed philoſophiæ diuinarum, honoratarumq; rerum cognitio conuenit. ea autem eſt de iis, quæ natura, quæ diuina quædam ars eſt, efficit. nam etiam contemplari, ſicut ex græco nomine quod eſt θεωρεῖν, ideſt diuina inſpicere,manifeſtum eſt, diuinitatem quandã præſefert. θεωρία enim, id eſt contemplatio nihil aliud quàm de diuinis inſpectationem,& cognitionem ſignificat. Vnde etiam contẽplatiuam philoſophiam diuinarum rerum,& earum,quæ natura ſunt, & conſtant,eſſe ſcientiam aſſeueramus. talium.n.cognitio ſtudio digna per ſe eſt. Vbi autem ea, quæ conſiderantur,neq; ad alia aliqua referuntur, neq; in ſeipſis iucunditatem aliquam,aut dignitatem habent,eiuſmodi cognitio ſuperuacanea prorſus cum ſit,& inanis,neq; philoſophię accõmodata eſt.Maxime enim oium conuenit philoſophiæ, ut nihil temere quemadmodum agit,ita quoq; contẽpletur:ſed & actioni & contemplationi ſimili modo terminum habeat. Nam quæ in Geometria conſiderantur, ſimilia non ſunt,ut iſti opinantur,qui eam inutili parti Dialecticæ comparant. Primum.n.Geometria non eſt pars eius,quæ proprie dicitur philoſophia,ut iſti dicunt: Deinde Aſtrologia,quæ Geometrię quodammodo pars eſt, de diuinis & naturalibus ſubſtantijs contẽplatur:quarum cognitio & pulchritudinem in ſe cõtinet,& dignitatẽ. Accedit,ꝙ quàplurima ſunt,quæ ex Geometria proficiſcũtur, quæ ad philoſophiam ſunt utilia:ob quę nõ iniuria ei ſtudium impenditur. Nam nõ de ſenſibilibus tantũmodo, ſed de ijs quoque, quæ ſenſum exceſſere, & ſunt intelligibilia, diſputare,illud ſanè philoſophicæ cõtemplationi utiliſsimum eſt: quippe cum incorporeæ & intelligibiles ſubſtantiæ priores & precioſiores ſenſibilibus ſint,circa quas contemplatiuus Philoſophus uerſatur. Præterea. Geometria de lineis,& planis,& ſolidis à pueritia homines tractare aſſuefacit: & ſeparatim de unoquoq; horum rationes docet: quorũ nullum ſenſui expoſitum eſt. Poſſe enim inter ſe ratione diuidere ea, quæ licet ſubſtantia differant, ſubſiſtentia tñ & exiſtentia eſſe ſeparata à ſe mutuo non poſſunt,ad Philoſophicam contẽplationem per quã neceſſarium eſt principia.n.eorum, quæ natura cõſtãt,quæ ſunt materia & forma, ita ſumi:quæ tñ ſubſiſtẽtia inter ſe nequeunt ſeparari, neq; alterũ abſq; altero eſſe ullo modo poteſt.Quin & intelligibilium differentias, & numerum generum, quibus oia quæ ſunt,ſubiiciuntur,hoc modo facit,dum quæ confuſa ſunt, ratione ſeparat. Nouem.n.genera in ſubiecto

Philoſophię excellentia.

in ſubſtantia ſunt: & ſine ea ſubſiſtere non poſſunt. Atq; ad hoc neceſſaria ità,atq; utilis geometria eſt: dum ſeparatim de linea quaſi de natura quadã, quæ per ſe ſit,ſeparatim de plano, & ſolido diſſerere aſſuefacit: quorum nihil abſq; naturali corpore ualet ſubſiſtere. Ratiocinationibus præterea & demonſtrationibus ad earum, quæ ab ipſa ſtatuuntur, probationes cũ utãtur,aſſuefacit iuuenes ut,in philoſophiaquoq; fabuloſis nugis de propoſita re minime credant, ſed demonſtrationes requirant, & ſola ea certa eſſe exiſtiment, quæ uel ex ſeſe nota fuerint, uel per demonſtrationem confirmata.Adde,ꝙ proportionibus quoq; & cõuenientiis ad proprias probationes utitur geometria: quibus multa etiam in philoſophia ſolent demonſtrari. Quorum ſanè omnium nihil ab inutili iſtorum dialectica ſumi poteſt, quod ad philoſophiam cõducat. Quapropter tanq̃ inutilis prorſus & ſuperuacanea merito eſt à philoſophiæ contẽplatione exterminanda. Neq; reſolutoria hæc,quia eſt inſtrumentum & non pars philoſophiæ, icirco minori ſtudio digna eſſe nobis debet:quippe cum ſtudium erga inſtrumẽta ex eorum dignitate iudicetur,quæ ꝑ inſtrumenta uel ſiunt,uel demonſtrantur:per demonſtrationem uero cõprobentur quæ in philoſophia digniſsima ſunt. Nã,cum cætera omnia ì philoſophia q̃ plurimo ſtudio digna ſunt,tum ante oia contemplatio & cognitio ueritatis.ueritas enim & maxime ꝓpria homini eſt,& maximum bonũ. Eſſe.n.eam maxime homini ꝓpriam ex eo patet, ꝙ quemadmodum unicuiq; ex cæteris animãtibus quoddam proprium & naturale bonum eſt, alijs curſus, alijs uolatus, natatus quibuſdã, aliquibus cuſtodia, alijs baiulatus,atq; alijs aliud huiuſmodi: ſic homini ſcientia & cognitio propria eſt ac naturalis. Oẽs.n.homines natura ſcire appetunt.cuius rei indicium eſt, ꝙ ex ſenſibus eos magnifaciũt, qui maioris cognitionis ipſis in cauſa ſunt: & ꝙ ſtatim à pueritia audiendi ſtudioſi, & fabularum ſunt. infantes.n.& pueri audiendis fabulis mirum in modum uacant:quaſi cognitio naturalis hominibus ſit: quippe cum nihil aliud niſi cognitionem ex fabulis percipiant.quin etiam ingenioſiores pueri illi iudicantur, qui ſtudioſiores fabulis huiuſmodi audiẽdis fuerint. Ex eo quoq; ꝓpriam eſſe homini ueritatẽ cognoſcitur,ꝙ ueri cognitione & maxime & euidẽtiſsime homo à cæteris animalibus diſtat. uirtutum enim & actionũ honeſtarum ueſtigia quędam in brutis quoq; animalibus,inuenire licet:quippe cũ quædam ex ipſis fortitudinis,quædam temperantiæ, iuſtitiæ nonnulla habere partem quandam uideantur: aliqua uerò etiam prudentia, aliqua liberalia exiſtimẽtur.Sicut ex ijs uidelicet, quæ de hiſtoria animalium in pluribus libris conſcripta ab Ariſt.ſunt.at ueritatis & contẽplatiui intellectus bruta prorſus ſunt expertia. Adde,ꝙ maximum quoq; ex humanis bonis contemplatio eſt.ueritas.n.oibus bonis & apud deos & apud homines antecellit. nam ſi oportet de iis etiam quæ ſupra nos ſunt, ſententiam proferre, non alia aliqua operatio diis niſi hęc relinquẽda eſt. Circa aliquas enim ex reliqs uirtutibus operari eos concedendum nullo modo eſt:quippe cum circa affectus huiuſmodi uirtutes uerſentur, eoſq; moderentur & componant:numen uero ipſum affectibus prorſus careat. Virtutes præterea morales cum ele-

Veritatis ſtudium homini proprium eſt.

ctione exiſtunt: eas.n.habitus eſſe electiuos demõſtratum eſt. at electio eſt appetitus conſultatiuus: conſilium autem de iis eſt, quæ in conſultationem ueniunt: ꝯſultamus uero de iis, quæ & in noſtra ſunt poteſtate & quo modo euaſura ſint, incertum eſt. At diis nihil huiuſmodi ꝯſultabile eſt. ſi autem quicquam non eſt conſultabile, neq; conſilium erit: ſi nõ conſilium, neq; electio: ſi nõ electio neq; uirtus, quæ ex electione exiſtit. Tametſi diis ipſis aſsidua & nulla intermiſsione interrupta ueritatis contemplatio eſt: ut autẽ homo ea aſsidue operetur, nullo pacto poteſt. multi.n. uitę caſus, quibus addictus eſt intercidere cõſueuerunt, qui à nobilioribus rebus ipſos abducunt, atq; auocant. Quatenus tñ licet, ab affectibus & humanis turbationibus ſuſpiciens in diuina hac contemplatione, quæ merito θεωρία. i. diuina inſpectio nñcupatur, nobiliſsima inſpiciendo operatur. Quãdo igitur hac animę facultate ſimiles diis operationes exercet, diis ſimilis efficitur. Si igitũ maximum bonum homini eſt, ut deo ſimilis fiat: id autem ex contemplatione & cognitione ueritatis cõparatur: ueritatis uero cognitio per demonſtrationem fit: merito demonſtratiua maximo honore & ſtudio digna haberi debet: ac propter ipſam ratiocinatrix & ſyllogiſtica. quippe cum demõſtratio ratiocinatio quædam ſit. Propterea.n. etiam Ariſto. priuſquam de demõſtratione docuerit, his in libris de ratiocinatione pertractat, qui priores reſolutorij inſcribũtur: docetq; nos quid ſit ratiocinatio, ex quibus conſtet, quot figurę ad ratiocinandũ idoneę ſint, & quę ipſarum ſint differẽtiæ. formæ enim cuidam communi figuræ hæ ſimiles ſunt, in quã iniecta materia atq; adaptata ſpeciem quãdam licet exprimere: quæ in diuerſis materiis eadem ſit. Sicut.n. in formis iiſdem diuerſitas eorum quæ inſeruntur, nõ penes ſpeciem & figuram ſpectatur, ſed penes materiam: ſic in figuris ratiocinandi ui præditis fit. docet etiã quot in unaquaq; figura iugationes ſint: quæq; ex his ad ratiocinandum aptæ, quæ ineptæ habeant. Quę item ratiocinationum in unaquaq; figura inter ſe differentiæ ſint. Quæ perfectæ ex ratiocinationibus, quæ ex ſe notæ, quę demonſtrationibus non indigeant: quæ imperfectæ, & non indemonſtrabiles. & unde, quæ imperfectæ ſunt, eſſe ratiocinationes dicantur. docet ibidem de ꝓpoſitionum inuentione, quo modo inuenire propoſitionem ualeamus, ut nobis in unaquaq; figura accommodatæ ratiocinationes ſuppetant. De ratiocinationum item reſolutione agit, & in uniuerſum de omnibus, quæ ratiocinatricis tractationis propria ſunt. Atq; ubi de his oĩbus in duobus his prioribus reſolutoriis libris dixit, poſtea de demõſtratione, de qua hic proponit, in poſterioribus reſolutoriis qui etiã ipſi duo ſunt, diſputationem faciet. Iccirco autem priores reſolutorij qui de ratiocinatione, poſteriores, qui de demonſtratione agunt, inſcribuntur: quia prior ratiocinatio demonſtratione natura eſt. Nam in prædicamentis quoq; didicimus priora natura ea eſſe, quæ ex ſubſiſtendi conſequutione cum illis non conuertuntur, quibus poſitis ipſa ſubſequuntur. cuiuſmodi ſunt etiam genera. omne.n. genus unaquaq; ex ſpeciebus quæ ſub ipſo ſunt, prius natura eſt: eo ꝙ poſita ſpecie genus prorſus ſequitur: ſpecies autẽ poſito genere minime. ſimili modo ſe habent ſpecies ad ea quorum ſpecies ſunt: priores enim etiam ipſæ illis ſunt. ita quoq; ratiocinatio ad demõſtrationem ſeſe habet. ſi.n. ſit demonſtratio, ratiocinatio prorſus quoq; erit: quippe cum demõſtratio, ratiocinatio quædam ſit. ſi uero ratiocinatio ſit, nõ continuo eſſe demonſtrationem etiam neceſſe eſt: propterea quòd ratiocinatio eſſe diſſertatrix. i. dialectica & captioſa etiam poteſt. Quoniam igitur prior eſt, ratiocinatio, demõſtratio poſterior: merito in quibus libris de priore agit, eos priores: in quibus de poſteriore, poſteriores eos inſcripſit. Reſolutorios autẽ uocat, ꝓpterea ꝙ uniuſcuiuſq; rei compoſitæ in ea ex quibus cõpoſitio facta eſt, redactio, reſolutio uocatur. Reſolutio.n. contrario modo ac compoſitio ſeſe habet. compoſitione ab initiis ad finem proceſſus eſt. Reſolutio ꝗ̃ fine ad initia receſſus ac reditus. Nam & geometræ reſoluere dicuntur, cum à concluſione exorſi ordine eorum quæ ad demõſtrationẽ concluſionis ſumpta fuerant, retrouerſo ad principia & propoſitam quæſtionem aſcendunt. Qui itẽ compoſita corpora ad ſimplicia reducit, reſolutione utitur: & qui unũquodq; ſimplex in ea ex quibus exiſtit, id ꝙ materia eſt & forma. Reſoluit etiam qui orationem in partes, & partes in ſyllabas, & ſyllabas in elementa diuidit. Proprie tñ dicuntur reſoluere, qui cõpoſitas ratiocinationes in ſimplices, & ſimplices in ꝓpoſitiones ex quibus conſtant, reſoluunt. ſed etiam qui imperfectas ad perfectas reducunt, reſoluere nihilominus etiam ipſi dicuntur. Quinetiam propoſitarum ratiocinationum in proprias figuras reductio, reſolutio appellatur. Ex quo pręcipue reſolutionis ſignificato reſolutorij libri hi inſcripti ſunt. in fine.n. primi methodũ q̃dam & uiã nobis tradit, qua id efficere ualeamus. Quo pacto item ſimplicium ratiocinationum in proprias propoſitiones ex quibus conſtant, reductionem faciamus: & quo modo compoſitæ ex ſimplicibus fiant, & quõ hæ in illas reducãtur, nonnulla docet. In quibus igitur libris de ratiocinationũ reſolutione agitur, ij priores reſolutorij; in quibus de demonſtrationibus tractatio fit, ij reſolutorij quidem etiã ipſi, ſed poſteriores inſcribuntur. Vnum autem ante doctrinæ traditionẽ utiliſsimum eſſe conſueuit: ut eorum quæ dicenda ſunt, ſcopum & propoſitum prius explicetur. Qui.n. ſciunt ad quid unũquodq; eorum quæ dicuntur, referatur ac tendat: ij facilius ſanè q̃ illi qui neſciunt, intelligunt ac diſcunt. Similis.n. eſt horũ qui ita diſcunt differentia, perinde atq; in illis, qui cum oẽs eadem quidem uia ingrediantur, alij tñ terminum uiæ quo deueniendum eſt ſciunt: alij ignorant. qui.n. cognoſcunt quò tendat uia, facilius & minore cum labore propoſitum iter peragunt: q̃ ignorant, magis defatigantur, quippe cum oĩbus in rebus ignorantia imperitiæ cuidã permiſſilis ſit. Cũ hoc igitur ita utile ſit, id ſicut in aliis libris plerunq; conſueuit Ariſto. ita in his potiſsimum explicat. ſtatim.n. in principio quidnã ſit id, exponit, quod propoſitum ipſi eſt. cũq; id breuibus expoſuerit, ad ea deinceps tractanda deſcendit, quæ ad propoſitum ipſum deducunt. Principium, ſiquidẽ ſicut in iis quę fiunt, ita in iis quæ dicuntur illud eſt, cuius cauſa aliqua uel fiũt, uel dicunt̃. ſcopus.n. cuius gratia aliqua dicuntur, eorum cauſa eſt quæ eius gratia dicuntur. Si uero id eſt principium, ab eo tanq̃ à principio incipien-

Huius libri ꝓpoſitũ, & diuiſio.

Cur priora reſolutoria, hic liber eſt appellatus.

cipiēdum eſt. Adde, ꝙ ſi notus prius ſit ſcopus, multum ad iudicium & dicentibus eorum quę dicunt, & diſcentibus eorum quæ audiunt, conducit. cum uero inquit propoſitum huius de ratiocinatione diſputationis eſſe de demonſtratione tractare: ſimul nos docet, ut diſputationem de demonſtratione p̃cipuum eſſe opus ratiocinatiuæ omnis methodi exiſtimemus. Quippe cum circa alias ratiocinationis ſpecies eatenus uerſetur philoſophus, quatenus illarum tractatio ad demonſtrationem, ueriq; inuentionem per q̃ utilis eſt. qui.n.in diſſertatricibus & dialecticis ratiocinationibus exercitatus eſt, is cum ꝓbabilitatem & ueri ſimilitudinem percipere atq; animaduertere ualeat, uerum ipſum facilius inuenit. non.n.ex ſimilitudine quam ꝓbabile ad uerum habet, cum eius differentiam planè cognoſcat, decipitur. Qui item cognorit quo pacto captioſæ rationes conſtituantur, is falſum cauere optime poterit. falſi autem euitatio ad ueritatis inuentioné plurimum adiuuat. Simile quid in moralibus libris etiã fecit, quemadmodum hic. nam cum ibi prius dixiſſet: hæc igitur ſunt, quæ methodus, hæc quæ ciuilis quædam eſt, appetit: & propoſitum ſibi eſſe de republica & ciuili facultate oſtendiſſet: poſt decem libros de ea diſputationé facit, eo quod neceſſarium fuerit de moribus hominis prius docere, quales eſſe debeant, qui ciuitatem conſtituunt: quippe quæ primæ hæ partes ciuitatis ſint.

PREFATIONIS FINIS,

LIBER I.

ALEX. APHRODISIENSIS in Ariſtotelis Stagiritæ Priorum reſolutoriorum explanatio, à Ioanne Bernardo Feliciano in latinum conuerſa.

Caput primum. De propoſitione ratiocinatiua, & variis illius ſpeciebus: de Termino: de Ratiocinatione: de Eſſe in toto, vel dici de Omni, & dici de Nullo.

Ponit ſuam circa dicẽda intentioné.

PRIMVM dicendum eſt, circa quid, & cuius conſideratio hæc ſit: circa demonſtrationem uidelicet eam eſſe, & ſcientiam demonſtratiuam,

QVOD propoſitum & quis ſcopus reſolutoriæ diſciplinæ ſit, breuibus exponit, cum propoſuerit autem (circa quid) in cauſa accuſatiuo: & (cuius) in genitiuo: per accuſatiuum tantũ poſtea ſubiungit, circa demonſtrationem & ſcientiam demonſtratiuam, nobis relinquens, ut in genitiuum etiam tranſmutationem intelligamus, quãquam in nónullis exemplaribus non. {Scientiam demóſtratiuam} legitur, ſed {Scientię demóſtratiuæ} in genitiuo caſu. quod ſi ita ſit, aptæ ad utraq; antepoſita ſubiuncta reſpondebunt. ad illud uidelicet quod inquit. {Circa quid} quod ſubiungitur. {Circa demonſtrationem} ad id quod ait {cuius} quod infertur. {Sciẽtiæ demonſtratiuæ} poſſemus etiam licet {Scientiæ demóſtratiuæ} legatur, duo illa, quæ inquit circa quid & {Cuius} nó de ſubiecto utraq; interpretari: ſed alterum de ſubiecto intelligere. i.) circa quid.n.ſubiectum ſignificat: alterum. i. {Cuius} de habitu, qui ſubiectum ipſum ꝯtemplatur. ut ſit circa ſubiectum demonſtrationem, & ſcientiæ demonſtratiuæ, quæ ſubiectum ipſum contẽplatur, & ſimili modo ad utraq; antepoſita accommodata reſponſio efficietur. Eſt autem demonſtratio ratiocinatio demonſtratiua: ſcientia uero demonſtratiua eſt habitus, ex quo ratiocinari demóſtratiue poſſumus. de demonſtratione.n.dicere ſcientiæ eſt demonſtratiuæ, & eius qui ſcientia ea præditus fuerit.

Deinde quid ſit propoſitio. quid terminus, quid ratiocinatio, & quæ perfecta, & quæ imperfecta ſit, definiendum eſt, poſtea quid in toto eſſe, uel non eſſe, hoc in hoc: & quid de omni uel de nullo prædicari dicamus. Hæc oĩa ratiocinationis materia ſunt.

Quia ad tractationem de demonſtratione diſputatio de ratiocinatione neceſſaria eſt, ut ſuperius diximus: ratiocinatio autem ex propoſitionibus, propoſitiones ex terminis componũtur: merito, antequam de ratiocinatione agat, de iis dicit, ex quibus conſtat ratiocinatio: quippe cum ei, qui de ſyllabis & elementis prius non didicerit, de nominibus cognoſcere non liceat. Poſt propoſitiones & terminos de ratiocinatione ſe dicturum proponit, ac ſimul nobis oſtendit ſe de illis cauſa ratiocinationis, quemadmodũ de ratiocinatione cauſa demonſtrationis tractare. Quę autem perfectæ, & quæ imperfectæ ſint ratiocinationes, progrediendo ipſe planum facit: & quid ſit in toto eſſe, & in nullo: idem.n. eſt quod de omni & de nullo prędicari, quippe cum illud uniuerſalem affirmationem, hoc uniuerſalem negationem ſignificet, ut procedendo declarabit. Quoniam uero in ratiocinationum aſsignatione & iugationum omnino earum in figuris utetur hoc dicto, ꝙ aliud aliquid in alio aliquo, ut in toto, aliud in nullo ſit, propterea de his antea docet.

Propoſitio itaq; oratio eſt affirmatiua, uel negatiua alicuius de aliquo: atq; hæc uel uniuerſalis, uel particularis, uel indefinita. Dico autem uniuerſalem, cum omni aut nulli ineſt: particularem cum alicui, aut non alicui, aut non omni ineſt: indefinitam, cum ſine particulari, aut uniuerſali ineſt, aut non ineſt: ut contrariorum eſſe eandem ſcientiam, aut uoluptatem bonum non eſſe. Quid nã ſit ꝓpoſitio ratiocinatiua.

Eſſe quidem definitio propoſitionis etiã illa poteſt, quam in libro de interpretatione enuntiationis aſsignauit: id eſt oratio, in qua uel uerum, uel falſum dícere ineſt: ſed proprie tñ hic propoſitionem definit. licet.n. idem ſubiecto ſit propoſitio & enunciatio, ratione tamẽ differt. nam quatenus uera uel falſa eſt, enunciatio: quatenus affirmatiua, uel negatiua, propoſitio eſt. uel enunciatiua oratio in eo ꝙ uera uel falſa abſolute eſt, eſſentiam ſuam habet: ꝓpoſitio uero in eo ꝙ quodam modo hęc eadem habet, Iccirco eſt eadem. non ſimili modo habeant, licet eædem orationes ſint, propoſitiones tñ eædem minime ſunt. uidetur autem ab ijs quę ſunt ſub propoſitione, propoſitionem definire: cuius rei illud in cauſa eſt, propterea ꝙ in libro de interpretatione dixit.

dixit, unam eſſe primam orationem enunciatiuam, affirmationem, deinde negationē. in quibus autem ordo eſt, ut alterum prius ſit, alterum poſterius, ita ut in poſteriore prius reluceat: in iis quod communiter de ipſis prædicatur, non ut genus prædicatur: quippe cum in generibus ſpecies ex æquo inter ſe diſtinctę ſint, & non ſit alia prior, alia poſterior. Qm̃ igitur propoſitio non eſt genus, neq; alia aliqua natura ꝑter ea, de quibus ꝑdicatur, & in quibus eſſentiam ſuam habet, quemadmodum in generibus eſt: propterea ex affirmatione & negatione de quibus prędicatur, ipſam declarauit. Quod.n. in libro de interpretatione dictum eſt, eſſe uidelicet ſimplicem enunciationem uocem ſignificatiuam de eo, an inſit aliquid, an non inſit: nec non enunciationis alterum membrum unum de uno ſignificare, ſicut in poſterioribus reſolutoriis inquit: ſimile his quoq; eſt. Huic definitioni quãtitatem, aut tẽpora non adiunxit, eo ꝙ in contradictione ea comprehenduntur: quippe cum circa hæc etiam cõtradictiones uerſentur. Simile his etiam illud eſt qđ inquit orationem enunciatiuam alicuius eſſe de aliquo: niſi ꝙ ea communior eſt, cum in ipſa mundum neque affirmatio neq; negatio aſſumpta ſit. Propoſitionem uero multis modis dici in tractatione de affirmatione ſentire etiam Theophraſtus uidetur. Ipſam igitur nõ definit, ſed affirmationem & negationẽ. ſuntq; hæ definitiones propoſitionis nõ omnis, ſed eius tñ, quæ abſolute eſt propoſitio & prædicatiua appellatur. quippe eum aliquid de aliquo habere, & uniuerſale, aut particulare, aut indefinitum, propria huius ſint. Suppoſitiua.n. propoſitio, quam hypotheticam uocant, nõ in eo quod aliquid de aliquo dicatur, ſed in conſequutione, uel repugnantia uerum uel falſum in ſe habet. Sed neq; diſſertatoriæ ſeu dialecticæ ꝓpoſitionis, quippe quæ in interrogatione conſiſtit: ſed ſolus ratiocinatricis definitio hæc eſt. Aduertendum autem aliquid de aliquo etiã negationi hic attribuiſſe, propterea ꝙ in negatione quoq; quidem terminus eſt qui ſubiicitur, & quidã qui prædicatur. Non.n. hic {Aliquid de aliquo} affirmationem ſignificant, ſed prædicationem, qua aliquid uel affirmatiue uel negatiue ꝑdicatur. In libro tñ de interpretatione cum affirmationem & negationem definiret, in affirmatione {De aliquo} in negatione nõ {De aliquo} ſed {Ab aliquo} poſuit, negationem eſſe inquiens alicuius ab aliquo. Cũ duo autem ſint quibus prędicatiua propoſitio definitur, qualitas & quantitas: utraq; nunc in propoſitionis ratione aſſumpſit: qualitatem, cum inquit rationẽ eſſe ipſam affirmatiuam uel negatiuam, hęc ſiquidem prima & communis propoſitionum qualitas eſt: quantitatem, cum ſubiungit: atq; hæc uel uniuerſalis, uel particularis, uel indefinita eſt. Ac nunc quidem ſignificata ipſa exponit, cum diffuſius de ipſis in libro de interpretatione iam dixerit. Aduertendum præterea non ſimili modo hic, & in poſterioribus reſolutorijs uniuerſale ab Ariſtotele definiri.

Propoſitionis ſpecies & earum diſcrimen.

Differt autem demonſtratiua propoſitio à diſſertatiua in eo, quod demonſtratiua ſumptio alterius membri contradictionis eſt. qui enim demonſtrat, non interrogat, ſed ſumit. Diſſertatiua vero ſeu dialectica, eſt interrogatio contradictionis. Quantum autem ad id ut utriuslibet ratiocinatio fiat, in eo uero nulla differentia eſt. nam & qui demonſtrat, & qui interrogat, cum ſumat aliquid de aliquo ineſſe uel nõ ineſſe, ratiocinatur. Quamobrem ratiocinatiua propoſitio abſolute affirmatio uel negatio alicuius de aliquo, eo modo quo diximus eſt. Demonſtratiua, ſi uera ſit, & ex iis, quæ ſuppoſita à principio ſunt, ſumpta fuerit. Diſſertatiua, cum interrogat quiſpiam, contradictionis interrogatio: cum ratiocinatur, ſumptio eius quod apparet et probabile eſt, quemadmodum in topicis dictum eſt.

Cum communem propoſitionis rationem dixerit, differentias nunc ſubiungit, quibus inter ſe demonſtratiua & diſſertatiua propoſitiones diſtant: ſimulq; oſtendit communem hãc, quæ aſsignata eſt, propoſitionis definitionem oĩbus conuenire: neq; in hac inter ipſas eſſe ullam differẽtiam, in omnibus enim ratiocinatiuis propoſitionibus aſsignata ratio inuenitur: non tñ in interrogatione: quippe cum ea non abſolute propoſitio, ſed diſſertatiua & dialectica propoſitio ſit. Præterea quia in topicis cũ definiret propoſitionem, dixerat, propoſitionem diſſertatiuam ꝓbabilem interrogationẽ eſſe: ne quiſpiam exiſtimaret eam uniuerſalem eſſe propoſitionis definitionem, hic quoq; propoſitionum differẽtias diſtinguit: oſtenditq; propoſitionis quæ cõmuniter dicitur, & ad ratiocinãdum ſumitur, rationem quæ nunc aſsignata eſt, eſſe, & non eam quam in topicis dixit. eam enim diſſertatiuæ tñ eſſe ꝓpoſitionis, atq; eius quæ ratiocinatiua nondum eſt. Ex differentia.n. ratiocinationum differentiæ etiam propoſitionum exiſtunt: quippe cum communis quędã propoſitionis, quemadmodum etiam ratiocinationis definitio ſit. Ac de demonſtratiua quidem propoſitione qua in re ab aliis differat, diffuſius in poſterioribus reſolutoriis agit. nam tum materia diſtat: ueritas enim prior & nota & neceſſaria eſt: tum uſu, & ſumptione. propter & demõſtratiuus minime interrogat. Nunc autem differentiam eius à diſſertatiua manifeſtat, primum à ſumptioni modo, ꝙ non utitur interrogatione, neq; ex interrogatione ſumitur demõſtratiua. qui enim contradictionem interrogat, id facit, eo ꝙ omni rei, q̃ à reſpondente conceditur, repugnare, atque eam ratiocinatione ex iis compoſita quæ ille reſpondendo dederit, euertere paratus eſt. cuius modi eſt diſſertatiuus & dialecticus, qui ex illuſtribus & probabilibus ratiocinatur. quippe cum probabilia etiam ad oppoſita comprobanda ſuppetere nobis poſsint. At qui demonſtrat, non ex omnibus, quæ conceſſa fuerint, demonſtrat: ut.n. oppoſita inter ſe uera ſint, fieri nullo modo poteſt. Quocirca non interrogat qui demonſtrat, ſed ex ſe ſumit: quod.n. principiis & ſuppoſitionibus eſt conſentaneum, ſumit: ſicut in geometria fieri uidemus. neq;.n. qui tres triãguli angulos duobus rectis eſſe æquales demonſtrare uult, id ex propoſitionibus per interrogationem cõceſsis facit. interrogationem autem contradictionis nunc dixit, pro ex interrogatione cõtradictionis ſumptam: quemadmodum ex eo quod ſubiungit, perſpicuum eſt: cũ inquit (quantum autem ad id ut utriuslibet ratiocinatio fiat &c.) nam neq; qui interrogat. ex interrogatione ratiocinatur, ſed ex eo quod ex interrogatione ſumptum fuerit. Suppoſitiones uero demonſtrationum principia ſunt, propterea ꝙ talium propoſitionum

poſitionum

poſitionum & principiorum nulla eſt demõſtratio: ſed uel tanquam euidentia & ex ſe nota, uel tãquam ex per ſe notis ſubſequentia poni ac ſtatui conſueuerunt. Hoc autem quod abſq; demonſtratione ſumitur, ſuppoſitionem, atq; id ſupponi, & cõmuniori etiam uocabulo poſitionem appellamus. ex his igitur demonſtratio fit. Deinde ubi ex uſu differẽtiam ipſarum harum propoſitionum ſatis expoſuit: deinceps eam etiã adiungit, q̃ ex materia euenit. priuſq; cõem hanc eſſe ꝓpoſitionum definitionem, & tam decertatiuæ quam demõſtratiuæ cõpetere, cum ad conficiendas ratiocinationes ſumũtur: cum inquit. (quantum autem ad id, ut utriuſlibet ratiocinatio fiat) in eo uero nulla differentia eſt. nam & qui demonſtrat, & qui interrogat, cum ſumpſerit aliquid de aliquo ineſſe, uel non ineſſe ratiocinatur. quæ aſſignata propoſitionis definitio fuit. licet.n.modus ſumptionis ipſarum diuerſus ſit, ea tñ quæ ſumũtur, in propoſitionis ratione conueniunt. Antedicta igitur ꝓpoſitionis ratio cõis propoſitioni etiã diſſertatiuæ congruit, cum ſumitur, non cum interrogat. quippe cum tam demõſtratiuæ q̃ differratiuæ ſumpta propoſitio cõe illud habeat, ut affirmatio uel negatio alicuius de aliquo ſit: quatenus uidelicet ad eam, quæ cõiter & abſolute ratiocinatio eſt, propoſitione utimur. affirmatio ſiquidem & negatio ipſarum utilis ad ratiocinationem eſt. cũ autem inquit, (aliquid de aliquo ineſſe uel non ineſſe) quo pacto de aliquo etiam negationi conueniat, nobis declarat. id quod etiã uidetur ſignificare, cum inquit (eo modo quo diximus). i. de aliquo tam affirmationi q̃ negationi eſſe cõe. Quãquã etiam (eo modo quo diximus) ad uniuerſaliter, & particulariter, & indefinite poteſt referri. Quãquã poſtea diſſertatiuę propoſitionis diuiſionem facit: alteramq́; eſſe ait ſcitantis & interrogantis: interrogatio.n. contradictionis eſt quæ in petitione ab alio conſiſtit, quæ nondum oratio enunciatiua neque affirmatio neq; negatio eſt: alteram ratiocinantis, quæ ratiocinationis pars efficitur, quæ ex materia eſt. nam interrogatio contradictionis ratiocinationis pars non eſt. Quid uero ſit apparens & probabile ſeu illuſtre, in topicis explicauit.

Quid igitur ſit propoſitio, & quæ in re ratiocinatiua & demonſtratiua & diſſertatiua differant, exacte quidem in ſequentibus dicetur: quantum tamen ad præſentem rem ſpectat, ſatis nunc à nobis definitum ſit.

Dixit propoſitionem eſſe affirmatiuam uel negatiuam alicuius de aliquo orationem. quæ ſanè definitio ratiocinatiuæ propoſitionis eſt. Nã demonſtratiua, quemadmodũ hic inquit, uera eſt, & ex iis. quæ ſuppoſita à principio ſunt, ſumpta: quemadmodum uero in poſterioribus reſolutoriis definit, uera, & medio carens, & prima, & notior, & concluſionis cã eſt. Diſſertatiua autẽ interroganti interrogatio cõtradictionis, ratiocinanti apparentis & probabilis ſeu illuſtris rei ſumptio eſt. Captioſa uero, cuius tñ nunc non meminit, eſſe etiam ipſa poteſt apparentis & probabilis ſumptio. nam quæ probabilitatem leuem & ſuperficietenus, quæ facile deprehenditur, in ſe habet: captioſa & ſophiſtica ꝓpoſitio eſt. Exacte autem de ipſis his diſputat, de demonſtratiua in poſterioribus reſolutoriis: de diſſertatiua ĩ topicis: de captioſa in captioſis coargutionibus: quę omnia communem de ratiocinationibus tractationẽ conſequuntur. Ac dum inquit (in ſequentibus dicetur) priores eſſe hos libros illis uidetur manifeſtare.

Terminum autem uoco, in quem diſſoluitur propoſitio. ut eſt id quod prædicatur, & id, de quo prædicatur: uel appoſito, uel diuiſo eſſe, uel non eſſe. Terminus quid ſit.

Non eſſe conſuetum neq; notum nomen termini cum in propoſitionis parte ſtatuitur, uidetur indicare, cum inquit (terminum uoco) propterea etiã de propoſitione prius agit, quia ex ꝓpoſitione termini aſsignationem erat facturus. Sunt autẽ in ſimplici ꝓpoſitione termini, nomen & uerbum. dictęq́; ſunt termini propoſitionis partes, quia his propoſitio terminatur ac finitur, ex hisq́; conſtituitur. Eſt autẽ de quo prædicatur, ſubiectus terminus, de quo ſermo fit. quod prædicatur autem, eſt qui ſubiecto infertur, ac de ipſo dicitur. oĩs.n. prædicatiua ꝓpoſitio ex ſubiecto termino conſtat, & eo qui prędicatur. Quod uero ait (uel appoſito uel diuiſo eſſe uel non eſſe) propterea adiungit, ne aliqui ignorantes {Eſt} uerbum, quod inſuper prædicatur in propoſitione, diuidendo propoſitionem eſſe uel non eſſe, tertium terminum eſſe opinarentur. Verbum enim {Eſt} non eſt terminus in huiuſmodi propõnibus, ſed appoſitum eius quod prædicatur, & eius quod ſubiicitur compoſitionem ſignificat, & affirmationem manifeſtat. cum uero negatiue dicitur, diuidit terminos inter ſe ac ſeparat, negationemq́; ſignificat. in duos enim terminos omnis ꝓpõ diuiditur. Nam {Eſt} neq; terminum neq; termini partem eſſe inde eſſe perſpicuum uidetur, quod affirmatio & negatio quę oppoſitæ inter ſe ſunt, ex iiſdem terminis conſtituuntur. Tunc tñ {Eſt} eſſe terminus uidetur qñ ſolum ponitur. uidetur.n. tunc prædicari. Sed ſi quis diligenter rem conſideret, neq; tunc ꝑ ſe terminus eſt. Propoſitio enim quæ ait, Socrates eſt, eãdem uim habet, quam illa, Soc. ens eſt: in qua {Ens} una cum {Eſt} ponitur, eſtq́; terminus qui prædicatˀ. Cæterum quia (eſt) idem ꝙ ens uř ſignificare quod ab eo declinatur, fit ut breuitatis cauſa, & ne idẽ repeti uideatur, ſolum cum ſubiecto conſtruatur: atq; ita conſtructum terminus ac propoſitionis pars efficiatur. Cũ uero inquit (uel appoſito uel diuiſo eſſe uel non eſſe) incongrua uſus loquutione uidetur. ſatis.n. fuiſſet, ſi dixiſſet, appoſito uel diuiſo eſſe: propterea ꝙ appoſitio ꝙ ſit, affirmationem: diuiſio ꝙ ſit negationem facit. ueruntamen ita dixit, ut quo modo diuiſo eſſe negatio fieret, declararet. Diuiſio .n. eſt, & cum oĩno tollitur, ꝙ ſit aliquid: & cum conſtructio cum negatiua particula fit, quæ eſt, non eſt. Sed.n. cum prorſus tollitur. {Eſt} à propoſitione, atq; ita fit diuiſio: qđ relinquitur neq; negatio eſt, neq; propoſitio omnino. ſi.n. à ꝓpoſitione quæ inquit, Soc. albus eſt, detrahamus oĩno eſt {Eſt} & Socrates albus, tm̃ reliquamus neq; negationem, neque ꝓpoſitionem prorſus efficiemus: quippe cum propoſitio integra oratio, & perfecta ſit. Vt igitur oſtenderet, quo modo in negatione {Eſt} eſſet diuidendum ſubiunxit, non eſſe, ut ſit, appoſito {Eſt} in affirmationibus, uel diuiſo eodem hoc in negationibus, & {Nõ eſt} effecto. non.n. ut prorſus diuiſum ſit, & ablatum, intelligitur. Vel dicendum, eſt addiſſe

diſſe

diſſe Ariſtotelē (appoſito uel diuiſo eſſe uel nō eſſe) ut eſſe & non eſſe neq; eſſe propoſitionis partes, neque terminos ſignificaret: ſed extra terminos & eſſe & non eſſe uel apponi extrinſecus terminos, qui p̄dicantur, in propoſitionum in terminos diuiſione: uel ab ipſis ſeparari. neq;.n.quicq̃ amplius hæc uel adiūcta, uel detracta ad diuiſionem propoſitionum in terminos faciunt. termini ſiquidem ꝓpoſitionis quæ inquit, Soc. albus eſt eſſe Socrates, & albus uidētur. Quāquam cōgrua magis erat oratio, ſi ita dixiſſet: appoſito eſſe uel non eſſe, uel diuiſo. Nam abſurdum eſt dicere (eſt) in huiuſmodi propoſitionibus nullo modo prędicari: præſertim cū Eudemus in primo de dictione hoc plurib' ac diffuſius demonſtret.

Ratiocinatio, ſeu ſyllogiſmus quid ſit.

At ratiocinatio eſt oratio, in qua poſitis quibuſdam diuerſum quid ab iis, q̃ poſita ſunt, neceſſario euenit, eo quod hæc ſint. dico autem eo quod hæc ſint, i. propter hæc euenire. propter hæc autem euenire, nullo extrinſecus termino indigere vt neceſſarium efficiatur.

Vbi de propoſitionibus, & propoſitionum partibus dixit, quos terminos nominauit: nūc id, quod ſequitur, quid ſit ratiocinatio, aſsignat, nam ratiocinationē eſſe orationem quandam orationemq; eſſe ei tanq̃ genus, perſpicuum eſt. Sumit igitur commune ipſius genus, quod cōem definitarum rerum naturam ſignificat, qua à differentibus gn̄e ſeparātur. generis.n.in iis, quæ definiuntur, poſitio hanc uim habet. Oportet.n.ut quod definitur, à definitione ab aliis oībus ſeparetur. Cum autem ex iis, quæ differunt, alia plurimum diſtent, quę uidelicet eiuſdem generis cōicationem non habent: alia propius accedant, & in gn̄e conueniant: ab iis quæ diſsimiliū generum ſunt, genus: ab iis quæ eiuſdem ſunt generis differentiæ definitam rem ſeparant. Ideo in definitionibus prius genus ſumi cōſueuit, quod ab iis quę plurimum diſtār, ſeiungit. Cum igitur ratiocinationis genus ſumpſerit, poſtea per differentias generi adiunctas propriam & peculiarem ratiocinationis ſubſtantiam declarat. Ac cū inquit, {Poſitis quibuſdam} oportere oſtendit, ut ꝓpoſitiones aliquæ ab eo qui ratiocinatur, ſumantur, aut concedantur: id quod nō oīs oratio in ſe habet. quid.n.in optatione ponitur? quid in imperatione? aut interrogatione, aut uocatione? Quibuſdam autem uidetur cum inquit {Poſitis} non abſolute ſumptis ſignificare, ſed modum etiam eorum quæ ſumuntur manifeſtare. prædicatiuas ſiquidem eſſe opportere propoſitiones, quę ſumuntur, hoc uerbo oſtendit: quippe cum ęas iam definierit. nam ſuppoſitiuas ipſas per ſe nō conficere ratiocinationem demonſtrabit. Iccirco {Poſitis} dixit, nō ſumptis. Adde ꝙ cum inquit {Poſitis} non unum eſſe debere indicat, quod ſumitur, neq; unam tm̄ propoſitionem, ſed duas ad minimū.

μονολύμματοι. ſyllogiſmi. Syllogiſmus

quæ.n.à recentioribus μονολήμματοι .i. ſolius ſumptionis ratiocinationes dicuntur, ratiocinationes non ſunt. Ratiocinatio ſiquidem.i. συλλογισμὸσ uel ex ipſo noīe collectionem quādam rōnum ſeu orationū ſigñat. noīa.n.quibus σὺν.i.con adiectum eſt, collectionem & cōpoſitionem, & cōcurſum eorum ſignificant, quæ noīa ipſa exprimunt. ſicut compugnare pugnantium, colluctari luctantium, cōquirere quærentium cōpoſitionem, & coniunctionem iudicant. ſic συλλογισμὸσ quaſi conſermocinationē dicas, ſermonum & orationum compoſitio eſt. Nam

Ratiocinationes vnius ſumptionis.

quæ unius ſumptionis ſunt, ratiocinationes ob id uidentur eſſe, quia alteram propoſitionem, nota cum ſit, ſubintelligendo auditores adiungunt. Cum.n.dicimus: reſpiras, ergo uiuis: eſſe ratiocinatio ur̄, eo quod qui audit ſecundam propoſirionem, quia nota eſt, ex ſe ſubiungit: quę eſt, qui reſpirat, uiuit. nam ſi non eſſet nota, concluſionem, quæ ait, igitur uiuis ex eo ꝙ reſpiras, cōcederet nemo: ſed cauſam oīno requireret. Debet.n.ratiocinatio concluſionem ex propoſitionibus colligere. id quod ex una propoſitione non fit. nam etiam ſi aliquid ex uno aliquo q̃ maxime ex neceſsitate ſequeretur, nō continuo ob id eſſet ratiocinatio. nō.n.quia ratiocinatio concluſionem neceſſario ex iis, quæ poſita ſunt, conſequentem habet, continuo etiam ſi quid neceſſario ex aliquo ſequitur, id ratiocinatiue ſequi cenſendum eſt. neceſsitas.n.q̃ ratiocinatio, latius patet. in conſequutionibus.n.& habitudinibus & continuis, & cōnexis neceſſario ex antecedente conſequens ſequitur: nō tn̄ id ratiocinatio eſt. Cum.n.dicimus, ſi dies eſt, lux eſt: neceſſario conſequit̄ ad id quòd dies eſt, ut lux ſit, ſed non ratiocinatiue tn̄ conſequitur: &, ſi furatur, peccat: &, ſi contumelia afficit, iniuſte agit. oīa hæc neceſſario ſequuntur, ſed non propterea ratiocinationes ſunt: quippe cum proprium ratiocinationis ſit, ut ex pluribus neceſſarium demōſtret. Vnde etiam neq; ſi dictiones plures ſint, quæ idem ſignificent, ex his fieri rōcinatio poterit. Nam unius ſumptionis ratiocinatio erit exiſtimanda, quæ ita conſtituatur: dies eſt, ſed & non dies non eſt: lux ergo eſt. propoſitio.n.quæ ait {Non dies non eſt} ab ea quæ inquit {Dies eſt} ſolis uerbis differt. Cū igitur inquit {Poſitis} hoc ſignificat. Quod uero poſt ſubiungit (diuerſum quid ab iis, quæ poſita ſunt, neceſſario euenit) ratiocinationem ab oratione inductiua ſeparat. expoſitis.n.neceſſario ſequi concluſionem ſignificat: id quod neq; in exēplari, neque in inductiua oratione conſpicitur: licet etiā in illis aliqua uel aliquid ponatur, & diuerſa à poſitis concluſio ſit. Bene autem dixit, diuerſum quid. quippe cū inutile ſit, & ab uſu ratiocinatiuo alienum, & importunum, ſi conceſſum aliquid quod poſitum fuerit, in ꝯcluſione inferamus. hæc.n.rōcinatio uſum nullum pręſtat: ſi dies eſt, dies eſt: ſed dies eſt: dies ergo eſt. atq; oīno illæ quæ à recentioribus indifferēter ꝯcludentes appellātur. tales etiam ſunt, q̃ bis idem repetunt, ut ea: ſi dies eſt, dies eſt: ſed dies eſt: dies ergo eſt.

Indifferēter concludētes ratiocinationes.

licet.n.figuram rōcinatiuam, & iugationem rōcinatiuam habere poſsit: rōcinatio eſſe tn̄ nullo mō poteſt. Ratiocinatio.n.inſtrumētum eſt, quod uſus alicuius cauſa, & demonſtrationis aſſumitur, quare quæ utilis non eſt, ne ratiocinatio quidem erit. Huiuſmodi autē ratiocinationes utiles non eſſe ita cognoſcere poterimus, ſi ratiocinationū ſpecies percurramus, & perpēdamus, cui ex ipſis proprium ſit, ut aliquid quod propoſitum fuerat, inferat & cōcludat. Nunquid igitur demonſtratiuæ id propriū eſt? ſed ipſa ex apertis & notis, quod incertum eſt, & ex prioribus poſterius nititur manifeſtare. Nunquid diſſertatiuæ id conuenit? ſed etiam hæc quod concedere non uult aduerſarius, id ex probabilibus & ex iis quæ concedit, in contradictionem inducens, conatur demonſtrare. Nūquid captioſæ congruit?

ſed

ſed ipſa quoq; in contradictionem, uel in apparenté
cótradictionem inducere rñdentem ex iis quæ dat,
proponit. non igitur quod dat, concludit: ſed ex iis
quæ dat, id quod concedere non uult. diuerſum er-
go quid, ab eo quod datum eſt, inferet. Quod ſi ge-
nus in ſpeciebus ſuis eſt: & ratiocinatio ſuarum ſpe-
cierum genus eſt: nulla autem ex eius ſpeciebus idé
quod ſumptum fuerit, etiam infert & concludit: id
neq; ratiocinatio ipſa oĩno efficiet. Quæ.n.ex con-
tradictione diuiſiua ratiocinatio eſt, non tanq̃ ean-
dem cum eo quod poſt ſumitur, uel ut recentiores
dicunt, aſſumitur, concluſionem infert. Quæ nanq;
ait: uel dies eſt, uel non eſt dies: & deinde aſſumpta
altera parte, quæ in diuiſione eſt, uel affirmatiua.i.
ſed eſt dies: uel negatiua.i.ſed non eſt dies, colligit,
uel igitur dies eſt, uel non igitur dies eſt: quod uide-
tur eſſe idem cum eo quod aſſumptum fuerat.i.ſed
eſt dies, uel ſed non eſt dies: non táquam idem cum
aſſumpto, ſed tanq̃ oppoſitum alteri parti diuiſio-
nis id infert. accidit uero poſtea ut qđ oppoſitum
illi eſt in huiuſmodi rócinationibus, idé cum aſſum-
ptione efficiatur. longe autem differt, ſi ex propoſi-
to eandem cum aliquo ex iis quæ poſita fuerint, có-
cluſioné ſumamus: & ſi cum tanq̃ diuerſam ſumpſe-
rimus, accidat poſtea ut eadem euadat. Nunquã igi-
tur aliás, quam túc oppoſitum idem ſit cú eo quod
ſequitur, & cum aſſumptione concluſio. cum tamen
etiam tunc tanq̃ diuerſum quid ſumatur: quippe cũ
diuerſum ſit, ut quippiam uel ſit aliquid, uel ſit op-
poſitum alterius quod in diuiſione eſt. uerbis.n.idẽ
cum ſit, ui & poteſtate diuerſum eſt. atq; id euenit,
quod Stoicos quoq; dicere neceſſe eſt. ſiquidẽ ipſi
in diuiſiuis & diſiũctiuis ratiocinationibus ex aſſum
ptione alterius quod in diſiunctione eſt, oppoſitum
alterius reliqui ſequi aſſerunt. Quod ſi ita eſt, ex ſen
tentia ipſorum ea non erit ratiocinatio, in qua aſ-
ſumpto altero, nó oppoſitum, ſed idem cum eo qđ
aſſumptum eſt ex iis quæ erant in diſiunctione, in-
fertur. Quare connexio quæ infertur, ad ratiocinan
dum apta nó eſt, ſi idem cum eo quod aſſumitur ex
iis quæ ſunt in diſiunctione infert. & ex ipſorum ſen
tentia quod infertur, non tanq̃ idem eſt cú eo quod
aſſumptum eſt. non.n.ſi contigit, ut idem & oppo-
ſitum alteri ꝙ in diſiũctione poſitum eſt, & idem cũ
altero ex ipſis eſſet: continuo etiam idem ipſi eſt ut
& idem cum altero, & oppoſitum alterius ſit. ſi.n.
eſſent inter ſe eadem in oĩbus diuiſiuis quod oppo-
ſitum eſſet alterius, ſtatim cum altero aſſumpto idé
eſſet, ſed differentia in pleriſq; ſunt, & in quibus ſi-
mul cum eo ꝙ idem ſunt, non tanq̃ eadem ſunt. Qua
re neq; ſi aliquid ipſorum ſumas tanq̃ oppoſitum al
teri, tanq̃ idem cum altero ſumeres: in his uidelicet
quæ non ex oppoſitis diuiſiua ſunt, ſed ex cótrariis:
in quibus cum neutro ex iis quæ poſita ſunt, eadem
concluſio erit, ne uerbis quidem: qm̃ in his non inci
dit, ut oppoſitum alteri cum reliquo idem ſit. in ra-
tiocinatione.n. quæ ait, uel dies eſt uel nox: ſed.n.nó
eſt dies: eſt igitur nox: cóclusio hęc neq; eadem cum
aſſumptione eſt, quæ ait, ſed.n.non eſt dies: ſed ab
utriſq; eſt diuerſa, eſt igitur nox. Cæterum neq; ra-
tiocinationes quæ ab ipſis διφορούμενοι.i.bis idem re
petentens dicuntur, cuiuſmodi illa erat. Si dies eſt,
dies eſt: ſed dies eſt: dies igitur eſt: quippe cũ uſum
ratiocinationis ullum non præſtent, prædita ratio-

Rócinationes his idem repetentes διφορούμενοι

cinandi ui non ſunt. Pręterea ſi conſequentis aſſum-
ptio in continuis ſit, inepta ad ratiocinandum eſt. in
huiuſmodi autem continuis, ſi idem antecedens ſit
quod conſequens, aſſumptio non magis conſequen
tis q̃ antecedẽtis euadit. non.n.ſi uerum eſt, ut idem
aliquid ſequatur, eiuſmodi coniunctio ad ratiocina-
tionem continuo utilis eſt. Quemadmodum neque
quod aſſumptione caret, cuiuſmodi eſt: eſt equus, ſi
eſt aĩal. Sed ſi etiam utraq; aſſumãtur & antecedens
& conſequens, eodem modo non eſſe ratiocinabilẽ
huiuſmodi rationé conuincit. Vbi.n.idem eſt ante-
cedens qđ conſequens, aſſumptio uel utriuſq;, uel
neutrius, uel magis conſequentis efficitur. atq; ita
ſimillima res euadit. In principio quoq; ſumere ra-
tiocinandi ui caret. Quę item idem infert cũ aliquo
ex iis, quæ poſita ſunt, dãnanda ratio eſt: quippe cũ
id, quod uult demonſtrare, aſſumat. Præterea cum
ipſe Ariſto. in principio libri huius quis finis & ſco-
pus eius ſit, prædixerit: eſt.n. demonſtratio & ſcien-
tia demõſtratiua: quæcunq; nihil ad hanc conducũt,
à præſenti tractatione aliena eſſe exiſtimanda ſunt.
Nam abſurdum eſt, ſi non dicamus inductioné quo-
que diuerſum quid etiam ipſam ab ijs, q̃ ſumpta fue
rint & poſita, in inductiua oratione inferre: & tñ hu
iuſmodi rationem nõ eſſe ratiocinationem cenſet.
Quod uero ait (neceſſario euenit) id non ſignificat
neceſſariam eſſe debere concluſionem: id.n.in ſolis
neceſſariis propoſitionibus fit: ſed ſignificat ex iis q̃
poſita fuerint, neceſſario conſequi, ſiue exiſtẽs, ſiue
contingens, ſiue neceſſaria fuerit concluſio. Nã etiã
ſi contingens ſit concluſio, ex propoſitionibus tñ
in iugationibus ad ratiocinandum aptis neceſſario
conſequitur. non.n. propoſitionem, quæ concludit,
neceſſariam debere eſſe oſtendit, ſed concluſionis
reſpectum quendam ad ꝓpoſitiones indicat. Quo-
circa ſi ſumatur propoſitio hæc, oĩs homo cubat, &
ad hanc aſſumatur altera, oĩs qui cubat, dormit: ne-
ceſſario conſequit, oĩs homo dormit. cum tñ nt oĩs
homo dormiat, minime neceſſariũ ſit. Cur uero de-
finitioni huic ratiocinationis adiunxerit {Eo quod
hæc ſint} ipſe declarat, cum inquit: dico autem eo ꝙ
hæc ſint.i. propter hæc euenire. id ꝙ tñ obſcuritaté
adhuc quandã in ſe habet: propter hæc.n. cauſam ſi-
gnificat: at ratiocinatio poteſt etiam nõ per cauſas
conſtitui, quippe cum id demonſtrationis tñ pro-
prium ſit. Nam debent quidem cauſa concluſionis
eſſe propoſitiones, ſi ratiocinatio conſtituenda eſt:
non tñ oportet oĩno ut quæ à ꝓpoſitionibus ſigni-
ficantur, ſint rei cauſa quæ concluſione exprimitur:
poteſt.n. aliquis & ex poſterioribus priora ratioci-
nãdo colligere. ut ſi quis ex eo quòd lac habeat mu
lier, peperiſſe eam demonſtret: & ex cinere, ignem
fuiſſe oſtẽdat. atq; oĩno ratiocinationes quę à ſignis
ſumuntur, huiuſmodi ſunt, nó.n. quod poſterius eſt
cauſa eſſe prioris poteſt. Ideo (propter hæc eueni-
re) ita explicat, cum inquit nullo extrinſecus termi-
no indigere, ut neceſſarium efficiatur.i. quia ſatis ad
concluſionem poſiti termini ſunt. Quod cum inqt,
ſimul etiam oſtendit, quę una ſumptione conſtituũ-
tur, nó eſſe ratiocinationes: quippe cum aliquo ter-
mino & propoſitione ad concluſioné neceſſario in-
ferendam indigeant. In uniuerſum autem ſiquid ſit,
quod concludatur quidem, ſed non ex poſitis, ſed al
terius propoſitionis aſſumptione, id licet neceſſa-
rium

Methodo currẽtes rõcinationes.

rium dicatur,ratiocinatio tñ nondum eſt:cuiuſmodi ſunt, q̃ ſine methodo rationes apud Stoicos concludũtur.Quemadmodum ſi quis dicat,primum ſecundo eſt maius:ſecundum tertio:primũ igitur tertio eſt maius . nam hoc neceſſario quidem cõſequitur, non tñ ratiocinatio eſt, niſi aliqua extrinſecus ꝓpõ aſſumatur, q̃ dicat:quod maiore maius eſt,minore etiam maius erit. Simile eſt quod in primo elemento Euclidis theorema ponitur,hoc modo:hęc huic eſt æqualis, ergo hæc quoq; huic æqualis eſt.nã id licet uerũ ſit,uľi tñ ꝓpõne indiget,ut ratiocinãdi modo collectio efficiatur:quę eſt hęc,quæ eidẽ ſunt æqualia,inter ſe quoq; eſſe ęqualia neceſſe eſt. Eodẽ mõ ſe habet etiã id quod apud Pla. in republica eſt: ſi Dei eſſet filius,non eſſet turpi lucro addictus:ſi autem eſt turpi lucro addictus, non eſt Dei filius : non igitur utraq; eſt. nam etiam hoc non ex poſitis colligitur:ſed uľis propoſitio ſumenda eſt,quæ ita ſit: in quibus ex alterutro ex oppoſitis alterius oppoſitũ ſequitur , fieri non poteſt ut ea utraq; ſimul in eodẽ ſint. huic uniuerſali ſi altera aſſumatur in hunc modum. Sed eo ꝙ aliquis filius Dei ſit: & ex eo ꝙ lucri turpis ſit ſtudioſus,ex utroq; horum oppoſitum alterius ſequitur:concluſio poſtea infertur:non igitur utraq; hæc in eodem ſunt. Quippe cum ex eo ꝙ aliquis filius Dei ſit,ſequatur id quod oppoſitũ eſt turpis lucri ſtudioſo:quæ negatio eius eſt.ex turpis uero lucri ſtudioſo cõtra negatio,ꝙ Dei filius ſit.Atq; oĩno in hac ſpecie ratiocinationum ſunt illę, q̃ abſq; methodo & ratione concludentes à recentioribus nuncupãť.cuiuſmodi eſt & illa,dies eſt:ſed tu dicis diem eſſe: uerum igitur dicis. nõ.n.eſt ratiocinatio: ſed erit,ſi uľis propoſitio addatur, ſic : Qui id quod eſt eſſe dicit,uerum dicit:cui ſi adiũgatur altera: qui autem cum dies eſt, diem eſſe dicit, id qđ eſt,dicit: poſtea concluſio apte conſequetur : qui igitur cum dies eſt,diem eſſe dicit, uerum dicit. Propter igitur eas ratiocinationes,quæ una ſumptione conſtãt, & eas,quę abſq; methodo concludunť,adiunxit Ariſt. (eo ꝙ hæc ſint.) Quinetiam ob eas quæ propõnes præcipuas non habent,ſed aſſumere debẽt.Sicut eſt ratio quæ inquit : non deſtructa ſubſtantia non deſtruitur ſubſtãtia:cum uero aliquid deſtruitur,& qđ ex ipſo eſt , deſtruitur : partes igitur ſubſtantiarum ſubſtantiæ ſunt.non.n.hic eo ꝙ hæc ſint,cõcluſio infertur : ſed aſſumendæ propoſitiones ſunt . Adde ꝙ hac particula adiuncta,illę etiam rationes explodũtur, quæ ſuperuacuum aliquid adiacens habent : inter quas captiones ſunt,quę cãm cauſantur.

Ponere dici de corporibus.

Nõnulli uero ſunt , qui id quod inquit {Poſitis} non apte dictum eſſe calumnientur : poſitionem aſſerẽtes de corporibus, quæ locum aliquem occupent,proprie dici:orationem uero incorpoream eſſe:& nõ oportere ex ſententia etiam ipſius Ariſtotelis, ut in definitiuis orationibus tranſlationibus utamur. Sed iſti ſanè cauſam uidẽtur ignorare,cur in definitiuis orationibus tranſlationes adhibendæ non ſint.cauſa.n. eſt hæc,propterea ꝙ tranſlationibus plerunq; fit, ut orationes obſcuriores reddanť.Quocirca ſicut oẽs huiuſmodi tranſlationes euitandæ ſunt:ſic ſi tranſlatum uerbum ex conſuetudine notius,& clarius, quã proprium fuerit:qui ea tranſlatione utetur,minime peccabit . antedicta uero trãſlatione plena oĩs conſuetudo eſt. Vnde etiam Plato tanquam euidenti & clara in Theęteto ipſa utitur,dum inquit:pone uero mihi ceream imaginem in animo.

Perfecta , & imperfecta ratiocinatio quid ſit.

Ac perfectam quidem ratiocinationem voco, quæ nullo alio indiget præter ea,quæ ſumpta fuerint,ad id vt neceſſarium manifeſtetur:imperfectam vero,quæ indiget vel vno, vel pluribus, quæ ſunt quidem neceſſaria quantum ad ſubiectos terminos attinet,non tamẽ ſumpta in propõnibus ſunt.

Videtur non recte perpendentibus perfectæ ratiocinationis antedictam definitionem tñ aſsignaſſe.in ipſa.n.dixit (nullo termino extrinſecus indigere , ut neceſſarium efficiatur) & nunc imperfectam ratiocinationem eſſe eã inquit,quæ aut uno,aut pluribus indiget.quod ſi ita eſt,imperfectæ hæ ne rõcinationes quidem erunt.huiuſmodi autem ſunt, quæ in ſecũda,& tertia figura fiunt ratiocinationes:quas maxime oĩum etiam ipſas eſſe ratiocinationes aſſerit.Quin & incipiens de imperfectis tanquam rõcinationibus loquutus eſt.de ratiocinationibus enim quærere propoſuit,quæ perfectæ,quę item imperfectæ ex ipſis eſſent.Nam cum imperfectam quibuſdã indigere inquit,non ita dicit,quia extrinſecus ea aſſumenda ſint : ſed quia licet inſint in iis , quæ poſita fuerint , demonſtratione tñ indigent. de ipſis.n.ita ait: (quę ſunt quidem neceſſaria quantum ad ſubiectos terminos attinet , nõ tñ ſumpta in propoſitionibus ſunt)quod ſi ea,ex quibus concluſio fit,inſunt in iis, quæ poſita ſunt, in imperfectis quoq; ratiocinationibus concluſio colligetur , eo quòd hæc ſint. Quare etiam hæ erunt ratiocinationes . Quæ uero abſque methodo concludunt , imperfectæ non ſunt: quippe cum extrinſecus collectionis cã adiungatur. Vno igitur indigẽt imperfectæ ratiocinationes,quæ unam tñ reciprocationem requirũt,ut inter eas reducantur,quæ in prima figura perfectæ, & demonſtratione carentes ſunt . pluribus uero , quæ per duas reciprocationes in aliquas ex illis reducũtur: quemadmodum procedendo declarabit . Quæ item per deductionem ad id, quod fieri nequit, demonſtrantur,imperfectę quoq; ipſæ ſunt.At quibus aliqua additione extrinſecus ad concluſionem colligendam eſt opus : eæ ne ratiocinationes quidem prorſus ſunt . inter quas illæ etiam ſunt, quæ abſque methodo & ratione concludunt . Cum uero quod deeſt,in iis quæ poſita ſunt, poteſtate ineſt, ita ut ad id detegẽdum auxilio aliquo opus ſit: ratiocinationes quidem ſunt,ſed imperfectæ.Atque hę ſunt non indemonſtrabiles,quæ in ſecunda & tertia figura cõſtituuntur.

Quę demõſtrantur per deductionẽ ad impoſſibile quo pacto ſint rõcinationes.

Sed quo pacto in iis,quæ ad id,quod fieri nequit,deducunt,non extrinſecus ſunt ea,quæ aſſumuntur ? an extrinſecus quidem ſunt , & neq; poteſtate inſunt in iis , quæ poſita ſunt , quemadmodum reciprocationes:ſed ea tñ non propoſitam rem,ſed aliud quid ratiocinantur.illa.n.ratiocinatio,quæ fieri aliquid non poſſe colligit,ſublata poſitionis huius in cauſa eſt:ac propterea non ex ratiocinatione,ſed ex ſuppoſitione hoc dicimus demonſtrari : nam ratiocinatio aliud quid demonſtrat.

In toto eſſe, vel de omni prædicari, & de nullo qđ ſit.

In toto autem eſſe alterum in altero,& de omni prædicari alterum de altero , idem eſt. dico uero de omni prædicari, cum nihil è ſubiecto ſumi poteſt , de quo alterum non dicatur.& de nullo ſimili modo.

Quibus procedẽte diſputatione uſurus eſt, ea autem ſunt de omni, & in toto, & de nullo , & in nullo: primum ea nobis exponit. docetq; quid ſit in toto

eſſe,

eſſe,& de omni prædicari.atq; utraq; hæc eadem inter ſe eſſe oſtendit, cum in uli propoſitione affirmatiua dicuntur. quidq; item ſit de nullo prædicari & in nullo eſſe:ſemperq; hæc inter ſe eſſe eadem, & in uniuerſali negatiua propoſitione dici aſſerit. De oí igitur eſſe dicit, cum nihil ſumere licuerit ex ſubiecto,de quo alterum nõ dicatur,i.de quo illud, quod prædicatur,non dicatur. Qm̃ enim propoſitio omnis prædicatiua ex ſubiecto conſtat termino, & eo, qui prædicatur,tunc qui prædicatur,de omni ſubiecto uere dicitur, cum nihil ſumere è ſubiecto licet, de quo non dicatur qui prædicatur.ut, animal de oí homine dicitur: nullum.n.hominem ſumere poſſumus, de quo non dicatur animal. Quòd cum ita ſit, homo in toto aíali eſt: hoc eſt ab ipſo ut à toto continetur. pars ſiquidem quodammodo eſt ad ule id, quod in toto eſt.In toto enim eſſe, nihil quicquã ex eo quod dicitur, excidere ſignificat, quin í toto illo ſit,in quo dicitur,ut in toto.non.n.quod per totum alicui extenditur & adæquatur, in toto tantummodo dicitur. nam eſt etiam in toto quod eſt particulare. Quod de oí uero dr̃ poteſt eſſe & uniuerſalius, ut animal de hoíe:& æquale, ut riſibile de hoíe. atq; in his,quæ ita ſe habẽt, à termino q prædicatur, exorſi de oí dicimus.is.n.de oí eſt:in toto uero, à ſubiecto incipientes: quippe qui in toto ſit. Aduertendum aũt non ſimili mõ hic,& in poſterioribus reſolutoriis ule aſsignari. Cum uero dixerit quid ſit de oí ſubiungit (& de nullo ſimili modo) non eo ꝙ de oí & de nullo eadem ſint, ſunt.n.contraria: ſed quia definire,de nullo, etiam poſſumus ex eo quod de oí iã dixit. cum.n.nihil ex ſubiecto ſumere licuerit, de quo q prædicatur terminus dicatur: id de nullo eſt. ut hinnibile de nullo hoíe. nullus.n.eſt hõ, de quo hinnibile prædicetur: de nullo.n.hoíe hinnibile eſt. & in nullo hinnibili eſt hõ. quippe cum utraq; hæc in uniuerſali prædicatiuã propoſitione dicantur.

De oí quãtũ ad p̃dicatũ, í toto quãtũ ad ſubiectũ.

Caput ſecundum. Varias propoſitionis ratiocinatiuæ diuiſiones ponit.deinde de Illarum Reciprocatione agit.

Propõnis p̃dicatiuæ in triplici ſunt materia.

QVoniam vero omnis propoſitio eſt, vel quòd exiſtat, vel q̇ uòd neceſſario inſit, vel quòd ineſſe contingat.

Cum inquit (omnis propoſitio) ſubintelligendũ eſt prædicatiua, propterea ꝙ de huiuſmodi propoſitionibus,& ratiocinationibus nunc loquitur: quarum etiam definitionem aſsignauit. Qm̃ igitur oís ꝓpoſitio prædicatiua eſt, uel ꝙ exiſtat,uel ꝙ neceſſario inſit, uel ꝙ ineſſe contingat, habet terminum, qui de termino uel affirmatiue,uel negatiue prædicetur,i.ꝙ inſit ſubiecto,uel nõ inſit. Ea uero quæ alicui inſunt,alia ſemper inſunt, alia aliqñ inſunt, aliqñ non inſunt.ſi igitur ſemper inſit id,quod ineſſe dicitur,& ita ſumatur: neceſſaria ꝓpoſitio affirmatiua uera efficitur. & neceſſaria negatiua item uera, quæ non ineſſe id alicui ſumit,quod nunquam ineſt.At ſi non ſemper ineſt ſubiecto id, quod prædicatur:ſi id in præſens ineſt, quæ id indicat propoſitio exiſtens affirmatiua uera fit. & ſimili modo propoſitio exiſtens negatiua uera,quę quod nunc non ineſt,nõ ineſſe dicit. Quod ſi non inſit in præſenti quod prædicatur in ſubiecto, ſed ineſſe tñ poſsit, atq; ita ꝙ poſſit ſumatur:propoſitio contingens affirmatiua uera euadit.Quæ uero uel quod ineſt,uel quod non ineſt quidem,ſed ineſſe tñ poteſt,non ineſſe aſſerit, contingens negatiua uera eſt. Falſæ autem, quæ ea quæ non ita ſe habent,quaſi ita ſe habeant, enunciant.nã cum propoſitiones eſſe quodãmodo ea quę ab ipſis dicuntur, ſignificent: ſicut illa ſeſe habuerint, ita ipſas quoq; ſe habere neceſſe eſt,cum modo rerum ab ipſis declaratarum aſsimulẽtur. Præterea qm̃ oẽ quod ineſt alicui,uel inſeparabile ab eo eſt, & per ſe ineſt,uel eſt ſeparabile:ſi eſt inſeparabile,q̃ id ſignificat propoſitio, neceſſaria:ſi ſeparabile, contingens quæ id indicat propoſitio, efficitur.atq; ex his contingentibus ea,quæ præſentẽ rem declarat, exiſtẽs: quæ ſeparatam rem,i.eam, quæ licet nondum adſit, adeſſe tñ poteſt,exprimit,contingens proprie eſt.

Neceſſaria propoſitio.

Exiſtens.

Contingẽs.

Propõnis p̃tes ex qualitate.

Atque ex his aliæ affirmatiuæ, aliæ negatiuæ in vnaquaque addictione.

Tres differentias propoſitionum cum dixerit neceſſariam, exiſtentem, contingentem: in unaquaq; ex his affirmatiuas alias, alias negatiuas ꝓpoſitiones fieri aſſerit.nam neceſſaria affirmatiua,& neceſſaria negatiua eſt, ut diximus: ſimili mõ & exiſtens, & contingens,ut ſex differentiæ propoſitionum poſtea euadant.Quod uero ait (in unaquaq; addictione) id in unaquaq; apprędicationis differentia,& in unaquaq; modi adiunctione ſignificat.Non.n.uult, ut propoſitiones ex iis,quæ in ipſis ponuntur,& ab ipſis dicuntur neceſsitatem, & exiſtentiam, & contingẽtiam accipiant: ſed ex addictione.i.ex apprædicatione quę adiungitur,quæ dicit hoc huic uel neceſſario, uel cõtingente modo ineſſe. Ita enim fiet, ut aliquę & ueræ neceſſariæ,& falſæ:& uerę ſimiliter exiſtẽtes & falſæ:& ueræ cõtingentes & falſæ efficiũtur. Nulla nãq; oratio falſa eſſet, ſi ſolus ille modus adhiberetur,qui rerum naturã exprimit, & talis eſt, quales rès ipſæ ſunt,quæ exprimunt.Sed quia negatiuam orationẽ & uerũ & falſum ſimili modo admittere dicimus:& affirmationẽ aliam uerã, aliã falſam eſſe,quę uidelicet non ut res ſe habet enunciat:ſic & neceſſariam aliã ueram, aliã falſam eſſe dicendũ eſt. falſa.n.propoſitio neceſſaria eſt, quæ quod non eſt neceſſarium, neceſſarium aſſerit. oportet igitur ut propoſitionibus addictiones & modi adiũgantur.

Addictiones .i.modi.

Et rurſus ex affirmatiuis & negatiuis, aliæ vniuerſales, aliæ particulares, aliæ indefinitæ ſunt.

Propõnum ſpẽs ex quãtitate.

Enunciationis ratiocinatiuę diuiſiones.

propõnis rõcinatiuę.	Alia neceſſaria Cuius prędicatum nõ poteſt non ineſſe, vel non remoueri à ſubiecto.	Affirmatiua	Vniuerſalis, particularis, Indefinita
		Negatiua.	Vniuerſalis, particularis, Indefinita
	Alia exiſtens. Cuius prædicatum í præſenti ineſt ſubiecto.	Affirmatiua	Vniuerſalis, particularis, Indefinita
		Negatiua.	Vniuerſalis, particularis, Indefinita
	Alia ꝯtingens. Cuius p̃dicatũ ꝯtingit ineſſe.	Affirmatiua	Vniuerſalis, particularis, Indefinita
		Negatiua.	Vniuerſalis, particularis, Indefinita

Si hæ differentiæ antedictis propõnibus adiungantur,oẽs propoſitiones prędicatiuę decẽ & octo efficiuntur.

Decẽ & octo ꝓpõnes.

efficiuntur. tres affirmatiuæ neceſſariæ, uł̃is, particularis, & indefinita: & tres his oppoſitæ negatiuæ. Similimodo ex exiſtentibus tres affirmatiuæ, & tres negatiuæ. contingentes quoq; totidem. Atq; ita ter ſex oẽs euadent, quę ſpẽ inter ſe differunt: ex quibus rõcinationes prædicatiuæ conſtituuntur. Cũ igitur hæ ac tot propoſitiones ſint, deinceps de reciprocationibus & conuerſionibus ipſarum agere aggreditur. propterea ꝙ plęræq; ex iis quæ in ſecunda & tertia figura fiunt, quæ oẽs quantum ad rõcinatiue demonſtrandũ ſpectat, imperfectæ ſunt: reciprocationibus propoſitionum uel una, uel pluribus indigẽt, ſicut oſtẽdetur. Dignum autem conſideratione uĩ, qua de cauſa cum de rõcinationibus & figuris ipſarum agat, differentias propoſitionum quę ex materia exiſtunt, aſſumit. materiales. n. differentię ſunt, ꝙ ita uel ita inſit aliquid. uidentur ſiquidem huiuſmodi differentiæ propoſitionum non abſolute ad rõcinationem facere: ſed ad id, ut talis uel talis ratiocinatio euadat, demonſtratiua uidelicet, uel diſſertatiua. An dicendum differentias propoſitionum huiuſmodi ad ratiocinandi methodum, & tractationẽ neceſſarias in uniuerſum eſſe. Quia. n. non ſimiliter propoſitionũ, quę antedictis modis differunt, fiunt reciprocationes & cõuerſiones: & ex reciprocationibus pleręq; ratiocinationes, quæ in alijs figuris ꝑter primam conſtituuntur, colligere demonſtranť: diuiſio, quá per modos hos facit, neceſſaria eſt: quippe cum aliter in neceſſariis & exiſtentibus, aliter itẽ in contingentibus, reciprocationes factæ, rõcinationes eficianr. Adde, ꝙ in eo quoq; ad rõcinandi tractationem propoſitionum per hos modos differentia neceſſaria eſt, ꝙ ꝓpoſitiones his, aut illis modis differentes inter ſe cõmixtæ, dr̃iam quãdam rõcinationum eficiunt. Sine materia. n. propoſitionibus hos modos adiungens uł̃es de ipſis demonſtrationes facit. neq; ex hac uel illa materia, ſed ex propoſito modo dr̃iam ratiocinationum fieri oſtẽdit. Cum ſint igitur hæ demõſtrationes uł̃es tractationis de ratiocinationibus propriæ ſunt. Nam ꝙ modorum horum propterea ꝙ utiles ad ratiocinandi methodum ſint, mentionem faciat, inde manifeſtũ fit, ꝙ propoſitionum ex alijs quoq; modis differentia exiſtit. cum uidelicet bene, uel male, prolixe uel breuiter, cito uel tarde adiungimus: modi. n. propoſitionum diuerſi etiam hi ſunt, ut Socrates bene diſſerit, uel ꝓlixe, uel breuiter. & tñ nullius horũ dum propoſitionum diuiſionem facit, meminit, propterea ꝙ nihil ad conſtitutionem uel differentiam rõcinationum conducunt. Ad ratiocinationum igitur conſtitutionem modorum horum differentia utilis eſt: non tñ ad ſpecies ratiocinationis cõſtituendas. non. n. ex hac diuiſione ratiocinationem. i. demonſtratiuę, & diſſertatiuæ, & captioſę dr̃iæ exiſtunt: ſed ex ea quam ipſe in peculiaribus libris de ipſis oſtendit. Ibi ſiquidem multa de hac contẽplatione bene declarans explicauit.

Cur modoꝝ aliorũ mentionem non faciat.

Quę et quõ cõuertant ꝓpoſitiones.

Eam quæ in exiſtendo eſt vniuerſalis priuatiua, terminis reciprocari neceſſe eſt. quemadmodum, ſi nulla voluptas bonum eſt, neq; bonum vllum erit voluptas. eam vero, quæ eſt prædicatiua, reciprocrari etiam ipſam neceſſe eſt, non tamẽ vniuerſaliter, ſed particulariter. ſicut ſi omnis voluptas bonum eſt: etiam bonum aliquid erit uoluptas. Ex particularibus tamen affirmatiuam particulariter reciprocari eſt neceſſe. ſi. n. voluptas aliqua bonum eſt, bonũ aliquid etiam erit voluptas: priuatiuam, neceſſe non eſt. non enim ſi homo non ineſt alicui animali, aĩal quoq; alicui homini non ineſt.

Deinceps de reciprocationibus propoſitionum tractat, propterea, ꝙ conſiderationis huius doctrina ad imperfectas ratiocinationes, quæ in ſecunda & tertia figura colliguntur, utilis, ut diximus, eſt. plerę́q;. n. ex reciprocatione, ſeu reciprocationibus ad rõcinandum idoneæ eſſe demonſtrantur. Multis modis autem reciprocatio ſeu conuerſio dr̃. nam in ratiocinationibus etiã fit: & ratiocinationes quoq; dicuntur reciprocari: quippe cum oratio, quæ cum ratiocinatiua oratione reciprocatur, ratiocinatiua quoq; ipſa ſit. Sed hæ cum oppoſitione reciprocantur & conuertuntur. cum. n. oppoſito concluſionis ſumpto alteram ex propoſitionibus ratiocinatiue aſſumpſerimus, oppoſitum alterius propoſitionis colligimus. quod. n. ratiocinatiuo modo ita conuertitur, etiam ipſum id ratiocinatiuum eſt. Sed. n. in ſecundo huius tractationis libro de ratiocinationum reciprocatione nos docebit. Eſt etiam in propoſitionibus cum oppoſitione reciprocatio: quippe cũ ea, quæ ait, homo aĩal eſt, ea reciprocetur quæ inq̃t, non animal neq; homo eſt, In propoſitione quoq; eſt reciprocatio, cũ affirmatiua cum negatiua quæ ſimili modo ſumatur, ſimul uerum dicit. Ita ſiquidem affirmatiua contingens cum negatiua contingente reciprocari dicitur. ut ſi uerum eſt, contingere, ut oĩs homo deambulet, tanq̃ contingens, cõtingere quoq; ut nullus homo deambulet, uerum erit. Reciprocatio quoq; & conuerſio terminorum dr̃, cũ ſimul etiam ueritas ſeruatur. Quæ fit cum alternis ſubiectum terminum eũ facimus qui prædicať, & econtrario eum qui prædicatur ſubiecti loco ponimus, propoſitionis tñ reciprocatæ qualitate ſeruata. Atq; abſolute quidem terminorum alternatio hoc modo facta reciprocatio ſeu conuerſio appellatur. Quemadmodum, ſi dicamus, oĩs homo eſt animal: oẽ animal eſt homo: quippe cum termini conuerſi mutuo ſint. Qñ uero cum conuerſę fuerint ꝓpoſitiones, uerũ ſimul enunciant, ſi ſimiliter ſumantur, reciprocari & conuerti inter ſe dicũtur. De qua ſanè propoſitionum reciprocatione nũc loquitur: & quænam ex antedictis ꝓpoſitionibus inter ſe reciprocentur, & quæ non, oſtendit: demonſtrabitur autem quarum propoſitionum oppoſitæ inter ſe reciprocantur, eas quoq; eaſdem reciprocari: & quarum oppoſitæ non reciprocantur, earum fieri reciprocationem non poſſe. exempli cã, opponitur cõtradictorie uł̃i negatiuæ particularis affirmatiua: & uł̃is affirmatiua particulari negatiuæ. uniuerſalis autem negatiua reciprocatur, ut oſtendet. nam cũ uera eſt uł̃is negatiua, uera eſt etiam ea, quæ ex aduerſo terminis permutatis ſimiliter ſumitur. ſicuti ſi uera eſt ea, quæ nullum hoĩem eſſe equũ ait: uera quoque ea erit, quæ inquit, nullus equus eſt hõ. & particularis affirmatiua, quæ uł̃i negatiuæ opponiť ipſa etiam reciprocatur. cum. n. uera eſt particularis affirmatiua, ea quoq; quæ ex aduerſo permutatis terminis ſumitur, uera erit. ut ſi aliquis homo eſt muſicus, uera eſt: aliquod muſicum eſſe hoĩem quoq;, uerum eſt. Vł̃is autem affirmatiua ſecum ipſa non reciprocatur. neq; enim ſi uerum ſit, oẽm hominem eſſe animal, continuo etiam uera erit ea, quæ omne aĩal

Cõuertitur vł̃is affirmatiua in particularẽ affirmatiuã vł̃is negatiua ĩ ſimilem, particularis affirmatiua ĩ ſeipſam, particularis negatiua nõ conuertitur.

Reciprocatio rõcinationum.

Reciprocatio ꝓpõnũ.

Reciprocatio ꝓpõnis.

Reciprocatio terminorum.

Vł̃is negatiua.

Particularis affirmatiua.

Vł̃es affirmatiua.

eſſe hominem dicit. ita ſiquidem ſecum ipſa reciprocaretur. ſed tñ ipſa hæc ułis affirmatiua cũ particulari affirmatiua reciprocaretur, quæ ait, aliquod aĩal homo eſt. Quare particularis affirmatiua & ſecum, & cum ułi affirmatiua reciprocatur. Quẽadmodum uero affirmatiua ułis ſecum non conuertitur, ſic neq; ea quæ ułi affirmatiuæ oppoſita eſt particularis negatiua ſecum conuertetur. neq;.n. ſi uerum eſt, aliquod aĩal non eſſe hoĩem, aliquem hominem nõ eſſe aĩal, uerum quoq; erit. Neq; tñ ſi aliquę quæ ſimul uerum dicant, in reciprocationibus ſumi reperientur, propterea id quod à nobis dictum eſt, reprehenſioni eſſe obnoxium debet, ſatis.n. eſt ſi in oĩbus huiuſmodi ad ſublationem ułis, quod particulare eſt non ita ſe habere oſtendamus. Quę.n. non in oĩbus uera ſunt, nõ ex propria natura reciprocationem admittunt, ſed ex cuiuſdam materiæ proprietate. Inquit igitur de huiuſmodi propoſitionum reciprocationibus. & non ex euidentia, tantũmodo, ſed rationibus quibuſdam uniuerſalibus etiam reciprocationes earũ oſtendere conatur. De indefinitis autem nihil dicit, ꝓpterea ꝙ & ad rõcinationes utiles non ſunt. & particularibus æquale uim habent.

Particularis negatiua.

Primum igitur priuatiua vniuerſalis ſit A B propoſitio. ſi itaq; nulli B, ineſt A, neq; vlli A, etiam B inerit. ſi.n. alicui. vtputa C, nulli B, ineſſe A, verum non erit. C enim pars quadam ipſius B eſt. quod ſi omni B ineſt A, & B alicui A inerit. ſi nulli ineſt, neq; A, vlli B, inerit. ſed omni ineſſe ſuppoſitum fuerat. Simili modo quoq; ſi particularis propoſitio ſit. ſi.n. A alicui B ineſt: B quoq; alicui A inſit, neceſſe eſt. nam ſi nulli ineſt, neq; A vlli B inerit. atq; ſi A alicui B nõ inſit, non eſt neceſſe, vt & B, non inſit alicui A. vt ſit B animal ſit: A autẽ homo. homo enim nõ oĩ animali, ſed animal omni homini ineſt.

Theophraſtus quidem & Eudemus ułem affirmatiuam ſecñ reciprocari ſimplicius oſtenderunt. uniuerſalem.n. negatiuam ułem priuatiuam noĩarunt. demonſtrationem autem ita faciunt A de nullo B, dici ſtatuunt. ſi uero de nullo dr̃, abiunctum eſt. ergo etiam B, ab omni A erit abiunctum. quod ſi ita eſt, de nullo A, etiam ipſum B, dicetur. Atq; illi quidem hoc modo. At Ariſto. ex deductione ad id, quod fieri nequit, reciprocari ipſam ũr demõſtrare. deductio autem ad id quod fieri nequit, fit, cum eius quod uolumus demonſtrare, oppoſitum ſupponentes, deinde aliquid ad ipſum ex conceſsis & poſitis aſſumentes unum aliquid quod euidenti ratiocinatione collectum ſit, ſuſtulerimus. quia.n. per id, quod ſuppoſitũ fuerat, quod eſt euidens & conceſſum, deſtruitur ex huiuſmodi deductione illud falſum eſſe cõuincitur. quod cum falſum eſt demonſtratum, quod oppoſitum ipſi eſt, uerum eſſe inuenitur. propterea ꝙ ubicunq; alterum contradictionis mẽbrum falſum eſt, alterum eſt uerum. id quod propoſitum erat, ac demonſtrabatur. Hoc modo plerunq; etiam geometræ uti conſueuerunt. necnon etiam dialectici. Atq; Ariſto. nunc uti eo uidetur. Inquit.n. ſi nulli B ineſt, A neque ulli A quoq; B inerit. id quod demonſtrare uult. nam ſi hoc aliquis non concedat, oppoſitũ huius uerum eſſe ꝓculdubio dicet: ꝙ uidelicet B inſit alicui A. aliquid.n. nulli contradictorie opponitur, quemadmodum in libro de interpretatione declaratum eſt. Cum.n. B ineſſe alicui A ſtatuerit & ſuppoſuerit: cuinam A inſit B ſumit: eſt.n. C, quæ pars quædam ipſius B eſt. atq; ita A quoq; B alicui ineſſe demonſtrat. Valde autem breuibus propoſitum demonſtrauit. Vnde etiam nonnulli ſunt, qui ipſum ex particulari affirmatiua ꝙ cõuertatur & reciprocetur ułis negatiua demonſtrationem hic feciſſe arbitrentur. qui ſanè etiam ipſum dãnant, ꝙ demonſtratione mutua utatur. cum.n. uult oſtendere ułem negatiuam reciprocari, ad huiuſce rei demonſtrationem particulari affirmatiua, ut dicũt, eiuſq; reciprocatione utitur, & cum paulopoſt particularem affirmatiuam reciprocari oſtendit, ad eius cõprobationem ułem negatiuam, utpote quæ conuertatur, adhibet. Huiuſmodi autẽ demonſtrãdi modus prauus proculdubio eſt. Sed Ariſt. non id facit, ut iſti putãt. Particularem.n. affirmatiuam ex ułi negatiua ſine dubitatione quidem conuerti oſtẽdit: non tñ ułem negatiuam ex eo ꝙ particularem affirmatiuã ſumpſit, conuerti demonſtrat. Demonſtrat.n. id quod propoſitum ipſi eſt, ſed non utitur eo cõceſſo & poſito. quippe cum ex antedictis & demonſtratũ & poſitum eſſe id declaret. ea autem ſunt de oĩ & de nullo, & in toto & in nullo. nam his uſus ułis negatiuæ reciprocationem demõſtrat. ſi poſitum.n. ſit, A nulli B ineſſe: ſequi ex hoc aſſerit, ut & B nulli A inſit. nã ſi nõ ineſt B, alicui A inerit. hoc.n. eſt oppoſitum. ex oppoſitis uero alterum eſſe uerum neceſſe eſt. Inſit igitur in C: Sit.n. C aliqua pars ipſius A, cui inſit B. Erit igitur C in toto, & de oĩ ipſo A dicetur. Sed C erat quid ex B & A, igitur de aliquo B prędicabitur. poſitum autem erat A de nullo B dici. De nullo uero dici erat nihil ex B eſſe, de quo A prędicaretur. Adde ꝙ ex particulari affirmatiua eiuſq; reciprocatione demonſtrationem hic non facere Ariſto. uel ex ipſa loquutione ꝑſpicuum eſt. nõ.n. dixit: ſi.n. B alicui A ineſt, & A quoq; alicui B inerit. Hoc ſiquidem modo ex particulari affirmatiua demonſtraſſet. Sed cũ particularem affirmatiuam reciprocari demõſtret, uſus ułis negatiuæ reciprocatione ita inquit: ſi.n. nulli A inſit B, neq; A inerit ulli B, Ita.n. tanquã conceſſo hoc utitur. non ſumit tñ tanquam conceſſum, qđ particularis affirmatiua reciprocetur. ſed cũ C partem quãdam ipſius A expoſuerit, in eo demonſtrationem facit, de quo ut de aliquo ipſum B non eſt. Iccirco non particularis reciprocatione, ſed de omni & in toto uti eum ad demonſtrationem dicendum eſt. Quãquam melius fortaſſe eſt & his quæ dicuntur, accõmodatius, ut non hoc modo & rõcinatiue, ſed per expoſitionem & ſenſibiliter demõſtrationem factam eſſe hic dicamus. Quippe cum hic ꝑ expoſitionem modus ex ſenſu, nõ ratiocinatiue efficiatur. C enim ſumitur eiectum atq; expoſitũ quæ ipſius A pars ſenſibilis eſt. de quo quidem C, qđ ſenſibile quoddã eſt & particulare B dicitur. i. ipſius B, pars quæ eſt idem C, qđ in ipſo B eſt. Quare C utroꝛũque erit pars, & in utriſq; erit. Cum igitur prædicatur A de C quæ pars propria eius eſt, de quodam etiam B prædicabitur. propter ea ꝙ C ipſius B, pars quædam eſt, quæ in ipſo eſt. Quẽadmodum ſi poſitum eſſet hoĩem nulli equo ineſſe: & non concederet quiſpiam equũ nulli homini ineſſe: ſumeremus, ergo in aliquo hoĩe erit equus: ſitq; hic Theõ: & hõ, igitur alicui equo inerit. quippe cum ſumptum iam ſit Theonem & equum & hoĩem eſſe. at hoc fieri nequit. hoĩem.n. nulli equo ineſſe conceſſum iam fuerat.

rat. Cum igitur in tertia figura hac ꝑ expoſitionem demonſtratione utatur, id facit, propterea ꝙ ſenſibilis, & nõ ratiocinabilis eſt. unde etiã ea uſus hic eſt, eo ꝙ notum de demonſtrationibus ratiocinatiuis nondum quicq̃ eſt. Sed quia fieri poteſt, ut utendo aliquis hac demonſtratione etiam particularem affirmatiuam reciprocari oſtendat, eo ꝙ ex antedictis quoq; illud ſequatur: ex particularis affirmatiuæ reciprocatione demonſtrationem feciſſe Ariſt. exiſtimant: cũ tñ non ita fecerit. non. n. conuerſione & reciprocatione particularis affirmatiuæ utitur. Nam ſumit ipſe quidem A alicui B ineſſe, non quia reciprocetur, ſed quia C cum ſit pars ipſius A, ipſius B, pars quoq; eſt: infert enim C ipſius B, pars quędam eſt. ex quo cõuerſio & reciprocatio quoq; ipſa ſequebatur: ſed ipſe tñ ea hic non utitur. licet. n. eadem hac demonſtratione uľem affirmatiuam cum particulari reciprocari oſtendere poſsimus: non ꝓpterea Ariſt. hic ea uſum eſſe cenſendum eſt. Diuerſam autem eſſe demonſtrationẽ quæ reciprocatione fit, ab ea quę fit per expoſitionem, in tertia figura declarauit. cum ſumpſiſſet. n. iugationem, in qua extrema utraq; de oĩ parte prædicantur: priuſq; ex reciprocatione alterius ꝓpõnis ratiocinandi modo quod colligebat, demonſtraſſet: poſtea per expoſitionem idem demonſtrat, utpote diuerſa ab ea, quæ ex conuerſione fit. Atq; hæc, qua nũc in conuerſione utitur, illi, quæ per expõnẽ fit, ſimillima eſt. Eſt igitur hmõi demonſtratio, quam in uľi negatiua hic adhibet. Neq; mutuam ergo demõſtrationem eſſe, neq; eam, quæ ex deductione ad id, quod fieri non poteſt, ratiocinandi uia fit, exiſtimãdum eſt: quippe cum neq; hæc opportuna nunc eſſe uideatur. Quãuis. n. demonſtratio ex eo quod fieri nequit, iis quæ dicta ſunt, congruat: non propterea tñ ea hic ꝓpoſitam rem demonſtrat Ariſto. Alius ſiquidem hmõi demonſtrationis modus eſt. Nam ex eo quod fieri nequit demonſtratio in tertia figura fit, hoc modo. Si ſuppoſitum ſit B alicui A, i. omni C, quæ ipſius A, pars quædam eſt, ineſſe: deinde aſſumpta ꝓpõ ſit, q̃ ait A de oĩ C dici, quæ euidens eſt A, poſtea alicui B ineſſe in tertia figura colligitur: quod fieri non põt. quippe cum nulli B ineſſe ipſum, poſitum fuiſſet. Sed importuna nunc per tertiam figuram hæc demonſtratio eſt. melius eſt, ſi dicamus hic B quoque ab A, abiunctum eſſe debere demonſtrari, ſi A à B abiunctum ſit: id quod Theophraſtus abſq; demõſtratione tanq̃ euidens ſumit. Poſſumus etiam ꝑ ratiocinationem in prima figura demonſtrare: ſicut etiã ipſe deductione ad id quod fieri non põt, utitur, nam ſi quis reciprocari uľem affirmatiuam neget, ſtatuatur A nulli B ineſſe: ſi igitur non reciprocatur, inſit B alicui A, atq; ita in prima figura A alicui A non ineſſe efficietur. id quod abſurdum eſt. Sed importunum uidetur nunc rõcinatione uti, cum nondum de ratiocinationibus quicquam cognouerimus. Iccirco eo mõ demonſtrationis quem ipſe expoſuit, utendum eſt. Vbi demonſtrauit autem hanc reciprocari, iis quæ iam demonſtrata ſunt, ad ea q̃ deinceps demonſtranda ſunt, utitur. particularem. n. affirmatiuã reciprocari ex uľis negatiuæ reciprocatione demõſtrat. nam ſi A alicui B ineſt, & B alicui A ineſt. ſi enim nulli inſit. hæc. n. oppoſita ei eſt, q̃ alicui ineſſe inqt: neq; A ulli B inerit. quippe cum uľem negatiuã conuerti iam demonſtratum ſit. Sed poſitum fuerat A alicui B ineſſe B, igitur alicui A quoq; inerit. quinetiã uľem affirmatiuam cum particulari reciprocari ſiľr oſtendit. Si. n. A omni B ineſt B quoq; alicui A inerit. nam ſi nulli inſit, uľis negatiua efficiet, quę conuerti ſecum demõſtrata eſt. Quare A quoq; nulli B inerit. Sed oĩ ineſſe ſtatuebat. At uero non id dicimus uniuerſalem affirmatiuam nunq̃ ſecum reciprocari. nã reciprocatur quidem etiam ipſa, ſed in materia quadam: in iis uidelicet quæ adæquantur, & in propriis. quia uero nõ ſemper id fit, ſed in particulari ſemper conuerti cõſpicitur: & cum uľis conuertitur, etiam tunc particularis uera eſt: propterea cum ea conuerti dicitur. Quippe cum reciprocationes atque oĩno in figuris collectiones non ex materiæ aliqua proprietate quemadmodum iam dixi, materia ſiquidem alias alia ac diuerſa eſt: ſed ex figurarum natura fiant. atque Iccirco uniuerſales de ipſis demonſtrationes ſunt. Particularem autem negatiuam nõ reciprocari in materia propterea demonſtrauit, quia ſi aliquando, & in aliquibus non reciprocatur, uľitatem iam amiſit. Nam cũ ſit uera hæc, homo nõ omni aĩali ineſt, uel homo alicui aĩali non ineſt: uera non eſt quę, uel aĩal non omni homini ineſſe uel animal alicui homini non ineſſe inqt. eo ꝙ ſumpto eius oppoſito ſequitur nihil quod eſſe non poſsit. id qđ in iis quæ reciprocabãtur fieri oſtendit. opponitur . n. ei quæ inquit alicui non ineſſe, ea quę ineſſe omni aſſerit. Sumpto igitur hoc ꝙ B omni A inſit, conſequetur A quoq; alicui B ineſſe. ſed ſtatuebatur id alicui B non ineſſe, Id quod nequaquã eſſe non poteſt. Quod. n. alicui ineſt, poteſt. alicui quoq; non ineſſe. Homo ſiquidẽ alicui aĩali cum nõ inſit, alicui ineſt.

Caput tertium. De propoſitionum neceſſariarum reciprocatione.

EOdem modo etiam in neceſſariis propoſitionibus res ſeſe habebit. vniuerſalis enim priuatiua vniuerſaliter, affirmatiua autem vtraque particulariter reciprocantur.

Simili modo, inquit, ſicut exiſtentes, neceſſarias quoq; propõnes conuerti, & primũ etiã in his uľem priuatiuã ſecum conuerti oſtendit, in hũc modum.

Si enim A nulli B ineſſe neceſſe eſt, neceſſe quoq; erit vt & B nulli A inſit. nam ſi ineſſe alicui contingit, continget etiam vt A alicui B inſit.

Vniuerſalem affirmatiuam exiſtentem reciprocati demonſtratum eſt. qm̃ uero neceſſaria uľis negatiua ab exiſtente uľi in eo differt, ꝙ ex neceſsitate eſt: in quo ab ea, quæ iam demõſtrata eſt, diuerſa eſt ea, quæ nunc demonſtrat̃: in neceſſario demonſtrationem nunc facit. Si. n. B. nulli A ineſſe neceſſe non eſt, ſed contingit. ut alicui inſit: hæc. n. deſtructio & contradictio neceſſariæ uľi negatiuæ eſt, ſicut in tractatione de affirmatione fuit demonſtratum: A quoq;, inquit, B alicui ineſſe continget: ſed neceſſario nulli ineſſe poſitum fuit. Videtur autem etiam hic rurſus ex contingentis particularis affirmatiuæ conuerſione, demonſtrationem de neceſſaria uľi negatiua feciſſe: cum tñ nondum de contingentium reciprocationibus quicq̃ dixerit. Si uľi neceſſarię negatiuę affirmatiuam particularem contingentem opponi ꝓ conceſſo habet: quippe cum ꝯtradictiones ſint. atq;

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

icцitco id ſumit. cũq; id ſump ſerit, qm̃ ineſſe alicui, niſi neceſſario inſit, contingere ut inſit & contingẽti modo ineſſe dr̃: & demonſtratum iam ab ipſo eſt particularem exiſtentem ſecum reciprocari: ea nũc utitur. cum.n. neceſſarium ex eo tollat ꝙ ineſſe alicui contingit, propterea ꝙ qđ alicui ineſt, qñ ineſt, reciprocetur: & quod cõtingit alicui ineſſe, uel iam inſit, uel ineſſe aliqñ poſsit, & qñ ineſt, etiam ipſum reciprocetur: efficitur ut ex neceſsitate nulli inſint, cum aliqñ alicui tñ inſit. Id qđ fieri nullo pacto poteſt. cõtingens autem de exiſtente & eo quod ineſt quidem, ſed non ex neceſsitate ineſt, dici, paululum progreſſus oſtẽdit, ubi cõtingens diuidit. Significat .n. inquit, id ſicut neceſſarium, ita etiam non neceſſarium ſed exiſtens. unde etiam nunc ipſo uſus eſt. & ei quæ inquit ex neceſsitate nulli ineſſe, ea quę contingere inquit, ut uel iam alicui inſit, uel ut inſit futurum ſit, oppoſita eſt. Ex neceſſariis autem alterum eſt neceſſarium abſolutæ, alterum cum determinatione dr̃. ut homo omni grãmatico ineſt, quoad fuerit grãmaticus. ſed hæc propoſitio abſolute neceſſaria non eſt. Harum autem differentiam Theophraſtus etiam oſtendit: non.n. ſemper eſt grammaticus: ſed neque homo grãmaticus. Qm̃ igitur differentia hæc eſt, de abſolute & proprie neceſſariis loqui nũc Ariſtotelem ſciendum eſt. quæ enim ita neceſſariæ ſunt propoſitiones, reciprocantur.

At ſi neceſſe eſt A *omni, aut alicui* B *ineſſe: &* B *ineſſe alicui* A *neceſſe erit. nam ſi neceſſe non ſit, ne* A *quidem alicui* B *neceſſario inerit. particulare autem priuatiuum eandem ob cauſam, quam prius etiam diximus, non reciprocatur.*

Particularem affirmatiuam neceſſariam cum uñi affirmatiua neceſſaria, & cũ particulari affirmatiua neceſſaria reciprocari eodẽ modo oſtendit, quo in uñi priuatiua prius demõſtrauit. nã, ſi A uel oĩ, uel alicui B neceſſario inſit: & B ineſſe alicui A neceſſe non ſit, poſſet aliqñ nulli ineſſe. quippe cum negatio ꝓpoſitionis, quę ait, neceſſe eſt alicui ineſſe, ſit ea, quę non neceſſe eſt alicui ineſſe inquit: quæ eandem uim habet, quam illa, quę contingere, ut nulli inſit, enunciat. propterea ꝙ igitur non neceſſe eſt alicui ineſſe, & nulli ineſſe neceſſe eſt, eędem ſunt: qñ nulli A ineſt B, neq; A ulli B inerit. demonſtratum enim eſt futurum eſſe, ut ne A quidẽ uel omni, uel alicui B neceſſario inſit. Ipſę tñ in hac propoſitione {omni} p̃termiſit, ſatisq; habuit ſumere, ne A quidem alicui B neceſſario ineſſe. nam cum debuiſſet dicere, nam ſi nulli ineſſe neceſſe ſit, abſolute dixit, nam ſi neceſſe nõ ſit, unde ex contingente negatiua non feciſſe demõſtrationem Ariſto. perſpicuum eſt: nõ.n. ſecum reciprocari ipſi uidetur: ſed ad exiſtentem negatiuã detracta neceſsitate ipſam reduxit: id qđ ex eo ſignificat, ꝙ non amplius contingens aſſumpſit, ſed abſolute dixit: nam ſi neceſſe non ſit. quippe cum exiſtentem ꝓpoſitionem reciprocari poſitum ab ipſo iam ſit. Ex quo patet in demonſtratione etiam, quæ hanc antecedit, cum inquit, nam ſi ineſſe alicui contingit intelligẽdum eſſe, ſicut ibi diximus, pro, nam ſi alicui contingenti modo ineſt. Cum particulari autem negatiua neceſſaria nullam reciprocari aſſerit: propterea ꝙ neq; cum exiſtente cõuertebatur. i. propterea ꝙ & in terminis & in materia quadã non conuerti demonſtratur. in iiſdem.n. terminis argumentum fit. Homo.n. alicui animali neceſſario non ineſt: & animal omni homini neceſſario ineſt.

Caput quartum. De contingentium propoſitionum reciprocatione.

IN contingẽtibus autem, quoniam cõtingere multis modis dicitur: nã & neceſſarium, & nõ neceſſarium, et poſſibile cõtingere dicimus: in affirmatiuis quantũ ad reciprocationem attinet, in omnibus ſimiliter res ſe habebit. ſi enim A *omni, vel alicui* B *ineſſe cõtingat, &* B *quoq; alicui* A *ineſſe continget: nam, ſi nulli contingat, neq;* A *ulli* B *ineſſe continget. nam hoc prius quoq; demonſtratum fuit. In negatiuis vero non ſimili modo. Sed quæcunq; contingere ex eo dicuntur, quod vel neceſſario non inſunt, vel non neceſſario inſunt, ſimili modo. vt ſi quis dicat cõtingere hominem non eſſe equum, aut album nulli indumento ineſſe. ex his enim alterum neceſſario non ineſt, alterum non neceſſario non ineſt. & pari modo propoſitio reciprocatur. ſi enim nulli homini ineſſe equum contingit, nulli equo quoq; ineſſe hominem continget, & ſi continget vt illi indumẽto inſit albedo, ſic quoq; nulli albedini ineſſe indumẽtum continget. ſi enim alicui ineſſe neceſſe ſit, albedo quoque alicui indumento neceſſario inerit: quippe cum demonſtratum prius hoc ſit. Eodem modo in particulari negatiua.*

Contingentis æquiuocationem in libro etiam de interpretatione nobis declarauit. nam & loco neceſſarij contingente uti conſueuimus: quemadmodum cum dicimus cõtingere, ut aĩal de omni homine prædicetur. & loco exiſtentis etiam contingens ſumimus. ut ſi dicamus de eo, qđ exiſtit, & ineſt alicui, contingere ut alicui inſit. Nam, cum dicit (non neceſſarium) exiſtens ſignificat. propterea ꝙ id qđ exiſtit, à neceſſario differt, cum cõem tñ cum eo in præſens tempus exiſtẽtiam habeat. atq; icцirco aduertendum quãtum ad loquutionem ſpectat, quod contingenti modo ineſt, & quod ab exiſtente propoſitione ſignificatur, idem eſſe. De poſsibili quoq; contingens dr̃. id quod paulo poſt quid ſit, explicabit: ubi inquit: (Quæcunq; uero ex eo ꝙ plerunque ſunt) & natura eſſe poſſunt, contingere dicũtur, quo uidelicet modo contingens definimus &c.) Cũ igitur contingens æquiuocum ſit, & de tot dicatur, affirmatiuas propoſitiones contingentes ſiue pro neceſſario, ſiue pro exiſtente, ſiue pro poſ̃i contingẽs accipiamus, ſimili modo reciprocari inquit, particularem affirmatiuam cum uñi affirmatiua, necnon cũ particulari affirmatiua eãdem. atq; id ex antedictis ac demonſtratis oſtẽdit. ſi.n. A omni B, aut alicui ineſſe contingit: & B alicui A continget: nam ſi nulli contingat, uñis negatiua euadit, quã reciprocari ſecum demonſtratum eſt. Si igitur contingere ꝓ poſſibile eſſe, ſump ſerimus: negatiua ꝗ ſumitur & ſupponitur, uñis neceſſaria efficietur. eiuſmodi ſiquidẽ eſt, ineſſe alicui non contingit: quam reciprocari eſt demõſtratum. Si autem contingere id quod exiſtit, ſignificet: quę ſupponitur, uñis negatiua exiſtens fit: quam etiam ipſam conuerti demõſtratum eſt. Si uero neceſsitas ſignificetur, cum dicimus contingere, ut A oĩ B, aut alicui inſit, in hoc quoq; demõſtratum eſt oppoſitum ipſius uñe negatiuum contingens ita ſe habiturum eſſe ut aliqñ ipſi nulli inſit. Ita.n. uerũ contingens eſt. exiſtentem uero negatiuam reciprocari poſitum fuit. Atq; in hunc modum quidem de neceſſaria propoſitione uñi affirmatiua demonſtrationem

tionem fecit. atq; in oĩbus affirmatiuis ſimili modo reciprocationes futuras aſſerit. In negatiuis nõ ita. ſed quæcunq; non neceſſario ineſſe, uel neceſſario ineſſe à contingente ſignificantur: exiſtentem.n.negatiuam manifeſtat, cum inquit (uel non neceſſario inſunt.) quæcunq; igitur contingentia hæc ſignificant, ſimili modo reciprocari aſſerit, atq; id merito: quippe cum nihil aliud q̃ noĩs immutatio in his facta fuerit. ſignificata.n.eadem ſunt cũ iis quæ prius iam fuerunt demonſtrata. Nam cõtingentium quæ ita dicuntur, uľis negatiua cum uľi negatiua, cũ particulari uero nulla reciprocatur. atq; ex exẽplis quę adducit, contingere quidem hoĩem non eſſe equum negatiuam neceſſariam indicat: at album contingere ut nulli indumento inſit, exiſtenrem oſtendit. Reciprocationes quoq; ipſarum quas appoſuit, claræ oẽs ac manifeſtæ ſunt. Quod uero ait, ſi.n.alicui ineſſe neceſſe ſit, albedo quoq; alicui indumento neceſſario inerit, propterea inquit: quia contingenti uľi negatiuę particularis affirmatiua neceſſaria erat opponenda. Quę autem erat exiſtens, poſita erat in loquutione contingens, ut oppoſita ei neceſſarium in loquutione eſſet habitura, cum tñ ſignificatum eius particulare affirmatiuum exiſtens eſſet futurũ: quippe cum id uľi negatiuo exiſtenti opponatur. Si etiam proprie neceſſariũ affirmatiuum particulare ſumptum ſit, idem ſecum reciprocari demonſtratum fuit. Eodem modo, inquit, in particulari negatiua.ſ.res ſe habebit. nulla.n.cum particulari negatiua poſsibili reciprocatur: quando uidelicet contingens uel neceſſarium uel exiſtens ſignificat.

Quæcunq; vero ex eo quòd plerunq; ſunt, & natura eſſe poſſunt, contingere dicuntur: quo videlicet modo contingens definimus: in priuatiuis reciprocationibus non ſimili modo res ſe habebit. ſed vniuerſalis priuatiua propoſitio non reciprocatur, particularis reciprocatur. atq; hoc cum de contingente dicemus, manifeſtum fiet.

Tertium erat contingentis ſignificatum, qđ fieri poteſt. quod nũc quidnam ſit, declarat, cum inquit: (quæcunq; ex eo ꝙ plerunq; ſunt, & natura eſſe poſſunt.) appoſuit autem hoc ſolum ex contingente, quod plerũq; eſt, & natura eſſe poteſt: quod.n.natura eſſe poteſt, plerunq; eſt: propterea ꝙ ſolum hoc ad ratiocinandi uſum utile eſt. Cum.n.ex poſsibili, aliud ex æquo, aliud raro fieri poſsit: in huiuſmodi materia eius quod ratiocinando ineſſe demonſtrat̃ oppoſitum non minus, uel magis eſſe cõſueuit. nam in iis, quæ raro eueniunt, oppoſitum magis q̃ id, qđ colligitur fit: ut ipſe etiam in ratiocinationibus de contingentibus dicet. de ſolo igitur eo contingente & poſsibili ſermo ei eſt, quod plerũq; eſt, & natura comparatur, ſecũdum naturamq; eſt: quod etiam ipſum ut plurimum euenit: ꝓpterea ꝙ ex huiuſmodi contingentibus nõnulla quæ natura fiunt, demõſtrantur: nõnullæq; artes ſunt, quæ circa hæc uerſantur: cuiuſmodi ſunt coniecturales. Cum.n.medicus ſumpſerit, eum, qui ita ægrotet, à multitudine plerunq; & copia moleſtari: atq; eum, qui copia & redundantia moleſtatur, ſanguinis miſsione curari: demum colligit contingere ut is, qui ita ægrotet, ſanguinis miſsione curetur. atq; ita uenæ ſectionẽ aggreditur. Iccirco ad ratiocinandi uſum hoc contingentium genus adhibetur. Huius igitur contingentis, quod ita dicitur, negatiuas reciprocationes non ſimili modo fieri inquit, ſicut in neceſſario & exiſtẽte fieri demonſtratum eſt. in illis.n.uľis negatiua ſecum, cum particulari uero negatiua nulla conuertebatur. in his autem uľem negatiuam contingentem ſecum non conuerti ait, ſed cum particulari. hoc.n. ſibi nult cum inquit (particularis reciprocatur) contrario, uidelicet modo q̃ in illis fiebat: quod qua de cauſa eueniat, ubi de ratiocinationibus dicet, quæ propoſitionibus contingentibus conſtant, declaraturum ſe pollicetur.

Nunc tantum illud præter ea, quę dicta ſunt. perſpicuum ſit, cum dicimus contingere, vt nulli aut alicui non inſit, id figuram habere affirmatiuam. propterea quod contingit, eodem modo collocatur, quemadmodum, eſt: ſed eſt, ſemper, atq; omnino iis, quibus apprædicat̃, affirmationem facit. vt cum dicimus, eſt non bonum: vel eſt non album. vel abſolute, eſt non hoc. Sed hoc quoque ex ſequentibus declarabitur.

Quod nunc dicit, contingere in quibus propoſitionibus apprædicatur, non ſecus atq; (eſſe) ſolum affirmationem facere, uerum quidem eſt, & dictum iam, & demonſtratum in libro de interpretatione fuit: non tñ ſatis idoneam cauſam affert, ut negatiuę ꝓpoſitiones cõtingentes, quia affirmationes ſunt, propterea ſimili modo reciprocari ut aliæ affirmationes debeãt. ut particularis, uidelicet cum utriſq; & uniuerſali, & particulari reciprocationem faciat. ſi.n.ad huiuſmodi reciprocationes id ſatis eſſet, in neceſſariis quoq; idem fieri oporteret: quippe cum in quibuſcunq; propoſitionibus neceſſarium appredicatur, eædem affirmationes proculdubio ſint. ſed tñ quãuis ita ſit, uľes negatiuas neceſſarias ſecũ conuerti, licet affirmationes eſſent, den õſtrauit. neceſſaria.n.negatiua, quãuis abſolute affirmatio ſit, oĩno tñ negatiua neceſſaria dr̃. cũ particulari uero neceſſaria negatiua nulla reciprocat̃. Non igitur hoc, poſuiſſe Ariſtotelem cenſendum eſt, quaſi cauſam aſsignet, cur uľis contingens negatiua non reciprocetur: nãq; id ita ſupponit, utpote poſtea manifeſtaturus: ſed propterea dixiſſe eſt exiſtimandũ, ut tanq̃ affirmationes ipſas admittendas nobis putemus, atq; ita earum reciprocationes quæramus. Veram .n.cauſam, cur tanq̃ affirmationes debeant reciprocari, progrediendo ipſe afferet: propterea ꝙ.n.uľis negatiua contingens, & uľis affirmatiua contingẽs inter ſe reciprocantur: & eadem terminorum collocatione ſeruata in huiuſmodi contingente ſimul ueræ ſunt: ideo fit, ut ipſarum quoq; reciprocationes tanq̃ affirmatiuæ efficiantur. Quod.n.nulli ineſſe cõtingit, oĩ quoq; ineſſe cõtingit. & qnod oĩ, id etiam ut nulli inſit, contingit. id quod in aliis propoſitionibus, niſi his quæ ita tñ fuerint contingentes, fieri nequit. Cum in hoc igitur æquam uim habeat cum uľi affirmatiua negatiua uľis, utpote quę affirmatio alioqui ſit, ſimili modo ſicut illa, reciprocatur: & nõ quia (contingit) in ipſa appredicatur. nam ſi ex eo ꝙ æqualem uim habeat negatiua cum affirmatiua, uľis affirmatiua reciprocatur: uľis quoq; affirmatiua contingens ſecum conuertetur. id quod falſum eſt. Si.n.cum contingat ut A & oĩ B, & nulli inſit, dicat quiſpiam contingere quoque, ut B nulli A, ſimili modo & oĩ inſit: uľis affirmatiua contingens ſecum ipſa conuerteretur: non tñ eſſet uera. non.n.ſi oẽm hominem album eſſe contingit, continuo etiã con-

tingit, ut omne album homo ſit. Atq; ob hæc quidẽ Ariſto.uẽem negatiuam contingentem conuerti ſecum minime aſſerit. Theophraſtus tamẽ hanc quoq; non ſecus atque alias negatiuas reciprocari ait. de quorum differentia ubi de contingentibus agetur, latius explicabimus.

In reciprocationibus vero ſimili modo vt aliæ, ſeſe habebunt.

Cum dixerit cõtingentes negatiuas eſſe affirmatiuas, in reciprocationibus & cõuerſionibus eas ſimili modo ſeſe habituras eſſe ait, ſicut aliæ affirmatiuę, uidelicet, ſeſe habent. affirmatiuam.n. particularem & cum uniuerſali affirmatiua cõtingente. & cũ particulari reciprocationẽ eſſe facturam. quippe cũ affirmatiuarum reciprocatio huiuſmodi fit.

Caput quintum. Agit de tribus figuris, & de prima ponit inutiles quam vtiles ſyllogizandi modos.

CVm hæc ita diſtincta ſint, dicamus iam ex quibus & quando et quo modo omnis ratiocinatio efficiatur. poſtea de demonſtratione dicendum eſt. Prius.n. de ratiocinatione, quam de demonſtratione propterea dicẽdum eſt, quia ratiocinatio vniuerſalis magis eſt, demonſtratio autem ratiocinatio quædam eſt: ratiocinatio vero non omnis eſt demonſtratio.

Deinceps dicturum ſe eſſe proponit de iis, quorum cauſa antedicta hucuſq; expoſuit. cũ, inquit, autem (ex quibus) propoſitiones ſignificat. & quia ex quadam propoſitionum cõpoſitione ratiocinationes fiunt, propterea ubi dixit {Ex quibus, ſtatim ſubiungit} & (& qñ, & quo modo) {Qñ} ſignificat iugationes & figuras. in termino.n. quodam cõicare propoſitiones debent. in quibus ſanè iugationibus & figuris ratiocinationes exiſtunt {Qñ} item propoſitionum qualitatem indicat: quippe cum non ex oĩbus compoſitis propoſitionibus ratiocinationes fiãt. neq;.n. ex duabus negatiuis, neq; ex duabus particularibus effici poſſunt, ut demonſtrabit. {Qũo} uero iugationes in unaquaq; figura, & modos ad ratiocinandum aptos monſtrat. nam licet ex propoſitionibus cõſtet ratiocinatio: non ex eis tñ qũocũq; cõiunctis, ſed collocatione quadam accommodata cõſtituitur. Ex propoſitionibus.n. ratiocinationes cõſtant, & ĩ figuris quas dicet, atq; in his certa quadam propoſitionum inter ſe cõnexione. quippe cũ in unaquaq; figura certa propoſitionum cõpoſitione & irratiocinabiles, & rõcinabiles iugationes exiſtant. Cum inquit igitur {Ex quibus} ex ꝓpoſitionibus intelligit: cum inquit {Qñ & quo modo} ex talibus propoſitionibus, & hoc modo cõpoſitis atq; inter ſe copulatis. ut {Qñ} tales debere ſumi. {Quo modo} talem quãdam ipſarum copulationem ſignificet. Cur autem cum de demonſtratione dicere ꝓpoſuerit, prius agat de rõcinationibus, ipſe hic manifeſte cauſam affert: propterea ꝙ uidelicet uẽior ratiocinatio eſt. Qũo uero ſit uẽior, docet, cum non reciprocetur. demonſtratio.n. rõcinatio quædam eſt: ratiocinatio uero non omnis eſt demõſtratio. cũq; ita ad demõſtrationem ſe habeat ratiocinatio prior demonſtratio eſt. Atq; hæc inſcriptionis horum librorum cauſa eſt, ꝙ hi priores reſolutorij, illi, qui de demonſtratione agunt, poſteriores appellentur, ut diximus. Debet.n. is qui demõſtrationem & definiturus, & in ratiocinationum genere conſtituturus, prius quidnã ſit ratiocinatio, cognoſcere: & ex quibus, & qñ, & quo modo inter ſe collocatis conficiatur. Inquit autem {Omnis ratiocinatio} cum tñ de ſolis prædicatiuis loquatur: propterea ꝙ ſolas has eſſe proprie ratiocinationes exiſtimat, ut procedẽdo declarabit. quæ.n. ex ſuppoſitione fiunt, nullam propoſitam rem colligere aſſerit. Atq; ita primum merito de prima figura ſermonem aggreditur.

FIGVRA PRIMA.

QVando igitur tres inter ſe ita habuerint termini, vt vltimus in toto medio ſit, & medius in toto primo vel ſit vel non ſit: extremorum eſſe ratiocinationem perfectam neceſſe eſt. Medium autem voco, quod & ipſum in alio, & aliud in ipſo eſt, quod poſitione etiam medium ſit. Extrema vero & quod in alio eſt, & in quo eſt aliud.

De figuris ad ratiocinandum idoneis ſermo ipſi eſt, in quibus oẽs tam perfectæ q̃ imperfectæ ratiocinationes cõſtituuntur. ac primum de prima loquitur, in qua perfectarum ratiocinationum ortus extitit. Sed quia ratiocinatio fides quædam eſt: ex quibuſdam.n. qui ratiocinatur, fidem facit, ac demonſtrat: ex iis.n. quæ credita ſunt, quod controuerſum eſt, certum ac credendum conſtituit: non oĩs autem fides eſt ratiocinatio: iccirco melius fortaſſe erit, ut nonnulla de fide prius dicamus, ut ſic fides quæ rõcinando fit, notior nobis efficiatur. Vnuſquiſq; igiẽ cum fidem facit alicui rei, atq; eam reddere manifeſtam uult, ex alio aut aliis ipſam confirmat. nihil.n. eſt, quod ipſum ex ſe ipſo demonſtretur, & credendum efficiatur: ita.n. certa ac credẽda omnia eſſent. Qm̃ itaq; ex alio probatio fit: uel ex toto & uẽi & eo quod reliqua continet, propoſitam rem demõſtrat quiſpiam, quæ tanq̃ pars eius ſit, per quod fides efficitur: uel ex partibus totum: uel ex parte aliquã aliã ex partibus, quæ ſub toto continetur, probat. Quãdo pars ex parte monſtratur ac cõfirmatur fides & probatio quæ hoc modo fit exẽplum dicitur. Quẽadmodum ille qui dari cuſtodiam corporis Dionyſio prohibebat, cum eam à Syracuſanis peteret: eo ꝙ ſi eam accepiſſet, inuaſurus tyrãnidem eſſet. huic rei.n. ex eo fidem faciebat, ꝙ cum & Piſiſtratus eãdem petiiſſet, & accepiſſet ab Atheniẽſibus, & Theognis à Megarenſibus, tyrannidẽ occuparunt. utrũq;.n. ex is, id eſt & quod probatur, & per quod probatio fit, partes totius ſunt. quod quidem totũ eſt, eos oẽs, qui cuſtodiam corporis petunt, tyrãnidem inuadere. is igitur altera parte ad alteram probãdam utitur: utpote cum ex parte nota & certa eam probet, quæ ignoratur, & in controuerſiam uenit. Quãdo autem ex partibus totum confirmatur & probatur, ea ratio uocatur inductio. ut eſt ea: homo inferiorem maxillam mouet, & equus, & canis, & bos, & ouis ſimili modo: omne ergo aĩal eam mouet. Ac rõ quidem inductionis ex particularibus notis & certis ad uẽe quod ignotum eſt, progrediẽ. Atq; utraq; hæc, ideſt exemplum & inductio probabilitatem in ſe habent non neceſsitatem. De his autem ꝓbationibus ipſe in ſecundo diffuſius aget, quãq; differentiam cum ratiocinatiua probatione habeant, oſtendet: atq; utiles quodam modo etiam ipſas eſſe, cum ratiocinatiuæ

Probãdi tres ſunt modi. Exemplum Inductio, q̃ tm̃ ꝓbabilitatẽ, nõ autẽ neceſſitatẽ hñt: & rõcinatio, q̃ q̃dã neceſſitatẽ habetur.

ratiocinatiuæ argumentationi ſubinferuntur. Quare quæ dicta uel ipſis nunc ſunt, ſatis ad præſentem rem erunt. Qñ itaq; ex toto pars fidem accipit: huiuſmodi fides ac probatio rõcinatiua iam uocatur: atq; ex oĩbus maximam neceſsitatẽ affert. quod.n. uniuerſo ac toti cõtigit, atq; ineſt: id ei quoq; neceſſario inerit, quod in toto eſt & continetur. Qui nãq; iuſtitiam oẽm honeſtum eſſe ſumit: & oẽ honeſtum eſſe bonum: is ex toto & uniuerſo, quod eſt oẽ honeſtum eſſe bonum, partem eius quæ eſt, iuſtitiam omnem eſſe honeſtam cõfirmat. Quæ autem ratiocinationis definitio ſit, iam traditum eſt. Sed quia ratiocinatio rei controuerſæ ex conceſsis quibuſdã probatio eſt: res uero controuerſa & quæ ad probandũ proponitur, quæſtio uocatur: de ea pauca quædam dicẽda ſunt. Quæſtio genere eſt propoſitio. eodem .n. genere & quæſtio, & ſumptio, & conceſsio, & cõcluſio, & auctoramentum ſunt. quippe cum omnia hæc propoſitiones ſint, quę tamen reſpectu inter ſe differant. Cum.n. eadem res ad probationem ꝓponitur, utpote nondum nota, quæſtio apellatur. Dum ſumitur ad aliud probandum, ſumptio & conceſsio & ꝓpõ proprie dr̃. Cum eſt uera & ex ſe nota, eo ꝙ auctoritatẽ ex ſe habet auctoratio, ſeu auctoramentum uocatur. Cum autem iam eſt demonſtrata, nuncupatur concluſio. quod.n. demonſtratum eſt, eorũ ex quibus facta eſt probatio, concluſio eſt. Qm̃ igitẽ quæſtio genere propoſitio eſt: omnis autem propoſitio ex termino conſtat, qui ſubijcitur, & qui prędicatur: qui ſubijcitur, eſt de quo eſt ſermo: qui prædicatur, qui de eo dicitur. & qui ſubijcitur, eſt, cui diſtinctio quantum ad q̃titatem attinet, adiungi conſueuit, ut omnis, nullus, aliquis, non omnis: qui prædicatur, eſt cui eſt, uel aliud uerbum quod eandem uim habeat, in ſeq; id contineat, apponitur: fit, ut cũ duos habeat terminos quæſtio, alterum qui ſubijcitur, alterum, qui prædicatur, quem ineſſe uel non ineſſe demonſtrandum eſt: tertio alio termino ad huiuſmodi demonſtrationem opus ſit: qui aſſumptus eos, qui in quæſtione ſunt, uel cõiungat, uel ſeparet, ac disiungat: quiq; ad eos, qui in quæſtione ſunt, habitudinem quãdam habeat.

Medij diſpoſitio.

Hic igitẽ aſſumptus medius utrorũq; efficitur, & q̃onem diuidit. cũ utroq; .n. uicisſim cõiunctus modo cum eo, qui ſubijcitur, modo cum altero, qui prædicatur, in alterutro ipſorum unam propoſitionẽ conſtituit. atq; ex eo agnoſcitur hic medius extrinſecus aſſumptus, ꝙ bis ſumitur, & in utriſq; eſt propoſitionibus. Connexio autem huiuſmodi propoſitionum iugatio uocatur. Iugatio.n. eſt duarum ꝓpoſitionum in uno termino, qui medius eſt, cõicatio. Nam ex differentibus propoſitionibus aliæ nullo modo inter ſe cõmunicant: ut exempli cauſa hæ, oẽ iuſtum eſt honeſtũ: & oĩs uoluptas eſt bonũ: aliæ cõicant. atq; ex iis, quę cõicant, aliæ in uno termino, aliæ in duobus cõicant. In iis, q̃ in duobus cõicant & oppoſitiones propoſitionum, & reciprocationes fiunt. Qñ.n. ita in duobus terminis cõicant propoſitiones, ut terminorum eadem collocatione ſeruata uel quantitas ipſorum, uel qualitas, uel utraq; narient, oppoſitiones ipſarum, & oppoſitionum differentiæ inueniuntur.

Propoſitiones oppoſitæ.

Nam ſi terminos ſimili modo collocatos habeant, & eadem q̃titate ſint præditæ, qualitate uero tantummodo differant: cum ſunt u[n]l̃es, contrariæ euadunt. ul̃is.n. affirmatiua & ul̃is negatiua cum iiſdem terminis, & eadem ipſorum locatione cõſtantes affirmatione tm̃ & negatione differunt. contrariæ inter ſe ſunt. Cum uero utręq; ſunt particulares: ſubcontrariæ uocantẽ. quę licet habere oppoſitiones inter ſe uideant, non tm̃ opponuntur. Cum autem ad ſimilem terminorũ collocationem eandẽ etiam qualitatem habent, ſed qualitate differunt: ſubalternæ efficiuntur: quæ oppoſitæ oĩno non ſunt. nam ul̃is affirmatiua ad particularem affirmatiuam, & ul̃is negatiua ad negatiuã particularẽ hoc modo ſeſe habet. At cum eoſdẽ habent terminos & eodem modo collocatos, qualitate uero & quantitate diuerſæ ſunt, contradictionem conſtituunt. Ita uniuerſalis affirmatiua & particularis negatiua: & item uniuerſalis negatiua & particularis affirmatiua inter ſeſe affecte, ſunt. contradictoriæ.n. opponuntur.

Conuerſiones propoſitionum.

At.n. ſi cõicent quidem in duobus terminis propoſitiones, ſed termini ipſi nõ eadem collocatione poſiti ſint, ſed inuerſi: in his ꝓpoſitionum reciprocationes & conuerſiones fiũt. Reciprocatio.n. propoſitionis eſt duarum propoſitionum in terminis inuerſe collocatis cõicatio, cum eo ꝙ utræq; ſimul ueræ ſint. nam cum qualitate diuerſæ ſunt: huiuſmodi reciprocationes propoſitionum cum oppoſitione & fiunt, & dicuntur. cum qualitate conueniunt quæ ita ſumuntur, & uerum ſimul dicũt: reciprocationes abſq; oppoſitione efficiuntur. Ex iis uero, quæ ita reciprocantur, aliæ & qualitatem & quantitatem eãdem ſeruant, ut ul̃es negatiuas exiſtentes & neceſſarias demonſtratum eſt: nec nõ particulares affirmatiuas. aliæ quædam cum in qualitate conueniant, diſcrepant in quantitate: ut ſunt & q̃ cum uniuerſalibus affirmatiuis cõuertuntur. ſunt.n. particulares affirmatiuæ: & quæ ſimili modo cũ uniuerſalibus negatiuis contingentibus reciprocationem faciunt. nam etiam cum his particulares affirmatiuæ contingentes reciprocantur. Atq; hæc propoſitionum in duobus terminis inter ſe cõicantium diuerſitas eſt. Quæ uero in uno termino communicant, duas fugationes quidem, ut prędixi, faciũt: Sed pro differentia cõicationis medij cum extremis qui in quæſtione ſunt, figurarum ratiocinatiuarũ diuerſitas exiſtit.

Trium figurarum cõſtitutio.

Nam medius is terminus, qui bis ſumitẽ, & cum alterutro ex extremis, qui quæſtionis partes ſunt, conſtruitur: uel ita ſumitur, ut poſitionem etiã inter illos mediam habeat: dum & de eo, qui ſubijcitur in quæſtione, prædicatur: & ſubijcitur ei, qui prædicatur. ut in quæſtione hac patet: utrum omne iuſtum bonum ſit, nec ne? extrinſecus.n. terminus aſſumptus, qui eſt {Honeſtum} dum & prædicatur de iuſto, qui ſubijcitur in quæſtione, & bono qui prædicatur, ſubijcitur: iugationem huiuſmodi conſtituit: omne iuſtum eſt honeſtum: omne honeſtum eſt bonum. Medij collocatio huiuſmodi, & cõicatio in medio termino propoſitionum ſic facta, prima figura nuncupatur. In qua.n. iugatione medius terminus bis ſumptus & de altero ex iis qui in quæſtione ſunt termini, prædicatur, & alteri ſubijcitur: ea figura prima appellatẽ. Vel rurſus medius terminus de utriſq; qui ſunt in quæſtione, prædicatẽ: ut in iugatione hac fit: ſi.n. quæratur an homo hinnibilis ſit, nec ne? medius terminus ſumptus qui eſt {Rationale} dum de utriſq; illis, de hoĩe uidelicet & hinnibili prędicatur, de hoĩe affirmatiue, de hinnibili uero negatiue: iugationem

gationem facit talem:oīs homo eſt rationalis: nullū hinnibile eſt rationale. Huiuſmodi cōicatio medij cū terminis figurā ſecundā conſtituit. Eſt etiā tertij medij cū extremis cōicatio, q̄ ab antedictis diuerſa eſt. Quæ fit cū terminus, qui medius ſumitur, utriſq; qui in quæſtione ſunt, ſubijcitur. Quemadmodum ſi quæratur, an ſubſtantia aliqua ſit animata, necne? & ſumatur medius terminus {Aīal} qui utriſq; qui in quæſtione ſunt.i. & ſubſtantiæ & aīato ſubiciatur: & fiat omne aīal eſt ſubſtātia: omne aīal eſt animatum: aliqua ergo ſubſtantia eſt aīata. in hac.n. iugatione medios utriſq; ſubiicitur. Talis complicatio medij cum extremis figuram quæ tertia uocatur, efficit.

Tres tātum eſſe figuras. Atque hæ ſolæ tres figuræ ſunt. propterea q cum in uniuerſum medij ſumptio iugationum ſit, & figurarum generatrix: fieri nō poteſt, ut præter antedictos modos alio reſpectu in tribus terminis habito medius terminus cum extremis duobus conſtruatur. eſtq; oīs ſimplex ratiocinatio ex tribus terminis & duabus propoſitionibus, ut declarabit. Qm̄ uero in unaquaq; figura & ad ratiocinandum aptæ quædam iugationes ſunt, & quædam quæ ratiocinandi ui careant, de his loquuturus eſt: & quot & quæ in unaquaq; figura ratiocinationes fiant, declaraturus. Ac primum quidem ut dixi, de prima figura agit. quæ ſanè non immerito prima & eſt & dr̄. quippe cū in ea medius terminus, non reſpectu tm̄ ad extremos, uerum etiā collocatione & poſitione ipſa medius ſit. Quibus.n. figuris medius terminus ꝓcreationis in cauſa eſt: iis ordinis quoq; & collocationis uim habere idem eſt exiſtimandus. Quocirca eam figuram aliis oībus anteponit, in qua idē terminus quocūq; modo medius eſt. tum quia quæ in hac figura fiunt ratiocinationes, perfectæ ſunt: quæ in aliis, imperfectæ, atq; ut perfectę fiant, auxilium ab hac petunt. ꝑfectum uero imperfecto prius eſt. Accedit q duæ reliquæ figuræ à prima etiam ortum habent. Cum duę .n. in ipſa ſint propoſitiones, altera ad maiorem extremum, altera ad minorem: eſt autem maior terminus, qui in qōne prædicatur: qui ſimili modo quoq; in concluſione maior dr̄: propterea q uidelicet uniuerſalior eſt, quā is de quo prædicatio fit. quāquam id non ſemper: aliqn̄.n. ęqualis eſt: atq; ut ſit ęqualis, tamei cōe eſt, qui prædicatur, quam qui ſubiicitur. Qn̄ autem termini hi non ſunt æquales, propriū eſt eius qui prædicatur, ut amplior & uſ'ior: eius uero q ſubiicitur, ut anguſtior & contractior ſit, in ueris.ſ. propoſitionibus. & nunquam contrario modo ſeſe habeat. Atq; ex ꝓprietate hac uterq; etiam qn̄ ſunt æquales, nomen obtinent: ut qui prædicatur, etiam qn̄ eſt æqualis, maior dicatur. propterea q proprīū ipſi eſt, ut aliqn̄ maior, & nunq̄, ut qui ſubiicitur, minor, efficiatur. ꝓprium.n. ei qui ſubiicitur, illud eſt, ut nunq̄ maior, minor aliqn̄ euadat. Cum igitur duæ in prima figura propoſitiones ſint, altera, quæ medium terminum cū eo qui prædicatur, & maior eſt, conſtructum habet, ac propterea maior etiam ipſa appellatur: altera, quæ cum ſubiecto & minore medium habet connexum, atq; inde minor ipſa etiam dr̄: utriuſq; ex his propoſitionibus cōuerſio utrāq; ex reliquis figuris ꝓducit, ac ꝓcreat. ut ex eo quoq;

Prima figura cęteris prior & perfectior. hæc prior aliis ſit, quia aliarum eſt productrix ac ꝓcreatrix. At uero qm̄ in ratiocinatione uſ'e præcipuam uim habet: quippe cum proprium ratiocinatiuæ argumentationis ſit, ut ex uſ'i demonſtret: eſtq; in prima figura maior propoſitio uſ'is, ſi modo ratiocinatiua iugatio faciēda eſt: maioris huius & principalis propoſitionis reciprocatio priorem & principaliorem ex reliquis duabus figuris conſtituit. Cū .n. maiore reciprocata efficit, ut medius terminus de utriſq; prędicetur: merito media & ſecunda figura ea uadit, in qua medius de utriſq; prædicatur. tertia uero & ultima, quæ ex minoris primæ figuræ reciprocatione exiſtit. ꝓpterea q ea reciprocata fit, ut medius terminus utriſq; ſubiiciatur. Pręterea ob id quoq; prima figura, prima eſt: quia in ea oēs quæſtiones tam uſ'es affirmatiuæ & negatiuæ, quàm particulares affirmatiuæ & negatiuæ colliguntur, & cōcluduntur. ut merito propterea etiam prima habeatur, cū integra ac perfecta undecunq; ſit. In reliquis .n. duabus non oīa poſſunt concludi. nā cum in unaquaq; propoſitione duo ſint, quantitas & qualitas: & in quātitate uniuerſalitas, in qualitate affirmatio præſtantior ſit: utraq; ex his figuris altera alteram in aliquo ex his ſuperat. ſecunda tertiam in eo q uſ'e concludit, quod in quātitate præſtantius eſt: nihil.n. in hac figura affirmatiuum demonſtratur. tertia ſecundam contrà, in eo q id quod in qualitate eſt melius, affirmatiuum colligit: cum tn̄ nihil in hac figura uniuerſale cōcludatur. Qm̄ uero ratiocinationi magis propriū eſt uniuerſale quam affirmatiuū: quippe cum ex uniuerſali ortum habeat, & ī eo à reliquis argumentationibus differat: merito figura ea quę in eo quod ratiocinationis proprium eſt, excellit, idq; in ſe habet: anteponēda alteri eſt, quæ uniuerſale nihil demonſtrat. Qua in re etiam ſecunda figura demonſtratione nō indiget, cum ſuperior tertia ſit eo

Quæ figura cuinam artifici conueniat. q prior ordine ipſa eſt. Accedit q cum ratiocinatio ſit alia demonſtratiua, alia diſſertatiua & dialectica, alia captioſa: ſitq; demonſtratiua longe cęteris pręſtantior, diſſertatiua uero ſecundum locum habeat, captioſa poſtrema omnium habeatur: demonſtratiuæ prima figura maxime eſt accōmodata. qui.n. demonſtrant proprie, uniuerſalia affirmatiua concludunt: ex his ſiquidem demōſtratio fit: quæ ex prima tm̄ figura demonſtrantur. unde etiam hac de cauſa prima merito eſt exiſtimanda. Diſſertatiua autē ratiocinatio ſecundæ congruit. ſemper.n. ferè diſſertatiuus & dialecticus cum ea quæ ab aduerſario ſtatuuntur, conetur refellere, negatiua colligere conſueuit, quæ figuræ ſecundę attribuuntur. At captioſi & ſophiſtæ qui indefinita & interrogant, & concludunt, propterea q indefinitū particulari æqualem uim habet: & in tertia figura particularia omnia colligūtur: ſibi hanc figuram peculiarem habent: Ac fi-

Prima figura ex quib' propoſitionibus ſit. gurarum quidē qualitas, atq; ordo. ordiniſq; ipſius cauſa huiuſmodi eſt. Oportet autem ut in prima figura, quæ maiorem terminum habet, qui de medio medium uero qui de ultimo & minore prædicetur: minor & ultimus terminus in toto medio neceſſario ſit uel totus, uel ex parte, ſi futura ratiocinatio ſit. cūq; ita ſe habent termini hi inter ſe, fit ut minor propoſitio: eſt autem minor, quæ ad minorem extremum terminum eſt, uel uniuerſalis affirmatiua, uel particularis affirmatiua ſit. affirmatiua autē eſſe oīno debet. niſi.n. hæc in prima figura fuerit affirmatiua, fieri non poteſt ut ratiocinatio conſtituatur. Maiorem autem eſſe etiam ipſam uniuerſalem,

ſi ratio-

ſi ratiocinatio in prima figura conſtituenda eſt, oīno oportet.quia.n.in toto medio termino ineſt minor & ī eſſe etiam in eius parte poteſt, ſi æqualis ipſi aliquando accipiatur, & medius maior minore ſit: ſi nō de omni medio maior extremus terminus, ſed de parte ipſius prædicetur, non erit neceſſe ut minor terminus á maiore comprehendatur. poterit .n.fieri ut de altera parte medij maior ſi particularis ſit, prædicetur:& non de ea cuius medius terminus uel totum eſt, uel pars. Quemadmodum.n.cui pars faciei uulnerata eſt, is non oculum omnino habet uulneratum: ſed qui tota facie eſt uulneratus, ei oculus quoq; neceſſario uulneratus eſt, quippe q̃ in tota facie ſit conſtitutus: ſic in ꝓpoſita iugatione eſt.extremus.n.terminus, qui totū mediū cōplectitur, partes quoq; eius oēs comprehendit.at qui partem ipſius cōprehendit, non prorſus etiam neceſſario eam continet, cuius minor terminus uel totum uel pars eſt. Maior igitur propoſitio uniuerſalis neceſſario erit uel affirmatiua uel negatiua. habebitq; in prima figura quantitatem definitam indefinitam qualitatem. minor è contrario, qualitate definita, omnino.n.eſſe affirmatiuam eam neceſſe eſt, indefinita uero quantitate erit. nam ſiue uniuerſalis affirmatiua ſit.ſiue particularis, ratiocinatio conſtabit. Quamobrem in prima figura maior propoſitio uel uniuerſalis affirmatiua, uel uniuerſalis negatiua: minor: affirmatiua uel uľis uel particularis oīno erit. Cæterum cum quatuor ſint ꝓpoſitiones, duæ uľes, affirmatiua, & negatiua, & duæ affirmatiuæ uľis & particularis: ex his inter ſe complicatis cōplicationes connexionesq; quatuor exiſtunt:atque iccirco quatuor quoq; in prima figura ratiocinationes efficiuntur.uel.n.uľes utræq; erunt, & minor affirmatiua cum maiore etiam ipſe affirmatiua conſtruetur: aut minor affirmatiua cum maiore negatiua copulabitur:uel minor particularis affirmatiua cū maiore uniuerſali aliquando affirmatiua, aliquando negatiua coniungetur. Cōcluſio autem ſemper in prima figura á maiore propoſitione qualitatem accipiet: qualiſcunq;.n.fuerit maior ſiue affirmatiua, ſiue negatiua, cōcluſio quoq; eiuſmodi ſit, neceſſe eſt:á minore uero quantitatem habebit: nam ſi uniuerſalis ſit minor, uniuerſalis quoq; concluſio erit: ſi particularis, particularis. definitur uero concluſio ab eo quod in utraq; propoſitione eſt indefinitum. id qđ ratiocinationem ex poſitis, ideſt ex conceſsis fieri teſtimonio eſt.conceduntur etenim ea, quæ nō con cedi etiam poſſunt. nam quæ ſunt neceſſaria, & quibus ſublatis fieri ratiocinatio minime poſſet, ea nequaquam poſita ꝙ conceſſa ſunt. Ratiocinationem igitur ex poſitis fieri, ex eo ꝑſpicuum eſt ꝙ iis, quæ conceſſa ſunt, non quæ ſunt neceſſaria, ſimilis concluſio euadit.ſi.n.ei ſimilis fieret concluſio, quod in ꝓpoſitionibus eſt definitum, ſemper unum & idem colligeretur: uniuerſalis uidelicet affirmatiua: affirmatiua ob minorem, uniuerſalis ob maiorem, & in prima figura demonſtrari ratiocinatiuæ nihil aliud poſſet. Præterea ita etiam fit ut peiori ac deteriori ex iis, quæ ſumpta ſunt, ſimilis concluſio efficiatur. Cum utręq; propoſitiones uniuerſales ſunt, & affirmatiuæ, concluſio quoq; eiuſmodi euadit. ac merito hæc ratiocinatio primum locum obtinet, cum in concluſione habeat quod & in quantitate & in qualitate melius eſt. at cum maior in negatiuam uľem mutatur, in ſecundo ordine fit ratiocinatio, quippe cum licet non utraq;, alterum tñ quod in proprietate ratiocinationis eſt melius, habeat, quod uniuerſale eſt. Si minor mutetur, & particularis efficiatur: cum uľis affirmatiua ſit maior, minor particularis: concluſio affirmatiua euadit. Atq; hęc tertij ordinis ratiocinatio eſt, ea parte quę in qualitate eſt, ſequēte ſuperior. hæc ſiquidem affirmatiua: ſequens negatiua eſt. nam cū minor particularis affirmatiua eſt, maior uniuerſalis negatiua, concluſio particularis negatiua efficitur cuiuſmodi ultima in prima figura ratiocinatio eſt: quæ proxima in qualitate, altera ſuperiore in utriſq; eſt inferior. Ac tot quidem in prima figura iugationes ſunt: quę ſi in definitis propoſitionis ſumantur, ita inueniuntur. Nam ſi iugationes etiam quæ ex indefinitis exiſtant, connumeremus, duæ aliæ in prima ratiocinationes inueniuntur: cum minor indefinita affirmatiua ſumitur, & modo cum maiore uniuerſali affirmatiua coniungitur: cuius iugationis cōcluſio indefinita affirmatiua exiſtit. modo cum maiore uniuerſali negatiua copulatur: cuius negatiua euadit concluſio. fieri.n.non poteſt, ut ſi maior ſit indefinita, ratiocinatio efficiatur. Semꝑ autem ei quod in propoſitionibus deterius ſumptū fuerit, & quantitate, & qualitate, ſimilis fieri concluſio uidetur. Ac tot quidem ratiocinatiuæ in prima figura iugationes exiſtunt. Erunt autem oēs in prima figura, necnon etiā in reliquis, ſi indefinitas quoque quiſpiam connumeret, iugationes ſex & triginta. cum in ſingulis figuris propoſitio cum altera ſexies cōponitur, ſimili, modo ſexies etiam ipſa ſumpta. Cū.n.maior eſt uniuerſalis affirmatiua, ſi minor uel uniuerſalis affirmatiua, uel uniuerſalis negatiua, uel particularis affirmatiua, uel particularis negatiua, uel indefinita affirmatiua, uel indefinita negatiua ſumatur: ſex iugationes efficiētur. Si uero ſit maior uniuerſalis negatiua, turſus ſex aliæ cōplicationes fiunt, cum ſexies minor, ſicut modo diximus, cū ea poſsit coniugi. Simili modo ſi indefinita affirmatiua ſumpta fuerit, minor ſexies cum maiore connectetur. toties item ſi negatiua indefinita fuerit ſumpta. Nihilominus cū particularis ſumitur modo affirmatiua, modo negatiua, cum.n.maior ſexies immutata modo uniuerſalis affirmatiua, modo uniuerſalis negatiua, modo particularis affirmatiua, modo particularis negatiua, modo indefinita affirmatiua, modo indefinita negatiua euadit, dū in unaquaq; diuerſitate ſexies minor ipſi adiungitur: ſexies ſex oēs in prima figura cōplexiones efficiūtur. ac totidē in unaquaq; ex duabus reliquis exiſtunt. Ex quibus ſi demantur indefinitæ, reliquæ oēs connexiones quater quatuor reſtabūt.i.ſexdecim. ex quibus itē quatuor dēptis quæ ad ratiocinandū aptæ ſunt, duodecim remanent irrationabiles. Ratiocinatiuæ autem iugationes & probatæ illæ dicūtur, quæ cum diuerſitate materiæ minime uariant, neq; aliàs aliud colligunt & demonſtrant: ſed in qualibet materia ſimilem ſemper & eandem formam in cōcluſione ſeruant. at quæ cum materia immutari & transformari conſueuit, & aliàs aliam ac repugnantem concluſionem habet iugatio, irratiocinabilis, & improbata eſt. non ſecus atq; homo habetur reprobatus, qui & mēte inſtabilis & loquutione fuerit. Primum igitur

qualis

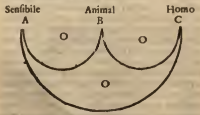
Concluſio ſyllogiſtica á prima ꝓpōne, qualitatem, á ſecunda, quantitatem ſuſcipit.

Modi primæ figuræ quot ſint.

qualis ſit prima figura, exemplo declarat, cũ inquit. {Quando igitur tres inter ſe ita ſe habuerint termini &c.} Hæc.n.exempla ſunt, alterum primæ ratiocinationis, alterum ſecundæ. Ratio autem & definitio primæ figuræ, de qua loquitur, eſſe uideretur ea, quam à principio tradidit, cum de medio termino dicit. In qua.n.figura medius terminus & ipſe in alio eſt, & in ipſo alius: figura ea prima eſt: quippe cũ medius terminus in hac de altero ex terminis prędicetur, alteri ſubiiciatur. Quãq; medij rationem non in uniuerſum aſsignauit, ſed medij tñ in prima figura. Nam u'is ita eſſet definitio, ſi diceremus mediũ terminum eſſe, qui in iugationibus bis ſumitur, eſtq; in utriſq; propoſitionibus: & quo ĩ iugationibus propoſitiones inter ſe cõicant. Cauſam quoq; cur figura hæc prima ſit ex loquutione ipſa manifeſtat: cum inquit: {Extremorũ eſſe ratiocinationem perfectã neceſſe eſt} in qua.n.figura perfectæ ratiocinationes fiunt, eam eſſe primam ueriſimile eſt. Aduertendum autem non dicere hic Ariſtotelem, in qua iugatione medius terminus & ipſe eſt in alio, & in ipſo alius eſt: & medium quoq; poſitione locũ obtinet: eam iugationem ratiocinatiuam prorſus eſſe, & ex ea perfectam confici ratiocinationẽ. nam hoc modo oẽs ĩ hac figura ratiocinatiuæ eſſent iugationes. Sed cum hoc modo, inquit, colloeari inter ſe ſunt, {Vt ultimus in toto medio ſit, & medius in toto primo uel ſit, uel non ſit.} tunc.n.quando ita ſeſe habẽt propoſitiones, extremorum inter ſe perfecta ratiocinatio euadit. ratiocinationem autem hic concluſionem appellat. Principium uero doctrinæ de ratiocinationibus modo ab eo quod eſt in toto, modo ab eo quod de omni dicitur, ſumit: propterea ꝙ utrũq; ex ipſis principium & primũ eſt. In toto eſſe, quantum ad nos ſpectat, primum ac principium eſt. nobis ſiquidem quæ in toto ſunt, & ſubiiciũtur, ſunt notiora, quam quæ uniuerſalius dicuntur, quippe cum ſenſibus expoſitis rebus ſint uiciniora. De omni uero dici è contrario cum communius ſit, ac generalius, natura primum eſt. Communia.n.natura prima, atq; ita principia ſunt.

Medius terminus ĩ prima figu. hic definit' eſt.

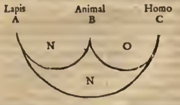
Si enim A *de omni* B, *&* B *de omni* C *dicitur:* A *quoq; de omni* C *prædicari neceſſe eſt. nam quo modo de omni dicamus, prius declaratum eſt.*

Primus modus pfectus.

Doctrinam hanc literarum elementis facit, ut nõ ex materia, ſed ex figura, & huiuſmodi propoſitionum cõplexione, & modo concluſionem fieri nobis oſtendat. Non.n.quia materia hæc eſt, ſed quia iugatio huiuſmodi eſt, hoc ratiocinatiue colligitur. Literarum igitur elementa uniuerſaliter & ſemper in oĩ re, quæ ſumpta fuerit, euenturam eſſe talem concluſionem oſtendunt. Superius autẽ nos docuit in toto eſſe alterum in altero. & de oĩ alterũ de altero dici, idem eſſe. Iccirco cum in ingreſſu figuræ eo quod in toto eſt, uſus fuiſſet, nunc cõmutatione facta ad id, quod de oĩ dicitur, tranſit: quippe quæ utraq; in u'i affirmatiua ſunt. Nobis etiã in mẽtem reuocat, quo pacto {De oĩ} prius definiret: qñ uidelicet nihil ex ſubiecto ſumi potuerit, de quo non dicatur id, quod prędicatur: ea de cauſa ut planum faciat, nulla re extrinſecus in huiuſmodi collectione eſſe opus, ſed ſatis ea eſſe, quæ poſita ſunt ad neceſsitatem manifeſtandam. de oĩ.n.quod poſitum & ſumptum eſt in propoſitionibus, ad demonſtrationem collectionis ſufficit. Propterea pſectæ huiuſmodi ratiocinationes ſunt, & propriæ indemonſtrabiles. Eſt.n.maior terminus A, medius B, minor C: ſi igitur C eſt in toto B, etiam C, de omni B dicetur: inter ſe.n.hæc reciprocantur. nihil igitur ex ipſo B ſumi poteſt, de quo A non dicatur. ꝙ ſi nihil ipſius B de quo A non dicatur, ſumi poteſt: & C pars quædã ipſius B eſt: de ipſo C quoq; A dicatur, neceſſe eſt. Ex iis igitur quæ poſita ſunt. i. quod de omni, & quod de nullo dr̃, huiuſmodi ratiocinationum collectio per ſeſe euidẽs ſit, & comprobatur: nullaq; re extrinſecus alia indiget. Eo autem quod de omni, & quod de nullo dr̃, in hac doctrina utitur, propterea ꝙ ex his manifeſta ratiocinationum collectio efficitur: & cũ ita dicimus, notior terminus & qui prædicatur, & qui ſubiicitur, ſit: & prius natura eſt quod de omni dicitur, quàm ꝙ in toto eſt, ut ante dictum fuit. Vſus tñ ratiocinandi in conſuetudine contrario modo ſe habet. nõ.n.dicimus uirtus de omni iuſtitia dicitur, ſed è contrario, omnis iuſtitia eſt uirtus. propterea opus eſt ut in utraque pronũciatione nos ipſos exerceamus: quo uſum & doctrinam aſſequi ualeamus.

Simili modo quoque ſi A *de nullo* B, *&* B *de omni* C *dicitur:* A *nulli* C *inerit.*

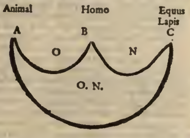

Secũdus modus pfectus.

Cum primam ratiocinationẽ in prima figura expoſuerit, quæ ex duobus uniuerſalibus affirmatiuis uniuerſale affirmatiuum colligit: ſecundæ mentionẽ nunc facit, quæ ex u'i negatiua maiori, & u'i affirmatiua minori u'e negatiuum concludit. atq; inquit, ſimili modo etiam in hac ex eo quod de nullo, & ex eo quod de oĩ dicitur, nota collectio eſt. unde etiam hæc perfecta eſt, & demonſtratione carens, nam ſi B de omni C dicitur, nihil ex ipſo C erit, de quo B non prædicetur. C enim ipſius B pars quædam eſt. & ſi A de nullo B dicitur, nihil erit ex B. de quo A prædicetur, erat enim ipſius B pars quædam C. de nullo igitur C A dicetur.

Nam ſi primum omne medium conſequatur, et medium nulli ultimo inſit: extremorum ratiocinatio non erit. nihil.n. neceſſarium euenit, eo quòd hæc ſint: quippe cum & omni et nulli ultimo ineſſe primum contingat. Quare neque particulare,

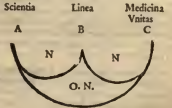
cularé,neque uniuerſale neceſſarium euadit.ſi vero nihil ſit neceſſarium, ex his ratiocinatio non conſtabit.Termini eius, quod omni ineſt,ſunt,Animal,Homo,Equus:eius,quod nulli ineſt,Animal,Homo,lapis.

Primus modus inutilis.

Quod hic inquit {Conſequatur} pro {Prædicet} poſitum eſt.propterea ꝙ quod prædicatur,cõſequi illud ſoleat quod ſub ipſo eſt. Vbi de iis, quæ ad rõcinandum aptæ ſunt,iugationibus dixit, quæ in prima figura ſi uľes utræq; propoſitiones ſint, exiſtũt: eas quoq;, quæ ex uľibus propoſitionibus ad ratiocinandum ineptæ fiunt, ſubiungit. Cum.n.quatuor in prima figura iugationes ſint, ſi utræque propoſitiones uľes fuerint:duę ratiocinatiuę ſunt,ac probatæ, quas expoſuit. duæ ratiocinationem non faciunt, & ea quæ minorem negatiuam, maiorem habet affirmatiuam,cuius nunc mentionem fecit:& ea quæ utriſq; negatiuis conſtat. Cur expoſita hæc iugatio irratiocinabilis ſit ea cauſa eſt,ꝙ minor negatiua aſſumpta in ea fuit.fieri.n.non poſſe,ut ſi negatiua minor propoſitio ſit,in prima figura fiat ratiocinatio,iam diximus.Nam cum ita ſe habēt propoſitiones nihil neceſſarium colligi, id quod eſt ratiocinationis proprium, ipſe appoſita materia declarat. Etenim in quadam materia uniuerſale affirmatiuũ, in alia quadam uniuerſale negatiuum poſſe colligi oſtendit.id quod nullam ratiocinandi uim in hac iugatione eſſe euidẽtiſsimum indicium eſt.quippe cũ & contraria & oppoſita,id eſt ea, quæ ſe mutuo perimunt,in eodem demonſtrentur.In qua.n.iugatione uľe affirmatiuum, & uniuerſale negatiuũ demonſtratur, in ea iugatione nihil colligi ratiocinabiliter poteſt:propterea ꝙ cum oporteat,ut id quod colligitur ratiocinatiue,in oĩ materia idem ſit:& inſuper uel uniuerſale affirmatiuũ, uel uniuerſale negatiuũ, uel particulare affirmatiuum, uel particulare negatiuum : hic & utraq; affirmatio ab uniuerſali negatiuo: & utraq; negatiuo ab uniuerſali affirmatiuo deſtruitur. Hoc autem ſignificat, cum inquit {Quare neq; particulare neq; uniuerſale neceſſariũ euadit.} Non tñ ſi cõtradictio in iugatione aliqua colligi demonſtrata ſit, propterea tollitur, ne quippiã in ipſa colligi ratiocinabiliter poſsit. Si.n.uniuerſale affirmatiuum,& particulare negatiuum colligatur, nihil uetabit quo minus particulare affirmatiuũ colligi ratiocinabili modo queat.quippe cum à neutro expoſitis id deſtruatur.Si item altera contradictio demõſtretur,id,quod ratiocinatiue colligitur,eſſe particulare negatiuum poterit. Sed de hoc paulo poſt dicetur. Nunc cauſam afferamus, cur expoſita hæc iugatio ratiocinationem non conſtituat.Si c in nullo a ineſt: a de nullo c dicetur. nihil igitur ex ipſo c ſumere licebit, de quo b dicatur. ſed ſeparatum c à b omnino eſt: & nulla ex parte cum ipſo coniungit: a uero de oĩ b,dici ſtatuitur.Sed quia quod de omni aliquo dr̃, poteſt amplius quoq; & uniuerſalius eo eſſe,propterea.n.qui prędicatur,maior terminus dici conſueuit: poterit a eiuſmodi ſumptũ eſſe , ut & totum b contineat,& inſuper quaſdã partes habeat, quibus ipſius b cõprehenſionem ſuperexcedat.His autem partibus excedentibus c , & cõprehendere, & non cõprehendere poterit. Ex materiæ igitur diuerſitate fit, ut contraria in huiuſmodi propoſitionum cõplexione uera ſint.Quæ uero ita ſeſe habent cõplicationes & iugationes ratiocinationis expertes ſunt. Sit.n.a aĩal b homo: c equus aĩal oĩ homini:homo nulli equo ineſt: animal oĩ equo ineſt.propterea.n.ꝙ hominem ſuperexcedit aĩal,equũ quoq; cõprehendit:non ex medij cõicatione & cauſa:Si uero loco equi lapis ponatur,uerę ſimili modo propoſitiones erunt. nã aĩal de oĩ hoĩe: homo de nullo lapide.aĩal de nullo lapide dicitur.Sed reprobata hæc iugatio eſt,cum non ipſa ſit, quæ materiã figuret, ac formet,ſed ipſa pro materię diuerſitate cõmutetur, & uariet,& nihil ex poſitis neceſſarium colligat. Cũ dixerit autem {Quippe cum & oĩ & nulli ultimo primum ineſſe contingat} ſubiungit, {Quare neq; particulare , neq; uniuerſale neceſſarium euadit.} non .n.ſolũ uniuerſale affirmatiuum ab uniuerſali negatiuo deſtruit,ut diximus:uerũ etiam particulare negatiuum ab eodem perimitur.quippe cũ in his contradictio ſit. Et rurſus ab uniuerſali affirmatiuo non tam uniuerſale negatiuum,quàm particulare quoq; negatiuum tollitur.Quamobrem rem dum contraria colligi oſtendit, neq; in particulari ratiocinandi neceſsitate quicquam colligi demonſtrauit.

Neque quando & primum medio & medium vltimo nulli ineſt,neq; ita erit ratiocinatio.Termini eius quod ineſt, ſunt,Scientia,Linea,Medicina:eius,quod non ineſt,Scientia, Linea,Vnitas.

Sec^s mod^o inutilis ex puris negatiuis.

Tranſit ad iugationẽ,quæ in prima figura ex duabus uniuerſalibus negatiuis cõſtat. atq; hanc quoq; irratiocinabilem eſſe oſtendit,terminorum appoſitione, pro quorum diuerſitate a & oĩ & nulli c ineſſe apparet. Cauſa autem cur in tali iugatione ratiocinabiliter nihil colligitur, eſt: ꝙ medius terminus ad neutrum extremorum reſpectum ullum habet,ſed eiuſmodi eſt, perinde ac ſine prorſus quidẽ fuiſſet aſſumptus:circa eum autem conſtat ratiocinatio. Cũ.n.ipſe ita ſe habet, c cadere ſub a, & põt & nõ poteſt. nam ſi a ſit ſcĩa:b linea: c medicina, cũ utręq; ꝓpoſitiones ſint uľes negatiuæ,fiet ut medicinæ omni inſit ſcientia.Si uero loco medicinę unitas poſita ſit,uel lapis:propõnes quidẽ ſimili modo erunt ueræ,nulli tñ unitati,aut lapidi ſciẽtia inerit.

Cũ ex duabus negatiuis nihil colligatur.

Cum

Cum vniuerſales quidem ſunt termini, quando in hac figura erit, & quando non erit ratiocinatio perſpicuum eſt.

Cum quatuor iu prima figura iugationes ſint, ſi uľes propoſitiones ſumantur: duas ad ratiocinandū idoneas, & duas nou idoneas effici iam diximus.

Et quando eſt ratiocinatio, neceſſarium eſt, vt termini ſeſe habeant, ſicut diximus: ſiq; ita ſe habeant, futuram eſſe ratiocinationem conſtat.

Reciprocãdo dixit. nam, cum ratiocinatio eſt in prima figura ex uniuerſalibus ꝓpoſitionibus, antedictum reſpectum & poſitionē habere inter ſe terminos neceſſe eſt: & cum termini ita ſeſe habent & poſiti ſunt, eſſe ratiocinationē neceſſe eſt. ſi igitur uľis affirmatiua ſit cõcluſio, ex talibus propoſitionibus, atque ita poſitis neceſſe eſſe, ut oſtendimus, ipſam conſtare, manifeſtum eſt. quippe cum in alia figura nihil uľe affirmatiuum colligatur. Sed quo pacto in uniuerſali cõcluſione negatiua uerum id eſt? nam non eſſe neceſſarium uidetur, ſi concluſio uľis negatiua rationabili modo facta ſit, nt & terminos ita diſpoſitos habeat; ſicut in ſecunda primæ figuræ iugatione diximus. poteſt. n. eadem cõcluſio ratiocinatiue etiam ſi termini alio modo ſeſe habeant, nihilominus demonſtrari. nam in ſecunda figura uniuerſale negatiuum demonſtratur. atq; id dupliciter quidem. Quare uerum eſſe minime uidetur, qñ eſt ratiocinatio ueceſſe eſſe, ut termini ita ſeſe habeãt, ut diximus. Iccirco ut uera oratio ſit, ſubaudiēdum eſt. {In prima figura.} nam ea etiam quę ſubiungit, de iis dicit, quę in prima figura exiſtũt. Tametſi poteſt etiam quiſpiam aſſerere iis quoq; quæ in ſecunda figura uľe negatiuum colligũt, hoc quod inquit, congruere. quippe cum etiam ibi licet ordo propoſitionum non ita collocatus ſit, cũ aliter ſeſe habeãt termini inter ſe, & uon ſicut in prima figura: ſed poteſtate tñ ita ſeſe habeant. nam ex reſolutione propoſitionnm per reciprocationes facta in primã figuram eſſe ratiocinabiles iugationes oſtenduntur. Quare etiam tunc ita ſe habent termini inter ſe, ſicut in ſecũda primæ figuræ iugatione ſe habere eos dixit: in quam uidelicet uniuerſales negatiui qui iu ſecunda figura colligunt, reducuntur: quemadmodum procedendo declarabit.

At ſi alter vniuerſalis, alter particularis ad alterũ adiunctus ex terminis ſit: Quando vniuerſale ad maius extremum vel prædicatiuum, vel priuatiuum, et particulare ad minus extremum prædicatiuum poſitum fuerit, perfectam eſſe ratiocinationem neceſſe eſt.

Non ocioſe hic mihi uidetur, neq; temere adiũxiſſe {Alter particularis ad alterrum.} poteſt. n. fieri ut iu una etiam & eadem propoſitione ex terminis alter uniuerſalis ſit, alter particularis: uľis quidē, qui ſubiicitur, particularis qui prædicatur, cuius uidelicet pars de ſubiecto dicitur. non. n. totum aĩal de hoĩe prædicatur in propoſitione, quæ inquit, oĩs homo eſt animal: ſed pars animalis de toto homine dicitur. quoddam. n. animal eſt, quod de eo dicitur. Simili modo & cum dicimus, animal de aĩato quodam prædicari, in propoſitione alter uniuerſalis, alter particularis terminus eſt. Vnde etiã reciprocatio huiuſmodi ꝓpoſitionis particularis euadit. Vt igitur in propoſitionum complexione uľe & particulare terminorum ſignificaret, & non in una tantũ propoſitione, aut in conuerſione: addidit {Ad alterum} id eſt, quando uniuerſaliter aliquis terminus prædicatur. atq; is de altero quodam particulari ꝓdicatur. uel etiam ſimplicius, quãdo idem terminus ad alterũ uniuerſalis, ad alterum particularis in propoſitionum cõplicatione eſt. cum. n. hoc modo is particulariter ſumitur, iugatio & complexio propoſitionum fit. Vbi dixit autem de iugationibus, quæ in prima figura ex duobus uniuerſalibus exiſtũt: ad eas trãſiit, in quibus cum altera propoſitio ſit uľis, particularis altera eſt. & quænam huiuſmodi ſint, & quot, & quales ex ipſis ſint ratiocinatiuæ, oſtendit. ac primum has exponit. Duę autem etiam in his iugationibus probatæ ſunt: & ea, quæ uniuerſalem affirmatiuam maiorem propoſitionem habet, minorem uero particularem affirmatiuam: & ea, in qua cum minor ſit particularis affirmatiua, maior uľis negatiua eſt. quarum utrarumq; mentionem facit cum inquit. qñ uniuerſale ad maius extremum uel prædicatiuum, uel priuatiuum, & particulare ad minus extremum prædicatiuum poſitum fuerit: perfectam eſſe ratiocinationem neceſſe eſt. nam ſi ſit maior uľis affirmatiua, particulare affirmatiuum erit quod colligit. ſi uniuerſalis negatiua ſit maior, particulare affirmatiuum colligetur. Quia. n. oportet, ut altera ſit particularis, maior uero uniuerſalis ſumať, prorſus efficitur, ut minor particularis euadat. quin & prędicatiuã quoq; debere eſſe ipſam dicit.

Quando vero ad minus extremum, vel alio quodammodo ſe habuerint termini, fieri nullo modo poteſt.

Cum de maiore propoſitione dixerit, ſi ea etiam priuatiua fuerit, futuram eſſe ratiocinationē: infert, quando uero ad minus extremum, priuatio uidelicet tradita fuerit, ita ut minor propoſitio particularis uegatiua, maior uniuerſalis uel affirmatiua, uel negatiua. Cum uero inquit, {Vel alio quodam modo ſe habuerint,} intelligit, ſi maior particularis, & minor uniuerſalis efficiatur. nam, cum eo modo ſe habent termini, fieri non poteſt, ut ratiocinatio cõſtituatur. Poſſumus etiam cum inquit {Quando ad minus extremum} ſubintelligere, uniuerſalitas traducta fuerit. ut quantum ad ea, quæ inſeruntur, hoc dicatur. atq; ita {Vel alio quodam modo ſe habuerint termini} dictum de minore propõne intelligemus, ſi uidelicet ipſa permãſerit quidē particularis, ſed uľitate accepta uegatiua fuerit aſſumpta.

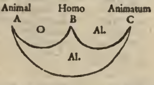
Dico autem maius extremum id, in quo medium eſt: minus vero id, quod ſub medio eſt.

Oportet, ut omnia, quæ hic dicuntur, ita accipiamus, ut de prima figura dici intelligantur. nam id, quoque quod nunc inquit, in prima figura ita ſeſe habet: ut maius extremum ſit, in quo eſt mediũ: minus, quod ſub medio eſt. in hac ſiquidem figura medius terminus alteri ſubiicitur, & de altero prędicatur. Nam in ſecunda tam maior, quam minor terminus ĩ medio eſt: ſub nullo. n. eſt medius. In tertia uero è contrario medius non ſub maiori ſolum eſt, uerumetiam ſub minori: & neuter ex ipſis in medio eſt. Porrò cum qui prædicatur in concluſione, in propoſitionibus quoque maiorem eſſe, & circa hunc maiorem propoſitionem uerſari, manifeſte declarauit.

Inſit

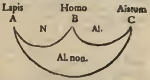
Inſit.n. A *omni* B, *&* B *alicui* C. *igitur ſi de oĩ prædicari, eſt quod in principio dictũ eſt:neceſſe eſt, vt* A *alicui* C *inſit.*

Tertius modus vtilis ex prima vñi affirmatiua, ſecunda particulari affirmatiua ↄcludens idem.

Et ſi A *nulli* B *ineſt, &* B *alicui* C : A *quoq; alicui* C *non inſit, neceſſe eſt. Quo modo.n.de nullo, dicamus, etiam definitum eſt. Quare perfecta erit ratiocinatio. Similiter quoq; ſi* B C *prædicatiuum fuerit indefinitum. ſiue.n.indefinitum, ſiue particulari ſumptum ſit, eadem erit ratiocinatio.*

Quart⁹ modus vtilis ex prima vñi negatiua, ſcd̃a pticulari affirmatiua pticularẽ negatiuam ↄcludẽtibus.

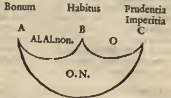

Iugatio hæc eſt terræ ratiocinationis demonſtrationem non requirentis, quæ concluſionem particularem affirmatiuã habet. Si enim B alicui C ineſt, aliquid ex C in toto B eſt. ait, A de omni B dicitur: nihil igitur eſt ex B, de quo A non prædicetur. aliquid uero ex C in B eſt: de hoc igitur A, dicatur, neceſſe eſt. Simili modo etiam ſe habebit quarta indemonſtrabilis, quæ maiorem uniuerſalem negatiuam, minorem particularẽ affirmatiuam habet. ſi.n.ſit aliquid ex C, in toto B, & B in nullo A: A ipſi C non inerit. propterea ꝙ aliquid ex C eſt ſub B: & nihil ex B ſumere poſſumus, de quo A prædicetur. ut neq; de aliquo C illo prædicari queat, quę quædam ipſius B pars erat. Simili modo etiam collectiones fiunt, ſi indefinitam affirmatiuam minorem faciamus, maiori modo uñi affirmatiua, modo uniuerſali negatiua ſeruata. Omnes.n.hæ antedictæ ratiocinationes perfectæ ſunt. nam oẽs cum de omni tm̃, uel de nullo utantur, qđ eſt poſitum, manifeſtam faciunt collectionem.

Quód ſi ad minus extremum vniuerſale vel prædicatiuum, vel priuatiuum poſitum fuerit, cum particulare & indefinitum vel affirmatiuum vel negatiuum eſt, non erit ratiocinatio.

De iugationibus loquitur, quæ alteram propoſitionem uñem, alteram particularem habet. cumq; de eis dixerit, in quibus uñe ad maiorem ꝓpoſitionem, particulare ad minorem appoſitũ eſt, cũ affirmatione: atq; huiuſmodi ratiocinatiuas eſſe oſtenderit: adiũxeritq; eas, in quibus loco particularis indefinitum minor propoſitio habet. reliquis iiſdem permanentibus: quę.n.etiam hoc modo ſumpta minore ratiocinationes efficiebantur: nunc ad eas quæ alterno modo fiunt exponendas accedit. eæ ſunt, q̃ minore propoſitione uniuerſali conſtant. quæ cum eſt uniuerſalis, maior uel particularis eſt, uel indefinita, omnes, ut diximus, connexiones ratiocinationis expertes ſunt. Huiuſmodi igitur connexiones & iugationes ratiocinationẽ non conficere exponendo declarat. rurſus materiæ uſus appoſitione, ĩ qua contraria colligi inueniuntur. Particulare autem maiorem appellat, propterea ꝙ eo omnino particularis euadit.

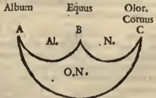
Quemadmodum, ſi A *alicui* B *inſit, vel non inſit, &* B *omni* C *inſit. Termini eius, quod ineſt, ſunt: Bonum, Habitus, prudentia: eius, quod non ineſt, Bonum, Habitus, imperitia.*

Tertius modus inutilis.

Cum maior propoſitio & affirmatiua & negatiua eſt, ſi ſit particularis: irratiocinabilis cõplexio fit. Si enim A de aliquo B dicatur: & B de omni C: nihil erit ex C, de quo non dicatur B. quare C ipſius B pars quædam eſt. A uero, quod de aliquo B dicitur, de ea parte eius dici, quæ eſt C, & de aliqua etiam alia poteſt. quippe cum uniuerſalius & latius B de C prædicetur. non neceſſe igĩ eſt, ut A in C uel inſit, uel non inſit. Verbi cauſa, ſi A ſit bonũ, B habitus: C prudentia: bonum quidem de aliquo habitu, habitus de oĩ prudentia, bonum de omni prudentia dicitur. Si uero C ſit imperitia, ſumit autẽ imperitiam. i. ἀμαθίαν tanquam habitum pro imprudẽtia, aut uitio: rurſus bonum, quod maius extremum eſt, nulli imperitiæ ſeu imprudentiæ inerit, quæ pars habitus eſt, de qua habitus ipſe, qui medius eſt terminus, uniuerſaliter prædicatur. Quare reprobata hæc iugatio eſt. Similis demonſtratio etiam fit, ſi A alicui B non inſit in iiſdem terminis, quia ſicut A alicui B non ineſſe, ita etiam ineſſe, alicui poteſt. Bonum.n.alicui habitui non inerit ſimili modo, quemadmodum inerit.

Præterea, ſi B *nulli* C *inſit: &* A *alicui* B *inſit vel non inſit, vel non omni inſit: neque ita erit ratiocinatio. Termini eius, quod omni inſit, ſunt: Album, Equus, Olor: eius, quod nulli inſit, Album, Equus, Coruus. Iidem quoque, ſi* A B *indefinitum ſit.*

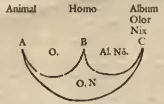
Quart⁹ modus inutilis.

Alicui non ineſſe, & non omni ineſſe, licet loquutione diuerſa eſſe uideantur, utraq; tñ particulare affimatiuum ſignificant. cum.n.inquit, uel non inſit, đ cõi {Alicui} addendum eſt. Has q[illegible] connexiones, quæ minorem uniuerſalem affirmati[illegible], & maiorem particularem habent, non eſſe concludẽdum idoneas declarat. Simili.n.uia uſi A, & ineſſe aliquando omni C, & nulli ineſſe inueniemus. Sit.n. A album B equus: C olor. album alicui equo, equus nulli olori, album omni olori ineſt. Album.n.qua parte excedit equum, de quo uniuerſalius & latius prędicatur,

eadẽ parte nũc ipſum c, qui eſt olor, cui nulli equus inerat, comprehendit. Si uero loco oloris coruum in c poſuerimus, fiet, ut & equus & album in iiſdem terminis nulli coruo ineſſe dicatur. Idem quoq; eueniet, ſi maior propoſitio indefinita uel affirmatiua, uel negatiua ſumpta ſit: quippe cum indefinitum ut particulare ſumi conſueuerit. Aduertendum autem eſt, in qua iugatione minor eſt uniuerſalis affirmatiua & maior particularis: in ea colligẽdi uim nullam eſſe ob maiorẽ quæ particularis eſt. In qua uero cũ maior ſit particularis uel indefinita minor eſt uľis: ex utriſq; propoſitionibus fit, ut ea ad ratiocinandum inepta euadat: ex maiore quidem, quia eſt particularis, ex minore, quia negatiua aſſumitur.

Neque quando quod ad maius extremum eſt, vniuerſale vel affirmatiuum. vel negatiuum: quod eſt ad minus, particulare priuatiuum poſitum fuerit: ratiocinatio efficietur, ſiue indefinitum, ſiue particulare ſumptum ſit. Sicut, ſi A oĩ B inſit: B autem alicui C non inſit. Cuicunq; enim alicui non ineſt medium, id & omne & nullum primum conſequetur. Statuantur termini, Animal, Homo, Album: deinde ſumantur etiam de quibus albis homo non prædicatur, olor, et nix. animal itaq; de altero de omni, de altero de nullo prædicabitur. quare ratiocinatio non erit.

Quitus modus inutilis.

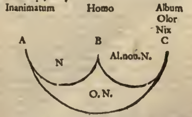

Rurſus, A nulli B inſit: & B alicui C non inſit: & termini ſint, Inanimatum, Homo, Album. Deinde ſumantur alia, de quibus albis homo non prædicatur, olor & nix. Inanimatum. n. de altero de omni, de altero de nullo prædicatur. Præterea, quoniam B alicui C non ineſſe, eſt indefinitum: & verum eſt, ſiue nulli, ſiue omni non inſit, quia alicui non ineſt: ſumptis huiuſmodi terminis, vt nulli inſit, ratiocinatio non erit: hoc etenim dictum prius eſt. Perſpicuum igitur eſt ex eo, quod ita ſeſe habeant termini, futuram non eſſe ratiocinationem. nam etiam in his eſſet.

Alicui nõ ineſſe, & non omni ineſſe rurſus idẽ eſt. Vbi iugationes irratiocinabiles eſſe oſtẽdit eas, quę maiorem habebant particularem: nunc eas quoque ratiocinandi uim nullam habere demõſtrat, in quibus licet maior uniuerſalis ſit uel affirmatiua, uel negatiua, minor particularis negatiua aſſumitur. Vbi etiam quo pacto ſuperius illud dixerit, {Quãdo uero ad minus extremum, uel alio quodã modo ſe habuerint termini,} declaratur. In huiuſmodi igitur connexionibus ratiocinandi ineptitudo ex minore, quæ eſt negatiua conflatur. demonſtratio autem ꝙ hæ irratiocinabiles ſint iugationes, ex parte ipſius c, fit, cui non ineſſe B, poſitum fuit. cum. n. hoc ſumpſerit, ex appoſitione terminoꝝ rurſus A, ineſſe ipſi & omni & nulli declarat. Sic etenim proprie expoſitę huius iugationis ratiocinandi ineptitudo demõſtrari debuit. Nam, ſi ex omni c, idem feciſſet. nõ ſimili modo accommodata demonſtratio euaſiſſet. Quemadmodum enim, cum B nulli c inerat, ad ratiocinandũ minime idonea eſſe iugatio ex eo oſtendebatur, ꝙ cui nulli inerat B ei & omni & nulli ineſſe A poterat: Sic quãdo B alicuĩ c non ineſſe ſtatuitur, ratiocinationis eſſe expers iugatio oſtendet, ſi huic c & omni & nulli ineſſe A demonſtretur, cui pars ipſius B non inerat. Præterea, qm̃ cum minor eſt particularis negatiua, eadem eſſe particularis affirmatiua etiam circa idem poteſt. quippe cum quod alicui non ineſt, nihil uetet quo minus alicui etiam ineſſe ex illo queat. At cum particularis affirmatiua eſt minor, ſi maior ſit uniuerſalis uel affirmatiua uel negatiua, ratiocinatio fit, ſicut demõſtratum eſt. eo ꝙ utraque ex propoſitionibus, quod proprium ſibi eſt, & affirmationem minor, & uniuerſalitatẽ maior obtinet. Cumq; hæc iugatio ad ratiocinandũ ſit acommodata, non licebat in hac terminos ſumere, in quibus A & omni, & nulli c ineſſet, ſi B alicui c nõ ineſſe fuiſſet cõſtitutum. & ſi etiam alicui ineſſe fuiſſet poſitum, ꝙ omni & nulli c ineſſet A ſumere non poteramus. Eo. n. pacto ſublatæ ac deſtructæ etiam ratiocinandi compotes iugationes fuiſſent: & ea, in qua B alicui c & A omni B ineſt, & ea quæ habet B quod alicui c & A quod nulli B ineſt. In ea. n. quæ affirmatiuum colligit iugatio, fieri non poteſt ut termini ſumantur quibus A nulli c inſit. ꝓpterea ꝙ ipſi alicui ratiocinatorie ineſt. in ea uero quæ particulare negatiuum colligit, ſummi non poſſunt termini quibus omni inſit: cum ratiocinatiuæ A alicui c non ineſſe demonſtretur. Nam ſi inuenirentur termini quibus in huiuſmodi iugatione A & omni, & nulli c ineſſet, harum utraque etiã deſtrueretur. Propterea igitur, quia fieri id non poteſt, in c abſolute demonſtrationem non facit: ſed ex ipſo partes eas ſumit, quibus B, minime ineſt: Statuitur. n. id alicui c nõ ineſſe. & appoſita materia quibus partibus ipſius c B non inerat, A alteri omni, alteri nulli ineſſe demonſtrat. Poſſumus etiam ſi de ipſius c partibus B uniuerſaliter negatiue prædicemus, atq; ita uniuerſali negatiua minore utamur: ratiocinandi ui carere huiuſmodi ratiocinationem demonſtrare. Nam ſi A, de omni c & B de nullo ex iis quę partes ipſius c eſſe ſumptæ ſunt, dicitur: A cum ſit uniuerſalius quàm B. poteſt. n. eſſe ut huiuſmodi ſit, ut B excedat: poterit etiam eas quaſdam ipſius c partes quibus B nõ inerat, continere, & non continere. At huiuſmodi iugatio reprobata eſt. Termini quos apponit, ſunt A aĩal B homo, c totum album, cui alicui homo & ineſt, & non ineſt. ſi particularis ſit B c negatiua, in c negatiuũ demonſtrari & colligi ita ſumptis terminis nõ poteſt. quin neq; uniuerſale affirmatiuum colligetur, ſi A B uniuerſalis negatiua fuerit ſumpta. Sumantur quædam ex albo, de quibus homo non prædicetur: Sintq; hæc olor & nix: nam neq; de olore neq; de niue quæ alba ſunt, homo dicitur. Animal igitur de olore omni, & de niue nulla prædicatur: atq; ita ex parte ipſius c cui B nõ inerat huiuſmodi iugatio reprobata, & ad ratiocinandum inepta eſſe demonſtratur. At uero in connexionibus quæ ex duobus conſtant particularibus, appoſitio terminorum ex quibus ratiocinandi ui carere eas arguit, non in parte ipſius c fit, cui alicui ineſſe A ſtatuitur: ſed in toto ipſo c. propter ꝙ complexio ex duabus particularibus ratiocinandi uim nullam habet. Simili modo ſiue B

ne B alicui C non inſit, ita ut alicui etiam inſit: ſiue etiam ipſi nulli inſit. Quia igitur huiuſmodi propoſitionum connexioni aliqua ratiocinandi iugatio nõ adiũgitur, fieri poteſt, ut in toto, C terminos habeamus, quibus & omni nulli inſit. Quod ſi toti C, & nulli inerit, ſingulis quoque eius partibus futurum eſſe ut inſit, perſpicuum eſt: quare etiam ei cui B non inerat. Redargutio hæc eſt etiam ſi A B uniuerſalis negatiua ſumpta ſit. Sint .n. termini in A inanimatũ, in B homo, in C album. & ſumantur rurſus ea alba de quibus homo non prędicatur, olor & nix. Animatum .n. è contrario niui omni, & olori nulli ex iiſdem terminis, i. olore & niue ineſſe demonſtratum eſt: etiam qm̃ maior uľis affirmatiua erat. ad ratiocinandum inepta iugatio eſt. Neq; uľi negatiuo in terminorũ expoſitione utitur, particulari negatiuo i terminorum expoſitione utitur, particulari negatiuo minoris ꝓponis in uniuerſale negatiuum commutato, ut nonnulli putant: neque ſi ita uteretur, propterea tñ non demonſtrare eum propoſitam hanc iugationẽ ad rõcinandum non eſſe idoneam exiſtimandũ eſt. Nam qui in oĩ C, ꝙ oĩ inſit & nulli: uniuerſali magis utitur, quam qui in parte ipſius idem oſtẽdit. Adde ꝙ ſi fieri non poſſet, ut partes aliquas ultimi termini ſumeremus, quibus non ineſt uľr medius: recte dicerent, qui hmõi commutationem obiiciũt. idq́; eſſet, ſi ultimus terminus eſſet indiuiſibilis, parteſq́; nullas haberet. At fieri oĩno nequit ſi is ſit indiuiſibilis, ut alicui ipſi non ineſſe medium terminum uerũ ſit. ſi .n. diſtinctiones & determinationes quę ſunt oĩ & nulli, alicui & alicui non, uniuerſali apponuntur, ut in libro de interpretatione declaratum eſt: eſſe ultimum terminum uľem & non indiuiduum patet: habiturumq́; eſſe aliqñ non ſolum aliquid, uerũetiam aliqua, de quibus, ſi alicui ipſi non ineſſe ſumatᷓ, medius terminus prædicetur. quemadmodum in quo omni appo fuerat. Siq́; eſt hmõi & expoſitio ipſa, & tranſmutatio in uľe & ex eo demonſtratio ꝙ ꝓpoſita iugatio rõcinandi uim nullam habeat, uera & bona eſt. Ita quoq; duas has expoſitas iugationes irratiocinabiles eſſe ex eo conuincit, quia alicui nõ ineſſe indefinite dr̃, nam cum nulli ineſt, uerum eſt, ſi & alicui non ineſſe, & alicui ineſſe dixerimus: eam .n. quæ non quaſi definitum uerum in ſe habet, indefinitam nunc uocat: uerum ſiquidem eſt, ſi alicui niui non ineſſe calorem dicamus, cum tñ nulli niui calor inſit. & ſimili modo ſi equo alicui hoĩem non ineſſe: qm̃ etiam nulli ineſt. Huiuſmodi indefiniti Theophraſtus in tractatione de affirmatione etiam meminit. Eſſe .n. aliquid horum, & alterum eſſe, indefinita appellat. & eſſe quidem aliquid horum, quia cũ & oĩa ſunt & cum alia ſunt, & alia non ſunt, uerum id eſt. Eſſe uero alterum, propterea ꝙ etiam hoc ſimili modo eſt uerum, ſiue utraq;, ſiue alterum tm̃ fuerit. Qm̃ uerum particularis negatiui definitum ac diſtinctum non eſt: ſed & in particulari negatiuo & in uniuerſali negatiuo uerum dr̃. ſubalternas .n. quę uocantur, ſimul, uerum enunciare, & particularẽ negatiuam uľi negatiuæ eſſe ſubalternam ꝑſpicuum eſt. Erit igitur uera hæc & cum uľis negatiua eſt uera, & cum per ſe etiam ipſa ſumitur. ſi uidelicet non ineſſe alicui ſumpſerimus. Nam ſi in oĩ huiuſmodi iugatione fieri non põt, ut nobis tales termini ſuppetãt: ſatis tñ uel unum eſt quod indefinitam ueritatẽ habeat, ad connexionem rõcinandi eſſe expertem demonſtrandam. Qñ igitur nulli ineſſe uerum fuerit, & tales terminos aſſumpſerimus: in particulari ita negatiuo irratiocinabilis eſſe connexio demonſtrabitur, ex eo ꝙ & oĩ & nulli C A ineſt. Hoc ſiquidem qñ erat minor uľis negatiua, per terminos aĩal, hominem, equum, & lapidem declaratum fuit. Quod ſi in aliqua materia ad ratiocinandum inepta eſſe iugatio oſtenditur, quæ minorem particularem negatiuam habet: ratiocinandi expers ea omnino eſt. nã ſi eſſet idonea ad ratiocinandum, oporteret ut tunc quoq; eſſet, quãdo particularis negatiua ita uera ſumitur, eoq́; ſub uniuerſali negatiua eſt: nihilo .n. minus uera eſſet tunc, quàm cum per ſe ipſa ſumitur. & nõ ex materiæ appoſitione deberet diſcrepare. Id enim ſignificat, cum inquit: {Nã etiam in his eſſet.} Debemus autem etiam in ſequenti oratione loco coniunctionis {Autem} ponere {enim,} ut clarius ita quod dicitur efficiatur, in hunc modum, {Simili modo .n. demonſtrabitur ſi uľe etiam priuatiuum ſumptum ſit.} Indefinitum autẽ appellat, alicui nõ, non ꝙ indefinita ꝓpoſitio ſit: definita ſiquidem eſt ac determinata, cum ſit particularis: particulare .n. non ſecus atq; uniuerſale definit ac determinat. ſed ob id indefinitum uocat, quia uerum quod ab eo ſignificatur, cum poſsit id quod ſumitur alicui nõ ineſſe, uerum quoq; eſſe ſi nulli inſit, definitum ac diſtinctum minime eſt, ut modo iam dixi. in hac uidelicet figura cum particularis negatiua uerum habet indefinitum. nam & ex ſe, & ex uniuerſali utroq; modo ad ratiocinandum ineptam eſſe eam demonſtrauit ſi & ex ſe & ex uniuerſali ſumatur. ex ſe quidem, cum id ſumimus cui alicui non inſit: ex uniuerſali, cũ illos terminos ſumimus. Quibus .n. cum in toto ultimo termino ineſſent, non ineſſe medius terminus ſumebatur, iis non ineſſe ſumitur: & cum ſeparatę à toto, & ſumptæ per ſe ipſas fuerint. In ſecunda uero & tertia figura ad ratiocinandi ineptitudinẽ huiuſmodi connexionum demonſtrandam ſolum particulare negatiuum indefinitum eſt ſatis. Cauſa uero cur iugatio quę minorem habet particularem negatiuam ratiocinandi ui careat, ea eſt, ꝙ pars ipſius C, à B ſeparata efficitur, & A ꝙ B ipſum totum continet, per B partem ipſius C quæ extra ipſum eſt, minime continebit. Sed quibus ſuis partibus A excedit B cum maius eo ſit, iis poterit partem ipſius C in materia aliqua & comprehendere & non comprehendere. Quando uero maior uniuerſalis eſt affirmatiua, termini quibus hanc quoque connexionem redarguit, ſunt inanimatum, homo, olor, & nix.

Simili modo autem demonſtrabitur, ſi etiam uniuerſale priuatiuum poſitum ſit.

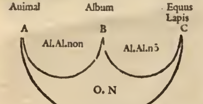
Sextus modus inutilis.

Vel id, quod inquit intelligendum eſt ut dixi, {Si-

nili modo.n.demõſtrabitur,} uel {Simili modo igitur demonſtrabitur.} ut δὲ.i. {Autem} coniunctione loco alterius uel γὰρ.i. {Enim,} uel οὖν.i. {Igitur} uſus ſit. Simili modo.n.ratiocinationis eſſe expers iugatio demõſtrabitur,quæ minorem particularem negatiuam habet,quemadmodum ea,in qua uniuerſalis negatiua minor eadem eſt.illã uero eſſe demonſtratam inquit. Poſſumus etiam ita interpretari ut dicamus ipſum demonſtratione de indefinito in utriſq; uti connexionibus,tam ea,in qua cum maior eſt uniuerſalis affirmatiua,minot particluaris negatiua ſumitur:quam ea,quæ cõtrà maiorem uniuerſalem negatiuam,& minorem particularem negatiuam habet: ut cum prius de ea quæ minorem affirmatiuam habet, loquutus fuerit: ſimili modo nunc dicat demonſtratum iri etiam, ſi maior uniuerſalis cum ſit,in negatiuam tranſmutetur.

Neque etiam,ſi vtræque diſtantiæ particulares ſint, vel prædicatiuæ, vel priuatiuæ: vel altera prædicatiua, altera priuatiua: uel altera indefinita, altera definita: uel utræque indefinitæ ſint, ullo pacto eſſe ratiocinatio poterit. Termini omnium communes ſunt, Animal, Album, Equus: Animal, Album, lapis.

Oium indefinitorum modorum exemplũ:ex particularibus quocũq; cõplicatus.

Si etiam utræq; ſint propoſitiones particulares, quocunq; in qualitate ſeſe habeant, ratiocinandi ui carent iugationes, ſiue utræq; ſint affirmatiuæ: ſiue utræq; negatiuæ: ſiue maiorem affirmatiuam,& minorem negatiuam habeant,ſiue econtrario. Si item ſint indefinitæ, & uel utræq; affirmatiuæ, uel utræq; negatiuæ: uel maiorem affirmatiuam & minorem negatiuam habeant,uel econtrario. communem uero omnium octo iugationum termini ſunt, ꝙ inſit quidem, Animal,Album, Equus: ꝙ nõ inſit,Animal, Album,lapis.Cur autem huiuſmodi connexiones hę omnes ratiocinandi ui careant cauſa manifeſta eſt. eo ꝙ.n.uniuerſaliter ſumptus medius terminus nõ eſt, ut in eadem parte cum utriſq; communicet,ſed alia atq; alia ex parte:ferè ne medius quidem ipſorum eſt.Merito uero ex duabus particularibus propoſitionibus nihil ratiocinatiue colligitur, propterea ꝙ ratiocinatiua probatio ex uniuerſali aliquid, quod ſub ipſo eſt,confirmare ac demonſtrare ſtatuitur. At uero qui ex duobus particularibus ratiocinabiliter aliquid colligi exiſtimant,ut ſunt qui in comprobationem huius & rõcinationes quæ apud Stoicos abſq; methodo concludentes uocantur,& nonnulla alia exempla producunt:uel ea,quæ ad conuincendam huiuſmodi connexionem ab Ariſtotele dicta ſunt,reprehendant,& falſa eſſe oſtendãt:uel ſi id nequeunt, ſciant ſatis eſſe uel unum tñ appoſitum exemplum ad iugationem reprobãdam, præſertim cum exempla, quæ ipſi adducũt,concluſionem non habeant quæ ex ſumptis & poſitis neceſſario conſequatur, & eo ꝙ hæc ſint: ſed quia in ipſis uniuerſalis propoſitio uera eſt, ad quam cum referant concluſionem, in propoſitionum aſſumptione illa prætermiſſa minorem in duas diuidunt.omnes.n.ex iis quę ab ipſis abſq; methodo concludentes uocant, duabus propoſitionibus particularibus ſumptis ita colligi conſueuerunt. Atq; hoc facile eſt in exemplis q̃ afferunt,demonſtrare.quin & cæteræ quæ praue ſumunt, dum huiuſmodi iugationem rõcinandi uim habere nituntur probare, redargui non difficulter poſſunt.

Ex iis igitur,quæ dicta ſunt,apertum eſt,ſi ratiocinatio in hac figura particularis ſit,neceſſe eſſe,ut termini ita ſeſe habeant, vt diximus: & ſi ita ſe habuerint termini, neceſſe eſſe vt ratiocinatio efficiatur,ſi vero alio modo ſe habeant,effici nullo pacto poſſe.

In particularibus ratiocinationibus, duæ autem hæ erãt,maiorem uniuerſalem uel affirmatiuam, ex qua concluſio affirmatiua:uel negatiuam,ex qua negatiua concluſio cõſequebatur: minorem uero particularem in utriſque ratiocinatiouibus affirmatiuam eſſe debere demonſtrauit.

Omnes quoque ratiocinationes in ipſa perfectas eſſe perſpicuum eſt quippe cum omnes ex iis,quę à principio ſumpta fuerint,perficiantur.

Perfectam rõcinationem eã eſſe ſuperius definiuit, quæ nulla alia re indigeret præter ea, quæ ſumpta fuiſſent, ad id ut neceſſarium appareret. Inquit autem omnes quæ in hac figura demonſtrantur, ꝓpterea eſſe perfectas, quia omnes ex iis perficiũtur, quę à principio ſumpta ſunt,& nulla alia re indigẽt. Sunt uero quæ à principio ſumuntur, ea, ex quibus neceſſarium quod in ipſis eſt, manifeſtatur. hoc eſt, quod de omni dicitur,quod idem eſt quod eſſe in toto:& quod de nullo dicitur,in nulloq́; eſt.

Patet item omnes quæſtiones hac figura demonſtrari. nã & quod omni,& quod nulli, & quod alicui,et quod non alicui inſit. Huiuſmodi autem figuram primam appello.

Ob hæc præcipue prima eſt hæc figura, iccirco etiam ipſe cum hæc omnia prædixerit ſubiungit: (Huiuſmodi autem figuram primam appello:) utpote cum cauſas cur id merito appellet, prius reddiderit. Atq; ipſe quidẽ quatuor has expoſitas ratiocinationes principali ratione in prima figura exiſtere demonſtrauit. Sed Theophraſtus alias quinque his quatuor adiungit, quæ perfectæ tñ non ſunt, neque demonſtrationem non requirunt.quarũ porrò Ariſtoteles quoq; ipſe meminit,partim procedendo in hoc libro, partim in ſecundo inter initia. De tribus quidem,quæ per concluſionum & primæ & ſecundę & tertiæ demonſtrationem nõ requirentis reciprocationem fiunt, inter initia ſecundi agit:ubi quærit, an fieri poſsit,ut ex iiſdem poſitis plures concluſiones exiſtant.de reliquis duabus in hoc, ubi ait ex iugationibus ad ratiocinandum ineptis eas,quæ ſimiliformes ſunt, perfectas eſſe irratiocinabiles. in iis uero irratiocinabilibus, quæ uniuerſale negatiuum habent,& diuerſiformes ſunt, à minore termino ad maiorem colligi quippiam. Hæ autem ſunt in prima

figura

figura duæ cōnexiones, altera ex maiore uniuerſali affirmatiua & minore uniuerſali negatiua:altera ex maiore particulari affirmatiua,& minore uniuerſali negatiua conſtans. Quæ.n.præter has ſunt iugationes, uel ratiocinandi ui præditæ ſunt : uel diſsimilis ſunt figuræ,uel minorem uniuerſalem negatiuā non habēt. Ex quibus alteram octauam, alteram nonam Theophraſtus uocat.utriſq; autem reciprocatis ſit, ut particularis negatiua à minore termino ad maiorem cōcluſio colligatur.quę, ſi poſtea reciprocaretur, utraq; iugatio neceſſario & principali modo ad ratiocinandum idonea euaderet,cum ex concluſionis reciprocatione propoſitum demonſtraret. Sed quia non reciprocatur, iugationes ad propoſitæ qdem rei demonſtratiouē irratiocinabiles ſunt:aliud quid tñ colligere ratiocinabiliter poſſunt. Cęterum de ipſis exactius agemus,ubi ad ea loca uenerimus.

Caput Sextum. Ponit ſecundam figuram,illiusq; modos omnes.

SEd enim quando idem alteri omni, alteri nulli, aut vtrique omni, vel nulli ineſt, figuram huiuſmodi ſecundam voco.

Cum de prima figura, & de iugationibus, quæ in ipſa ſunt, dixerit : quæq; ex ipſis ad ratiocinandum aptæ,& quæ ineptæ ſint,oſtenderit:ad ſecundam figuram nunc trāſit ſimili modo de iugationibus,quę in ipſa ſiunt, tractaturus. Eſt autem ſecunda figura, ut diximus, ea, in qua cōmunis terminus & medius de utriſq;, qui in propoſita qōne ſunt, prædicatur. Id quod ſignificauit,cum dixit, {Quando idem alteri omni, alteri nulli, aut utriq; omni,uel nulli ineſt.} perinde.n.eſt ac ſi dicat: qñ idem, id eſt medium, & quod bis ſumitur, alteri ex extremis ineſt, & de oī eo prædicatur,uel de altero extremo omni,uel nullo dicitur. Hæc quoq; figura quo modo mediū terminum in ſe habeat,ex exemplorū appoſitione, nō ſecus atq; in prima fecit,manifeſtat. eumq; in hac de utriſque prędicari oſtēdit. Exempla,quibus utit̄, iugationes indicant. quæ ex duabus uniuerſalibus propoſitionibus conſtant. de quibus primis loquit̄ etiam hic, quemadmodum in prima figura. Omniū autem,quæ ex uniuerſali conſtituuntur propoſitiones,mentionē hic facit,cum ait:{Qñ idem alteri oī, alteri nulli, aut utriq; omni, uel nulli ineſt.} in qbus medius terminus de eo ꝑdicatur,cui erat ſubiectus. Subiectus.n.maiori extremo,de minori prędicabatur.hic de utriſq; maioris reciprocatione facta,prędicatur.cūq; prædicetur,meliorem ac præſtantiorē in ſecunda figura locum obtinet.melius.n.prædicari, q̃ ſubīci erat, ac præſtantius. Merito igitur hæc quoq; figura ſecunda eſt,propterea ꝙ medius terminus,per quem ratiocinatio conſtituitur,propria ſede amiſſa, quam in prima figura obtinebat, ex reliquis duabus eam habet,quę melior & potior eſt. Iugatio itaque ratiocinandi ui prædita in ſecūda figura eſt, cum maior propoſitio eſt uniuerſalis. nam ſi ſit particularis in ſecunda figura nulla erit ratiocinatio:atq; id non immerito. Eius.n.propoſitionis etiā in ſecundæ figuræ ratiocinatiuis iugationibus ſeruatur proprietas, ex qua reciprocata, in prima figura ſecunda eſt exorta. at ſecundam propoſitionem,i. minorem uel particularem eſſe,uel uniuerſalē oportet. nam ſiue uniuerſalis, ſiue particularis ſumatur, ratiocinandi uim habet. Neceſſe tñ eſt,ut maiori oīno ī qualitate oppoſita ſit,ac diuerſiformis. ſi.n.illa affirmatiua eſt,hæc negatiua: ſi illa negatiua,hæc affirmatiua eſſe debet. nā ſi ſint ſimiliformes utręq;, conſtitui in ſecūda figura rōcinatio nō poteſt. neq;.n.ex duabus negatiuis, nam in nulla figura ad rōcinandum idonea huiuſmodi iugatio eſt: neq; ex duabus affirmatiuis,ut demonſtrabitur. Cumq; ad rōcinandum idoneæ propoſitiones ita ſe habeant,fit,ut in hac quoque figura quatuor ratiocinabiles connexiones euadant.dum cum maiore,ſi ſit affirmatiua, minor uel uniuerſalis uel particularis negatiua: ſi ſit negatiua, minor uel uniuerſalis uel particularis affirmatiua copulatur.

Medium autem in ipſa dico,id,quod prędicatur de utriſque:extrema vero ea,de quibus hoc dicitur. at maius extremum id quod apud medium, minus, quod à medio longius eſt. Ac medium quidem extra ipſa extrema ponitur, ſed primum tamen poſitione eſt.

Hæc eſſe etiam ratio & definitio poteſt ſecundæ figuræ:in qua,uidelicet, medius terminus de utriſq; prædicatur. Ex deſcriptione autem hac terminorū & loquutione ipſa ex maiore propoſitione in prima figura reciprocata ſecundam figurā exoriri nobis ſignificat, quippe cum poſitio & collocatio terminorum,quā dicit,ut medius terminus primus ponatur.& poſt ipſum collocetur maior illius propoſitionis reciprocationē uidetur indicare. Sed quæritur,an in hac figura maior aliquis terminus extremus,& minor natura ſit? quaq; re is agnoſci poſsit? nam ſi indifferēs ſit, quēcūq; collocare in medio poſitione noluerimus, eum licebit maiorem appellare. Nam, cum negatiua ſint, quæ in hac figura colliguntur, quæ uero uniuerſalia negatiua ſunt, inter ſe reciprocentur: fit, ut in uniuerſalibus negationibus nihilo magis alter q̃ alter maior eſſe cenſeatur,ſiquidem maior eſt,qui prædicatur,hi autem ex equo de ſe mutuo prædicantur. In uniuerſalibus.n.affirmatiuis,qui prædicatur,maior eſt: propterea ꝙ amplior eſt, atq; uniuerſalior, unde etiam reciprocationem hæ ſecum non admittūt: ut in his maior is terminus natura maior proculdubio eſſe conſpiciatur. Id qđ in uniuerſalibus negatiuis nullo modo eſt. Atq; Herminus quidem in ſecunda figura maiorem extremū terminum eſſe opinatur,ſi utrique congeneres ſint, de quibus medius prædicatur:id quod ad cōe ipſorum genus propius accedit.utputa, ſi extremi ſint Auis,& Homo: ꝓpius ad cōe ipſorū genus,quod eſt aīal,auis etiā in prima diuiſione,quā homo accedit: quāobrem auis maior extremus terminus erit.atq; in congeneribus omnino, qui ad cōe genus ita ſeſe habuerit, eum maiorem eſſe terminum aſſerit. At ſi utriq; à cōi genere æqualiter diſtent, ut æquus & homo:conſiderandum ait,de utro per ſe,& de utro ꝓpter aliud medius terminus prædicetur:comparandūq; eſſe eum,ob quem prædicatur,cum eo,de quo per ſe prædicatur medius:& ſi terminus ille, ob quē prædicatio fit, de altero ꝑdicetur, & de eo medius dici non poſsit,eum ad cōe ipſorum genus propius accedere: atq; ob id maiorem eſſe extremum dicendum eum,de quo ob aliud prędicatio fit. Verbi cauſa,ſi ſint termini Equus, & homo,& de his prædicet̄ rationale de homine affirmatiue,de equo negatiue:

quia rationale de equo non per ſe negatur, ſed quia
equus eſt irrationalis: de homine uero per ſe affir-
matur: ad cõe genus ipſorum quod eſt aĩal, propin-
quius equus, quam homo accedit. equus igitur, li-
cet à ſuo proprio genere ęqualiter diſtet, extremus
terminus maior erit exiſtimandus. quia maior eſt is
per quem medius de eo prædicatur: quippe cum de
irrationali, nõ de equo rationale negatiue dicatur:
rationale uero de hoĩe affirmatiue per ſe prædicet.
Sin uero congeneres extremi termini non ſint, ſed
diuerſa habeant genera: maiorem eum exiſtiman-
dum eſſe autumat, qui proprio generi uicinior eſt.
ut, ſiquid de colore & homine prędicetur, color ma
ior extremus futurus ſit, propterea ꝙ proprius co-
lor ad qualitatem quam ad ſubſtantiam homo acce
dat. quippe cum indiuidua ſpecies homo ſit, color
non ita. At.n. ſi à proprijs generibus utriq; æquali-
ter diſtent, animaduertẽdum cenſet de utro per ſe,
& de utro ob aliud medius ꝑdicetur: & ſi is ob quẽ
prædicatur medius de altero, proprio generi erit ui
cinior: is de quo ob aliud medius prædicatur, maior
extremus erit putãdus. Quemadmodum, ſi ſint ter-
mini Albũ, & Homo, illa in qualitate, hęc in ſubſtan-
tia indiuidua ſpecies: & de utriſq; rationale affirma
tiue de homine, negatiue de albo prædicetur: de ho
mine ſanè rationale, quatenus homo eſt affirmatur:
de albo uero non quatenus album eſt, negatur, ſed
quatenus eſt inanimatum. Qm̃ uero in animatum, p
quod de albo rationale negatiue prædicatur, cõius
eſt, atq; uniuerſalius, propiusq́; ad ſubſtãtiam, quam
homo accedit: propterea album maior terminus
quam homo erit. Verũtamen, ſi ita dicamus, & in ſe
cũda figura hoc modo natura maiorem extremum
terminum inuenire conemur: pręterquam ꝙ curio-
ſitatem res in ſe habet, neq; uera eſſe deprehẽditur.
Primum.n. ſi ipſos hos ſumptos terminos nõ ex ſe-
ipſis perpenderimus, ſed ex illis, per quos, qui prędi
catur, terminus non ineſt: ſemper in negatiua pro-
poſitione maior terminus reperiet̃. Æqualis enim
maior terminus medio ita erit, uel ſic & ſic à princi-
pio ſumptus, uel per eum per quem negatur, huiuſ-
modi effectus. medius enim ei non ineſt, cui non in-
eſſe ſtatuitur, propterea ꝙ illud quod oppoſitũ ipſi
eſt, & ex aduerſo cũ eo diſtinguitur, ſubiecto ineſt.
at quod oppoſitum medio eſt, ęquale ipſi per ſe eſt:
ob aliud tñ eſſe maius atq; amplius poteſt: ſicut qũ
rationale ob inanimatum de aliquo negatur. nam
cũ ob irrationale id fit, æquale eſt: quippe cũ ratio-
nale irrationali æquale ſit. Vel igitur huic erit æqua-
lis medius terminus de quo negatur, uel minor eo
efficietur: quemadmodum cum rationale ob inani-
matum de aliquo negatiue dicitur. nã inanimatum
animato eſt æquale: ſub quo rationale eſt, quod ma-
ius altero eſt de quo affirmatur. Qm̃.n. qui prædica
tur terminus affirmatiue, maior ſubiecto ſuo eſt: ille
de quo negatur medius, uel non affirmatur: ſi quidẽ
cauſa eſt ob quam negatur, æqualis uel maior ipſo
medio eſt. qui quidem medius in propoſitione affir
Negatiua maior eſt q̃ affirmatiua. matiua maior ſubiecto ſuo eſt. Quare efficietur, ut
negatiua ꝓpoſitio ſemper maior quam affirmati-
ua ſit. Cum tñ ipſe Ariſto. etiam in minore negatio-
nem ponendam eſſe dicat. ſecunda etenim ratioci-
natio in hac uniuerſalem negatiuã minorem habet.
Præterea, cur in ſolis negatiuis trãſumptio atq; in-
quiſitio eius facienda eſt, per quod negatiue prædi-
catio fit: cum in affirmatione quoq; inquiri idẽ poſ-
ſit? Rationale enim, licet per ſe de homine prædice
tur, non primo tñ de eo, neq; quatenus homo eſt, di
citur, ſed quatenus eſt rationalis. Quapropter ſi ra-
tionale ob irrationale de equo negatur, ex eadem
enim ſunt diuiſione. nondum maior tradita etiam
hac uia erit repertus. Non igitur in indagando ma-
iore termino in ſecunda figura hoc iudicio ntẽdum
eſt. quippe cum tam affirmatio in hac figura maiori
termino adiungi, q̃ negatio poſſit: ut qualiſcũq; ter
minus antedicta uia & ratione maior fuerit inuen-
tus, is ſiue maior, ſiue minor ſumatur, ad ratiocinan
dum aptam iugationum facturus ſit. Quod cum fa-
ciat, in hac figura non amplius erit maior exiſtiman
dus. nõ.n. maiorem abſolute, ſed eum qui maior in
hac figura ſit, quærimus. At uero neq; abſolute ma-
iorem eum dicendum eſt, ut nonnullis uĩ, qui in ra-
tiocinationis concluſione prædicatur. quippe cum
neq; is certus ſit: ſed aliàs alius, & non præfinitus, ex
eo ꝙ uniuerſalis negatiua reciprocationem admit-
tit. ut qui aliàs maior ſumptus ſit, aliàs minor ſuma-
tur eũdemq́; & maiorem & minorem facere liceat.
Neque igitur in negatiuis natura maior aliquis eſt,
atque abſolute ex concluſione ſumendus maior eſt.
nam neq; ita certus eſt ac definitus futurus. conclu-
ſio.n. in prædicatione illum habet, qui in ꝓpoſitio-
nibus maior fuerit ſumptus: ut concluſio maiorem
terminum non demõſtret, ſed quia ſumptus aliquis
maior eſt, id in cauſa ſit, ut in concluſione quoq; idẽ
prædicetur. Cæterum neq; in hac figura ullum eſſe
debere maiorem terminum, dici poteſt: quippe cũ
definitum ſit, oportere, ut maior ĩ ea propoſitio ſit
uſ̃is, ſi futura ratiocinandum idonea iugatio eſt: ma
iorq́; ea propoſitio ſit, in qua maior terminus collo
catus eſt. Sed quẽnam eſſe maiorem terminum exi-
ſtimandum eſt? eum ſanè, quem in q̃one demõſtra-
re ac colligere uolumus, prædicãtemq́; in ea habe-
mus. unuſquiſq; enim, qui ratiocinatur, ubi ſecum
prius ſtatuerit ac præfinierit qđ demonſtrare uult,
ita poſtea ad id accommodatis utitur ꝓpoſitioni-
bus: neq; in concluſionem fortuito incidit. eum igi-
tur, qui in quæſtione ad demonſtrandum propoſita
prędicatur, maiorem terminum ſtatuendũ eſt. Quã-
uis.n. reciprocetur, atq; ob id idem etiam ſubijciat̃:
in eo tñ quod ad demonſtrandum nobis propoſitũ
eſt, ſemper prædicatur. Vnde etiam ſi alia concluſio
efficiatur, reciprocare ipſam conſueuimus. Quare
nobis qui demonſtramus, & ratiocinamur, & collo-
camus terminos, terminus is maior eſt. nõ.n. ex ip-
ſorum natura in negatiuis ꝰ maior & minor termi-
nus eſt, ſed ex concluſionum propoſito. qui enim in
quæſtione prædicatur, is in concluſione quoq; præ-
dicantis locum obtinere perſpicuum eſt.

*Perfecta tamen in hac figura ratiocinatio non eſt. pote-
rit autem eſſe, cum & vniuerſales, & non vniuerſales
termini ſunt.* Nullus eſt ĩ hac figura ꝑfectus modus.

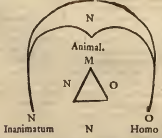
Perfectas ratiocinationes eas appellat, quę ex po
ſitis manifeſtam habent neceſsitatem. quo modo
ſeſe habere eas, quæ in prima figura conſtituuntur,
demonſtratum eſt. imperfectas uocat eas, q̃ aliquid
aut aliqua extrinſecus requirunt. quæ ſunt quidẽ ex
ſubiectis terminis neceſſaria, non tñ ſumpta in pro-
poſi-

poſitionibus ſunt.cuiuſmodi ſunt,quæ & in hac figura, & in tertia conficiuntur. Tres.n.in hac figura reciprocationem requirunt, ut neceſſarium quod in ipſis eſt, manifeſtū fiat. Quarta uero reciprocatione quidem non indiget,ſed ex deductione ad id qđ fieri nequit,fit ut collectionis eius neceſsitas demōſtretur. Cum uero inquit {Poterit autem eſſe, cum & uniuerſales,& non uniuerſales termini ſunt:} poſſe fieri etiam in hac figura ratiocinationem ſignificat, ſiue utræq; propoſitiones uniuerſales fuerint, ſiue non fuerint utræq; uniuerſales, ſed altera,uidelicet, ideſt minor particularis ſumatur.nam, ſi uel utræq; ſint particulares,uel maior,ut diximus,nulla exiſtere ratiocinatio poterit.

Si vniuerſales ſint, erit ratiocinatio, cum medium alteri omni, alteri nulli ineſt, ad vtrumlibet fuerit priuatio. alio autem modo nequaquam.

Oportere propoſitiones in hac figura diuerſiformes in qualitate eſſe,ſi ad ratiocinandum aptam iugationem facturę ſint,iam diximus.cum igit̃ utręq; ſunt uniuerſales, ſi diuerſiformes ſint, ratiocinatio conſtabit: ſiue maior negatiua, & minor affirmatiua, ſiue ècontrario ſumptæ fuerint. utræq;.n.iugationes cum ita ſeſe habent, ratiocinandi ui præditæ uniuerſale negatiuum colligunt. Sunt autem etiā in hac figura ad ratiocinandum aptæ iugationes quatuor, non ſecus atq; in prima, ſicut antedictum eſt: duæ ex uniuerſalibus propoſitionibus,duę ex minori particulari cōſtantes. Ordo harum ratiocinationum hic eſt. primæ ſunt duæ, quæ ex uniuerſalibus uniuerſalia negatiua colligūt: quippe cum in hac figura nihil affirmatiuum colligatur: propterea ꝙ ex ſimiliformibus propoſitionibus minime conſtent. Hæ autem ea de cauſa primę ſunt,quia uľe præſtantius eſt ac prius quā particulare. atq; ex his duabus prima illa eſt, quæ maiorem propoſitionem uľem negatiuam habet.hæc.n.una tm̃ reciprocatione indiget,ut quod in ea eſt neceſſarium,eluceſcat: maiore ſiquidem reciprocata fit,ut in ſecundam,quę demonſtationem nullam requirit, reducatur: quēadmodum demonſtrabitur. At quæ maiore uniuerſali affirmatiua conſtat,quia duas reciprocationes req̃rit,ut maior extremus nulli minori extremo termino ineſſe demōſtretur: atq; ita maiore auxilio quam ſuperior indiget: merito utpote imperfectior poſt illam ſecundo loco conſtituitur.nam in hac quoque duabus eſſe opus reciprocationibus demonſtrabit̃. In reliquis duabus particularibus, quæ negatiuum colligunt,maiorē uľem eſſe,ut diximus, neceſſe eſt. in quibus utriſq; minor particularis euadit.ea igit̃ in qua maior uniuerſalis negatiua, minor particularis affirmatiua ſumitur, tertia eſt ratiocinatio: propterea ꝙ ex maioris propoſitionis reciprocatione neceſſarium quod in ſeſe habet, prodit: ad quartāq; primæ figuræ demonſtratione carentem redigitur. licet.n.reciprocatio non planè in propoſitionibus aſſumatur, poteſtate tm̃ ineſt: ut ꝓpterea minus imperfecta q̃ tertia ſubſequens eſſe cenſeatur: quæ maiorem cum habeat uľem affirmatiuam, minore particulari negatiua conſtituitur. non.n.hęc ex reciprocatione demonſtrari poteſt,ſed maiorem opem requirit: Nam ex deductione ad id quod fieri nequit, quod in ea eſt, neceſſarium demonſtratur. qua quidem in demonſtratione propoſitio quædam extrinſecus aſſumitur, quæ à poſitis non manifeſtatur. ſed ex aliis terminis alteriuſq; demonſtratione propoſitum colligitur. quippe cum ratiocinatio ex oppoſito conficiatur: quod cum eiuſmodi apparuerit ut fieri non poſsit, fit, ut ex eius ſublatione hoc qđ oppoſitum ipſi eſt confirmet̃: quemadmodum demonſtrabitur. illæ autē, quæ ex reciprocatione colligūt, rem ipſam propoſitam ratiocinantur. Quare cū tertia hæc tanto auxilio indigeat, merito imperfectior eſt exiſtimanda, ut ultimum in hac figura locum obtineat. Tres.n.illæ priores & ex reciprocatione, & ex deductione ad id quod fieri non poteſt, demonſtrari queunt: tertia hæc cum ex reciprocatione nullum ſubſidium conſequatur, ex ſòla deductione ad id quod fieri nequit, ꝙ ratiocinatio ſit, fidem accipit. Cum uero etiam quæ in hac figura fiūt, iugationes conſideret, quæq; ex ipſis, & quot, & quales ratiocinandi uim habeant, & quæ non habeant, perpēdat: non iiſdem literarū elemētis eas exponit, quibus in prima figura idem fecerat: ſed M N O ſumit: atq; ex his M medium terminum facit, qui de utriſq; prędicatur, atq; in deſcriptione primum locum obtinet: N maiorem extremum, qui deinceps poſt medium collocatur: O ultimū & minorem. Si nulla uero priuatiua ſit propoſitio, non eſſe futuram ratiocinabilem iugationem in hac figura declarat, cum inquit. {Ad utrumlibet fuerit priuatio, alio autem modo nequaquam.} Sunt autem in hac figura ad ratiocinādum idoneæ exceptis indefinitis, duodecim ut oſtendit. nam cunctæ ſexdecim ſunt.

Prædicetur enim M de nullo N, et de omni O. quoniam igitur priuatiuum reciprocatur, N nulli M inerit: At M omni O ineſſe ſtatuebatur: quare N nulli O inerit. hoc enim prius demonſtratum eſt.

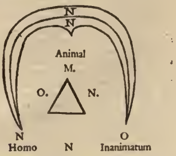
Primus modus, qui ad ſecundū modum primæ reducit̃ conuerſione maioris ſimpliciter.

In ſuperioribus demonſtratum eſt propoſitionē uľem priuatiuam ſecum reciprocari. Quia igit̃ maior propoſitio uniuerſalis negatiua ſumpta eſt: M.n. nulli N ineſſe ſtatuitur: ſi conuerſa fuerit, fiet, ut N nulli M inſit. ponitur autem M omni O ineſſe. cum uero ita ſeſe habent propoſitiones, ſecunda ratiocinatio in prima figura euadit, quæ uniuerſale negatiuū colligit, ut N, uidelicet nulli O inſit. Hoc quoque ab expoſita hac iugatione colligetur. Sit M aīal: N inanimatum: O homo. Si aīal de nullo inanimato dr̃, & reciprocatur. inanimatū de nullo aīali prædicatur. aīal uero de omni hoīe dicitur. de nullo igitur homine inanimatum dicet̃. atq; hæc prima in ſecunda figura ratiocinatio eſt quæ huiuſmodi auxilio perficitur.

Rurſus,

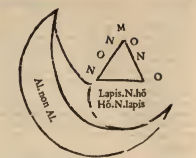
Rurſus, ſi M omni N & nulli O inſit: neq; N ulli N inerit nam, ſi M nulli O ineſt, neq; O ulli M inerit: at M omni N inerat: quare, O nulli N inerit. effecta etenim rurſus eſt prima figura. Quia autem priuatiuum reciprocatur: neq; N inerit ulli O, Quare ratiocinatio eadem erit.

Secũdus modus, qui ad eũdem reducitur, minoris, & cõcluſione cõuerſis ſimpliciter & pmiſſis tranſpoſitis.

Cum inferenda eſſe concluſio, quæ in huiuſmodi connexione debebat monſtrari: quæ eſt N nulli O ineſſe: ponitur.n.N maiore extremus terminus: iccirco ipſum quoq; in concluſione prædicari neceſſe eſt: atq; ita poſtea de demonſtrandum quo modo id colligatur, eſſet deueniendum: ipſe concluſione poſtrema relicta, demonſtrationem affert, qua concluſio huiuſmodi oſtendatur. Inquit enim{ Neque O ulli N inerit.} atque hanc primam in huiuſmodi iugatione concluſionem eſſe manifeſtat. Quoniam enim, M, O, minor uniuerſalis negatiua eſſe ſtatuitur, & uniuerſale negatiuum reciprocatur: neq; O M ulli inerit. at M omni N ineſſe ſtatuebatur. ex quibus quidem O nulli N ineſſe colligitur. & quam futuram eſſe concluſionem dixit, ita reciprocata minore propoſitione declarauit. Sed enim quia non erat propoſitum ut hoc demonſtraretur. poſitus ſiquidem in iugatione maior terminus N fuerat: qui ſanè maior in concluſione debet prædicari: concluſionem quę eſt uniuerſalis negatiua, reciprocat, atq; ita N nulli O, ineſſe oſtendit: id quod colligi demonſtrandum erat. Ad propoſitæ igitur rei demonſtrationem duabus reciprocationibus nobis opus fuit. nam & minorem propoſitionem, & quæ colligitur, concluſionem reciprocauimus. Sit animal in M homo in N inanimatum in O, animal omni homini ineſt: animal nulli inanimato ineſt. demonſtratio eſt: inanimatum nulli animali ineſt: animal omni homini: inanimatum nulli homini ineſt. ergo homo quoque nulli inanimato inerit. Cum uero inquit, {Quare ratiocinatio eadem erit,} id adiunxit, ut oſtendat eadem ratiocinatione, qua O nulli N ineſſe demonſtratum eſt, hanc quoque concluſionem N, uidelicet nulli O ineſſe, poſſe demonſtrari. illud autem colligi demonſtratum eſt per ſecundam primæ figuræ ratiocinationem uniuerſali negatiua reciprocata. quare hoc quoque per eandem colligetur. nam quòd uniuerſale negatiuum ſecum reciprocetur, quod erat in concluſione, conceſſum ſtatuitur, ut ad id nulla alia ratiocinatione opus amplius ſit.

Tametſi hæc quoq; demonſtrare ad id, quod fieri nequit, deducendo poſſumus.

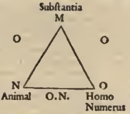

Antedictas iugationes eſſe ad ratiocinandũ idoneas, & uſe negatiuum colligere, deductione etiã ad id quod fieri nequit, demonſtrari poſſe inquit. primam.n. ratiocinationem ita demonſtrabimus. Statuantur propoſitiones, M nulli N ineſſe, & M omni O ineſſe: effici dico, ut N quoq; nulli O inſit. nam ſi id non eſt N alicui O inſit, quæ oppoſita eſt ei, quæ N nulli O ineſſe ait. quippe cũ opus omnino ſit, ut uel hoc uel illud colligatur. in unaqnaq;.n.re alterã contradictionis partem eſſe uetam neceſſe eſt. Qm̃ igit̃ N alicui O ineſſe ſtatuimus: O quoq; alicui N, proculdubio inerit, propterea ꝙ particularis affirmatiua ſecum reciprocatur. at M omni O ineſſe cõcedimus. ſit igitur iugatio huiuſmodi. M omni O ineſt, O alicui N ineſt, M igitur alicui N ineſt: id, quod fieri non poteſt: M enim nulli N ineſſe poſueramus. Quod ſi ex eo ꝙ poſuimus N alicui O ineſſe, conſequitur id qđ fieri nequit: ſuppoſitio hæc fieri non poteſt, & falſa eſt. Si uero eſt falſum, oppoſitum eius uerum eſt. At ei propoſitioni, quæ dicebat N alicui O ineſſe, oppoſita illa eſt quæ N ineſſe ulli O aſſerit: N igitur nulli O ineſt. id quod ad demonſtrandum fuerat propoſitum. Vel melius eſt, ut ita demonſtremus. Aſſero N nulli O ineſſe in propoſita iugatione. nam ſi falſum eſſe id quiſpiam dicat, oppoſitum, quod eſt N alicui O ineſſe, ſtatuatur. cum M uero nulli N ineſſe iam poſitum ſit, in prima figura M nulli O ineſſe colligitur. ſed M omni O ineſſe ſtatuebatur: falſa igitur ſuppoſitio eſt. quod ſi ita eſt, oppoſitum eius, id eſt N nulli O ineſſe uerum erit. Rurſus ſecũda iugatio ſtatuatur, M omni N ineſſe, & M nulli O: dico fore ut N nulli O inſit. ſi.n. alicui ineſt, & M omni N ineſſe ſtatuitur M, alicui O inerit. id quod fieri nõ poteſt: M enim nulli O inerat. falſa igitur ſuppoſitio eſt, ex qua hoc collectum eſt: quæ N alicui O ineſſe ſtatuebat. ergo oppoſitum eius N, uidelicet nulli O ineſſe uerum eſt. Si item ſuppoſitionem reciprocauerimus, ut O alicui N inſit, & alteram propoſitionem ſumpſerimus quę M nulli O ineſſe enunciet, rurſus quod eſſe non poteſt, colligitur M: uidelicet alicui N non ineſſe: cum ineſſe ei omni poſitum fuerit.

Ac fieri quidem ita ſeſe habentibus terminis ratiocinationem manifeſtum eſt, non tamen perfectam. non.n. tantum ex his, quæ à principio ſunt poſita, ſed ex aliis quoque neceſſitas eius perficitur. At, ſi M de omni N, & de O prædicetur, ratiocinatio non erit. Termini quod inſit, Subſtantia, Animal, Homo: quod non inſit, Subſtantia, Animal, Numerus. medium eſt ſubſtantia.

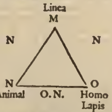
Neque

Primus modus inutilis.

Neque item quando M, & de nullo N, & de nullo O prædicatur. Termini quod inſit, Linea, Animal, Homo: quod non inſit, Linea, Animal, Lapis.

Secũdus inutilis mod⁹.

Perſpicuum igitur eſt, ſi dum termini ſunt vniuerſales, ratiocinatio futura ſit, neceſſe eſſe vt termini ita ſeſe habeant, ſicut in principio diximus, nam ſi aliter ſeſe habuerint, neceſſarium non efficitur.

Vbi ad ratiocinandum idoneas iugationes in ſecunda figura oſtendit cum uniuerſales ſunt propoſitiones: eas quoq;, quæ ratiocinandi uim non habẽt, ſubiũgit, cũq; appoſitione materiæ in eis maiorem extremũ minori & omni & nulli ineſſe poſſe demonſtret, eas ratiocinandi uim nullam habere cõuincit. Sunt autem, quæ teſtant iugationes cum utræq; ꝓpoſitiones ſunt uniuerſales, duæ ſimiliformes, altera ex duabus affirmatiuis, altera ex negatiuis duabus conſtans. Primam producit, quæ ex duabus affirmatiuis conſtituitur: in qua, M omni N, & omni O ineſt. terminosq; apponit, quod N omni O inſit, ſubſtantiam in M, animal in N, hominem in O. Subſtantia .n. & animali omni, & homini omni, & animal quod erat N homini oĩ ineſt, qui eſt in O, ꝙ autem N nulli O inſit, in O numerum ponit: manifeſtior tñ res fieret, ſi lapis poneretur. Rurſus igitur propoſitiones ſimiliter ueræ ſunt. nam & ſubſtantia omni animali, & omni lapidi ineſt: & animal nulli lapidi. Numerũ autem hic uel pro unitate ſumpſit: dicunt .n. unitatẽ eſſe ſubſtantiam. nam quia neq; continua eſt, neq; diſtincta, quantitatem eam eſſe negant, ſubſtantiã uero eſſe aiunt eo ꝙ contrariorum eſt ſuſceptrix: contraria ſiquidem ſunt principium & finis: quæ utraq; in numero unitas ſuſcipit. At .n. ſi unitas indiuiſibilis res eſt in quantitate, & punctus in magnitudine, & nunc in tempore: in his generibus uidentur eſſe conſtituta. hæc .n. quanta ſunt. Adde ꝙ unitas pars numeri eſt, ex unitatibus .n. componitur numerus: pars autem quantitatis quantitas eſt, Quocirca melius eſt ut cõius hic uſum fuiſſe exẽplo Ariſtotelem dicamus. quẽadmodum in aliis quoq; non admodũ exquiſitis uti exẽplis inuenit. Pythagoreorum .n. hæc opinio eſt, ut numeri, quippe q principia ſubſtantiarum ſint, ſubæ eſſe cenſeantur. Cũ uero cur iugatio ex duabus uñibus affirmatiuis idonea ad ratiocinandum non ſit, ea eſt, ꝙ medius terminus de utriſq; prædicatur, qui autẽ prædicatur maior eſt. is igit̃ cũ utriſq; maior ſit, põt alia ſui parte de altero extremo, & alia de altero prædicari. atq; ita fit, ut extrema cum alia atq; alia parte cũ medio cõicent, nihil inter ſe cõe habeant. extremi uero termini in una aliqua & eadẽ re cõicare debent, ſi futura rõcinatio ſit. Simili mõ alteram iugationem quoq; q̃ ex duabus uñibus negatiuis conſtat, rõcinandi expertẽ eſſe arguit, terminis ꝙ & oĩ & nulli inſit, appoſitis ĩ M lineam, in N aĩal, in O hominem & lapidẽ ſtatuit. linea .n. nulli aĩali, & nulli homini, & nulli lapidi ineſt. animal uero homini omni, & lapidi nulli ineſt. Cur autem ex duabus negatiuis propoſitionibus nihil colligatur, ſuperius id diximus. poſtea infert, ſi rõcinatio futura ſit, quę concluſionem uñem habeat in ſecũda figura, neceſſe eſſe ut propoſitiones quales diximus .i. diuerſiformes habeat, uñem affirmatiuã alterã, alteram uñem negatiuã: aliæ .n. modo eſſe nõ poterit. alię .n. propõnum uñium connexiones ꝑter has, eſſe ad rõcinandum ineptæ redargutæ ſunt.

Numeri iuxta Pythagoreos principia ſubſtantiarum.

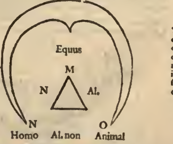
Cur ex duabus vniuerſalib⁹ affirma. ĩ 2. figura nõ fiat ratiocinatio.

Si autem ad alterum uniuerſaliter medium ſit, quãdo ad maiorem vniuerſale, vel prædicatiue vel priuatiue, ad minorem vero particulare vniuerſali ex oppoſito adiacet: dico autem ex oppoſito, ſi cum vniuerſale eſt priuatiuum, particulare affirmatiuum eſt: cum vniuerſale eſt prædicatiuum, priuatiuum eſt particulare: ratiocinationem priuatiuam particularem fieri neceſſe eſt.

Cũ de iugationibus, q̃ utraſq; propõnes uñes habent, iã dixerit: & q̃ ex ipſis rõcinãdi ui præditę ſint, & quæ non ſint, oſtenderit: nũc de iis agit, quæ ex altera uñi, ex particulari altera conſtant. & q̃ ex iis facere rõcinationem poſsint, q̃ non poſsint, declarat. Nã in his quoq; diuerſiformes eſſe ad rõcinandum aptas docet, ſi uñe in maiore propõne ſeruet̃. Quæ etiam ipſæ duæ euadunt: cũ modo uñi negatiuæ maiori minor particularis affirmatiua: mõ maiori uñi affirmatiuæ particularis minor negatiua connectit̃.

Nam, ſi M nulli N, & O alicui inſit: N non ineſſe alicui O neceſſe eſt. quia .n. priuatiuum reciprocatur, N nulli M inerit. at M alicui O ineſſe ſtatuebatur: quare, N alicui O non inerit. Ratiocinatio ex prima figura efficitur.

Tertius modus, qui ad quartũ modum primæ reducĩ, maioris conuerſione ſimpliciter.

Iugationem hanc ad ratiocinandum eſſe aptam demõſtrat, uñis negatiuæ quæ eſt M N, uſus reciprocatione. ſi .n. M nulli N ineſt, N quoq; nulli M inerit. at N alicui O ineſſe ſtatuitur. Quare rõcinationis in prima figura iugatio fit, quæ eſt, N nulli M, & M alicui O ineſt:

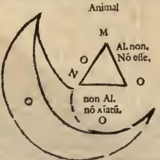
ineſt:ex qua N alicui O non ineſſe colligebatur. Hæc igitur etiam in hac iugatione in ſecunda figura erit concluſio. Poſſumus autem hoc quoq; ex deductione ad id quod fieri nequit, oſtendere hoc pacto. Statuat M nulli N & alicui O ineſſe. dico fore, ut N quoq; alicui O non inſit. Nam ſi id non eſt, oppoſitum eius uerum erit N, uidelicet omni O ineſſe. ſed M nulli N ineſſe ſtatuitur. M igitur nulli O in ſecunda primæ figuræ ratiocinatione colligetur. id quod profecto eſſe non poteſt. quippe cum M alicui O ineſſe iã ſtatuatur. falſa igitur qua hoc collectũ fuit, ſuppoſitio eſt. quare oppoſitum eius uerum eſt, propoſitioni autem quæ ait N omni O ineſſe, ea opponitur, quæ N non ineſſe O alicui aſſerit.

Rurſus, ſi M omni N ineſt, & alicui O non ineſt: N non ineſſe alicui O neceſſe eſt. nam, ſi oĩ inerit, & M de oĩ N prædicatur, neceſſe et M oĩ O ineſſe: at alicui nõ ineſſe ſtatuebatur.

Hanc ratiocinationem ex reciprocatione ad aliquam demonſtratione carentem reducendo minime demonſtrat, quemadmodum tres ſuperiores in ſecunda figura: propterea q. ſ. huiuſmodi demõſtrationem iugatio hæc non poteſt admittere. Non. n. maiorem quę ulis eſt affirmatiua, reciprocamus, cũ ex reciprocatione ulis non amplius remanſura ſit. ulis nãq; affirmatiua cum particulari affirmatiua reciprocatur. Sed neq; in prima, neq; in ſecunda figura ad ratiocinandum apta iugatio ulla eſt, in qua maior ſumpta fuerit particularis. neq; omnino ulla iugatio ratiocinandi uim habet, in qua duæ particulares ſint. ut hic maior ex reciprocatione, minor quia ita à principio ſumpta eſt. propterea igitur maioris propõnis reciprocatione uti hic non licet. at minorẽ quia particularis eſt negatiua, reciprocare prorſus nequimus. non. n. particularis negatiua exiſtens cum particulari negatiua reciprocationem admittit. Quapropter ex deductione ad id, quod fieri nequit, ꝑpoſitam hanc iugationẽ rõcinandi uim habere demonſtrat. Nã, ſi uerũ non eſt, qđ expoſitis propoſitionibus colligiẽ, N alicui O nõ ineſſe: oppoſitũ eius erit uerũ, quod eſt N oĩ O ineſſe: ſed ponit M oĩ N ineſſe: fiet igit ex duabus ulibus affirmatiuis iugatio in prima figura: ex qbus M oĩ O ineſſe colligetur: qđ fieri nullo pacto poteſt, propterea quod ipſum alicui O nõ ineſſe ſtatuebatur. falſum ergo eſt quod fuit ſuppoſitum N omni O ineſſe. Quare oppoſitum eius quod eſt N alicui O non ineſſe uerum eſt.

Etſi M oĩ N, & non oĩ O ineſt, erit ratiocinatio: propterea, quod N non omni O ineſt. eadem autem demonſtratio eſt.

Idem mod' qui reducit per impoſſibile.

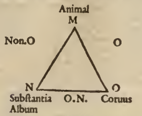

Cum in eo quod alicui non ineſt, demonſtrationem fecerit: N alicui non ineſſe licet eãdem uim habeat, q̃ non omni ineſſe, in loquutione tñ differat: iccirco loco eius ꝑpoſitionis quæ aiebat, M alicui O non ineſſe, alterã ſumit, quæ M non oĩ O ineſſe enunciat: atq; eandem eſſe ratiocinationem. eademq; demonſtratione utendum inquit: licet particulare negatiuum in hanc loquutione tranſmutatum fuerit. ſimili modo. n. etiam concluſio uerbis differet. nã N non omni O ineſſe colligetur. Huiuſmodi eſt ea quæ à recentioribus ſubratiocinatio dicitur, quæ id qđ æquam uim habet ad ratiocinandum aptæ propoſitioni ſumit, atq; idem etiam colligit. Nam alicui nõ ineſſe, & non omni ineſſe, ęquam uim cum habeant, alterum loco alterius tranſmutatum eſt. Sed illi quidem has ſubratiocinationes ad uocem & loquutionem ſpectantes uocant: At Ariſt. cum ad ſignificata quibus eadem res notatur, & nõ ad uoces reſpiciat. eandem etiam in huiuſmodi loquutionis in concluſione mutatione, modo ad ratiocinandum idonea oĩno connexio fuerit, ratiocinationem colligi aſſerit. Verũtamen dignum conſideratione illud uidet, quo pacto deductio ad id quod fieri non poteſt, cũ ad propoſitæ rei demonſtrationem ſuppoſitum extrinſecus ſumat, idonea ſit ad ratiocinãdum. ſi quidem ratiocinatio ea erat, quæ ad neceſſitatem efficiendam aliqua re extrinſecus nõ indigebat: quemadmodum dixit cum ratiocinationem definiret. An in deductionibus quoq; ad id quod fieri nequit, ꝓpoſita res demõſtratur. & ex poſitis fidem accipit. ſuppoſitum uero aliud quid demõſtrat, & ad aliam concluſionem ſumitur: quæ cum fieri non poſſe demonſtretur, nõ ex alio aliquo, quam ex iis, quę poſita ſunt, deſtructa ſimul ſuppoſitum quoq; ipſum tollit ac deſtruit: quo ſublato propoſita res fidẽ ac ꝓbationem accipit. Quæ autem ſuppoſitum fieri non poſſe demonſtrant, eadem concluſionem quæ dicitẽ ex ſumptis propoſitionibus neceſſario ſequi oſtendunt. Erat autem concluſio N nõ oĩ O ineſſe. quæ ex eo q M de omni N & non de omni O prædicabatur, demonſtrata eſt. Aduertendum autem eſt in ſecunda figura in iugatione ad ratiocinandũ idonea, quæ particulare negatiuum habet, maiorem uniuerſalẽ affirmatiuam, minorem particularem negatiuã eſſe oportere. hoc. n. tantum modo ſi ſe habeant propoſitiones, demonſtratio per id, quod fieri non poteſt, procedit: qua ſola hæc iugatio eſſe ad ratiocinãdum apta oſtendi poteſt. Vnde, ſi è contrario ſumantur termini, demonſtratio per id quod eſſe non poteſt, non amplius in ipſis ullam uim habet. atq; iccirco ita ſumpta iugatio ad ratiocinandum apta minime eſt. In tertia tñ figura ſextam iugationem ex iis quæ ad ratiocinandum ſunt idoneæ, quæ etiam ipſa alteram particularem negatiuam, alteram ulem affirmatiuam habet: atq; etiam ipſa ex deductione ad id quod fieri non poteſt, demonſtraẽ. contrario modo huic ſeſe habere ſciendum eſt, oportet. n. in ea figura maiorem propoſitionem particularem negatiuam, minorem uniuerſalem affirmatiuam eſſe: ꝓpterea quòd in ea figura ſi ratiocinatio faciẽda eſt, maior propoſitio omnino negatiua, minor affirmatiua eſſe debet. nam quæ ita ſe habet iugatio, ratiocinandi ui prædita eſſe ex eo q fieri nequit, demonſtratur. ſi è contrario ſumptę ſint ꝓpoſitiones, irratiocinabilis

tiocinabilis eſt connexio, ſicut paulo poſt dicemus, ac demonſtrabimus.

Si autem M de omni O, & non de omni N prædicetur, ratiocinatio non erit. Termini quod inſit, Animal, Subſtantia, Coruus: quod non inſit, Animal, Album, Coruus.

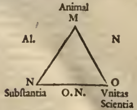
Tertius inutilis modus.

Vbi oſtendit quæ iugationes ſint ratiocinatiuæ, cum & quãtitate & qualitate diſsimiles ſunt propoſitiones: nunc primum eas quæ ratiocinandi uim nõ habent, apponit, quæque eiuſmodi ſint, oſtendit, eſt diſsimiles in utriſq; antedictis propoſitiones ſunt. diximus autem ſi ratiocinatio in ſecunda figura futura, & maiorem propoſitionem uſem eſſe oportere. quocirca omnis iugatio quæ ita ſeſe non habuerit, reprobata, atq; irratiocinatrix eſt. Termini quibus expoſitam iugationem ad ratiocinandum eſſe, ineptam, arguit, q.ſ. N omni o inſit: ſunt Aial, ſubſtantia, Coruus. Animal.n. non in omni ſubſtantia, ſed in omni coruo eſt: & ſubſtantia oi coruo ineſt, q uero nulli inſit, animal, album coruus. quippe cum animal non oi albo. ſed omni coruo, & album nulli coruo inſit. Ad rõcinandum inepta iugatio eſt, propterea q maior quibus partibus cõitatem quàm habet cum medio excedit, iis partibus abſque ratiocinatione & continere & non continere minorem terminum poteſt.

Neque quando de O nullo, & de N aliquo dicitur. Termini quod inſit ſunt, Animal, Subſtantia, Vnitas: quod non inſit, Animal, ſubſtantia, ſcientia.

Quartus inutilis mod⁹.

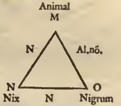

Rurſus in hac iugatione maior ꝓpoſitio eſt particularis. termini quidem, q N omni O inſit, ſunt: animal, ſubſtãtia, unitas. animal medium eſt, Animal.n. ſubſtantiæ alicui, & unitati nulli ineſt: ſubſtantia uero omni unitati. Opinionẽ autem Pythagoricorum hic ſequitur, quibus unitas ſubſtãtia eſſe uidebatur. quemadmodum etiam ſuperius paulo in numero fecit. Si loco unitatis lapis ſumatur, eadem erit demõſtratio. Termini q non inſit, ſunt: animal, ſubſtantia, ſcientia. animal.n. alicui ſubſtantiæ, & ſcientiæ nulli, ſed ſubſtãtia nulli ſcientiæ ineſt. Cauſa cur hæc quoque iugatio ad ratiocinãdum ſit inepta, eadem eſt.

Cum itaq; uniuerſali particulare eſt oppoſitum, quando erit, & quando non erit ratiocinatio dictum eſt. Si vero ſint ſimili formes propoſitiones. id eſt vtræque vel priuatiuæ, vel affirmatiuæ, ratiocinatio nullo modo erit.

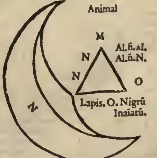
Cum diuerſiformes ſunt propoſitiones & qualitate et quantitate, quæ ipſarũ connexiones faciant, quæ non faciant rõcinationem, demonſtrauit. differentiam.n. in qualitate ſignificat, cum inquit: Cum itaq; uſi particulare eſt oppoſitum, quæ ratiocinatiuæ ſint iugationes, quæ item nõ ſint, dictum eſt. quę .n. maiorem uſem negatiuam, & minorem particularem affirmatiuam habet: & quæ maiore uſi affirmatiua, & minore particulari negatiua cõſtat: utræque ad ratiocinandum idoneæ ſunt. cæteræ prætet has ratiocinationem nullam faciũt. Deinceps, ſicut in uniuerſalibus ſimiliformes erant ad ratiocinandum ineptæ, ſic in iis quoq; eſſe declarat, quæ alteram propoſitionem uſem, alteram particularẽ habẽt: ita tñ, ut uſi particulare minime oppoſitum ſit. Omnes.n. in ſecunda figura ſimiliformes, irratiocinabiles ſunt. id quod etiam ipſe manifeſtat, cum ait: id eſt utræque uel priuatiuæ uel affirmatiuæ. ſum it autem primam iugationem ex ſimiliformibus, quæ maiorem uniuerſalem negatiuam, & minorem particularem negatiuam habet.

Sint primum priuatiuæ, & uniuerſale maiori extremo adiacet. verbi cauſa, M nulli N, et alicui O non inſit: contingit ſanè, vt N & omni, & nulli O inſit. Termini quòd nulli inſit, ſunt: Nigrum, Nix, Animal.

Quint⁹ modus inutilis.

Quod omni inſit, termini ſumi non poſſunt. ſi M alicui O ineſt, & alicui non ineſt. nam, ſi N omni O ineſt, & M nulli N: ergo, M nulli O inerit. ſed alicui ineſſe ſtatuebatur. Ita igitur ſumere terminos non licet: ſed ex indefinito demonſtrandum eſt. Quia enim M alicui O non ineſſe, etiam ſi nulli inſit, verũ eſt: & ſi nulli inſit, non eſt ratiocinatio: neque nunc quoq; futuram eſſe perſpicuum eſt.

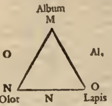

Exemplum ad impoſſibile q nõ concludatur de omni.

Rurſus ſint affirmatiuæ, & uniuerſale ſimili modo ſtatuatur.

tuatur. vt M omni N & alicui O inſit. contingit, vt N et omni O & nulli inſit. Termini quod nulli inſit, ſunt, Album, Olor, Lapis.

Sextus modus inutilis.

Quod omni inſit, ob eādem cauſam quam prius diximus, ſumere non licebit: ſed ex indefinito demonſtrandum eſt.

Idē impoſſibile quod ſupra.

Promittit quidem ſe appoſitione terminorum ratiocinandi ineptitudinem in his eſſe demōſtraturum, eo ꝙ N omni, & nulli O inſit. id qđ in huiuſmodi iugatione ratiocinandi imbecillitatē arguere poteſt ac demonſtrare. ſed cum ſumpſerit terminos ꝙ nulli inſit, nigrum, nix, animal: Nigrum.n. nulli niui ineſt, qui eſt maior extremus terminus in N collocatus: & animali alicui ineſt, qui eſt minor extremus in O: unde nix nulli animali ineſſe conficitur: cumq́; poſtea ad ſumendos terminos ꝙ omni inſit, tranſierit: ita.n. ad ratiocinandum inepta iugatio erat demonſtranda: primum nos monet, quo modo ſumpta particulari negatiua uera, M O termini, ꝙ N omni O inſit ſuppetere nobis poſsint: & quo modo item ſumpta, nō poſsint. Q̃m.n. particularis negatiua, quemadmodum etiā affirmatiua uera eſt, & ex eo ꝙ quæ ſupra ipſas ſunt, uľes uerę ſunt: & ex eo ꝙ ſubcontrariæ ſunt ueræ ea ſcilicet, quæ ait, N alicui O nō ineſſe, etiam, ſi N nulli O inſit. ſub hac enim ſtatuitur, hācq́; conſequitur, eſtq́; huic ſubalternata. & eſt uera etiā, ſi quæ N ineſſę nulli O aſſerit, falſa eſſet, necnon ea, ꝗ N alicui O ineſſe ſtatuit, uera quoq; ipſa, & illi ſubcōtraria, quæ N alicui O ineſſe inquit. Si igitur ita ſumpſerimus, M alicui O non ineſſe: propterea ꝙ etiam alicui ineſt, termini ſuppetere nobis non poterunt, qui N omni O ineſſe demonſtrent. Cauſa eſt, quia iugatio, quæ M nulli N & alicui O ineſſe, ait. cum particulare negatiuum colligat, ad rōcinandum eſſe idonea demonſtrata eſt. Nam N alicui O non ineſſe neceſſe eſt. At ſi particulare negatiuum ratiocinabili modo & neceſſario colligitur, cum M alicui O non ineſſe, non ſecus atq; alicui ineſſe dicimus: perſpicuum eſt terminos nobis non ſuppeditaturos, qui N omni O ineſſe demonſtrent. Ita.n. fieret, ut in iugatione, in qua M nulli N, & alicui O ineſt, neceſsitas colligendi particulare negatiuum tolleretur: quandoquidem ſumptum nunc eſt, M alicui O non ineſſe, nō ſecus atq; ineſſe. Atq; hęc quidem cauſa eſt, cur ſi ita uera ꝓpoſitio M O ſumatur, termini ꝙ N omni O inſit, ſumi non ualeant. Ipſe uero ex eo ꝙ fieri nequit, demonſtrat, ſi ita uera eſſe ſtatuatur particularis negatiua, quę eſt, M O fieri non poſſe, ut N omni O inſit. Nam ſi ponatur, N omni O ineſſe, cum M nulli N ineſſe ſtatuitur: M nulli O ineſſe in prima figura colliget. id qđ eſſe nullo pacto poteſt. quippe cū ſuppoſitū fuiſſet, non ſecus M alicui O nō ineſſe, atq; ineſſe. Ita igit ſumpta particulari negatiua ſuppetere nobis, ꝙ N omni O inſit, termini non poſſunt. Sed quia M alicui O ineſſe, non ſolum qñ etiam alicui ineſt, uerum eſt, ſed nihilominus quoq;, qñ nulli ineſt, eo ꝙ particularis affirmatiuæ indefinita ueritas eſt: Icc irco ſi alicui non ineſſe ſumptum ſit, ita uerum ſicut nulli ineſſe, ideſt in materia, in qua etiam nulli O ineſt N, quippe cum nihilominus etiam tunc particularis negatiua uera ſit: ad demonſtrandum N, etiam omni O ineſſe terminis non carebimus. cum.n. duæ uľes negatiuę ſunt, nihil colligi demonſtratum eſt. Termini ꝙ N, omni O īſit, M linea N, aīal O, homo. linea.n. nulli animali ineſt, & alicui homini nō ineſt, quia etiā nulli: animal uero ineſt omni homini. eadem demōſtratione quoq; utitur, cum utræq; ſunt affirmatiuæ maior uniuerſalis M N particularis M O minor. Quòd.n. nulli inſit, terminos ſumit, album in M, olorem in N, lapidem in O. album.n. olori oī, & lapidi alicui ineſt. Quòd non inſit, uero ſumere non ita terminos poteſt, ſi particularis affirmatiua ita ſumpta ſit, ut ſimul cum particularis negatiua uerum dicat. nam cū negatiua particularis minor, maior affirmatiua uľis eſt, in hac figura particularis negatiua concluſio ratiocinabiliter, ſicut demonſtratum eſt, colligitur. cū uero alicui non ineſſe in huiuſmodi iugatione uerū eſt. ut ſuppetant termini ꝙ oī inſint, fieri nō poteſt. nam eo modo ratiocinatrix iugatio damnaretur ac tolleretur. ſi etenim oī ineſt, alicui quoq; ineſſet cui non ineſſe demonſtratum eſt. Cum igitur ita uera eſt particularis affirmatiua, ſumere rurſus terminos, ꝙ N omni O inſit, non ualemus. ſi enim N oī O inſit, & M omni N efficietur, ut M omni O inſit: quod alicui nō ineſſe poſitum fuerat. Ita.n. uera fuit maior, quæ particularis affirmatiua erat. Quia autem particularis affirmatiuæ ueritas eſt indefinita, nō.n. ſolūmodo tunc uera eſt, quando ſubcontraria ipſi etiam eſt, uera: ſed qñ quoque uľis affirmatiua ſub qua eſt, ueritatem in ſe habet: fit, ut cum hoc modo quoque eſſe uera ſumitur ob uľem uidelicet, in huiuſmodi etiā terminis damnetur iugatio, non ſecus ac prius. ex duabus ſiquidem affirmatiuis in hac figura nihil colligi demonſtratum eſt, ut propterea neq; ſi altera uľis affirmatiua, altera particularis affirmatiua ſumatur, colligi quippiam poſsit. utroq;.n. modo particularis affirmatiua uera ſit, & cum uľis affirmatiua, & cum ſubcontraria ipſi uera eſt. Cæterum ſatis ad ratiocinandi ineptitudinem iugationis demonſtrandam eſt, ſi uel aliqñ, & in aliquo materia nobis ſuppetere poſsit, quæ & omni & nulli ineſſe demonſtret. Termini, ꝙ N omni O inſit, ſubſtātia animal, homo.

mo. Subſtantia nāq; omni animali, & alicui homini
ineſt, quia etiam oī. animal uero omni homini ineſt.
In prima quoq; figura indefinitione & indetermina
tione particularis propoſitionis uſus, iugationem,
quę ex maiore uľi negatiua, & minore particulari ne
gatiua conſtabat, ad ratiocinandum eſſe ineptā de-
monſtrauit. ſed illic exponendo etiam ipſam conui-
cit: hic ſola indeterminatione particularis ſatis ha-
buit. Poſſumus tñ nihilominus in propoſitis quoq;
cōnexionibus & per terminos & per expoſitionem
ratiocinandi ineptitudinem demonſtrare, ſi utręq;
negatiuę fuerint. Terminos ſumamus, ſcientiam, ui-
tium, habitum. ſcientia.n. nulli uitio ineſt, & alicui
habitui nō ineſt. ſumanturq́; partes habitus, quibus
non ineſt ſcientia, fortitudo & ignauia. nam neq; uir
tutes ſunt ſcientiæ. uitium igitur nulli fortitudini, &
omni ignauiæ inerit. Quin etiam ſi ſumatur uirtus
nulli uitio ineſſe, & alicui habitui nō ineſſe, & partes
habitus, quibus uirtus nō ineſt, ſint medicina & igna
uia: efficietur, ut uitium omni ignauię, & nulli medi-
cinæ inſit. At ſi utræq; ſint affirmatiuæ, ſint termini,
habitus, ſcientia, qualitas. habitus omni ſcientiæ, &
alicui qualitati ineſt. & partes qualitatis quibus non
ineſt, habitus, ſumantur intemperantia & grammati
ca. ſcientia igitur omni grammaticæ, & nulli intēpe-
rantiæ inerit. Eadem ratio eſt, ſi ſumamus ſubſtan-
tiam omni aīali, & alicui albo ineſſe: & quibus non
ineſt albis ſubſtantia, ſint olor & nix. nam animal, ſi-
cut omni olori, ita nulli niui inerit. Atq; Ariſto. qui-
dem propoſitas iugationes ineptas ad ratiocinan-
dum eſſe redarguit, ex eo ꝙ materia ſuppetit, quæ
& oī & nulli ineſſe declarat. atq; huiuſmodi redargu
tionem ſatis eſſe ad cōuincendam ratiocinandi ine-
ptitudinem exiſtimat. Nam ſi quis putet huiuſmodi
iugationes poſſe reprobari, ſi N, & nulli & alicui O,
ineſſe oſtenderit, propterea ꝙ ſunt cōtradictiones:
ſicut & nonnulli alij ueteres, & Herminus dicit: in
quacūq;, inquit, iugatione oſtendere poſſimus col-
ligi contradictionem, eam conſentaneum eſt ut ad
ratiocinandum ineptam eſſe dicamus, nō ſecus atq;
illa eſt, in qua ꝯ̄ria colliguntur: nam hæc ſimili mō ut
illa eſſe ſimul non poſſunt. ſi quis, inquā, ita opinet̄,
& apponat terminos ꝙ alicui inſit, inaīatum, aīatū,
corpus carneum: quippe cum inaīatum aīato nulli
inſit, corpori uero carneo, uel abſolute etiam cor-
pori alicui nō inſit. & aīatum alicui corpori carneo,
& abſolute alicui corpori non inſit: hoc ſanè nullo
mō recte ſe habet, neq; ad redarguēdam iugationē
eſt ſatis. licet.n. ꝯcedamus huic neutrum ad rōcinā-
dum apto modo colligi, propterea ꝙ ſe mutuo peri-
munt: dicemus tñ quantum ad ea ſpectat, quæ poſi-
ta ſunt, colligi particulare affirmatiuum poſſe: quip-
pe cum particulare negatiuum à neutro antedicto-
rum deſtruatur. nam quæ ad redarguēdam iugatio-
num irratiocinabilitatem aſſumuntur, ea non ſolum
non poſſe ſimul eſſe, uerum etiam deſtruere ac tolle
re oīa debent, quæ ratiocinabili modo poſſunt de-
monſtrari. at particulare negatiuum quo pacto po-
terit reprobari, niſi materia nobis ſuppetat, quæ ēt
oī ineſſe oſtendat? Accedit ꝙ in iugationibus etiam
quæ ad ratiocinandum idoneæ eſſe cōceduntur, in-
uenire manifeſtam contradictionem licet. quocir-
ca uel illas quoq;, uel neq; hanc ratiocinandi uim ha
bere nullam dicemus. Ecce.n. in prima figura cum

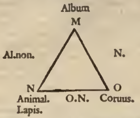
Ex duab' ne gatiuis non cōficitur ratiocinatio.

ſit ad ratiocinandum apta iugatio, in qua uľis nega-
tiua maior, & particularis affirmatiua minor eſt, ex
quibus negatiua particularis cōcluſio colligit̄: poſ-
ſumus terminos inuenire quibus & nulli & alicui in-
eſſe demōſtretur. Homo.n. nulli equo, equus alicui
quadrupedi, & homo nulli quadrupedi ineſt. Rurſus
nix nulli olori, olor alicui albo, nix alicui albo ineſt.
In ea item quę maiorem uľem habet affirmatiuam,
terminos & ꝙ oī inſit, & ꝙ alicui nō inſit, licet ſume
re, ꝙ oī inſit, ſub̄a, aīal, album. Verūtamen etiā ſi ex-
poſita iugatione ſumpta, q̄ maiorem uľem negati-
uam habet A, alicui C ineſſe ſtatuamus, occurrit ni-
hil qđ eſſe non poſsit. quare nō tollit̄, ꝙ alicui inſit.
At ineſſe etiā nulli demonſtratū eſt. Sed quo pacto,
inquit ſi in iugatione ad rōcinādum idonea oppoſi-
ta demōſtrari pñt, demōſtratio ꝑ id qđ fieri nequit,
prorſus nō tollitur? ſi.n. non id tm̄ colligetur, cuius
oppoſitum eſſe nō poteſt. ſed aliud etiam aliquid cu
ius oppoſitum etiam poteſt demonſtrari, demon-
ſtrationi ex eo ꝙ fieri nō poteſt, nullus relinquetur
locus. nam ſi in iugatione quæ particulare affirma-
tiuum in prima figura colligit, & uľe affirmatiuum,
& particulare negatiuum colligi poteſt: ac neutrum
horum ex deductione ad id qđ fieri nequit, demō-
ſtrari ualet. ſi ſumpſerimus, & ſtatuerimus oppoſitū
particularis affirmatiui, reprobabitur collectio, atq;
inutilis euadet. Præterea uniuſcuiuſq; ratiocinabi-
lis cōnexionis ex deductione etiam ad id quod fieri
nequit, demonſtrari concluſio uidetur. at id in ea
non licebit facere, ubi oppoſita inter ſe colligūtur.
neutrum.n. ex oppoſitis in ea eiuſmodi eſt, ut fieri
nō poſsit. Quamobrem uel nulla cōnexio ad ratio-
cinādum apta ratiocinabili modo colligitur, uel op
poſitum etiam eſſe uerum non poteſt. At uero hoc
non eſt id, quod dicimus. unde demōſtratio per id,
quod fieri nequit, minime tollitur. ſolum.n. id rōci-
nādi idoneo modo colligitur, cuius impoſsibile op-
poſitum eſt. non tñ fieri non poteſt, ut alia aliqua ꝑ-
ter id quod ratiocinādi modo demonſtratur, oppo-
ſita inter ſe ſint, quæ in quibuſdam materiis in ipſa
etiā collectione non ratiocinabili tñ modo exiſtāt:
quæ ſi colligi ſtatuantur, nihil impoſsibile occurrat.
In ea.n. iugatione, quæ particulare affirmatiuū col-
ligit, in oppoſito eius copiam terminorum habere
non licet: eſt autem oppoſitum, ꝙ nulli inſit: ꝙ omni
tñ inſit, & alicui non inſit, licet. quorum neutrū neq;
ei ꝙ alicui inſit, opponitur: neq; ratiocinabili modo
collectum demonſtratur. Neq; etiam ſi uľe affirma
tiuum aut particulare negatiuum colligi ſtatuamus,
quicquam ſequitur, quod fieri non poſsit. ſed tm̄ id
ſequitur, ſi oppoſitū particulari affirmatiuo poſue-
rimus. hoc.n. erat quod ratiocinandi modo ſeque-
batur. Ratio igitur, qua utitur Herminus ad iuga-
tionem reprobandam, demonſtrandumq́; ratioci-
nandi ui eam carere, ſatis non eſt. Atq; iccirco con-
ſentaneæ eas ad ratiocinandum eſſe ineptas cōuin-
cit Ariſt. ſola & ꝙ de omni, & ꝙ de nullo dicatur, ap-
poſitione, quippe cum ī his ratiocinabili modo de-
monſtrari nihil poſsit, propterea ꝙ id quod deſtruit
illud quod ad colligendum ſumit, huicq; eſt oppoſi-
tum in materia aliqua uerum eſſe reperitur. atq; in
uniuerſum in quibus iugationibus particularis fue-
rit cōcluſio: propterea ꝙ particulare indefinite atq;
indeterminate uerum eſt: quippe cum & cum uni-

nerſali ſub qua eſt, & cum ſubcontraria ſua uera particularis propoſitio ſit. utroq;.n.modo ſumentes ipſam ueram terminos inuenimus qui modo uniuerſale ſub quo eſt quæ ſumitur particularis ꝓpoſitio, modo ſubcontrarium ei quod ſumptum, collectũq; particulare eſt, demonſtrant. quod quidem ſub contrarium ſibi particulare minime deſtruit.

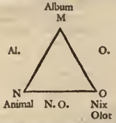
At ſi vniuerſale ad minus extremum adiacet, & M nullo O ineſt, & alicui N non ineſt, N ineſſe, & omni & nulli O poteſt. Termini quòd inſit, Album, Animal, Coruus: quòd non inſit, Album, Lapis, Coruus.

Sextꝰ & inutilis modus.

Quod ſi prædicatiuæ ſint propoſitiones, Termini quòd nõ inſit, Album, Animal, Nix: quòd inſit, Albũ, Aíal, Olor.

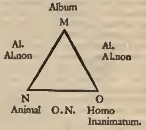
Septimꝰ inutilis modus.

Patet igitur cum ſimiliformes ſunt propoſitiones, & altera vniuerſalis, altera eſt particularis, fieri ratiocinationem nullo modo poſſe.

Vbi iugationes ſimiliformes in ſecunda figura ad ratiocinandum ineptas eſſe oſtendit, quæ ad minorem extremum particulare, ad maiorem uero haberent uľe: nunc ècontrario eas ſumit, quæ in maiore particulare, in minore uľe habent. haſq; ratiocinandi ui carere ex terminorũ appoſitione demonſtrat. Sed hæ quidem iugationes in ſecunda figura utraq; de cauſa ſunt irratiocinabiles, & quia propoſitionibus conſtant ſimiliformibus, & quia maior ſumitur particularis. Quas ſanè eſſe ad rõcinandum ineptas appoſitis terminis abſolute ac ſimpliciter demonſtrat: neq; ad id particularis indefinitione atq; indeterminatione amplius utitur. propterea ꝙ quocũq; maior particularis uera fuerit, ſiue ob uľem, ſiue ex ſe, eo ꝙ particularis affirmatiua ſubcõtraria ipſi uera ſit, ob id tñ ad ratiocinandum inepta iugatio efficitur, quia cum ſimiliformes ſunt propoſitiones in hac figura, nulla ratiocinatio exiſtit. ꝙ igitur omni inſit, terminos ſumit album, aíal, coruum: quippe cũ animal omni coruo inſit. ꝙ uero nulli inſit, album, lapidem, coruum. lapis.n. nulli coruo ineſt. nam albũ ſicut & animali, & lapidi alicui, ita nulli coruo ineſt. Simili modo ſi utræq; ſumantur affirmatiuæ, & maior ſit particularis. Termini.n. ꝙ non inſit, ſunt albũ, animal, nix. aíal.n. nulli niui ineſt, cum tñ album & alicui aíali, & oí niui inſit. Quod inſit, termini ſunt album, aíal, olor: quippe cum aíal omni olori, album autem & animali alicui, & omni olori inſit.

Sed neque ſi alicui vtriq; inſit, aut non inſit: aut alteri alicui, alteri non alicui: aut neutri omni, vel indefinite. Termini omnibus communes, Album, Animal: Homo: Album, Animal, inanimatum.

Inutiliũ modorum exẽplum.

Cum de iugationibus oíbus, quæ alteram uľem, alteram particularem habent, dixerit, duaſq; ex eis ſolas ratiocinandi ui eſſe præditas dixerit. nam quæ maiore conſtant uľi quæ minori particulari in qualitate oppoſita ſit, rõcinatiuas, reliquas omnes ſex ad ratiocinandum ineptas eſſe demonſtrauit: nunc ad eas tranſit, quę utraſq; habent particulares. ac de oíbus ſimul agit: iiſdemq; exẽplis oẽs ratiocinandi ui carere arguit, non ſecus ac fecit in prima figura. Simul cum particularibus indefinitas etiam connumerat, utpote quæ ſimili modo ut illæ & irratiocinabiles ſint, & eãdem uim cum ipſis habeant, iiſdemq; redarguantur. Vbi dixit aũt, ſed neq; ſi alicui utriq; inſit, aut non inſit. i. utriq; alicui, aut non alicui: ſubiungit uel neutri omni: quod uerbis quidem & loquutione tñ ab eo differt, quod utriſq; alicui no ineſſe dixit: quippe cum utraque particulares negatiuas ſignificent. Termini ꝙ omni inſit, album, aíal, homo: ꝙ nulli inſit, album, aíal, inanimatum. Album.n. & alicui aíali & alicui homini & ineſt, & non ineſt. & alteri ex ipſis alicui ineſt, alteri alicui non ineſt. & uice uerſa & in altero indefinite in altero definite particulariter. animal uero homini omni ineſt. Simili modo rurſus animali & inanimato album iuxta omnes & particulares & indefinitas tranſpoſitiones ineſt: & animal nulli inanimato.

Perſpicuum igitur eſt ex iis, quæ dicta ſunt, & ſi ita ſe habeant termini inter ſe, vt dictum eſt, neceſſario eſſe ratiocinationem: & ſi ratiocinatio ſit, neceſſe eſſe, ut termini ita ſeſe habeant.

Subaudiendum eſt in ſecũda figura. non.n. abſolute ſi ſit uľis negatiua, uel particularis negatiua ratiocinatio, ita ſeſe habeant propoſitiones, neceſſe eſt. nam in prima quoq; figura, non in ſecunda tantũ ratiocinatio horum colligitur.

Cõſtat item omnes in hac figura ratiocinationes eſſe imperfectas. omnes.n. perficiuntur, cum aſſumuntur quædam, quæ vel in terminis neceſſario inſunt, vel vt ſuppoſitiones ſtatuuntur. quemadmodum cum ex eo quod fieri nequit, demonſtramus. Ratiocinationem quoq; ex hac figura nullam

fieri

fieri affirmatiuam, ſed omnes priuatiuas tam vniuerſales, quam particulares manifeſtum eſt.

Neceſſario inſunt terminis, & poſitis propõnibus reciprocationes, quibus ad rõcinationes perficiendas uſi ſumus, quæ reciprocationum uidelicet demonſtrationem admittunt. reciprocationẽ etenim propoſitionum ꝓpoſitionibus ſumptis inſunt. Vt ſuppoſitiones autem ſtatuuntur, quas ad imperfectarum ratiocinationum demonſtrationem adhibemus, ea, quæ in deductionibus ad id, quod fieri nõ poteſt, ſumuntur, quemadmodum etiam ipſe declarauit. nam oppoſito eius quod demonſtramus pro ſuppoſito ſumpto, atque ita ratiocinatione facta ac collectione, per eam id, quod ſuppoſueramus, deſtruimus ac tollimus, eiusq; ſublatione oppoſitum quod erat id quod propoſueramus, confirmamus. Omnes quoq; in hac figura concluſiones eſſe negatiuas manifeſtum eſt.

Caput Septimum. Tertiæ figuræ diſpoſitionem, & modos exponit.

AT vero quando eidem alterum omni, alterum nulli ineſt, vel vtraq; omni, aut nulli: figuram huiuſmodi tertiam voco.

Ad tertiam figuram explicandam deſcendit: qualisq; ea ſit, & quãnã medij poſitionem habeat, ſumptis iugationibus quæ in hac figura uĺibus propoſitionibus cõſtant, exemplo declarat. in qua quidem medius terminus utriſq; extremis ſubiicitur. Huiuſmodi.n. tertia figura eſt, ut diximus. Tertia autẽ eſt atq; ultimum locum obtinet, ꝓpterea ꝙ & nihil in ipſa uĺe colligitur. & captioſæ ratiocinationes cum indefinita & particularia concludant, in hac figura præcipuæ exiſtunt. inter rõcinationes uero captioſa & ſophiſtica loco ultimo eſt. accedit etiam ꝙ cum utræq; figuræ & ſecunda & tertia à prima ortum habeant à peiore propoſitione hęc ortũ ſumit. utræq; .n. ꝓpoſitiones in illa reciprocatæ has, ut diximus, conſtituunt: maior ſecundam, minor tertiam. Quòd ſi huic à deteriore, quæ in prima figura eſt, propoſitione ortus exiſtit, minor.n. quatenus minor, deterior eſt: merito ultimo loco collocatur. In hac autẽ figura, nõ ſecus atq; in ſuperiore oẽs iugationes exceptis iis, quæ indefinitis conſtant propoſitionibus, ſex ſunt. indefinitas enim, utpote quæ eandem uim cum particularibus habeant, omittimus. ad ratiocinandum tñ aptæ in hac plures q̃ in aliis ſunt: ſunt .n. ſex. utræq; uero ex prioribus quatuor tñ ſingulæ habebant, quæ ratiocinãdi ui prędítæ eſſent. Atq; huiuſce rei ea cauſa eſt, ꝙ ſi in hac figura futura eſt ratiocinatio, minor propoſitio affirmatiua eſſe neceſſario debet: nam ſi ſit negatiua, ratiocinatio in tertia figura eſſe nõ poteſt. at maior qũocũq; ſumpta erit, modo hęc ſit affirmatiua, ratiocinatio conficitur. ſi tñ id cauerimus, ne utræq; uel negatiuæ, uel particulares ſumantur. quippe cũ ex duabus particularibus, quemadmodum etiam ex duabus negatiuis ratiocinatio in nulla figura conſtitui queat. maior igitur & minor ſimili modo etiam in hac, ſicut in ſecunda ſumentur. ſiq; hæc obſeruabuntur, ſex ad ratiocinandum idoneæ iugationes euadent. atq; iccirco in hac figura rõcinabiles iugationes tot ſunt.

Minor affirmatiua oĩno in tertia figura.

Nam cum minor uĺis eſt affirmatiua, quatuor euadent iugationes ratiocinandi ui ꝓditæ, ſi maior modo uĺis uel affirmatiua uel negatiua, modo particularis uel affirmatiua uel negatiua ſumatur. Cauſa autem cur plures in hac figura ratiocinabiles iugationes extent, q̃ in aliis, eſt, ꝙ in illis plura erant præfinita, quæ obſeruari debebant, ſi cõplexio ad ratiocinandum apta erat euaſura. duo.n. & in prima & in ſecunda figura præfinita erant. in prima maior uĺis, minor affirmatiua requirebatur. in ſecũda ſicut maior uĺis erat ſumenda, ita illud cauendum, ne utræq; eſſent ſimiliformes. quippe cum ſecũdæ figuræ hoc ꝓprium ſit, ut ex duabus affirmatiuis in ea nihil colligatur. at in tertia. ſola minor ꝓpoſitio præfinitionem habet, ut uidelicet ſit affirmatiua. nam ut neq; utræq; particulares, neq; utræq; negatiuæ ſint, illud uero cõe omnibus, non huic ꝓprium eſt. Quod autem minus eſt præfinitum, id cõius eſſe, ac latius patere manifeſtũ eſt. Cum igitur prima figura utraſq; haberet propoſitiones præfinitas, maiorem quantitate, cum ſit uĺis, minorem qualitate, quippe cũ affirmatiua eſſe debeat: res poſtulabat, ut reliquæ figuræ ſecunda, ſ. & tertia eius utrarũq; harum propoſitionum ex qua reciprocata ſingulæ exoriebantur proprietatem ſeruarẽt. Quocirca ſecunda quidem, quæ ex maioris reciprocatione exiſtit, quod in ea proprium eſt, ſeruat. nam uĺem etiam ipſa maiorem in connexionibus, quæ ad ratiocinandum ſunt idoneæ, non ſecus ac prima habet: tertia proprietatem minoris retinet, ex qua reciprocata conficitur. quippe cum etiam in hac, ſicut diximus, ut minorem habeat affirmatiuam, præfinitum ſit. Cæterum, cũ ſex ſint ratiocinationes in hac figura, prima ordine ea eſt, quæ ex duabus uniuerſalibus affirmatiuis particulare affirmatiuum ex minoris propoſitionis reciprocatione colligit. tametſi hæc ex maioris quoque reciprocatione poteſt exiſtere, ſi tamen etiam concluſio reciprocetur. unde hanc quoq; ratiocinationem quaſi diuerſam à priore adiungentes nõnulli ſeptem in hac figura colligi rõcinationes aſſerunt. Prima uero hæc connexio propterea eſt, quia ex utriſq; uĺibus affirmatiuis cõſtat. Sed quærere aliquis poſſet, cum in ſecunda figura duę connexiones ad ratiocinandum aptæ ſint, quæ alteram uĺem negatiuam, alteram uĺem affirmatiuam habeant, eo ꝙ modo maior, modo minor, quæ eſt uĺis negatiua, reciprocetur: qua de cauſa fiat, ut in tertia quoq; figura duas ratiocinabiles connexiones ex duabus uĺibus affirmatiuis eſſe non dicamus: cum in his etiam modo minor, modo maior poſſit reciprocari? An quia in ſecunda figura eo ꝙ diuerſiformes ſunt propoſitiones cum ex alternatione uĺis negatiui reciprocantur modo maior, modo minor, neceſſario diuerſum quippiam fit. & non in noſtra poteſtate eſt, utram reciprocare uoluerimus. In tertia uero, qñ duæ ſunt affirmatiuę, non propoſitionum poſitio in cauſa eſt, ut alias altera reciprocetur: quippe cum ſimilis hæc, atq; illa poſitio ſit: ſed in nobis id & noſtra uolũtate ſitum eſt, non ex iugatione euenit. Iccirco licet ſimili modo utræq; reciprocari queant, quia tñ eadem poſitio propoſitionum eſt: ex ea tñ iugationis ad ratiocinandum aptitudo definiť, qua reciprocata fieri minus ſuperuacanea demõſtratio poteſt. Adde, ꝙ ratiocinationum differentię in una-

Cur plures ad ratiocinãdum aptę iugationes in tertia figura exiſtunt quã in aliis.

Prima ratiocinatio tertię figuræ Darapti.

quaq; figura ex iugationum, non ex demonſtrationum diuerſitate exiſtunt: quippe cum eadem connexio ratiocinandi uim habere demonſtretur & ex reciprocatione, & ex deductione ad id qđ fieri non poteſt, necnō etiam ex expoſitione: nec propterea tñ ratiocinationes plures ſint, quia uidelicet una in qua diuerſæ hæ demonſtrationes fiunt, iugatio eſt.

Secunda rõcinatio Felapton.

Quapropter, ſi una iugatio eſt q̃ ex duabus ulibus affirmatiuis conſtet in tertia figura, una etiam rõcinatio erit: licet demonſtrationes eo ꝙ aliàs alia propoſitio poſsit reciprocari diuerſæ fuerint. Secunda ratiocinatio in hac figura igitur eſt, quæ ex maiore uli negatiua, & minore uli affirmatiua cõſtituta particulare negatiuum colligit. nam hæc cum utraſque propoſitiones ules habeat affirmatiuas tũ utraſq; non habet. atq; hæc ex reciprocatione minoris colligere demõſtratur.

Tertia Datiſi.

Tertia ex maiore uli affirmatiua, & minore particulari affirmatiua particulare affirmatiuum colligit, quę ex reciprocatione minoris etiam ipſa demonſtratur. eſtq; prior ordine q̃ altera, quæ ex ſimilibus his propoſitionibus particulare affirmatiuum concludit.

Quarta Diſamis.

propterea ꝙ hæc colligere quod propoſitum eſt, una reciprocatione oſtenditur: quæ ſequitur, in qua particularis affirmatiua maior eſt, & minor ulis affirmatiua, duabus reciprocationibus ad demonſtrationem ſui indiget, & maioris uidelicet quæ particularis affirmatiua eſt, & cõcluſionis.

Quinta Feriſon.

Quinta eſt, quæ ex uli negatiua maiore, & particulari affirmatiua minore particulare negatiuum colligit minore reciprocata. q̃ poſt duas priores collocatur, quia licet etiam ipſa alteram particularem propoſitionem habeat, negatiuũ tamen concludit.

Sexta Brocardo.

Sextum locum obtinet, quæ maiore negatiua particulari, & minore uniuerſali affirmatiua conſtans negatiuum particulare colligit. atque hæc ex reciprocatione demonſtrari minime poteſt, ſed etiam ipſa deductionem ad id quod fieri nequit, requirit: non ſecus ac quarta ratiocinatio in ſecunda figura, quæ maiorem uniuerſalem affirmatiuam, minorem particularem negatiuam habet. Vnde etiam quemadmodum illa ultima eſt in ſecunda figura, ita hæc ultimo loco conſtituitur. Atque ordo quidem ratiocinationum in hac figura hic eſt. non tamē eodem hic in tradendis ipſis uſus eſt Ariſtote. ſed paululum ipſum immutauit. Merito autem fit, ut quæ in ſecunda figura per reciprocationem demonſtrantur ratiocinationes, maiore propoſitione reciprocata id conſequātur. Nam in ſecunda ratiocinatione quæ maiore conſtat uniuerſali affirmatiua & minore uniuerſali negatiua, cum ex reciprocatione negatiuæ conficiatur: atque iccirco in demonſtratione eam quæ eſt minor, maiorem conſtituat: neceſſe nobis eſt ut concluſionem quoque reciprocemus. quo efficiamus ut qui in propoſitionibus maior eſt terminus, in concluſione prædicetur. At in tertia figura minor eſt quæ reciprocatur. Quāuis etiam in hac i iugatione quæ maiore particulari affirmatiua conſtat, minore uniuerſali affirmatiua, maior reciprocetur, quæ tamen in ratiocinatione minor efficitur. unde in hac quoq; reciprocatione cõcluſionis nobis opus eſt, ut qui maior terminus ponitur, in concluſione prædicatione fungatur. quantum. n. ad ratiocinationem ſpectat, quæ ex reciprocatione fit, minor efficitur. Merito autem ut dicebam, hoc fit: ex qua. n. propoſitione reciprocata ex prima figura ortus utriq; ex reliquis figuris exiſtit: eiuſdem reciprocatione rurſus fit, ut in primam figuram reſoluantur ac reducuntur. ex qua quidem reſolutione eſſe ad ratiocinandum idoneæ demonſtrantur.

Medium autem in ipſa dico id, de quo vtraq; prædicantur: extrema vero ea ipſa, quæ prædicantur. ac maius extremum, quod à medio eſt longius: minus, quod propius eſt: Medium porrò extra ipſa extrema, ac poſitione vltimum ponitur.

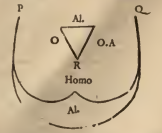
Hæc ratio ac definitio eſſe tertiæ figuræ uidetur: ut ſit ea in qua extrema utraq; de medio prędicant̄. Maius autē extremum in hac figura eſt, quod à medio lōgius abeſt. quemadmodum. n. maiore propoſitione in prima figura reciprocata efficiebatur, ut medium in ſecunda figura ante maius extremũ poneretur: ſic in tertia ex minoris propoſitionis reciprocatione fit, ut medius terminus poſt minorem collocetur. In utriuſq;. n. propoſitionis reciprocatione medius terminus prope illum extremum cadit, cui in propoſitione quæ conuertebatur, erat cõiunctus. Cum igitur ĩ tertia figura prope minorem deueniat, fit, ut utriſq; extremis ſubiiciatur, minori ex reciprocatione, maiori qa ita à principio quoq; in prima figura erat collocatus, cumq; utriſq; ſit ſubiectus, iure poſitionem ultimam obtinet.

Cur mediũ bis ſubiiciat̄ in tertia figura.

Perfecta vero neq; in hac figura ratiocinatio efficitur, eſſe tamen poterit, ſiue vniuerſaliter, ſiue non vniuerſaliter termini medio adiaceant.

Cum inquit non uniuerſaliter, non id ſignificat, ut nullam eſſe propoſitionem uniuerſalem intelligamus. ut enim ex duabus particularibus propoſitionibus ratiocinatio conſtituatur, fieri nullo modo poteſt, ſed non utraſque eſſe uniuerſales indicat.

Ac ſi vniuerſales quidem ſint termini, cum & P, & Q, omni R, inſunt, erit rõcinatio. propterea quòd P alicui Q ex neceſſitate inerit quia. n. prædicatiuum reciprocatur, fiet vt R alicui Q inſit. Quare, cum P omni R: & R alicui Q, inſit: P alicui Q, ineſſe neceſſe eſt. ratiocinatio. n. in prima figura conſtituitur.

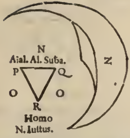

Primus modus utilis, q̃ ad tertiũ modum primæ reducitur cõuerſa minori p accidēs.

Licet autem & ex eo quod fieri nequit, & ex expoſitione demonſtrationem facere. Nam ſi vtraq; omni, R inſint, & aliquid ex R ſumatur, vt puta N, huic & P, & Q inerit. Quare P alicui Q, inerit.

In

Eiuſdē oſtē ſio per impoſſibile.

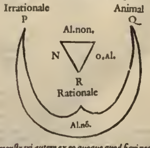
In hac figura utitur rurſus elementis literarum, P Q R. ac P maius, extremum. Q minus & eum, qui in cõcluſione ſubiici debeat R, medium terminum ſignificat Primam autem eam iugationem exponit, quę ex duabus uľibus affirmatiuis conſtant: minore ꝓpoſitione, i. Q R, quæ eſt uľis affirmatiua, reciprocata, & ſumpta Q R, particulari affirmatiua, atq; ita reductione facta in tertiam primæ figurę ratiocinationē, quæ ex uľi affirmatiua maiore, & minore affirmatiua particulari particulare affirmatiuum colligebat, eam eſſe ad ratiocinãdum idoneam probat. Poſſumus tñ etiam, ut dixi, maiore reciprocata idē hoc demonſtrare, ſi concluſionem quoq; reciprocauerimus. Nam, ſi P omni R ineſt: R alicui P inerit: at poſitum eſt, ut Q, etiá omni R inſit: efficitur igitur, ut Q omni P inſit. ſi uero hoc quoq; reciprocemus, P alicui Q inerit. id quod erat demõſtrandum. Ipſe tñ demonſtrationem hanc non appoſuit, eo ꝙ cum duas reciprocationes requirat, peior altera priore eſt. Particulare autem affirmatiuum colligi in hac iugatione ex deductione quoq; ad id, quod fieri nõ poteſt, oſtendit. Supponatur, n. oppoſitum ei, quæ P alicui Q ineſſe ait, quod eſt, P nulli Q ineſt. at in iugatione Q, omni R ineſſe ſtatuebatur: colligitur igit, P nulli Q ineſſe, ſecunda ratiocinatione primę figurę, quæ ex maiori uľi negatiua, & minore uľi affirmatiua uľe negatiuum concludit. Sed, ut P nulli Q inſit, fieri non poteſt, quippe cum in propoſita iugatione omni ipſi ineſſe ſtatueretur. Falſa ergo ſuppoſitio eſt, ex qua concluſio quæ eſſe non poteſt, euaſit. Si uero falſa eſt ſuppoſitio, quæ P nulli Q ineſſe ſtatuebat, uera erit ei oppoſita propoſitio, quæ P alicui Q ineſſe enunciat. De hac autem deductione ad id, quod fieri non poteſt, inquit, per eam quoq; particulare affirmatiuum colligi poſſe: non tñ eam ſubiungit, ſed tanq̃ notam prætermittit: quippe cum in ſecunda figura eam declararit. Ac tertiam quãdam demonſtrationem apponit, qua ad oſtendendum in propoſita iugatione affirmatiuum particulare colligi, uti etiam poſſumus. quam quidem demõſtrationem ex expoſitione appellat: eãq́; deſcribit: quiſq; expoſitionis modus ſit, declarat. Nam̃ quia P, & Q omni R ineſſe ſtatuũtur, ſi pro R, aliquid ex iis ſumpſerimus, quæ ſub ipſo R, ſunt: P & Q huic quoq; ꝓculdubio inerunt, ſiquidem omni R, inſunt. Ita autē P alicui Q, ineſſe etiam demonſtrabitur. ſumit. n. N, quæ ſit pars ipſius R, atq; ita inquit fore, ut P quoq; alicui Q, inſit. At. n. quantum ad id quod eſt propoſitum, demonſtrandũ ſpectat, nihil amplius hoc modo eſſe effectum uidetur. quid. n. intereſt, ſi uel P, & Q, omni R, uel partem ipſorum parti alicui ipſius R,

Demonſtratio ex expoſitione.

quæ eſt N, ineſſe ſumpſerimus? quippe cum idem in N, ſumpto remaneat. eadē. n. iugatio eſt ſiue utrũq; ipſorum de omni N, ſiue de R, p̃dicetur. An non huiuſmodi eſt demonſtratio, qua hic utitur. Modus. n. hic demonſtrandi per expoſitionem ſenſu ipſo fit. Non. n. ut tale quid ex R, ſumamus, de quo omni & P, & Q dicatur, propterea hoc inquit: ſi. n. ita ſumeretur, nihil amplius nobis prodeſſet: ſed ut aliquid ex iis, quæ ſub ſenſum cadunt, quod & in P, & in Q, ineſſe manifeſtũ ſit. Quemadmodum ſi in P, animal poſitum eſſet, quod de oĩ homine qui eſt R, diceret: & rationale in Q, ꝙ etiam ipſum de homine oĩ prædicaretur: tũ uero aliquid ex R, quod ſenſui pateret, .i. aliquem hominem, uerbi gratia Socratē ſumeremus: fieret ut qm̃ hunc & animal eſſe & rõnale euidenter ſenſui patet P, quoq; ꝙ eſt animal, alicui Q .i. rationali ineſſe manifeſtaretur. Nam huiuſmodi per expoſitionem demonſtrationē ſenſibilem eſſe, illud primum argumento eſt, ꝙ niſi ita ſumatur, nulla fit demonſtratio: deinde ꝙ in N, quod eſt quoddam ex R, loquutione ita utitur, ut non ipſi omni P, & R, ineſſe dicat, ſed ineſſe tantummodo abſolute ſtatuat. quin etiam quia neutram reciprocauit. quippe cum ſenſibili rei & uni numero neq;, ut de omni dicatur, neq; oĩno ulla determinatio cõueniat. Determinatio. n. & definitio ꝓpoſitionum in uľi locum habet, non in indiuiduis, quæ uľia minime ſunt. Demõſtratio uero hæc per expoſitionem propria tertiæ figuræ eſt. Qm̃ uero in hac ultimum medium eſt, utriſq; extremis unum eſt quod ſubiicitur: medij autem & ſubiecti facienda expoſitio eſt. Ac nonnulli quidem uno quodam ſumpto quod ſenſibile ſit uel huic cõiunctum, uel ab hoc ſeparatum, mutuo ſe habituros eſſe ea quæ de ipſo prædicentur, putant. At ſi ex pluribus ſubiectis ſumatur, unũ non erit. ſed ex utroq; ſumptum de altero affirmatiue de altero negatiue prędicabitur. atq; ita nulla manifeſta ac ſenſui patēs erit cõicatio. id quod demonſtrari etiam ex eo poſſet, ꝙ omnia particularia in hac colliguntur: quippe cum ad huiuſmodi concluſionem ſatis ſit, ſi unum aliquod quod ſenſu percipiatur, ſumptum fuerit. Talis planè etiam demonſtratio adhibita ab ipſo fuit, cum uniuerſalem negatiuam exiſtentem reciprocari oſtenderet. neq; ut quidam opinantur, ex particulari affirmatiua id probat.

Determinatio in vľib⁹ locũ habet.

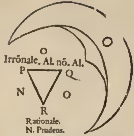
Et ſi Q omni R, & nulli inſit, erit ratiocinatio. propterea, quod P alicui Q non neceſſario non inerit. Idem. n. demonſtrationis modus erit, ſi Q R propoſitio reciprocetur.

Secund⁹ modus vtilis, qui ad quartũ primę reducitur, minori cõuerſa p accidens.

Demonſtrari autem ex eo quoque quod fieri nequit, ſicut in prioribus, poteſt.

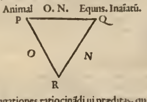
Idem p impoſſibile oſtenditur.

Ad ſecundam iugationem tranſit, quæ ex maiore uři negatiua, & minore uři affirmatiua conſtat. atq; hanc quoq; minore reciprocata, quæ eſt Q R, uřis affirmatiua, & ſumpta Q R, particulari affirmatiua, atq; ita ad quartam ratiocinationẽ, quæ in prima figura eſt, reductione facta, ad rõcinandum idoneam eſſe demõſtrat. quarta autem rõcinatio in prima figura maiorem uřem negatiuam habens, & minorem particularem affirmatiuam, particulare negatiuum colligebat. Perſpicuum autem eſt ex deductione quoq; ad id, quod fieri non poteſt, poſſe hãc demonſtrari, ut inquit. manifeſtumq; eſt quod colligitur, fieri nullo pacto poſſe: Nã, ſi P omni R ineſſe ſupponamus, quia Q, omni R, ineſſe ſtatuebatur: P omni R ineſſe colligetur, cui nulli inerat. Licet etiã ad hanc ſimili modo demonſtrandam expoſitione uti. quãuis ipſe non meminerit. Si.n. ex R, quippiam ſumamus qđ ſenſui pateat, ex eo ꝙ id in Q euidenter inerit, particepsq; eius erit, & cum P, nullam habebit cõicationem P, alicui Q, non ineſſe planum fiet. quippe cum huic expoſito atq; eiecto quod ſumimus, non inſit, quæ pars quædam ipſius Q eſt.

Si vero Q nulli R, & P omni R inſit, non erit ratiocinatio. Termini quòd inſit, Animal, Equus, Homo: quòd non inſit, Animal, inanimatum homo.

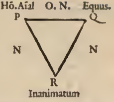
Primus modus inutilis.

Cum iugationes ratiocinãdi ui præditas, quæ ex duabus propoſitionibus uřibus conſtant, expoſuerit: nunc ad ratiocinandum ineptas commemorat. primumq; eam apponit, quæ minorem uřem negatiuam habet: quam eſſe ratiocinandi expertem terminorum appoſitione arguit: dum, P omni & nulli Q, poſita hac iugatione poſſe ineſſe oſtendit. Aĩal .n. quod eſt P, oĩ homini.i. R, equus, qui eſt Q, nulli homini ineſt. animal igitur omni equo.i. P, omni Q inerit. Cauſa cur ratiocinandi ui careat hęc iugatio, eadem eſt, quæ in prima figura etiam erat, cum maior uřis affirmatiua, minor uřis negatiua ſumebatͣ.

Neque etiam ſi vtraq; de nullo R dicuntur, ratiocinatio conſtabit. Termini quòd inſit, Animal, Equus, Inanimatũ: medium eſt inanimatum: quòd non inſit, Homo, Equus, Inanimatum. medium eſt inanimatum.

Secũdus modus inutilis.

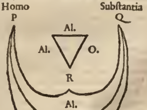
Hanc quoq; iugationem, quæ utraſq; uřes negatiuas habet, quæ inter uřibus propoſitionibus conſtãtes erat reliqua, ad ratiocinandum ineptã eſſe oſtendit. Termini, ꝙ P omni Q, inſit, ſunt aĩal, equus, inanimatum. Nam cum nulli inanimato qđ eſt R, neq; aĩal, neq; equus inſit, aĩal oĩ equo, i. P oĩ Q, ineſt ꝙ non inſit, termini ſunt, homo, equus, inaĩatum. rurſus.n. inanimato quod eſt R, neq; homo ineſt, neque equus. ſed neq; hoĩem equo ineſſe manifeſtũ eſt.

Patet igitur, quando in hac quoq; figura cum uniuerſales termini ſunt, & erit, & non erit ratiocinatio. Cum enim vtrique termini prædicatiui poſiti ſunt, erit propterea quòd extremum extremo alicui ineſt: cũ priuatiui, non erit. Cum vero alter priuatiuus eſt, alter affirmatiuus, ſi maior priuationem, alter affirmationẽ habeat, ratiocinatio erit, eo quòd extremum extremo alicui ineſt, ſi econtrario, non erit.

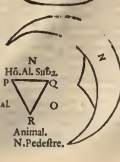
Quæ dicta ſunt colligit: & ex uniuerſalibus propoſitionibus in hac figura duas ad ratiocinandum aptas, & duas ineptas futuras iugationes eſſe, quæq; illæ ſint, nobis in memoria reuocat.

At cum alter vniuerſalis ad medium eſt, alter particularis, ſi vtrique ſint prædicatiui ratiocinationẽ fieri neceſſe eſt, vterlibet ex terminis vniuerſalis fuerit. Nam ſi Q omni R, & P alicui ipſi inſit P, alicui Q, quoq; inſit, neceſſe eſt. quia.n. affirmatiuum reciprocatur R alicui P inerit. Quare fiet, vt quoniam Q omni R, & R alicui P ineſt Q, quoq; alicui P inſit. ergo P alicui Q, etiam inerit.

Tertius vtilis modus, q maiore, & ɔcluſione cõuerſis ſimpliciter, & pmiſſis tranſpoſitis, ad tertiũ modum primæ reducitͣ.

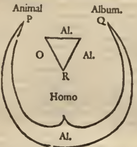
Idem monſtratur p impoſſibile.

Vbi

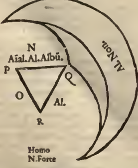
Vbi de iugationibus dixit quæ in tertia figura ex uniuerſalibus propoſitionibus conſtant, ad eas trã-ſit, quæ alteram tñ uľem habent. atq; ex his rurſus, q̃ ad rõcinandũ aptę, q̃ ineptę ſint, demõſtrat. Ac primũ, ſi utrę q; ſint affirmatiuæ, rõcinationẽ futuram eſſe ait, utralibet ſiue maior, ſiue minor fuerit uľis. atq; ita duę hę rurſus rõcinandi ui p̃ditæ iugationes exiſtũt, cũ utræq; ſunt affirmatiuæ, ſed altera tñ uľis ꝓpoſitio eſt. Priorem eã exponit, quæ minore, quæ eſt Q R, uľi affirmatiua, maiore P R, particulari affirmatiua cõſtat. quam quide n iugationem nos, quia duabus indiget reciprocationibus, quarto loco cõſtituimus. reciprocata.n. particulari affirmatiua, P R, quæ erat maior, efficitur, ut R alicui P inſit: at Q, omni R, ineſſe ſtatuitur: Q igiť alicui P ineſſe in tertia primæ figurę ratiocinatione colligitur. Sed quia P maior terminus ponitur, debetq; in concluſione prędicari, concluſio quoq; reciprocabitur. at Q alicui P ineſſe fuerat collectum. P igitur quoq; alicui Q, inerit. Concluſionis itaq; reciprocatione etiam indiget, non tñ P R, propoſitionis. id quod etiam ipſe ſignificat: cum inquit, poſteaq̃ ꝙ ex ratiocinatione colligitur, ideſt Q, alicui P: ineſſe demonſtrauit, {Ergo P alicui Q etiam inerit.}

Rurſus, ſi Q alicui R, & P omni R inſit: P alicui Q ineſſe neceſſe eſt. idem enim modus demonſtrationis erit.

Quart' modus vtilis, q minoris conuerſione reducit ad tertium modũ primæ.

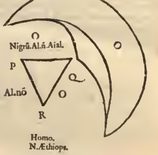
Demonſtrare etiam & ex eo quod fieri nequit, & expoſitione, quemadmodum in prioribus, idem poſſumus.

Idem monſtrantur per impoſſibile.

Econtrario ſumit propoſitiones utraſq; quidem affirmatiuas ſeruat, ſed maiorem uľem ſtatuit. atq; hanc iugationem, reciprocata maiore propoſitione quæ eſt particularis affirmatiua, & reductione ad tertiam ratiocinationẽ primæ figuræ facta, quæ maiore uľi affirmatiua, minore particulari affirmatiua conſtabat, rõcinandi uim habere demonſtrat. Hanc nos, quia unam reciprocationem, non ut ſuperior, duas requirit, tertiam poſuimus. In hac quoq; iugatione poſſe fieri demonſtrationem, inquit, ex deductione ad id, quod fieri nequit, & per expoſitionem. cum uero adiũgit {Quemadmodum in prioribus} non tantum demonſtrationem, quæ fit ex eo, quod fieri non poteſt, uerum etiam alteram per expoſitionem, omnibus, quæ in hac figura colliguntur, ratiocinationibus communem eſſe ſignificat.

At ſi alter ſit prædicatiuus, alter priuatiuus, & prædicatiuus ſit vniuerſalis: cum minor eſt prædicatiuus, fit ratiocinatio. Si enim Q omni R ineſt, & P alicui R non ineſt, neceſſe eſt, vt P alicui Q non inſit. nam, ſi omni ineſt: cum Q omni R inſit: P quoq; omni R inerit: ſed alicui non inerat. Abſq; deductione quoque ad id, quod fieri nequit, demonſtratio fit, ſi aliquid ex R ſumatur, cui P non inſit.

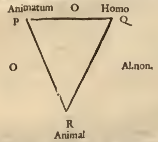
Quint' mod' vtilis oſtẽſus per impoſſibile.

A ſimiliformibus propoſitionibus ad diſsimiliformes, atque ex eis conſtantes iugationes tranſit. atq; in his primum altera. i. affirmatiua uľi ſeruata, quænam ex huiuſcemodi connexionibus effectæ ad ratiocinandum aptæ ſint, oſtendit. nam ſi minor ſit uľis & affirmatiua maior particularis negatiua ꝓculdubio erit, & iugatio ipſa ratiocinandi ui prædita euadet. Si. n. Q, oĩ R inſit, & P alicui R, non ſit P, alicui Q, non ineſſe colligitur. demonſtratio autem hic per reciprocationem fieri non amplius poteſt. quippe cum & particularis negatiua reciprocationẽ minime admittat: & ſi uľem reciprocemus, duas particulares ſimus redditurí: ex quibus colligi ĩ nulla figura neceſſarium quippiam poteſt. Quocirca ex deductione ad id quod fieri non poteſt, concluſionem particularem negatiuã fieri in hac iugatione demonſtrat. Nam ſi quis ita poſitis, ut diximus, propoſitionibus non concedat effici, ut P alicui Q non inſit: oppoſitum ſupponatur, & ineſſe omni ſtatuatur: At Q omni R, ineſſe iam poſitum eſt: colligetur igitur P omni R ineſſe: id quod fieri nullo pacto poteſt: quippe cum alicui ipſi ineſſe poſitum fuerit. Hoc idem autem colligi abſq; etiam deductione ad id quod nequit, probari inde poſſe inquit, ſi aliquid ex R, cui P, non inſit, fuerit ſumptum. hoc eſt modo illo per expoſitionem. aliquid autem ex R, non cui inſit

inſit Q,ſed cui P,non inſit,merito propterea ſumit, quia cum Q,omni R, inſit & P,alicui R, non inſit:cui parti ex R, non ineſt P,ei prorſus Q inſit, neceſſe eſt: cui uero ex R,ineſt Q,ei P,non ineſſe neceſſe nō eſt. quippe cum fieri poſsit,ut tale quippiam ex R,ſumptum ſit,cui P, etiam inſit.non.n.P, ineſſe ei oĩ, ſed alicui non ineſſe ſtatuebatur: quod uero alicui non ineſt, ineſſe etiam alicui poteſt. Quòd ſi non ſumatur tale quippiam ex R,cui P, non inſit,quod ex ſingulis etiam aliquid fuerit,qm̄ id prorſus in Q,eſt,de omni enim R Q,dicebatur, fiet ut P,alicui Q, nō inſit.poſſumus enim in hac iugatione etiam,ſi nō ſenſibile aliquid & ex ſingulis ſumamus,demonſtrationē facere modo eiuſmodi ſit, ut de eo nullo P,prædicetur: P enim de ipſo nullo, & R de omni prædicabitur.quę uero ita ſe habet iugatio,ratiocinabili modo colligere P alicui Q non ineſſe demōſtrat. Aduertendum autem eſt modo hoc probandi per expoſitionem in negatiuis etiam ipſum uti.Hanc nos iugationem ultimam poſuimus, propterea ꝙ quod ex ipſa colligitur,ex reciprocatione demonſtrare non poſſumus.

Cum vero maior eſt prædicatiuus & minor particularis negatiuus,ratiocinatio non erit.quemadmodum,ſi P omni R inſit: Q autem alicui R non inſit. Termini quòd omni inſit, Animatum, Homo, Animal.

Tertius modus inutilis.

Quòd nulli inſit ſumere terminos nō licet:ſi Q alicui R in eſt,& alicui nō ineſt.nam,ſi P nulli Q inſit: Q autem alicui R inſit:efficietur,vt P quoq; alicui R non inſit. At omni ineſſe ſtatuebatur. ſi enim P omni R,& Q alicui R inſit : P etiam alicui R inerit :ſed ineſſe nulli poſitum fuerat. Sed ſicut in prioribus ſumendū eſt. cum enim alicui non ineſſe indefinitū ſit,& verum ſit,ſi quod nulli ineſt,alicui quoque non ineſſe dixerimus: & ſi nulli inſit,non ſit ratiocinatio: futuram non eſſe ratiocinationem manifeſtum eſt.

Oſtēdit per impoſſibile, non conclu di de nullo, niſi ex indefinito.

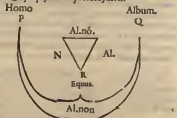
Adhuc de iugationibus agit, q̃ ex diuerſiformibus conſtant propoſitionibus, cum affirmatiua eſt ul̄is. Nam,cum ratiocinationem fieri oſtenderit, cū affirmatio ul̄is in minore eſt propoſitione : atq; id ex deductione ad id,quod fieri non poteſt,cōprobarit:nunc econtrario ſumpto ul̄i affirmatiuo in maiore propoſitione, particulari uero negatiuo in minore, huiuſmodi iugationem ad rōcinandum ineptam eſſe demonſtrat. Atq; eam reprobatam eſſe terminorum appoſitione ut mos ei eſt, conuincit:dū maius extremum minori & omni & nulli ineſſe oſtēdit. Qñ igitur huiuſmodi eſt iugatio, terminos qui P, oĩ Q,ineſſe demonſtrent,animatum in P, hoiem in Q, in R, animal ponit. cum.n. Animatum omni aĩali inſit,homo uero alicui aĩali non inſit,animatum omni homini ineſt. Quòd nulli autem R inſit P, terminos ſumi non poſſe inquit.ſi uidelicet particularis negatiua, quæ Q,alicui R,non ineſſe,inquit,ita uera ſumpta ſit,ut alicui etiam R Q,ineſſe cōcedatur. quemadmodum in terminis quos poſuit, res ſeſe habet. Homo ſiquidem cum alicui aĩali non inſit,alicui ipſi etiam ineſt. cum igitur ita uera eſt hæc particularis negatiua, ut affirmatiuam ſimul uerā etiam habeat, terminos ꝙ non inſit, ſumere non licebit.cauſa eſt, ꝙ poſita maiore ul̄i affirmatiua, & minore particulari affirmatiua P, alicui Q,ineſſe ratiocinādi modo colligitur. cum uero particularis negatiua, ut ante diximus, per ſe uera ſumitur, eadem hæc connexio poteſtate efficitur.At cum ex hac cōnexione & poſitione ꝓpoſitionum P, alicui Q, ineſſe colligatur: ut terminos inueniamus,q̄bus P,nulli Q,ineſſe demonſtremus,fieri nullo pacto poteſt. quippe cum ita ad rōcinandum apta iugatio tolleretur. id quod etiam ipſe oſtendit, cum inquit. Si.n.P,omni R,& Q alicui R inſit P,etiam alicui R,inerit. Quod ubi demonſtrauit, ſubiungit (ſed ineſſe nulli poſitum fuerat) non ꝙ alicubi in propoſitionibus P,nulli Q,ineſſe poſitū fuerit: hoc.n.erat quod uolebat demonſtrare, ꝙ P, nulli Q,inſit,ſumi terminos nullos poſſe: iccirco qđ inquit,huiuſmodi eſt.Si quis P nulli Q ineſſe ſtatuat, cum poſitum iam ſit P,omni R,& Q,alicui R,ita non ineſſe,ut alicui etiam inſit,ſuppoſitionem is ſtatuet, quæ eſſe nullo pacto poteſt.quippe cum ratiocinandi idoneo modo cōficiatur, ut P,alicui Q inſit. quod cum eſt, fieri nequit, ut nulli inſit. Poſſumus etiam ſuppoſitione hac ſumpta P, nulli Q, ineſſe id efficere ut ipſam eſſe non poſſe oſtendamus. cuiuſmodi demonſtratione ipſe etiam uti conſueuit. Nam ſi P, nulli Q,inſit,& Q,alicui R,propterea ꝙ Q, ita alicui R, non ineſſe poſitum fuerat, ut ineſſe alicui etiam poſſet,fit ratiocinandi apto modo,ut P,alicui R, nō inſit:id quod fieri non poteſt. quippe cum in iugatione P, omni R, ineſſe poſitum fuerit. Atq; ita quidem ſumpta particulari negatiua uera neq; reperire terminos ꝙ P, nulli Q, inſit, neq; iugationem ad ratiocinandum eſſe ineptam redarguere poſſumus. Sed, quia particularis negatiua nō tunc tantũmodo uera eſt, cum ſubcontraria ei uera quoq; reperitur, uerum etiā cum ul̄is negatiua uera ſimul eſt:quippe cum particularium propoſitionum ueritas,ſicut dictum antea eſt, ſit indefinita: fit, ut qñ ita uera eſt, ut quæ ſupra ipſam eſt ul̄is,ſimul uerum dicat,iugatio ad ratiocinādum inepta efficiatur. ex maiore.n. ul̄i affirmatiua ſit,& minore,quæ poteſtate ul̄is negatiua

Qūo ex īdefinito iugatio arguaẽ.

gatiua eſt: cuiuſmodi iugationem terminorum appoſitione ratiocinandi uim nullam habere demonſtrauit. Perſpicuum igitur eſt ipſam quoq; hanc ad rócinandū eſſe minime idoneā, ꝓpterea ꝙ particularis negatiua ſimul cum uſi negatiua uera aliqñ eſt. Si .n. ſint termini aīal, inaīatum, homo: aīal homini oi ineſt, inaīatum uero alicui homini nō eſt, qa etiā nulli ineſt: ergo nulli inaīato ineſt aīal. Atq; ita termini tā ꝙ nulli iſit, q̄ ꝙ oi, ſuppetere nobis poterūt: ad iugationis huius rócinādi ineptitudinē demōſtrandā.

Quòd ſi priuatiuus terminus ſit vniuerſalis, particularis vero prædicatiuus: cum maior eſt priuatiuus, & minor prædicatiuus, erit ratiocinatio. Nam, ſi P nulli R: & Q alicui R ineſt: P alicui Q non inerit. Rurſus enim erit prima figura ſi Q R propoſitio reciprocata fuerit.

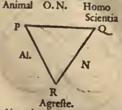
Sext' vtilis modus, q ad quartum primæ reducit minore conuerſa ſimpliciter.

De diuerſiformibus propōnibus adhuc loquiť, & iugationibus, quæ altera tm̄ conſtant uſi. nam, cum de illis dixerit, quæ uſem habebant affirmatiuā, nūc de ijs inquit, quæ uſem negatiuam habent: quas ſanè affirmationem in particulari habere neceſſe eſt. In iugationibus igitur, quæ huiuſmodi conſtant ꝓpoſitionibus, ſi maior ſit uſis negatiua, futuram eſſe rócinationem inquit. Sed non econtrario. nā ſi maior ſit uſis negatiua, & minor particularis affirmatiua, rócinationem eſſe poſſe iugationem exponēdo oſtendit. ſi. n. P, nulli R, & Q alicui R, inſit P, alicui Q, non inerit. nam reciprocata minore propōne, quæ eſt Q R, prima figura, & quarta ī ea rócinatio euadit: q̄ ex uſi negatiua maiore, & particulari affirmatiua minore, particulare negatiuū colligit. Hanc rócinationem nos quintā in hac figura collocauimus: propterea ꝙ per reciprocationem demōſtratur. & demonſtratio quæ per reciprocationem fit, ea pſtantior eſt atq; accōmodatior, quæ ad id quod fieri nō poteſt, deducit: ut ipſe dicet. Licere autem etiam hanc, & deductione ad id quod fieri non fieri nō poteſt, & per expoſitionem demonſtrari, quaſi notum & ante dictum prætermiſit.

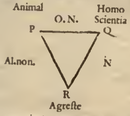
Cum autem minor eſt priuatiuus, ratiocinatio non erit. Termini quòd inſit, ſunt: Aial, Homo, Agreſte: quod non inſit, Aial, ſcientia, Agreſte. medium vtroruq; ſit Agreſte,

Quart' modus inutilis.

Tranſit ad iugationem, in qua minor propoſitio uſis negatiua, maior particularis affirmatiua eſt: atque eam terminorum appoſitione ad rócinandum aptam non eſſe oſtendit. Nam ꝙ omni inſit, terminos apponit, aīal, hominem, & agreſte aīal. n. quod eſt P, agreſti alicui ideſt R, ineſt: homo qui eſt Q, nulli agreſti ineſt: aīal uero ineſt omni homini. Quod nulli autem inſit, terminos ſumit animal, ſcientiam, agreſte. rurſus. n. cum animal alicui agreſti, & ſcientia quæ eſt in Q nulli agreſti inſit, animal nulli ſcientiæ ineſt. In cauſa eſt minor, quæ negatiua eſt.

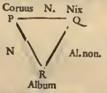
Neq; cum vtriq; priuatiui ponuntur, ſi alter ſit vniuerſalis, alter particularis. Termini quòd non inſit, ſi minor ſit vniuerſalis ad medium, Animal, Scientia, Agreſte, quòd inſit. Animal, Homo, Agreſte.

Quītus inutilis modus.

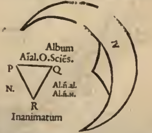
Sumit nunc utraſq; negatiuas cum altera eſt uſis: atq; ex hmōi propōnib' iugationes in utralibet fuerit uſe ad rócinandum ineptas eſſe demōſtrat. Nā ſi ſit minor uſis negatiua, terminos apponit, ꝙ oi quidem inſit, Aīal, Hoiem, Agreſte: quippe cum aīal alicui agreſti non inſit, homo nulli agreſti inſit, aīal uero inſit oi hoi: Quod nulli inſit, aīal, ſcīa, agreſte. nullum. n. animal alicui agreſti non inſit, & ſcientia nulli agreſti inſit, animal nulli ſcientiæ ineſt.

Si vero maior ſit vniuerſalis, et minor particularis: quòd non inſit, termini ſunt, Coruus, Nix, Album.

Sextus modus inutilis.

Quòd inſit autem, Si Q alicui R ineſt, & alicui non ineſt termini ſumi non poſſunt. Nam, ſi P omni Q: & Q alicui R ineſt: P quoque alicui R inerit. Sed nulli ineſſe ſuppoſitum fuerat: Verùtamen ex indefinito demonſtrandum eſt.

Monſtratur ꝙ non concluditur de oi, niſi vt ſupra.

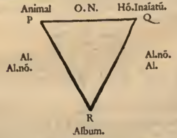
Eam quoq; iugationem ratiocinandi ui carere arguit, in qua maior uſis negatiua, minor particularis negatiua

negatiua ſumitur ꝙ P nulli Q inſit, terminos apponit, coruum, niuem, albũ. coruus.n.nulli albo ineſt, nix alicui albo nõ ineſt, coruus nulli niui ineſt. Quòd autem omni inſit, ſumi terminos non poſſe inquit, quã Q alicui R, ita non ineſt, ut alicui etiam inſit: quẽadmodum ĩ terminis quos poſuit, niue.ſ.& albo res ſeſe habet. Cauſa eſt, propterea ꝙ rõcinandi ui prædita ingatio fit, quæ ex maiore uli negatiua, & minore particulari affirmatiua particulare negatiuũ colligit: cuius oppoſitum fieri nõ poteſt. Si igitur cum Q, alicui R, non ineſt, ita ut alicui etiam inſit, ſtatuamus P, omni Q ineſſe: ſuppoſitio huiuſmodi eſſe non poteſt. Nam, ſi poſſet P alicui Q non ineſſe, quod ratiocinandi idoneo modo demõſtratum eſt, tolleretur. Sed, quia particularium ueritas eſt indefinita, ſi particularem negatiuam ita ueram ſumpſerimus, eo ꝙ ulis negatiua uera ſit: ſuppetent nobis termini, qui etiam oĩ ineſſe manifeſtant: poterimusq; ad rõcinandum ineptam iugationem eſſe demonſtrare. quippe cum poteſtate ex duabus ulibus negatiuis conſtituatur. Quñ autem ſumere terminos non licet, ꝙ P, omni Q inſit, cum Q R, propoſitio particularis negatiua per ſeſe uera eſt: demonſtratione utitur, quæ ad id quod fieri nequit, deducit. Si.n. ſtatuamus P, omni Q, ineſſe, & Q alicui R, inſit P, quoque alicui R, ineſſe ratiocinabili modo colligetur. id quod fieri nullo pacto poteſt, cum P, nulli R, ineſſe poſitum ſit.

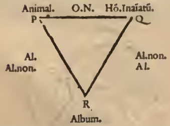
Quo modo ex indefinito demonſtratio fiat.

Neque ſi aut vterq; alicui medio inſit, vel non inſit: aut alter inſit, alter non inſit: aut alter alicui, alter non omni inſit, aut indefinite: ratiocinatio, vllo pacto erit. Termini communes omnium, Animal, Homo, Album, Animal, Inanimatum, album.

Inutiles modi.

Inutiliũ iugationũ exẽplum.

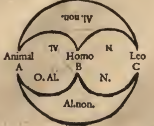
Iugationes quoq; ex duabus particularibus conſtantes omnes rõcinandi ui carere demonſtrat: ſiue utræq; affirmatiuæ, ſiue utræq; negatiuæ, ſiue diuerſiformes, ſiue indefinitæ utræq;, ſiue altera indefinita, altera particularis ſumpta fuerit. Oẽs huiuſmodi connexiones ad ratiocinandum eſſe ineptas iiſdem terminis oſtendit, eo ꝙ P, & nulli & omni Q inerit, ſi tales ingationes ſumptæ fuerint. Nam ꝙ omni inſit, termini ſunt, animal, homo, album: nam aĩal.n. ꝗ homo ita ſumi poſſunt, ut & alicui albo utriq; inſint, & alicui non inſint, & alicui alter ipſorum non inſit, alter inſit. quin & in definite quoque animal oĩ homini ineſt, quocũq; ſumptæ fuerint propõnes. Quòd nulli inſit, termini ſunt, aĩal, inaĩatum, album. nam, cum ſimili modo & animal & inaĩatum uel alicui albo ineſſe, uel alicui nõ ineſſe utriq; poſsint, uel alternis, uel ĩdefinite: & oẽs connexiones quocũq; modo ſumptæ ueræ ſint: aĩal nulli inanimato ineſt.

Quare in hac quoq; figura quãdo erit, & quando nõ erit rõcinatio, iam patet: necnõ ſi ita ſe habeant termini, ſicut dictum eſt, rõcinationem neceſſario eſſe: & ſi ſit rõtinatio, terminos ita ſeſe habere. Omnes item ratiocinationes in hac figura imperfectas eſſe, cum omnes aſſumptis quibuſdã perficiantur. & vniuerſale in hac figura neq; priuatiuum, neq; affirmatiuum colligi poſſe manifeſtum eſt.

Quot & quę iugationes ſint ad rõcinandum idoneæ, & qua de cã ſint, quæ item rõcinandi ui careãt, in hac etiam figura, quẽadmodum in ſuperioribus, demõſtrauit. Vbi uero inquit {Etſi ſit ratiocinatio, terminos ita ſeſe habere ſubintelligendum quoque hic eſt in hac figura. nã quod prius dixit, ſi ita ſe habeant termini, ſicut dictũ eſt, rõcinationem neceſſario eſſe abſolute uerũ eſt: ſi uero ſit rõcinatio, neceſſe eſſe ut termini ita ſeſe habeãt, nõ abſolute, ſed in hac figura tñ uerum eſt: quippe cũ & particulare affirmatiuũ, & particulare negatiuum etiã ſi non ita ſumpti fuerint termini, colligi rõcinando poſsit. nã particulare affirmatiuũ in prima etiã figura, in qua aliter ſeſe habent termini, põt demõſtrari, particulare uero negatiuũ tã in prima, ꝗ in ſecũda. Cętera ꝗ ſubiũgit, & oẽs rõcinationes in hac figura eſſe impfectas, quẽadmodum etiam in ſecunda, & nihil uſe in tertia hac figura colligi, ꝑſpicua oĩa ac clara ſunt.

Caput Octauum. Qui nam modi inutiles omnibus figuris, Quo pacto etiam ordines ſyllogiſmi perficiantur & ad vniuerſales primæ figuræ modos reducantur.

Illud quod iam conſtat, in omnibus figuris, quando non ſit ratiocinatio, ſi vel prædicatiui, vel priuatiui & particulares vtriq; termini fuerint, nihil omnino neceſſarium confici. ſi vero prædicatiuus alter, alter priuatiuus ſit, & priuatiuus vniuerſalis ſumatur, ſemper minoris extremi ad maiorem fieri ratiocinationem. Quemadmodum, ſi A *omni* B, *aut alicui inſit:* B *vero nulli* C: *nam, ſi reciprocentur propoſitiones,* C *alicui* A, *non ineſſe neceſſe eſt.*

Atque

Atque in cæteris figuris ſimili modo. Semper enim ex reciprocatione ratiocinatio efficitur.

Cum iugationes oẽs, quæ in tribus figuris conſtituuntur, expoſuerit: quæq; ex ipſis ad rõcinandum aptæ, quæ ineptæ ſint, in unaquaq; figura oſtẽderit: de iis, quæ ratiocinandi ui carent, nunc agit: ac tale quippiam eſſe in ipſis inquit, ut q̃cunq; in unaquaq; figura ſimiliformes ſunt iugationes ad rõcinandum ineptæ, eæ præterq̃ ꝗ propoſitam rem minime demonſtrant, neq; aliud quippiam rõcinentur, ac colligãt: quęcũq; uero in unaquaq; figura diuerſiformes ſunt irratiocinabiles, quæ negatiuam habent uľem: eæ ad demonſtrandam propoſitam rem rõcinandi quidem ui careant, aliud tñ demonſtrare ac colligere quippiam poſsint. Sunt autẽ ſimiliformes in prima figura affirmatiuæ utræq; particulares, negatiuæ uľes & particulares, & alternatæ: in ſecunda affirmatiuæ oẽs, & oẽs negatiuæ: in tertia affirmatiuæ particulares, & negatiuæ oẽs. atq; hę quidem connexiones propoſitionum nihil oĩno ratiocinando demonſtrant. Diuerſiformes uero, & qualitate differentes, quæ uľi affirmatiua conſtant, ineptæ ad rõcinandum erant, in prima quidem figura, tã quæ ex maiore uľi affirmatiua, & minore uľi negatiua: quã q̃ ex maiore particulari affirmatiua, & minore uľi negatiua conſtituebantur. in ſecũda figura ea, q̃ maiorem particularem affirmatiuam, minorem uľem negatiuã habebat: in tertia illæ, quæ maiore uel uľi, uel particulari affirmatiua, maiore uľi negatiua efficiebantur. Hę ſanè oẽs iugationes licet eas ad ꝓpoſitam rem demonſtrandam eſſe ineptas declaratum ſit, poſſunt tñ aliud quid rõcinando colligere, ſi uel duas ipſas propõnes reciprocemus, & terminos ſicut in prima figura alternemus: uel alteram ſolam conuertamus, ſicut in duabus reliquis figuris, ita ut minor ex extremis maior fiat, atque in concluſione prædicetur. Sumatur .n. primum in prima figura ad rõcinandum inepta iugatio, quæ A oĩ B, & B nulli C ineſſe ait. in hac ſiquidem ipſius A ad B, nulla eſſe collectio poteſt. unde etiam ad propoſitam rem colligẽdam inutilis habetur. rõcinando tñ à minore termino ad maiorem aliud quippiã colligitur. utriſq; .n. propoſitionibus reciprocatis fit, ut C nulli B, & B alicui A inſit, propterea ꝗ uľis affirmatiua cum particulari reciprocatur: ex quibus poſtea C alicui A nõ ineſſe conficitur, cum uidelicet C maioris, A minoris ſedem, econtrario q̃ poſiti fuerant, in concluſione obtineant. Nam particularis negatiua non reciprocatur, ut ea reciprocata habere quam propoſueramus, concluſionem poſsimus. Ita .n. propoſitum quidem colligeret cõnexio hæc, non tñ eo modo ut demõſtrationem non requirat. Ex hac igitur iugatione propoſitum hoc, atq; ita demonſtratur. Altera uero quę maiorem particularem habet affirmatiuam, & minorẽ uľem negatiuã, reciprocatis utriſq; propoſitionibus etiam ipſa C, alicui A, nõ ineſſe demonſtrat, ſi econtrario q̃ fuerant poſiti termini, ſumantur. Atq; hæ quidẽ duæ ratiocinationes poſtremæ ex quinque ſunt: duas Theophraſtus quatuot illis quæ prima figura collocantur adiungens, in prima figura rõcinationes fieri nouem aſſerit. ſunt autem poſtremæ, quia nequaquam, ſicut aliæ tres quæ antecedunt, propoſitam rẽ reciprocata concluſione demonſtrant: de reliquis autẽ tribus, quę ex concluſionis reciprocatione ad primam, & ſecundam, & tertiam in prima figura rediguntur, & ipſe Ariſt. meminit inter initia ſecundi libri ex prioribus his reſolutorijs, ut iam diximus: & nos quoq; ibi pluribus agemus. q̃ profectò ante has duas à Theophraſto collocantur. Illa quoq; quæ in ſecunda figura ratiocinandi ui caret connexio, maiore particulari affirmatiua, minore uniuerſali negatiua cõſtans, quãtum quidem ad demonſtrandum aliquid attinet, qđ à maiore termino ad minorem colligatur, ad ratiocinãdum inepta eſt: ſed ſi tñ minor uľis negatiua reciprocetur, & minor terminus maiorem ſedem obtineat, à minore termino ad maiorem colligit. permutato .n. loco, & minore reciprocata fit, ut q̃ prius erat minor, maior & uľis negatiua euadat: quę prius erat maior, minor & particularis affirmatiua eodẽ ordine ſeruato efficiatur: ex quibus minorẽ à principio ſuppoſitum terminum alicui non ineſſe colligatur, qui à principio maior fuerat ſuppoſitus. Adde, ꝗ duæ quoq; iugationes in tertia figura, & ea, q̃ ex uľi affirmatiua maiore, & minore uľi negatiua, & ea, quæ ex maiore particulari affirmatiua & minore uľi negatiua cõſtat, cum ad propoſitam rem demonſtrandam rõcinandi uim nullam habeant. Rurſus etiam ipſæ ex reciprocatione maioris propoſitionis affirmatiuæ à minore termino ad maiorẽ particulare negatiuum utræq; colligere rõcinãdo poſſunt. Atq; hæ quidem ſunt ac tot iugationum ratiocinandi quidam propoſitam rem ui carentium connexiones, quæ oẽs ratiocinandi uim obtinent, ſi in propoſita figura quod colligunt, rõcinẽtur. Sed ipſe Ariſt. cum in una iugatione primę figuræ quo pacto & cuius collectio fiat, demonſtrarit reliquas, quæ ſimili modo ratiocinatiuæ alicuius euadunt, prætermiſit, id tantum ſubiũgens, in cæteris oĩbus figuris ſimili modo fieri ratiocinationem poſſe: atque id, propterea ꝗ omnes quartam demonſtratione non indigentem conſtituunt.

Similiformes in figuris ad rõcinãdum ineptæ omnino.

Diuerſiformes ad rõcinandum ineptæ, in figuris per reciprocationẽ fieri aptæ pñt ad aliqd aliud colligendum.

Fapeſmo.

Friſeſomorum.

Theophraſtus.

De modis indirectè concludentibus in prima figura.

In ſecunda figura.

In tertia figura.

Perſpicuum etiam illud eſt indefinitum, quod pro particulari prædicatiuo ponitur, eandem ratiocinationem in omni figura eſſe effecturum.

Quęrere autem quiſpiam poſſet, cur indefinitum dixerit, quod pro particulari prædicatiuo ponitur, & non addiderit etiam pro negatiuo. Vel igitur dicendum eſt, cum de prædicatiuo dixerit, de negatiuo etiam intellexiſſe: uel quia particulare affirmatiuum in rõcinandi ui præditis iugationibus ampliorem, q̃ negatiuum dignitatẽ obtinet. In quibuſcũq; .n. iugationibus ratiocinatiuis eſt particularis affirmatiua propoſitio, propoſita res demonſtratur, uel ita ut demonſtratione altera non indigeat, ſicut in prima figura: uel ex reciprocatione, ut in ſecunda, & tertia. In quibus uero eſt particularis negatiua, illæ ex deductione ad id quod fieri non poteſt, rem ꝓpoſitam demonſtrant. cuiuſmodi eſt quarta in ſecũda figura ratiocinatio, & ſexta in tertia quippe cum in his ſolis, quæ ad ratiocinandum ſunt idoneæ, particularis negatiua reperiaẽ. Fortaſſe igitur affirmatiuæ tñ hac de cauſa meminit, eo ꝗ amplius quippiam habet, q̃ negatiua. nam neq; in deductionibus ad id, quod fieri non poteſt, ad rõcinationem, quæ falſum colligit, conſtruendam negatiua particulari utimur: ſed ad redargutionem ꝗ concluſa res eſſe

In q̃bus iugationibꝰ ẽ particularis negatiua ex deductione ad impoſſibile demõſtrãtur.

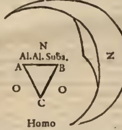
non

Indefinita propõ cum particulari æquam vim habet.

non poſsit, affirmatiuam particularem adhibemus. Dictum autem ſuperius à nobis eſt, indefinitam ꝓpoſitionem cum particulari æquam uim habere. licet.n.uľi quandoq; etiã congruat, æqualis tñ ei non eſt: quippe cum ſi indefinita ſit uera, non uľis etiam omnino, ſed particularis continuo uera ſit. ſicut cum particularis uera eſt, indefinitam quoq; eſſe ueram manifeſtum eſt. Quapropter indefinita utpote quæ eandem uim cum particulari habeat, quando ſumpta fuerit, eandem ratiocinationem, quam particularis efficiebat, conſtituet.

Apertum eſt omnes imperfectas ratiocinationes per primam figuram perfici. vel.n.demonſtratiue, vel ab eo, quod fieri non poteſt, omnes cõcluduntur. vtroq; autem modo prima figura euadit. Si demonſtratiue quidem perficiantur, quia ex reciprocatione omnes concludebantur, & reciprocatio primam figuram efficiebat: Si ex eo quòd fieri non poteſt, demonſtrentur, propterea quòd poſito falſo ratiocinatio in prima figura conſtituitur. Quemadmodum in vltima figura, ſi A, *&* B *omni* C *inſint:* A *alicui* B *ineſſe conficitur. Si enim* A *nulli* B *ineſt, &* B *omni* C: A *nulli* C *inerit: Sed inerat omni. Simili modo etiam in aliis.*

Prima hæc iugatio reducitur per impoſſibile ad primam.

Cum ſuperius hæc demonſtrarit, nunc nobis eadem in memoriam reuocat. uel.n.ex reciprocatione perficiebantur, quæ erant in ſecunda figura maiore, quæ erant in tertia minore reciprocata: uel ex deductione ad id, quod fieri nõ poteſt. Quin etiam & quæ ex reciprocatione propoſitionis uel propoſitionum perficiebantur, ad primam figuram reducebantur: & quæ ex deductione ad id, quod fieri nequit, perfectionem adipiſcebantur, ꝓpoſitam rem colligere demonſtrabantur, dum id, quod ex propoſitione ſuppoſita cõſequebatur, in prima figura demonſtraretur. Demõſtratiue autem, inquit, eas, quę ex reciprocatione perficiuntur, demonſtrari. propterea ꝙ cum ſit reciprocatio, præcipue ac primo eius quod poſitum eſt, demonſtratio in his fit. Cum uero ait {Quia ex reciprocatione omnes concludebãtur,} extrinſecus intelligẽdum eſt, quæcunq; demõſtratiue perficiuntur: quippe cum non oẽs ex reciprocatione perfectionem conſequantur. Quæ uero ab eo, quod fieri nequit, ꝓbationem petũt, ſumpta ſuppoſitione alterius cuiuſdam, rõcinationem ac demonſtrationem faciunt, non propoſitæ rei primo ac principali ratione, ſed ꝓpoſita ipſa res in his ex accidenti demõſtratur. Deductionem autem ad id quod fieri non poteſt, in prima figura etiam confici tum in ratiocinationibus ſecundę figuræ, tum in iis quæ in tertia fiunt, demonſtrauit, ſumpta una iugatione tertiæ figuræ, quæ ex reciprocatione etiam demonſtratur. ea autem eſt, quæ ex duabus uľibus

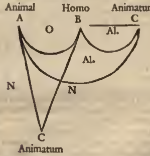
Quæ perficiuntur ꝑ reciprocationem demõſtratiue qa ꝓpoſita res in prima figura concluditur.

Quæ perficiuntur per impoſſibile non demonſtratiue, qa oppoſita res in prima figura demonſtratur.

affirmatiuis particulare affirmatiuum colligit: quæ licet ut diximus, ex reciprocatione etiam ad ratiocinandum eſſe apta oſtendatur: ex deductione tñ ad id quod fieri nequit, demonſtrari nihilo minus poteſt. Si.n.poſitum ſit A & B, omni C ineſſe, ſit ut A alicui B inſit. nam ſi id nõ detur, oppoſitum ſtatuatur: quod eſt A nulli B ineſſe, B autem omni C, ineſſe poſitum erat. unde ſit iugatio in prima figura quæ uľe negatiuum A nulli C ineſſe colligit. quod quia eſſe non poteſt, propterea ꝙ A oĩ C ineſſe poſitum fuit: ſuppoſitio ea tollitur, ex qua hoc conſequebatur, q̃ uidelicet, A nulli B ineſſe ſtatuebat: atq; inde alicui id ineſſe cõfirmatur. Quemadmodum uero in hoc deductio ad id quod fieri non poteſt, in prima figura conſtituta eſt, ſic in omnibus cæteris tam in ſecunda q̃ in tertia figura fit. Demonſtrationem autem quæ per expoſitionem adhibetur, ſumi ab iis quæ ſenſui patent, & non ad ratiocinandi modo conſiſtere, ex eo etiam perſpicuum eſt, ꝙ nullam eius nunc quòd ratiocinatione quadam conſtet, mentionem ipſe amplius fecit.

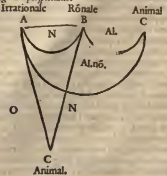
Demonſtratio ꝑ expoſitionẽ ex ſenſu.

Poſſumus item omnes ratiocinationes in ratiocinationes vniuerſales primæ figuræ reducere. nam quæ in ſecunda figura fiunt, ex illis perfici perſpicuum eſt. licet non ſimili modo omnes: ſed vniuerſales priuatiuo reciprocato, particulares vtræq; ex deductione ad id, quod fieri non poteſt. Quæ in prima figura conſtituuntur, particulares etiam per ſe ipſas perficiuntur: poſſunt tamen quoq; ipſa deducendo ad id quod fieri nequit, per ſecundam figuram demonſtrari.

Tertius modus primę figuræ ad primum ſecundę reducitur per impoſſ.

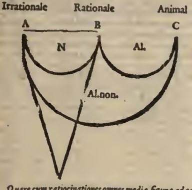
Verbi cauſa, ſi A *omni* B: *&* B *alicui* C *ineſt, futurũ eſſe, vt* A *alicui* C, *inſit. nam ſi* A, *nulli* C, *ineſt, & idem omni* B, *ineſt, efficietur vt* B, *nulli* C, *inſit. Hoc ſiquidem per ſecundam figuram perſpicimus.*

Modus quartus primæ figuræ reducitur ad ſecundum ſecũdæ figuræ modum.

Simili

Simili modo quoq; in priuatiuo erit demonſtratio. Si.n. A nulli B ineſt, & B alicui C ineſt A, alicui C non inerit. nam ſi omni inſit, cum B nulli inſit B, nulli C quoq; inerit. Hæc autem erat media figura.

Quart⁹ modus primæ figuræ quõ reducitur per impõe ad ſecũdã ſcdæ.

Quare cum ratiocinationes omnes mediæ figuræ ad eas, quæ in prima figura vniuerſales conſtituuntur: particulares vero primæ figuræ ad has, quæ in media fiunt, reducantur: particulares quoq; ad vniuerſales primæ figuræ redigi nullum dubium eſt.

Superius ratiocinationes omnes, quæ in ſecunda, & tertia figura conficiuntur, ad primam figuram referri, atq; inde perfectionem conſequi ſuam oſtendit: quippe cum perfectæ illæ ſint, ac nullam amplius demonſtrationem requirant. Nunc uero, quia ex iis quoq;, quæ in prima figura fiunt, duæ primæ ſunt ꝑfectiores, quæ ex duabus conſtant uniuerſalibus ꝑpoſitionibus, in has oẽs alias ratiocinationes reduci poſſe demonſtrat. Atq; ita & exercitationem q̃dam nobis proponit, & ſimul à præcipuis, & conceſſis iugationibus probationem, ꝙ reliquæ etiam ſint ratiocinationes petere nos poſſe oſtendit. Sunt autem duæ reliquæ in prima figura, quæ minorem particularem affirmatiuam habent, & quatuor in ſecunda, & ſex in tertia. oẽs igitur has ipſas duodecim ad duas primas primæ figuræ reducit. Ac duæ quidem primæ in ſecunda figura reductionem manifeſtam habent: quippe cum reciprocata in ipſis ułi negatiua demonſtrentur. ſi.n. ea reciprocetur, ſecunda in prima figura ratiocinatio euadit, quę maiore ułi negatiua, & minore ułi affirmatiua conſtat. Reliquæ duæ particulares, quæ negatiuum colligunt, ad eaſdem illas duas rediguntur. Quæ ex maiore ułi negatiua, & minore particulari affirmatiua particulare negatiuum colligit, ſi oppoſitum eius quod particulare negatiuum colligitur, ſuppoſuerimus, quod eſt uniuerſale affirmatiuum, & maiorem quæ eſt uniuerſalis affirmatiua, aſſumpſerimus. Ita.n. fit ĩ prima figura maior uniuerſalis negatiua, minor uniuerſalis affirmatiua, quam uidelicet ſuppoſuimus & cõcluſio uniuerſalis negatiua: quæ porro eſſe nullo pacto poteſt: quippe cum in ea medius nulli ultimo ineſſe colligatur, qui tñ alicui ipſi inerat. Tertia in ſecunda figura ratiocinatio ad ſecundam primæ in hunc modum reducitur. at quarta, in qua maior uniuerſalis affirmatiua, minor particularis negatiua eſt, ad primam primæ figuræ refertur, quæ duabus uniuerſalibus affirmatiuis conſtituitur, ſicut demonſtratum eſt. Nam, ſi uerum non eſt maiorẽ alicui minori non ineſſe, omni ineſſe ſtatuatur: at mediũ omni maiori ineſſe poſitum eſt: Quocirca duę uniuerſales affirmatiuæ in prima figura exiſtent: atq; ex ipſis medium omni minori ineſſe colligetur: quod tñ poſitum fuerat alicui ipſi non ineſſe. Vbi uero oẽs ſecundæ figuræ ratiocinationes ad duas primæ, quæ ex uniuerſalibus conſtant, redigi demonſtrauit: poſtea de duabus primæ agit, quæ minorẽ particularem affirmatiuam, maiorem ułem modo affirmatiuã, modo negatiuam habent. Atq; has, inquit, quantum ad neceſſarium demonſtrandum ſpectat, ſatis habere, neque aliqua alia re extrinſecus indigere, cum ſint perfectę: poſſe tñ etiam ipſas ad cõſtantes ex duabus ułibus primæ figuræ per deductionem ad id, quod fieri nequit, reduci: ſi tñ prius ad duas primas ſecundæ figuræ fuerint reductæ. Ac tertiam quidem, quæ particulare affirmatiuum colligit, ad ſecundam ſecundæ figuræ reducit, quæ ex maiore ułi affirmatiua, & minore ułi negatiua conſtituitur. A.n. omni B ineſſe ſtatuitur: & B alicui C concluditur: A alicui C, ineſſe. nam ſi id non ſit, oppoſitum.i. A, nulli C, ineſſe concedetur. at A quoq; omni B ineſſe ſtatuebatur. Atq; hæc iugatio eſt ſecundæ ratiocinationis in ſecunda figura, quæ per reciprocationem negatiuæ propoſitionis ad ſecundam primę reducebatur. huius etiã cõcluſio reciprocabatur. Si igitur tertia primæ figuræ ratiocinatio ad ſecundam ſecundæ reducta eſt, ſecunda uero ſecundæ in ſecundam primæ redigebatur: tertiam quoq; primæ in ſecundam primæ redigi poſſe manifeſtum eſt. Quartam uero quæ particularem negatiuam concluſionem habet, ꝑ deductionem ad id quod fieri non poteſt, ad primam ſecundæ redigit, quæ maiore ułi negatiua conſtat. Si.n. A, alicui C non ineſſe, uerum non ſit, omni C inerit. at nulli quoq; B, ineſſe ſtatuitur. hæc autem iugatio eſt primæ ſecundæ figuræ rõcinationis, quæ etiam ipſa per reciprocationem uniuerſalis negatiuæ ad ſecundam primæ reducitur. Igitur etiam quarta primę figuræ ad ſecundam primæ proculdubio reducetur. Cum uero duas primæ figuræ ratiocinationes quæ particulare colligunt, ad duas uniuerſales eiuſdem primæ reduxerit, ubi eas redegit, ad duas primas ſecundæ quæ in illas referebantur: deinceps ſex etiam quæ in tertia figura exiſtunt ad eaſdem duas redigere conatur, atq; inquit.

Ratiocinationes in ſecunda figu. quo pacto ad primam reducantur.

Duę rõcinationes particulares primæ figuræ quo pacto reducant ad vles.

Quæ vero in tertia figura fiunt, ſi ſint vniuerſales termini, continuo per illas primæ figuræ ratiocinationes perficiuntur, ſi particulares ſumantur, per particulares ratiocinationes, quæ in prima figura conſtituuntur. at hæ, ad illas reductæ ſunt. Quare particulares quoq;, quæ in tertia figura cõficiuntur. Omnes igitur ad ratiocinationes vniuerſales primæ figuræ reduci manifeſtum eſt.

Quod inquit, tale eſt, in tertia figura duæ primæ ratiocinationes ex duabus uniuerſalibus conſtãt ꝑpoſitionibus, altera ex duabus uniuerſalib⁹ affirmatiuis, altera ex maiori uniuerſali negatiua. has è directo in illas reduci, ac per illas perfici inquit, propterea, ꝙ per deductionem ad id, quod fieri nequit, utraq; ex ipſis ad illas cõtinuo & directe redigitur: in ſecũdam ea, quæ duas habet affirmatiuas uniuerſales ꝑpoſitiones: in primã uero altera, quæ ex maiore

Rõcinationes in tertia figura quo pacto reducãtur ad vniuerſales primæ.

iore uniuerſali negatiua, & minore ułi affirmatiua conſtituitur. Nam, cum id, quod colligitur, uel particulare affirmatiuum ſit, uel particulare negatiuũ: ſi oppoſitum eius ułe uel negatiuum uel affirmatiuum ſtatuamus. aſſumptam quoq; propõnem ułem & affirmatiuam habemus: quippe cum utræq; ſint uniuerſales, atq; ita ratiocinatio in prima figura ex duabus ułibus propoſitionibus efficitur: ex quibus ſiue affirmatiui, ſiue negatiui ułis collectio euadit. nõ.n. per reciprocationem has fieri inquit. reciprocatio ſiquidem alteram particularem eſt redditura. Verũtamen neq; ſi utraſq; ułes habemus propoſitiones, id ſatis ad reductionem eſt: reciprocatione .n. utendum eſt, qua effecta, uniuerſales nõ amplius remanẽt. Quocirca in ratiocinationibus ſecũdæ figuræ ex duabus uniuerſalibus conſtantibus reciprocatione uſus ita reductionem fieri demõſtrauit. At tres reliquæ tertiæ figuræ, duæ uidelicet, quæ maiore uniuerſali uel affirmatiua uel negatiua, minore particulari affirmatiua, & altera, quę ex maiore particulari affirmatiua, & minore ułi affirmatiua conſtat, per deductionem ad id, qđ fieri nequit, ex duabus affirmatiuis conſtitui poſſe non uidentur. nam licet quæ in ipſis ſupponitur, ułis oĩno ſit, quippe q̃ concluſioni, quæ eſt particularis, oppoſita ſumatur: quę aſſumitur tñ eſt particularis. an id in duabus ſolis fit, in quibus minor eſt particularis affirmatiua: quæ uidelicet ea eſt, quæ ad ułe, quod eſt ſuppoſitũ, aſſumitur. ea.n. aſſumpta ad primam quidem figurã reſtituit, non tñ ad aliquam, quæ ex duabus uniuerſalibus conſtituatur: ſed ad eas, quæ alteram habent particularem. Quare, cum per deductionem ad id, quod fieri non poteſt, ad illas redigantur, ad quas etiam per reciprocationem redeunt, merito in ipſis demonſtratione per reciprocationem eſt uſus. Poſſumus tñ etiam ipſas per deductionem ad id, quod nequit, ad alias eas reducere, quæ in ſecunda figuræ duabus uniuerſalibus propoſitionibus cõſtant: quæ poſtea reciprocata negatiua in ſecundam primæ referũtur. Si.n. ſtatuatur, A omni C, & B alicui C ineſſe: A alicui B ineſſe affirmo. nam, ſi id non detur, A nulli B inerit: at A omni C ineſſe ſtatuitur. Similis demonſtratio euadet, ſi uniuerſalis negatiua, A C fuerit. Videbiturq; eſſe facilior reductio per ſecundam figuram in primas primæ, q̃ per reciprocationem, quæ in eas primæ figuræ ipſas reuocat, quæ minori propoſitione particulari conſtant: propterea ꝙ per deductionem ad id, quod fieri nequit, in eas ſecundæ figuræ prius rediguntur, quæ ex ułibus utriſq; conſtant propoſitionibus: Deinde ad primas primæ reciprocatione facta inde reſtituuntur. An licet dicere, ſi in ea, quæ maiorem habet ułem affirmatiuam, non oppoſitum ei, quod colligitur, ſuppoſuerimus, ſed id, quod cum eo reciprocatur. Si.n. ſtatuatur, A oĩ C, & B alicui C ineſſe: A alicui B ineſſe colligitur. Si .n. id non concedatur, oppoſitum ipſi detur, neceſſe eſt. id autem eſt, A nulli B ineſſe: quod, quia reciprocationem admittit, fit, ut B quoq; nulli A inſit. at, A omni C ineſſe ſtatuebatur. ex quibus, B nulli C ineſſe colligitur: qđ eſſe nullo pacto poteſt. Si tñ, A C uniuerſalis negatiua ſit, A alicui B ineſſe colligitur. qđ ſi aſſumatur, & A C uniuerſalis negatiua reciprocetur, ut, C nulli A ineſſe ſumatur, in ſecũdam rurſus ratiocinationem primæ figuræ euadit. Vel ſi oportet, ut deducendo ad id quod fieri non poteſt, oppoſitum ei quod demonſtratur, ſupponamus, & alterum ex iis quæ poſita ſunt, aſſumamus, quæ prima dicta eſt, poſitis ſtare non uidebitur: quia non oppoſitum ei quod demonſtratur, ſed quod cum oppoſito reciprocatur, ſupponitur: ſecunda uero, quia non aliq̃d ex iis quæ poſita ſunt, aſſumpſit, ſed id quod cum eo quod poſitum eſt, reciprocatur. Quæ tñ maiorẽ affirmatiuam, & minorem uniuerſalem affirmatiuam habet per reciprocationem in tertiam reducit primæ figuræ, quę ex duabus uniuerſalibus minime cõſtat. quæ poſtea deducendo ad id quod fieri nequit, & ipſa ad ſecundam primæ figuræ ex maiore uniuerſali negatiua & minore uniuerſali affirmatiua redigitur, in quam quidem etiã prima quæ duabus uniuerſalibus affirmatiuis conſtituebatur, fuit reſtituta. Quare hæc quoq; ſimili modo ſicut primæ duæ uniuerſalibus propoſitionibus cõſtantes per ułem primæ figuræ perficiuntur. Quippe cum etiam illæ in tertiam & quartam per reciprocationem, quemadmodum hæc in tertiam continuo reducanť. Hoc igitur prætermiſſum in antedictis fuit: necnon illud etiam, de ea quæ particularem negatiuam maiorẽ, & minorem uniuerſalem affirmatiuam habet. ea ſiquidem reduci ad particulares nullo pacto poteſt: neq;.n. per reciprocationem prorſus demonſtrať, quemadmodum ubi de ea agebat, dixit: ſed per deductionem ad id, quod fieri non põt, tantũmodo in primam primæ figuræ reſtituiť. Quæ igitur ex duabus uniuerſalibus ꝓpõibus conſtant, propterea ex ſeſe ad illas reducuntur. Reliquæ quatuor uero, inquit, quæ particularem propoſitionem habent, ad duas quidem particulares primæ figuræ reciprocatione facta redigũtur. at illas reduci in duas primas per duas primas ſecundæ figurę demonſtratum eſt. Hæ igitur quoque, quæ in tertia figura exiſtunt, per eaſdem has in illas reſtituentur. Nam ratiocinationes hæ tertiæ figuræ in particulares primæ reciprocatione facta redeunt. particulares uero primæ in duas primas ſecundę figurę per deductionem ad id, quod fieri nequit, reducuntur. at duæ primæ ſecundæ figuræ in ſecundam primæ per reciprocationem deueniunt. Quare quæ particulari altera propõne conſtant ratiocinationes in tertia figura, in eãdem quoq; reuocari poterũt. Videndum autem, nũquid non quatuor, ſed tres ita reduci queant, quæ per reciprocationem demonſtrantur. nã quæ maiorem particularem negatiuam, & minorem ułem habet affirmatiuam, neq; per reciprocationẽ demonſtrabatur, neq; in aliquam particularem primæ redigebatur. & ex ſeſe etiam ipſa per deductionem ad id, quod fieri nõ poteſt. in primam primæ figuræ, ſicut declaratum eſt, refertur. Quin etiam ex tribus ea q̃ minorem uniuerſalem affirmatiuam habet, & maiorem particularem affirmatiuam, cũ per reciprocationes in tertiam primę reducatur, per deductionem ad id quod fieri nõ poteſt, ex ſeſe etiam ipſa in ſecundam reſtituitur. Nam ſi propterea ꝙ pręcipua eſt demonſtratio quę per reciprocationem fit, ea in ipſa hac uti oportet: idem in illis quoq; faciendum erit, quæ ex duabus uniuerſalibus propõnibus conſtant. atq; ita neq; ipſæ continuo & ex ſeſe per duas primas primæ figuræ perficientur: ſed ipſæ quoque ad particulares altera ad tertiã, ad quartam altera reducetur.

reducetur. Nunquid igitur cum inquit, ſi particulares ſumātur, ſubintelligendum eſt, quæcūq; ex ipſis nō ex ſeſe perfici per ratiocinationes illas poſſunt, dum in particulares primæ figuræ reducuntur. planè enim deeſſe ad ſententiam hoc uidetur. quod ſi adiungatur, nulla amplius dubitatio relinquitur.

Ac ratiocinationes quidem, quæ vel exiſtere vel non exiſtere aliquid demonſtrant, quo modo ſeſe habeant, & per ſe ipſas, quæ ex eadem figura exiſtunt, & quæ ex aliis figuris ſunt, inter ſe dictum iam eſt.

Cum triplex ſit, quantum ad modos attinet, in propoſitionibus differentia, aliæ ex ipſis exiſtentes, aliæ neceſſariæ, aliæ erunt contingentes: Iccirco, cū de exiſtentium propōnum iugationibus, & ratiocinationibus, quę ex ipſis fiunt in unaquaq; figura, dixerit: tranſiturusq; ſit ad iugationes, quæ ex neceſſariis efficiuntur, de eiſq; diſſertaturus: cōmonefacit nos, ſe de iugationibus exiſtentium propōnum iam abſolviſſe diſputationem, atq; inquit, oēs ratiocinationes in duas primas primę figuræ reducēdas eſſe, & quo modo unaquæq; in propria figura ratiocinādi uim, & propter quid habeat, ex iis quæ ſuperius diximus, manifeſtum eſt. quin etiam differētia ipſarum in eadem figura ex ſupradictis patet: alia ſiquidem eſt in prima figura, quæ duabus uſibus affirmatiuis, alia quæ ex uſi negatiua maiore conſtat, atq; alia alio modo in unaquaq; figura. Nec quo pacto in eadem figura tñ differant, declaratum eſt, uerum etiam in diuerſis inter ſe: non ſolum.n. peculiaris q́dam medij poſitio diuerſas eas facit, ſed illud quoque ꝙ alio atq; alio modo ad primas primæ figuræ reducuntur. Aliæ.n. ex ſeſe & continuo, aliæ per reductionem in alias reſtitui eodem conſueuerunt. Quemadmodum duæ particulares primæ figuræ, & tres tertiæ, illę per reductionem in primas ſecundę, hæ per ipſas illas primæ q́ particulare demonſtrant, ad quas reciprocatione facta primum deueniunt. nam in eo etiam diſtantia eſt, ꝙ aliæ per reciprocationem, aliæ per deductionem ad id quod fieri non poteſt, reducuntur.

Caput nonum. De ratiocinationibus ex vtriſque neceſſariis.

Quoniam exiſtere, & neceſſario exiſtere, & contingere exiſtere diuerſum quid eſt: multa enim exiſtunt, non tamen neceſſario, alia vero neq; neceſſario, neq; omnino exiſtunt, ſed vt exiſtant, contingit: ratiocinationem quoq; vniuſcuiuſq; horum diuerſam, & non ex ſimili modo ſe habentibus terminis, ſed aliam ex neceſſariis, aliam ex exiſtentibus, aliam ex contingentibus futuram eſſe perſpicuum eſt.

Cōſentaneum eſt, ut de neceſſariis ratiocinationibus deinceps pertractet, quę ex neceſſariis propoſitionibus conſtituuntur, ac poſt has de contingentibus. Quia.n. & exiſtere, & neceſſario exiſtere, & cōtingere exiſtere diuerſum quid eſt, propōnes quoq; horum diuerſas eſſe futuras manifeſtum eſt. Quocirca qui de ratiocinationibus, & cōſtitutione & ortu ipſarum agit, de his quoq; diſſerere omnino debet. Ita.n. de omnium prędicatiuarum ratiocinationum conſtitutione tractaſſe eum conſtabit, ſi modos oēs expoſuerit, quibus huiuſmodi rōcinationum differentiæ efficiuntur. Propoſitionis autem exiſtentis differentiam à neceſſaria & contingente manifeſte declarat, cum inquit {Multa.n. exiſtunt} & cætera, nam exiſtentes propoſitiones eę proculdubio ſunt, quæ exiſtere aliquid, non tñ neceſſario exiſtere ſignificant: neceſſariæ, quæ neceſſario exiſtere: cōtingentes quæ nondum quidem exiſtere, poſſe tñ exiſtere quicpiam indicant. atq; id uel uere, ſi uerę ſint: uel falſo, ſi mentiantur. Conſtat autem propoſitionum & ratiocinationum differētiam, quæ ex modis fit, modorum appoſitione eſſe dignoſcendam, cum unicuiq; propoſitioni, & unicuiq; rōcinationi accōmodatis modus apprædicabitur. Quo pacto uero diuerſæ hæ ratiocinationes inter ſe ſint futuræ, declarat. non.n. ex ſimiliformibus propōnibus & terminis conſtabunt: ſed ex neceſſariis aliæ, aliæ ex exiſtentibus, aliæ ex contingentibus conſtituentur.

Exiſtētes ꝓpōnes neceſſariæ contingentes.

Atq; in neceſſariis quidem ferè ſimili modo res ſe habet, ſicut in exiſtentibus. eodem n. modo & in exiſtendo, & in neceſſario exiſtendo vel non exiſtendo poſitis terminis, & erit & non erit ratiocinatio. id tamen intererit, quòd neceſſario exiſtere, vel non exiſtere terminis adiungetur. Nam & priuatiuum ſimili modo reciprocatur: & quod in toto eſſe, & de omni dicitur, ſimili modo aſſignabimus. Atq; in aliis eodem modo per reciprocationem demonſtrabitur: concluſionem, videlicet, neceſſariam eſſe, non ſecus atq; in exiſtendo.

Ratiocinationes neceſſarias ſimili modo ſe habituras eſſe inquit in unaquaq; figura, ſicut in exiſtentibus fieri demonſtratū eſt. Quippe cum ſimilis ꝓpoſitionum complexio in unaquaq; figura cum neceſſarij additione ratiocinationes neceſſarias ſit effectura. Vnde quatuor quoq; iugationes in prima figura erunt, quæ rōcinandi uim habeant, quatuor itē in ſecunda, & ſex nihilo minus in tertia. Cauſa uero huiuſce rei eſt, ꝙ qd' de oī & de nullo dr̄, ſimili modo tam in neceſſario, q̃ in exiſtente ſumitur: per qd' ratiocinationes in prima figura demonſtrant. Quin etiam neceſſariarum propoſitionum reciprocationes ſimiles & in neceſſariis & in exiſtentibus eſſe declaratum eſt, per quas tres ſecundæ figuræ, & quinque tertiæ demonſtrantur colligere. Quod uero inquit, {Nam & priuatiuum ſimili modo reciprocatur} non ita intelligendum eſt, quaſi ſola negatiua ſimili modo reciprocētur, nam in affirmatiuis quoq; ſimilitudo eadem reperitur. Sed, quia affirmatiua in oibus modis ſimiliter reciprocantur, negatiua non in oibus, in contingentibus.n. uariant: negatiua tñ hic commemorauit, in quibus non in oibus ſimilis fieri reciprocatio uidetur: ut negatiua in his quoq; modis ſimilitudinem inter ſeſe habere nobis ſignificet. Sed, quia neq; quarta ſecundæ figuræ ratiocinatio, quę minorem particularem negatiuam habet, neq; ſexta tertiæ, quę ex maiore conſtat particulari negatiua in exiſtendo demonſtrari per reciprocationem poteſt, ſed per deductionem tñ ad id, quod fieri nequit: iccirco in his, cum non ſimili demōſtratione utatur, quemadmodum inferius perſpicuum fiet, non dixit ſimili modo abſolute, ſed adiunxit ferè. Vnde etiam, quia in reliquis ſimili modo demonſtrantur, nullam hic amplius demonſtrationis illius harum mētionem fecit, ſatis eſſe ratus ad cognitionem etiam harum ea quę ſuperius de exiſtētibus diſſerendo declarauit. in quibus uero non ſimilem demonſtrationem admittunt neceſſariæ, ea tñ expli-

canit,ut doceret quo pacto uim eas ratiocinandi habere poſſenms demonſtrare. Propterea autem deductione ad id quod fieri non poteſt,in ipſis nõ utitur, quẽadmodnm cum propõnes erant exiſtentes: quia quod neceſſario eſt oppoſitum, id contingens eſt. & in utriſq; neceſſaria particularis negatiua conclufio eſt, quæ colligitur, cui opponitur, contingere, ut omni inſit. Quo ſuppoſito & altera propõne aſſumpta quæ neceſſaria eſt uľis affirmatiua, mixta ex cõtingente uľi affirmatina & neceſſaria uľi affirmatiua cõplexio euadit. Quid uero in talibus mixtionibus colligatur,nõdum notum eſt:& prius præterea de ſimplicibus cognoſcẽda res eſt,deinde cõpoſita conſideranda. Quapropter modum illũ mixtionis utpote & obſcurum & poſtea cõſiderandum nunc reſpuit: ac de utriſq; illis ratiocinationibus in hunc modum inquit.

In media autem figura cum eſt vniuerſale affirmatiuum & particulare priuatiuum, & rurſus in tertia, cum vniuerſale affirmatiuum,& particulare eſt negatiuum, non ſimili modo erit demonſtratio: ſed neceſſe eſt, vt expoſito aliquo, cui vtrunq; non ineſt, de eo ratiocinationem conſtituamus. nam de eo quoq; neceſſario erit. ſi autẽ de eo neceſſario erit, quod expoſitum eſt,de illo quoq; quodam erit. quod enim expoſitum eſt,quoddam illud eſt. vtraque vero ratiocinatio in propria figura conficitur.

De particularibus negatiuis propõnibus, quæ in duabus figuris ſunt,ſimul hic loquitur.non.n.in ſingulis ipſorum inquit exponendum eſſe aliquid, cui utrunq; non ineſt.ita.n.duas negatiuas propõnes,& neq; conſiſtere expoſitas iugationes diceret. Sed in utriſq; iugationibus tam ſecũdæ q̃ tertiæ figuræ,qm̃ particularis quędam negatiua eſt propoſitio,ſumẽdum eſſe aliquid, cui non inſit in utraq; ingatione, atq; ad id faciendam ratiocinationem cenſet,particulari negatiuo in uľe negatiuũ mutaro: atq; in uniuerſali negatino per reciprocationem,quemadmodum in aliis iugationibus, in quibus uľe negatiuum erat,ratiocinandi ui præditam eſſe connexionẽ demonſtrandum.Ita.n.fit, ut illi cuidam,cuius pars ea erat,neceſſario non ineſſe demonſtretur. Verbi cã, ſi A omni B,neceſſario inſit,hæc.n.eſt in ſecũda figura connexio,de qua nunc loquitur:non oĩa autem C inſit:ex C,aliquid ſumendum eſſe inquit, cui A, cum neceſſario non ineſſet, alicui C, neceſſario nõ ineſſe dicebatur: atq; ad id,quod uľem propõnem neceſſariam faciẽdam. Sit quædam pars ex C,cui A,neceſſario non inſit: Atq; ea ſit D: erit profecto tota ingatio, A omni B neceſſario ineſt: A nulli D, quæ eſt pars ex C,neceſſario ineſt. quæ quidem iugatio per reciprocationem uľis propõnis negatiuæ eſſe ad ratiocinandum idonea demonſtratur. Si.n. A, nulli D neceſſario ineſt D,quoq; neceſſario nulli A,inerit. At, A omni B neceſſario inerat: efficietur igitur,ut D quoque nulli B neceſſario inſit. Quare etiam B nulli D neceſſario inerit. quippe cum in ſecũda figura iugatio huiuſmodi ad propoſitam rem demonſtrãdam cõcluſionis quoq; reciprocationem requirat. Si igitᷓ B nulli D neceſſario ineſt: D autẽ pars eſt & C: B quoque alicui C neceſſario non inerit. Similis demõſtratio in ſexta quoq; tertiæ figuræ ratiocinatione eſt. Sit.n. A, quod alicui C neceſſario non inſit: B autem omni C neceſſario inſit: ſumaturq; aliqua pars ex C, cui cum A neceſſario non ineſſet,alicui C,neceſſario non ineſſe ſtatuebatur,ſitq; ea D: A igitur neceſſario nulli D: B autem omni D inerit.nam,ſi C omni neceſſario ineſt,parti quoq; eius inſit neceſſe eſt.Quod ſi B D,neceſſariam uľem affirmatiuam reciprocemus, D alicui B neceſſario inerit. Sed A,nulli D, neceſſario inerat A, igitur B,alicui neceſſario nõ inerit. Quare ſi in parte ex C,bona eſt demõſtratio, in aliquo etiã C,bona erit. Aduertendum autem eſt non ſimilem eſſe modum hunc expoſitionis illi quem in tertia figura iam docuit, quando de exiſtentibus propõnibus agebat. Ibi.n.ex ſenſibilibus abſolute quiddam erat,non ex iis quæ demonſtratione indigerent,qđ exponebatur ac ſumebatur: atq; iccirco ſolũ id ſumptum ad collectionem arguendam ſufficiebat. Hic autem quod ſumitur,eiuſmodi non eſt.neq; ſenſu ſatis habet, ſed inſuper rõcinationem faciendam cenſet. nam ꝓpterea hic addidit (de eo rõcinationem conſtituamus) ibi autem nulla poſt ſumptam expõnem demonſtratione uſus eſt, atq; id merito quidẽ. idem.n.in alio quodam ſubiecto feciſſet, qđ æquale atq; idem cum primo, illius demonſtratiuum nullo pacto fuiſſet, Qñ etiam inquit {Quod.n.expoſitum eſt,quoddam illud eſt} naturam eius declarat,quod per expõnem ſumitur. pars ſiquidem,uel ſpẽs quædã ipſius erit. Vnde ſi neceſſario nulli expoſito ineſt neceſſario etiam illi,ex quo id ſumptũ eſt,alicui non inerit. tale.n.quid ex ipſo eſt,ut idem quod illud ſit. Et ſi expoſitio ſenſibilis fiat,ita quoq; idem demonſtrabitur. Exempli cauſa in ſecũda figura ſi D, ipſius C,quædam pars cum ſit,indiuiduum eſſet, nihil ex A de ipſo diceretur. quare neq; etiam B: quippe cum B quædam ipſius A,pars ſit,cum de eo oĩ A, dicatᷓ. Eadem in tertia etiam figura demonſtratio fit. Nã ſi A alicui C,neceſſario non ineſt. B autẽ neceſſario ineſt ipſi C,ſi indiuiduum aliquod ex C,ſumatur, cui A,nõ inſit, nihil ex ipſo A, de eo dicetur. eſt autem id etiã ipſum pars quædam ex B,nam oẽ C, ſub B,eſt.efficietur igitur,ut A,neceſſario alicui B: non inſit. Nõ immerito autem in utriſq; iugationibus in expoſitione aliquid ſumit cui nõ inſit. quod.n.oĩ ineſt, id etiã neceſſario alicui illi ineſt, cui parti ipſius aliquid nõ ineſſe ſtatuitur.nõ autem cuilibet parti ſumptę eius cui oĩ ineſſe aliquid ſtatui, neceſſario id non inerit, quod alicui illi nõ ineſſe ſtatuebatur. poteſt.n.fieri ut huic parti ipſius non inſit, alteri uero alicui inſit. Hoc modo etiam paulo ſuperius uſus eſt cum ĩ particulari negatiua expoſitionẽ faceret. Vbi uero docuit quo pacto in iugationibus his facienda demõſtratio ſit,ſubiũgit: {Vtraq; nero ratiocinatio ĩ propria figura cõficitur} ut oñdat ratiocinationes quæ fiunt ad id quod expoſitum ſuit, alteram quæ in ſecunda figura eſt, in ſecunda: alteram quæ eſt in tertia, in tertia fieri: quippe cum ꝓpõ quæ in utraque ingatione uľis negatiua ad id quod eſt expoſitum, euadit, figuram non mutet: ſed altera in ſecunda, altera in tertia conſtituatur. Nam reciprocatione facta per reductionem ad primam ratiocinationes huiuſmodi demõſtrantur. quarum altera in ſecũda figura eſt, altera in tertia, Theophraſtus tñ in primo ſuorum priorum reſolutoriorum ubi de his agit, ad demõſtrandas ꝓpoſitas has cõnexiones eſſe ad ratiocinãdum idoneas modo hoc per expoſitionem non eſt uſus: ſed rem alio diſtulit explicandam, propterea

Modus demonſtrandi p expõnem non ex ſenſu abſoluta.

Expõ ſenſibilis.

ptereca

pterea ꝙ deductione indiget ad id quod fieri nõ poteſt: cũq; ea ex propoſitionum mixtione fieret, quæ nondum eſſet nota: neq; quid ex mixtionibus colligeretur, eſſet futurum manifeſtum.

Caput Decimum. De mixtione neceſſarij & exiſtentis in prima figura.

EVenit autem interdum, vt etiam, ſi altera propoſitio ſit neceſſaria, ratiocinatio quoq; neceſſaria euadat: non vtralibet fuerit tamen, ſed ſi altera tantum, quæ ad maius extremum collocatur.

Cum prius de rõcinationibus dixerit, quæ ex ꝓpõnibus utriſq; exiſtentibus cõſtant in unaquaq; figura, deinde de iis, quę neceſſariis utriſq; conſtituũtur, deinceps nũc agit de iis, quæ ex mixtione neceſſariæ & exiſtentis propõnis exiſtunt, quæ ſint, quales drĩas habeant, quæque ex mixtionibus horũ modorum drĩæ euadant. nam de cõtingentibus poſtea diſſeret. Inquit igitur ex mixtione neceſſariæ & exiſtentis propoſitionis neceſſariam interdum cõcluſionem fieri: & qñ id eueniat, ſubiũgit. Nam, cum in prima figura utræq; propõnes ſunt uľes, ſi maior ſit neceſſaria ſiue affirmatiua, ut in prima rõcinatione demonſtratione nõ indigente: ſiue negatiua, ut in ſecunda: neceſſariam fieri cõcluſionem ait. Atq; ita q̃dẽ ipſe inquit: at amici eius Eudemus & Theophraſtus nõ ita. Sed in oĩbus iugationibus, quæ ex neceſſaria & exiſtente propõne conſtituuntur, modo ita poſitæ ſint, ut ratiocinãdi uim habeant, exiſtentem euadere cõcluſionem aſſerũt: atq; ex eo id ſumunt, ꝙ in oĩbus connexionibus concluſio minori ſemper & deteriori ex iis, quæ poſita ſunt, ſimilis efficiatur. ſiue.n. ex affirmatiua & negatiua conſtet iugatio, negatiuum eſt quod cõcluditur. ſiue ex uľi & particulari, particularis cõcluſio euadit. Sic quoq; ĩ mixtionibus fieri aiunt, exiſtens.n. confici, cum ex neceſſaria & exiſtente propõne conſtat iugatio: ꝓpterea ꝙ exiſtens neceſſario minus ac deterius habetur. Idem etiam rõne cõprobant. Nam, ſi B oĩ C, ineſt quidem, ſed non ex neceſsitate: fieri poteſt, ut aliqñ ab ipſo diſiũgatur. qñ igitur B à C fuerit diſiũctum, tunc, A quoq; ab ipſo diſiũctum erit ac ſeparatum, Quod ſi erit, non neceſſario ipſi inerit. Quin ẽt in materia eodem modo ſe habere hoc declarant. Sumpta.n. maiore uľi neceſſaria negatiua uel affirmatiua, & minore uľi exiſtẽte affirmatiua, cõcluſionem exiſtentem fieri demõſtrant. Si.n. cum animal oĩ homini neceſſario inſit, homo oĩ ei, quod mouet̃ inſit: ut animal oĩ ei quod mouetur neceſſario inſit, minime efficietur. Si.n. cum ſcĩa præditum eſſe de oĩ grãmatico neceſſario dicatur, grãmaticum de oĩ homine exiſtenter dicatur: ſcientia quoq; prędítum eſſe de oĩ homine neceſſario minime dicetur. Si præterea deambulare in oĩ homine exiſtat, licet cruribus moueri oĩ deambulanti neceſſario inſit, moueri tñ cruribus nõ neceſſario omni homini inerit. Atq; hoc euenire merito uĩ. nam, ſi maior extremus minori per medium terminũ annectitur: ſicut medius ad minorem ſeſe habebit, ſic maior ad ultimũ: quippe cum medius ſit, qui maiorẽ ad ultimum deducat, eiq; adiũgat. Quare ſicut is, per quem maior ultimũ attingit, ſeſe ad ultimum habet, ita maior ad ultimũ ſeſe habeat, neceſſe eſt. Nam ſiquis neq; Ariſto. hic in huiuſmodi mixtionibus neceſſariam euadere cõcluſionem, ſed ĩ materia tñ quadam dixiſſe aſſerat, atq; ex eo probet ꝙ euenire interdum, dixerit: non recte ſentit. poſuit.n. (interdum) non de huiuſmodi mixtione intelligens, quaſi in hac mixtione concluſio interdum neceſſaria, interdum non neceſſaria efficiatur, ſed de tota mixtione: quippe cũ in tota mixtione quæ ex neceſſaria & exiſtente fit, cõcluſio neceſſaria interdum euadat, nõ ſemper. nã ſi minor neceſſaria ſumatur, quemadmodum, inquit, neceſſarium quippiam nõ colligetur. Cum igitur inq̃t (interdum) modum mixtionis ſignificat: non ꝙ in eodẽ modo, & in eadem cõnexione interdum neceſſaria, interdum exiſtens concluſio euadat. Id quod etiam ipſe manifeſtius declarat, cum ſubdit {Non utralibet fuerit tñ, ſed ſi altera tñ, quæ ad maius extremum collocatur} ut uidelicet qua de cauſa {Interdum} dixerit, explicaret. Ridiculum.n. eſt, ſi propterea {interdum} dixiſſe eum exiſtimemus, quia in tali connexione in materia quadam neceſſaria concluſio efficiatur. eodem.n. pacto nihil uetaret, quo minus iugationes etiam ratiocinatione carẽtes eſſe interdum ad rõcinandum idoneas diceremus: quippe cum in materia quadam colligere etiam ipſæ inueniantur. in ſecũda etenim figura, ſi ex duabus uniuerſalibus affirmatiuis extremi ĩter ſeſe æquales ſumantur, uľe affirmatiuum colligemus. nam ſi dicamus oĩs homo eſt aĩal: oẽ riſibile eſt animal: omnem hominem eſſe riſibilem cõficiemus. Sed nõ propterea quia interdum in materia quadam quippiã colligitur, cõtinuo cõnexionem quoq; eſſe ad rõcinandum idoneam cẽſendum eſt. Adde, ꝙ ſi hoc ſignificare uoluiſſet Ariſtoteles, ubi ad demonſtrationem deueniſſet, in materia rem ita ſe habere demõſtraſſet. id.n. eius ſuiſſet, qui {interdum} ea de cauſa dixiſſet. At ipſe id minime facit: ſed elementis rationẽ producit: quibus facere uľes demõſtrationes conſueuit, eo ꝙ nõ magis huic q̃ illi materię accõmodari queant. Quocirca hoc utpote inane prorſus reſpuendum eſt. Quinetiam exquiſitiore uti examinatione hac in re omittendum uĩ, cum à nobis in iis ſatis dictum ſit, quæ de differentia Ariſt. & amicorum eius circa mixtiones cõſcripſimus. nunc ea, quibus ad confirmationem huiuſce rei & Ariſto. eſt uſus, & uti unuſquiſq; poſſet, qui uerũ eſſe quod hic ab ipſo dĩ, aſſeueraret: mihi hic ſubiũgẽda duco. Porro ipſe eo hic eſt uſus quod de omni dĩ. nam, cum A de oĩ B neceſſario dicatur: C autem ſub B cõſtituatur, & ipſius B pars quædam ſit: A de C quoq; neceſſario dicetur. quippe cum quod de oĩ B neceſſario dĩ, id de iis etiam, quæ ſub B ſunt dici neceſſario debeat. ſiquidẽ de oĩ illud eſt, cum nihil ex ſubiecto ſumere licet, de quo id, quod dĩ, non prædicetur: C autem ipſius B pars quędam eſt. Nam de oĩ neceſſario ſimili modo ſumitur, ſicut de neceſſariis antedixit, cum diceret. {Nam & priuatiuum ſimili modo reciprocatur, & quod in toto eſſe, & de oĩ dicitur, ſimili modo aſsignabimus} Atq; ipſe quidem in hunc modum: ſed q̃ opinioni eius aſſentiuntur, alij ſunt, qui in huiuſmodi mixtione exiſtentem uľem affirmatiuam ueram eſſe ſumendam cẽſeant: quæ uidelicet non ex ſuppoſitione, ſed uere exiſtens ſit: quippe cum illa non uera ſit propoſitio, ſed poſtulatum. Sumpta.n. exiſtente quæ uera ſit & uľis, neq; ĩ materia ulla falſum eſſe

Qñ ex mixtione exñtis & neceſſariæ neceſſariũ ꝯcludat.

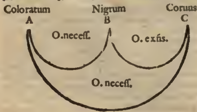
Opĩo Eudemi & Theophraſti de mixtiõe exiſtente & neceſſ.

Rõcinatio ex duabꝰ affirmatiuis ĩ ſecũda figura recte colligit in materia quadã.

De omni.

hoc qnod dicit hic Ariſtoteles, cõuincetur. nam hominem omni ei quod mouetur, ineſſe, uerum eſt ut exiſtens uľe. ſed neq; grãmaticum neq; deambulare oĩ homini ineſſe uerum eſt. Cum. n. ita ſumuntur exiſtentes propõnes, quia ut uľr ſumptę uere exiſtẽtes non ſunt, cõcluſio euadit nõ neceſſaria. Sed dici poſſet: ſi minor non uľis exiſtens, ſed particularis ſumpta fnerit, modo maior neceſſaria ſit, neceſſariã euadere concluſionem. cum tñ afferri ea cã nequeat, ꝙ particularis exiſtens uera non ſit. hoĩem. n. alicui qđ mouetut, uel grãmaticum alicui homini ineſſe, uerũ proculdubio eſt. Ar hi rñdent, ſi propõ quæ ait A, de omni B, dici, eadem eſt cum ea quæ inquit, de quo oĩ B, dř, de eo omni A, quoq; dicat neceſſe eſt: ut etiã ipſe ſępenumero dicit: ea quoq; quę ait A, de oĩ B, neceſſario dici, eadem cum ea erit, quæ aſſerit, de quo oĩ B dř, de eo omni A, neceſſario dicař, neceſſe eſt. Siq; uľis neceſſaria hoc ſignificat, concluſio, etiam ſi exiſtens ſumpta fuerit minor, prorſus neceſſaria efficitur. Sed nonnulli etiam ſunt qui hoc quod ab Ariſto. hic dř, ex deductione etiam ad id quod fieri nequit, recte dictum eſſe nitanť demonſtrare. Exponatur. n. mixtio: & A, oĩ B, neceſſario inſit, B autem oĩ C, inſit tantũmodo: dico A, oĩ C, neceſſario ineſſe. nam ſi nõ ineſt oppoſitum concedendum erit, contingere uidelicet, ut A alicui C, non inſit. at A, oĩ B, neceſſario ineſſe ſtatuiť. Fit igitur in ſecũda figura iugatio, quæ ex maiore uľi affirmatiua neceſſaria, & minore particulari negatiua cõtingente particulare negatiuum cõtingens colligit. Sicut & Theophraſto & Eudemo uř. contingit igitur, ut B alicui C, non inſit. quod tñ oĩ ineſſe ſtatuebatur. Verũtamen hoc quod hic inquir Ariſt. recte eſſe dictum confirmari per deductionẽ ad id quod fieri nequit, in tertia figura præcipue poteſt. Statuatur. n. A, oĩ B, neceſſario ineſſe. B autem oĩ C, ineſſe. A oĩ C, neceſſario ineſſe affirmo, nam ſi non ineſt, contingit, ut A, alicui C, nõ inſit, quod eius oppoſitum eſt. at B, oĩ C, ineſſe ſtatuitur. fit. n. in tertia figura iugatio, quæ ex minore exiſtente uľi affirmatiua & maiore contingente particulari negatiua cõſtans particulare negatiuum cõtingens colligit. continget igitur, ut A, alicui B, non inſit: quod eſſe nullo pacto poteſt: quippe cum oĩ ineſſe neceſſario ſtatuať. in huiuſmodi. n. iugatione in tertia figura concluſionẽ particularem negatiuam cõtingentem euadere, tam Ariſtoteli quam amicis eius uidetur. Atq; hæc ſunt, quibus ad hanc Ariſto. opinionem comprobandam uti quiſpiam poſſet. Quid uero ex his uere uel nõ uere dici uideatur, alibi à nobis, ut dixi, exquiſite declaratum eſt.

Vt, ſi A neceſſario ipſi B vel ineſſe, vel non ineſſe: B vero ipſi C, ineſſe tantũmodo ſumptum ſit. Ita enim ſumptis propoſitionibus, A ipſi C neceſſario vel inerit, vel non inerit.

Primus modus ex maiori de neceſſario, minori i exiſtenti ꝑſtans.

De primis duabus iugationibus loquitur, quæ in prima figura exiſtũt. nam ſiue affirmatiua & uľis neceſſaria maior, minor uero affirmatiua uľis exiſtens ſit: ſiue negatiua neceſſaria uľis maior, affirmatiua uero exiſtens minor ſit: neceſſariam concluſionẽ in altera affirmatiuã, in altera negatiuã euaſurã, inqt.

Quoniam enim A omni B neceſſario vel ineſſe, vel non ineſſe ſtatuitur: C autem quiddam eſt ex B: C quoq; neceſſario futurum eſſe alterum horum manifeſtum eſt.

Alterum horum, ideſt affirmatiuum, uel negatiuum. Cur autem neceſſariam cõcluſionem futuram eſſe exiſtimet ita ſeſe habentibus terminis, dixit: ꝓpterea quòd uidelicet, C quiddam ex B eſt: A autem omni B ineſſe, uel non ineſſe ſtatuitur.

At ſi A B non eſt neceſſarium: B C autem neceſſarium: concluſio neceſſaria minime erit.

Si minor neceſſaria uniuerſalis, maior exiſtens uniuerſalis ſumatur, non neceſſariam futuram eſſe concluſionem aſſerit. atq; hic cuius cauſa ſuperius. {Euenit autem interdum} dixerat, nobis manifeſtat. in hac autem iugatiohe non neceſſariam effici concluſionem oſtendens in hunc modum inquit.

Nam ſi ſit, efficietur per primam & tertiam figuram, vt A neceſſario ipſi B inſit. Quod falſum eſt.

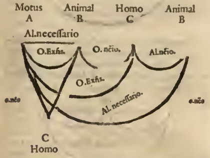
Falſum eſt, propterea ꝙ uidelicet, A omni B ineſſe quidem poſitum eſt, ſed nõ neceſſario. In prima autem figura, A alicui B neceſſario ineſſe, ita demõſtrabitur. Statuatur iugatio, ut A omni B inſit: B autem omni C neceſſario inſit, quin & C, alicui B, neceſſario inſit. Qm̃ enim B, omni C, neceſſario ineſt, particularis autem affirmatiua neceſſaria cum uľi affirmatiua neceſſaria reciprocatur: C, quoq; alicui B, neceſſario inerit: at A, omni C neceſſario quoq; ineſſe ſtatuitur: A igitur alicui B, neceſſario ineſt. duæ. n. ſunt neceſſariæ, altera uľis, altera particularis. Id autem falſum eſſe inquit, propterea ꝙ abſolute ineſſe ipſi poſitum fuerat. contingit autem ut quod ineſt omni, nulli etiam aliquando inſit. Per tertiam autem figuram idem quoq; licebit demonſtrare in hũc modum. Sumatur in poſita iugatione cõcluſio A, omni C, neceſſario ineſſe, deinde minor ꝓpoſitio neceſſaria aſſumatur, B, omni C, neceſſario ineſſe: in tertia figura ex duabus uniuerſalibus affirmatiuis neceſſariis iugatio efficietur, quæ particulare negatiuum neceſſariũ colligit. A igitur B, alicui neceſſario ineſt. quod falſum eſt: quippe cum omni abſolute ineſſe ſtatueret. quod autem oĩ abſolute ineſt, nulli quoq; ineſſe contingit: id quod oſtẽdit cum ita ſubiungit.

Contingit autem, vt tale ſit B, cui nulli A ineſſe poſſit.

Ex hoc etiam qualem exiſtẽtem propoſitionem eſſe uelit, ſignificat. aduertendum autem non dixiſſe eum, fieri non poſſe, ut A alicui B, neceſſario inſit. (Exiſtẽs propoſitio.) nihil. n. uetat quin quod omni ineſt, alicui ipſi etiam neceſſario inſit. Sed quia neceſſarium non eſt, ut qđ omni ineſt, ſtatim in eo ꝙ oĩ ineſt, illud etiam contineat, ꝙ alicui ipſi neceſſario inſit. Cõtingit enim, ut etiam oĩ ipſi ita inſit, ut nulli ineſſe etiam poſsit. qppe cum nihil prohibeat, quo minus uľis affirmatiua ita uera ſit. Icci rco in ita exiſtẽte uľi affirmatiua uera, quod oĩ inſit, alicui illi neceſſario ineſſe falſum eſt.

eſt. inquit uero, (contingit autem) pro (contingit enim) ita ſiquidem cōuenientia orationis requirit. At ſi quis cum maior eſt neceſſaria, minor exiſtens, neceſſariam fieri concluſionem dicat, tale quid mēdacium minime ſequetur. Si.n. A oī B neceſſario inſit: B autem omni C tantūmodo inſit: & A omni C neceſſario ineſſe ſumatur: neq; in prima, neq; in tertia figura huiuſmodi falſum quippiam colligitur. Nam cum eſt maior neceſſaria, ſi neceſſariam quoq; euadere concluſionem conceſſum ſit: A alicui B neceſſario ineſſe colligitur: uel alicui B tātummodo ineſſe, ſi quis exiſtentem fieri cōcluſionem dicat: quorum falſum neutrum eſt, cum A omni B neceſſario ineſſe ſtatuatur. Quapropter ueriſimile eſt, eum ex hac differentia quoque inductum, in qua mixtione maior eſt neceſſaria, neceſſariam: in qua eſt minor, exiſtentem concluſionem poſuiſſe.

Præterea ex terminis quoq; concluſionem neceſſariam euaſuram non eſſe, perſpicuum fit. Vt ſi A ſit motus: B aīal: C homo. homo enim neceſſario eſt animal: at animal nō neceſſario mouetur, neque homo.

Mod^{us} ex prima exiſtēti, ſecunda neceſſaria affirmatiua.

In terminis quoq; idem conuincit, ac demōſtrat. Si.n. A ſit motus: B animal: C homo: motus omni animali inerit exiſtenter: ánimal omni homini neceſſario inerit, motus uero inerit quidem omni homini, ſed nō neceſſario. Dignum autem animaduerſione eſt, quo pacto cum in hac connexione neceſſariam concluſionem non colligi per terminos declarauerit, idem non uiderit in iis iugationibus quoq; poſſe demonſtrari, quę maiorem uł'em neceſſariam habent. Siquidem in illis etiam ſimili modo eorūdem terminorum appoſitio non neceſſariam fieri ɔcluſionem demonſtrat. Si.n. ſumamus aīal omni homini ineſſe, & hoīem omni ei, quod mouetur: animal omni ei quod mouetur ineſſe colligetur. Sed ex eo ſolo ſequi id uidetur, quod de omni neceſſario dr̄, cum ex ſubiecto ſumere nihil licet, de quo quod dr̄, non prædicetur. Nam cum id ita ſe habet, ſumptis iis, quæ ſub B ſunt, tanq̄ partibus quibuſdam ex B, A neceſſario de ipſis prædicari etiam ſumpſit: quippe cum uerum ſit. ſi oīa quæ ſunt ſub B, partes ipſius B ſunt, atq; ita partes, ut in ſub̄a eius contineantur. at ſi aliqua, quæ ſub B ſunt, ſeparari ab ipſo poſſunt, nō amplius A iis, quæ ſub B ſunt, neceſſario inerit. Atq; hæc huius in exiſtente uł'i deceptionis cauſa eſt. Quia.n. in illa A, oīno ineſſe oportet iis q̄ ſub B ſunt, ſi oī B inſit: ſequi uı̄r, ut A, quoq; ſi neceſſario omni B inſit, illis quæ ſub B ſunt, neceſſario inſit: propterea

Qn̄ ex maiora uł'i neceſſaria concluſio quorū neceſſaria ſequentur, & qn̄ non.

ꝙ quæ ſub B, ſunt, partes quædam eius ſunt, Sed cum partes quaſdā ex B eſſe, cōius dicatur, ſenſum affert, ꝙ in ſubſtantia eius ſint. quę cum non ſint, neq; A, neceſſario ipſis ineſt. quod.n. neceſſario ineſt, non nūc tantummodo, ſed poſtea etiam ineſt. iccirco exiſtētem non ponit. In his ſiquidem quod de oī B neceſſario prædicatur, iis quoq; quę ſub B ſunt, in quibus neceſſario eſt, neceſſario inerit. In eo tn̄ quod de oī B, exiſtenter prædicatur, uerum eſt, nihil eſſe ex iis q̄ ſub B ſunt, de quo id non prædicetur, quod de oī B dr̄. propterea ꝙ quāuis ſi iis de quibus ſiue neceſſario ſiue exiſtenter B prædicatur, ineſſe id dicamus quod de oī ipſo prædicatur, uerum ſit: non eſt tn̄ uerum, de quibus B, exiſtenter prædicatur, de iis id qđ de omni B, neceſſario dicitur, neceſſario prædicari. Nam ſicut uerum eſt, ſi quod neceſſario ineſt, ineſſe dicamus: ita ſi quod ineſt, abſolute, neceſſario ineſſe dicamus, uerum non eſt. Exiſtentem autem uniuerſalem ſuppoſitionem eſſe modo etiam ex terminis quos appoſuit, declarauit.

Simili modo quòque, ſi A B priuatiuum ſit. eadem enim demonſtratio eſt.

Simili modo, inquit, etiam, ſi maior uł'is negatiua exiſtens ſit, neceſſariam non fieri concluſionem demonſtrari poterit. Rurſus concluſionem neceſſariā uł'em negatiuam exponemus. atq; in prima figura demonſtrationem facientes uł'em affirmatiuam neceſſariam B C, reciprocabimus. atq; A nulli C: C uero alicui B neceſſario inerit: ex quibus, A alicui B neceſſario non ineſſe colligetur. quod falſum eſt. nulli.n. ineſſe abſolute ſtatuebatur. Si uero in tertia figura demōſtrationem faciamus, A nulli C neſſario ineſſe: & B omni C neceſſario ineſſe habebimus: ipſa.n. hæc iugatio ſtatuebatur: ex quibus rurſus, A alicui B neceſſario non ineſſe conficietur. Quin etiam per eoſdem terminos concluſionem neceſſariam non euadere poſſumus demonſtrare. motus nulli aīali inſit: animal oī homini neceſſario inſit: efficietur, ut motus homini inſit, non tn̄ neceſſario. Sciendum autem demonſtrationem, quā fecit, ſimilem eſſe deductioni ad id, quod fieri non poteſt, non tn̄ eſſe eandem. nam neq; oppoſitum eius, quod colligitur, ſupponebatur: A enim oī C neceſſario inſſe, ei minime opponitur, quæ A omni C ineſſe ait. neq; nulli neceſſario ineſſe, nulli ineſſe eſt oppoſitum. quæ uidelicet ſupponebantur. Sed neq; quod ex ſuppoſitionibus demonſtrabatur, eiuſmodi erat, ut eſſe non poſſet, ut ipſe etiam ſignificauit, ſed falſum tātummodo. nam quod ſuppoſitum fuerat, etiam erat falſum, non tn̄ eſſe non poterat. nq;.n. fieri non poteſt, ut uel quod omni ineſt, neceſſario quoq; alicui ipſi inſit: uel qđ nulli ineſt, alicui ipſi etiam neceſſario nō inſit. ex falſo igitur ſuppoſito falſum ſubſequutum eſt. Sicut.n. ex impoſsibili id quod fieri non poteſt: ita ex falſo falſum ſequitur. Præterea q̄tum ad demonſtrationē attinet, propoſita res confirmata non eſt. neq;.n. ſi omni neceſſario ineſſe utpote falſum ſuſtulerimus ꝙ omni inſit, uerum eſſe cōtinuo neceſſe eſt. ex ſublatione.n. & refutatione alicuius oppoſitum tantūmodo ſtatui cōſueuit. at ea oppoſita non ſunt. Sed neq; ipſe modo huic demonſtrationi fidere admodum uidetur: ſed eo tn̄ utitur, ut oſtendat ſi concluſione neceſſaria ſumpta, falſum ſequitur, ſumpta uero exiſtente

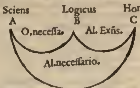
ro exiſtente non ſequiť, oportetq́; ipſam eſſe eiuſmodi, quia propoſitiones etiam eiuſmodi ſunt: exiſtentem eam eſſe poſſe demonſtrari. Non.n.deductione ad id quod fieri nequit, ad demonſtrandum hoc eſt uſus: ſed alia propoſitione pro exiſtente neceſſaria ſumpta, & ex ea, & altera ex poſitis quæ minor erat, quadam ad ratiocinãdum idonea facta iugatione, quodq́; ex ea colligitur, falſo deprehenſo: eo ad demonſtrandum non neceſſariã euadere conclusionem poſtea utitur: Verũtamen ſic quoq; dubitare quiſpiam poſſet, quæ neceſsitas ſit, ut ſi mutato exiſtente in neceſſarium falſum quippiam collectũ fuit, neceſſarium nõ ſit quod colligatur? an quia ex ueris falſum non colligitur. Hoc igitur extrinſecus adiunxit, ſi neceſſaria ſupponatur concluſio, & ad ipſam minor propoſitio, quæ etiam ipſa eſt neceſſaria aſſumatur: falſum quippiam colligi. Poſſemus etiã non neceſſarium, ſed exiſtens eſſe quod colligitur, demonſtrare ſi exiſtens concluſio ſtatuatur, deductione ad id quod fieri non poteſt utendo, ſiquis eiuſmodi fieri eam non concedat: dum aliquid non quod neceſſarium ſit, ſed quod eſſe non poſsit, euenire oſtendimus. Statuatur.n. A omni B ineſſe: B autem omni C neceſſario ineſſe: A omni C, ineſſe dico. nam ſi id non concedatur, oppoſitum eius, A non oĩ C ineſſe uerum erit. ꝙ ſi B omni C neceſſario ineſſe aſſumatur: A alicui B non ineſſe colligetur. quod eſſe nullo pacto poteſt, cũ omni ipſi ineſſe ſtatueretur. At, ſi A omni C neceſſario ineſſe in poſita iugatione ſtatuatur, & oppoſito eius ſumpto, quod eſt, contingit ut A, alicui C nõ inſit B, oĩ C, neceſſario ineſſe aſſumať: contingere ut A alicui B, non inſit, colligetur: id quod nequaq̃ fieri nõ poteſt. non.n. fieri non poteſt, ut quod omni ineſt, poſsit alicui ipſi non ineſſe. Eadem demõſtratio erit, ſi maior uľis negatiua exiſtens, minor uľis affirmatiua neceſſaria ſit. nam ſi in his exiſtentem negatiuam fieri concluſionẽ ſtatuat quiſpiam per deductionem ad id quod fieri non poteſt, in tertia figura demonſtrando quiddam quod impoſsibile ſit, colligemus: ſi neceſſariam quis concedat, nihil impoſsibile conficiemus. Quare ſi exiſtens eſſe quod colligitur poteſt, per deductionẽ ad id quod fieri nequit, neceſſariũ non poteſt: exiſtentem euadere concluſionem perſpicuum eſt. Theophraſtus autem non neceſſariam fieri cõcluſionem in huiuſmodi cõnexione oſtendens ita inquit. Si.n. B neceſſario ineſt ipſi C, ipſi autem B, non neceſſario A ineſt: quod autem nõ neceſſario ineſt, ſeparari poteſt: perſpicuum eſt, ſi A, à B, ſeparetur, à C, quoq; ſeparatum iri. Quare ex poſitis collectio non neceſſaria euadit. Cui demonſtrationi illud etiam adiungit. Simili modo quoq; ſi neceſſaria ſit maior. Nam quia medium non neceſſario ineſt, ſeparari poſſet. ſi id autem ſeparetur, maius quoq; nihilo minus ſeparabitur. ſiquis.n. ita ſumat, de quo B, de eo etiam A, neceſſario dici, tanquam neceſſarias utraſq; ſumit. nam ſi ita non ſumat, falſum eſt. Atq; ita quidem in quibus mixtionibus exiſtens & neceſſaria eſt, utra ipſarum fuerit neceſſaria, exiſtentem concluſionem fieri Theophraſtus demonſtrat.

Theophraſtus.

Et minore neceſſaria ꝯcluſionẽ exiſtentem ſequi.

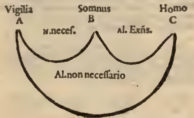
Neceſſariã ex vtriſque neceſſariis ꝯcluſionẽ ſequi.

In particularibus autem ratiocinationibus, ſi uniuerſale ſit neceſſarium, concluſio quoque erit neceſſaria: ſi particulare, non neceſſaria: ſiue priuatiua, ſiue prædicatiua vniuerſalis propoſitio fuerit. Sit primum uniuerſale neceſſarium, et A, omni B neceſſario inſit, B autem alicui C inſit tantummodo: neceſſe ſanè eſt, ut A alicui C neceſſario inſit. C enim ſub B eſt, B autem omni A, neceſſario inerat.

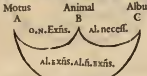
Modus particularis affirmatiu⁹ ex maiori neceſſaria, minori exiſtẽti, ꝯcludens neceſſariã.

Similiter ſi priuatiua ſit ratiocinatio, eadem enim erit demonſtratio.

Similis priora vegatiua.

Si autem particulare ſit, neceſſarium, neceſſaria concluſio non erit. quippe cum occurrat nihil quod eſſe non poſſit: quemadmodum neq; in ratiocinationibus vniuerſalibus. ſimili modo in priuatiuis. termini ſunt, motus, animal, album.

Duo modi particularis ex maiori exiſtenti, minori neceſſaria ꝯcludẽtes de ieſſe.

Cum de duabus iugationibus, quæ in prima figura exiſtũt, in quibus utriſq; uľibus propoſitionibus uľe colligitur, dixerit, ſi mixtæ ex neceſſaria & exiſtente propoſitione ſint utra neceſſaria ſumpta uel neceſſaria euaſura concluſio ſit, uel non neceſſaria: de duabus reliquis nunc diſſerit, in quibus minor ꝓpoſitio particularis affirmatiua, maior uľis uel affirmatiua uel negatiua ſumitur: atq; inquit, in his quoque connexionibus ſi maior neceſſaria ſit, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua fuerit, neceſſariam concluſionem euaſuram, quemadmodum in prioribus: ſi uero minor ſit neceſſaria, exiſtens futurum eſſe quod colligitur. Eodem autem in his quoq; demonſtrationis modo uſus cum maior neceſſaria eſt uľis, neceſſariam ſe concluſionem demonſtrare exiſtimat. ex eo enim, ꝙ A omni B neceſſario ineſt: aliquid uero ex C ſub B eſt: conſequuturum eſſe putat, ut illi quoq; parti ex C, quæ ſub B eſt, A neceſſario inſit. Similis ratio eſt, ſi maior uľis negatiua neceſſaria ſit. Si tñ particulare ſit neceſſarium, non amplius futuram eſſe neceſſariam concluſionẽ aſſerit: cauſamq́; cur id fiat, ſubiungit: quia uidelicet occurrat nihil, quod eſſe nõ poſsit, quemadmodum neq; in uľibus ratiocinationibus: hoc eſt ſi exiſtens concluſio fieri ſtatuatur, nihil quod eſſe non poſsit, id eſt quod ſit falſum,

falſum, ſequatur. queadmodum neq; qñ utræq; erãt uľes, minor uero neceſſaria, in illis.n. neceſſaria ſup poſita concluſione falſum ſeqnebatur: exiſtente ſup poſita non ſequebatur. Nam ſi in uniuerſalibus, A oĩ c exiſtẽter ineſſe ſuppoſuerimus: & B omni c neceſſario iueſſe ſumamus: A alicui B ineſſe in tertia figura colligetur: quod nerũ eſt. Omni.n. ineſſe ſuppoſitũ fuerat. Sicut igitur in illis neceſſaria ſuppoſita concluſione, falſum, exiſtẽte uerum colligebatur: ita in particularibus quoq; erit, ſi minor particularis affirmatiua neceſſaria fuerit. Vel eum inquit {Quippe cum occurrat nihil, quod eſſe non poſsit: Quemadmodum neq; in rõcinationibus uľibus} ob id dicit, quia quemadmodum in illis neceſſaria poſita concluſione cum deductione ad id quod fieri nequit, ad demonſtrationem eius uteremur, nihil ſequebatur, quod fieri non poſſet, ſed falſum tãtummodo, ut ex antedictis declaratum eſt: ſic neq; cum minor particularis affirmatiua ponitur. Si.n. A omni c inſit: B autem alicui c neceſſario inſit: & uelit quiſpiam ꝑ deductionem ad id, quod fieri non poteſt, A alicui c neceſſario ineſſe demonſtrare, oppoſitum eius ſumet, quod eſt, contingere, ut A nulli c inſit: cui adiuncta altera propoſitione, quæ B alicui c neceſſario ineſſe inquit, in tertia figura contingere, ut A alicui B non inſit, colliget: qđ non eiuſmodi eſt, ut fieri non poſſit: omni.n. ipſi ineſſe ſtatuebatur. ita ut ex ꝓbatione hac nihil conficiatur. At, ſi non neceſſariam particularem affirmatiuam, ſed exiſtentem cõcluſionem euadere uelimus demonſtrare per dednctionem ad id, quod fieri nequit: ratio ita progredietur & quiddam quod eſſe non poſsit præter ſuppoſitum colligetur. nam oppoſitum eius, quę ait, A alicui c ineſſe, eſt ea, quę A nulli c ineſſe affirmat: cui ſi aſſumpta altera ſit, id eſt, B alicui c neceſſario ineſt: A alicui B nõ ineſſe colligetur. quod eſſe non poteſt, quia ipſi oĩ ineſſet. Quare ſuppoſitio eſſe nõ poteſt, quæ A nulli c ineſſe ſtatuit: alicui igitur ineſt. Sicut ergo in uniuerſalibus neceſſaria non erat cõcluſio, quia cũ deductione ad id quod fieri non poteſt, utebamur, nihil ſequebatur, quod eſſe nõ poſſet: ſic quoq; in particularibus euenit. Demõſtrationem autem per dednctionem ad id qnod fieri nequit cuius nos meminimus, neq; in uniuerſalibus, neq; in particularibus expoſuit: ſed tantummodo de ea fecit mentionem, propterea ꝙ in ea contingentis & neceſſariæ propoſitionis mixtio efficiebatur, de qua nõdum quicquam diſſeruerat. Poſſumus quoq; hoc quod inquit {Nihil occurrat quod eſſe non poſsit} ita interpretari, ut neq; ad demonſtrationem quam fecit, cum ex ſuppoſito neceſſario falſum ſequi oſtẽderet, neque ad deductionem ad id quod fieri nequit, de quo modo dixi, ſed ad comprobationem ex productione terminorũ referamus. quippe cum his quoq; terminorum demonſtratio conueniat. Sumptis.n. propõnibus in iugatione & mixtione huiuſmodi concluſio exiſtens euadit. fieri autem à nobis non poſſet, ſi in terminis argueretur. Quod autem ita ſi qđ inquit, indicio illud eſt, ꝙ terminos ipſe ſtatim appoſuit. Motio.n. uel omni animali exiſtenter ineſt, uel nulli: animal alicui albo neceſſario ineſt, nam olori ineſt: motio quoq; uel alicui albo ineſt, ſed non neceſſario, uel nulli exiſtenter ineſt. Aduertendum autem eſt, in his non poſſe nos demonſtratione uti, q̃ ad falſum deducit, qua in uniuerſalibus ipſe eſt uſus. Nam ſi poſitum ſit, A alicui c neceſſario ineſſe, utrã ad concluſionem aſſumpſerimus, inepta ad ratiocinandum connexio euadit. Si.n. B alicui c neceſſario inſit, in tertia figura duas particulares affirmatiuas neceſſarias habebimus. Simili modo in prima figura, ſi B c reciprocauerimus. Si autem A omni B & alicui c neceſſario inſit, duas rurſus affirmatiuas in ſecunda figura habebimus: ac demonſtrare nihil licet. licet tñ probationem ex uľibus in particularibus etiam facere. nam cum particulares ab illis in eo tm̃ diſtent, ꝙ particulare quippiam colligunt, ſicut in uniuerſalibus cum exiſtens concluſio ſtatuebatur, nihil quod fieri nõ poſſet, ideſt ꝙ eſſet falſum, ſequebatur: ita in his quoq; exiſtens quidem erit concluſio, ſed particularis: quippe cum hæc ſola inter propoſitiones poſita differentia fuerit. nihilq́; quod fieri nequeat, occurret, ſi exiſtens concluſio ſupponaẽ: quia nulla ad ratiocinandum idonea iugatio euadit, qua qnod fieri non poſsit, demonſtretur. euadit autem, ſi neceſſariam concluſionem ſtatuerimus. Neque ſi maior negatiua uniuerſalis exiſtens ſumatur, demonſtratio procedit: quippe cum rurſus in prima & tertia figura particulares utræq; efficiantur, altera negatiua, altera affirmatiua. uel in ſecunda figura utræq; negatiuæ. Termini uero, quos appoſuit, huic quoque iugationi conueniunt.

Caput undecimum. De mixtione exiſtentis & neceſſarij in ſecunda figura.

IN ſecunda uero figura, ſi priuatiua propoſitio ſit neceſſaria, concluſio quoque erit neceſſaria: ſi prædicatiua, neceſſaria non erit.

Sub intelligendum hic eſt uľis, ut ſit {Si priuatiua propoſitio uľis &c.} de primis.n. ratiocinationibus agit, quę uľibus cõſtant. in connexione enim, in qua particularis priuatiua eſt, quæ quarta iugatio eſt, cũ priuatiua eſt neceſſaria, neceſſaria cõcluſio minime euadit. de uľibus igitur ratiocinationibus accipiendum hoc eſt, de his ſiquidem primum pertractat. id quod etiam progrediendo oſtendit, cum inquit {In particularibus autem ratiocinationibus ſimili modo res ſeſe habebit.} Quæ itaq; de ſecũda figura inquit, iis ſunt conuenientia, q̃ de prima iam demonſtrata ſunt: In illa.n. cum maior propoſitio erat neceſſaria in mixtionibus, neceſſaria quoq; euadebat concluſio. Secunda autem figura à prima ortum habet: reciprocata.n. maiore effecta eſt. & per reciprocationem pleræq; quæ in ſecunda figura fiunt rõcinationes, ad primam rediguntur. nam uľis negatiua in ſecunda figura reciprocata, maior in prima euadit. Qñcunq; igitur ipſa fuerit neceſſaria, neceſſaria quoq; erit concluſio. quia.n. in prima figura maior eſſe debet uľis, ſi rõcinandi uim habitura ſit, oportetq́; ut quæ in ſecũda figura fuerit reciprocata, maior in prima efficiatur, nam ita etiam ſecunda figura exorta eſt: ea eſt propoſitio quæ reciprocaẽ, quæ & uľis eſt, & reciprocata etiam uľis permanet: cuiuſmodi ſola uľis negatiua eſt. hac igitur reciprocata ſecundæ figuræ ad primam reſtitutio fit. Qñ autem hæc eſt neceſſaria, neceſſaria quoque concluſio erit, quia etiam reciprocata neceſſaria permanet, & maior in prima figura euadit. At non ita ſi prædicatiua propoſitio in ſecũda figura neceſſaria fuerit, neceſſaria

ſaria concluſio efficitur:quippe cum ea ſit,quæ in reductione ad primam figuram in minorem abeat:minore autem neceſſaria ſumpta in prima figura exiſtentem concluſionem fieri demonſtratum eſt.

Sit enim primum priuatiua neceſſaria, & A nulli B ineſſe contingat,et A ipſi C inſit tantummodo. Quoniam igitur priuatiuum reciprocatur, B quoq; nulli A ineſſe contingit: A autem omni C ineſt: quare, B nulli C ineſſe contingit: quippe cum C ſub A ſit.

Modus primus cui maior eſt de neceſſario, minor exiſtentes, q̃ maioris reciprocatione oſtẽditur.

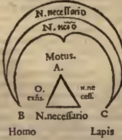

Clara demonſtratio eſt.reciprocata.n.uĩl negatiua, quæ erat neceſſaria, & facta prima figura, qm in illa cum maior neceſſaria erat, neceſſaria quoque erat ꝯcluſio: ſimili modo quoq; in figura hac euenturum eſſe inquit. Nam contingere,ut nulli inſit,qđ in A B propõne dictum eſt,cum contingens negatio ſit,neceſſarium ſignificare manifeſtum eſt.Quod.n. nulli ineſſe cõtingit, neceſſario nulli ipſorum ineſt. Quippe cum non tanquam negatio contingens,ſed tanq̃ cõtingentis negatio ſumpta ſit, & ei æqualem uim habeat,quæ neceſſario nulli ineſſe ait.nam contingere ut nulli inſit, ſimile eſt ac ſi diceremus, non contingere,ut alicui inſit,quod idem eſt ac ſi neceſſario nulli ineſſe quiſpiam aſſerat. quo rurſus etiam utitur, cum inquit {Quare, B nulli C ineſſe contingit: quippe cum C ſub A ſit} Quia.n.ſtatuebatur, A omni C exiſtere, & B nulli A neceſſario ineſſe, efficitur, ut B quoq; nulli C inſit, quod pars quædam erat ipſius A,cui neceſſario nulli ipſum B inerat.

Contingere nulli, & neceſſario nulli ineſſe idẽ eſt.

Simili modo ſe habebit res etiam, ſi ad C priuatiuum ſtatuatur. Si enim A nulli C ineſſe contingit, C quoq; nulli A, ineſſe licet. At A omni B ineſt. Quare C nulli B ineſſe contingit:ſit enim rurſus prima figura.

Secũdus modus, q minore et concluſione reciprocatis mõſtratur.

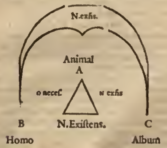

Duæ erant in ſecũda figura ratiocinationes, quæ ex uniuerſalibus propoſitionibus conſtabant, cum interdũ minor uĩis negatiua ſumebatur. quæ utreq; uĩi negatiua reciprocata,& maiore effecta in prima figura ad primam figuram redigebantur. erato; hæc inter eas differentia, ꝙ quæ maiorem uniuerſalem negatiuam habebat, una reciprocatione propoſitam rem colligere demonſtrabatur: quæ minore uniuerſali negatiua conſtabat, duabus reciprocationibus indigebat. quippe cum in hac non ſolum ꝓpõ negatiua,uerumetiam concluſio,quæ etiã ipſa uniuerſalis negatiua erat, reciprocabatur. Quoniam igitur cum minor etiam erat uniuerſalis negatiua in ſecunda figura, ex eius reciprocatione, & ad maiorem tranſlatione prima figura efficiebatur: ſimili modo inquit, etiam ſi minor propoſitio in ſecunda figura uniuerſalis negatiua neceſſaria fuerit, concluſionem quoque neceſſariam euaſuram. quæcunque enim de iugatione priore dicta ſunt, huic quoq; conuenient: niſi ꝙ in hac reciprocare etiam concluſionem opus eſt. quod declarat,cum inquit.

Neque igitur C ipſi C: ſimiliter enim reciprocatur.

Quod addidit (ſimiliter) id ſignificare poteſt uel ſi ſit neceſſaria, quæ reciprocatur, neceſſariam quoque eſſe, eam quæ ex reciprocata euadit: exiſtentem uero, ſi ea ſit exiſtens: uel in neceſſariis ſimili modo ut in exiſtentibus fieri reciprocationem.

Si autem prædicatiua propoſitio ſit neceſſaria, concluſio neceſſaria minime erit. A enim omni B neceſſario inſit: nulli autem C inſit tantummodo: reciprocato priuatiuo prima figura euadit. cum vero priuatiua, quæ ad maius extremum eſt, non eſt neceſſaria neque neceſſariam eſſe concluſionem in prima figura demonſtratum eſt. quare necearia neque in his erit.

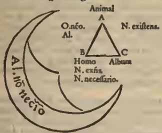

Mod' ex maiori neceſſaria,& minori exiſtenti negatiua, q̃ minore reciprocata mõſtratur.

Neceſſariam non fieri concluſionem in ſecunda figura,cum affirmatiua uniuerſalis ac neceſſaria eſt, altera uniuerſalis negatiua exiſtens: connexione ꝓpoſita per reciprocationem ad primam figuram reducta demonſtrat: quippe cum minor neceſſaria in ipſa efficiatur. Negatiua.n.in prima figura maior eſt in iugationibus ad ratiocinandum idoneis, eo quòd minorem in ea ſemper eſſe affirmatiuam neceſſe eſt. Cum uero negatiua non erat neceſſaria, eõcluſio neceſſaria non efficiebatur.

Si item concluſio eſt neceſſaria, euenit, ut C alicui A neceſſario non inſit. nam, ſi B nulli C neceſſario ineſt: C quoq; nulli C neceſſario inerit. At B alicui A inſit, neceſſe eſt: ſi quidem & A omni B neceſſario inerat. Quare etiam C alicui A non inſit,

inſit, neceſſe eſt. Sed nihil vetat, quo minus, A *eiuſmodi ſuma tur, cui omni* C *ineſſe contingat.*

Idē modus oſtenſus ꝑ īmpoſſibile.

Connexionem, quæ in ſecunda figura uniuerſalē affirmatiuam neceſſariam, uniuerſalem nero negatiuam exiſtentem habet, non ſolum ex reductione ad primam figuram non neceſſarium quippiam colligere demonſtrat. uerum eriam ex eo ꝙ ſi neceſſaria eſſe cōcluſio ſtatuatur, ſalſum colligitur: ſicut in prima etiam figura oſtendit, qñ minor uľis affirmatiua neceſſaria ſumebatur. Statuatur. n. nigatio, & A omni B neceſſario inſit: nulli autem C, inſit tantummodo. Si colligi quiſpiam dixerit, B nulli C neceſſario ineſſe: C quoq; nulli B neceſſario inerit. quia reciprocatur. Quia autem, A etiam omni B ineſſe neceſſario ſtatuebatur: B quoq; alicui A neceſſario inerit: ex quibus in prima figura ex duabus neceſſariis maiore uľi negatiua & minore particulari affirmatiua particulare negatiuum neceſſarium colligetur, hoc eſt, C alicui A neceſſario nō ineſſe: quod falſum eſſe inquit, propterea ꝙ nihil uetat quo minus, quando A nulli C ineſſe ſtatuitur, tunc A eiuſmodi ſit, ut licet C nulli ipſi inſit, quia A nulli C, ineſſe ſtatuitur, uľis. n. negatiua ſecum ipſa reciprocatur, ineſſe tñ ipſi etiā omni poſsit. non. n. prohibetur quin uera ſit negatio, quæ C, nulli A, ineſſe inquit, etiam ſi omni ipſi ineſſe contingat. Quando igitur ita ſumpta negatiua, .i. A, nulli C ineſſe, ut & A omni C, & C omni A, ineſſe contingat, C alicui A, neceſſario nō ineſſe colligatur: falſum erit quod colligitur. Quare ſi concluſio neceſſaria fieri ī poſita iugatione ſtatuatur, falſum erit quod ſequetur. falſa igitur quoq; erit ſuppoſitio. ut . n. ex ueris falſum quid colligatur, fieri non poteſt. Terminos autem etiam appoſuit, in quibus uľis negatiua uera eſſe contingit, licet quod negatur omni ſubiecto etiam uere contingat. Nam ſi ſit A animal: C quod mouetur: poteſt animal nulli ei ineſſe quod mouetur. nō propterea tñ uetitum ipſi eſt, quin ineſſe oī etiam cōtingat. Simili modo quoq; id quod mouetur etiam ſi nulli animali inſit, ut tñ etiā omni ipſi inſit, cōtingit. moueri. n. nulli animali poſsibile eſt, id eſt C, ipſi A, quia uľe negatiuum reciprocatur: ſed tñ etiam omni ipſi contingit. Quãuis. n. animal quiſpiam omni ei quod mouetur, ineſſe poſſe non concedat: contingere tñ ut moueri omni animali inſit, prorſus cōcedet. Quare ſi in aliquibus ineſſe poteſt, qui autem negatiuam particularem concluſionem faciebat, deſtruit: quippe qui alicui neceſſario id non ineſſe demonſtret, quod nulli abſolute ineſſe ſtatuebatur in huiuſmodi propoſitionum mixtione & connexione neceſſariam fieri concluſionem merito falſum eſſe conuincitur. Adde, ꝙ non neceſſariā euadere concluſionem in hac connexione per deductionem quoq; ad id, quod fieri non poteſt, oſtenditur. Nam ſi poſita exiſtente concluſione, & ex oppoſito eius ſumpto ſequitur quiddā, quod eſſe nō poteſt: poſita autem neceſſaria, nihil per deductionem hanc, quod fieri nequeat, demonſtratur: exiſtentem concluſionem nō neceſſariam fieri manifeſtum eſt. Statuatur enim A omni B neceſſario: & nulli C non neceſſario ineſſe: B nulli C ineſſe affirmo: ſi enim id nō eſt, alicui inerit. at, A quoq; oī B neceſſario ineſt: A igitur alicui C neceſſario inerit: qđ quia nulli ipſi ineſſe ſtatuebatur, eſſe nullo pacto poteſt. Si autem in poſita hac iugatione uľe negatiuum neceſſarium colligi quiſpiam dicat, ut B, uidelicet nulli C neceſſario inſit: ſi oppoſitum eius ſumpſerimus, quod eſt contingere, ut B alicui C inſit, & A omni B neceſſario ineſſe aſſumpſerimus. contingere ut A, alicui C inſit, concludetur: quod nequaquam fieri non poteſt. nō . n. quod nulli ineſt, contingere ut alicui ipſorum inſit, eiuſmodi eſt, ut fieri nequeat.

Adde, quòd expoſitis quoque terminis non eſſe cōcluſionem neceſſariam abſolute, ſed neceſſariam tantummodo, dū ea ſunt licebit demonſtrare. Verbi cauſa, ſit A *animal:* B *homo:* C *album. & propoſitiones ſimili modo ſumantur. contingit enim vt animal nulli albo inſit. nulli albo igitur etiam homo non inerit, ſed non neceſſario. contingit enim, vt albus homo efficiatur, non tamen donec animal nulli albo inerit. Quamobrem, dum ea quidem ſunt neceſſaria abſolute, tamen non neceſſaria concluſio erit.*

Dum huiuſmodi eſt connexio non neceſſariā fieri cōcluſionem ex terminorum etiam appoſitione demonſtrat. Nam, ſi ſit A, animal: B homo: C album: A quod eſt animal, cum oī B, qui eſt homo, neceſſario inſit: nulli C, quod eſt album, abſolute inerit. qđ cum explicatione quadam poſuit cum inquit: contingit enim, ut animal nulli albo inſit. licet. n. eiuſmodi id non ſit, ſed aliud tñ quippiam eiuſmodi ſumetur. homo igitur nulli albo inerit, non tñ neceſſario. Tum quid ſit nō neceſſario, & quid ſignificet propoſitio, quæ ait, hominem nulli albo ineſſe, declarans infert. {Contingit enim, ut albus homo efficiatur} qui. n. hominem nulli albo ineſſe inqt, is nullum albū eſſe hominem aſſerit, quod eādem uim habet ac ſi dicamus, nullus homo eſt albus. Cæterum, quãuis uera ſit propoſitio, quæ inquit, nullus homo eſt albus, nō continuo tñ homo aliquis albus neceſſario nō erit. quoad. n. animal albo nō ineſt, eo uſq; neque homo erit albus, non tñ ſemper, neq; neceſſario. Cum uero inquit, non tñ donec aīal nulli albo inerit. Quamobrem dum ea quidem ſunt neceſſaria abſolute, tñ non neceſſaria ꝯcluſio erit, hac additione ſe in mixtionibus cum neceſſariam fieri cōcluſionem inquit. de abſolute neceſſaria intelligere manifeſtat, nō de ea, quæ cum præfinitione neceſſaria eſt. Nonnulli tñ ex interpretibus dū locum de mixtione ꝓpoſitionum explanant, opinionem eius tueri ſe exiſtimantes, non neceſſarium abſolute colligi dicere ipſum aſſerunt, ſed cum præfinitione. dicunt. n. cum animal omni homini neceſſario ineſt, & homo ut in prima figura, omni ei quod mouetur, aut deambulat: concluſionem cum præfinitione neceſſariam fieri. Aīal ſiquidem omni ei ineſt, quod deambulat, aut mouetur, quoad medius terminus, q eſt homo, ipſi ineſt.

non

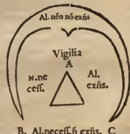
non.n.eiuſmodi fieri concluſionem, cum minor eſt neceſſaria. Nam ſi moueri inſit oī animali & aīal omni homini neceſſario inſit: moueri oī homini neceſſario inerit, nō qnoad ipſi aīal ineſt, ſalſum.n.id eſt, ſed qnoad moueri oī animali ineſt. Sed neq; ita neceſſaram eſſe conclnſionem uelle ipſe declarauit cū huiuſmodi & ita neceſſariam fieri cōcluſionem in ſecunda figura demōſtrarit, qn̄ minor affirmatiua neceſſaria eſt: neq; in eiuſmodi mixtione neceſſariam abſolute fieri concluſionem dixerit. uel ſi etiam hāc ſimilem illi neceſſariam dixiſſet, illi quoq; addidiſſet non abſolute neceſſariam fieri, ſed cum præfinitione, quemadmodum etiam hic fecit. Accedit, ꝙ neceſſarij diſtinctionem quam amici eius ſaciunt, ſe etiā agnoſcere hac additione declarauit: quā prius quoq; in libro de interpretatione iam oſtendit, ubi loquitur de cōtradictione, quæ in futurum tempus de particularibus dr̄. eſſe, inquit, id, qnod eſt, qn̄ eſt,

Neceſſariū ex ſuppi.ne. & non eſſe quod nō eſt, qn̄ non eſt, neceſſe eſt. Nam hoc ex ſuppoſitione & conditione neceſſarium eſt. Magis autem quod hic inquit planum efficietur, ſi terminos ueriores ſumpſerimus. nō.n. ueræ ſunt ꝓpoſitiones in iis, quibus ipſe demonſtrationem fecit. aīal ſiquidem nulli albo ineſſe uerum nō eſt: olori.n. neceſſario ineſt. uel igitur ꝓ albo, id, quod mouetur, ſtatuamus, uel alios ſumamus. Sit igitur in A uigilare, uel moueri, in B ingredi, in C homo. Vigilare ſanè omni ingredienti neceſſario ineſt, ſimili modo etiam moueri: ſed homini nulli inſit. ingredi igitur homini nulli quoque inerit, non tamen neceſſario uel nulli, uel alicui. fieri enim poteſt, ut homo ingrediatur: ſed non tantiſper tamen quoad uigilare uel moueri nulli homini ineſſe uerum fuerit. At cum minor propoſitio eſt uniuerſalis affirmatina neceſſaria, maior uero negatiua uniuerſalis exiſtens: ſi concluſio neceſſaria eſſe ſupponatur, non amplius neque in prima, neq; in tertia figura falſam fieri cōcluſionem uidebimur demonſtrare. in prima quidem figura, quia duæ negatiuæ efficiuntur. A.n. nulli B ineſſe, & omni C neceſſario ineſſe ſtatuitur. ꝙ ſi ſumatur conclnſio, B nulli C neceſſario inerit. qua reciprocata efficietur, ut C nulli B, neceſſario inſit. at B quoq; nulli A ineſt, A enim nulli B ineſſe ſtatuebatur: atq; ita duæ euadūt negatiuæ & ratiocinatione carēs iugatio fit. Sic quoq; in tertia, quia minor negatiua efficitur B nulli C, neceſſario, & A omni C neceſſario ineſſe. An huiuſmodi iugatio quantum ad ſubiectam rem ſpectat, rōcinandi uim nō habet, ſicut quę pauloante dicta eſt, qn̄ maior affirmatiuum neceſſarium habebat. per ipſam tn̄ rōcinatorie affirmatiua propōne reciprocata B alicui A, neceſſario nō ineſſe colligitur: ſicut in illa C, alicui A neceſſario non ineſſe conficiebatur. quod fieri non poſſe uidebatur, propterea ꝙ contingebat, ut aliqn̄ C ipſi A ineſſet. nam cum B nulli C neceſſario ineſt, & C alicui A neceſſario ineſt, B alicui A non ineſſe neceſſario colligit̄. At.n. falſum rurſus eſt, ſi dicamus B alicui B, neceſſario non ineſſe, cum A nulli B ineſſe abſolute ſtatuatur, ſicut paulo ſuperius demonſtratum eſt. quippe cum fieri poſsit, ut B nulli A cum inſit, quia reciprocatur, ita nō inſit ut ipſi ineſſe etiam oī poſsit. Quapropter exiſtens, non neceſſaria concluſio euadet. Idem falſum eſſe etiam in ſecunda figura utriſq; propoſitionibus reciprocatis demonſtrari poterit. Si.n. C nulli B neceſſario ineſſe, & C alicui A neceſſario ineſſe ſumatur, per reciprocationē & concluſionis & propoſitionis affirmatiuæ neceſſariæ, quæ poſita eſt: B alicui A, non ineſſe neceſſario colligitur, quod ſalſum eſt. Abſolute.n. nō ineſſe ſtatuebatur, ut ineſſe etiam poſſet. In terminis quoq; neceſſariam non effici cōcluſionem in hac iugatione, uidere licet. Aīal.n. nulli ei quod mouetur, ineſt, & omni homini neceſſario ineſt; unde moueri nulli homini non neceſſario tamen inerit.

In particularibus autem ratiocinationibus ſimili modo res ſeſe habebit. Quando.n. priuatiua propoſitio vniuerſalis fuerit & neceßaria, concluſio etiam erit neceßaria: quando vero prædicatiua vniuerſalis neceſſaria fuerit, priuatiua autem particularis non neceſſaria, neceſſaria concluſio non erit.

In iugationibus, quę particularia colligunt, idem euenturum ait. ſi enim uniuerſalis negatiua neceſſaria ſit, neceſſaria quoque erit concluſio: ſi affirmatiua ſit, neceſſaria ſiue particularis, ut in tertia ratiocinatione, quæ ex maiore uniuerſali negatiua, & minore particulari affirmatiua conſtat: ſiue uniuerſalis, ut in quarta, quæ maiorem habet uniuerſalem affirmatiuam, & minorem negatiuam particularem: concluſio neceſſaria minime erit.

Ac primum quidem ſit priuatiua vniuerſalis & neceſſaria, & A nulli B ineſſe contingat, et alicui C inſit. quoniam priuatiuum reciprocatur, B quoq; nulli A ineße cōtinget: at A alicui B ineſt. Quare efficietur, vt B alicui B neceſſario non inſit.

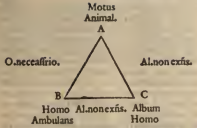
Mod⁹, cuius maior de neceſſario minor exn̄s negatiua maioris reciprocatione oſtēſa.

In tertia iugatione ratiocinationum ſecundæ figuræ quo pacto ſi uniuerſalis negatiua neceſſaria ſit, neceſſaria quoque euadat concluſio, demonſtrat. Quia enim uniuerſali priuatiua reciprocata prima figura efficitur, quarta uidelicet eius ratiocinatio, quæ ex maiore uniuerſali negatiua neceſſaria conſtituitur, in qua neceſſaria cōcluſio fit: in ſecunda quoque figura, ſi ita ſeſe habuerint propoſitiones, neceſſariam particularem negatiuam concluſionem futuram perſpicuum eſt.

Rurſus prædicatiua vniuerſalis & neceſſaria ſit, & ad B, prædicatio ſtatuatur. Si igitur A omni B neceſſario ineſt, & idem alicui C non ineſt: B quidem non ineſſe alicui C. ſed non neceſſario manifeſtum eſt. Iidem enim termini ad demonſtrationem ſuppetent, qui in vniuerſalibus ratiocinationibus ſumebantur.

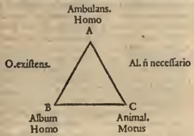
Sed

Alius mod' negatiuis, quo ad modos idem, uarius quo ad propoſitiones.

Sed neque ſi priuatiuum ſit neceſſarium cum particulariter ſumitur, erit neceſſaria concluſio: quippe cum per eoſdem terminos demonſtratio efficiatur.

Particularis modus negatiuus quo ad modos inutilis.

Cum particularis affirmatiua eiuſmodi connexione neceſſaria eſt, neceſſariam non fieri cóclusionem, quaſi manifeſtum prętermiſit: propterea ꝙ minor neceſſaria affirmatiua tertiæ ratiocinationis in ſecunda figura per ſimilem reciprocationem ad primam figuram redigatur. Quin demonſtrari etiam ꝑ terminos poteſt, ſi ſumatur aial ineſſe nulli ei, quod mouetur, & alicui albo neceſſario ineſſe, quia olori ita ineſt: moueri.n. alicui albo quidem nó inerit, ſed nó neceſſario tñ. Quocirca hac omiſſa ad quartam iugationem tranſiit, in qua maior propoſitio uľis affirmatiua, minor particularis negatiua conſtituitur. Ac demonſtratio quidem in exiſtentibus non per reciprocationem, ſed per deductionem ad id, quod fieri non poteſt: in neceſſarijs per expoſitionem, atq; ex eo efficiebatur, ꝙ aliquid cui non ineſſet, ſumebatur. In hac autem iugatione ultra propoſitio neceſſaria ſit, neceſſariam non euadere concluſionem oſtendit: ac primum quo pacto ſi uľis affirmatiua ſumatur neceſſaria, neceſſarium quicquã minime concludatur. atq; id termininorum appoſitione declarat. atq; ipſe quidem per eoſdem terminos demonſtratum iri aſſerit concluſionem neceſſariam nó futuram, cum uľis affirmatiua neceſſaria ſumitur: quibus in ea demonſtrabatur, quæ ex duabus propoſitionbus uľibus conſtat, qñ affirmatiua erat neceſſaria. erant autem ibi termini animal, homo, album. Quia.n. animal omni homini neceſſario ineſt, & alicui albo abſolute non ineſt: homo quoq; alicui albo abſolute non inerit. Sed qm̃ propoſitiones ueræ non ſunt, ſicut neq; in uniuerſalibus: quippe cum ea, quæ inquit, aĩal alicui albo abſolute non ineſſe, non exiſtens ſit, ſed neceſſaria, in aliis terminis demonſtremus. Moueri omni ambulanti neceſſario ineſt: ſi autem alicui homini etiam non inerit tãtummodo, efficietur, ut homo quoq; aliquis non ambulet, ſed id tñ non neceſſario. Sed neq; ſi priuatiua particularis neceſſaria ſumatur, neceſſaria erit concluſio. Termini ſint hi. Vigilare oĩ grammatico exiſtenter inſit, alicui uero homini neceſſario non inſit, ut dormienti. fit, ut aliquis homo nó ſit grammaticus, non tñ neceſſario. Item, animal inſit oĩ ei quod mouetur: & alicui albo neceſſario non inſit. moueri alicui albo non neceſſario nó inerit. præterea bipes oĩ uigilanti inſit, non inſit autem neceſſario alicui aĩali: uigilare inerit non oĩ animali, ſed nó neceſſario. Dixit autem ipſe(quippe cum per eoſdem terminos demonſtratio efficiat uno ſolo trãſmutato, in quibuſdam.n. exemplaribus particula hæc adiuncta reperitur. Sed ita legatur, uera eſſe res minime uidebitur. In uniuerſalibus.n. termini erãt, animal, homo, album. Quibus ita ſe habentibus uľis affirmatiua erat neceſſaria, non negatiua particularis, id quod nunc propoſitum eſt. Sed neq; ſi ubi eſt homo, album. ſtatuerimus, ut animal omni albo inſit exiſtenter: nam etiam hæc falſa erit. Neq; ſi in A, album, in B, hominem, in C, animal quiſpiam ponat, ut album ſicut omni homini ineſt, ita alicui animali neceſſario non inſit. prima.n. propoſitio falſa eſt, & concluſio neceſſaria. atq; huiuſce rei id in cauſa eſt, ꝙ neque in uľibus propoſitionibus termini hi ueri erãt, quemadmodum oſtẽdimus, cum pro albo motionem ſumeremus. Sicut igitur ibi loco albi motionem ſumebamus: ſic quoq; hic ſi loco hominis moueri ſtatuamus, & album ipſum remaneat, uerũ erit quod dictum eſt. Inerit.n. aĩal omni ei quod mouet, exiſtẽter, & animal alicui albo, ideſt niui neceſſario nó inerit: & moueri quoq; alicui albo, non tñ neceſſario nó inerit. Vno igitur tantum mutato facta demõſtratio eſt. Poſſumus tñ etiam hoc quod inquit. {Per eoſdem terminos} ita interpretari perinde ac ac ſi dixiſſet, per eadem, & eodem modo: ideſt ex terminis, & eorum appoſitione quoque in his demonſtratio. Sed quærere merito in hac iugatione quiſpiam poſſet, quid ſit in cauſa cur cum in ea particularis eſt neceſſaria, concluſio neceſſaria non efficiatur, ſi per expoſitionem uľis reddatur negatiua? Nam qñ A, omni B, neceſſario, alicui autem C, nó neceſſario inerat: ſumens quicpiam ex C, cui A, neceſſario non inerat, quod erat D, uľem negatiuã neceſſariam A D, faciebat: deinde ea reciprocata D, nulli A, neceſſario ineſſe ſumebat. At A, omni B, neceſſario ineſſe ſtatuebatur: D igit̃ nulli B, neceſſario inerat, & B, nulli D, ſimili modo. Sed quia D, pars quædã erat ex C B, alicui C, neceſſario non ineſſe demõſtrabatur. Si igitur nunc particularis neceſſaria negatiua ꝑ expoſitionem uľis neceſſaria negatiua fieret: utriſq; propoſitionibus reciprocatis iugatio in prima figura cõſtitueretur, quæ ex uľi negatiua neceſſaria, & uľi affirmatiua exiſtẽte ſit, ex quibus neceſſariam effici concluſionem ſtatuebatur. D.n. nulli A, neceſſario ineſt, A omni B, exiſtenter ineſt: D igitur omni B, ineſt neceſſario. At ſi id eſt, B quoq; nulli D, neceſſario ineſſe concedetur. Quia autem D, pars quædam eſt ipſius C B, alicui quoq; C, neceſſario non inerit. Atenim in terminis non fieri neceſſariam cóclusionem oſtendit. Animal.n. omni ei quod mouetur, cum inſit, alicui albo neceſſario non ineſt. & moueri alicui albo non ineſt, ſed nó neceſſario. id quod indicio eſſe debet, ꝙ i mixtione ex neceſſaria & exi-

In mixtione ex neceſſaria ex exiſte neceſſariam nō fieri concluſionem.

ſtente propoſitione neceſſaria ex ſententia ipſius concluſio nō efficiatur, cum in materia aliqua examinationem facit: & non adhibet id quod de nullo neceſſario dicitur: in quo ſeductio contingit: quippe cum exiſtens,& non neceſſaria concluſio fieri reperiatur. Nam ſi eſſent uera q̃ dicta ſunt, in hac quoque connexione neceſſaria euadere concluſio, ſicut demonſtraui, prorſus debuiſſet. Ex eo ſiquidem ꝙ altera propoſitio eſt exiſtens, exiſtentem quoq; in materia concluſionem reperiri, inde perſpicuū eſt. ꝙ ſi duæ neceſſariæ in hac iugatione ſumptæ ſint, ꝯcluſionē exiſtentem in materia inuenire nō amplius poſſumus. Statuatur.n.aial omni homini neceſſario ineſſe,& alicui albo neceſſario non inſit, ut nulli efficietur, ut homo quoque alicui albo. neceſſario non inſit: Quemadmodum neq; animal. Hæc ſiquidem ex poſitis concluſio erit.

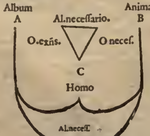
Caput duodecimum. De mixtione exiſtentis & neceſſarij in tertia figura.

IN vltima ſanè figura, cum vniuerſales ſunt termini ad medium,& prædicatiuæ vtraque propoſitiones: vterlibet fuerit neceſſarius, neceſſaria quoq; concluſio erit. at ſi altera priuatiua, altera fuerit prædicatiua, cum priuatiua neceſſarium habet, concluſio eſt neceſſaria: cum prædicatiua, non eſt neceſſaria. Sint.n. primum vtraq; prædicatiuæ propoſitiones,& A,& B, omni C inſint: ſed A C ſit neceſſaria: quoniam B omni C ineſt, C quoq; alicui B, inerit, propterea quòd particulare cum vniuerſali reciprocatur: vt ſi A, omni C, neceſſario ineſt,& C alicui B ineſt, A quoq; alicui B, neceſſario inſit. B enim ſub C, eſt. Fit igitur prima figura.

Mod' ex maiori neceſſaria, minori exñti vlibus affirmatiuis.

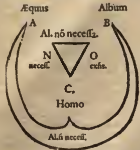
Simili modo demonſtrabitur, ſi etiam B C ſit neceſſaria: quippe cum C cum aliquo A, reciprocetur. Quare, ſi B omni C neceſſario ineſt, C autem alicui A ineſt, efficietur, vt B quoque alicui A, neceſſario inſit.

Oppoſit' ſuperiori modo' penes modos.

Tranſit ad tertiam figuram, atque in hac quoq ue cum neceſſaria altera propoſitio eſt, altera exiſtēs, quando neceſſaria, quando exiſtens concluſio efficiat, oſtendit. In qua ſimili modo reductione ad primam figuram per reciprocationem facta & neceſſaria & exiſtens concluſio euadere demonſtratur. Nam ſi in tertia figura neceſſaria ea propoſitio ſtatuatur, quæ reducta iugatione ad primam figuram maior fiat, neceſſaria erit concluſio: exiſtens uero, ſi in minorem abeat propoſitio. Nam cum utræq; uniuerſales ſunt affirmatiuæ utralibet neceſſaria ſumatur, neceſſaria euadet concluſio. Seruata enim uniuerſali affirmatiua neceſſaria, & altera exiſtente reciprocata, & particulari exiſtente effecta maiorem uniuerſalem affirmatiuam neceſſariam,& minorem particularem affirmatiuam exiſtentem habebimus: ex qua iugatione concluſio neceſſaria euadit. Si.n. A omni C neceſſario inſit: B autem omni C inſit exiſtēter, B C reciprocata, C alicui B inerit. at A quoque omni C neceſſario ineſſe ſtatuitur: Quocirca ex his, A alicui C neceſſario ineſſe colligetur. Cum uero inquit, {B enim ſub C, eſt} iccirco appoſuit, ut primam figuram fieri oſtendat, atque in ipſa minorem C B eſſe. propterea.n. fit ut A, cum omni C neceſſario inſit, ipſi B etiam inſit. Verùtamen ſi etiam è cōtrario B ſumatur omni C neceſſario ineſſe, A autem omni C ineſſe tantummodo: neceſſaria concluſio efficietur. Reciprocabimus enim A C exiſtentem, & C alicui A inerit. B autem omni C, neceſſario ineſſe ſtatuebatur. ex quibus duabus propoſitionibus B, alicui A, neceſſario ineſſe colligetur. Sed quia particulare negatiuum neceſſarium reciprocatur: A quoque alicui B inerit: quippe cum oporteat, ut terminus is in concluſione ſit, qui prædicetur, qui maior poſitus fuerat. Vnde in iugatione huiuſmodi reciprocare etiam concluſionem opus eſt. Ipſe tamen reciprocationem hanc concluſionis fortaſſe quia erat manifeſta, omittendam cenſuit: ſolumq; id B, uidelicet alicui A, neceſſario ineſſe demonſtrauit, propterea ꝙ omni C, neceſſario ineſſe ſtatuebatur. Sed rurſus, ut dixi, B reciprocemus etiam oportet, ut non alicuius alterius, ſed rei propoſitæ demonſtratio efficiatur. Quia enim A maior terminus ſtatuitur, is in concluſione prædicari etiam debet.

Sit rurſus A C priuatiuum,& B C affirmatiuum,& neceſſitas priuatiuo adiungatur. Quia igitur affirmatiuum reciprocatur, C alicui B inerit, A autem nulli C neceſſario inerit,& alicui B neceſſario non inerit. B enim ſub C, eſt.

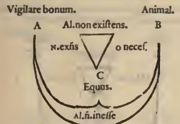

Mod' ex maiori neceſſario, minori exñti, diuerſis in qualitate.

At ſi affirmatiuum ſit neceſſarium, neceſſaria concluſio non

non erit. Sit enim B C *prædicatiuum & neceſſarium:* A C *autem priuatiuum & non neceſſarium: quia prædicatiuum reciprocatur,* C *quoq; alicui* B *neceſſario inerit. Quare, ſi* A *nulli* C, *&* C *alicui* B *ineſt:* A *quoq; alicui* B, *non inerit, ſed non neceſſario. quippe cum in prima figura cum priuatiua non eſt neceſſaria, neque concluſionem eſſe neceſſariam demonſtratum ſit.*

Oppoſit⁹ ſuperiori, penes modos.

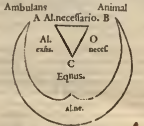

Adde quòd ex terminis quoque eſſe manifeſtum poteſt. Sit enim A *bonum,* B *animal,* C *equus, Bonum ſanè nulli equo ineſſe contingit, animal vero omni equo inſit neceſſe eſt: at non eſt neceſſe, vt animal aliquod non ſit bonum, ſi modo omne id eſſe bonum contingit. nam, ſi id fieri non poteſt, vigilare & dormire terminum ſtatuemus: quippe cum horum capax omne animal ſit.*

In iugatione quoq;, quæ ex maiore u l̃i negatiua neceſſaria, & minore u l̃i affirmatiua exiſtente conſtat, neceſſariam fieri concluſionem, ex eo oſtendit, ꝙ reciprocata affirmatiua prima figura efficitur, q̃ maiorem u l̃em negatiuam neceſſariam habet. A. n. nulli C neceſſario inſit: B autem oĩ tantũmodo inſit. reciprocata B C, fit, ut C alicui B inſit. at A quoq; nulli C ineſſe neceſſario ſtatuebatur. A igitur alicui B neceſſario non inerit. Si autem B C, affirmatiuum, u l̃e & neceſſarium ſit, concluſio neceſſaria nõ erit. Propterea ꝙ B C propoſitio affirmatiua neceſſaria reciprocatur: ea uero reciprocata & particulari neceſſaria effecta, in prima figura iugatio euadit, quæ minori neceſſaria, maiore exiſtente conſtat. Ita enim fiet, A nulli C ineſt: C alicui B, neceſſario ineſt: A igitur alicui B non ineſt, ſed non neceſſario ineſt: A igitur ꝑ teciprocationẽ neceſſariam concluſionẽ non fieri demonſtrauit, quia in prima figura neceſſaria minor efficitur, terminos quoq; apponit, quibus concluſionem in hac connexione neceſſariam non eſſe oſtẽdit. Termini, quos ſumit, ſunt, in A, bonum, in B, animal, ĩ C, equus. Bonum. n. nulli eqno ineſt: animal omni equo neceſſario ineſt: bonum igitur alicui animali nõ inerit, non tñ neceſſario. cum uellet autem ſignificare ſe negatiuam exiſtentem ſumpſiſſe & nõ neceſſariam, inquit (bonum ſanè nulli equo ineſſe contingit) nt uidelicet contingenter non neceſſario non ineſſe id declaret. Non. n. contingentem ꝓpoſitionem ſumit, ſed eiuſmodi ut non neceſſarium tantummodo indicet. Cum item ſubdit (at non eſt, neceſſe, ut animal aliquod non ſit bonum) perinde eſt ac ſi dixiſſet, bonum alicui animali non ineſt, ſed non neceſſario tñ nõ ineſt. Quod quo pacto nerum ſit, declarat, cum infert (ſi modo omne id eſſe bonũ contingit) tunc ſiquidem exiſtentet alicui animali bonum non inerit, ſi etiam omni ipſi ineſſe id cõtingit. Sed quia non omne animal boni eſſe capax uidetur, tranſmutandus, inquit, terminns, eſt, & loco boni, uigilare uel dormire ſtatuendũ. ſi. n. id nulli equo inſit, & animal neceſſario omni equo inſit: fiet ut uigilare & dormire alicui animali non inſit, nõ tamen neceſſario: id quod ſignificat, cum inquit: quippe cũ horum capax omne animal ſit. nam ſi omne animal dormiendi & uigilandi eſt capax: nullum erit, cui uigilare uel dormire non ineſſe neceſſario poſsit.

Non omne animal boni eſt capax.

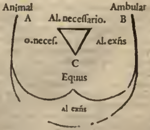
Ac ſi termini quidem vniuerſales ad medium ſint, quando neceſſaria erit concluſio, dictum iam eſt. At ſi alter vniuerſalis, alter particularis ſit, cum vtrique ſunt prædicatiui, neceſſaria euadit concluſio, ſi vniuerſale neceſſarium fuerit. demonſtratio eadem, quæ prius eſt. particulare enim prædicatiuum reciprocatur. Nam, ſi B *omni* C *inſit, neceſſe eſt,* A *autem ſub* C *eſt,* B *quoq; alicui* A *inſit neceſſe erit. Si autẽ* B *alicui* A: A *quoq; alicui* B *inſit. quia reciprocatur, neceſſe eſt.*

Mod⁹ ex prima exiſtenti minori neceſſaria, particularis affirmatiuus.

Vbi de mixtione connexionũ ex utriſq; u l̃ibus ſatis docuit, deinceps de iis inquit, q̃ particularem alterã habent. Qñ igitur altera fuerit u l̃is, altera particularis, ſi utręq; ſint affirmatiuæ, & ad u l̃em neceſſitas adiungat, cõcluſio quoq; erit neceſſaria: quippe cũ reciprocata particulari affirmatiua exñte prima figura rurſus efficiat, quæ maiorẽ neceſſariã habet. Nam primũ id oſtendit, minore u l̃i affirmatiua neceſſaria & maiore particulari affirmatiua exñte ſumpta. A. n. alicui C ineſſe ſumit, & B oĩ C neceſſario ineſſe: qua poſtea ſeruata priorẽ, A C, reciprocat. & ſumit C alicui A ineſſe. hoc. n. ſignt̃, cum inqt (A autem ſub C eſt) ꝑ reciprocationẽ. n. ita fit. Cũ ex his in tertia primæ figuræ cõnexione B, alicui A, neceſſario ineſſe colligit. At ſi B alicui A, A quoq; alicui B ineſt. id. n. cũ A, maius extremũ ſit, debebat demõſtrari. Demonſtratũ igit̃ ita eſt, qđ propoſitũ fuit, particulari affirmatiua exñte reciprocata, q̃ A C, erat: & B C cõcluſione particulari neceſſaria affirmatiua collecta.

Simili modo quoq; ſi A C, *vniuerſale fuerit neceſſarium.* B *enim ſub* C, *eſt.*

Modus præcedenti oppoſit⁹ penes propoſitionum quantitatem.

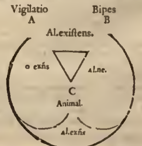
Simili modo inquit neceſſariam futuram eſſe cõcluſionem, ſi maior quoq; affirmatiua u'lis neceſſaria, & minor particularis affirmatiua exiſtens ſumatur. rurſus.n.hac reciprocata maior u'lis affirmatiua neceſſaria in prima figura efficitur, atq; ideo particularis affirmatiua neceſſaria concluſio etiam euadit. Verũtamen in ſuperiore cõnexione oportebat, ut cõcluſione quoq; reciprocaremus: in hac quę maiorem u'lem affirmatiuam neceſſariam habet, ſolam minorem ꝓpoſitionem reciprocamus. Statim cãm cur neceſſaria euadat concluſio, ſubiungit, cum ait. B enim ſub C eſt. & ſimul A, C, propoſitionis minoris, quæ eſt particularis affirmatiua, reciprocationem ſignificat.

Si autem particulare eſt neceſſarium, neceſſaria concluſio minime eſt. Sit enim B C particulare, & neceſſarium: A vero omni C inſit, ſed non neceſſario B C, reciprocato prima figura efficitur. atque vniuerſalis quidem propoſitio non neceſſaria, particularis neceßaria eſt. At, quando ita ſeſe habebant propoſitiones, concluſio neceßaria non erat. Quare neque in his erit.

Si particularis ꝓpoſitio neceſſaria ſumatur, concluſio neceſſaria non amplius euadit: propterea ꝙ ita minor propoſitio iu prima figura efficitur neceſſaria: quæ cum erat neceſſaria, & maior exiſtens, cõcluſio quoq; ipſa exiſtens efficiebatur. B enim alicui C neceſſario inſit: & A oĩ C exiſtenter inſit. Si B C reciprocemus, ſeruata A C u'li exiſtente, aliter enim non poteſt: fit, ut A omni C, inſit, & C alicui B neceſſario inſit. propoſitionibus uero ita conſtitutis in prima figura neceſſaria concluſio minime fiebat.

Ex terminis quoque perſpicuum idem fit. Si.n. A, vigilatio: B bipes: C animal: B quidem alicui C inſit, neceße eſt: A autem omni C, ineße contingit. & A ipſi B ineße non eſt neceßarium. Non enim vt bipes quicpiam dormiat, vel vigilet, neceße eſt.

Mod' ex maiori exiſtenti, minori neceſſaria particularis affirmatiua.

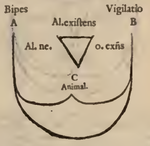
Neceſſariam non fieri concluſionem in huiuſmodi iugatione appoſitione etiam terminorum declarat. ſumit.n. in A uigilationem, in B bipes, in C aíal. nam bipes alicui animali, utputa homini neceſſario ineſt. Vigilatio autem oĩ animali exiſtenter tãtum. ex quibus fit, ut uigilatio alicui quoq; bipedi, ſed nõ neceſſario inſit. Rurſusq; hic A, inquit, omni C, ineſſe contingit, ut ineſſe id non neceſſario ſignificet, Aduertendum.n. eſt hic quoq; ipſum contingere, ꝓ exiſtere abſolute ſumere, ſicut in neceſſariarum ꝓpoſitionum reciprocatione fecit. Cum uero inquit, non.n. ut bipes quicpiã dormiat, uel uigilet, neceſſe

Cõtingere ꝓ exiſtere.

eſt: id propterea ſubiungit, ut uigilationem ineſſe alicui animali ita contingere oſtendat, ut ineſſe nulli etiam contingat. Si.n. aliquod animal neceſſario dormiret, uigilatio omni animali nequaquam contingenti modo ineſſet. Poteſt etiam hoc ita eſſe dictum, ut uigilationem alicui animali ineſſe, ſicut nõ ineſſe contingere demonſtretur.

Simili modo per eoſdem terminos demõſtratio efficietur, ſi quoque A C, & particularis & neceßaria fuerit.

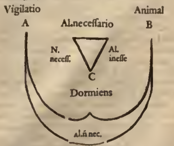
Mod' ex ꝓpoſitionum qualitate ſuperiori oppoſitus.

Per eoſdem terminos, inquit demõſtratum etiã iri neceſſariam cõcluſionem non fieri, ſi maior A C particularis neceſſaria affirmatiua, B C autem u'lis affirmatiua exiſtens ſumať: Verũtamen transmutandi termini ſunt, propoſitioq; ipſorum eſt alternanda. nam, ſi eodem modo collocentur, propoſitiones ueræ non erunt. ſtatuendum igitur eſt in A bipes, in B uigilationem. ita enim fiet, ut bipes rurſus alicui animali neceſſario inſit, uigilatio uero omni animali exiſtenter inſit: atq; iccirco bipes alicui animali etiam inſit, ſed non ex neceſſitate. Nihilo minus idem poſſumus demonſtrare, ſi reciprocata particulari affirmatiua neceſſaria atque ad primam figuram redacta, minorem in ea neceſſariam fieri oſtenderimus. ubi tamen cõcluſio quoque reciprocanda eſt.

At ſi alter ex terminis prædicatiuus, alter ſit priuatiuus, quando vniuerſale priuatiuum & neceſſarium fuerit, concluſio quoque erit neceſſaria. Si.n. A, nulli C, ineſſe ex neceſſitate contingit, B autem nulli C, ineſt. A non ineſſe alicui B, neceſſe eſt.

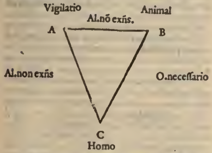
Mod' ex maiori negatiua u'li de neceſſario minori affirmatiua, particulari exiſtẽti.

Quando autem affirmatiuum neceßarium poſitum fuerit, ſiue vniuerſale ſiue particulare, vel priuatiuum particulare: neceßaria concluſio non erit. nam reliqua eadem quæ in prioribus, dicemus. Termini quando vniuerſale prædicatiuum

tiuum neceſſarium eſt, ſunt, vigilatio, animal, homo: & homo eſt medium.

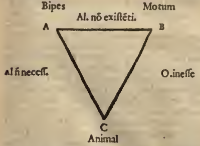
Mod' ex maiori particulari negatiua exiſtenti, minori affirmatiua & neceſſario.

Quando autem particulare prædicatiuum eſt neceſſarium, vigilatio, animal, album. Animal enim alicui albo inſit, neceſſe eſt vigilatio nulli vt inſit, contingit. & alicui animali non ineſſe vigilationem non eſt neceſſe.

At cum priuatiuum particulare eſt neceſſarium, termini erunt, bipes, quod mouetur, animal: atque animal medium erit.

Cum altera priuatiua eſt, altera affirmatiua, ſi priuatiua uł'is ſit & neceſſaria, neceſſariam quoq; futuram eſſe concluſionem inquit: de iis.n.in præſentia agit, quæ particularem alteram habent, ſi affirmatiua ſit neceſſaria, exiſtentem & non neceſſariam. Cũ in his quoq; ea eſt, ꝙ priuatiua ſi eſt uł'is, maior in prima figura euadit cum affirmatiua reciprocatur. ut ſi ea neceſſaria ſit, neceſſaria quoq; cõcluſio fiat. Breuiter autem de cõnexione hac inquit, eo ꝙ mixtio huiuſmodi nota iam eſt. Si autem hæc neceſſaria non ſit, ſed affirmatiua, quia minor in prima figura efficitur, exiſtens concluſio euadit. Nam, ſi A nulli C ineſſe ex neceſsitate contingit, ideſt neceſſario nulli ineſt: B autem alicui C ineſt: B C, conuertetur, & C alicui B inerit. at A C, maior remanet, cum uł'is negatiua neceſſaria ſit: icirco fit, ut A alicui B neceſſaria non ineſſe colligatur. Sed, ſi affirmatiuum neceſſarium ſit uel uł'e uel particulare, ut maior uel uł'is negatiua exiſtens, uel particularis negatiua exiſtẽs, minor uero uel uł'is affirmatiua neceſſaria uel particularis affirmatiua pari modo neceſſaria ſit: qñcunq; uł'is negatiua maior exiſtens, particularis affirmatiua neceſſaria effecta: & particularis negatiua exiſtẽs ad uł'em negatiuam neceſſariam reducta fuerit: neceſſarium nihil colligetur. propterea ꝙ minore reciprocata, quando eſt particularis, prima figura efficitur, quæ minorem habet neceſſariam. De prima.n. figura quæ ex recipocatione hac fit intelligens, dixit: {Nam reliqua etiam eadem quæ in prioribus, dicemus} Quinetiam terminorum appoſitione concluſionem neceſſariam minime fieri oſtendit. In A enim uigilationem, in B animal, in C album ſtatuit. Nam uigilatio nulli ut inſit, contingit: animal alicui albo neceſſario ineſt: Vnde uigilatio alicui animali non ineſt, nõ neceſſario tñ. hoc.n.ſignificat cum inqnit & alicui animali non ineſſe uigilationem nõ eſt neceſſe. Si autem uł'e affirmatiuum neceſſarium, & altera maior propoſitio particularis negatiua exñs ſit: terminis quoque appoſitis neceſſariam non fieri concluſionem manifeſtat. In A uigilationem, in B animal, in C hominem locat. Animal quippe oĩ homini neceſſario ineſt: uigilatio alicui homini non ineſt. Vigilationem alicui animali abſolute, non neceſſario ineſſe colligitur. Ipſe tñ in demonſtratione hac prius de iugatione ea egit, quæ uł'i affirmatiuo neceſſario, & particulari negatiuo exiſtente cõſtat: quæ ſextæ ratiocinationis eſt. Deinde ita de ea, quæ particulare affirmatiuum neceſſarium, & uł'e negatiuũ exiſtens habet. cui ſoli connexioni demonſtratio congruit, quæ per reciprocationem fit. quã quidem demõſtrationem ut dixi, ſignificans, dixit {Nã reliqua etiam eadem, quæ in prioribus, dicemus.} Non.n.per reciprocationem demonſtratur, qñ minor uł'is affirmatiua, ſiue neceſſaria fuerit, ſiue exñs. Cęterum neq; ſi particularis negatiua neceſſaria ſit, concluſio eſt neceſſaria. Sicut.n.in ſecunda figura in quartæ ratiocinationis connexione utralibet fuiſſet neceſſaria, neceſſaria cõcluſio non efficiebatur, propterea ꝙ huiuſmodi cõnexio per reciprocationem ad primam figuram redigebatur: ſic in tertia figura in ſexta ratiocinationis iugatione, utralibet ſit neceſſaria, concluſio neceſſaria minime euadit. Qñ igitur affirmatiua uł'is eſt neceſſaria, neceſſariã concluſionem non effici terminis modo paulo ſuperius demonſtratum eſt. Qñ uero particularis negatiua eſt neceſſaria, terminos in A, bipes, in B, qđ mouetur, in C, animal ſtatuit. Bipes.n. alicui aĩali neceſſario non ineſt, moueri omni animali ineſt: unde bipes alicui, quod mouetur, non ineſt: ſed non neceſſario. Nam, ſi cum dicimus, bipes alicui quod mouetur, non ineſt, idem ſignificat, perinde ac ſi diceremus, aliquod bipes nõ mouetur: eo ꝙ nullum bipes neceſſario nõ mouetur, bipes alicui quod mouetur, neceſſario non ineſſe uerum non erit. in exemplari autem {Bipes medium eſt} legitur, ex errore eius, qui à principio librum deſcripſit. non.n.bipes, ſed aĩal medius terminus ſumendus eſt. id quod ex appo-

ſitione terminorum deptehendi etiam poteſt. primum.n.bipes cõmemorauit,cum in hac figura ultimum ſtatuere medium ſoleat. In hac igitur non bipes medium,ſed animal dictum eſſe cenſendum eſt. ſi.n.bipes ſit medium, neuter ex aliis terminis neq; quod mouetur, neque aĩal alicui ipſi neceſſario non inerit. At uero quæcunq; in ſecunda figura in quarta connexione iam diximus,quę particularem negatiuam neceſſariam habet: eadẽ hic dicere etiã poſſumus.quantum uidelicet ad antedicta ſpectat,cõcluſionem neceſſariam fieri oportere: quippe cum ſi expoſitione utamur, particularem neceſſariam negatiuam, uniuerſalem negatiuam neceſſariam habituri ſimus.duę cum eſt neceſſaria,per reciprocationem minoris in prima figura maior uniuerſalis negatiua neceſſaria efficitur. Sed in tali cõnexione neceſſariam concluſionem non euadere appoſitio terminorum,qua ipſe etiam eſt uſus,demonſtrat.

Exiſtendi autem non eſſe ratiocinationem, niſi vtræq; in exiſtendo propoſitiones fuerint,manifeſtum eſt, Neceſſarij vero eſſe,etiam ſi altera tantum neceſſaria ſit.

Hoc ſi abſolute & uľr dicatur, falſum eſt & antedictis aduerſatur: quippe cum, ſi altera propoſitio ſit neceſſaria, exiſtentem etiam fieri concluſionem iam dixerit. At ſiquis hoc ita accipit,ut de tertia figura dictum reſtrictius intelligat,uerum erit.in tertia.n.figura cum utræq; propoſitiones ſint uľes affirmatiuæ,concluſio exiſtendi non fit, niſi utræq; in exiſtendo cõſiſtant, propterea ꝙ utralibet ipſarum neceſſaria fuerit ſumpta,neceſſaria cõcluſio euadit: id quod in prima figura cum utręq; erant uľes affirmatiuæ, minime efficiebatur: ſed cum altera, ideſt minor erat neceſſaria,concluſio exiſtens fiebat. Nã in ſecunda figura ex duabus affirmatiuis ne prorſus quidem quicpiam colligebatur. proprium igit̃ hoc connexionum in tertia figura,quę ex duabus uľibus affirmatiuis conſtant,uidetur declaraſſe: quippe cũ de hac figura ſermo ipſi nunc ſit.in hac enim,cũ duę uľes affirmatiuæ ſunt,niſi utræq; ſint exiſtentes,exiſtens non colligitur:neceſſarium uero etiam, ſi altera tantum ſit neceſſaria,utraliber fuerit.Sed,qm̃ nõnullæ connexiones demonſtratę iam ſunt,in quibus niſi utræq; propoſitiones eſſent neceſſariæ,neceſſaria concluſio non efficiebatur,ut in ſexta:poſſumus etiam id quod inquit {Exiſtendi}pro affirmandi intelligere,ut niſi utræq; affirmatiuæ fuerint, concluſionem non fieri affirmatiuam dicat:neceſſariam tñ fieri etiam ſi altera tm̃ neceſſaria ſit.Sed fortaſſe uiolenta uideri huiuſmodi interpretatio poteſt. quippe cum exiſtens hic non pro affirmatiuo,ſed pro eo uideatur ſumpſiſſe,quod cum neceſſario ex aduerſo diſtinguitur.ſicut ex eo quod ſubiũgit, perſpicuum ſit (neceſſarij uero eſſe,etiam ſi altera tm̃ neceſſaria ſit.) Quocirca etiã, ſi de tertia figura priuatim hoc dictum eſſe non intelligamus, ſed in uniuerſum, ac cõiter,exiſtendi cõcluſionem abſolute non fieri poterimus aſſerere ratiocinationem ſiquidem non fieri,concluſionem non fieri ſignificat,ſi utræq; propoſitiones exiſtẽtes non fuerint. eo ꝙ in illis iugationibus,in quibus ex altera neceſſaria exiſtens concluſio efficiebatur,ex duabus quoq; exiſtẽtibus fiebat: propterea ꝙ neceſſarium quoq; exiſtẽs eſt. ſicut.n. quod neceſſarium eſt,eſt exiſtens:ita quod eſt exiſtens, non eſt neceſſarium.Icciroo cum altera eſt neceſſaria, dicere utraſq; eſſe exiſtentes poſſumus:cum altera eſt exiſtens, aſſerere utraſq; eſſe neceſſarias nõ licet.atq; ita ſit ut exiſtens ex utriſq; exiſtẽtibus, neceſſarium etiã ſi altera tm̃ neceſſaria ſit, efficiatur. Animaduertẽdum tñ eſt,nũquid melius ſit, ut quod inquit,{Exiſtendi autem non eſſe ratiocinationem, niſi utræq; in exiſtendo propoſitiones fuerint, manifeſtum eſt:} ita accipiamus, perinde ac ſi dicat ex antedictis manifeſtum eſſe, in connexione quadam rõcinatiua fieri non poſſe, ut concluſio exiſtẽs euadat,niſi utręq; exiſtentes ꝓpoſitiones fuerint.Non .n.uľr intelligendum id eſt,quia uerum non erit,ſed uerum erit in iugatione tertiæ figuræ, quæ ex duabus affirmatiuis conſtat. id quod uidetur fuiſſe demonſtratũ.Neceſſarij tñ in omnibus ad ratiocinandum idoneis iugationibus concluſionem etiam, ſi altera ſola ꝓpoſitio ſit neceſſaria,ut ipſe inquit,fieri licet. Tametſi de neceſſaria quoq; dici idem poteſt.quippe cum nonnullæ ſint connexiones,in quibus niſi utræq; propoſitiones ſint neceſſariæ,neceſſarium non collligatur. cuiuſmodi quartæ ratiocinationis in ſecunda figura, & ſextæ in tertia eſſe demõſtratum eſt. In tertia autem figura oſtẽdit, cum duæ ſunt uľes affirmatiuæ propoſitiones utralibet ipſarum neceſſaria ſumatur, neceſſariam concluſionem euadere. in aliis quoq; figuris cum altera eſt neceſſaria,neceſſariam fieri concluſionem demonſtrauit. non enim cum altera eſt exiſtens dicere utraſq; eſſe neceſſarias poſſumus, ſiquidem exiſtens non eſt neceſſarium, ſicut neceſſarium exiſtens, quemadmodum ſuperius diximus.

In vtriſq; autem cum & affirmatiuæ & priuatiuæ ratiocinationes ſunt, alteram propoſitionem concluſioni eſſe ſimilem,ſimilem dico,ſi exiſtens eſt,exiſtentem, ſi neceſſaria, neceſſariam,neceſſe eſt.

Vbi dixit ĩ utriſq;,quæ utraq; intelligat,declarat, cum inquit {Cum & affirmatiuæ & priuatiuæ ratiocinationes ſunt.} in utriſq;.n.de antedictis dicit,i. de neceſſario & exiſtente.ut ex iis, quæ ſubiungit, manifeſtat.in his.n.ſiue affirmatiua,ſiue negatiua ꝯcluſio ſit,in utroq; alteram propoſitionem in oĩbus figuris concluſioni eſſe ſimilem neceſſe eſt. Quatenus uero eſſe ſimilem concluſioni alteram ex propoſitionibus,dicit:qa fieri poteſt alioqui, ut utræq; etiam ſimiles concluſioni ſint: ſed in mixtionibus, de quibus nunc loquitur,non poteſt. Quo pacto igitur in antedictis mixtionibus ſimilis ſit,declarat,cũ inquit: ſi exiſtens eſt, exiſtentem, ſi neceſſaria,neceſſariam neceſſe eſt. Non.n.ſi particularis eſt concluſio, alteram ex propoſitionibus particularem quoq; eſſe omnino oportet: proptera ꝙ in tertia figura etiam,cum utręq; propoſitiones ſunt uľes,particularis tñ concluſio euadit. an tunc quoq; poteſtate particularis altera eſt ſumpta. id quod reductio ad primam figuram oſtendit,quę per reciprocationem ſit,qua altera uľis particularis euadit. poſſet ẽt id quod inquit {In utriſq;} mixtionem ſignificare. cum.n.in iugationibus utraq; fuerint & exiſtens uidelicet,& neceſſarium,propoſitionem alteram inqt ſimilem in modo eſſe concluſioni oportere. Manifeſtum uero etiam eſt, cum negatiua eſt concluſio, negatiuam debere eſſe alteram propoſitionem: qđ ipſe

ipſe non adiunxit, quia de neceſſario & exiſtente tãtummodo agebat. nam utile hoc ad ea quæ poſtea ſubſequentur, futurum eſt. Quod autem paulo ante dixerat de iugatione in tertia figura quæ ex duabus uniuerſalibus affirmatiuis conſtabat, nunc declarat, cum inquit: ſi exiſtens, exiſtentem, ſi neceſſaria, neceſſariam neceſſe eſt. cum ex una etiam exiſtente fieri exiſtendi concluſio ualeat.

Quare illud quoque manifeſtum eſt neque neceßariam, neq; exiſtentem futuram eße concluſionem, niſi ſumpta neceßaria, aut exiſtens propoſitio fuerit.

Hoc uſus iam eſt, ubi demonſtrauit falſum quid colligi cum ſupponebatur concluſio eſſe neceſſaria in mixtione quę ex maiore exiſtente, & minore neceſſaria conſtat. ſumpſit n. hoc non ob aliud quicpiam, quam ꝙ in huiuſmodi iugatione uel neceſſariam, uel exiſtentem fieri concluſionem oportebat. Hoc autem, ideſt, ſi neq; neceſſaria, neq; exiſtens in connexione ſumpta propoſitio ſit, neceſſariam uel exiſtentem euadere concluſionem non poſſe, utile ſibi eſſe ad ea, quæ dicentur, ſignificat. Sed quæreret quiſpiam, quod modo id ĩ neceſſaria uerum ſit. nam in exiſtente uerum eſſe conſtat, & neceſſaria euadere concluſio uidetur, etiam ſi neutra propoſitio neceſſaria ſit. Ecce. n. cum moueri omni homini, & homo omni deambulanti exiſtẽter inſit, moueri omni deambulanti neceſſario ineſt. An quia non huiuſmodi eſt, ſed ſemper, quando neceſſaria & exiſtẽs, ſicut dixit, ſumuntur, ſimilis concluſio efficitur: propterea dixit neceſſariam non fieri, niſi ſaltem altera neceſſaria propoſitio fuerit. An quia neceſſarium modi additione ſignificatur, qui profecto nõ addetur, niſi adiunctus uni etiam propoſitioni ſit. An ſiquis etiam non ex modi additione, ſed ex rei natura iudicare neceſſarium uelit: moueri quoq; omni homini ineſſe neceſſarium erit. etiam ſi ipſe propoſitione hac, ſicut conſueuit, tanquam exiſtente utatur. nũquam. n. eſt, qñ homo aliquis aut animal omnino non moueatur. An quo modo moueri ineſſe homini ſumatur præfiniendum eſt. Ita. n. fiet, ut & exiſtẽs ſit propoſitio, & modus etiam concluſionis reperiatur. Moueri. n. ex alteratione non neceſſario omni deambulanti inerit, quæ eſt concluſio: ſi omni homini moueri ex alteratione exiſtenter inſit. An neq; ſi omne deambulans eſſe hominem, & omnẽ hominem moueri ſumamus: propterea concluſio, quę eſt omne deambulans mouetur, abſolute erit neceſſaria, ſed cum determinatione id eſt, quoad deambulat, non. n. omne quod deambulat. neceſſario mouetur, niſi id quod deambulat, neceſſario quoque deambulare, uerum ſit. Sed ſicut dixi, cum præfinitione, donec uidelicet deambulat.

Ac de neceßario quidem quo modo fiat, & quam ad exiſtens differentiam habeat, ſatis dictum ferè eſt.

Hoc eſt quo modo neceſſaria fiat concluſio. fit enim aliquando etiam ex altera, quando maior neceſſaria fuerit: & exiſtentibus ſimili modo neceſſarias connexas ad ratiocinandum idoneas effici: differreq; neceſſarium ab exiſtente in eo ꝙ perpetuo exiſtit, dictum iam eſt. de eo autem neceſſario dicitur, quod ut concluſio, neceſſarium eſt.

Caput. 13. De ipſo contingenti, & contingentium propoſitionum reciprocationibus.

Poſt hæc autem de contingente dicamus, quando, & quo pacto, & per quæ erit ratiocinatio.

Ad tertiam determinationem propoſitionũ trãſit, quæ eſt contingentis. & primum, qñ ex contingentibus propoſitionibus utriſq;, atq; iis quo modo inter ſe connexis ratiocinatio efficiatur, demonſtrat. neq; enim quælibet aut quomodolibet connexę, quemadmodum neq; in exiſtentibus & neceſſariis ratiocinationem faciunt.

Dico vero contingere, & contingens, quod cum non ſit neceßarium, ſi exiſtere ſtatuatur, nihil impoßibile propterea ſit. neceßarium enim æquiuoce etiam contingere dicimus.

Cum de rõcinationibus dicturus ſit quæ ex contingentibus ꝓpõnibus conſtituuntur, primum contingens ipſum definit: atq; id non quod ęquiuoce dicitur: neq;. n. definiri quicpiam, quod æquiuoce dicatur, poteſt. ſed ex contingente illud ſumit, quod ꝑter neceſſarium & exiſtens eſt. nã de his quoq; prædicari exiſtens iam demonſtrauit. Cum uero inquit {Si exiſtere ſtatuatur præterquam ꝙ non eſt neceſſarium, neque eſſe exiſtens declarat. eiuſmodi. n. eſt id, quod tertio modo contingens appellatur: quod & à neceſſario & ab exiſtente in eo differt ꝙ nondũ eſſe id, quod dicitur, poteſt. Contingens igitur proprie illud eſt, quod non eſt: ſed ſi eſſe ſtatuatur, nihil impoſsibile habet quod ſequatur, magis. n. proprie de eo dixiſſet, quod cum non ſit, ſi exiſtere ſtatuatur. quod. n. non eſt, neq; neceſſarium eſt: nõ tamen quod non eſt neceſſarium, continuo etiam non eſt. Vel dicendum utraq; de contingente hoc negare & neceſſarium, & exiſtens: neceſſarium quidem ex eo ꝙ ait {Quod cum non ſit neceſſarium:} exiſtens, dũ ſubiungit {Si exiſtere ſtatuatur.} nam cum inquit, ſtatuatur, & ponatur, exiſtens ab eo etiam tollit. Nã ex ſententia ipſius neceſſarium etiam de exiſtente ꝑdicatur. quod. n. exiſtit & ineſt alicui, quoad ineſt, ei ut inſit neceſſe eſt. Theophraſtus tñ in priorũ reſolutoriorum libro de neceſſarij ſignificatis loquẽs ad hunc modum inquit: tertium eſt exiſtens, qñ. n. ineſt, tunc non ineſſe nullo modo poteſt. Proprium autem contingentis eſt, ut quod non eſt, eſſe ſtatuatur. nam ſiue neceſſarium, ſiue exiſtens quiſpiã eſſe ſumpſerit, impoſsibile quicquam non ſequetur: ſed & neceſſario & exiſtenti oratio erit accommodata. Iccirco proprium contingentis eſt, ut quod non exiſtit, ſi quaſi exiſtat, ſtatuatur, nihil impoſsibile habeat, quod ſequatur: quippe cum ex quo poſito impoſsibile aliquid ſequitur, ipſum id quod poſitũ eſt, impoſsibile ſit. at ſi poſsibile ſtatuatur, impoſsibile nullum ſequitur, ut demonſtrabit. ut proprium eius ſit, non ut non exiſtat, ſed cum nõ exiſtit, ſi exiſtere ſtatuitur, nihil ut impoſsibile conſequatur.

Hoc enim eße contingens & ex negationibus & ex affirmationibus oppoſitorum perſpicuum eſt. nam non contingit ineſſe, & impoßibile eſt ineſſe, & neceſſe eſt non ineſſe, vel eadem ſunt, vel ex ſe mutuo conſequuntur. Quare etiam oppoſita his, ideſt contingit ineſſe, & non impoßibile eſt ineſſe, & non neceſſarium eſt ineſſe, vel eadem erunt, vel ſeſe mutuo conſequentur: quippe cum de omni vel affirmatio vel negatio ſit.

Contingens

Cõtingens eſſe eiuſmodi, ſicut ipſe definiuit, nũc demonſtrat. Clarius autem res patebit, ſi quod ab ipſo paulo poſt dicitur & demonſtratur, hic ꝓſumpſerimus. Quod poſtea demõſtrabit, huiuſmodi eſt. Quarum contradictionum alteræ partes ſe mutuo conſequuntur, earum cõtradictionum reliquę quoque partes ſeſe conſequantur mutuo, neceſſe eſt. ꝓpterea ꝙ, quemadmodum etiam ipſe hic adiunxit, de omni altera contradictionis pars dicatur. Sint. n. exempli cauſa duæ quædam affirmationes, A & B. ſintq́; earum negationes contradictoriæ C ad A, & D ad B: & ex A affirmatione B, ſequatur, quæ etiam ipſa affirmatio eſt, ac uera ſimul cum ea ſit. ex C, quoque negatione, D negatio conſequetur, ſimulq́; cum ea erit uera. Sumatur. n. aliquid, de quo uera C negatio ſit, ſitq́; id E: de hoc ueram quoq; eſſe D, negationẽ aſſero. Nam ſi ea non ſit, affirmatio ipſius erit uera, quæ eſt B, ſi autem B ſit, A quoq; affirmatio erit: quippe cum ſeſe mutuo conſequi, ſimulq́; eſſe ueræ ſtatuerentur. De quo igitur C negatio uera eſt, de eo affirmatio quoq; ipſius, ideſt A erit uera. atq; ita efficietur, ut ſimul de eodem uera contradictio reperiatur: quod fieri nullo modo poteſt. Ex E igitur D negatio conſequetur. At C quoq; ſequebatur. Verũ igitur in uniuerſum eſt, quarum contradictionum alteræ partes ſimul ueræ ſunt, earum alteras reliquas ſimul quoq; ueras eſſe, ſeſeq́; mutuo conſequi. Hoc ita declarato, quod nunc inquit, planum eſt. Nam ſi non contingit ineſſe, & impoſſibile eſt ineſſe, & neceſſe eſt non ineſſe, uel eadem ſunt, uel ſe mutuo cõſequuntur, ut oẽs aſſererent, & ipſe in libro de interpretatione demonſtrauit: licet. n. eadem oĩno non ſint, quia una eſt negatio, alteræ affirmationes ſunt: de quo tamẽ unum ex ipſis eſt uerum, de eo etiã reliqua ſunt: perſpicuum inde eſt contradictiones etiã horum ſeſe mutuo eſſe conſequuturas. Eius autem, quod eſt, non contingit ineſſe, quę eſt negatio, contingit ineſſe, affirmatio eſt: Reliquorum duorum, i. impoſſibile eſt ineſſe, & neceſſe eſt non ineſſe, quæ ſunt affirmationes, quę ex negatione non contingit ineſſe, conſequebantur, negationes hæ ſunt, non impoſſibile eſt ineſſe, & nõ neceſſe eſt non ineſſe. Hæc igitur etiam ſeſe mutuo ſequentur. & cõtingit eſſe, non impoſſibile eſt eſſe, & non neceſſe eſt nõ eſſe, ueræ ſimul erunt. Quare quod eſſe contingit, & ut ſit, non impoſſibile, & ut nõ ſit, non neceſſariũ erit. Cum non ſit igitur neceſſarium, quia neq; exiſtens & exiſtere ſtatuatur, q̃a nõ impoſſibile eſt, ex eo impoſſibile cõſequetur nihil. Id quod uerum eſt: propterea ꝙ ex impoſſibili, ut paulum progreſſus dicet, ac demonſtrabit, impoſſibile conſequitur.

Contingens igitur non neceſſarium, & non neceſſarium erit contingens.

Cuius cauſa propoſitionum conſequutionem ſumpſerit, oſtendit: ut uidelicet in definitione contingentis merito illud poſitum eſſe declararet, qđ cum non ſit neceſſarium, ſi eſſe ſtatuatur, nihil impoſſibile ſequitur: cum neq; neceſſarium, neq; impoſſibile contingens ſit.

Euenit autem ut omnes in contingendo propoſitiones inter ſe mutuo reciprocentur. dico vero non affirmatiuas cum negatiuis, ſed quæcunq; figuram in oppoſitione affirmatiuam habent. ſicut contingit ineſſe cum ea, quæ ait, cõtingere non ineſſe. & omni contingit cum ea, quæ nulli, vel non omni contingere aſſerit: & quæ alicui, cum ea, quæ non alicui. Eodem modo quoq; in cæteris.

Proprium cõtingentis eſt, ut reciprocetur: ideſt ut quæ in ipſo fiunt affirmationes & negationes ſeſe mutuo conſequantur. negationes dico in contingendo non contingentis negationes, ſed cõtingentes negatiuas propoſitiones. quippe cũ contingens negatiua & contingentis negatio longe inter ſeſe diſtent, quemadmodum etiam neceſſaria negatiua & neceſſariæ negatio. Quæ. n. neceſſe eſſe inquit, ut non inſit, negatiua neceſſaria eſt. quæ non neceſſe eſſe ait, ut inſit, negatio eſt neceſſariæ, quæ ait, ꝙ neceſſario inſit. Quæ quidem proprie negatiua eſt: nã altera ſi abſolute ac ſimplici modo conſideretur eſt affirmatiua: ſi tota aduertatur, neceſſaria negatiua eſt. Eodem modo in contingente res ſeſe habet. Negatio. n. contingentis ea eſt, quæ eſt proprie negatio, ideſt non contingit eſſe. cũ uero eſt cõtingens, abſolute affirmatio eſt: quæ uidelicet ait, contingit non eſſe. Contingentes igitur negatiuæ & cõtingentes affirmatiuæ euenit, ut in hoc ita ſumpti contingentis ſignificato ſeſe mutuo conſequantur. Omne enim, quod ita eſſe contingit, non eſſe etiam cõtingit. Propterea autem hanc contingentis reciprocationem ita ſeſe habere primum oſtendit, quia ad rationes, quæ contingentibus conſtant propoſitionibus, ea uſurus eſt. Sciendum tñ eſt, huiuſmodi ꝓpoſitionum reciprocationem bonam iuxta Theophraſtum non eſſe, neq; eam ipſum admittere ſolere. Eadem ſiquidem cauſa eſt, ꝙ & uľem negatiuam contingentem reciprocari cum ipſa dicamus nõ ſecus ac cum exiſtente & neceſſaria, & ꝙ affirmatiuæ cõtingentes cũ negatiuis contingentibus reciprocentur. id quod cẽſet Ariſto. De hoc annotabimus, ubi de reciprocatione per terminos dicet. Cum autem inquit {Dico uero non affirmatiuas cum negatiuis, ſed quæcũq; figuram oppoſitione affirmatiuam habẽt} quod antedictum eſt, manifeſtat. Opponi. n. inter ſe uidentur, contingit eſſe, & contingit non eſſe, propterea ꝙ in altera eſſe, in altera non eſſe conſtitutum eſt, quę oppoſita inter ſe ſunt: utræq; tamẽ figuram affirmatiuam habent: quippe cũ affirmationes illæ ſint, in quibus modo negatio nõ fuerit adiũcta. Poſtea quam autem de infinitis dixit, quęnam & quo modo ſumptæ negatiuæ contingentes ex affirmatiuis contingentibus ſequãtur: deinceps definitas quoq; ſumit, eam quæ cõtingere omni ait, ex ea quæ dicit cõtingere nulli ineſſe, uel, ex ea quæ omni ineſſe inquit conſequi aſſerens: quarum altera, ideſt contingit nulli, uľis negatiua cõtingens: altera, ideſt contingit non omni, particularis eſt: ut uidelicet cũ affirmatione cõtingente uľi negationes oẽs ſimul eſſe ueras oſtendat. Quippe cum licet altera ut contraria, altera ut cõtradictio eſſe uideatur, neutra ipſarum neq; contraria neq; cõtradictio reuera ſit. neque. n. uerę eſſe ſimul poſſent. Ita autem ſumptas ſeſe mutuo cõſequi ex inductione perſpicuum eſt. Et alicui ineſſe, & non alicui, in cõtingentibus reciprocatur, etiam ſi {Aliquid} de eodẽ ſumatur. propriũ. n. contingens eſt, ut quæ de eodem ita dicuntur ꝓpoſitiones, ſimul uerę ſint. Nam cum alicui & nõ alicui de alio atq; alio ſumitur, non contingentes tñ ueræ ſimul ſunt, ſed etiam aliqñ exiſtentes & neceſſariæ.

ſarię. Alicui ſiquidem ineſſe contingere,& alicui nõ ineſſe contingere idem eſt. Socratem autem uel Platonem, uel aliquem aliũ particularem ſumere poſſimus, atq; in eo huiuſmodi in cõtingenti contradictionem facere. Cũ uero inquit, eodem modo quoque in cæteris, nos ad alias quoq;, quæ æqualem cõtingenti uim habent, propoſitiones remittit. Eæ antem ſunt, affirmatio, poſsibile eſt eſſe, cum qua, poſsibile eſt non eſſe, reciprocatur, cum oĩbus præfinitionibus, ideſt & omni, & nulli,& alicui, & nõ alicui, quas in contingente poſuit. Negationes uero duæ, altera non neceſſe eſt non eſſe, hæc.n.ex ea ſequebatur, quæ contingere eſſe inquit, cum qua non neceſſe eſt eſſe, reciprocatur: altera non impoſsibile eſt eſſe, nam hæc quoq; ex ea quæ contingere eſſe, inquit, ſequebatur, qua cum reciprocatur ea quæ impoſsibile non eſſe ait.

Nam cum contingens non ſit neceſſarium, quod autem non eſt neceſſarium, poſſit non ineſſe: conſtat, ſi A ipſi B ineſſe contingit, contingere etiam non ineſſe: & ſi omni ineſſe contingit, omni quoque non ineſſe contingere. & in particularibus affirmationibus ſimili modo. Eadem enim demonſtratio eſt. Sunt autem huiuſmodi propoſitiones prædicatiuæ, non priuatiuæ: quippe cum contingere ſimili modo, vt eſſe ſtatuatur, ſicut dictum prius eſt.

Vbi dixit contingentes negatiuas ex contingentibus affirmatiuis uiciſsim ſequi, quæq; eæ ſint, expoſuerit: nunc cur ſe mutuo conſequantur, ſecumq; uiciſsim reciprocentur, cauſam affert. Nam cũ contingere eſſe, non neceſſario eſſe ſtatuat: erat.n. contingens, ut ſuperius ab eo declaratum eſt, quod cũ non eſſet neceſſarium, poterat etiam non ineſſe: merito fit, ut cõtingere ineſſe, & contingere nõ ineſſe, uera ſimul ſint. atq; in omnibus pręfinitionibus ſimili modo. Nam ob eandem cauſam, inquit, & quæ indefinitæ dicuntur, & quæ definitæ, in uľi affirmationes & negationes ſeſe mutuo conſequebantur: & particulares & ſingulares in eodem uiciſsim ſe conſequentur. propterea ꝙ uidelicet affirmatio non neceſſario futurum eſſe quod prędicarur, oſtendit. Qđ ſi contingens eiuſmodi eſt, qui affirmationes cum negationibus contingentibus reciprocari non exiſtimant, uerum minime dicunt. Contingentes autẽ negatiuas nõ eſſe negationes ſed affirmationes, nos commonefacit. nam in libro de interpretatione eas quæ modum ſine negatiuo apprædicato habent, affmationes oẽs eſſe declarauit. atq; iccirco hic ſubiũxit, ſicut dictum prius eſt. Vnde etiam librum de interpretatione Ariſt. eſſe, & non ut Andronicus aſſerit, cõprobari poteſt. An in hoc quoq; libro hac de re ſuperius dixit, ubi uľem affirmatiuam non reciprocari oſtendebat. Quęri poteſt, ſi contingens huiuſmodi eſt, nt definiuit, qnod neq; neceſſarium ſit, neq; contingens, quo pacto fiat, ut cum affirmatiuis contingentibus negatiuæ contingentes, contingente præfinito in utriſq; ſeruato, reciprocentur. Si.n. quod contingit eſſe, ex eo eſt ꝙ nõdum illud eſt qđ dicitur: hoc.n. contingentis eſſe proprium uř, ut nõdum id ſit. quod dicitur: quod contingit eſſe, erit nõ exiſtens: quod autem contingit non eſſe nondũ eſt nõ exiſtens, ergo exiſtens erit. atq; ita affirmatiuũ de eo, quod non exiſtit, negatiuum de exiſtente uerum erit, ut utraque autem uera ſimul ſint, fieri non poteſt. Quare præfinitum contingens in negatione ſumendum non eſt. An propterea ita contingẽs definiuit, ut diceret, quod, cum non ſit neceſſarium & cætera, & non addiderit, exiſtens: quippe cum non exiſtere proprium ipſius non ſit: ſed ut ſit quod nõ exiſtit, exiſtere ſtatuatur, nihil ex eo impoſsibile ↄſequatur. nam ꝙ ita ſentiat ex eo etiam declarat, ꝙ dixit {Neceſſarium.n. æquiuoce etiam contingere dicimus} & non addidit etiam exiſtens, id quod ad neceſſariam conſequutionem ſpectabat. nõ.n. ut ęquocum de ipſo dicitur. Non quia tñ de quo contingere eſſe uerum eſt, de eo etiam contingere nõ eſſe eſt uerum: continuo etiam qñ alterum uerũ eſt, tũc alterum quoq; erit, ſed per uices. non.n. tunc qñ nõ ineſt, ſed qñ ineſt, non ineſſe cõtingit. Quod.n. cum non inſit, ineſſe contingit, id non ineſſe quoq; contingir, quando ineſt. Vel ſi contingere de eo qđ nõdum eſt, dicitur: contingere eſſe pro cõtingere fieri dici uideretur. omne autem quod cum nondum ſit, fieri contingit, id non fieri etiam contingit. Quare ntraque de eo quod nondum eſt, dicuntur.

His ita definitis rurſus dicamus, contingere duobus modis dici: vno, quod plerunq; fit, & in quo interrumpitur neceſſarium: ſicut eſt caneſcere hominem, vel augeri, vel minui, vel omnino quod natura aptum eſt, vt inſit.

Cum dixerit, quid ſit cõtingens, affirmationesq; & negationes in eo inter ſeſe mutuo reciprocari: dupľr dici contingens ait, non ęquoce: non.n. definiuit de quali contingenti nũc diuiſionem faciat. qno circa utriſq; antedicta contingentis ratio cõueniet. Diuiſionem igitur hanc facit cõtingentis, uel ut generis in ſpecies, qnas exponit: uel nt totius ĩ partes: Inquitq; contingentis unum eſſe ſignificatum, eorum, quæ plerũq; dicuntur: qnę cum non ſemper ita fiant, ſed ab aliquibus non ita euenientibus interrũpantur quandoq; ſemper & neceſſario ſint, etiã ipſa contingentia ſunt. Huiuſmodi ſunt ea, quæ natura fiunt: quæ qm̃ in quibuſdam interdũ aliter eueniũt, non neceſſario, ſed plerunque efficiuntur. nam natura in ſenectute homines caneſcunt, atq; id plerunq; fit, ſicut cętera omnia naturalia, non nulli.n. etiã non canuerunt. natura etiam ad quoddam uſq; tẽpus augeſcunt, id qđ etiam ut plurimũ euenire conſpicit̃.

Hoc enim non continuum habet neceſſarium, propterea quòd homo ſemper non eſt, cum tamen homo eſt, vel neceſſario eſt, vel plerunque.

Hæc quæ plerũq; fiunt, cur non ſint neceſſaria, duplicem cauſam affert. alteram, quia ſemper ea non ſunt, quibus hæc inſunt: quæ.n. natura fiunt, nõ ſunt ęterna. Quia igitur non ſemper ea ſunt, quibus naturalia ineſſe dicimus, inſunt.n. particularibus: naturalia non neceſſario fiunt. neceſſarium ſiquidem ſempiternum eſt, atq; eorum, quæ ſimili modo ſemper ſeſe habent. Vnde quod ei quod æternum non eſt, neceſſario ineſt, contingere etiã dici poteſt, ſi prius ĩtereat. propterea ꝙ dum prius interit, cõtingit, ne id fiat, quod neceſſario euenisſet, ſi homo ſemꝑ fuiſſet. Exempli cauſa, ſi omnis homo, ubi ad ſexageſimum annum peruenisſet, neceſſario caneſceret: cõtingens nihilo minus eſſet, nt aliquis caneſcerer, eo ꝙ poſſet contingere, ut ad eos annos non pertingeret. Quod ex hac cauſa contingens eſt, declaratur,

uit, cum dixit {Hoc.n.non continuum habet neceſſarium, propterea quod homo ſemper non eſt} nõ continuum eſſe hoc, atq; iccirco non neceſſarium aſſerens. Altera cauſa cur quæ natura fiunt, non neceſſario ſint, eſt, ꝙ etiam ſi is cui naturale hoc ineſt, ad ſexageſimum uſq; annum uitam produxerit: nõ neceſſario, ſe plerunq; canus efficitur. quod ſignificat, cũ inquit:{ Cum tñ homo eſt, uel neceſſario eſt, uel plerunq;} nam ſi eſt plerũq;, non neceſſario eſſe manifeſtum eſt. Atq; unum quidem contingẽtis ſignificatum hoc eſt: ſub quod ea quoque quæ ex electione fiunt, redigi uidetur. nam in his quoq; quod plerunque eſt, conſpicitur.

Altero modo, indefinitum, quod & ita eſſe, & non ita poteſt. vt ingredi animal, & eo ingrediente terræ motum fieri, vel omnino quod à fortuna euenit. nihilo.n.magis hoc, quã contrario modo vt fiant, comparatum eſt. atq; vtrunq; quidem contingens etiam in oppoſitis propoſitionibus, non eodẽ tamen modo reciprocatur. Sed quod natura aptum eſt, vt ſit, eo quod non neceſſario eſt, ita enim non caneſcere hominem contingit. Indefinitum vero, eo quòd nihilo magis hoc quàm illo modo uel habiturum ſe eſt, vel ſe habet.

Alterum contingens indefinitum eſſe ait, indefinitum uocans & id quod ex æquo ſeſe habet, quod nihilo magis hoc quam illo modo euaſurum eſt: ſicut eſt, Socratem ueſperi deambulaturum, aut colloquuturum cum hoc eſſe: & id quod plerunq; euenienti contingenti oppoſitũ eſt, hoc eſt id quod raro fit: quod uidelicet intercidens quod plerunq; ſit, ita interrũpi, ne ſemper fiat, neceſſariumq; euadat. cuiuſmodi eſt, ſexagenarium non caneſcere. quo in ſignificato contingentis id quod raro fit, & fortuna euenit, cõtinetur. cum.n.ingredi aial inquit cõtingens id ſignificat, quod ex equo ad oppoſita ſeſe habet: cum ingrediẽte eo fieri terræ motum ait, quod forte fortuna fit, & raro euenit, indicat, quod ei qđ plerũq; fit, oppoſitum eſt. Atq; utraq; hæc indefinita ſunt illud, quia ad utrunq; æqualiter pendet, neq; magis hoc quam illo modo præfinitur. hoc uero qđ raro fit, indefinitum ob id eſt, quia ferè temere & ſine cauſa euenit. Tale ſiquidem eſt, atq; ita fit, quod à fortuna efficitur: fortuna.n.ex accidenti cauſa eſt, non per ſeſe, ut qñ futurum id ſit, indefinitum prorſus, atq; ĩcertum ſit. Maxime.n.omnium neceſſariũ definitum eſt. ſecundo loco id quod ad neceſſarium proxime accedit: id eſt quod plerunq; fit. Quod autem plurimum à definito abeſt, id indefinitum merito eſt. cuiuſmodi eſt quod ex æquo, & multo magis etiam quod euenit. Nam cum neceſſarium quaſi linea quædam porrecta ſit ab omni tempore in oẽ tempus, contingens ex ſectione eius exoritur. ſi.n. in inęqualia ſecetur, naturale, & quod plerũq; fit cõtingens efficitur, & quod raro: in quo fortuna quoque & caſus cõtinetur. ſi uero inæqualia diuidatur, id exiſtit, quod utrolibet modo exiſtit. Ex his autẽ quod plerunq; fit contingens, cum eo reciprocatur quod non neceſſario exiſtit. propterea.n.in contingente quod plerunq; euenit, uerum eſt, ut nõ ineſſe etiam contingat, quia de eo nõ neceſſario ineſſe uerum eſt. contingere.n.eſſe & non neceſſario eſſe ſeſe mutuo conſequuntur. Quemadmodum etiã non neceſſe non eſſe. Quod autem ita eſt contingens, & quod utrolibet modo inciderit, ex eo ſequitur qđ non ineſſe contingit. ex æquo ſiquidem & nihilo magis hoc, quam alterũ euenit. Eadem hæc etiam ipſe declarat, cum inquit {Atq; utrunq; quidem contingens etiam in oppoſitis propoſitionibus, non eodẽ tñ modo reciprocatur} utrunq; contingens appellans & quod plerũq; fit, & quod eſt indefinitum. ſed in eo quod ut plurimum fit, contingere nõ fieri eſſe ueram propoſitionem ait, non ꝙ ex æquo uera ſit, ut ea quæ cõtingere fieri aſſerit: ſed quia in eo quod ut plurimum contingit, non neceſſe eſſe uerum eſt: quippe cum cõtingens neceſſariũ minime fit. Quia igitur continuatio eius interrũpitur, ideo uera etiã ea eſt, quæ contingere non ineſſe inquit. At indefinitum contingens in eo reciprocatur, ꝙ nihilo magis hoc quam illo modo fiat: quippe cum propoſitio q̃ ait, contingit non eſſe cum ea affirmatione ſimul uera ſit & reciprocatur, quæ contingit eſſe, inquit: ut nihilo magis hæc quam illa uera habeatur. Quod uero inquit {Atq; utrunq; quidem contingens etiam in oppoſitis propoſitionibus reciprocatur} idẽ, eſt ac ſi dixiſſet, {Atque utrunque quidem contingens in oppoſitis propoſitionibus reciprocatur.} nam {Etiam} coniunctio uidetur uacare. Niſi quis dicat etiam in oppoſitis propoſitionibus propterea dictum eſſe, quia alio quoq; modo, ex alternatione uidelicet terminorum, poſſint reciprocari.

Scientia vero & ratiocinatio demonſtratiua indefinitorum nõ eſt, propterea quòd inordinatum eſt medium, ſed eſt eorum, quæ natura fiunt. ac rationes ferè & conſiderationes de huiuſmodi contingentibus efficiuntur. at illo fieri quidem ratiocinatio poteſt, non tamen inquiri conſueuerunt.

Cum alterum ex cõtingentibus eſſe indefinitum dixerit, nullam ſcientiam circa huiuſmodi contingens uerſari inquit. Neq;.n.fieri ex ita contingentibus alicuius rei demõſtratio poteſt, eo ꝙ nihilo magis eius ſit, quod ratiocinatione demonſtratur, quã oppoſiti. Cuius rei medij termini indefinitio cauſa eſt, ꝙ nihilo magis ad extremos ſeſe habet, q̃ ei oppoſitus. Vnde etiam demõſtrationem ratiocinationum in figuris in huiuſmodi contingente facere nõ uult, nõ ꝙ non poſſit, ſed qa inutile id eſt: nobis oſtẽdens in hac tractatione id, quod utile tantummodo eſt ad ea, quæ demonſtranda ſunt, ſumi, atque explicari oportere. Nam inutile, licet cõnexio aliqua de eo afferri poſſit, unde ea uidelicet extiterunt, de q̧bus ipſe quidem nihil, ſed nonnulla recentiores dicunt, quia ad demõſtrationem ſunt inutilia, ob inutilitatem non ob ignorantiam prætermiſit. Cuiuſmodi ſunt diſtractæ & bis idem repetẽtes rationes, uel indifferenter concludentes, uel quę infinita materia dicitur, & in uniuerſum quæ apud recentiores ſecũda poſitio appellatũ. quippe cum uniuſcuiuſq; inſtrumenti modus utilitas eius ſit ad id quod ab ipſo demonſtratur, & fit. quod autem nulli uſui eſt, id neq; eſſe inſtrumentũ cẽſeri debet. dolabra.n.fabro inutilis, dolabra minime eſt, niſi æquiuoce tantummodo. Atq; id ipſe maxime oſtendit, dum de huiuſmodi contingente tractationem recuſat, cum inquit: at illorum fieri quidem ratiocinatio poteſt non tñ inquiri conſueuerunt: quippe cum ratiocinationes de quibus facienda diſputatio eſt, habere relationẽ debeant ad ea quæ inquiruntur, demonſtrationesq; indigent. De hoc igitur contingente, utpote ad qõnes

nes inutili, dicere recuſat: de altero acturum ſe pollicetur, propterea ꝙ multæ artes, quæ coniecturales ſunt, ex huiuſmodi contingente propoſitam rem ratiocinentur, & colligant: ſicut eſt medicina, gubernatoria, & exercitatoria. Quia etiam ea oĩno, quę ex conſultando ſumuntur, huiuſmodi contingente demonſtrari conſueuerunt. Quemadmodum ſi quęreret quiſpiam, nunc ne nauigandum ſit: atq; id ſumeret, qñ ſopiti uenti ſunt, nauigantes tunc plerunque ſeruantur: nunc autem ſopiti uenti ſunt: qui igitur nunc nauigant, utplurimum incolumes euadent. Ratiocinationem autem demonſtratiuam dixit qua quis demonſtrare quicpiam uolens uteretur.

Sed hæc inſequentibus magis diſtinguentur: nunc quando, & quo modo, & quænam ex contingentibus propoſitionibus ratiocinatio futura ſit, dicamus.

In contingentibus affirmatiuum cum negatiuo reciprocari, & quo modo, & cõtingens eſſe duplex, atq; eius quod eſt indefinitum ad præſentes qõnes eſſe inutile, in ſequentibus adhuc magis diſtincturũ ſe eſſe inquit. nunc uero de iugationibus, quæ ex contingentibus propoſitionibus in unaquaque figura ad ratiocinandum aptæ & ineptæ conſtituuntur, ſe dicturum pollicetur.

Caput. 14. De ratiocinationibus in prima figura ex vtriſque contingentibus.

Q Voniam vero contingere vt hoc huic inſit, ſumi dupliciter poteſt: vel enim cui hoc ineſt, vel cui ineſſe hoc contingit. A enim ei cõtingere de quo B, horum alterum ſignificat, vel de quo B dicitur, vel de quo dici contingit.

Qm̃ inquit duobus modis propoſitionem eam accipere poſſumus, quæ contingere ait, ut A omni B inſit. interdum. n. intelligere ita nobis licet, perinde ac ſi qui hoc dicit, aſſerat, cui, ineſt B, ei omni contingere ut A inſit: interdum altero modo, ac ſi inquiat, cui ineſſe B contingit, ei omni contingere ut A inſit, Nam eam, quæ ait contingere ut A omni B inſit, ſignificare utrãq; horum poſſe demonſtrat, propoſitione hac in alteram mutata, quæ A ei contingere, de quo B aſſerit. de quo cum utrunq; poſſe intelligi declararit, tam de quo dicitur B, quàm de quo B dici contingit: poſtea ſubiungit.

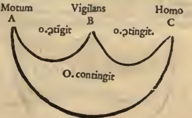
At, A ei contingere, de quo B, vel omni B, A contingere, nihil intereſt. A igitur omni B ineſſe contingere, dupliciter dici poſſe perſpicuum eſt.

Cum in primo ſignificato ſumitur ꝓpoſitio, utræq; propoſitiones contingentes non fiunt: ſed minor exiſtens, maior contingens euadit: atq; ita fit, ut mixta iugatio efficiatur. Cum uero ſecundum ſignificatum admittimus, utræq; fiunt contingentes. Qm̃ autem ſemper ante mixtas iugationes de ſimiliformibus agere conſueuit: primum diſſerẽdum de iis eſſe inquit, quæ utriſq; contingentibus conſtant. Sed cum in demonſtrando duo poſſe eſſe ſignificata, cum dicimus, A omni B cõtingere, uſus ſit hac ꝓpoſitione, A ei cõtingere, de quo B ſe non aliud quã quod propoſuerit, demõſtraſſe declarat: quippe cũ de quo B, ei A ꝯtingere, idem ſignificat, ut diximus, ac ſi A omni B, cõtingere diceremus. De quo. n. uſe ac de omni ſignificat. Quare ſi cum dicimus, de eo oĩno A contingere, de quo B duo ſignificat, huius quoq; propoſitionis, A omni B contingit, duo erunt ſignificata. Atq; ita quæ per aſſumptionem fit propoſitio, eam eandem uim habere, quam prædicatiua, demonſtrat. At ſi A, ei contingere de quo B, dupliciter ſumitur A, quoq; ei neceſſario ineſſe de quo B, duobus modis intelligetur: nam de quo uel exiſtenter, uel neceſſario dicetur. Quod ſi ita eſt, ea quæ ait A de omni B neceſſario dici eandem uim minime habebit, quam illa, quę de quo omni B, de eo omni A neceſſario dici aſſerit. Quemadmodum nonnulli aiunt: qui ex neceſſaria maiore, & exiſtente minore neceſſariam fieri concluſionem affirmant.

Primum igitur dicamus, ſi de quo C dicitur, ei B contingit, & A, ei de quo B: quænam & qualis ratiocinatio erit: Ita enim propoſitiones vtraq; in contingendo ſumuntur. Quando ei de quo B exiſtenter dicitur A contingit, altera exiſtens, altera contingens eſt. Quocirca à ſimiliformibus, ſicut etiã in aliis, incipiendum eſt.

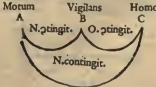
Primum, inquit, de iugatione dicendum eſt, quæ ex utriſq; contingentibus conſtat. Qm̃ uero eãdem uim habere poſuit, de quo hoc dr̃, & de oĩ hoc: propõnem quæ ait, B oĩ C cõtingere, per id quod idem ſigñat, ſumpſit. id autem eſt, de quo C dicitur, ei B ꝯtingit: & ſimili modo, A ei, de quo B: quippe cũ hoc quoq; idem ſit ac ſi diceret, de omni B A dici. Cũ autem à ſimiliformibus incipiendũ dixerit, adiũgit, ſicut in aliis, eo ꝙ in exñte quoq; & neceſſario prius ſeparatim de utroq;, ſimiliformibusq; eorũ ꝓpõnibus diſſeruit, deinde ita ad mixtiones deuenit, id quod in contingente etiam ſe facturum proponit.

Quando itaq; A omni B contingit, & B omni C, perfecta erit ratiocinatio. quia A omni C ineſſe contingit. id autem ex definitione manifeſtum eſt. contingere enim omni ineſſe ita dicebamus.

Primus mod⁹ ex vtriſq; contingentibus.

Simili modo quoque, ſi A nulli B, & B omni C, contingat: quia A, ineſſe omni C, contingit. Nam A, ei non contingere, de quo B, contingenter dicitur, erat, nihil ex illis omitte re quæ ſub B, eſſe contingebat.

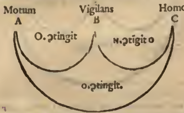

Secũdus modus.

B omni C, ſcilicet contingit, hoc ſiquidem ſuperius dixit. inquit autem ita ſumptis ꝓpoſitionibus contingentibus

contingentibus affirmatiuis in prima figura: de prima.n.figura & ipſius iugationibus primum dicendum eſt, cum per has, quæ in alijs fiunt ratiocinationes, demonſtrent: cõcluſionem uſem affirmatiuam contingentem futuram. Cum uero ait, id autem ex definitione manifeſtum eſt, in propoſita iugatione uſem affirmatiuam contingentem concluſionẽ colligi ex definitione de omni perſpicuum eſſe ſignificat. Definitio autẽ de omni erat, in quo nihil ſumere licebat, de quo alterum nõ diceretur. Qñ igitur, A de oĩ B contingenter dici ſumitur, nihil eſt ex B de quo A contingenter nõ dicatur. At C ſub B, eſt: Quare de eo quoq; omni A, contingẽter dicetur. Si A quoque nulli B, & B oĩ C contingat, eadem demõſtratio eſt. quippe cum A nulli C contingere colligatur: atq; id rurſus ex definitione de nullo manifeſtum ſit. nihil.n.ex B ſumere poſſumus, cui non ineſſe A nõ contingat. nã collectiones in prima figura per hæc fiũt. cum autẽ dixerit in iugatione in prima figura, quæ ex duabus uſibus affirmatiuis contingentibus conſtat, quod colligitur ex definitione eſſe manifeſtũ: contingere.n.oĩ ineſſe ita dicimus: prius ſequẽtem iugationem poſuit, quæ maiorem uſem negatiuam contingentem, minorem uſem affirmatiuam contingentem habet: deinde ita definitionem de omni aſsignauit: qua quod colligitur in ſuperiore eſſe manifeſtum inquit. Vnde obſcurior eſſe oratio uidet. Vel ſubintelligendum de omni ſimili modo. nam ſi A nulli B contingit, nihil ex B, ſumere licebit, cui nõ ineſſe A, non contingat. atq; utrorũq; meminit tam affirmatiui q̃ negatiui, cum ait, nam A, ei ineſſe non contingere, de quo B, cõtingenter dicitur. eſtq; ſubaudiendum, uel non ineſſe contingere.

Quando autem A omni B, B uero nulli C cõtingit, ex ſumptis propoſitionibus nulla ratiocinatio efficitur. ſed, ſi B C, reciprocetur in contingendo, eadẽ, quæ etiam prius fit. Quia enim B nulli C, ineſſe contingit, omni etiam ineſſe contingit. Hoc autem prius dictum eſt. Quare, cum B omni C, A autem omni B contingit, rurſus eadem ratiocinatio euadit.

Tertius modus vtilis ex minoris conuerſione.

Simili modo etiam, ſi ad vtraſq; propoſitiones negatio poſita in contingendo fuerit: dico autem, quemadmodum ſi A nulli B, contingat, & B nulli C, ex ſumptis propoſitionibus nulla fiet ratiocinatio, at ex reciprocatis eadem fiet, quæ & prius.

Quartus modus vtilis per vtriuſq; reciprocationẽ.

Si igitur negatio ad minus extremum, vel ad vtraſq; propoſitiones ſtatuatur, aut non fieri ratiocinationem, aut fieri quidem, ſed non perfectam perſpicuum eſt: quippe cum ex reciprocatione neceſſarium concludatur.

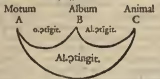
Iugationes ſumit in prima figura, alteram, q̃ maiorem uſem affirmatiuam, minorem uſem negatiuam, atq; utraſq; contingentes habet: alteram, quæ duabus uſibus negatiuis contingentibus conſtat, q̃ ſanè iugationes & in exiſtẽtibus & in neceſſariis ꝓpoſitionibus ratiocinãdi ui carebant. Inquit igitur, in contingentibus quoq;, ſi ita ſeruentur propoſitiones, nihil idoneo ad ratiocinandũ modo colligi poſſe. ſi uero negatiuæ in affirmatiuas tranſmutentur, id quod ex eo fieri poteſt, ꝙ reciprocari inter ſe demonſtratum eſt: quippe cum contingere oĩ cum ea reciprocari, quę contingere nulli ait, demonſtratum iam ſit: trãſmutatis igitur negatiuis contingentibus in affirmatiuas contingentes, ad ratiocinandũ idoneas iugationes euaſuras eſſe inquit: quippe cũ ex utriſq; contingentibus uſibus affirmatiuis cõſtituantur. in prima quidem iugatione, ſi minor, ea.n. erat negatiua: in ſecunda, ſi utræq; in affirmatiuas tranſmutentur: quæ negatiuę ſtatuebantur. Sed tñ ſi altera quoq; ſola.i.minor tranſmutata ſit, ratiocinatio maiore uſi negatiua contingente, minore uſi affirmatiua contingente conſtans efficitur, quæ concluſionem uſem negatiuam cõtingentem habebit. Ex poſitis igitur antedictas iugationes nihil colligere manifeſtum eſt. Verũtamen, ſi negatiuę in affirmatiuas fuerint reciprocatę, quia ſimul cum iis, quę erant poſitæ ueræ ſunt: ratiocinãdi ui præditæ iugationes euadunt. Hoc autem peculiare contingentiũ eſt, qm in his ſolis negationes cum affirmationibus ſimul uerum dicunt. Aduertendum autem eſt prætermiſſe ipſum iugationem, quæ ex duabus negatiuis contingentibus conſtat, fieri ad ratiocinandum aptam demonſtrare, ſi altera tñ.i.minor in affirmatiuam mutetur. Scire tñ illud licet, cum negatiuæ in affirmatiuas mutantur, ratiocinationes quæ inde fiunt, non amplius contingens illud ſeruare quod plerunq; euenit, ſi negatiuæ à principio eius contingentis fuerint ſumptæ. nam cum negatiuo contingenti quod ut plurimum fit, affirmatiuum quod raro euenit reciprocatur. Vnde qñ negatiuarum quæ poſitæ ſunt in iugationibus, in affirmatiuas contingentes mutatio fiet, cõtingens illud quod raro euenit, quodq; eſt indefinitum, conſtituetur. at eo poſito ratiocinatio quidem erit, non tñ utilis, ut ipſe ſuperius dixit. Quocirca dicemus has iugationes, licet quantum ſpectat ad contingens quod plerunq; fit, in quo & in artibus & cõſiliis & actionibus & electionibus nonnullæ ratiocinationes conficiuntur, inutiles ſint, atque ad ratiocinandum minime idoneæ: abſolute tñ ſi connexiones conſideremus, ratiocinandi uim habere. Ac fortaſſe ipſe ea de cauſa dixit, aut non fieri ratiocinationem, quippe cum ſi utilitatem ſpectes, nulla fiat utilis ratiocinatio, uel ſi tantum aliquis ad propoſitiones reſpiciat uel fieri quidem, ſed non perfectam, propterea ꝙ non ex poſitis, ſed ex tranſmutatione & reciprocatione, aut reciprocationibus fit.

At, ſi altera vniuerſalis, altera particularis ſumpta propoſitio ſit, & vniuerſalis ad maius extremum ſtatuatur: perfecta erit ratiocinatio. Nam, ſi A omni B contingit, B autẽ

alicui

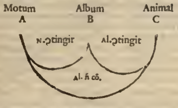
alicui c, a *alicui* c *continget . id quod ex definitione eius, quod de omni contingit,perſpicuum eſt.*

Quintus modus vtilis.

Rurſus,ſi a *nulli* b,b *autem alicui* c *ineſſe contingit:neceſſe eſt,vt* a *alicui* c *non ineſſe conting it .atque eadem demonſtratio eſt .*

Sextus modus.

Si autem particularis propoſitio priuatiua ſumatur,vniuerſalis vero affirmatiua , & poſitione ſimili modo ſeſe habeant:id eſt, ſi a *omni* b *ineſſe contingat , &* b *alicui* c *non ineſſe contingat:ratiocinatio manifeſta non fit: ſed reciprocata particulari,& poſito,vt* b *alicui* c *ineſſe contingat,eadem euadet concluſio, quæ & prius, ſicut in iis, quæ dicta à principio ſunt .*

Septim⁹ modus vtilis ex conuerſione minoris.

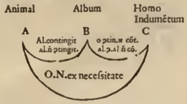
Quòd ſi ad maius extremum particularis ,ad minus vniuerſalis ſumatur,ſiue vtræq; affirmatiuæ,ſiue negatiuæ,ſiue non ſimiliformes ſint, ſiue vtræq; indefinitæ, vel particulares,ratiocinatio nullo pacto erit . Nihil.n.vetat quo minus b *ipſum* a *ſuperexcedat , & non de æqualibus prædicetur, at quo* b *ſuperexcedit* a, c *ſumatur : Huic enim neq; omni, neq; nulli,neq; alicui,neq; non alicui, ſiquidem contingendi propoſitiones reciprocantur ,* a *ineſſe contingit: ac* b *pluribus quàm* a *ineſſe contingit.*

Vbi de iugationibus dixit , quæ ex utriſq; uľibus & contingentibus propoſitionibus conſtat:ad alias tranſit,quæ unam ſolam uľem habent: atq; inquit,ſi maior ſit uľis:& minor particularis,quocũq; modo in affirmatiuo & negatiuo ſumptæ fuerint, futuram ratiocinationem eſſe . Sed, ſi maior uľis ſit, & affirmatiua uel negatiua,minor particularis affirmatiua: ex ſe ex poſitis ac per poſita cõcluſiones euaſuras. Atq; hoc ex definitione contingendi, ideſt contingendi omni eſſe manifeſtum inquit. nam oĩ ineſſe illud erat , cuius nihil ſumere licebat , de quo altero non diceretur. Et ſi ita accipiamus , ut in uerbis ipſius Ariſtotelis (omni) ſcriptum eſſe dicamus:ita inquit: Hoc ex definitione contingendi omni manifeſtum eſt. Si.n. a,omni b, contingit , nihil erit ex b, de quo a,nõ contingat:at aliquid ex c,eſt ſub b, Aliquid igitur ex a,ipſi c, etiam continget. Vel ex definitione ipſius contingentis intelligendum eſt.cõtingentis autem definitio erat quod cum non eſſet neceſſarium,ſi ineſſe ſtatueretur, nihil quod fieri nõ poſſet,ſequebatur. atq; id,ex eo ꝙ ne ad ratiocinandum quidem apta ulla iugatio fiebat,cum a alicui c ineſſe contingere ſtatuebamus . uel.n.in prima figura duæ particulares contingentes fiunt b, c quæ eſt contingens particularis affirmatiua , reciprocata:aut c b aſſumpta, ad concluſionem, quæ particularis contingens eſt , cum b c, etiam ipſa particularis contingens affirmatiua ſit. Vel in ſecunda figura duæ affirmatiuæ euadunt aſſumpta ad concluſionem ea,quæ a omni b,contingere ait.Quinetiam,ſi ſumpto oppoſito eius,quæ a alicui c,cõtingere aſſerit,deductione ad id,quod fieri non poteſt,uſi fuerimus:neq; ita quicquam quod fieri non poſſit, occurret. Sumatur.n.eius oppoſitum, quod eſt, a nulli c neceſſario ineſt:& aſſumatur, a omni b cõtingit, b nulli c contingere in ſecũda figura colligitur . Qđ non eſt eiuſmodi,ut fieri non poſſit:cum b,alicui c contingere ſtatuatur.Quod.n.alicui contingit, poteſt etiam nulli ipſi ineſſe , & nulli ipſi contingere. Melior tñ prima loci huius explanatió eſt quia demonſtratio ipſa ex eo ꝙ nihil quod fieri non poteſt, conſequitur,magis nõ colligi quod poſitum eſt demonſtraret . Simili modo etiam ſi maior uľis negatiua contingens , minor autem particularis affirmatiua ſit, ex poſitis particularis negatiua concluſio contingens colligitur. Definitio.n.contingendi nulli,nota eſt.nam in hac quoq; iugatione cõcluſionem facit.Si tñ cum maior eſt uľis negatiua uel affirmatiua, minor particularis priuatiua contingens ſumatur:ratiocinatio quidem fit, ſed non ex iis, q̃ poſita ſunt : ſed particulari negatiuo in particulare affirmatiuum tranſmutato,eo ꝙ cõtingentia reciprocantur. Cum uero uľis maior non eſt , ſed particularis contingens, minor autem uľis contingens, nullã futuram eſſe ratiocinationem inquit , neq; ſi ſimiliformes utręq; propoſitiones,& in qualitate ſimiles, neq; ſi diſsimiliformes & in qualitate diuerſæ ſumãtur. Quin neq; ſi utræq; indefinitæ, aut particulares ſint,ulla erit ratiocinatio.Cur uero oẽs hæ iugationes,in quibus maior particularis contingens eſt, ad ratiocinandum idoneæ minime ſint , cauſam affert: quia uidelicet,ſi a alicui b ineſſe contingere ſtatuatur,nihil uetat quo minus b ſuperexcedat,ac de pluribus dicatur, q̃ a.uerbi cauſa, ſi grammaticum alicui dormienti contingere ſtatuatur: quippe cũ dormiens de pluribus,q̃ grammaticum prædicetur.ꝙ ſi eorum aliquid ſumatur,quę ſub dormiente cõſtituta ſunt,quatenus b, quod eſt dormiẽs, a ideſt grammaticum ſuperexcedit , quod ſit equus : neq; omni equo a cõtinget,neq; nulli. quod.n.nulli contingit, id contingit etiam oĩ . At grammaticum quo pacto oĩ equo poterit contingere , cum nulli ipſi neceſſario inſit ? Sed neq; alicui equo cõtingit grammaticum.Sed neq; alicui non contingit.ex contingentis .n.reciprocatione, cui alicui non cõtingit, ei etiam alicui contingit . id quod etiam ipſe ſignificat , cum adiungit: {Siquidem cõtingendi propoſitiones reciprocantur.} Si igitur oportet ut cõcluſio uel uľis affirmatiua cõtingens,uel uľis negatiua,uel particularis utrolibet modo cõcluſio ſit : nihilq; ex his eſſe

in contingentibus poteſt, cum maior eſt particularis contingens, minor contingens u'lis in prima figura: neq; oino cum huiuſmodi eſt maior, ratiocinatio efficietur. ut in terminis demonſtratum eſt.

Ex terminis quoque idem conſtat. cum enim ita ſeſe habent propoſitiones primum vltimo, & nulli contingit, & omni ineſſe neceſſarium eſt. termini communes omniū quòd quidem neceſſario inſit, Animal, album, homo: quòd contingat, Animal, album, indumentum.

Oēs modi hi inutiles ſunt.

Cum iugationes oēs ex cōtingentibus in prima figura ad ratiocinandum ineptas eſſe dixerit, in quibus maior eſt particularis: cauſamq; cur id fiat, ſubiunxerit, quia medius terminus ſuperexcedere extremum poteſt: nihilo minus ex terminorum appoſitione idem oſtendit, euidentiorem atq; acriorem demonſtrationem huiuſmodi ac redargutionē exiſtimans. terminis.n.his, qnos apponit, primum ultimo extremo & omni neceſſario & nulli neceſſario ineſſe demonſtrans, oīa contingentia, quemadmodum & exiſtentia & neceſſaria deſtruit, & omni & alicui, & nulli, & alicui non. alterutrum.n.ex neceſſariis u'ibus & affirmatiuum & negatiuum oēs cōtingentes cōclusiones tollit. Quod igitur omni neceſſario inſit, aīal, album, hominē terminos ſumit. Animal.n.ſi alicui albo, & albū omni homini contingat: animal oī homini neceſſario inerit. Veriores tñ termini eſſent, album, deambulans, olor. Album.n. alicui deambulanti ineſſe contingit, & non ineſſe: & album omni olori neceſſario ineſt. ꝙ autem nulli neceſſario inſit, terminos appoſuit, aīal, album, indumentum. aīal ſiquidem alicui albo & ineſſe & non ineſſe contingit. & album quoq; omni indumento & nulli & alicui ineſſe & non ineſſe contingit: & animal neceſſario nulli indumento ineſt. Hic quoq; neriores termini ſunt, album, deambulans, coruus: quippe cum album nulli coruo neceſſario ineſſe cōclusio ſit, & propoſitiones antedictis modis omnibus ſumi poſsint.

Hoc itaq; modo ſeſe habentibus terminis nullam fieri ratiocinationem manifeſtum eſt. Nam, cum vel exiſtēdi, vel neceſſarij, vel contingendi ratiocinatio omnis ſit: exiſtendi & neceſſarij non eſſe ratiocinationem patet: affirmatiua.n. per priuatiuam, & priuatiua per affirmatiuam tollitur. Reſtat ea, quæ contingendi eſt. at id fieri non poteſt. demōſtratum enim eſt cum ita ſeſe habent termini, neceſſe eſſe, vt & primum omni vltimo, & nulli etiam ineſſe contingat. Quare contingenti ratiocinatio non erit: contingens enim neceſſarium non erat. Perſpicuum item eſt, ſi termini ſint vniuerſales in contingentibus propoſitionibus ratiocinationem in prima figura ſemper fieri, ſiue prædicatiui fuerint, ſiue priuatiui: perfectam quidem, ſi prædicatiui, ſi priuatiui, imperfectam. Oportet autem vt illud contingens ſumamus, non quod in neceſſariis eſt, ſed ex antedicta diſtinctione, id, quod interdum latet.

Cum ex appoſitione terminorum in propoſitis iugationibus & omni ineſſe neceſſario & nulli colligi demonſtrarit: nunc inquit, non ſolum non contingens aliquid, ſed ne aliud quidem quicpiam, aut exiſtens, aur neceſſarium confici poſſe. Quod.n. omni neceſſario ineſt, tollere id demonſtratum eſt, quod & nulli ineſt neceſſario, & nulli exiſtit. Quod autem nulli neceſſario ineſt, id deſtruere quod & omni neceſſario ineſt, & omni exiſtit. His enim uſi quænam etiam in neceſſariis & in exiſtentibus propoſirionibus ad rōcinandum ineptæ eſſent ingationes, oſtendimus. Adde, ꝙ ſicut diximus, cū neceſſaria uel exiſtens erat concluſio, uel alteram ex ꝓpoſitionibus, uel utraſq; eiuſmodi eſſe oportebat. at in propoſita iugatione utræq; contingenres ſunt. ut ex eo neque neceſſaria, neq; contingens fieri concluſio demonſtretur. Vbi nihil ex his colligi poſſe dixit, deinceps neque quicpiam contingens poſſe oſtendit, cum in huiuſmodi connexione & omni neceſſario, & nulli neceſſario ineſſe colligatur. id.n.ex eo ſignificat, quod inquit, neceſſe eſſe ut & nulli etiam ineſſe contingat. Nam neceſſario omni ineſſe, ſimili modo & contingens omne, & quod nulli exiſtit, & quod alicui non exiſtit, quod item neceſſario nulli exiſtit, & neceſſario alicui non exiſtit: tollit ac deſtruit. E contrario nulli neceſſario ineſſe, ſicut cōtingens omne etiam ipſum perimit: ita & quod omni & alicui exiſtit, & quod neceſſario oī & alicui neceſſario ineſt, ſubuertit. Quod autem cōtingens deſtruatur, commemorat ſe definiuiſſe contingens eſſe quod non erat neceſſarium. Quod.n. omni neceſſario, & nulli neceſſario ineſt, id neq; omni aut alicui, neque nulli aut non oī contingit. Vbi hæc dixit, ea quæ iam demonſtrata ſunt, nobis in memoriam reuocat: quæ ſunt hęc. in prima figura ſi utręq; propoſitiones ſint u'les, qualeſcunq; in qualitate fuerint, ratiòcinationem fieri: ac perfectam quidem ſi uel utræq; ſint ꝓdicatiuæ, uel maior ſola negariua. imperfectas autē, quæ ex reciprocatione contingentis euadunt, alteram quæ ex duabus negatiuis conſtat, alreram quæ minorem negatiuam, ut demonſtrauit, tantum habet. Monet præterea contingens illud ſumere nos in propoſitionibus debere, qnod nō eſt neceſſarium. nam quod de neceſſario prædicatur, æquiuocum eſt, reciprocationemq; non admittit. Inquit autem ſæpe id nos latere, quia quod nulli neceſſario ineſt, nulli contingere dicimus: de quo tñ, ꝙ omni etiam contingat, dicere non poſſumus. ſed ipſe etiam in antedictorum terminorum appoſitione alicui albo contingere animal dixit, cum tamen neceſſario alicui ipſi inſit. ac propterea fortaſſe hoc ſubiunxit, qnem admodum alibi etiam rurſus dicit. { Sumendi autem melius termini ſunt. } Ex contingentibus uero propoſitionibus utriſque fieri ratiocinationes in prima figura demonſtrauit: quatuor quidem, cum utræque ſunt uniuerſales: ſed perfectas tantum duas, eam, quæ ex duabus affirmatiuis conſtat: & alteram, quæ maiorem ſolam negatiuam habet. Cum autem altera propoſirio eſt particularis, ſi minor ſit particularis, fieri aſſerit. ſed in his quoque perfectas tantum duas eſſe ait, in quibus uel utræqne affirmatiuæ, uel minor ſola ſuerit. nam ſi ſola minor ſit negatiua, uel ſi utræque, imperfectæ illæ uero ſunt.

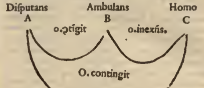
Caput

Caput.15. De ratiocinationibus in prima figura ex mixtis propoſitionibus de contingenti & exiſtenti.

AT vero ſi altera ex propoſitionibus exiſtere, altera contingere ſumatur: cum ea, quæ ad maius extremũ eſt, cõtingere ſumit, & perfectæ omnes, & eius contingentis, quod ex antedicta diſtinctione eſt, erunt ratiocinationes. Cum ea, quæ ad minus eſt, & imperfectæ omnes erunt & quæ priuatiuæ ſunt, non eius contingentis erunt, quod ex diſtinctione eſt, ſed eius, quod vel nulli, vel nõ omni neceſſario ineſſe inquit. Si.n. nulli, vel non omni neceſſario ineſt, & nulli & non omni ineſſe contingere dicimus.

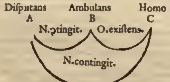
Sequebatur, nt de ſecunda & tertia figura prius diceret, deinde ita ad mixtiones deueniret: Sed qa ex reciprocatione in terminis, rõcinationes in illis fiunt: nõdumq́; de huiuſmodi in contingentibus ꝓpoſitionibus reciprocatione quicq̃ dixit: prius nũc de mixtionibus contingentis & exiſtentis, & contingentis & neceſſarij in prima figura agit: quia quæ in hac figura demonſtrantur, reciprcatione nulla indigent. Nam oſtendet etiã in ſecunda figura ex duabus contingentibus nihil colligi, quia neq; ex duabus affirmatiuis, ex contingentis uero & exiſtentis mixtione colligi: ſed prius tñ de exiſtentis & contingentis mixtione erat dicendum. Primum autem ex contingente & exiſtente demõſtrationem facit. Ac Theophraſtus quidẽ & Eudemus amici eius in mixtione etiam ex contingente & exiſtente futurã eſſe concluſionem quãdam contingentem aiunt, utralibet ex propoſitionibus ſumpta contingens fuerit: quippe cum deterius exiſtente contingens ſit. at Ariſto. non ita. Sed cnm maior contingens eſt, minor exiſtens, concluſionem quoq; futuram eſſe contingentem aſſerit: eius uidelicet cõtingentis, quod ex diſtinctione & definitione eſt, quod cum non ſit neceſſariũ & ſtatuatur eſſe, nihil quod fieri non poſſit, ſequitur. perfectasq́; in hac iugatione ratiocinationes eſſe inquit, ideſt ex ſeſe propoſitam rem demonſtrantes. De omni ſiquidem & de nullo demonſtratio ipſarum eſt. quæ uero per hæc notam cõcluſionem habent, perfectæ ſnnt. Cum uero ecõtrario minor eſt contingens, maior exiſtens, imperfectas oẽs huiuſmodi ratiocinationes futuras eſſe ait: quin etiam eas, quæ negatiuum colligunt, nõ id quod ex diſtinctione eſt contingens, colligere, ſed quod ex ſola neceſſarij negatione dicitur, quod uel nulli neceſſario, uel non oĩ neceſſario ineſt: de quibus ipſis contingens quidem nere dicitur, ſed nõ illud tñ, cuius definitio aſsignata eſt: quippe cũ id exiſtens nõ ſit: hæc ueto nõ neceſſario ineſſe tm̃ ſignificent, ſed non tollant, quin res ipſa exiſtat. Quod autem inqt, procedendo clarius manifeſtabit. Cæterum Theophraſtus, cum has quoq; contingentes appellet, merito in huiuſmodi connexionibus cõtingentes quoque euaſuras cõcluſiones aſſerebat. Perfecti autem non euadunt, in quibus minor eſt contingens, quia in ipſis eo quod de omni dr̃, uti non poſſumus ad demonſtrandam concluſionem. Si.n. A omni B exiſtat, B autem omni C contingat, nondum exiſtit. non igitur, ſi A de omni B dicitur, & nihil ex B ſumere poſſumus, de quo A non dicatur, continno etiam poſſumus propterea C, ipſi illationem facere, non enim C quicquam ex B eſt, ſi ineſſe ipſi B contingit, & nondũ exiſtit. Iccirco quia ad demonſtrationem quadam re extrinſecus indigent, perfecte non ſunt. demonſtrantur.n. per deductionem ad id quod fieri nõ poteſt. Hæc ubi dixit, eas primum oſtendit quæ maiorem contingentem habent, & perfectas eſſe & concluſionem eius contingentis habere quod ex definitione eſt.

Contingat enim A omni B, B autem omni C exiſtere ſtatuatur. Quia ſub B eſt C, A autem omni B contingit: A quoq; omni C contingere perſpicuum eſt. euadit igitur ratiocinatio perfecta.

Primus mixtus mod' ↄcludens contingens.

Simili modo etiam, ſi A B propoſitio priuatiua ſit, & B C, affirmatiua: & A B, contingere B, C autem exiſtere ſumatur, ratiocinatio perfecta erit: quia A nulli C exiſtere contingit.

Secund' modus ad idem ↄcludendũ.

Cum igitur exiſtere ad minus extremum ſtatuitur, perfectas fieri ratiocinationes patet.

Eo quod de omni dicitur, eiuſq; definitione uſus contingentem fieri concluſionem & perfectam ratiocinationem demõſtrat. Quia.n. A oĩ B contingit, nihil ex B licebit ſumere, cui A non contingat, C autem ipſius B, pars quædam eſt. Si B igitur omni C exiſtit: A omni C continget. Et ſi maior priuatiua contingens ſtatuatur, minor uero exiſtens uniuerſalis affirmatiua: ſimili modo contingens, negatiua uniuerſalis concluſio futura demonſtratur, per eãdem uidelicet contingendi nulli definitionem.

Cum vero contrario modo ſe habebit, futuras eſſe ratiocinationes, per id, quod fieri non poteſt demonſtrandum eſt. ſimulq́; imperfectas eas eſſe, perſpicuum fiet: quippe cum non ex ſumptis propoſitionibus demonſtratio ſit.

Cum ubi maior eſt contingens, contingentem quoq; eſſe concluſionem, perfectasq́; rõcinationes eſſe demõſtrarit in iis quæ utraſq; uľes propoſitiones habent. eadem.n. in particularibus quoq; & affirmatiuæ & negatiuæ conclnſionis demonſtratio eſt: ad iugationes trãſit, in quibus maior exiſtẽs, minor uero ſumitur contingens. cum.n. inquit cõtrario modo ſe habebit, ꝓpõnum permutationem ſignificat. inquit igiť quæ ita ſeſe habẽt iugationes ad ratiocinandum idoneas eſſe per impoſsibile demõ-

 ſtran-

ſtrandum eſt.ꝙ ſi per impoſsibile demonſtranť,eas non eſſe perfectas manifeſtum eſt.Icc irco adiunxit, ſimulq́; imperfectas eas eſſe perſpicuum fiet.perfectæ ſiquidem ſunt,quæ ex poſitis cõprobantur,nullaq́; extrinſecus re indigent.demonſtratio uero quę ſit per id quod fieri non poteſt, ex ſumptis & poſitis propoſitionibus minime fit.

Primum igitur dicendum, ſi cum A eſt, neceſſe eſt eſſe B, cum A eſt poſſibile B, quoq; poſſibile neceſſario futurum.

Quia deductione ad id quod fieri non poteſt, eſt uſurus ad iugationem quæ ex maiore exiſtente, & minore cõtingere conſtat,ad rõcinandum eſſe idoneam demonſtrandam: in demõſtratione uero quæ ad id quod fieri non poteſt,deducit,in ꝓpoſitis non ſolum oppoſitum eius quod uult demonſtrare, ſupponit & ſumit: uerum etiam contingentem propoſitionem in exiſtentem tranſmutat: id quod impoſſibile nequaquam eſt. quod enim fieri contingit, non eſt eiuſmodi, ut eſſe ſupponi non poſsit: ſicut aſsignata eius definitio ſignificat. ſed falſum tamen eſt. Ne igitur impoſsibile quod ex eo colligitur, quòd & oppoſitum eius quod demonſtrandum eſt in propoſita iugatione ſumit, & contingens in exiſtens permutat. quod licet falſum ſit, impoſsibile tamen minime eſt,quiſpiam colligi opinetur, nó ex contingentis in exiſtens permutatione, ſed ex eo, quod impoſsibile ſupponitur, quod cõcluſioni, quã demonſtrare uult, oppoſitum eſt:primum fieri non poſſe declarat,ut ex poſsibili quicpiam impoſsibile cõſequatur,ſed neceſſe eſſe,ut impoſsibile id ſit, qđ in omni neceſſaria conſequutione ex impoſsibili ſequitur.Neceſſaria autem conſequutio eſt, non temporaria, ſed ea, in qua ſemper ex eo quod ſumptum eſt,conſequitur aliquid, propterea ꝙ eſt tanq̃ antecedens id,quod ſumptum eſt.non.n.uerum eſt coniunctum illud, ſi Alexander eſt, Alexander diſputat: uel ſi Alex. eſt, tot annos eſt natus, etiam ſi qñ hæc propoſitio dicitur,tot annorum ſit.Hoc.n.demonſtrato concluſio ex poſitis in expoſita iugatione ſi impoſsibilis ſit,id nó ex eo euenit ꝙ contingens ꝓpoſitio in exiſtentem fuerit permutata, quia hoc licet falſum ſit,non eſt impoſsibile:ſed ex eo,ꝙ oppoſitum eius, quod colligitur, ſumptum fuerit, quod erat impoſsibile.Simul autem per id, quod nunc demonſtratur, demonſtrationem deductionis ad id, quod fieri non poteſt, bonam eſſe uidetur declarare.Si.n.hoc conceſſum nó ſit,impoſsibile ex impoſsibili ſequi: deductio ad impoſsibile nullam uim habere uidebitur: quippe cum impoſsibili aliquo collecto,ſuppoſitio non prorſus tollatur, ꝙ impoſsibilis etiam ipſa ſit. An poteſt quiſpiam non impoſsibilitate,ſed falſitate concluſionis uſus,quæ ex ſuppoſitione conſequať,ſuppoſitioné ipſam tollere,utpote falſam,eo ꝙ ex ueris colligi falſum quicpiã non poſſit. An ita non magis ex ſuppoſitione, q̃ ex contingentis in exiſtens permutatione talis concluſio efficeretur. Porro ex poſsibili poſsibile ſemper conſequi, neque fieri poſſe ut impoſsibile quicpiam eueniat, in hunc modum declarat.

Statuatur enim cum ita ſe habet res,id, in quo eſt A, poſſibile eſſe:id autem,in quo eſt B,impoſſibile.Si igitur poſſibile quando poſſibile eſt eſſe,efficietur,impoſſibile vero,quando impoſſibile eſt eſſe non efficietur.

Cũ ita ſe habet res, ut ante diximus,uidelicet,ſi cum A eſt,neceſſe eſt eſſe B.nam cum hęc conſequutio eſt, & ex A,neceſſario B, conſequitur: ſtatuatur A poſsibile eſſe, B impoſsibile: A quia poſsibile eſt, fieret ſanè qñ poſsibile eſt ut fiat B,qñ fieri impoſsibile eſt,nullo pacto fieret.Si igitur ſimul eſſent,alterum poſsibile,alterum impoſsibile, qñ A eſt B, quatenus quidem eſt impoſsibile,non erit,quatenus tñ neceſſarium eſt,ut cũ A,eſt,ſit B,erit.atq; ita ſimul B, & erit & non erit, id quod fieri non poteſt. Qñ igitur antecedens eſt poſsibile,id quoq; quod neceſſario ex eo conſequitur, B autem id eſt,poſsibile eſt.

Simul autem ſi A poſſibile,& B impoſſibile eſt:continget A abſque B factum eſſe:ſi vero factum eſſe,etiam eſſe. quippe cum quod factum eſt,quando factum eſt,eſt.

Cum ſtatuerit A poſsibile, B impoſsibile eſſe, ſi concedamus ex A,ſeq B, idq́; ut̃r ſumpſerit,ſi A poſsibile eſt,& poſsibile qñ eſt poſsibile, efficietur: ſi B eſt impoſsibile, & impoſsibile qñ eſt impoſsibile ut fiat,nullo modo fiet:conſequutioni huic illationem ſubiungit,abſurditatemq́; oſtẽdit.Si.n.qñ A eſt poſſibile,B eſt impoſsibile:hoc.n.ſignificat,cum inquit. {Simul autem cõtinget A,abſq; B, factũ eſſe.} Quod nãq; poſsibile eſt ut fiat, etiam fieret: quod impoſsibile eſt,nó fieret,B autem id erat. Quare cum A,eſt, ſi.n.factum eſt, etiam eſt: non erit B. At cum A,erat B, quoq; eſſe ſtatuebatur. Adde ꝙ fieri non poſſe ut ex A,quod ſit poſsibile B, impoſsibile conſequatur, ex definitione quoq; poſsibilis demonſtrari poteſt. Si.n.id poſsibile eſt, quo ſuppoſito impoſsibile nihil propterea euenit.Suppoſito autem A, eſſe,euenit ut B,& ſit & non ſit:ſit quidem quia ſequi ex A ſtatuebatur:nó ſit,quia eſt impoſsibile. Si igitur impoſſibile eſt,ex quo impoſsibile ſequitur:uel nó eſt poſſibile, uel non recte ſumptum eſt, ut ex A, quod ſit poſsibile B,impoſsibile ſubſequatur.Atq; Ariſto.q-dem fieri non poſſe ut ex poſsibile impoſsibile ſequatur, ex eo demonſtrat, ꝙ in veró coniuncto ex antecedente ſubſequens neceſſario ſequitur. quod autem ex aliquo neceſſario ſequitur, ex eo ſemper ſequitur.& poſsibile etiam ex antecedente ſuo ſemper ſequetur. Quapropter ſi poſsibile eſt ut factum ſit, ex eo quoq; facto conſequetur, conſequens uero ex ipſo tunc,etiam erit. erit igitur quod impoſsibile eſt,ut fiat.id autem impoſsibile eſt.Chryſippus autem cum nihil prohibere aſſerat quin ex poſsibili impoſsibile conſequatur, ad demonſtrationé hãc Ariſto.nihil dicit: ſed exẽplis quibuſdam non recte illis quidem cõpoſitis rem non ita ſeſe habere oſtẽdere conatur.Inquit.n.in coniuncto hoc quod uerũ eſt,ſi mortuus eſt Dion,mortuus iſte eſt,ut per pronomen (iſte) Dion demonſtretur antecedẽs quod eſt,ſi mortuus eſt Dion, poſsibile eſſe, propterea ꝙ poſsit aliqñ uerum eſſe ut mortuus Dion ſit: mortuus autem iſte eſt, eſſe impoſsibile quippe cũ mortuo Dione,propoſitio etiam ea deſtruatur,quæ ait, mortuus iſte eſt,cum non amplius quiſpiam ſit, qui ſuſcipere demonſtrationem eam quæ per ꝓnomen fit,queat.in uiuente.n.& de uiuente cõmonſtrationeam eam fieri. Si igitur eo non mortuo dici (iſte) poteſt:neq; rurſus ſubſiſtit Diõ, ut de eo {Mortuus iſte eſt} dici queat, {Mortuus iſte eſt} impoſsibile eſt. Nam impoſsibile non eſſet, ſi poſtea aliqñ poſt mortem

mortem Dionis de quo prius in coniũcto qñ adhuc uiuebat prædicabatur: rurſus prædicari {Mortuus iſte eſt} poſſet. Qm̃ nero fieri id nequit, impoſ̃e eſt, ut {Mortuus iſte eſt} rurſus prædicetur. Alterum ſimile huic affert in hunc modũ: ſi nox eſt, non eſt hęc dies, die demõſtratiuo pronomine ſignata. Nam in hoc quoq; coniuncto, quod uerum eſt, nt opinatur, cum poſ̃e ſit antecedens, cõſequens impoſ̃e eſt. Sed quod ab eo dicitur, ſanum non eſſe, coniunctorum redargutio patefacit. Non .n. uerum cõiunctum eſt hoc, ſi mortuus eſt Diõ, mortuus iſte eſt. Si .n. {Mortuus eſt Dion} latius patet q̃ {Mortuus eſt iſte} ut de aliquo Dion dicatur, iſte non dicatur: ex antecedẽte quod eſt, ſi mortuus eſt Dion, mortuus iſte eſt, minime conſequeẽ. non .n. bona conſequutio eſt, in qua licet conſeqnens non ſit, eſſe añs aliqñ poteſt. Quemadmodum .n. ſi æquiuoce diceretẽ Dion, uerũ non eſſet, ſi mortuus eſt Dion, mortuus iſte eſt, eo ꝙ de alio aliquo quoq; dici {Mortuus eſt Diõ,} poſſit, & nõ de eo qui onderetur, licet qui oſtẽderetur Dionis noĩe nũcuparet ſiquidẽ nomẽ latius diffunderetur q̃ cõmonſtratio, & nõ ualeret de oĩbus in q̃bus eſſet nomen, cõmonſtratio fieri. iccirco uerum nõ eſſet, ſi mortuus eſt Dion, mortuus iſte eſt: quippe cum {Mortuus eſt Dion} dici de eo poſsit, de quo {Mortuus iſte eſt} non poſsit. Latius .n. patet Dion, cum etiam de mortuo dicatur, iſte autem de uiuente tantũmodo. Non ergo bona eſt conſequutio, ut dixi, in qua añs eſſe aliqñ poteſt, etiam ſi conſeqnens non ſequatur. conſequens .n. eſſe ſi añs non ſit, in uero coniuncto abſurditatẽ nullam affert. non .n. oportet ut ex antecedentis põne conſequens ſequatur. Ideo conſequens eſſe etiam ſi añs nõ ſit, poteſt: añs autẽ eſſe ſi non ſit conſequens, in uero coniuncto nullo pacto poteſt. Nõ .n. ſi quia corruptum eſt, ex antecedente non ſequiẽ conſequens, propterea bona ac uera coniunctio efficitur. Quia .n. non conſequiẽ, ſalſum eſt, ſed nõ ex non cõſeqnendi modo. Accedit ꝙ non aliq̃ cauſa eſt ꝙ ipſum corrumpatur, q̃ ꝙ antecedens effectum eſt. Quod igitur tunc corrũpitur, ex eo ꝙ illud factum eſt, quod antecedere ipſum ſupponebatur, quo pacto conſequi ex illo poſſet? non .n. ſic Dion latius patebat, q̃ iſte. Nam qui tres angulos ęquales duobus rectis habere oẽm triãgulnm ſumit, is obliquũ triangulum .i. ſcalenum etiam ſumpſit. fieri .n. non poteſt, ut oĩs triangulus tres angulos duobus rectis æquales habeat, niſi etiã obliquus triangulus idem habeat. Qui autẽ impoſ̃e inquit eſſe {Mortuus iſte eſt} ſi poſ̃e eſt {Mortuus eſt Dion,} is Dionẽ non uĩr dici de hoc ſumit. Non .n. {Mortuus eſt Diõ} poſ̃e eſſet, uĩr {Mortuus iſte eſt} cõprehendens, ſi {Mortuus iſte eſt} eſt impoſ̃e. Pręterea quo modo eſſet cõſequens ex eo ꝙ eſt antecedens, quo uerum coniunctum iudicatur: ſi cum eſt añs, corrumperetur, ut quod ſumitur, ſequi ex eo non poſſet. Si igitur latius eſt & uĩibus {Mortuus eſt Dion} q̃ mortuus iſte eſt, & uon ſemper ex eo ſequitur, coniunctum uerum non eſt, ſicut demonſtrauimus. Si uero de quibus Dion, de iiſdem etiam iſte dicitur, uerum quidẽ eſt coniunctum, nõ tñ amplius poſsibili impoſsibile conſequetur. Sed antecedens ſimili modo ſe habebit, ut conſequens, & poſ̃e erit, & impoſ̃e. Nam, ſi Dion nomẽ eius eſt, qui priuatim qualis eſt, priuatim autẽ qualis, eſt uiuens: qui Dionem dicit, uiuentem dicit: ſi de nominibus inquirendum curioſius eſt. ſicut .n. {Iſte,} ita nomen quoq; nominatam rem indicat, ac cõmonſtrat. Quod ſi ita eſt, mortuus iſte eſt, in eo cum dicimus {Si mortuus eſt Dion} poteſtate continebitur, ſiquidẽ Dion nomen uiuẽtis ſignum eſt. At hoc modo uerum quidẽ erit coniunctum, antecedens tñ poſ̃e non erit: qppe cum uiuentem mortuum eſſe, non ſecus atq; iſtũ mortuum eſſe, impoſsibile eſt. Sed ſi dicant {Mortuus eſt Dion} uerum propterea eſſe poſſe, quia ad relationem uiuentis dicitur: non .n. adhuc uiuẽtem Dionem mortuum eſſe dicit, qui mortuũ eſſe Dionem poſsibile eſſe inquit, ſed eum qui erat Dion: ſimili modo etiam mortuus iſte eſt, eſſe poſsibile aſſeremus. non .n. eum qui iſte eſt, ſed qui iſte erat, mortuum eſſe ſignificamus Quia tota conſuetudo relatione hac huius pronominis {Iſte} plena eſt. nã mõſtrantes mortuum dicere ſolemus mortuus iſte eſt. & mortuum aſpiciẽs aliquis, iſte, inquit, illius pater, uel frater eſt. Neq; ſolum ad præterita, ſed ad futura etiam referendo hac monſtratione nti conſueuimus. quippe cum de domo quæ adhnc ædificaẽ, aut de chlamyde quæ adhuc texitur, dicimus hæc illius eſt, ad futuram domum aut ueſtem relatione habita. de ægrotãre etiam aliquo letali morbo dicimus, hic moritur. Si uero moriebatur, iſte mortuus eſt: iſte autem moriebatur: iſte mortuus quoq; erit. In uniuerſum autem ſi ſimpliciter atq; abſolute ueram ꝓpõnem, & abſq; determinatione dicunt, ſi mortuus eſt Dion, mortuus iſte eſt: uerum id non erit. abſolute .n. ex antecedente conſeqnens ſequetur: ſi uero abſolnte, neceſſario & ſemper, quod .n. ita abſolure eſt, neceſſarium eſt. At, ſi non abſolute dicãt, ſed cum determinatione, qñ uidelicet uicit uiuens: erit quidem uera propoſitio, antecedens tñ non ſecus ac cõſequens impoſ̃e erit: quippe cum mortuũ eſſe Dionem qñ uiuit, impoſsibile ſit. In uniuerſum autem propterea ex ſuppoſitione alicuius ſeqnitur aliquid, quia ex eo cum eſt, ſequitur. nam quia cum dies eſt, lux eſt: cum diẽ eſſe ſupponimus, eſſe quoq; lucem ſequiẽ. Ex quo nero cum eſt, non ſequitur aliquid, ex eo neq; ſuppoſito conſequetur. At enim ex mortuo Dione mortuum eſſe hunc minime ſequiẽ neq; igitur, ſi mortuũ eſſe eum ſupponamus, ſequetur. Eadem rõ eſt, cum dicunt, ſi nox eſt, non eſt hæc dies. Argumentatio aũt hæc eſt, qua Ariſt. etiam eſt uſus, cum .n. oñdiſſet cum eſt A, nõ ſequi B, tum neq; id eſſe ſtatuaẽ, conſequuturũ ipſum eſſe demõſtrat. Sed magis logica argumentatio erit, ſi neq; impoſ̃e eſſe id, qđ dñt {Mortuns iſte eſt} demõſtrauerimus. Nam ſi impoſ̃is ꝓpõ, ſemꝑ falſa eſt, ſicut neceſſaria ſemper uera. ea q̃ non eſt ſemper ſalſa, impoſ̃is non eſt. At mortuus iſte eſt, non eſt ſemꝑ falſum, ſed eo tm̃ tempore qñ uiuit Dion. nam qñ eſt mortuus tũc neq; prorſus amplius eſt. ſi autẽ non eſt, neq; ſalſum id erit. non igitur impoſ̃e erit, mortuus iſte eſt. Prętereа cum dicunt mortuus iſte eſt, ſi eo ſignificato id ſumunt, ut intelligant, non eſt iſte, hoc eſt, non eſt is qui eſt: impoſ̃e quidem erit, mortuus eſt iſte: non tñ ex eo quod dicunt, ſi mortuus eſt Dion, conſequetur. non .n. ex eo ꝙ mortuus eſt Dion, non eſſe eum qui eſt, ſequitur. quemadmodum neq; non eſſe hunc diẽ, ſi nox eſt. nam nõ eſſe hũc diem nihil aliud eſt, q̃ non eſſe diẽ qui eſt dies: id qđ ex eo quod nox

eſt, minime ſequitur. Sed ex eo q nox eſt, ſequitur, non eſt dies. non eſt autem iſte dies ex eo ſequetur, q dum eſt iſte dies, nox eſt. id quod nihilo minus q̃ conſequens, impoſsibile eſt. Simili modo {Mortuus iſte eſt} ex eo ſequetur q mortuus eſt uiuens Dion. Quod nõ ſecus ac mortuus eſt iſte, impoſsibile eſt. mori.n. Dionem uiuente impoſsibile eſt. Si uero {Mortuus eſt iſte} dicunt, pro ſeparata ab hoc ſunt aīa & corpus, ex ipſorũ ſententia (mortuus iſte eſt,) impoſsibile nõ erit. quod.n. poteſt aliqñ uerum eſſe prædicatum, id impoſsibile non eſt. ſed iuxta ipſos uerum eſſe aliqñ poteſt poſt Dionis mortem, ſi dicamus commonſtrato Dione ſeparata ab hoc anima & corpus ſunt. Placitum.n. eorum eſt, ut poſt incenſionem & conflagrationem, rurſus omnia hæc in mundo ad numerum etiam reſtituenda aſſerant, ut etiam idem priuatim quale quod prius fuerat, rurſus illi mundo euenturum ſit: Sicut in libro de mundo Chryſippus inqt. At, ſi hoc erit, Dion rurſus tũc futurus eſt. Quare uerum erit tunc de ipſo ſi dicamus, iſte mortuus eſt: ſeparata.n. ab hoc & anima & corpus fuerunt, & rurſus cõpoſita ſunt. Non igitur {Mortuus iſte eſt} ex ſententia ipſorum impoſsibile eſt. Sicut.n. nõ impoſsibilem eſſe propoſitionem dicunt de cõpoſitis digitis ac cõmonſtratis, cum tñ corruptum in ipſis ac falſum tunc id ſit: quia ipſis diſtantibus, quæ cõpoſitionis erat corruptio, ac rurſus cõpoſitis ac cõmonſtratis, q id in ipſis erat corruptum, eſſe uerum poſsit, corruptum.n. prius id erat, qñ digiti diſtabãt: ſic & de Dione, qui ortus rurſus ſit, {mortuus eſt iſte} nihilo minus erit uerum: quia anima & corpus ſeparata ab eo fuerant, ſicut digitorum compoſitio ſeſe habet. Quemadmodum .n. in digitis id quod ad numerum tñ ſpectat, immutatum eſt: & diuerſum numero tantummodo eſt qđ poſterius oſtenditur ab eo quod prius cõmonſtratur: ſic in Dione quoq;, ſiquidem idem eſt poſterior qui prior erat. Nam ſi de digitis dicant eoſdem eſſe numero, qui diſtabant, & rurſus componebantur: in Dione uero eadem, animam & corpus numero quę componantur non amplius eſſe: id nihil ad rẽ facit, quoad illud conſtet eum qui priuatim qualis erat, eũdem eſſe poſteriorẽ, qui & prior fuerat. Qui .n. priuatim qualem eũdem fieri non concedunt, iis dubium fortaſſe eſt quo pacto non iiſdem numero conuenientibus anima & corpore fieri idem poſsit. Idem.n. eandem quoq; hanc demonſtrationem admittit. Non ne idem poſterior cum priore priuatim erit? nonne de eodẽ (iſte) pronomen prædicabitur. At ſi id eſt, uerum de ipſo erit, mortuus iſte eſt. & ab iſto anima & corpus ſeparata ſunt. Quòd ſi poteſt aliqñ uerum eſſe {Mortuus iſte eſt,} impoſsibile nõ eſt. quippe cum propterea etiam poſsibile eſſe dicant, mortuus eſt Dion, quia uerum aliqñ eſt. Quinetiã iis priuatim qualibus qui poſterius fiũt ad priores uarietates tantummodo quaſdam in rebus accidere aſſerunt, quæ extrinſecus eueniũt. quæ quidem uarietates in Dione etiam, qui idem manet & uiuit, licet cõtingat. eum tñ non mutant. non.n. alius euadit, ſi prius in facie lẽtigines habuerit poſtea eas minime habeat. tales futuras eſſe inquiũt diuerſitates in priuatim, qualibus qui in alio mundo erũt, ad eos qui in alio fuerint. Si igitur (mortuus eſt iſte) nõ eſt impoſsibilis, neq; corruptioni obnoxia propoſitio non eſſe cõiunctum uerum, cum dicunt {Si mortuus eſt Dion, mortuus iſte eſt} concedi ab ipſis etiã his debet. Non.n. quando {Mortuus eſt Dion} uerum eſt, tunc etiam eſt uerum (mortuus eſt iſte,) licet corruptum minime ſit. Simile huic eſt quod dicunt, ſi nox eſt, non eſt hæc dies. poſsibile ſiquidem eſt in his ſicut noctem eſſe, ita quoq; diem hanc non eſſe. mutata.n. non erit. Nam ſi qui ait, non eſt hæc dies, ita intelligit, dies quæ & qñ eſt, non eſt: coniunctum uerum nõ eſt. non.n. ex eo q nox eſt, ſequitur diem quæ eſt, non eſſe qñ eſt: ſed diem tantummodo non eſſe. Si uero dicit diem quæ nunc eſt, & monſtratur, non eſſe tunc: coniunctum uerum erit, & conſequẽs non ſecus atq; antecedens uerum quoq; ipſum erit. & cætera quæ antedicta ſunt, de hac quoque commonſtratione conſiderabuntur. Sciendum autem illud eſt cum poſsibile eſt antecedens in neceſſaria conſequutione, conſequens etiam poſsibile eſſe oportere, ſicut demonſtratum eſt, cum uero contra conſequens eſt impoſsibile, impoſsibile quoq; eſſe antecedens. non tamen, ſi poſsibile eſt conſequens, poſsibile, quoq; eſſe antecedens neceſſe eſt. non.n. poſitione conſequentis antecedens ſtatuitur, ſed e contrario. Neq;, ſi impoſsibile eſt antecedẽs, impoſſibile quoq; eſſe conſequens neceſſe eſt: ptopterea q ſublato antecedente conſequens etiam minime tollitur, ſed econtrario. Hac de cauſa etiam ipſe dixit, cum A eſt poſsibile, B quoq; poſsibile neceſſario futurum. Nam {Si auis es animal es} uerum coniunctum eſt: cum antecedens tamẽ impoſsibile, & poſſibile conſequens ſit.

Sumere autem debemus poſſibile & impoßibile non ſolum in generatione, ſed etiam in eo, quòd uerum dicitur, et in eo quòd exiſtit: & quocunq; alio modo poßibile dicitur. in omnibus enim ſimili modo ſe habebit.

Cum dixerit & demonſtrarit in conſequutionibus cum poſsibile eſt antecedẽs, poſsibile eſſe etiã conſequens: adiungit, ſi exiſtens ſit antecedens, exiſtens quoq; futurum eſſe conſequens, ſi neceſſariũ item, neceſſarium. Hoc autem ſignificat cũ inquit, ſumenda eſſe ea, quæ dicta ſunt, non quaſi de poſsibili tantum dicta ſint, quæ in generatione eſt. Poſsibile autem in generatione eſt contingens, quod nõdum quidem eſt, generari tamẽ ac ſi fieri poteſt: cuius definitionem ibi aſsignauit, ubi demonſtrationem conſequutionis fecit. cum enim ſumpſiſſet A poſsibile eſſe, & B impoſsibile: ſi igitur, inquit, poſſibile quando poſsibile eſt, efficeretur. nam cum dicit {efficeretur} poſsibile in generatione ſignificauit. Non ſolum igitur ex poſsibili in generatione, id eſt ex eo, quod gigni ac fieri poſsibile eſt, quod fieri poſsibile eſt, ſequitur: non enim ex eo, quod fieri poſsibile eſt, conſequitur id, quod fieri eſt impoſſibile: uerum etiam, ſi poſsibile in antecedente ut exiſtens ſumatur. nam ex eo quoq; non conſequetur aliquid, quod impoſsibile ſit ut exiſtat, ſed quod exiſtere poſsibile eſt, quod tanquam exiſtens eſt. Quin etiam ſi antecedens poſsibile in eo quod uerum dicitur, ſumatur, conſequens quoque eſſe uerũ oportet. quippe cum ex uero uerum conſequatur poſsibile autem in uero dicendo neceſſarium eſt: quia ſemper qui neceſſarium eſſe dicit, uerum dicit ex eo quoque quod hoc modo poſsibile eſt, neceſſarium

Poſſe in generatione.

ſarium ac ſemper uerum futurum eſſe ait, quod conſequet: & ſimili modo poſsibile, ut antecedens. Impoſsibile autem poſt etiam ipſum ex ſequentis conſequutione dictum eſſe. nam ſi impoſsibile eſt conſequens, impoſsibile quoq; antecedēs erit, quocūq; modo ſumptum impoſsibile fuerit. Si impoſsibile ut generetur & fiat, ita etiam antecedens: ſi impoſsibile ut exiſtat, ſimili modo & antecedēs: ſi impoſsibile ut uerum ſit, ſic & antecedens erit. Contrario enim modo, ut diximus, in impoſsibili conſequutio ſeſe habet: poſsibile ſiquidem ex antecedente in oībus poſsibilis ſignificatis, impoſsibile ex conſequēti conſequutionem habet. Nam licet antecedēs ſit impoſsibile, nihil uetat tñ quo minus conſequens poſsibile ſit. Sicut dicimus, ſi Hippocētaurus es, animal es. At, ſi conſequens eſt impoſsibile, impoſsibile quoq; antecedens ſit, neceſſe eſt: quocūq; ſignificato ſumptum impoſsibile fuerit. impoſsibile.n. de falſo etiam dicitur unde ſi falſum eſt cōſequens, falſum quoq; eſt antecedens: non contra ſi falſum eſt antecedens, conſequens falſum quoq; erit. Sicut.n. uerū eſt poſsibile. ita falſum impoſsibile. Poteſt autem hic Ariſto. impoſsibile poſsibili adiunxiſſe, ut oſtendat, quocunq; ſignificato poſsibilis antecedēs poſsibile ſumatur, eodem quod poſsibili oppoſitū eſt impoſsibile eſſe non poſſe, ut ante diximus. Poſsibilis in gñatione exēplum eſt, ſi mortuus eſt Diō, mortuus eſt homo: ſi de uiuente adhuc Dione dicatur, poſsibilis in exiſtendo illud, ſi dies eſt, lux eſt, ſi dicatur qñ eſt dies. ſimili modo.n. ut antecedens cōſequens exiſtens eſt. Neceſſarij exemplum eſt, ſi Dij ſunt, mūdus eſt. Cum uero inquit, {Et quocūq; alio modo poſsibile dicitur: in omnibus.n. ſimili modo ſe habebit:} id poteſt dicere & de eo quod ut plurimum euenit, & de indefinito & quod raro fit: quod ſub eo poſsibili eſt quod in generatione eſt· uel etiā de neceſſario, ſi prius poſsibile ut uerum ſumpſit: uel ſi tunc neceſſarium ſumpſit, nunc uerum dicet, nam etiam id poſsibile eſt. Poteſt etiam de poſsibili

Poſſe Diodori. busdicere, tum eo quod à Diodoro dicitur: quod uidelicet uel eſt, uel erit. quod.n. uel eſt, uel futurum prorſus eſt, poſsibile id tñ ille eſſe ſtatuebat. Me.n. Corinthi eſſe poſsibile iuxta ipſum erat, ſi corinthi eſſem, uel futurus prorſus eſſem. ſi autem non eſſem futurus, ne poſsibile quidem erat. Puerum item eſſe grammaticum poſſe apud ipſum erat, ſi erat futurus. in cuius confirmationem ratio etiam illa à Diodo-

Poſſe Philonis. ro interrogatur, quæ dominans dr̄. Tum de poſsibili etiam Philonis intelligendum relinquit. id autem erat, quod ex ſola ſubiecti aptitudine dicebatur, ēt, ſi à quibuſdā extrinſecus neceſſarius, quo minus fieret, impediretur. Is paleam, quæ in indiuiſibili corpuſculo eſt, aut in profundo. comburi dum ibi eſſet, poſsibile eſſe aiebat: licet ab iis prohiberetur, quæ

Poſſe Ariſto. eam cōtinerent Inter hæc mediū eſt, quod ab Ariſt. dicitur. nam poſsibile eſt, quod abſq; prohibitione fieri poteſt, licet minime fiat. Palea.n. quæ in indiuiſibili non eſt à nullaq; re omnino prohibetur, ut cōburatur, poſſe eſt, licet nunquam id fiat: quia uidelicet prohibita minime eſt. nam ſi exuſtio eius ab aliquo prohibeatur, poſsibile id non amplius eſt: ſicut ſi in indiuiſibili ſit. Vnde, ſi illa cōburi ſtatuatur, nihil impoſsibile ſequitur. ſi quę in indiuiſibili eſt, eam comburi quiſpiam ſupponat, impoſsibile cōſequetur: ut patiatur, uidelicet id, quod perpeſsionis eſt expers. Nam indiuiſibile corpuſculum impatibile, patiendiq; immune eſſe ſtatuitur.

Præterea dum eſt A, B *eſſe, non quaſi dum unum aliquid eſt* A, B, *futurum ſit, exiſtimandum eſt. nihil enim dum unū aliquid eſt, neceſſario eſt, ſed dum duo ad minimum ſunt. Quemadmodum cum propoſitiones ita, vt dictum eſt, in ratiocinatione ſeſe habent. Si enim* C *de* D *dicitur, &* D *de* F, C *de* F *neceſſario dicetur. & ſi poſsibile eſt vtrunq;, concluſio quoque erit poßibilis. Quemadmodum igitur, ſiquis* A *propoſitiones eße ſtatueret, &* B *concluſionem, eueniret, ut non ſolum, dum* A *eſt neceſſarium, ſimul &* B *neceſſarium: ſed etiam dum eſt poßibile, poßibile ſit.*

Vbi oſtendit conſequutionem oēm neceſſariam eſſe, ut pro modo & rationem poſsibilis ex antecedente conſequatur: id cuius cauſa demōſtrationem hanc fecit, ſubiungit. eſtq; id quod inquit, facultate & poteſtate huiuſmodi. Hoc, inquit, ita accipiendū eſt, ut non ſolum quaſi de ſimplicibus conſequutionibus dictum ſit, intelligatur, ſed de iis etiam, quę in ratiocinationibus conficiuntur. Quippe cum in his concluſio ex propoſitionibus conſequatur. ſicut.n. propoſitiones, ita & concluſio eſt. Vnde, ſi poſsibiles ſint propoſitiones, quocūq; poſsibilis ſignificato ſumptæ fuerint, poſsibilis quoq; erit concluſio. Si igitur loco propoſitionum A, concluſionis uero loco B, ſumatur: antedicta demōſtratio talibus quoque conſequutionibus conueniet. Cum uero inqt, (nihil dum unum aliquid eſt, neceſſario eſt:) id rōcinatiue etiam intelligendum eſt. ita enim neceſſario non eſt. Illud uero quod ait, (Quemadmodum igitur ſiquis A, propoſitiones eſſe ſtatueret, & B concluſionem) idem eſt ac ſi dixiſſet ſi quis loco propoſitionum A, & loco concluſionis B ſumeret.

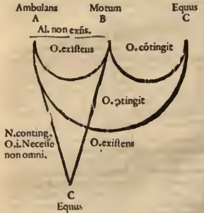
Hoc autem demonſtrato perſpicuum eſt, ſi falſum ſuppoſitum ſit & non impoßibile, id quoque quod eueniet ex ſuppoſitione falſum erit & non impoßibile. Vt, ſi A *falſum ſit, non tamen impoſsibile, dum uero eſt* A *eſt* B, B *quoq; falſum erit, & non impoſsibile. Quoniam enim demonſtratum eſt, ſi* A *ſit* B, *quoq; eſſe, & ſi poßibile ſit* A, B, *etiam poſsibile futurum: ſtatuitur autem* A *poßibile eſſe:* B, *igitur quoq; erit poſsibile: nam ſi ſit impoſsibile, ſimul poſsibile idem erit, & impoßibile.*

Adhuc cuius cauſa ex poſsibili poſsibile cōſequi demonſtrarit, id manifeſtum nunc facit. Nam quia qualeſcunq; fuerit in exiſtēdo antecedens tale etiā conſequens futurum in neceſſariis conſequutionibus demonſtratum eſt. patet falſum & impoſsibile non idem eſſe, ſed inter ſe differre. Nō.n. ſi quid falſum eſt, id continuo etiam eſt impoſsibile. Eſt.n. falſum, quod poſsibile eſt. Nam qui id quod eſſe quidē contingit, nondum tñ eſt, eſſe ſtatuit: falſum ſtatuit, non impoſsibile. cum falſum autem eſt antecedens & poſsibile, falſum omnino conſequens etiam erit, ſed non impoſsibile tñ. fieri.n. poteſt, ut licet falſæ ſint propoſitiones, uera concluſio ſit, ut in ſecundo oſtendet. ſed ſi etiam falſa ſit, nō ita erit falſa, ut eſſe non poſsit. nam ſi eſſet impoſsibilis ex propoſitionibus, aut propoſitione falſa ſed non impoſsibili: ex poſsibili impoſsibile conſequeretur. Nam ſi in ratiocinatione aliqua falſa altera propoſitione non tñ impoſsibili ſuppoſita, impoſsibile ſit quod conſequatur:

quatur: id quod conſequitur non ex falſo & nõ impoſsibili, ſed ex altero, quod etiã ipſum eſt impoſsibile conſequutum eſt. Non.n.ex uno aliquo poſito in ratiocinationis conſequutionibus aliquid neceſſario conſequitur, ut dixit. Quod autem ait, (nam ſi ſit impoſsibile, ſimul poſsibile idem erit & impoſsibile:) ob id dixit, quia ſi ex antecedẽte poſsibili impoſsibile conſequatur: id quatenus ex antecedente poſsibili ſequitur, eſſe eiuſmodi debet, quale illud ipſum eſt, quod antecedit. Quatenus uero impoſsibile eſſe ſtatuitur, impoſsibile eſt. Quod.n.abſolute eſt impoſsibile, tunc etiam eſt impoſsibile, quando antecedens ipſius poſsibile eſt.

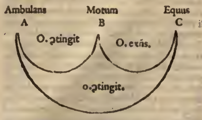
His in hunc modum diſtinctis, A omni B exiſtat, B autẽ omni C contingat. Neceſſe igitur eſt, vt A omni C ineſſe cõtingat. nam non contingat, & B omni C, tanquam exiſtens ſtatuatur. Id falſum quid erit, non tamẽ impoßibile. Si itaq; A, C non contingit, & B omni C exiſtit, A non omni B contingit. Fit enim in tertia figura ratiocinatio. Sed contingere ineſſe omni ſtatuebatur. neceſſe ergo eſt, ut A omni C cõtingat. Falſo enim ſuppoſito & non impoßibili, quod euenit, eſt impoßibile.

Tertius modus concludens contingens ꝑ impoſsibile oſtenſus i tertia figura.

Poſteaquam iam dixit & definiuit de conſequutione concluſionis ex propoſitionibus, qua uſurus poſtmodum eſt: redit ad propoſita, ac de iugationibus ex contingente & exiſtente mixtis in prima figura agit, cum maior exiſtens, & minor contingens conſtituitur. Demonſtratio autem hæc, ꝙ ad ratiocinandum aptæ huiuſmodi iugationes ſint, quæ maiorem contingentem habent, ex deductione ad id, quod fieri nõ poteſt, efficitur. Iccirco ratiocinationes, quę in huiuſmodi mixtionibus fiunt, non eſſe ꝑfectas inquit. Sumit autem, A omni B exiſtere, B autẽ contingere omni C, atq; ait, A omni C, contingere. nam ſi id nõ eſt, oppoſitum erit. oppoſitum autem ei eſt quod contingere omni inquit, non cõtingere omni: quod perinde eſt ac ſi neceſſario alicui nõ ineſſe dicamus. Vbi hoc ſtatuit, B C, cõtingentem uniuerſalem affirmatiuam in exiſtentem uľem affirmatiuam permutat, quæ falſa quidem eſt, nõ tñ impoſſibilis, propterea ꝙ B omni C, contingere ſtatuitur, & quod contingit ineſſe alicui, impoſe non eſt, ut ẽt exiſtat. Ex eo igitur, ꝙ & A alicui C, neceſſario non ineſt, & B, omni C, exiſtit A, oĩ C, non contingere in tertia figura colligitur. quod impoſsibile propterea eſt, quia omni ipſi exiſtere ſtatuebatur. Dixit autem {Si itaq; A C, non contingit} per defectum: deeſt.n. {omni.} Quippe cum id poſitum ei ſit quod oĩ contingit. A autem nõ omni B contingit, propterea inquit, quia perinde eſt ac ſi non omni exiſtere dixiſſet. Hoc.n.colligi demõſtratum eſt in tertia figura in mixtionibus ex neceſſaria & contingente conſtantibus, in quibus minor uľis affirmatiua exiſtens, maior negatiua neceſſaria particularis conſtituitur. in his.n. particularis negatiua exiſtens concluſio euadit. Quin etiam quod ait, ſed contingere ineſſe omni ſtatuebatur, dictum eſt pro, ſed exiſtere omni ſtatuebatur. Exiſtens.n.uľis affirmatiua A, B eſt. Ex quo uidelicet in concluſione etiam A, non omni B cõtingit, dixerat, pro A, non oĩ B, exiſtit. Ita uero impoſe ſit quod colligitur, ſi quũ poſitum ſit A omni B exiſtere alicui non exiſtere colligatur. Impoſsibile ſiquidẽ eſt, ut quod omni exiſtit, alicui nõ exiſtat. Id tñ quod ipſe ſumere uerbis uidetur, impoſsibile non eſt. non.n.eſt impoſsibile, ut ſi A oĩ B contingere ſtatuatur, id quod ipſe dixit, non omni etiam contingat. Sed, ut dixi, contingere utrobiq; ꝓ exiſtere uſus eſt: quippe cum contingens de exiſtẽte etiam prædicetur: Cũ igitur impoſsibile eſſe qđ colligitur, inuenerit, atq; in propoſitis propoſitionibus oſtenderit ſuppoſitione facta cõcluſioni oppoſita, & altera propoſitione in falſam & non impoſsibilem mutata: ante demõſtratis poſtea utitur, atq; inquit, impoſsibile non ex falſa propoſitione fuiſſe conſequutum: quippe cum ea licet eſſet falſa, poſsibilis tñ eſſet: & quod ex poſsibili ſequit, poſsibile ſit, non impoſsibile, ſicut prius demonſtratum eſt. ex altera igitur ſuppoſitione. Quare impoſsibilis ea erit. ſiquidem aliquid ex poſitis eſſe impoſsibile neceſſe eſt. Impoſsibilis autem altera non eſt, oppoſitum igitur ſuppoſitioni erit uerum. id autem eſt A, omni C, contingere. omni enim contingere, & omni non contingere, contradictionis modo inter ſeſe opponuntur.

Licet etiam in prima figura facere impoßibile. Si B exiſtere ipſi C ſtatuerimus. Si enim B omni C exiſtit, A autem omni B contingit: A quoq; omni C continget. Sed non omni contingere ſtatuebatur.

Idem mod^o in prima figura oſtenſus.

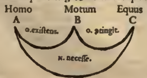
Quod inquit hic ac demonſtrat, huiuſmodi eſt, Impoſsible quod ẽx poſitis propoſitionibus ſtatuebatur, quæ, A omni B exiſtere, & B omni C contingere aiebant, & A omni C non contingere. hæc.n.ſuppoſita concluſio eſt: hoc igitur impoſsibile per primam figuram etiam demõſtrari poſſe inquit. id qđ

per

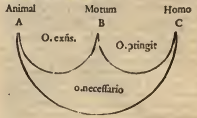
per tertiam ſuperius demonſtratũ eſt. Oſtendit autem hoc ſumptis utriſq; propoſitionibus exiſtente in contingentem, & contingente in exiſtẽtem permutatis. Sumit.n. alteram, A oĩ B contingere, q̃ erat exiſteus ul'is affirmatiua: alteram uero, B omni C exiſtere, cum prius oĩ contingeret. Ita igitur ſumptis propoſitionibus nihil impoſ'e poſitum eſt: quippe cum neq; quod exiſtit, contingere, neq; quod contingit, exiſtere impoſ'e ſit. At concluſio impoſsibilis eſt, quæ ex his poſitis ſtatuitur: quam ipſe omiſit, id eſt A, omni C, non contingere. Colligitur.n. in expoſita iugatione quæ ex maiore ul'i affirmatiua cõtingente, & minore ul'i affirmatiua exiſtente conſtat, ul'is affirmatiua contingens concluſio: ſicut paulo ante demonſtratũ eſt. Cum.n. maior eſt cõtingens, & minor exiſtens, contingentem euadere concluſionem declaratum eſt. Quod autem contingit oĩ, id omni non contingere cum ſit contradictio, impoſsibile eſt. oppoſitum igitur eius quod ſuppoſitũ eſt, quod eſt A omni C contingere, concludetur. Mutauit autem maiorem quæ erat exiſtens, in contingentem, non ꝙ impoſ'is concluſio non fieret, etiam ſi utræq; eſſent exiſtentes: ex utriſq;.n. exiſtentibus A omni C exiſtere colligebatur: quod cum uerum eſſet, ſuppoſita concluſio, quæ erat A oĩ C non contingere, impoſ'e eſſe demonſtrabatur: Sed quia oſtẽdere uolebat ſuppoſitum contradictionem cum eo efficere quod colligebatur. id quod manifeſte & ſine ulla dubitatione impoſsibile eſt. Adde ꝙ hoc ẽt eſt, quod demõſtrari debet hac ſuppoſiti ut impoſſibilis ſuppoſitione. quippe cum contingit omni, & non contingit omni, contradictionis modo opponantur. Cõtingere autem oĩ colligitur, cum maior A B, contingens affirmatiua conſtituitur. Poſſumus tñ dicere Ariſt. etiam hic contingere in A B, propoſitione & in concluſione pro exiſtere poſuiſſe. id, quod etiam paulo ante fecit. At enim talis demonſtratio & deductione ad id, quod fieri nõ poteſt, minime fit. non.n. ſuppoſito, quod ſubiectum ei eſt qđ demonſtrandum eſt, altera ex poſitis propoſitio eſt aſſumpta, atq; inde impoſ'e collectum eſt: cuius poſtea ſublatione eo quod ſuppoſitum erat etiã ſublato oppoſitum eius confirmabatur. Sed quæ propoſitiones ſumptæ ſunt altera uera & poſita, altera in falſam non tñ impoſsibilem tranſmutata: atq; ita ex huiuſmodi propoſitionibus appoſitum ſuppoſitionis inducitur. Id autem impoſ'e eſt. Quare aliud qđ ex ſumptis colligitur, eo etiam ꝙ non prorſus in iis quæ ita ſumuntur, impoſ'e ex eo quod ſuppoſitũ eſt conficitur: ſicut alibi latius conſiderauimus.

Sumendum autem eſt omni exiſtere non tempore præfinitum, vt nunc, aut in hoc tempore: ſed abſolute. ex huiuſmodi enim propoſitionibus etiam ratiocinationes conficimus. Nam, ſi ex nũc ſumatur propoſitio, nulla erit ratiocinatio: quippe cum nihil fortaſſe vetet, quin omni etiam ei, quod mouetur oĩ homo inſit. verbi cauſa, ſi nihil aliud moueatur. at quod mouet̃ equo contingit, & homo nulli equo cõtingit.

Primus modus exñtem ꝓpõnẽ aſtrictis ſumendam eſſe ſimpliciter.

Præterea ſit primum animal, medium quod mouetur, vltimum homo. propoſitiones quidem ſimili modo ſeſe habebunt, ſed concluſio neceſſaria, non contingens euadet. neceſſario enim homo animal eſt.

Secũdus modus ad idem.

Sumendum, inquit, in propoſita mixtione eſt oĩ exiſtere primum extremum medio, non tempore præfinitum. Quod dicit autem huiuſmodi eſt. Illæ exiſtentes propoſitiones ul'es tempore præfiniuntur, quæ non ſemper ſumi exiſtentes ul'es poſſunt, ſed pro tempore. ut ea, quæ animal, oĩ ei, quod mouetur, ineſſe ſtatuit: uel hominem oĩ ei quod mouetur. Cauſa autem ea eſt, ꝙ medius terminus, qui ſubiicitur in huiuſmodi exñtibus, latius patẽs in eo ꝙ poteſt etiam aliis ineſſe, quibus quod de eo prædicatur, ul'r non poteſt: ad tempus exñtem præfinit. Qñ.n. ei quod aliud eſt, & non eſt ſub maiori & ei quod de ipſo prædicatur, cui ineſſe ipſum cõtingit, ineſſe ſumitur: ul'is exñs, quæ maior erat propoſitio, eſſe uera non amplius poteſt. Si.n animal omni ei quod mouetur, exiſtere ſtatuerimus, quia quod mouet̃, ineſſe etiam non aĩalibus poteſt: qñ illi etiam alicui inerit, tunc exiſtens ul'is uera non amplius erit, quæ animal omni ei quod mouetur, ineſſe inquit. ad præfinitum igitur tempus exñs eſt. Quoad.n. nulli alij inerit motio, fieri poterit, ut aĩal omni ei, quod mouetur, ineſſe ſtatuamus. Verũtamen in qua connexione huiuſmodi propoſitio eſt maior, ea ad ratiocinandum apta eſſe nullo pacto poteſt. propterea ꝙ minorem affirmatiuam eſſe uel cõtingentem, uel exñtem, uel neceſſariam neceſſe eſt. ut cuicunq; ex his, quibus maior extremus ineſſe non poteſt, medium contingere ſumpſerimus, iugatio ratiocinandi ui caritura ſit. eo ꝙ qñ ineſt huic medius, cui contingere ineſſe ſumptus eſt, maior non amplius ul'is exñs ſeruatur. Ac ueræ quidẽ eſſe ſimul utræq; poſſunt, & exñs, & contingens: non tñ ad ratiocinãdum idonea eſſe connexio ipſarum poteſt. Non.n. aliter quæ ex talibus propoſitionibus conſtat connexio, ratiocinandi ui prędita eſſe demonſtratur, q̃ per ſolam deductionem ad impoſsibile, in qua cõtingens in exñs tranſmutatur. Adde ꝙ neq; ueræ eſſe ſimul poſſunt, ſi medius ultimo qui ẽ maiori extremo excidat, omni ineſſe ſumatur. quippe cũ non amplius fieri poſsit, ut maior ul'is affirmatiua exiſtẽs ſit, ſed particularis euadat. Quare ad ratiocinationem utilis non eſt huiuſmodi ul'is exiſtens, cuius ueritatem contingens quæ poſt eã ſumitur, præfinit. Quouſq;.n. illla contingens manſerit, eo uſq; hæc uera eſt. ſi autem illa exñs efficiatur, uera hæc non amplius eſt. Qñ.n. moueri quod ineſſe lapidi cõtingit, etiã ineſt, tunc non amplius ſumi poteſt aĩal omni ei ineſſe qđ mouetur. ſed tunc negatio uera euadit, quæ animal

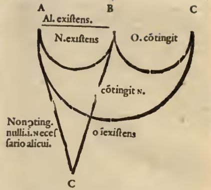
non omni ei quod mouetur, ineſſe inquit:quæ negatiua eſt particularis. nam neq; ineſſe lapidi animal, neq; cõtingere ineſſe lumi poreſt.neceſſario.n.nulli ei ineſt.Non.n.fieri poteſt,nt cum particularis eſt maior propoſitio,in prima figura ratiocinatio conficiatur:quæ tunc fit.Sumenda igitur,inquit,exiſtés eiuſmodi eſt,ut eius uetitas ab adiuncta ipſi contingente præfinita non ſit:ſed talis, quæ uľis affirmatiua exiſtens permaneat, etiam ſi contingens uľis in exñtem trãſmutetur.Nihil.n.refert ſiue præfinitionem aliquam temporis exiſtenti adiungamus, ſiue contingentem eiuimodi ei cõltituamus,quæ in exiſtentem mutata ipſam perimat.Non.n.ſemper exiſtentem dicit. eſſet.n.neceſſaria: ſed eiuſmodi, quæ permanere exiſtens uľis affirmatiua uera poſsit, qñ etiam contingens affirmatiua uľis,quę cum ea ſumpta eſt,in exiſtentem immutatur. Ita.n.& demõſtratio per impoſsibile in iugatione ſeruatur, qua utés ipſam ad ratiocinandum eſſe idoneam demonſtrat. Inquit autem, uel non oportere exiſtenré uľem talem ſumi,ut eius ueritas tempore præfiniri ab adiũcta contingente poſsit:uel potius adiunctã ipſi contingentem eiuſmodi eſſe non debere, ut exiſtentis ante ipſam ſumptæ tempore ueritatem præfiniat. Atqui ueritarem exñtis tempore non debere eſſe præfinitam inquit, is non ex materia uideri poſſet ratiocinandi aptitudinem, & ineptitudinem connexionis efficere,ſed ex figura fortaſſe magis.quippe cum quæ tempore præfinita eſt, ſi tranſmutetur, in prima figura maiorem negatiuam particularem faciat:quod cum fit,ad ratiocinandum inepta iugatio euadit. Nam ꝙ ratiocinandi ui careat iugatio in qua maior ꝓpoſitio uniuerſalis cum ſit affirmatiua exñs,tempore pręfinita eſt:indicium illud affert, ꝙ cum talis eſt iugatio in prima figura, ut uľis affirmatiua exiſtens à minore quæ contingens eſt, tempore ſit præfinita: termini ꝙ omni & nulli neceſſario inſit, ſumuntur ueraq; utraq; ſimili modo ſunt. Demonſtrat.n.quæ ita ſeſe habent iugationes,ad ratiocinãdum eſſe ineptas terminorum appoſitione, cum & oĩ neceſſario.& nulli neceſſario ineſſe poſsit. Quod quidem nulli inſit,ſi homo oĩ ei,quod mouetur inſit:moueri autem oĩ equo cõtingat:homo neceſſario nulli equo inerit. Moueri.n.cum hominem excedat,ſi omni equo contingere ſumatur, exiſtentem tempore præfinit, tunc ſiqnidem fieri non poteſt ut oĩ ei,quod mouetur,homo inſit, cum moueri oĩ equo ineſt. Quòd uero oĩ inſit, ſi aĩal omni ei, quod mouetur inſit:Moueri oĩ equo contingat:animal omni homini neceſſario inerit. Quod autem ad ratiocinandum ineptam iugationem demõſtrat ac facit. non eſt ꝙ omni neceſſario ineſſe in ipſa principaliter quicpiam demonſtratur. Contingit.n.oĩ, uerum eſt etiam in ea quæ neceſſario omni ineſſe ait, licet contingentis eius nõ ſit quæ ex definitione eſt. Sed eo ꝙ termini in ipſa inueniuntur, ꝙ neceſſario nulli inſit.Quod fit cum medio excedente id quod pręedicatur,adiuncta contingens eiuſmodi ſumitur, ut tempore ipſius ueritatem præfiniat. Nam ſi medium non excedat, neque talis contingens propoſitio ſumatur,ꝙ nulli inſit, ſumi termini nõ poſſunt. Quemadmodum,ſi deambulare oĩ grammatico inſit,& deambulare homini omni contingat. quæ.n. deambulare oĩ grammatico ineſſe inquit, tempore minime præfinitur, cum ab uľi affirmatiua contingente quę ipſi adiungitur,non deſtruat:ſi uera ſumpta ſit.Atq; in terminis in quibusq; neceſſario oĩ inſit,colligitur, non propterea id fit quia medius terminus maiorem excedat. non.n.ſumpta eiuſmodi contingens eſt,quæ ueritatem exiſtentis ad tempus præfiniat.cum non aliquid ſumptum ſit quod nõ ſit aĩal, ut maiorem particularem faciat, & ad tempus præfiniat.ſed quia ultimus terminus qui à primo ꝯtineatur,& in illo ſit,ſumptus eſt.Cuiuſmodi homo ad aĩal eſt.Cum talis.n.ſumitur contingens, neceſſaria concluſio,& non contingens ex definitione euadit. Si uero neq; exiſtens à contingente ad tempus præfiniatur,neq; talis ultimus terminus ſumatur,ut ſub primo ſit:contingens fieri concluſio uidebitur. Nam, ſi dormire ineſſe omni aĩali ſtatuamus, & aĩal omni ei, quod mouetur,contingat: dormire quoq; omni ei,quod mouetur, continget. Cõſiderandum tñ, nunquid magis terminorum appoſitio in ueris propoſitionibus,& demonſtratio, quod omni,& ꝙ nulli primus terminus ultimo neceſſario inſit,ad ratiocinandum ineptam eſſe iugationem demõſtret. Quemadmodum alibi dictum à me eſt.

Manifeſtum igitur eſt vniuerſale abſolute,& non præfinitum tempore eſſe ſumendum.

Vniuerſale,uidelicet affirmatiuum exiſtés, de eo .n.loquitur. Demonſtrauit enim,ſi non abſolute uera huiuſmodi propoſitio ſumatur, ſed præfinita tẽpore, iugationem ad ratiocinandum eſſe ineptam, eo ꝙ aliqua & nulli neceſſario. & oĩ neceſſario ineſſe colligi in ipſa poſſunt. Sed nonnulla à quibuſdam aduerſus demonſtrationem per impoſsibile, & contingentis in exiſtens mutationem dicebantur, neq; concluſionem impoľem fieri aſſerẽtibus,ſed falſam quidem eſſe, non tñ impoľem. Vt ſi talis concluſio ſit, ex mutatione contingentis in exiſtentem, non ex ſuppoſitione eueniat, quæ A, alicui C, non ineſſe neceſſario inquit. Quod dicebant erat huiuſmodi. Poſita propoſitio erat A, omni B, ineſſe, & in tertia figura, per quam deductio ad impoſsibile fiebat A, alicui B non ineſſe colligebatur. Qm igitur hoc falſum eſt & non impoſsibile, ita demonſtrabatur. Si exiſtés propoſitio quæ eſt A, oĩ B ineſt, diuerſa à neceſſaria eſt,eo ꝙ contingit,ut A, alicui B non inſit: & ſi uerum eſt ut contingens in exiſtens tranſmutetẽ A alicui B non ineſſe falſum erit, ſed non impoſsibile. Quia.n.quod ineſt oĩ,ſumitur non ineſſe,falſum: qa contingit, ut non inſit, non impoľe. Ad quod dicimus,non eſſe etiã impoſsibile, ut omne contingens particulare negatiuum in exiſtens particulare negatiuum immutetur. & uerũ eſſe, ut quod omni ineſt, alicui ipſi etiam non ineſſe contingat. ſed tunc eſſe impoſsibilem trãſmutationem,qñ omni ineſt.nam, cum poſitum eſt, A omni B ineſſe, tunc impoſsibilis trãſmutatio eſt: quippe cum debeat id eiuſmodi ꝑmanere, ſi modo per id conſtituenda ratiocinatio eſt. Statuitur autem eſſe tale, ut neq; tempore præfiniatur, neq; contingentis in exiſtentem tranſmutatione tollatur. Impoſsibile uero eſt,ut ineſſe oĩ permaneat, ſi contingens particulare negatiuum in exiſtens fuerit permutatum. Ad hoc rurſus dicebatur, mutationem eius quæ ait B omni C contingere, in eam quæ B omni C ineſſe affirmat, cũ nulli ineſt, impoſsibile

poſsibile eſſe. Nam quando B nulli C ineſt, tunc ipſi ineſſe contingit. Si enim iam ineſſet, contingens propoſitio non eſſet. at quando omni ipſi ineſſe contingebat, tunc facta in exiſtentem mutatio eſt. Quare quando nulli eſt, tunc ineſſe omni ipſi ſumitur. quod ſi impoſsibile eſt, contingentis quoque in exiſtens mutatio erit impoſsibilis. At enim hoc ea ratione ſolui poteſt, quòd qui contingentem in exiſtentem permutat, non ſeruata illa quæ cum eſſet exiſtens, contingens ipſa hæc erat, mutationem hanc in exiſtentem facit: quippe cum impoſsibilis huiuſmodi permutatio ſit. Si.n.B omni C ineſſe contingit, quia nulli ipſi ineſt, qui {Contingere omni} in {ineſſe omni} tranſmutat, is non id ita ſeruatum, ut nulli inſit, ſimul ut omni inſit, tranſmutat. Impoſsibile.n.hoc eſt, ſi quod nulli ineſt, quando nulli ineſt, ineſſe omni ſumpſerimus. Sed, ſicut contingens eſſe uera exiſtens poteſt, ſic quod futurum eſt, anticipans ipſam ſtatuit: Non.n. quæ contingere omni dicit, dum manet uniuerſalis negatiua exiſtens, in eam unquam mutari poteſt, quæ exiſtere omni aſſerit. ſed mutatio huius in exiſtentem oppoſitæ exiſtentis negatiuæ ſublatio eſt. Non enim propterea falſa ſuppoſitio dicitur, quia quando nulli ineſt, tunc ineſſe omni ſupponitur: ſed quia nulli ineſſe eiuſmodi eſt, ut contingenter non inſit. id.n.ſignificat omni non ineſſe contingere, quod nulli ineſt. Quia enim quod nulli ineſt, tranſmutabitur in id quod omni ineſt, id iam tranſmutatum eſſe ſupponit: uerbi gratia quod cras futurum eſt, id hodie eſſe: ideſt hodie id ineſſe omni deſtitiſſe. id quod quia præoccupatur, falſum, nõ impoſsibile efficitur. Quod enim futurum eſt ut inſit, id iam ineſſe ſupponitur. Non etenim ſimul & contingentem ipſam ſeruat, & exiſtentem ſumit. Id autem eſſet, ſi quando B, nulli C ineſt, tunc omni ineſſe ſumeretur. Et ferè hoc nihil aliud eſt, q̃ ex non exiſtente in exiſtens per medium contingens tranſmutatio. Quo modo igitur quod tranſmutatur adhuc idem ſeruaretur, mutatioq; hæc impoſsibilis non ſit, perſpicuum eſt. Cum itaq; huiuſmodi ſuppoſitio & tranſmutatio efficitur, quod colligitur A alicui B non ineſſe, cum omni inſit, impoſsibile eſt. quippe cum in contingentis propoſitionis B C, in exiſtentẽ mutatione non efficiatur, ut A, quoq; omni B inſit. Ita.n.ſimile fieret. Nunc autem ſic ſtatuitur A omni B exiſtere, ut non tempore præfinitum exiſtat, neque tranſmutetur: ita ut ex tranſmutatione impoſſibile extare uideatur in contingentis in exiſtens permutatione. Quare quando etiam uere tranſmutatum fuerit, & contingens exiſtens euaſerit, tunc quoque A, omni B inerit, & alicui non ineſſe colligetur. Si igitur tunc impoſsibile eſt, nunc quoque proculdubio erit. Simile enim hoc, atque idem eſt. Melius tamen de his conſiderandum eſt.

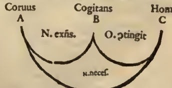
Rurſus ſit priuatiua propoſitio vniuerſalis A B, & A nulli B ineſſe ſumatur, B autem omni C ineſſe contingat. His ita ſtatutis, A nulli C contingere ineſſe neceſſe eſt. Nam non contingat; & B ipſi C ineſſe ſtatuatur, ſicut prius: A alicui B inſit, neceſſe eſt. Fit enim ratiocinatio in prima figura. id autem impoßibile eſt. Quare, A nulli C continget. Falſo enim ſuppoſito & non impoßibili, impoſſibile euenit.

Quart' modus ad cõcludendum contingens nulli.i.nulli neceſſario.

Ingationẽ quoq;, quæ ex u'i negatiua exñte maiore, & contingente u'i affirmatiua cõſtat in prima figura ad rõcinandum eſſe idoneam ex deductione ad id, quod fieri non poteſt, demonſtrat. Si.n. A nulli B ineſt, & B oi C contingit, A nulli C contingit. Nam ſi id non eſt, oppoſitum eius erit, ideſt A nulli C, non continget. id quod tranſmutat in id, quod neceſſario alicui ineſt. Hoc enim ipſi ſignificat, quod inqt. {Nam non contingat, & B omni C inſit.} cõtingens .n. rurſus in exiſtens tranſmutetur, in tertia figura, fiet, ut A alicui B, inſit. in tertia ſiquidem figura ex maiore particulari affirmatiua neceſſaria, & minore exiſtente u'i affirmatiua particulare affirmatiuũ exiſtens colligi demonſtratum eſt. At enim A alicui B, ineſſe impoſsibile eſt, quia nulli ineſſe ſtatuebatur. Hoc autem impoſsibile nõ propterea eſt, quia u'em contingentem affirmatiuam in u'em affirmatiuam exiſtentem trãſmutauimus: id.n. licet falſum ſit, impoſsibile tñ non eſt. Impoſsibile autem ex impoſsibili ſequi demonſtratum eſt. Ex ſuppoſitione igitur oppoſitum ſaltem huic quæ ait {Non contingit nulli} colligetur. id autem eſt {contingit nulli.}

Hæc igitur ratiocinatio contingentis ex definitione non eſt, ſed eius, quod nulli neceſſario ineſt: quippe cum hæc factæ ſuppoſitionis contradictio ſit. A enim neceſſario alicui C ineſſe ſtatuebatur. At ratiocinatio per impoßibile oppoſitæ eſt dictionis. Ex terminis quoq; non eſſe concluſionem contingentem perſpicuum eſt. Sit enim in quo eſt A coruus, in quo eſt B cogitans, in quo eſt C homo. nulli ſanè B, A ineſt: propterea quòd nullum cogitans coruus eſt. at B omni C contingit: quippe cum omni homini cogitare contingat. Sed A neceſſario nulli B ineſt. non igitur contingens concluſio eſt.

Primus modus ex prædictis aſtruens ꝙ non concluditur cõtingens.

Sed neque neceſſaria ſemper. ſit enim A, quod mouetur, B ſcientia, homo autem in quo eſt C.

Quod inquit huiuſmodi eſt, concluſionem in iugatione, quæ ex maiore u'i exiſtente negatiua, & contingente

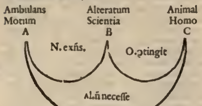
cõtingente uñi affirmatiua, quæ paulo ante dicta eſt per deductionem ad impoſſe, hoc eſt, A nulli C contingere, non eſſe ait cõtingentis ex definitione, ſed eius, ꝙ A nulli C neceſſario ineſt. nõ eſt autem idem neceſſario nulli, & nulli neceſſario ineſſe, quod colligi aſſerit. quippe cum diuerſum hoc ſit ab eo quod nulli neceſſario ineſt. Quemadmodum nulli animali deambulare neceſſario ineſt, idem non eſt cum ea q̃ neceſſario nullũ aĩal aſſerit deambulare. Quædã.n. deambulant & ↄtingenti modo deambulant, aliqua non neceſſario ẽt non deambulant. De quibus oĩbus cũ dicimus, nulli deambulare neceſſario ineſt, uerũ eſt. Cauſam aũt, cur hoc colligatur, eſſe inquit: quia ſuppoſitũ erat, A alicui C neceſſario ineſſe: propterea ꝙ {A nulli C non contingit} tranſmutata in hanc fuerat. Oppoſitum autem ei, quę ait, A alicui C neceſſario ineſſe, ea eſt, quæ nulli neceſſario ineſſe inquit. quæ eãdem uim habet ac ſi non neceſſario alicui ineſſe diceremus. Quare propterea ꝙ oppoſitum eius quod eſſe impoſsibile uidetur in deductionibus ad id, quod fieri non poteſt, colligitur: hoc, i. nulli neceſſario ineſſe colligetur. quod idẽ cum eo non eſt, quod A nulli C contingere ait. quia neq; neceſſario alicui ineſſe, & nulli non contingere ex quo tranſmutatum eſt, idem ualent. Nam non contingit nulli, de eo etiam uerum eſt quod neceſſario alicui non ineſt. Verum.n.eſt nulli animali non cõtingere ut deambulet, non quia neceſſario alicui ipſi ineſt, ſed quia alicui neceſſario nõ ineſt. Hoc.n.uerũ eſſe ex eo perſpicuum eſt, ꝙ contingere nullum aĩal deambulare uerum non eſt. Sed neceſſario alicui non ineſt. de eo uerum minime eſt, quod neceſſario alicui non ineſt. Quædam igitur differentia eſt & eius, quæ nulli neceſſario ineſſe, & eius, quæ nulli contingere inquit. Qui.n. A nulli C contingere dicit, is oẽs neceſſarias & affirmatiuas & negatiuas tollit: ſiquidem {Contingit nulli} cum ea reciprocatur, quæ oĩ cõtingere aſſerit. At nulli neceſſario ineſſe neceſſarias affirmatiuas, nõ negatiuas deſtruit. Propoſitio enim, quæ nulli neceſſario ineſſe ait, uera eſſe poteſt, licet alicui neceſſario nõ ineſſe uerum ſit. ut, ſi dicamus nullum aĩal neceſſario deambulat, & aliqđ aĩal eſt, quod neceſſario non deambulat. Simili modo, nullum aĩal neceſſario ridet, uel loquitur, uel tale quicpiam. Ipſe etiam uerbis ipſis declarauit in iugatione hac oportere ut nõ contingere nulli in particularem affirmatiuam neceſſariam tranſmutetur. Verum.n.de particulari etiam negatiua neceſſaria nihilo minus eſt. Sed demonſtratio in hac procedit. Eius.n.oppoſitum cõfirmat in quam mutatione facta iugationem ad ratiocinãdum eſſe idoneã oſtendit. id quod eſt, nulli neceſſario ineſſe, quia tranſmutatio eius quæ ait nulli non contingit, non in æqualem & eãdem facta eſt: ſed in talem perinde ac ſi ne prorſus quidem ea uſus fuiſſet, quæ cõtingere nulli inquit. ſed ex propoſita iugatione nulli neceſſario ineſſe colligi ſumpſiſſet. nam ſi id nõ ſit, oppoſitum erit, i. alicui ipſi neceſſario inerit. At ſi hoc ſtatuatur impoſsibile ſequitur. hoc igitur non eſt. Quare oppoſitum eius erit. Verũtamen orationi huic obſcuritatem appoſitio terminorum affert: quippe cũ ex terminis, quos apponit, non A nulli C neceſſario, ſed A neceſſario nulli C ineſſe oſtendit. quod cum ea ꝓpoſitione, quæ ait, neceſſario alicui cõtradictionem nullo modo facit. utræq;.n.affirmatiuæ neceſſariæ ſunt. Oportet autem ut quæ ei, quæ inquit, neceſſario alicui, cõtradictorio modo oppoſita eſt, neceſſarium neget, ac tollat. Termini, quos apponit, ſunt, in A coruus, in B cogitãs, in C homo. Ex his coruus nulli cogitanti, cogitans omni homini contingit: Coruus neceſſario nulli homini ineſt & non nulli neceſſario ineſt. Quod colligi uolebat demõſtrare. Hoc autem ex eo euenit, ꝙ maiorem A B, non exiſtentem negatiuam, ſed neceſſariam ſumpſit. Coruus ſiquidem neceſſario nulli cogitanti ineſt. Id quod etiam ipſe animaduertẽs rurſus terminos alios appoſuit, ex quibus non amplius neceſſariam negatiuam conclusionem fieri inquit. Termini ſunt, in A, quod mouetur in B, ſciẽtia: in C homo. Quod.n.mouetur, nulli ſcientiæ ineſt: at ſcientia omni homini contingit: & quod mouetur igitur nulli homini continget. i. nulli neceſſario inerit, etiam ſi inſit. Sed quia neq; in primis terminis, neq; in his quos ſecũdo poſuit, exiſtentem negatiuam, ſed neceſſariam ſumpſiſſe ſe animaduertit: poſtea inquiet. {Sumendi autem termini melius ſunt.} Sumamus igitur nos iraſci, ridere, homo. iraſci nulli ridenti ineſt: ridere oĩ homini cõtingit: iraſci nulli homini ineſſe contingit: non eo ꝙ non inſit, ſed ineſſe cõtingat. multis.n.ineſt: alioqui .n.contingentis eſſet ex definitione: ſed eo ꝙ nulli neceſſario inſit. Clarior adhuc res erit, ſi deambulare nulli quieſcenti ineſſe ſumpſerimus, & quieſcens omni aĩali contingere. deambulare.n.nulli neceſſario aĩali ineſt, quãuis aliquibus neceſſario non inſit. Quapropter contingere nulli uerum non eſt, quia non etiam omni contingit: Sed quęrere aliquis poſſet, quo pacto uerum id ſit, quod hic inquit, contingentis ex definitione cõcluſionem non effici? Suppoſuit.n.oppoſitum eius quod nulli cõtingit, quod eſt, non contingit nulli. quod mutauit in neceſſario alicui ineſt, quaſi eandem uim q̃ illud habeat. ſi uero contradictio eius quod nulli contingit, eſt nulli nõ contingit, hoc autem æquale eſt, ac ſi dicamus, neceſſario alicui ineſt: & ex eo quod neceſſario ineſt cum ſtatuebatur, impoſsibile conſequebatur: oppoſitum eius uerum eſſe perſpicuum eſt. at id eandem uim habebat ac ſi diceremus, nõ contingit nulli, cui contingit nulli, opponitur. Quo pacto igitur cõcluſio eius contingentis non euadit. quod ex definitione eſt? Vel.n.non bene tranſmutauit {Non contingit nulli} in (neceſſario alicui ineſt) & tota demonſtratio eſt falſa: quippe cum nõ amplius oppoſitum cõtingentis fiat id quod ſumitur, quod in deductione ad id quod fieri non poteſt, ſtatuendum erat. Vel ſi id, quod ſuppoſitum eſt, eſt oppoſitum, conſtatq; ęſſe impoſsibile: concluſio contingentis ex definitione quo modo non eſt? Illud quoq; dignum conſideratione eſt, qui fiat, ut cõtradictio ſit neceſſario nulli, & neceſſario alicui ineſſe, quod ex negatione quæ eſt, non cõtingit nulli, quaſi eãdem uim habeat, tranſmutatum fuit. Nam quæ ait, nulli neceſſario ineſſe, uel ita ſumitur, ut neceſſario quod poſitum eſt, tollat: uel ita, ut neceſſarium deſtruat. Quæ igitur neceſſario tollit quod poſitum eſt, negatio non eſt, ſed neceſſaria affirmatio: quæ ei quę inquit, neceſſario alicui ineſſe, propterea ꝙ etiam ipſa affirmatio eſt, oppoſita minime erit. at quæ neceſſarium deſtruit, negatio quidem ipſa eſt, & affirmationi quæ

neceſſario

neceſſario ineſſe alicui aſſerit, oppoſita: ſed quo modo quæ ita ait, contingens non ſit? neceſſarij.n. negatio contingens eſt: An propterea non eſt contingens, q̃ nulli neceſſario ineſſe inquit, ita ut affirmationem neceſſariam tollat: quia ſi omni inſit non neceſſario, uera eſt etiam ſi alicui neceſſario non inſit. Modum.n. exiſtendi, non exiſtentiam ipſam tollere profitetur. Contingens autem, quæ ex definitione eſt, i. contingit nulli, non in eo quod iam exiſteret, ſtatuebatur: quinne uera quidem eſſe poteſt. in quibus particularis negatiua neceſſaria uera eſt, eo ꝙ cum ea, quæ ait, omni contingere reciprocatur. Sicut.n. dixi, uĩs contingens omnes neceſſarias deſtruit. Sed tranſmutatio etiam eius quæ inquit, nulli contingere, in eam quæ neceſſario alicui ineſſe affirmat, facta eſt, tanq̃ in eam quæ ſimul uera ſit, nõ quę eãdem uim prorſus habeat. Nam non contingit: nulli, ſicut de neceſſaria quæ alicui ineſſe dicit: ita de ea quoq; quæ neceſſario alicui non ineſſe ait, uerũ eſt: quemadmodum paulo poſt ipſe quoq; declarabit. Si.n. neceſſario alicui non ineſt: neq; omni, neq; nulli contingit. Cum igitur {Non contingit nulli} de ea etiam uera ſit, quæ neceſſario alicui nõ ineſſe ait, ipſam, ut modo dixi, in eam tranſmutauit quæ neceſſario alicui ineſſe affirmat, non ꝙ eadem prorſus ſit & æqualis, ſed quia in hac impoſſibile demonſtrabatur: ſi uero negatiua fuiſſet ſumpta, non ita. Sumpta enim A, neceſſario alicui C, non ineſſe, & aſſumpto B, omni C, exiſtere, in tertia figura concluſio efficiebatur A, alicui B, non exiſtere. quod impoſſibile nequaquam eſt: quippe cum nulli ineſſe ſtatueretur. Quoniam igitur hoc ita ſumpto nihil demonſtrabatur, ſi uero neceſſariũ affirmatiuũ particulare ſumptum fuiſſet, impoſſibile ſequebatur: propterea in hoc eius quod non contingit nulli mutatione facta, quæ nihilo minus erat uera: & impoſſibili quodam inuento quod ex hac mutatione ſequebatur: merito quod oppoſitum priuatim huic eſt, in quod eſt facta permutatio, collectum iri aſſerit, & nõ id ex quo facta mutatio eſt. Ei autem quod neceſſario alicui ineſt, priuatim opponit, quod nulli neceſſario ineſt, quod eandem uim habet, ac ſi non neceſſario alicui ineſſe diceremus. Hoc igitur eſt quod confirmatur, non quod contingit nulli, eo ꝙ oppoſitum eius qd̃ eſt, non contingit nulli, nõ magis de eo uerum erat quod neceſſario ineſt alicui quàm quod neceſſario alicui non ineſt. quorum alterutro ſumpto nihil impoſſibile colligebatur. Vnde etiam {contingit nulli} utraque ipſa hæc tollit, & quod neceſſario alicui ineſt, & quod neceſſario alicui non ineſt: de quibus {Non cõtingit nulli} uera negatio eſt. Quod autem non tanquam in prorſus æqualem uim habentẽ mutata ſit propoſitio, quæ ait {Non contingit nulli} in eam quæ neceſſario alicui ineſſe affirmat: indicio illud eſt, ꝙ non ipſius ſublatione oppoſitum ei ex qua mutata eſt, ſtatui dixerit: ſed huic oppoſitam, utpote quæ diuerſa ab ea ſit, quæ ei oppoſita eſt quæ non contingere nulli inquit: quæ quidem erat {contingit nulli.} Vnde etiam hęc ſequutus dicere quiſpiã poſſet, neq; in antedicta iugatione quæ ex affirmatiuis conſtituebatur, eius contingentis euadere concluſionem, quod ex definitione ſit. Nam in illa quoque eius, quod non contingit omni, in id, quod neceſſario alicui non ineſt, facta permutatio eſt. ex eo etenim impoſſibile demonſtratur. Si.n. non contingit nulli in neceſſario alicui ineſt, tranſmutetur, impoſſibile quicpiam non euenit. Quemadmodũ neque in hac, ſi in eam immutetur, quæ neceſſario alicui nõ ineſſe ait. Nam ſi id eſſet, illud quod proprie oppoſitum ei eſt, ꝙ neceſſario alicui non ineſt, eſſet quod conficeretur: ideſt nulli neceſſario non ineſſe, quod eandem uim habet, quam non neceſſario alicui ineſſe, quod quidem ſi uoce tm̃ ab eo differat, quod omni contingit: concluſio contingentis eius euadet, quod ex definitione eſt. Sed ſi reperiri in aliqua materia poteſt, quod neceſſario alicui ineſt, id non neceſſario alicui non ineſſe: in eo quod nulli neceſſario non ineſt, uerum eſſet: quod contingit omni, minime. quippe cum quod omni contingit, nulli etiam contingat: quod autem neceſſario alicui non ineſt, id ſi contingere nulli dixerimus, falſum ſit. Sic fit, ut neq; illa connexione quod ex definitione eſt contingens colligatur. Quæ igitur inquit propoſitio nullum animal ad reſpirandum idoneum neceſſario non eſt, eiuſmodi minime erit. uera.n. eſt, eo ꝙ aliquod animal neceſſario ad reſpirãdum idoneum eſt, aliquod neceſſario nõ eſt. eritq; hęc proprie oppoſita ei, quæ contingere nulli inquit. ea autem eſt quæ non contingere nulli ait. nam ſemper & de eo quod alicui neceſſario ineſt, & de eo quod alicui neceſſario non ineſt, uera eſt. Vera ſimili modo eſt huiuſmodi quæ nulli animali non cõtingere inquit, ut ad reſpirandum aptum ſit: quin etiam negatio eius quod omni contingit, quæ eſt non contingit omni, in propoſita materia uera omnino eſt. Verum enim ſimiliter eſt, non contingit nulli. quippe cum utraq; de utriſq; uera ſit. nam & de eo, quod neceſſario alicui ineſt, & de eo, quod neceſſario alicui non ineſt. Conſiderandum autem, nũquid eſſe huiuſmodi poſſit ea, quæ nullum rationale neceſſario non intelligere, uel nihil, quod intellectum habet, neceſſario non intelligere, ait. Nam ſi quis Deum quoq; eſſe rationalem admiſerit, ei non neceſſario intelligere inerit. Nulli autem neceſſario rationali non intelligere, eſſe huiuſmodi uidebitur. Quin etiam illa, quæ nullum neceſſario corpus naturale non moueri per delationem inquit. Nam ſi circularis agitatio etiam delatio eſt, ei quod in ambitum agitur, delatio neceſſario inerit, corpusq́; neceſſario cui inſit delatio, nullum erit. At enim ſi uera hæc ſunt, in illa quoque connexione contingens ex definitione non colligitur: ſed antedicta. i. oppoſita ei quę neceſſario alicui non ineſſe dicit, in qua mutata contingentis negatio fuit. Nam ſi quis has quoq; contingentes ex definitione eſſe dicat, ut Theophraſtus aſſerit: uerum non amplius erit, contingentes affirmatiuas & negatiuas inter ſeſe reciprocari. Tam ea igitur, in qua maior eſt affirmatiua exiſtẽs, q̃ in qua maior eſt negatiua, concluſionem non ex eo contingente habebit, quod ex definitione eſt. Quæcunq;.n. ea fuerit, illi, in quam facta permutatio eſt, priuatim & proprie oppoſita colligi demonſtratur: ex eo quòd deductio ad impoſſibile nihil aliud ſtatuit, quàm oppoſitum eius quod ſuppoſitum fuerat ex quo poſſibile conſequebatur.

A quidem nulli B inerit, B omni C contingit. & concluſio neceſſaria non erit: non enim nullum moueri hominem neceſſe eſt, ſed aliquem non neceſſe eſt. concluſionem igitur ex

eo eſſe quod nulli neceſſario ineſt, manifeſtum eſt. Sumendi autem termini melius ſunt.

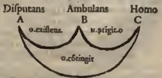
Ex his habet meliores ter minos.

Cum in terminis oſtendere uoluiſſet in expoſita iugatione concluſionem fieri, non quæ neceſſario nulli, ſed quæ nulli neceſſaria ineſſe diceret: & in primis terminis, quos appoſuerat, neceſſario nulli ineſſe ſuiſſet collectum: maior.n. ꝓpoſitio loco exñtis neceſſaria erat negatiua, & non exiſtens: aliis rurſus terminis productis quod ꝓpoſuerat, nititur demóſtrare. Termini ſunt, quod mouetur, ſcientia, homo. Quod mouetur nulli ſcientię ineſt: ſciētia omni homini contingit: concluſio euadit, quod mouetur nulli neceſſario homini ineſt. Quam ſanè diuerſam eſſe ab eo quod neceſſario nulli ineſt, & quo pacto ſit diuerſa, explicat, cum inquit, {Non.n. nullum moueri hominem neceſſe eſt, ſed aliquem non neceſſe eſt.} ut per id quod inquit. {Non enim nullum moueri hoiem neceſſe eſt,} neceſſariam negatiuam fieri cóclusionem neget. i. non eſſe eius qđ neceſſario nulli ineſt demonſtret, ꝑ id uero qđ ſubiungit {ſed aliquē non neceſſe eſt} non eſſe neceſſariam cóclusionem oſtendat. perinde ac ſi dixiſſet, non hoc ſed illo modo concluſio fit, non eius quod neceſſe eſt nullum, ſed eius quod nó neceſſe eſt nullum. nam {Aliquem non neceſſe eſt} pro nullum non neceſſe eſt poſuit: eo quòd eādem cum eo uim habeat, quod nulli neceſſario ineſt. Quod ex eo manifeſtatur, quòd moueri nó neceſſario homini ineſſe, moueri neceſſario ineſſe homini, deſtruit. Cum uero dixerit {B oĩ C contingit: nó enim nullum moueri hominem neceſſe eſt} obſcuriorem demonſtrationem reddidit. Videtur enim quantum ad loqnutionem ſpectat, non de concluſione, ſed de B, C, propoſitione cuius mentionem fecit, ea dicere.

Nulli neceſſario ineſt.

Neceſſario nulli ineſt.

At vero, ſi priuatiuum ad minus extremum ſtatuatur, quod contingere ſignificet: ex ipſis quidem ſumptis propoſitionibus nulla erit ratiocinatio: ſed reciprocata tamen contingendi propoſitione erit, non ſecus atque in prioribus. A enim omni B exiſtat: B nulli C contingat. Ita quidem ſeſe habentibus terminis nullum neceſſarium erit. Sed, ſi B C, reciprocetur, & B omni C contingere ſumatur, ſit rōcinatio, ſicut prius. Similiter enim poſitione termini ſeſe habent.

Hic quintus modus minoris reciprocatione cōcludit cōtingens.

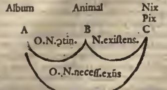
Eodem modo etiam cū utraq; interualla priuatiua ſunt, ſi A nulli B exiſtat, B nulli C contingere ſignificet. ex ipſis.n. *ſumptis neceſſarium non fit, ſed reciprocata cōtingēdi propoſitione, erit ratiocinatio. Sumatur enim, A nulli B ineſſe, B nulli C, contingere. ex his quidem nihil conficitur neceſſarium: at, ſi B omni C contingere ſumatur, quod uerum eſt: A B uero propoſitio ſimili modo ſeſe habeat: rurſus ratiocinatio eadem erit.*

Sextus modus concludens contin gēs reciprotione minoris.

Poſteaquā cum maior eſt uľis negatiua exiſtens, minor affirmatiua contingens, quid colligatur, demonſtrauit: nunc de iugatione ea diſſerit, quæ maiore uľi affirmatiua exiſtente, minore cōtingente negatiua conſtat. Inquit igitur, cum minor cōtingens negatiua permanet, nihil colligi. ſi uero ea in affirmatiuam tranſmutetur: quia quod contingit nulli, omni etiam contingit: inter ſe.n. reciprocantur: ratiocinationem futuram. ſicut etiam in ſuperioribus demonſtratum eſt, in quibus ex poſitis quidem colligebatur nihil: ſed contingente negatiuo in contingens affirmatiuum tranſmutato ratiocinatio efficiebatur. Erit.n. concluſio uľis affirmatiua cōtingens, cum iugatio ex maiore uľi affirmatiua exiſtente, & minore uniuerſali affirmatiua contingente conſtitérit. Quemadmodum fuiſſe demonſtratum uidetur. Cum uero inquit {Sed, ſi B C, reciprocetur, & B oĩ C, ſumatur:} intelligi poteſt non ſolum de reciprocatione negatiuæ contingentis in affirmatiuam dixiſſe, uerum etiam de contingentis in exiſtentem trāſmutatione, qua deductio ad impoſsibile efficiebatur. tale.n. quid ſignificat {Et B, omni C, ſumatur,} Quin etiā ſi cum minor eſt uniuerſalis negatiua exiſtens, minor uniuerſalis negatiua cōtingens eſt, ex poſitis nihil colligitur: tranſmutata uero contingēte negatiua in affirmatiuam eadem ratiocinatio fit, quæ qñ etiam à principio minor uniuerſalis affirmatiua ſtatuebatur & maior uľis negatiua exiſtens, efficiebatur. fortaſſe autem {Ratiocinatio eadem erit} ſubiungit, ut oſtendat concluſionem neq; in hac ex eo contingente futuram, quod ex definitione eſt. Quemadmodum neq; in illa fieri demóſtratum eſt.

Sed ſi B ipſi C, non exiſtere ſtatuatur, & non contingere non ineſſe, ratiocinatio nullo modo erit: neque ſi priuatina, neq; ſi affirmatina A, C, propoſitio fuerit. Termini communes ſunt, quòd quidem neceſſaria exiſtat, Album, Animal, Nix. quòd non contingat, Album, Animal, Pix.

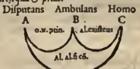
Duo modi inutiles: ut ter mini erunt, Ambulans, Cygnus, Coruus.

Mutata minore propoſitione in exiſtentem negatiuam nullam futuram eſſe ratiocinationem aſſerit,

rit,neq;,ſi affirmatiua maior cõtingẽs ſit, neq; ſi negatiua.atq; id ita ſe habere oſtendit,ut mos ipſi eſt, terminorũ appoſitione & ꝙ oĩ neceſſario,& ꝙ nulli inſit.Quòd A quidẽ ipſi C neceſſario inſit,in A albũ, in B aĩal,in C niuem terminos poſuit.Nam album & oĩ aĩali & nulli contingit:aĩal niui non ineſt:albũ autem niui neceſſario ineſt.Quòd nulli inſit,albũ,aĩal, pix termini ſunt . Rurſus.n.album & oĩ & nulli aĩali contingit:aĩal pici non ineſt:album nero neceſſario nulli pici ineſt. Verius tñ ſeſe haberent in expoſita iugatione ꝓpõnes,ſi terminos ſumeremus,ꝙ omni inſit,moueri,album,deambulare. Moueri.n.& oĩ & nulli albo contingit:album nulli deambulãti exiſtat: moueri oĩ deambulanti neceſſario ineſt.Quòd nulli inſit,moueri,album,ſtans.Moneri.n.ſimili modo & oĩ albo & nulli contingit : album nulli ſtanti exiſtat: moueri nulli ſtanti neceſſario ineſt.Nihil.n.uetat,ut dilucidioris doctrinæ cauſa terminos mutemus , cũ etiam ipſe præmonuerit, ſumendos eſſe melius terminos inquiens.An fortaſſe in his terminis ꝯcluſiones nõ abſolute neceſſariæ , ſed cũ determinatione euadunt: qppe cũ moneri neceſſario oi deambulãti inſit,quoad deambulat, & rurſus nulli ſtanti, quoad ſtat.Sed ita quoq; ad rõcinandũ inepta iugatio eſt.

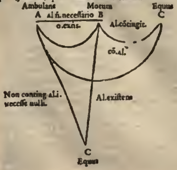
Cõſtat igitur,ſi vniuerſales termini ſint,et altera ex propoſitimibus exiſtere , altera contingere ſumantur , cum ea, quæ ad minus extremum eſt,contingere ſumitur,ſemper fieri ratiocinationem.Sed aliquando ex ipſis,aliquando ex propoſitione reciprocata.Quando autem horum alterutrum fiat, & quam ob cauſam,diximus.Si autem alterum vniuerſale, alterum particulare ex internallis ſumptum ſit, cũ id, quod ad maius extremum eſt , vniuerſale & contingens poſitum fuerit,ſiue affirmatiuum,ſiue negatiuum, alterum vero particulare affirmatiuum et exiſtens,perfecta erit ratiocinatio. Quemadmodum cum termini ſunt vniuerſales,demonſtratio eadem eſt quæ & prius.

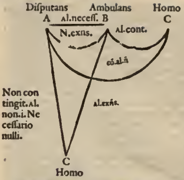
Cõcludunt hi duo particulares modi ipſum cõtingens per dictũ de oi.

At,ſi vniuerſale ad maius extremum ſit exiſtens,et non contingens,alterum particulare & contingens,ſiue negatiue,ſiue affirmatiue vtraq; ſtatuantur,ſiue altera negatiua, altera affirmatiua,imperfecta prorſus erit ratiocinatio.Sed aliæ tamen per impoſſibile, aliæ per reciprocationem contingendi,ſicut in ſuperioribus demonſtrabuntur.

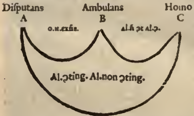
Particularis modus ad ꝯtingens, per impoſſe mõſtratus.

Modus ad ꝯtingens per impoſſibile oſtenſus.

Erit autem ratiocinatio per reciprocationem , cum vniuerſalis ad maius extremum poſita exiſtens, vel non exiſtens ſignificat:particularis vero cum ſit priuatiua,contingere ſumit . Quemadmodum,ſi A omni B exiſtat, vel non exiſtat: B autem alicui C non ineſſe contingat. Reciprocata enim B C, per contingens,ratiocinatio efficitur.

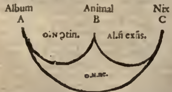

Minoris reciprocatiõe hi duo modi concludunt contingens.

Qũo in iugationibus ex exiſtente & contingente conſtantibus in prima figura cũ utręq; ꝓpõnes ſunt uľes, fieri rõcinationem dixerit, nobis in memoriã reuocat:atq; inde ad differendum tranſit de iis,quæ alteram uľem propoſitionem habent,alteram particularem. Interualla.n.propoſitiones ipſas uocat. Ex ipſis autem dixit,cum maior contingens eſt: nõ quia ex ipſis demõſtratio tantummodo fiat : oẽs.n. huiuſmodi connexiones per deductionem ad impoſsibile demonſtrantur:ſed quia affirmatiua abſq; reciprocatione demonſtratur. Qñ.n.negatiua poſita fuerit, ea in affirmatiuam reciprocãda primum eſt. Cum igitur maior uľis eſt contingens ſiue affirmatina,ſine negatiua, & minor particularis affirmatiua exñs,rõcinationem inquit perfectam futuram, ꝙ primum ultimo alicui ꝯtingat, aut alicui non contingat. ꝑfectam nero ꝑ id,quod eſt de oĩ, & de nullo: ex eoq; ꝙ harum collectio manifeſta eſt, nulloq; ad demõſtrationem extrinſecus indiget. At,ſi termini in ꝓpõnibus tranſpoſiti fuerint, & maior exñs uľis, & minor particularis ꝯtingens efficiať : ſiue utræq; affirmatiuæ , ſiue negatiuæ fuerint, ſiue altera affirmatiua,altera negatiua,utralibet ſit:futuram quidẽ rõcinationem aſſerit, ſed imperfectam , & cãm cur oẽs imperfectæ ſint, adiungit, cum inquit {Sed aliæ tñ per impoſſe, aliæ per reciprocatione demonſtrabuntur. } Quod,idẽ eſt ac ſi dicat , quia oẽs per impoſsibile demonſtrabũtur:illæ uero, quæ minorem ꝯtingentem negatiuam particularem habẽt , etiam

per reciprocationem. Negatiuo.n.contingente ui affirmatiuum contingens permutato hę quoq; deductione ad impoſsibile indigent: propterea ꝙ in quibus iugationibus minor exiſtens eſt eæ ad rõcinandum eſſe idoneæ per deductionem ad impoſsibile demonſtrantur. Modus demonſtrationis ꝑ deductionem ad id quod fieri non poteſt idem eſt, qui etiam tunc adhibebatur, qñ ulẽs utræq; , ſed maior exiſtens erat. Si.n.A, oĩ B, exiſtat, B, alicui C, contingat: A, quoq; alicui C, continget. nam ſi id nõ ſit, oppoſitum erit. ei autem quod alicui contingit, oppoſitum eſt, quod alicui non ↄtingit. quod eãdem uim habet ac ſi neceſſario nulli ineſſe dixerimus. A igit neceſſario nulli C, ineſſe ſumatur, & B alicui C, exiſtere. In illis etenim contingens in exñs trãſmutabaẽ, quod licet falſum eſſet, impoſsibile tñ non erat. Fit itaq; in tertia figura maior neceſſaria uľis negatiua, minor uero particularis affirmatiua exiſtens, concluſio uero particularis negatiua neceſſaria. A ergo alicui B, neceſſaria nõ ineſt, id quod impoſsibile eſt: quippe cũ omni ineſſe ſtatueretur. Sed, ſi etiam neceſſaria non fiat concluſio, ſed exñs particularis negatiua, ita quoq; erit impoſsibile, quod colligeẽ. impoſsibile.n.eſt, ut quod oĩ ineſt, alicui non inſit. Similis erit demonſtratio etiã, ſi A nulli B inſit, & B alicui C contingat. A enim alicui C ↄtingit non ineſſe. Nam, ſi id nõ detur, oppoſitum dabiẽ, quod eſt, alicui non ineſſe non contingit: quod perinde eſt, ac ſi ineſſe neceſſario oĩ aſſeramus. Sed B quoq; alicui C ineſt: A igitur alicui B neceſſario inerit. Hęc.n.in tertia figura in expoſita iugatiõne concluſio fieri demõſtrata eſt: id autẽ qui A, nulli B ineſſe ſtatuebatur, impoſẽ eſt. Simili modo in hac quoq; connexione, licet nõ neceſſaria fuerit ↄcluſio, ſed exñs, ita quoq; impoſsibile erit. Reciprocationes quoq; quo modo erunt, ſi minor particularis negatiua cõtingens ſumatur, manifeſtũ eſt. Inquit uero, erit autem rõcinatio ꝑ reciprocationem, pro erit.n.rõcinatio per reciprocationem. nõ.n.de alio aliquo loquiẽ, quam de iis quæ ante dixit, i. in quibus iugationibus maior uniuerſalis exiſtens, minor particularis negatiua contingens eſt. de his.n.inquit, contingentem negatiuam in contingentem particularem affirmatiuam reciprocandam eſſe.

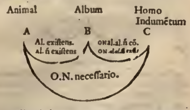
At cum propoſitio, quæ particularis poſita eſt, non exiſtere ſumit. termini quòd exiſtat, ſunt, Album, animal, nix: quòd non exiſtat. Album, animal, pix. per indefinitum enim ſumenda demonſtratio eſt.

Modi duo inutiles.

Cum minor ꝓpoſitio particularis negatiua exiſtens ſumpta eſt, nõ futuram eſſe rõcinationem inquit, merito. Nam, cum minor erat negatiua in prima figura, nulla ratiocinatio efficiebatur. Exiſtens .n.negatiua permanet: quippe cum non ſicut cõtingens tranſmutari in affirmatiuam queat. Cum uero per terminos & nulli & oĩ fieri concluſionẽ demonſtrarit: adiungit: per indefinitum.n.ſumenda demõſtratio eſt. Hoc autem inquit, quia in terminis minorem particularem negatiuam exiſtentem eiuſmodi ſumpſit, ut uľis etiam non tam particularis uera ſit. Animal.n.nulli niui & nulli pici ineſt: at cuidam non ineſſe ſtatuebatur. Qm̃ igitur alicui non ineſſe, uerũ eſt, & qñ nulli, & qñ alicui non ineſt, & alicui ineſt: indefinito, inquit, particularis negatiuæ utendo, ac pro ipſa ulẽm negatiuam ſumendo, quia cum illa eſt uera, etiam hæc eſt, huiuſmodi iugationem ad rõcinandum eſſe ineptam demonſtrandũ eſt: ſicut etiam prius in pluribus demonſtratum fuit. Iiſdem.n.terminis paulo ante uſus etiam eſt, qñ eam iugationẽ ratiocinandi ui carere oſtendebat, quæ ex maiore uľi affirmatiua contingente, & minore uľi negatiua exiſtente conſtabat. Hoc autem ita demonſtrandũ eſſe inquit, quia cum minor particularis negatiua ꝑ ſe, non ex uľi uera erat, B alicui C, ineſſe conficiebatur. cũ uero huiuſmodi particularis affirmatiua exiſtens, maior uero contingens uľis aut affirmatiua, aut negatiua erat, perfectæ ratiocinationes euadebant. altera ꝙ A, alicui C, ineſſe cõtingeret. altera ꝙ alicui non ineſſe contingeret. Quæ cum ratiocinandi modo demonſtrabantur, in ea quæ huiuſmodi eſſet, fieri non poterat, ut ꝙ omni neceſſario, & nulli ineſſet, termini ſumerentur.

Si vero vniuerſale ad minus extremum ſtatuatur, particulare ad maius, ſiue priuatiuum ſit, ſiue affirmatiuum, ſiue contingens, ſiue exiſtens, vtrumlibet fuerit, ratiocinatio nullo modo erit. Neq; quando particulares, aut indefinitæ poſitæ ſunt propoſitiones, ſiue cõtingere, ſiue exiſtere, ſiue alternis ſumant, neq; ſic erit ratiocinatio. Demonſtratio eadem erit, quæ & in prioribus. Termini communes quòd inſit neceſſario, ſunt, animal, album, homo: quòd non contingat, animal album, indumentum.

Inutiliũ modorum exemplum.

Cum dixerit de iugationibus, quæ in mixtionibus fiunt, ex contingente & exiſtente in prima figurã, in quibus ad ratiocinandum idoneæ erant nonnullæ: nunc de iis quoq; loquitur, quæ ratiocinandi ui carent: atq; inquit: Cum minor propoſitio uľis, maior particularis eſt, quomodocunq; & in exiſtendo & ↄtingendo, & in affirmatiuo & negatiuo ſumptæ fuerint, nulla futura ratiocinatio eſt. Simili modo, ſi utræq; particulares ſint, & non ſolũ altera contingens, & altera exiſtens: hoc.n.ſignificat, cum inquit, alternis: ſed utræq; etiam uel cõtingentes fuerint, uel exiſtentes. Hoc autem adiunxit, propterea ꝙ iidẽ termini & ut illo & hoc modo ſumantur, utiles ſunt. Rurſus.n.hæc ita ſe habere ex terminorum appoſitione arguit. qua demonſtratione utitur ad iugationes quæ ad ratiocinandum idoneæ minime ſunt: & neceſſario oĩ, & neceſſario nulli ineſſe colligi

interdum

interdum poſſe demonſtrans. Neceſſario quidem omni,in animal',albo,& homine. Animal.n.albo exiſtat uel non exiſtat, aut ꝯtingat alicui uel alicui non ineſſe contingat: Album autem omni homini exiſtat,uel ineſſe contingat:aut alicui exiſtat, nel alicui non ineſſe contingat: termini.n.ita ſeſe habẽtes inter ſe ſumi poſſunt, prout uoluerit quiſpiã: Animal omni homini neceſſario inerit. Quòd nulli neceſſario inſit,termini ſunt, animal,album. indumentum. Rurſus.n.propoſitiones ita conſtituentur, ut ſuperiores, Animal ſiquidem neceſſario nulli indumento ineſt.cum uero inquit,{Demonſtratio eadẽ erit, quę & in prioribus,} nihil aliud ſignificat quam ꝙ in materia coargutio fit, quòd connexiones ratiocinandi ui careant.nam ubi id dixit, deinceps ipſe ſubiungit,termini autem communes &c.

Cum igitur vniuerſale ad maius extremum poſitum eſt, ſemper,cum ad minus extremum,nunquam vllam fieri ratiocinationem,manifeſtum eſt.

Subaudiendum eſt, ſi utræq; affirmatiuæ, & minor particularis contingens fuerit. Nam ſi minor exiſtens ſumatur particularis negatiua, ad ratiocinandum proculdubio inepta iugatio eſt.

Caput.16. De neceſſariæ & contingentis Mixtione.

AT vero quando altera propoſitio neceſſario ineſſe, vel non ineſſe, altera contingere ſignificat, ratiocinatio quidem erit.ſi eodem modo ſe habeant termini:& perfecta etiam erit.ſi ad minus extremum poſitum neceſſarium fuerit. concluſio vero ſi termini ſint prædicatiui, contingendi & non exiſtendi erit, vtriſq; vniuerſalibus & non vniuerſalibus poſitis. At, ſi alterum ſit affirmatiuum, alterum priuatiuum,cum affirmatiuum eſt neceſſarium,contingendi & non exiſtendi: cum priuatiuum neceſſarium eſt, & contingendi non ineſſe,& non exiſtendi erit,ſiue vniuerſales ſiue non vniuerſales termini non fuerint. Cõtingere autem in concluſione eodem modo ſumẽdum eſt,quo & in prioribus. Neceſſaria vero non exiſtendi rõcinatio non erit, non neceſſario enim ineſſe, & neceſſario non ineſſe diuerſum eſt.

Ad mixtionem ex contingente & neceſſaria in prima figura tranſit: & quænam in prima figura ex huiuſmodi propoſitionibus conſtantes iugationes aptæ ad ratiocinandum,& quę ineptę ſint,declarat. Inquit igitur, ad ratiocinandum idoneas ſimili modo in huiuſmodi quoq; iugatione eſſe futuras, quæ ita poſitum neceſſarium habuerint,ſicut in illis exiſtens ſtatuebatur. Quin etiam perfectas fururas, in quibus iugationibus maior contingens, & minor neceſſaria fuerit. concluſionem quoq; nõ ſecus atq; in illis,cum utræq; ſunt affirmatiuæ & uſ͂es,uel altera tñ uniuerſalis: contingentis eius futuram quod ex definitione eſt, & non exiſtentis. Si uero altera negatiua ſit,cum neceſſaria eſt affirmatiua,eius qđ contingit non exiſtere,ſed nõ,non exiſtentis. Cum uero negatiuum nec eſſarium eſt,ſiue utræq;,ſiue altera neceſſaria ſit, concluſionem contingendi non exiſtere,& non exiſtendi futuram eſſe ait. Quod uero ait,{Cum affirmatiuum eſt neceſſarium,} connexionem eam ſignificat,quæ maiore contingente negatiua conſtat. De iis,n.in quibus utræq; ſunt affirmatiuæ,prius dixit.cum autem dixerit & contingendi non ineſſe & non exiſtendi futuram eſſe concluſionẽ, in quibus maior uniuerſalis negatiua neceſſaria eſt: quo modo contingere non ineſſe intelligendum ſit, explicat. Non.n.quaſi aliud ſignificet contingere non exiſtere,& non exiſtere, ſed ꝙ contingere non exiſtere ſumitur nõ ex definitione, ſed ex eo quod de exiſtente prædicatur. Id.n.ſignificat,cũ inquit. {Contingere autem in concluſione eodem modo ſumendum eſt,quo & in prioribus.} de prioribus autem intelligit,in quibus maior exiſtens negatiua erat. Nam in illis quoq; contingere nulli aut alicui non, id ſumi declarauit, quod eãdem uim haberet alterum, quam nulli neceſſario, alterum quã non omni neceſſario. Qñ.n.minor eſt contingens particularis in deductione ad id, quod fieri nequit, ſupponitur quidem ea, quæ neceſſario omni ineſſe inquit.negatio.n.eius,quæ ait,alicui non ineſſe contingit,eſt alicui non ineſſe non contingit: quæ in eã trãſmutatur,quæ neceſſario omnî ineſſe dicit: nam, ſi in eam mutatur,quę neceſſario nulli ineſſe inquit, nihil impoſsibile euenit. Illa igit impoſsibili inuenta,negatio ipſius demonſtrabitur,quæ eſt,non omni neceſſario ineſt. quæ ſi eandem uim habet, quam {Alicui non ineſſe contingit neceſſario} quoq; {oĩ ineſt} eadem erit,quę alicui non ineſſe non contingit. At,ſi alicui non ineſſe non contingit,non ſolum de ea uera eſt, quæ neceſſario omni ineſſe affirmat, uerum etiam de ea,quæ neceſſario nulli ineſſe inqt: non omni neceſſario ineſt,cũ ea,quæ ait,alicui non ineſſe contingere, æqualem uim non habebit, proprerea ꝙ negatio ipſius non in æquali ui præditam murata eſt,ſed in quãdam ex iis, quæ ſub ipſa eſt,de qua uerum dicit. Illa ſiquidem non ſolum de eo,qđ omni neceſſario ineſt,ſed de eo quoq;, quod neceſſario nulli ineſt, uera eſt.quia de ipſa affirmatiua uera non eſt, quæ alicui non ineſſe contingere aſſerit. Quare affirmatio quoque ipſius,quæ eſt,alicui non ineſſe contingit,non tantum de ea eſt uera, quæ nõ omni neceſſario ,ſed etiam de ea, quæ non neceſſario alicui ineſſe inquit.ex quibus altera, quæ eſt, nõ omni neceſſario cõtingit, uniuerſale affirmatiuum neceſſarium tollit, & de eo, quod nulli neceſſario ineſt,uera eſt,quia uidelicet de eodem falſum eſt oĩ neceſſario ineſſe:de quo {Alicui non ineſſe non cõtingit,} uerum nõ amplius eſt: quippe cum {Alicui ineſſe contingit} quoq; uerum eſſet: Quę uero non neceſſario alicui ineſſe ait, particulare neceſſarium tollit. ita ut utræq; ſimul neceſſariũ omne deſtruãt: quod etiam ea facit, quæ alicui non ineſſe contingere aſſerit. Vnde etiam utriſq; ſimul eſt æqualis: eo ꝙ nulli neceſſario, & nõ omni neceſſario ineſſe, de eis quæ exiſtunt quidem, ſed non neceſſario exiſtunt, uera ſunt. Simul etiam declarat, quales nam propoſitiones huiuſmodi ſint,quandoquidem contingentes non ſunt. Hoc enim erat quod quærebatur.nam uel neceſſarias uel exiſtentes,uel contingentes eſſe oportebat. exiſtentes enim has eſſe inquit, ex eo ꝙ {Et non exiſtendi,} dixit. Quid uero nulli neceſſario, & neceſſario nulli, inter ſe differant, manifeſtat, cum inquit, {Neceſſario uero non exiſtendi ratiocinatio non erit.} diuerſum ſiquidem non ineſſe neceſſario id quod mixtione quoque ea colligi demonſtrauit, quæ ex maiore exiſtente negatiua, & minore contingente affirmatiua conſtat: ab eo eſt,

quod neceſſario non exiſtit. altera enim exiſtens. altera neceſſaria propoſitio eſt.

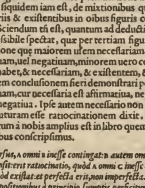
Cum igitur affirmatiui ſint termini concluſionem neceſſarium non fieri manifeſtum eſt. A enim omni B, neceſſario inſit: B omni C contingat: imperfecta erit ratiocinatio: quia A, omni C ineſſe contingit. Imperfectam autem eam eſſe ex demonſtratione planum eſt. eodem enim modo quo & in prioribus demonſtrabitur.

Primus modus ad contingens per impoſſe oſtẽſus in tertia figura.

In mixtionibus ex neceſſaria & contingente neceſſariam concluſionem, primum cum affirmatiui utriq; termini ſunt, & maior neceſſaria, demõſtrat. A.n. omni B neceſſario inſit: B autem omni C contingat: ratiocinatio imperfecta erit. Erant enim, ut diximus, perfectæ illæ, in quibus maior contingens ɔſtituebatur. at quę maiorem neceſſariam habebant, eę per deductionem ad impoſsibile demonſtrabantur, ſicut etiam illæ, in quibus erat maior exiſtens. unde imperfectæ quoq; hæ ſunt. Si.n. A omni B neceſſario ineſt: B autem omni C contingit: A omni C continget. nam ſi id non concedatur, oppoſitum uerum erit, quod eſt, non omni contingit, id qđ etiam in illis iugationibus in id fuit permutatum, quod neceſſario alicui non ineſt. Cui poſito, ſi B oĩ C, ineſſe aſſumatur, mutata rurſus cõtingente in exiſtentem, in tertia figura negatiua exiſtens particularis concluſio efficietur. A.n. alicui B non inerit, quod fieri non poteſt: quippe cũ oĩ neceſſario ineſſe ſtatueret. Impoſsibilis igitur ſuppoſitio eſt, ex qua hoc conſequutum eſt: quæ erat, non contingit omni. Ergo affirmatio, quæ eſt contingit oĩ, uera eſt. Quare contingendi concluſio euadit. non.n. cum minor eſt cõtingens, A omni C, neceſſario inerit. An fortaſſe in hac quoq; mixtione rurſus demonſtrabitur, non ꝙ oĩ contingat, ſed id quod ei proprie oppoſitum eſt, quod alicui non ineſſe cõtingit. id autem eſt, quod nulli neceſſario non ineſt. quippe cũ omni non contingere in hanc permutetur propoſitionem: quæ ſanè ſi cum ea æquam uim non habet, quæ omni non contingere inquit: illa certe habebit, quę neceſſario alicui non ineſſe ait: eo ꝙ non contingere oĩ, de eo quod tam neceſſario alicui ineſt, q̃ neceſſario alicui non ineſt, uerum eſt: & non contingendi omni in id quo necdeſſario alicui ineſt, facta permutatione in hac connexione nihil colligitur, quod fieri non poſſit. dictum autem de hoc à me ſuperius eſt. Nulli uero neceſſario non ineſſe, rurſus tollet quod neceſſario alicui non ineſt. Quemadmodum nulli neceſſario ineſſe, quod alicui neceſſario ineſt, tollebat. Erit item quod nulli neceſſario non ineſt, uerũ etiam de iis quæ neceſſario alicui inſunt. Cuiuſmodi eſt, cum dicimus, moueri nulli corpori neceſſario nõ ineſſe: quippe cum aliquod ſit, cui neceſſario inſit, ut ei, qđ circulari agitatione fertur. Sed de his quoque ſuperius dictum à nobis eſt. At.n. licet contingens in exiſtens non mutetur, ſed B oĩ C contingere ſeruetur, nihilo minus impoſsibile demõſtrari poteſt. Nam, ſi A alicui C neceſſario non inſit, B uero omni C contingat: contingere, ut A alicui B non inſit, in tertia figura colligetur. id quod impoſsibile eſt, oĩ.n. ipſi neceſſario ineſt. Sed quia de mixtione in tertia figura ex contingentibus & neceſſariis conſtante quid colligatur, quæúe in ea connexiones ad ratiocinãdum aptæ euadant, nondum demonſtratum eſt: iccirco contingentis in exiſtentẽ permutatione utitur. Dictum ſiquidem iam eſt, de mixtionibus quæ ex neceſſariis & exiſtentibus in oĩbus figuris conficiuntur. Sciendum tñ eſt, quantum ad deductionem ad impoſsibile ſpectat, quæ per tertiam figuram fit in mixtione quę maiorem uſem neceſſariam, uel affirmatiuam, uel negatiuam, minorem uero contingentem habet, & neceſſariam, & exiſtentem, & contingentem concluſionem fieri demonſtrari poſſe: affirmatiuam, cur neceſſaria eſt affirmatiua, negatiuam, cum negatiua. Ipſe autem neceſſario non exiſtendi non futuram eſſe ratiocinationem dixit. At de his ſcriptum à nobis amplius eſt in libro quem de mixtionibus conſcripſimus.

Rurſus, A omni B ineſſe contingat: B autem omni C neceſſario inſit: erit ratiocinatio, quòd A omni C ineſſe contingat, non quòd exiſtat: et perfecta erit, non imperfecta. Statim.n. ex propoſitionibus à principio ſumptis perficitur.

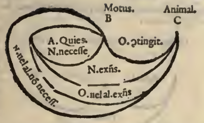

Per dictũ de oĩ ɔcluditur contingens.

Cum maior eſt uniuerſalis affirmatiua contingens, & minor uniuerſalis neceſſaria affirmatiua, neceſſarium quicpiam colligi demonſtrat. ac ſimul perfectam futuram ex huiuſmodi iugatione ratiocinationem ait. per id enim, quod de omni dr̃, contingens ex definitione colligi demonſtratur.

At ſi ſimiliformes propoſitiones non ſint, primum ſit priuatiua neceſſaria: &. A nulli B neceſſario contingat: B autem omni C contingat: A nulli C ineſſe neceſſe erit. Nam vel omni vel alicui ineſſe ſtatuatur: nulli autem B ſupponebatur contingere: quia vero priuatiuum reciprocatur, B quoque nulli A continget: at A vel omni, vel alicui C ineſſe ſtatuitur. quare efficietur, vt B nulli, aut non omni C ineſſe contingat. ſed à principio omni ineſſe ſtatuebatur. At ſi quidem nõ exiſtendi ſit, fieri quoque contingendi non ineſſe ratiocinationem perſpicuum eſt.

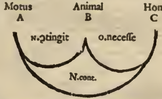
Motus

In prima figura per impoſſibile oſdiĉ hic modus,q exiſte re cõcludit.

Si ſimiliformes non ſint,ideſt,ſi altera tantum ſit affirmatiua. Oſtendit autem cum ita ſeſe habent ꝓpoſitiones,quænam ad ratiocinandum idoneę iugationes euadãt.nullamq́; eſſe,quæ neceſſarium quicpiam colligat, demõſtrat. Primum igitur maiorem uł̃em negatiuam neceſſariam ſumit. nam quod ait, {A nulli B neceſſario contingat:} neceſſario A nulli B ineſſe ſignificat: minorem uero B C uł̃em affirmatiuam contingentem accipit.cum uero inquit.{A nulli C ineſſe neceſſe erit,} non id ſignificat,ut neceſſario nulli ineſſe intelligat,non.n.neceſſarium in concluſione ſtatuit: ſed ut concluſionem eiuſmodi neceſſario futuram eſſe declaret. iugationes uero quę neceſſario quicpiam colligunt,præditæ ratiocinandi ui ſunt.neceſſario autem illæ colligunt, in quibus in oĩ materia idem euenit. Quod.n.exiſtentem negatiuam conclnſionem ſumpſerit, illud inditio eſt, ꝙ oppoſitum ipſius,quod ad demõſtrandam huiuſmodi fieri concluſionem per deductionem ad impoſsibile ſtatuitur,exiſtens affirmatiuum ſumit, nõ contingens qnod neceſſario eſt oppoſitum,nam uel omni,inquit,uel alicui ineſſe ſtatuat. ex ſuperabundante autem probatione utraq; ſtatuit,ex utrolibet impoſsibile quicpiam conſequi oſtendens: quippe cum ea quæ alicui ineſſe ſtatuit,ei quæ nulli ineſſe dicit,contradictoria oppoſitione aduerſetur. Cũ igitur ex ſuppoſitione cõcluſionis oppoſitum ſumpſerit, qnod eſt, A alicui C,ineſſe:alteram neceſſariam q̃ cum A,B reciprocatur,aſſumit. Ea erat, A nulli B, neceſſario ineſſe: & B, igitur nulli A, neceſſario inerit. Sed A alicui C,uel omni ineſſe ſtatuitur:Quare ĩ prima figura ex maiore neceſſaria uł̃i negatiua, & minore exiſtente affirmatiua uel particulari uel uł̃i,neceſſaria negatiua cõcluſio colligetur. Fiet igitur,ut B alicui C, nel nulli neceſſario non inſit: id quod impoſsibile eſt: A enim omni C, contingere erat poſitum.oppoſitum ergo ei quod ſuppoſitum eſt,in ꝓpoſita hac iugatione.i.A,nulli C,ineſſe colligetur. Si autem nulli exiſtendi ſit ratiocinatio, contingendi etiam nulli proculdubio efficietur: cum contingens de exiſtente ipſo etiam prædicetur. quicquid.n.eſt exiſtens, dici contingens etiam poteſt: contingens uero non prorſus exiſtens etiam eſt. Animaduertendum autem eſt,cũ in mixtionibus ex neceſſaria maiore, & minore exiſtẽte in prima figura neceſſariam fieri concluſionem nerum eſt:bonam eſſe hanc demonſtrationem:cum uero exiſtens euadit cõcluſio, nihil impoſsibile colligi. nam B alicui C, non ineſſe, aut nulli ineſſe colligetur, cum tñ omni ipſi contingere poſitum ſit. Hoc autẽ impoſsibile minime eſt. Quocirca conſiderandum eſt, nunquid uerius ſit, ſi in hac quoque mixtione contingens ex definitione colligi dicamus. Si.n.poſitum ſit A nulli B neceſſario ineſſe, & B omni C contingere: A nulli C, contingere colligetur. Nam ſi id non ſit,oppoſitum eueniet,qđ eſt {Non ɔtingit nulli} ideſt,neceſſario alicui ineſt. ex qua quidem propoſitione particulari neceſſaria affirmatiua,& altera B A, neceſſaria negatiua per reciprocationem ab A B facta, duabus uidelicet neceſſariis neceſſaria concluſio quoq; efficitur, quæ B alicui C neceſſario nõ ineſſe inquit.id quod impoſsibile eſt: quippe cum omni ipſi contingeret. Impoſſibile igitur etiam erit, ꝙ A neceſſario alicui C inſit: ergo concedendum oppoſitum erit, ꝙ nulli contingat. An fortaſſe neq; hoc modo contingens concluſio erit, colligetur.n.oppoſitum ei quod neceſſario alicui ineſt,quod nulli neceſſario ineſſe ait. quod diuerſum à contingente eſſe,ſuperius demonſtratum eſt. Quod uero inquit, {Quare B, nulli aut nõ omni C ineſſe cõtinget. Sed à principio oĩ exiſtere ſtatuebatur.} idem eſt ac ſi dixiſſet, quare efficietur, ut B, non omni C,ineſſe contingat. quod pro {Non omni exiſtit} ſumpſit. hoc.n.ei quod colligi demõſtratur,oppoſitum eſt. Cum.n.nulli exiſtere demõſtrare uellet, loquutus ita eſt. Id quod exiſtens quoque uł̃e negatiuum per deductionẽ ad impoſsibile demonſtratur. quemadmodum ipſe concluſionem in propoſita iugatione fieri in tertia figura oſtendere uoluit. Nam ſi A,nulli C,ineſſe uerum non eſt ineſſe alicui uerum erit: ad quam quidem propoſitionem ſi contingens in exiſtentem permutata altera aſſumatur, quæ B, omni C, ineſſe dicat: A alicui B ineſſe colligetur: quod impoſsibile eſt. neceſſario enim nulli ineſſe id poſitum fuerat.

Rurſus prædicatiua propoſitio neceſſaria ſit, & A nulli B ineſſe contingat, B autem omni C neceſſario inſit: ratiocinatio erit perfecta, non ſanè exiſtendi illa quidem, ſed contingendi non ineſſe. nam & propoſitio, quæ ex maiore extremo eſt, ita ſumpta fuit, & ad impoſſibile deducere nõ licet. Si.n. A nulli C, ineſſe ſtatuatur, cum nulli etiam B, id ineſſe contingere poſitum ſit: ex his euenit nihil, quod fieri non poſſit.

Quart' modus concludẽs, contingens per dictũ de nullo.

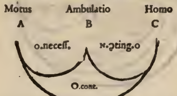
Sumit rurſus iugationem, in qua maior contingens uł̃is negatiua, minor uł̃is affirmatiua neceſſaria eſt:& concluſionem contingentem, non neceſſariam,& ratiocinationem ꝑfectam fieri demonſtrat. per id enim,ꝙ A de nullo B contingenter dicĩ, concluſio demonſtratur.cum uero oſtendit eius cõtingentis fieri concluſionem,quod ex definitione eſt, inquit: {Nam & propoſitio, quæ ex maiore extremo eſt,ita ſumpta fuit:} id eſt,maior propoſitio cõtingens ſumpta eſt.cum.n.maior eſt cõtingens, & perfectas eſſe ratiocinationes, & contingentis ex definitione, iam diximus. nam & A ipſi C cõtinget, propterea quod ex B eſt,cui omni contingit. Quod autem inquit, {Et ad impoı̃e deducere nõ licet,} id

eiuſmodi

eiuſmodi eſt. ubi dixit ex poſitis in hac iugatione contingentem uſem negatiuam concluſionem fieri cum ait, non ſanè exiſtendi illa quidem, ſed contingendi non ineſſe, ſubiungit, fieri non poſſe ut per deductionem ad impoſsibile exiſtendi concluſionē euadere demonſtremus, ſicut in priore iugatione faciebamus. Si.n. ſicut in illa, in hac quoq; A, nulli C, ineſſe ſumpſerimus, & oppoſitum ipſius quod eſt, ut alicui, uel omni inſit, ſtatuerimus, ut exiſtendi nulli, & non contingendi nulli fieri concluſionem demonſtremus: atq; ad hanc poſitam propoſitionem alteram aſſumamus, quæ A, nulli B, contingere ait: ad ratiocinandum inepta iugatio euadet, cum in ſecunda figura ex affirmatiua exiſtente particulari, & negatiua contingente uniuerſali conſtet. propterea quòd contingens eandem uim cum affirmatiuo habet. Demonſtratio igitur non progredietur. Obſcuram uero demonſtrationem breuitatis cauſa reddidit. cum enim loco contingentis negatiuæ uniuerſalis exiſtētem negatiuam uniuerſalem ſumpſerit, uelitque oſtendere eam ita colligi per deductionem ad impoſsibile demonſtrari, eius oppoſitum, quod ſupponeret, minime ſumpſit: id eſt exiſtens particulare affirmatiuū, quod A alicui C ineſſe ait: quod quidem cum eo, quod A nulli B contingere inquit, nihil colligit. Ipſe tñ quaſi notum eſſet, quod tranſmutari & ſtatui deberet, i. particulare affirmatiuum exiſtens, id omni ſit: & alterum quocum illud nihil colligit, tātummodo aſſumpſit. In quibuſdam tñ exemplaribus habetur, {Si enim A, alicui C, non ineſſe ſtatuatur.} Quod ſi ſit, prætermiſſum rurſus erit, A nulli C, ineſſe, cuius oppoſitum, quod eſt, A alicui C ineſſe, poſitum cum altera propoſitione quæ A nulli B, contingere ait, nihil colligit. Sed neq; ſi ad ſuppoſitionem quæ A, alicui C, ineſſe ſumit, B omni C, ineſſe aſſumpſerimus, impoſsibile quicpiam colligetur. In tertia enim figura A, alicui B, ineſſe colligitur: quod impoſsibile minime eſt: ut uidelicet, cui nulli A, contingit, idem ei alicui inſit. qm̄ contingentem concluſionem etiam per deductionem ad impoſsibile demonſtrare licet. Nam ſi A nulli C, contingere uerum eſt, nulli non contingere uerum erit: qđ perinde ac ſi neceſſario alicui ineſſe dixerimus. at B quoque neceſſario omni C, ineſſe ſtatuitur. ex quibus in tertia figura A, alicui B neceſſario ineſſe colligitur. id quod impoſsibile eſt: ipſi enim nulli contingere ſtatuebatur, quare etiam omni. A igitur alicui C, neceſſario ineſſe impoſsibile eſt. ergo nulli cōtingere uerum eſt. Erit enim concluſio contingentis eius, quod ex definitione eſt, & nō eius, quod nulli, neceſſario ineſt, quemadmodum in aliis fiebat, in quibus non contingere nulli, in id, quod alicui neceſſario ineſt, tranſmutabatur. Nam in propoſita mixtione etiam ſi non contingere nulli, in id, quod neceſſario alicui non ineſt, trāſmutatum ſit, de quo etiam ipſo non contingere nulli uerificatur: ſimili modo tamen, A alicui B neceſſario non ineſſe, cui omni contingere poſitum eſt, impoſsibile colligitur. Quare, ſi ex utroque ex iis, de quibus non contingere nulli ſuppoſitum uerum eſt, impoſsibile quicpiam ſequitur: perſpicuum eſt, quod huic propoſitioni proprie opponitur, demonſtrari: id autem eſt, quod nulli contingit.

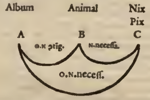
At, ſi ad minus extremum priuatiuum ſtatuatur, ſi contingere ſignificet ratiocinatio per reciprocationem erit, ſicut in ſuperioribus.

Quint⁹ modus concludens contingens ex reciprocatione.

Si non contingere, non erit: neque cum vtraque priuatiua poſita fuerint, quod vero ad minus poſitum eſt, contingens non ſit. Termini iidem ſunt, quod inſit, Album, Animal, Nix: quod non inſit, Album, Animal, Pix.

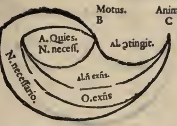
Duo modi inutiles.

Si maior ſit affirmatiua, & minor negatiua in mixtione, quæ ex neceſſario & contingente fit, cum minor, quæ negatiua eſt, fuerit contingens, ad ratiocinandum aptam futuram eſſe iugationem inquit, ſi contingens negatiuum in affirmatiuum reciprocetur. Si uero minor quæ eſt negatiua neceſſaria ſit, & maior affirmatiua contingens ratiocinationem nō eſſe futuram aſſerit. Cauſa cur id fiat, eſt quia impoſſibile eſſe ſtatuebatur, ut in prima figura, cum negatiua eſt minor, ratiocinatio efficeretur. Quando igitur contingens negatiua ſumitur, quæ tranſmutari in affirmatiuam poſsit, neceſſaria uero negatiua permanet, ratiocinatio non euadit. Sed neque ſi utraq; propoſitiones negatiuæ ſumptæ ſint, & minor neceſſaria fuerit. Iugationes autem has, quæ minorem neceſſariam negatiuam habent, terminorum appoſitione ad ratiocinandū ineptas eſſe arguit: ac, cum ita ſeſe habent, & omni ineſſe neceſſario, & nulli, poſſe colligi oſtendit. Quod quidem omni inſit, termini ſunt, album, animal, nix: album ſiquidem omni animali contingit, & nulli: animal neceſſario nulli niui ineſt: album omni niui neceſſario ineſt. Quod non inſit, album, animal, pix. nam cum ita ſeſe habent propoſitiones, nulli pici album neceſſario ineſt. Fortaſſe tamen eſſet uerius, ſi loco animalis equum ſumeremus: propterea ꝙ album nulli animali contingere uerum non eſt.

Eodem modo in particularibus quoque, ratiocinationibus res ſeſe habebit. nam, cum negatiuum eſt neceſſarium, non exiſtendi euadet concluſio. quemadmodum, ſi A nulli B ineſſe contingat, & B alicui C ineſſe contingat, neceſſe erit, vt A alicui C non exiſtat. Nam, ſi omni exiſtat, & nulli B contingat, B quoque nulli A ineſſe continget. Quare, ſi A omni C inſit, B nulli C continget. at alicui contingere ſtatuebatur.

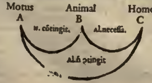
Modus particularis ad ꝯtingens ꝑ impoſſe mõſtratus.

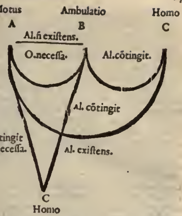
Eodem modo inquit, in particularibus quoq; ratiocinationibus futurum eſſe, quemadmodum cum uniuerſales utræque erant propoſitiones, etiam ſi altera uniuerſalis, altera particularis fuerit. In iugationibus enim ad ratiocinandum idoneis in propoſita mixtione cum utreque propoſitiones non ſunt uniuerſales, ſi maior ſit uniuerſalis negatiua neceſſaria, minor particularis affirmatiua contingens: particularem negatiuam, neque eam contingentem ſed exiſtentem futuram eſſe concluſionem aſſerit. Id quod demonſtrat, in hunc modum: A nulli B neceſſario ineſt: B alicui C contingit: A igitur alicui C non exiſtit. nam ſi ita non ſit, id, quod oppoſitum eſt, A omni C exiſtat: A autem nulli B, neceſſario ineſſe ſtatuebatur. In ſecunda figura ſit iugatio, quæ ex neceſſaria negatiua maiore, & uniuerſali affirmatiua exiſtente minore conſtat: in qua concluſionem uniuerſalem negatiuam neceſſariam fieri demonſtratum eſt. reciprocata enim neceſſaria ſit, ut B nulli A neceſſario inſit. at A quoque omni C, ineſſe ſtatuebatur: ſit igitur ut B, quoque nulli C, inſit: quod fieri nullo pacto poteſt, cum contingere alicui ſtatueretur. Impoſſibilis igitur ſuppoſita concluſio eſt, ex qua hoc conſequitur: quæ erat A omni C, ineſſe: oppoſitum ergo huic uerum erit, quod A, non omni C, ineſſe ait. exiſtens igitur concluſio euadit. Ac demonſtratio quidem hæc ſit ex eo, quòd ex neceſſaria maiore, & exiſtente minore neceſſaria fieri concluſio conceditur, præter hæc tamen quoque poſſumus contingentem particularem negatiuam concluſionem in ppoſita iugatione fieri ex deductione ad id, quod fieri non poteſt, ſine ulla ambiguitate demonſtrare. Si enim uerum non ſit, contingere ut A, alicui C, non exiſtat, ut neceſſario omni inſit, uerum erit. At A, quoque nulli B, neceſſario ineſſe poſitum eſt. in ſecunda igitur figura B, nulli C, neceſſario ineſſe colligitur. id quod cum alicui contingat, eſſe non poteſt. contingere igitur, ut A, alicui C, non exiſtat, uerum eſt.

Cum uero particulare quod in priuatiua ratiocinatione eſt, affirmatiuum neceſſarium fuerit, vt B C: vel vniuerſale quod eſt in affirmatiua, vt A B: exiſtendi ratiocinatio non erit. Demonſtratio eadem eſt, quæ etiam in prioribus.

Modus ad ꝯtingens per dictũ de null o.

Tertius modus ad contingẽs i tertia figu. oſſus ꝑ impoſſibile.

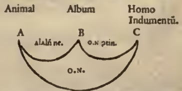
Si tamen, inquit, in negatiua ratiocinatione non ſit maior neceſſaria negatiua, ſed minor particularis neceſſaria affirmatiua, maior uero uł̄is negatiua contingens: uel ſi contrà in affirmatiua maior ſit uł̄is affirmatiua neceſſaria, minor particularis contingens: exiſtendi concluſio non amplius erit: ſed cõtingentis eius uidelicet, quod ex definitione eſt. hoc.n. ſubintelligendum eſt: Cum.n. maior contingens negatiua eſt, minor particularis neceſſaria affirmatiua: particularis negatiua contingens fieri ꝯcluſio per id demonſtratur, quod de nullo dr̄: eo ꝙ aliquod C, ſub B eſt, & A, nulli B, contingit, ita ut alicui quoq; C, ineſſe contingat. Ita.n. ſeſe habebat etiã quando uł̄is affirmatiua neceſſaria minor ſtatuebatur. In qua iugatione ad demonſtrandum cõtingentem concluſionem eſſe euaſuram eo eſt uſus ꝙ per deductionem ad impoſſibile demonſtrari exiſtens non poterat. in hac.n. fieri non poteſt, ut per deductionem ad impoſſibile exiſtens negatiua particularis concluſio demonſtretur. nam uel in ſecunda figura ad ratiocinandum inepta connexio efficietur: uel in tertia eiuſmodi euadet, quæ nihil impoſſibile colligat. Sicut etiam qñ minor neceſſaria uł̄is, & maior negatiua contingens erat. quemadmodum demonſtrauimus. Sed dignũ, ſicut prius iam dixi, inqſitione eſt, cur cũ maior neceſſaria uł̄is negatiua ſumit, neceſſaria negatiua ꝯcluſio euaſura nõ ſit. Nã ſi cũ A, B, eſt neceſſaria uł̄is negatiua, & minor uł̄is negatiua cõtingens, neceſſarium uł̄e negatiuũ colligi dixerimus: ita ſeſe habere rem per deductionem ad impoſſe demonſtrabitur. Si.n. nequaquam A neceſſario nulli C inerit: fiet ut alicui contingat. at B, quoq; oĩ C ꝯtingit. A igiť alicui B, contingit. qđ eſſe non poteſt: quippe cum neceſſario ipſi nulli ineſſe ſtatueretur. Si item B C particularis contingens affirmatiua ſit, ita quoq; particularis negatiua neceſſaria erit ꝯcluſio. A enim alicui C, non inerit neceſſario. Si.n. ita non ſit, omni côntinget. ſed & B, alicui C, contigit. A igitur alicui B, etiam continget. id quod fieri nõ poteſt: ipſi nulli ſiquidem ineſſe ſtatuebatur. A igitur nulli C, neceſſario inſſe uerũ eſt: ſiue B C contingens uł̄is ſit, ſiue alicui non inſit, cum particularis contingens ſumitur. Sed de his, ſicut iam dixi, in libro de mixtionibus quæſtio à nobis habita eſt. Præterea ſi

utraq;

utræq; ſint affirmatiuæ, & maior uſis & neceſſaria minor particularis contingens: hoc.n.eſt, quod inquit, {Vel uſe, quod eſt in affirmatiua:} contingentem particularem affirmatiuam futuram eſſe coclu ſionem aſſerit. Quemadmodum etiã, qñ maior uſis affirmatiua neceſſaria, minor uero uſis contingens erat. p deductionem.n.ad id, quod fieri non poteſt, concluſionem contingentem uſem affirmatiuã eua dere demonſtratum eſt id, quod in propoſita quoque iugatione eſt faciẽdum. Statuatur.n.ad ea, quæ poſita ſunt, A alicui C ineſſe contingere. ſi.n.id non detur, oppoſitum dabitur, quod eſt alicui ineſſe nõ contingere: id eſt ineſſe neceſſario nulli. At B quoq; alicui C contingit: quod in {Alicui in eſſe,} tranſmutetur. A igitur alicui B non inerit, uel alicui nõ ineſſe continget in tertia figura. nihil.n.intereſt: quippe cum utralibet contingenter ſumatur, & in exiſtentẽ tranſmutetur, ratio progrediatur. A uero uel alicui B, non ineſſe, uel alicui B, non ineſſe contingere impoſsibile eſt: ꝙ omni ipſi neceſſario ineſſe ſtatuebatur. Efficitur igitur, ut oppoſitum eius ſuppoſiti ex quo impoſsibile conſequutum eſt, cõcedendum ſit. id autem eſt cõtingere ut A, alicui C, inſit. ſed alicui non contingere eãdem uim habet, ac ſi dicamus, neceſſario nulli ineſſe, in quod tranſmutatum eſt. Proprie igitur non neceſſario nulli colligetur: quod ſuppoſitioni oppoſitum eſt. Si item colligi non alicui contingere, ſed alicui ineſſe ſumpſerimus: & oppoſitum huius ſuppoſuerimus, quod eſt nulli ineſſe, & B, alicui C, contingere aſſumpſerimus: A alicui B, non ineſſe uel contingere alicui non ineſſe colligetur: quæ utraq; eſſe nullo pacto poſſunt, ſiquidẽ neceſſario ipſi omni ineſt. Quare ſublata ſuppoſitione A, alicui C, exiſtere colligetur. At in propoſita cõnexione non fieri exiſtendi concluſionem ait.

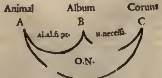
Si autem uniuerſale ad minus extremum poſitum ſit, uel affirmatiuum, uel priuatiuum contingens, particulare uero neceſſarium ad maius extremum: ratiocinatio non erit. Termini quidem, quòd neceſſario inſit, ſunt Animal, Album, homo: quòd non contingat, Animal, Album, Indumentum.

Primus modus inutilis.

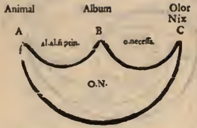
Cum uero neceſſarium fuerit uniuerſale, & particulare contingens, ſi priuatiuum ſit uniuerſale, quòd inſit, termini ſunt, Animal, Album, Coruus: quòd non inſit, Animal, Album, Pix.

Secũdus modus inutilis.

Si ſit affirmatiuum, quod inſit, Animal, Album, Olor: quòd non contingat, Animal, Album, Nix.

Tertius modus inutilis.

Neq; cum indefinita ſumuntur, propoſitiones, uel utræque particulares, neque ita ratiocinatio erit, Termini autem communes, quòd inſit, Aial, Album, Homo: quòd non inſit, Animal, Album, Inanimatum. Nam animal alicui albo, & album: alicui inanimato & ineſſe neceſſarium eſt, & ineſſe non contingit. Et in contingendo ſimili modo. Quapropter ad omnia utiles termini ſunt.

Quart[9] modus inutilis.

Sed, ſi non amplius maior ſit uſis, ſed minor, quo modocunq; ſumpta fuerit, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua contingens, cum maior eſt particularis neceſſaria, nulla erit ratiocinatio. atq; id terminorum appoſitione demõſtratur. Nam ꝙ omni neceſſario inſit, termini ſunt, animal, album, homo. Animal.n. alicui albo neceſſario ineſt, ut olori: quin & alicui albo, ut niui non ineſt. album uero omni homini contingit, atq; etiam nulli contingit. animal autem omni homini neceſſario ineſt. Quòd nulli inſit, ſunt animal, album, indumentum. Rurſus n. ſimili modo, cũ ueræ ꝓpoſitiones utræq; ſint, animal nulli indumẽto neceſſario ineſt. Sed neq; ſi uſe neceſſarium ſit, id eſt minor propoſitio, ea.n.erat ratiocinatio. Si.n. ſit priuatiua minor & uſis & neceſſaria, termini ꝙ inſit, ſunt animal, albũ, coruus: animal ſiquidem alicui albo contingit, & alicui non contingit. album uero neceſſario nulli coruo ineſt: & animal neceſſario omni coruo ineſt. Quòd nulli inſit, terminos affert animal, album, pix. cum.n. ſimili modo ſeſe habent propoſitiones, animal nulli pici ineſt. At, ſi minor uſis affirmatiua neceſſaria ſit, termini ꝙ inſit, ſunt animal, album, olor. Rurſus.n. animal alicui albo cõtingit, & alicui non contingit: album neceſſario omni olori, & item animal neceſſario omni olori ineſt. Quòd non inſit, animal album, nix. nam ſimiliter ſeſe habentibus ꝓpoſitionibus animal neceſſario nulli niui ineſt. Nulla quoq; erit ratiocinatio, ſi utræq; uel indefinitæ ſint, uel particulares, quomodocunq; in qualitate ſeſe habuerint. Termini communes oĩbus quocũq; modo ſumantur, ſunt ꝙ quidem inſit, animal, album, homo. Animal.n. & alicui albo, ut olori neceſſario ineſt, & neceſſario alicui non ineſt, ut niui: & contingit alicui, & alicui nõ contingit, ut homini.

mini.contingit enim,ut aliquod album ſit homo,& item ut aliquod album homo non ſit. ꝙ ſi homo nō eſt, cōtinget quoq;, ut aliquod album & animal ſit, & non ſit. Album nero alicui homini neceſſario non ineſt, ut æthiopi, neceſſario autem ineſt, ut lacti. & item alicui ineſſe,& alicui non ineſſe contingit.nt in pleriſq;. animal autē neceſſario omni homini ineſt. Quòd non inſir autem,termini ſunt,animal,album, inanimatum: Simili modo.n.ſumptis propoſitionibus animal neceſſario nulli inanimato ineſt. Cum appoſuerit autem materiam & ꝙ omni & ꝙ nulli neceſſario inſit,ex utraq; demonſtratione una propoſitione ſumpta in ipſis oēs tranſmutationes quæ fieri infinite poſſunt & ex neceſſario & ex contingenti demonſtrauit: nobis relinqnens ut in aliis quoque propoſitionibus idem conſideremus. Nam,cum iugationes eſſent ex duabus particularibus neceſſaria, & contingenre, in oībus huiuſmodi ꝓpōnibus poſſe nos hac ſumpta materia utentes ad rōcinandum eſſe ineptas ipſas demōſtrare oſtendit, unamquāq; propoſitionem particularem in poſita materia & affimatinam neceſſariam, & neceſſariam negatiuam,& rurſus cōtingentem & affirmatinam & negatiuam ſumi poſſe declarans. ita ut ſi altera neceſſaria,altera contingens aſſumatur,& ueræ ipſe futuræ ſint, & in ipſis connexionum ad ratiocinandum ineptitudo coarguatur.

Ex iis,quæ dicta ſunt igitur cum ſimili modo ſeſe habent termini & in exiſtendo & in neceſſariis,fieri & non fieri ratiocinationem perſpicuum eſt: non contingendi quidem cum exiſtendi propoſitio priuatiua ponitur, non contingendi & non exiſtendi cum priuatiua neceſſaria eſt.

Sicut in iugationibus quæ ex utriſq; propoſitionibus exiſtentibus conſtant, & item ex neceſſariis, illæ quæ ſimili modo ſeſe habebant, iugationes ad rōcinandum idoneæ erant: Sic in mixtionibus quoque exiſtentis,& contingentis,& neceſſariæ eſſe demonſtratum eſt. Quæ.n.ſimili modo poſitum & exiſtens & neceſſariū habent, ratiocinandi ui præditæ utræq; ſunt:quæ diſsimili modo,rōcinandi ui carēt. ſed differentia in eo eſt,ut nunc inquir, ꝙ in iis, quæ exiſtens cum cōtingente habent,ſi maior eſt priuatiua exiſtens,cōtingentis ratiocinatio euadit:in illis uero, quæ cum contingente habent neceſſarium, ſi maior eſt priuatiua neceſſaria exiſtentis concluſio fit,& cōtingentis abſolute,non eius quod ex definitione eſt. Cæterum hoc quo pacto dici uere poteſt? quippe cum in iis in quibus exiſtens negatiua erat, contingentis eius fieri concluſionem demōſtrarit, non quod ex definitione eſt,ſed quod nulli neceſſario,uel non oī neceſſario ineſt. An qa illud ꝯtingens quodāmodo erat, licet non prorſus ex definitione. eiuſmodi.n.ideſt,qđ nulli neceſſario ineſt:in neceſſaria uero negatiua planè exiſtentem fieri demonſtratum eſt. Nā etiam à principio exiſtentem fieri concluſionem poſuit, cuius oppoſitum ſupponens ad impoſsibile deduxit. id quod in maiore uli negatiua exiſtente & minore uli affirmatiua contingente cum utebamur ſimili deductione,minime fiebat. ꝓpterea ꝙ in hoc ſumpto A,nulli C,ineſſe ex deductione ad impoſsibile,quæ in ſecunda figura fiebat,nihil quod eſſe non poſsit, demonſtratur. oppoſitum.n. eius,quę ait,A nulli C ineſt,quod eſt,A alicui C ineſt, ſi cum altera propoſitione ſumptum ſit, quæ A nulli B ineſſe ait, in ſecunda figura, B alicui C nō ineſſe colligit.id quod impoſsibile minime eſt: ſi oī ipſi ineſſe cōtingit. Si item in tertia figura deductio ad impoſſibile hæc fiat, neq; ita quicpiam demonſtratur, qđ fieri non poſsit. Colligitur enim, A alicui B contingere, cui nulli ineſſe ſtatuebatur: quod impoſsibile minime eſt. At,ſi contingens in exiſtens tranſmutetur quod ſalſum quidem eſt, non tñ impoſsibile: quod colligitur,impoſsibile euadit. A.n.alicui B ineſſe colligitur, quod nulli ineſſe ſtatuebatur. Sed, cum neceſſaria ulis negatiua maior ſumebatur, B alicui C neceſſario non ineſſe demonſtrabatur. quod erat impoſsibile. Id autem eueniebat, quia cum maior erat neceſſaria in mixtione ex neceſſaria & contingente neceſſaria fieri concluſio ſtatuebatur. Si autem in eiuſmodi mixtione exiſtentem fieri concluſionem poſitum ſit, neq; cum neceſſaria eſt negatiua, neq; cum exiſtens, per ſecundam figuram impoſſe quicpiam colligetur. B ſiquidem alicui C non inerit, uel nulli inerit. at omni contingere ſtatuebatur, quod impoſsibile nō eſt. per tertiam tñ fit ex ſuppoſitione, quæ A, alicui C ineſſe ſumit. Siue B C, aſſumatur ulis affirmatiua contingens, ſicut ſtatuebatur, ſiue in exiſtentem tranſmutata, utroq; modo impoſsibile quicpiam colligetur. A enim ipſi B,non inerit, qđ ſtatuebatur uel omni ipſi non ineſſe, ſicut in prima mixtione, uel omni ipſi neceſſario non ineſſe, ſicut in ſecunda ex propoſitione quæ A alicui C,& B oī C, contingere ait, in tertia figura, A ipſi B non ineſſe contingere colligitur: quod in mixione ex contingente & exiſtente nihil impoſsibile, in ea uero, quæ ex neceſſaria & contingente fit,impoſsibile eſt. Cū .n. A nulli B neceſſario ineſt, ut A alicui B contingat, impoſsibile eſt. At.n.hic merito quærere quiſpiam poſſet,quo modo fiat,ut in mixtione ex maiore exiſtente uli negatiua, & minore contingente uli affirmatiua in prima figura non penes trāſmutationem contingentis ulis affirmatiuę in exiſtentem impoſſe eueniat? cum præſertim ſi contingens ipſa ſeruata cum ea quam ſupponimus,cōiuncta fuerit,nihil impoſsibile colligatur. ſi uero tranſmutata in exiſtentem fuerit cum eodem eo quod ſupponitur,impoſſibile euadat,quod colligitur. Cum.n.dicimus A,alicui C,& B omni C contingit,quod colligitur,impoſſibile minime eſt: quod eſt A,alicui B, contingit: cui nulli ineſſe ſtatuebatur. Sed ſi A,alicui C,& B omni C exiſtere ſumamus, A alicui B ineſſe colligitur: quod quia nulli ineſſe ſtatuebatur, fieri nullo pacto poteſt. Vlis.n.affirmatiua huiuſmodi cum tempore præfinitam ueritatem habeat, ſi mutata contingente in exiſtentem affirmatiuam uera non amplius permaneat, neq; quicquam impoſsibile efficietur, quod colligitur. Quia.n.falſa tranſmutatio eſt, non eiuſmodi, ut fieri non poſsit: non ex hac tranſmutatione fit,ut impoſsibile quicpiam ſequatur.

Omnes item ratiocinationes imperfectas eſſe, atque eas per antedictas figuras perfici manifeſtum eſt.

Imperfectæ nō abſolute protſus omnes ſunt, ſed illæ,in quibus maior uel exiſtens,uel neceſſaria ſumpta fuerat. quippe cum has ex deductione ad id, quod fieri non poteſt, eſſe ad ratiocinandum idoneas demonſtrauit. per antedictas figuras autem perficiuntur,

perficiuntur, quia deductio ad impoſsibile per quã dam ex antedictis figuris fit.

Caput. 17. De ratiocinationibus, quæ ex vtriſque contingentibus conſtant in ſecunda figura.

IN Secunda autem figura, cum vtræq; contingentes ſumuntur propoſitiones, nulla erit ratiocinatio: neq; ſi affirmatiuæ, neque ſi priuatiuæ, neque ſi vniuerſales, neque ſi particulares ſtatuantur.

Cum de omnibus, quę in prima figura fiunt, mixtionibus dixerit, ad ſecundam figurã tranſit. dicitq; in hac figura ex duabus contingentibus ratiocinationem non fieri: neq; ſi affirmatiuæ utræq;, uel negatiuæ ſumantur, neq; ſi altera affirmatiua, altera negatiua, neq; ſi utræq; uľes: neq; ſi altera particularis ſit. Cauſa ea eſt, ꝙ in ſecunda figura fieri non poſſe demonſtratum eſt, ut ex duabus affirmatiuis propoſitionibus ratiocinatio efficiatur: unde neq; etiam ex utriſque contingentibus. nam licet negatiuæ ſumantur, quia affirmatiuæ contingentes cum negatiuis reciprocantur, eãdem uim habẽt, quam affirmatiuæ. Sed quæreret quiſpiam, cur contingens negatiua cum idem ualeat, quod affirmatiua contingens cũq; ipſa reciprocetur, q̃n ſumitur, in affirmatiuam trãſmutata ad aptam ad rõcinandum, uel ineptam, ut nunc, reddendam iugationem eũdem uſum non ſecus atque illa præbeat: affirmatiua uero non ita in illam tranſmutetur, neq; ratiocinandi expertes cõnexiones faciat, quæ ipſa affirmatiua ad ratiocinandi aptitudinem retinendam indigent. Dicitur, primum abſurdum eſſe, atq; à ratione alienum, cũ affirmatiua ad ratiocinandum aptam faciat connexionem, quærere ipſam in eã tranſmutare, in quã tranſmutata ratiocinandi ui præditam connexionem, nõ amplius faciat. in negatiua uero rationi conſentaneam tranſmutationem eſſe: quippe quæ ad id, ut ratiocinandi uim habeat, auxilio indigeat. Idem.n. in reciprocationibus propoſitionum etiam facimus. nam in iis uti reciprocationibus conſueuimus, in quibus per reciprocationes iugationum ad rõcinandũ aptitudo demonſtratur, eas propoſitiones minime reciprocantes, quæ ad ratiocinandum ineptitudinẽ facturæ ſint. Præterea contingentem negatiuam, neque abſolute eſſe negatiuam dicimus, q̃m negatio modo ipſi non adiacet: neq; tanquam contingentẽ: quippe cum idem quod negat, poteſtate etiam affirmet. Idem ſiquidem ſignificat non ineſſe contingere, quod ineſſe contingere. neq; omnino igitur eſt negatio, ſed cum ſit affirmatio, quia cum ita dicitur, negatiuam figuram habet, tanq̃ in manifeſtiorem, & conceſſam affirmationem in illam tranſmutatur. In ſecunda igitur figura ex duabus contingentibus tum propter hoc nulla fit rõcinatio: tum ob id quoque, ꝙ ex reciprocatione uľis negatiuæ propoſitionis pleræq; ex iis, quæ in hac figura fiunt ratiocinationes, colligere demonſtratur: una.n. ex ipſis ſola ex deductione ad id, quod fieri non poteſt, probatur. contingentem uero negatiuam ſecũ ipſam minime reciprocari demonſtrabit.

Sed cum altera exiſtere, altera cõtingere ſignificat, ſi affirmatiua exiſtere ſignificet, nunquam: ſi priuatiua vniuerſalis, ſemper erit ratiocinatio. Eodem modo etiam, cum altera propoſitio neceſſario ineſſe, altera contingere ſumitur.

Si mixtę ſint iugationes ex contingente & exiſtẽte, uel ex neceſſaria & ꝯtingente, ſi ſola contingens in ipſis negatiua ſit, ad ratiocinandum apta iugatio non erit: propterea ꝙ tunc quoq; poteſtate utræq; affirmatiuæ ſunt, quia contingens negatiua cum affirmatiua reciprocatur: Si uero exiſtens uel neceſſaria & negatiuæ ſint, & uľes, ſemper aliquod colligitur. Si.n. ſint particulares negatiuę, ſiue exiſtentes, ſiue neceſſariæ, ad ratiocinandum aptæ iugationes non ſunt, propterea ꝙ in ſecunda figura maior eſſe uľis debet. iccirco etiam, ſi exiſtentes particulares maiores ſint, connexiones ratiocinandi ui carent. Nihilo minus quoq; idem euenit, ſi minores uľes, & maiores contingentes particulares fuerint. At ſi q̃ huiuſmodi ſunt minores, maiores contingentes uľes ſint, ratiocinandi iugationes uim habent. id q̄d per deductionem ad id quod fieri non poteſt, non per reciprocationem demonſtratur. neq;.n. uľis affirmatiua contingens ſecum reciprocatur, ut demõſtrauit, neq; uľis negatiua, quemadmodum oñdet. Adde ꝙ etiã ſi maior reciprocetur, minor in prima figura negatiua euadit: at quæ ita ſeſe habet connexio, ratiocinandi ui caret. præterea in iis quæ ita ratiocinatiuæ ſunt cum reciprocatione ſit opus, neutra reciprocari poteſt, neq; negatiua, quia eſt particularis: neque affirmatiua, quia & contingens eſt, & uľis. Colligetur autem aliquid, cum utræq; tam exiſtens quam contingens, negatiuæ ſunt, ſi minor contingens ſit, eo ꝙ contingens negatiua in affirmatiuam contingentem tranſmutatur. Hoc igitur eſt, cur ubi de cõtingentibus iugationibus in prima figura dixit, deinceps de mixtionibus diſſeruit, quæ in prima figura ex exiſtente & contingente, & ex neceſſaria & contingente fiunt, priuſquam de iugationibus contingentibus in ſecũda & tertia figura ageret. Quia.n. nulla in ſecunda figura ex duabus contingentibus propoſitionibus fieri ratiocinatio poteſt, ex mixtis uero poteſt: prius de mixtionibus, q̄ in prima figura fiunt, erat cognoſcendum: quippe cum quæ ex mixtis propoſitionibus in ſecunda figura, fiunt, ex reductione ad primam ratiocinãdi uim habere, non ſecus ac ſimplices demonſtrentur. Hac de cauſa de illis & quænam eſſent, & quo pacto fierent, ſcire oportebat.

In his autem, ſicut etiam in prioribus, ſumere contingens in concluſionibus debemus.

Sicut in mixtionibus in prima figura cum maior erat exiſtens negatiua, uel neceſſaria, concluſio contingentis eius nõ euadebat quod ex definitione eſt: ita, inquit, neque in ſecunda figura fit. ſemper.n. in ea in connexionibus ad ratiocinandum idoneis ex mixtione exiſtentis & contingentis, uel neceſſariæ & contingentis maior uniuerſalis negatiua, uel exiſtens uel neceſſaria eſt.

Primum igitur priuatiuum in contingendo non conuerti demonſtratum eſt. Quemadmodum, ſi A nulli B contingit, vt B, quoque nulli A contingat, neceſſe non eſt. Statuatur.n. hoc, & B nulli A ineſſe contingat. Igitur quia affirmationes in contingendo cum negationibus & contrariæ & oppoſitæ reciprocantur: B autem nulli A ineſſe contingit: B quoq; oĩ A contingere poſſe perſpicuum eſt. at id eſt falſum. Non.n. ſi hoc huic omni contingit, hoc quoq; huic contingat, neceſſe eſt. Quare priuatiuum non reciprocatur. Accedit quòd nihil

bil vetat, quo minus, A nulli B contingat, & B alicui A neceſſario non inſit. Sicut album omni homini non ineſſe contingit: nam ineſt. Sed, ſi dicamus hominem nulli albo contingere, verum non eſt: quippe cum multis neceſſario non inſit. at neceſſarium contingens non erat.

Quando de ꝓpõnum reciprocationibus agebat, oſtendebatq́; quænam quibuſcum reciprocaretur, uľem negatiuam contingentem ſecum non reciprocari dixit, cãm cur id fiat poſtea redditurus. Quocirca nunc quia tempus poſtular, eo ꝙ iugationes ad ratiocinandum aptæ in ſecunda & tertia figura reciprocationibus indigent, id demonſtrat. Sed, cũ nullam ex contingentibus in ſecunda figura ratiocinationem fieri demõſtraturus ſit, ad idq; uſurus eo ſit, ꝙ uľis contingens negatiua ſecum non reciprocetur, primum hoc probat. De qua autem reciprocatione intelligat, terminis appoſitis declarauit. de ea .n. loquitur, quę terminorum permutatione fit, non de negationis in affirmationem tranſmutatione, quippe cum illa reciprocari ſtatuat. Theophraſtus tñ, atq; Eudemus, ut in principio meminimus, uľem quoq; negatiuam contingentem ſecum reciprocari aſſerunt, non ſecus atq; exiſtens uľis negatiua, & neceſſaria faciebat. idq́; in hunc modũ demonſtrãt. Si A nulli B contingit, qñ contingit, tunc planè A ab oibus ipſius B, partibus abiunctum eſt. Si autem id eſt B quoq; à partibus ipſius A erit abiunctum. ſed, ſi id eſt, B etiam nulli A continget. Cæterum Ariſt. melius ipſis his ſentit, qui uľem negatiuam contingentem ex definitione ſecum reciprocari poſſe negat. Non .n. ſi quid ab aliquo eſt abiunctum, continuo etiam contingenti modo abiunctum ab eo eſt. Quare ſatis non eſt, ſi oſtenderimus qñ A B, eſſe abiunctum contingit, tunc B, quoque ab A, eſſe abiunctum: ſed inſuper contingenter eſſe abiunctum demonſtrandum eſt. quod ſi non fiat, contingentẽ negatiuam reciprocari non demonſtratur. quippe cũ quod neceſſario ab aliquo ſeparatum eſt, non contingenter, ſed neceſſario abiũctum etiam ab eo ſit. Hanc igitur nõ reciprocari deductione ad id quod fieri non poteſt uſus Ariſt. demonſtrat. Si .n. fieri poteſt, ſtatuatur reciprocari, & ſi A, nulli B contingit, B quoq; contingat nulli A. Sed poſitum quoq; à nobis fuit negatiuas contingentes cum affirmatiuis contingentibus reciprocari. Statuitur item B, nulli A, ꝯtingere: quare omni quoq; ipſi continget. hoc autẽ falſum eſt. non .n. ſi A, oĩ B contingit, propterea ꝙ contingere nulli ſtatuitur, ut B quoq; oĩ A, contingat, neceſſe eſt. Ita .n. fit, ut uľis affirmatiua contingens ſecum reciprocetur: id quod uerum non eſt, neq; iuxta illos. Ecce enim, album oĩ homini contingit, qm̃ etiam nulli. non tñ homo omni albo cõtingit: quippe cum quibuſdam albis ſicut olori, niui: multisq; aliis neceſſario non inſit. Quòd ſi falſum eſt hoĩem omni albo contingere, nulli quoq; contingere falſum eſt. quare nequaq̃ ſi A nulli B contingit, B quoq; nulli B contingat, neceſſe eſt. non .n. quod nulli ineſt, continuo quoq; contingenter non ineſt. Cum uero conſentaneæ dicant uľem negatiuam terminis reciprocari, affirmatiuam tñ contingentem cum negatiua contingente reciprocari non dicunt. Fieri .n. non poteſt, cum ſola cõtingens iuxta ipſos fiat, quæ ex definitione eſt. Quod autem ait, {Accedit quod nihil uetat,} dictum eſt, pro {Nihil .n. uetat:} non .n. alia aliqua demonſtratio eſt, ſicut ex loquutione uideri poteſt, ſed antedictæ confirmatio. Vel, ſi alia demonſtratio eſt, eum dicemus ex tranſmutatione contingentium negatiuarum in affirmatiuas, ac contingentium affirmatiuarum in uľes ſtatui non reciprocari eas ſecum demonſtraſſe: nũc uero in ipſis negatiuis contingentibus uľibus appoſitis terminis demonſtrationẽ facere, ac per eos non reciprocari ipſas oſtendere ac conuincere. Appellat autem hic contrarias eas, quæ dicunt, contingit omni, & contingit nulli· & oppoſitas uľes particularibus aduerſantes, ut eſt oĩ contingit, & nõ omni contingit: necnon, contingit nulli, & contingit alicui, cum non uere, neq; contrariæ, neq; oppoſitæ hę inter ſeſe ſint. quo pacto .n. id poteſt? cum ſimul uerum dicant? Sed, quia quantum ad loquutionem attinet, ſimili modo hæ inter ſeſe habent, ſicut in exiſtentibus & neceſſariis contrariæ. quæ .n. ait omni neceſſario ineſſe, ei cõtraria eſt, quæ neceſſario nulli ineſſe inquit: & quæ omni exiſtere, ei, quæ nulli exiſtere aſſerit. huiuſmodi etiam, ſi ad loquutionẽ ſpectes, uidentur eſſe, contingit oĩ, & contingit nulli. Oppoſitæ item ſunt, omni exiſtit, & non omni exiſtit: & neceſſario omni, non neceſſario oĩ ineſt. iccirco has quoq; contrarias & oppoſitas dixit. Inquit autem particulares non cum uľibus quibus eſſe oppoſitæ uidentur, ſimul uerum dicere: non .n. ſi contingere alicui uerum eſt, continuo contingere nulli etiam erit. ſed eas quæ oppoſitæ eſſe uľibus uidentur, quæ ſunt particulares & affirmatiua & negatiua, inter ſe reciprocari aſſerit: uľes quidem inter ſe, particulares uero quæ oppoſitæ eſſe illis uidentur ſimili modo inter ſe. Id quod in libro de interpretatione etiam dixit. nam cum de contrariis dixiſſet, iccirco fieri non poteſt, ut hæ ſimul ueræ ſint, ſubiũgit: oppoſitas uero ipſis ueras eſſe ſimul in eodem poteſt. Quin oppoſitas quoq; particulares inter ſe poteſt dixiſſe Ariſtoteles, cum de eodem ſubiecto ſumuntur: utpote quæ definitum ſubiectũ habeant. an hoc oppoſitorũ proprium non eſt? an cum uľibus contingentibus particulates contingentes reciprocari inquit quæ oppoſitæ eſſe ipſis uidentur: non tñ cum particularibus cõtingentibus uľes. Nõ reciprocari autem in terminis uľes negatiuas contingentes ex definitione, in materia aperte declarauit. Album .n. nulli homini contingit, necnõ deambulare, quin & dormire. non tñ homo nulli albo, aut deambulanti, aut dormienti contingit: qm̃ neq; ẽt omni: quippe cum quibuſdam & dormientibus & albis neceſſario non inſit. Adde, ꝙ manifeſtius quoque ferri & moueri delationis motu nulli homini contingit, quia etiam omni. non tñ homo quoque nulli ei, quod ex delatione mouetur, contingit. quia neq; etiam omni: non .n. ei contingit, quod circulari dolatione agitatur, ſed neceſſario non ineſt. Verũtamen quærere quiſpiam poſſet de contingentiũ negatiuarum cum affirmatiuis reciprocatione, nũquid non contingentes inter ſe, ſed contingentes cum exiſtentibus reciprocentur? Si .n. proprie contingentes ſunt, quæ ad futurum ſpectant, cum uera eſt contingens affirmatiua, uerum eſſe id quod nõdum exiſtit, manifeſtum eſt, quod cõtingere ſtatuebatur. Contingere igitur nulli, cum de eo, quod nũc non exiſtit, dicatur, cum ea reciprocabiť, quæ con-

tingere omni inquit, quæ uera eſt: propterea ꝙ futurum eſt id, quod ab ipſa dicitur. In contingente quoq; negatiua eadem ratio eſt. cum ea ſiquidem cũ uera eſt, exiſtentis affirmatio reciprocatur. Non .n. quod exiſtere futurum eſt, id quoq; futurum eſt non exiſtere: iam .n. non exiſtit: uel ſi etiam quã maxime non exiſtat id quod affirmatio contingere aſſerit: ſed poſtea tñ non exiſtere contingit. Quoad .n. non euenerit, quod contingere ineſſe dicitur, cũ ipſo permanet cõtingere non ineſſe tunc qñ etiam ineſſe contingebat. Quippe cum de quo uerum eſt cum dicimus, cõtingit cras deambulare, de eo quoque contingit cras non deambulare, uerum nihilo minus eſt. Quoniam igitur contingens in futurum eſt, utraſque in futurum ſumere debemus. Nam licet exiſtere oppoſitum contingentis uerum ſit, nõ tamen ad id reciprocari ſtatuitur.

Sed neq; ex impoſſibili reciprocari demonſtrabitur. Quẽadmodum. ſi quis quoniam B *nulli* A *ineſſe cõtingere falſum eſt, non contingere nulli verum eſſe cenſeret affirmatio enim & negatio eſt. at ſi hoc eſt verum, etiam* B *alicui* A *neceſſario ineſſe erit verum. Quare etiam,* A *alicui* B. *id autem impoſſibile eſt. Non enim, ſi* B *non contingit nulli* A, *vt alicui tantum inſit, neceſſe eſt, ſed etiam neceſſario non omni. Non contingere .n. nulli dupliciter dicitur: partim ſi neceſſario alicui inſit, partim ſi neceſſario alicui non inſit.*

Per deductionem ad impoſsibile ulem negatiuã contingenter reciprocari demonſtrari poſſe quibuſdam uidet̃. cuiuſmodi demonſtratione uſi amici quoq; eius ſunt. Si .n. A nulli B contingit, & B quoque nulli A. Si .n. hoc eſt falſum, oppoſitum uerũ eſt. at ei, quæ ait, contingit nulli, nõ contingit nulli, oppoſitum eſt: quod eãdem uim habere uidetur, quod neceſſario alicui ineſt, B igitur alicui A neceſſario ineſt. Sed quia particularis neceſſaria affirmatiua reciprocatur, A quoq; alicui B neceſſario inerit: quod eſſe non poteſt: propterea ꝙ A nulli B cõtingere eo contingente, quod ex definitione eſt, ſtatuebatur. Si uero hoc impoſsibile eſt, impoſsibilis quoque eſt ſuppoſitio, ex qua hoc conſequutum eſt. ea erat, B alicui A neceſſario ineſſe, ex eo quod nulli contingit, tranſmutatum. oppoſitum igitur uerum eſt, qđ B nulli A contingere ait. Hanc demonſtrationem, utpore non recte factam, reprehendit Ariſt. Sed .n. eam refutaturus non dixit prius falſum id eſſe, aut tale quicpiam, ſed ſtatim ad probandum huiuſmodi demonſtrationem eſſe falſam conuerſus eſt. unde obſcurior quodam modo oratio eius uidetur, inqt .n. {Non enim, ſi B non contingit nulli A, ut alicui tñ inſit, neceſſe eſt.} Quod cum ait, tranſmutationem eius, quæ dicit, non contingit nulli, quæ erat oppoſita ei, quæ contingere nulli aſſerit, reprehendit, utpote non recte factam in eam, quæ neceſſario alicui ineſſe dicit. non .n. prorſus, ſi B non contingere nulli A, uerum eſt, continuo etiam, B alicui A neceſſario ineſſe, propterea uerum erit. Nam ſi B, neceſſario alicui A, non ineſt, non contingere ut B, nulli A, inſit, uerum eſt. cauſa ea eſt, ꝙ contingit omni, cum eo reciprocatur quod nulli cõtingit. priuatim utro ſingulis ipſorum opponitur, ei quod contingit omni, quod neceſſario alicui non ineſt: quod autem neceſſario alicui ineſt, ei quod nulli cõtingit. Vtraq; igitur utrũq; ex illis etiam tollet ac deſtruet. ſiquidem illa ſe mutuo conſequuntur, atq; inter ſeſe reciprocantur: horum utrũq; utrũq; illorum ſubuertit, ac perimit. alterius autem illorum ſubuerſio alterũ etiam tollit. Quare & quod neceſſario alicui ineſt, & quod neceſſario alicui non ineſt, utraq; quidẽ tollunt id quod nulli contingit: ſed quod neceſſario alicui ineſt, per ſeſe: quod neceſſario alicui non ineſt, ex accidenti: id facit: propterea ꝙ uidelicet deſtruit id quod omni contingit: quo ſublato ſimul etiam quod nulli contingit, tollatur, neceſſe eſt. at ſi id, negatio quoq; eius quod contingit, nulli, quæ eſt non contingit nulli, uera erit, non ſolum quia uera eſt, q̃ neceſſario alicui ineſſe ait, ſed etiam quæ neceſſario alicui non ineſſe inquit. quippe cum utræque contrariam ſibi deſtruant, q̃ eſt, contingit nulli: qm̃ cum hæc uera, neceſſario alicui non ineſt, ut uera ſit ea q̃ nulli contingere ait, fieri non põt. Quapropter qui ſupponit eam q̃ non contingere nulli ait, non prorſus ipſam ſupponit quia neceſſario alicui ineſt, ſed etiam quia neceſſario alicui non ineſt. Si igitur ſuppoſitam, B nulli A non contingit, in B neceſſario alicui A, non ineſt, tranſmutet quiſpiam, cum ex ea nihilo minus conſequatur B, alicui A ineſt, nihil quod impoſſe ſit, eueniet. nõ .n. ſi B neceſſario alicui A non ineſt, continuo etiam, A alicui B neceſſario non inerit: quippe cum particularis negatiua neceſſaria minime reciprocetur. Quod cum ſit, ex deductione ad id, quod fieri nõ poteſt, nihil demonſtratum eſt. Quemadmodum, ſi cum animal in rationale & irrationale diuidatur, ſintq; animalia rationalia & irrationalia: ubi ſumpſerit quiſpiam eſſe animal, prorſus irrationale eſſe id aſſerat: abſurdum proculdubio aſſeret, uerũq; nullo pacto dicet, eo ꝙ rationale eſſe ipſum cõtingat, & nihilo minus hoc quam illud ex aĩali poſito conſequatur. Sic quoq;, ſi quis ſumpſerit, non contingit nulli, atq; id tantummodo neceſſario alicui ſignificare dixerit, abſurdum dicet. fieri .n. poreſt, ut neceſſario alicui non ineſt, etiam uerum ſit. Quippe cum ex hoc quoq; cõtingens negatiua non reciprocari uideatur. Cum .n. album nulli homini contingat, hominem nulli albo contingere uerum non eſt, ſed hoĩem nulli albo non contingere: atq; id non ex eo ꝙ alicui albo ipſe neceſſario inſit: non amplius .n. neq; album omni homini contingeret, ſi alicui ipſi neceſſario ineſſet: ſed ex eo ꝙ alicui albo neceſſario non ineſt. Iccirco in reciprocatione non recte eius quæ ait, non contingit nulli, in particularem neceſſariam affirmatiuã facta trãſmutatio eſt. cum nõ ob ipſam, ſed ob particularem neceſſariam negatiuam uera negatiua ſit.

Quod enim neceſſario alicui A *non ineſt, ſi dicamus omni id non ineſſe contingere verum non eſt. Quemadmodum neque quod alicui neceſſario ineſt, omni id ineſſe contingere.*

Cum dixerit, quod neceſſario alicui non ineſt, ex eo ſequi, quod nulli non contingit, quo modo id ſit, demonſtrat. de eo enim, quod neceſſario alicui non ineſt, & quod neceſſario alicui ineſt, uerum eſt, ſi nulli ipſi contingere dixerimus. Verbi gratia, ſi B alicui A neceſſario non ineſt, de eo B nulli A, cõtingere uerum non eſt. quod .n. ait, {Omni id non ineſſe contingere,} pro nulli contingere dictum hic ab Ariſt. eſt, quod obſcuriorem etiam orationem reddidit. At ſi hoc uerũ de eo non eſt, uera negatio eius pro-

culdubio

culdubio erit, quæ eſt, B nulli A non contingit. Hoc autem ita ſeſe habere & ex eo demonſtrat, ꝙ affirmatiuum, id eſt, B omni A contingere, falſum efficitur, non ſolum, ſi B alicui A neceſſario non inſit, ſed etiã, ſi neceſſario alicui ipſi inſint. Nam ſi B alicui A neceſſario inſit, B omni A contingere falſum eſt. nõ .n. ei etiam cõtingit, cui neceſſario ineſt. Simili modo quoq; ſeſe habet ea, quæ neceſſario alicui nõ ineſſe inquit, ad eam, quæ contingere omni ait: & neceſſario alicui non ineſt, ad contingit nulli. Neq; in illis igitur uera ea erit, quæ contingere nulli inquit, cum neceſſario alicui non ineſſe uerum eſt. non .n. cui neceſſario non ineſt, ei non ineſſe etiam contingit. negatio igit̃ ipſius uera de ipſa erit, quæ eſt, non contingit nulli. Quare non contingit nulli, non de ſola ea uera eſt, quæ ait, neceſſario alicui ineſſe, ſed de ea quoq;, quę neceſſario alicui non ineſſe inquit, utrũq; enim, tam quod neceſſario alicui ineſt, quam quod neceſſario alicui non ineſt, utrãq; contingentem uľem tollunt, & quæ contingere omni, & quæ contingere nulli dicit. Iccirco utriuſq; horum negatio uera eſt, cum utrumlibet illorum eſt uerum.

Si igitur quiſpiam, quoniam C omni D ineſſe non contingit, neceſſario alicui ipſum non ineſſe cenſeret, falſum ſumeret: omni .n. ineſt. Sed quia nonnullis neceſſario ineſt, propterea non omni contingere dicimus. Quapropter ei, quod omni ineſſe contingit, quod neceſſario alicui ineſt, & quod neceſſario alicui non ineſt, oppoſitum eſt. Simili modo ei etiam, quod nulli contingit.

Cum ſumpſerit contingere oĩ non ſequi ex eo, quod neceſſario alicui nõ ineſt, ſed negationẽ eius, quæ eſt, non contingit oĩ. per id planum facit, cõtingere oĩ de eo, quod neceſſario alicui non ineſt, prorſus uerum non eſſe. quippe cum de eo etiam, quod neceſſario alicui ineſt, uerum fieri demonſtratũ eſt. Quare ei, quæ ait, contingit omni, duæ particulares neceſſariæ erunt oppoſitæ, tam affirmatiua, q̃ negatiua. Si igitur, C omni D ineſſe ſuppoſitum ſit, & alicui ipſi neceſſario ineſſe, de eo illa, quæ C omni D ꝯtingere ait, uera non eſt, quia alicui neceſſario ineſt. Vera ſiquidẽ non eſt, non quia neceſſario alicui non ineſt, ſed quia neceſſario alicui ineſt. Nõ temere autem ſumpſit, C oĩ D ineſſe, & alicui ipſi neceſſario ineſſe, & propterea falſam eſſe eam, quæ C omni D cõtingere inquit. Sed, quia propter hoc cõtingentem negatiuam in reciprocatione ſumptam, quæ, B nulli A cõtingere ait, falſam eſſe dicit, eo ꝙ nulli ipſi cum inſit, neceſſario alicui ipſi non ineſt. Sicut .n. contingens affirmatiuum uľe, etiam ſi omni inſit, ſed alicui tñ inſit neceſſario, falſum efficitur: ſic quoq; falſum eſt contingens negatiuum uľe, etiam ſi nulli inſit, & neceſſario alicui ipſi non inſit. Eam igitur quæ contingere omni aſſerit, non ſola ea tollit, quæ neceſſario alicui non ineſſe dicit, ſed etiam ea quæ neceſſario alicui ineſſe ſtatuitur, ſicut demonſtratum eſt. At ſi duæ hæ illam deſtruũt, alteram quoq;, id eſt, contingit nulli, quę eandem uim quam illa habet, cũ ipſaq; reciprocatur, eædem eæ duæ tollent, non tñ quæ neceſſario alicui ineſſe, ſed etiã quæ neceſſario alicui non ineſſe inquit. nam cum contingit nulli eãdem uim habeat, quam contingit oĩ, & hanc à duabus deſtrui demonſtratum ſit: ea quoq; quæ nulli ꝯtingere ait, ab iiſdem duabus ꝓculdubio deſtruet.

Ad id itaq;, quod ita eſt contingens, et non contingens, ſicut in principio definiuimus, non ſolũ neceſſario alicui ineſſe, ſed etiam neceſſario alicui non ineſſe ſumendum eſſe conſtat. at eo ſumpto, nihil euenit, quod fieri non poſſit. Quare ratiocinatio non fit. Ex iis ergo, quæ dicta ſunt, non reciprocari priuatiuum perſpicuum eſt.

Cum utrãq; contingentem ex definitione, & uniuerſalem affirmatiuam, & uľem negatiuam à duabus particularibus neceſſariis affirmatiua, uidelicet, & negatiua deſtrui oſtenderit, cauſam, cur id fecerit, adiungit: In deductione .n. ad impoſsibile, quę fit in reciprocatione contingentis ex definitione, oportere inquit, ut B nulli A contingere ſtatuamus, atq; id in eam propoſitionem tranſmutemus, quæ neceſſario alicui non ineſſe ait. Propterea .n. uera non erat quæ nulli contingere dicebat, ſed negatio eius, id eſt, non contingere nulli, quia B alicui A neceſſario non inerat. non .n. alia de cauſa, cum A nulli B cõtingere uerum ſit, falſa eſſe ea poteſt, quæ, B nulli A ꝯtingere ait, q̃ ꝙ alicui ipſi neceſſario non ineſt. Nam ſi quia alicui neceſſario ineſt, neque ea quæ A, nulli B contingere inquit, eſſe uera poterit. Si .n. B, alicui A, neceſſario ineſt, A quoque neceſſario alicui B, inerit, propterea ꝙ neceſſaria affirmatiua reciprocatur. Cum igitur negatio in hoc mutata nõ eſt, ſed in neceſſariam particularem negatiuam, quippe cũ ex hac uera ſit: cum particularis negatiua neceſſaria non reciprocetur, nihil ſequitur, quod fieri nõ poſſit. Quocirca neq; ex deductione ad impoſsibile fit, ut uľis negatiua contingens reciprocari demonſtretur. Eam autem, quæ neceſſario alicui ineſſe ait, illi non eſſe oppoſitã, quæ contingere nulli inquit, neq; eãdem uim habere q̃ illius negatio, quæ eſt, non contingit nulli: neq; eum, qui oſtendere uult negatiuam contingentem reciprocari tranſmutationem eius, quod non contingit nulli, in hãc tanquam in æqualem eandemq; uim habentem propoſitionem facere, uel ex eo eſſe perſpicuum poteſt, quòd ipſę ſimul falſæ interdum efficiuntur. de eo enim, quod neceſſario nulli ineſt, & ea, quæ contingere nulli ait, quia non etiam oĩ, & ea, quæ ineſſe neceſſario alicui aſſerit, falſa eſt. nam irrationale nulli homini contingere, & neceſſario alicui ipſi ineſſe falſum eſt. Non autem ſi de aliquo quæ ſub negatione ſunt, deductio ad impoſsibile proceſſerit, ut de eo quod neceſſario alicui ineſt, de aliquo uero nõ proceſſerit, ut de eo quod neceſſario alicui non ineſt: propterea uľis negatiua contingens nihilo magis reciprocari demonſtrata eſt, q̃ non demonſtrata. Sed quia non in omnibus, de quibus negatio uera eſt, ita ſeſe habet, ſatis demõſtratum eſt. oportet .n. ut quod ad ratiocinandum aptum eſſe debet, ſimili modo in omnibus ſeſe habeat. Obiectio autem quæ ſuperius facta eſt, etiã ſi de aliquo demõſtratũ ſit, ſatis ſuperq; eſt.

Cum hoc autem demonſtratum ſit, ſtatuatur, A nulli B, & omni C contingere, ac per reciprocationem quidem ratiocinatio non fit, non reciprocari enim huiuſmodi propoſitionem dictum eſt. ſed neq; per impoßibile: nam, ſi B omni C ineſſe contingere poſitum ſit, nihil falſum euenit. A ſiquidem & omni & nulli C ineſſe contingeret.

Vbi non reciprocari uľem contingentem negatiuam demõſtrauit, deinceps quod ante dixit, in ſecunda figura ex duabus cõtingentibus propoſitionibus

nibus ratiocinationem nullam fieri declarat. expoſitq; primam iugationem, in qua maior uſis contingens negatiua, minor uſis contingens affirmatiua eſt. nam ex duabus affirmatiuis nihil colligi cum pateat, id tanquam manifeſtum prætermittit. Expoſitam igitur iugationem, ratiocinandi ui carere inquit neq;.n. demonſtrari per reciprocationem poſſe, propterea, ꝙ in hac figura, atq; in huiuſmodi iugationibus cum negatiua reciprocatur, prima figura efficiatur. contingentem uero negatiuam ſecum minime reciprocari demonſtratum ſit. Sed neq; per deductionẽ ad impoſsibile demonſtrari poſſe ait, qua illæ iugationes quæ per reciprocationem non poterant ad colligendum eſſe aptæ oſtendebantur. Si.n. A, nulli B, & oĩ C, contingat, deinde uolens quiſpiam B, nulli C, contingere colligi demõſtrare, oppoſitum ipſius ſumpſerit, quod eſt, non cõtingit nulli, quod ipſe in uſe affirmatiuum neceſſarium tranſmutauit: nihil falſi euenit, nam quod ait, {Si B, omni C, ineſſe contingere poſitum ſit:} dixit pro, Si poſitum ſit ac ſuppoſitum B, omni C, neceſſario ineſſe. non.n. ſuppoui poteſt, ut B omni C, contingere, tanq̃ oppoſitum ei quod eſt B, nulli C contingere, ſumptum fuerit, cum idem cum eo nõ oppoſitum ei ſit. Quin neque uſis affirmatiua neceſſaria, quam uidetur ſumpſiſſe, contingenti uſi negatiuæ opponitur. Quare neq; ſi in neceſſarium uſe tranſmutatum ſit contingens, ſicut nos facimus, neq; ita oppoſitũ ſumpſiſſe dicetur ac ſuppoſuiſſe: id quod in deductionibus ad impoſsibile faciendum eſt. Viderunt igitur ex ſuperabũdanti probatione cum uſe affirmatiuum neceſſarium tanquam uſi negatiuo contingenti oppoſitum ſumpſerit. nihil ſequi, quod fieri non poſsit, demonſtrare. Si.n. minore affirmatiua neceſſaria poſita nihil impoſsibile colligitur, multo magis fiet, ut nihil impoſsibile colligatur, ſi eadem particularis affirmatiua neceſſaria fuerit. Nam cum particulare affirmatiuum neceſſarium ſuppoſitã eſt, quod ſuppoſitæ cõcluſioni opponitur, ſimili modo nihil impoſsibile colligi demõſtratur. Si.n. B, uel omni C, neceſſario, uel alicui inſit, & A, nulli B, contingere ſtatuatur, in prima figura iugatio efficitur, quæ maiorem contingentem negatiuam, minorem neceſſariam habeat. At in iugationibus huiuſmodi contingens concluſio euadit. A, igitur uel nulli C contingere, uel alicui non contingere colligetur. Si enim B, C neceſſaria uſis affirmatiua ſumpta ſit, quemadmodum ipſe ſuppoſuit: uſis negatiua contingens concluſio, id eſt A nulli C contingere, efficietur. Id quod impoſsibile non eſt: quippe cum contingere omni ipſi ſtatueretur. Si uero B C, particularis affirmatiua neceſſaria ſit: particularis negatiua contingens concluſio fiet. & neq; ita colligetur quicpiam quod fieri non poſsit. nam A, contingere oĩ C, ſtatuebatur. quod autem oĩ contingit, nulli etiam ipſi cõtingit, & alicui non contingit. Si tñ {Non contingit nulli,} in {neceſſario alicui non ineſt,} trãſmutetur de quo etiam ipſo prædicatur: connexio ad ratiocinandum inepta euadit. minor.n. ĩ prima figura negatiua particularis neceſſaria efficitur. Poſſumus etiam dicere, cum inquit. {Si B omni C ineſſe contingere poſitum ſit,} de concluſione, quæ in propoſita iugatione fit, intellexiſſe: quę per deductionẽ ad impoſsibile demõſtranda ſit: & uel, in lectione error erit, quæ pro negatiuo affirmatiuum ſumpſerit demonſtratũ ineſt fuiſſe ſcriptum. {Si B oĩ C, non ineſſe ↄtingere poſitum ſit,} nam hæc eſſe poſſet concluſio, quæ efficitur: uel affirmatiuum ſumpſiſſe dicendum eſt, utpote quod eãdem uim habeat, quam negatiuum. Cum hæc igitur fieri concluſio ſtatuitur, nihil propterea ex deductione ad impoſsibile colligi demonſtratur, quod fieri non poſsit. Falſum.n. pro {impoſsibile} hic dixit. Cum autem hoc ſumpſerit deductionem ad impoſsibile tanq̃ notam nõ amplius poſuit. nam ſi oppoſitum ei ſumatur, quæ contingere nulli inquit, quod eſt neceſſario alicui ineſt: A alicui C, non ineſſe contingere colligitur: quod impoſsibile minime eſt: quippe cum omni ipſi cõtingat. Hoc ſiquidem ſtatuebatur, & nulli contingit: eo ꝙ contingens affirmatiua reciprocatur. At ſi A, nulli C cõtingit, ut A, alicui C, non ineſſe contingat, non eſſe impoſsibile perſpicuum eſt.

Omnino autem, ſi eſt ratiocinatio, eam contingendi futuram eſſe perſpicuum eſt, propterea quòd neutra propoſitio ſumpta in exiſtendo fuerit: atq; illa quidem vel affirmatiua, vel priuatiua. Sed neutro modo licet. Nam, ſi affirmatiua eſſe ſtatuatur, per terminos non contingere ineſſe: ſi priuatiua, concluſionem non cõtingentem, ſed neceſſariam eſſe demonſtrabitur. Sit.n. A album: B homo: in quo autem eſt C equus. A quidem quod eſt album, alteri omni, alteri nulli ineſſe contingit at B neq; ineſſe, neq; nõ ineſſe contingit. Ineſſe igitur nõ licere manifeſtum eſt. Nullus ſiquidem equus homo eſt. ſed neque non ineſſe contingit: quippe cum nullum equum eſſe hominem neceſſe ſit: Neceſſarium uero contingens minime erat. Non fit igitur ratiocinatio.

Cum expoſitam iugationem neq; per reciprocationem, neq; per deductionem ad impoſsibile eſſe ad ratiocinandum aptam poſſe demonſtrari oſtenderit, nunc idem ex ſuperabundanti probatione declarat: atq; inquit, ſi expoſita iugatio ratiocinandi ui prædita omnino eſt, propterea ꝙ utrę; propoſitiones ſunt contingentes, cõtingentem futurã eſſe concluſionem manifeſtum eſt. demonſtratum ſiquidem eſt ea, quæ ex aliquibus ratiocinabili modo neceſſario conſequuntur, illis eſſe ſimilia, à quibus cõſequuntur: ſi poſsibilia uel cõtingentia illa ſint, poſsibilia uel contingentia, eſſe quæ ſequunt: ſi neceſſaria, neceſſaria. ſumpſit.n. hoc, qñ ex poſsibili poſsibile conſequi demonſtrauit. ubi uero ait, {Propterea quod nulla propoſitio ſumpta in exiſtendo fuerit,} pro {in exiſtendo neceſſario,} intelligendum eſt. Si igitur ratiocinandi ui prædita expoſita hæc iugatio ſit, uel affirmatiua, uel negatiua contingens concluſio fiet. Sed neutrum eſſe poteſt. non erit igitur ratiocinatio. Nam neq; affirmatiuam, neq; negatiuam eam effici, inde manifeſtũ eſt. ꝙ, ſi affirmatiuam eam fieri dicamus, demõſtrari per terminos quoſdam poteſt, non contingere ineſſe colligi: quæ contingens negatio nõ eſt, quæ idem quod affirmatio ualeat, ſed contingentis negatio. Si uero negatiuam contingentem euadere concluſionem aſſeramus, per eoſdem terminos negatiuam quidem, at non contingentem, ſed neceſſariam fieri demõſtratur. neceſſarium autẽ negatiuum utrũq; cõtingens tam affirmatiuum, q̃ negatiuum tollit ac deſtruit. Atq; hoc ita ſe habere ſumptis terminis in A albo, in B homine, in C equo. declarat. Album.n. & homini nulli,

ni nulli;& equo omni contingit: at homo nulli equo neceſſario ineſt. ſi autem nulli neceſſario, ipſi neq; ineſſe,neq; non ineſſe contingit.Id qđ demonſtrat. ſi enim,quia non poteſt ineſſe,propterea falſa contingens affirmatio eſt: ſic contingens quoq; negatio falſa de ipſis erit,quæ contingere nulli eqno hominem dicit, eo ꝙ neceſſario ipſi ineſt. non.n.contingit nulli,ſed neceſſario nulli equo homo ineſt.

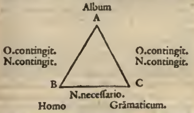
Simili modo demonſtrabitur, ſi etiam è contrario poſitum priuatiuum fuerit.

Modi inutiles ad ipſam contingens.

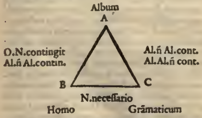
Et ſi vtraq; affirmatiuæ, vel priuatiuæ ſumantur. per eoſdem enim terminos demonſtratio efficitur.

Modi inutiles vt præcedentes.

Et cum altera vniuerſalis, altera articularis, vel vtraq; particulares, vel indefinitæ quocũq; alio modo tranſmutari propoſitiones poſſunt. ſemper ſiquidem per eoſdem terminos erit demonſtratio.

Modi inutiles.

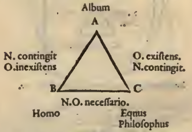
Cum igitur vtraque propoſitiones in contingendo poſitæ fuerint, nullam fieri ratiocinationem conſtat.

Simili modo,inquit,inepta ad ratiocinandum iugatio eſſe demonſtrabitur, in qua è contrario ſumptum ptiuatiuum fnerit,ita,ut maior uľis affirmatiua contingens, minor uľis negatiua contingens ſit: quippe cum neq; per reciprocationem, neq; ꝑ deductionem ad id,quod fieri nõ poteſt, eſſe ad ratiocinandum apta queat demonſtrari.per eoſdẽ ſiquidem terminos redargutio fit.Quin & ſi utræq; uľes affirmatiuæ ſumptæ ſint, per eoſdem terminos fiet demõſtratio. Quia fieri non poteſt, ut contingens neq; uľe affirmatiuum,uel negatiuum,neq; particulare colligatur. Quod.n.nulli neceſſario ineſſe demonſtratum eſt, oia conringentia tollit ac perimit. Sed etiam,ſi utræq; ſint negatiuæ, & ſi uel altera uniuerſalis,altera particularis, nel utræq; particulares, ſeu affirmatiuæ,ſeu negatinæ,ſeu alternatę:iidẽ termini appoſiti expoſitis iugationibus congruent, & ex neceſſaria concluſione ipſas ad rõcinandum ineptas eſſe conuincent. Neq; tñ in his connexionibus ſemper uľe negatiuum neceſſarium colligi exiſtimandum eſt: ne in eo ad ratiocinandum eſſe idoneas arbitremur, ꝙ licet non contingens, neceſſarium tñ negatiuum ſemper colligant. Quippe cum in aliis rerminis omni quoq; neceſſario ineſſe poſſimus demonſtrare. Id qnod tñ Ariſto. prætermiſit, quaſi ſatis ipſi ad demonſtrandum expoſitas iugationes ratiocinandi ui carere ſuerit, ꝙ cum ex contingentibus ꝓpõnibus contingens concluſio fieri debeat,neceſſaria negatina uľis fieri inueniatur. Poteſt tñ,ut dixi, neceſſaria quoq; uľis affirmatiua reperiri.Termini,q neceſſatio oĩ ineſſe demonſtrent, ſint hi: A album, B homo, C grãmaticus. Album ſiquidem oĩ houuini,& nulli grãmatico contingit.Homo uero neceſſario oĩ grãmatico ineſt. Simili quoque modo ſi niloueri oĩ animali cõtingere & nulli homini ſumatur,uel è contratio. Termini item ꝙ oĩ contingat,ſunt:album,quod mouetur,homo. Album.n. oĩ ei, quod mouetur, & nulli homini contingit. & quod mouetur homini omni & nulli contingit. Nõ igitur inopia terminotum apponere tantummodò neceſſarium negatinũ ſatis habuit: ſed quia ex eius appoſitione oẽs iugationes, quæ in ſecunda figura ex contingentibus duabus ꝓpõnibus conſtant, ad ratiocinandum eſſe ineptas ſatis demonſtretur.

Caput. 18. Mixtio ex contingente & exiſtente in ſecunda figura.

AT ſi altera exiſtere, altera cõtingere ſignificet: cum affirmatiua exiſtere, priuatiua cõtingere ſtatuitur, nunquam fit ratiocinatio, neque cum vniuerſales, neque cum particulares termini ſumuntur. demonſtratio eadem, ac per eoſdem terminos efficitur.

Modi duo inutiles.

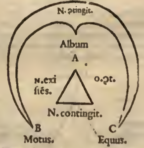

Cum ex duabus contingentibus ꝓpõnibus in ſecunda figura nullam fieri rõcinationem demonſtrarit,ad mixtiones tranſit: ac prius de iis agit, quæ ex contingente & exiſtente cõſtituuntur. nullamq; ex his fieri rõcinationem inquit, ſi exiſtens affirmatiua & contingens negatiua fuerit, qnocnq; ſumptæ propoſitiones ſint. Nam,ſi utræq; ſint affirmatiuæ, nihil ratiocinandi modo colligi poſſe manifeſtum iam eſt. Nihil autem colligi ratiocinando cum exiſtens eſt affirmatiua & cõtingens negatiua, demonſtra-

ſtrationem eãdem eſſe, per eoſdemq; terminos fieri ait. ad rõcinandum.n.inepta eſſe huiuſmodi connexio & ex eo demonſtratur, ꝙ uľis negatiua contingens non reciprocatur, neq; exiſtẽs affirmatiua uľis: quippe cum ſi ipſa reciprocetur, in prima figura maior particularis affirmatiua efficiatur: & ex eo quoq;, ꝙ neq; per dednctionẽ ad impoſsibile quippiam probatur. Nam, ſi oppoſitum uel contingenti concluſioni, uel exiſtenti, ſi quis exiſtentẽ fieri poſſe concluſionem aſſerat, colligi ſupponatur in prima figura A alicui C inerit, cui nulli contingere ſtatuebatur. id quod impoſsibile minime eſt. Per appoſitionem quoq; eorũdem terminorum idem oſtẽditur. Album.n.& homo, & equus ſi ſumantur, neq; contingentem uel affirmatiuã uel negatiuam, neq; exiſtentem, ſed neceſſariam negatiuam fieri cõcluſionem demonſtrant. Ac ſi ratiocinãdi modo collectio fiat, uel contingendi, uel exiſtendi concluſionẽ euadere oportebat, cum eiuſmodi propoſitiones ſint. Adde ꝙ & ꝙ oĩ neceſſario, & nulli neceſſario inſit, termini ſuppetunt. Quòd nulli quidem inſit, album, homo, equus, quibus ipſe utitur. Album.n. ſumi poteſt, quod ſicut alteri horum inſit, ita alteri nulli cõtingat, ſicut ante dictum eſt. & homo neceſſario nulli equo inerit. Quòd omni neceſſario inſit, album, homo, grammaticus. Album.n. nulli homini contingat, & omni grammatico inſit: homo omni grammatico neceſſario inerit. Simili modo fit: ſi animal & homo extremi termini ſumantur.

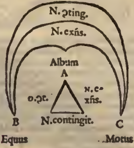
Quando autem affirmatiua contingere, & priuatiua exiſtere ſignificat, erit ratiocinatio ſumatur enim A nulli B ineſſe: & omni cõtingere: reciprocato quidem priuatiuo, B nulli A inerit, & A omni continget. Fit igitur ratiocinatio, quòd B nulli C contingat per primam figuram.

Primus modus ad ꝯtingens equalis ipſi exiſtenti.

Simili modo ſi priuatiuum ad ipſum C ſtatuatur.

Secund' modus idem cõcludens q̃ ſupra.

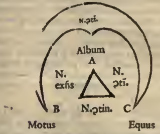

Si contingens uľis affirmatiua, & exiſtens uľis negatiua ſumatur, erit ratiocinatio, ſi uľis exiſtens negatiua fuerit reciprocata. Ita.n. prima figura efficietur, & concluſio contingendi nulli euadet. atq; id ad utrũlibet exiſtens priuatiuum appoſitum ſit. Hoc eſt, ſi minor uľis negatiua exiſtens, maior uľis affirmatiua contingens ſumpta ſit, eadem erit ratiocinatio negatiua exiſtente reciprocata. Verbi cauſa, ſit A omni B contingens, & nulli C exiſtens. ſi A C reciprocetur, fit, ut C nulli A exiſtat, & A omni C, contingat. C igitur nulli B continget. Sed, quia contingendi eſt ratiocinatio, contingens uero negatiuum non reciprocatur: quodam modo propoſiti collectio adhuc efficietur. Nam C nulli B contingere, ex poſitis demonſtratur, non tñ B nulli C contingere, propterea ꝙ contingens negatiuum non reciprocatur. in concluſione uero prædicari B debet, cum ita maior terminus ſtatuatur. Contingens autem colligitur, non quod ex definitione eſt, ſed quod de exiſtente etiam uerum dicit. huiuſmodi.n. colligi demonſtratum eſt, cum in prima figura maior negatiua exiſtens ſumitur. At ſi hoc fit, concluſio quoq; reciprocatur, cum uľis negatiua exñs eſt, alioqui minime. Talem autem euadere concluſionem, & non ex eo contingente, quod ex definitione eſt, in ſequentibus etiam planum faciet. ſed ſuperius quoq; cum diſſertationem de ſecunda figura exordiretur, iam præmonuit, cum diceret, in his quoq; ſumẽdum eſſe contingens in concluſionibus, ſicut in prioribus. ꝯtingens negatiua cum æqualem uim habeat, q̃ affirmatiua contingens, qua cũ reciprocatur, ipſa quoq; ſimili modo cum affirmatiuis reciprocabitur. Reciprocata igitur hoc modo concluſione efficietur, ne B alicui C, nõ ineſſe contingat. Sed quærere quiſpiã poſſet, quo pacto in huiuſmodi iugationibus rõcinabili, modo quicquam colligatur. Fieri.n. poteſt ut eorũdem terminorum appoſitione neq; contingens negatiuum neq; exiſtens colligi demonſtretur. Cum etenim ita ſeſe habent propoſitiones, ꝙ nulli & omni neceſſario inſit, in terminis colligitur. Ecce.n. album nulli homini ineſt exiſtenter: album omni equo contingit: homo autem neceſſario nulli equo ineſt. & tñ uel contingens, uel exñs eſſe cõcluſio debuerat. Quòd omni etiã inſit, ſumi termini. poſſunt Rurſus.n. album nulli homini ineſt, album oĩ grãmatico contingit, & homo omni grãmatico neceſſario ineſt. Quare & ꝙ nulli & ꝙ omni inſit, collectio erit. an quæ ait, album nulli homini ineſſe, tempore definita eſt, propterea ꝙ album omni grãmatico contingere ſtatuitur. qñ.n. albũ omni grãmatico ineſſe cõtingit, tunc falſa eſt, quæ album ineſſe nulli homini inquit. Sed ſatis etiã quod nulli neceſſario ineſſe demonſtratur, ad reprobandam connexionem eſt. Adde ꝙ ſi etiam econtrario propoſitiones ſumpſerimus, ita ut album omni homini contingat, & nulli equo inſit: neræ quidem ꝓpõnes rurſus ſunt, & concluſio neceſſaria negatiua euadit. homo.n. neceſſario nulli equo ineſt. non.n. in uľem negatiuam exiſtentẽ reiicere cauſam poſſumus, ꝙ falſa ſit. Quippe cum oĩs negatiua uľis exiſtens huiuſmodi ſit, non ſecus atq; affirmatiua, atq; hoc ita ſeſe habere ipſe declarat, cum talibus ubiq; exiſtẽtibus uľibus utatur. Videtur igitur ad ſolã exiſtentis negatiuæ reciprocationem ſpectans huiuſmodi iugationes ad ratiocinandum

cinandum eſſe idoneas ſtatuiſſe, nulla inſuper earum in terminis examinatione facta. Nam ſiquis ſemper exiſtentem uľem ſumendam nobis eſſe cenſeat, is nihil aliud quam exiſtentem eſſe neceſſariam iudicabit. propterea ꝙ neceſſariam eiuſmodi eſt. Præterea neq; ipſe alicubi dum in terminis exiſtentem ſumit, eã in terminis qui ita ſeſe habeant, ſumit. Accedit ꝙ illud adhibendum eſt, concluſionem contingentis eius minime fieri, quod ex definitione eſt, ſicut in mixtionibus oſtendit, quæ in prima figura efficiuntur, cum maior neceſſaria uľis negatiua eſt, minor uero contingens. dixit.n. concluſionem negatiuam futuram eſſe non eius cõtingentis quod ex definitione eſt. Huiuſmodi ea eſt etiam quę in hac mixtione fit, ſi negatiuum tantummodo, & non affirmatiuum colligatur: propterea ꝙ in illis negatiua exiſtens tempore pręfinita eſt. Vnde licet neceſſarium negatiuum ſit. quod colligitur, non exiſtendi dici ratiocinatio poteſt, eo ꝙ non exiſtere de eo quoq; uerum ſit quod neceſſario non exiſtit. quod.n. non exiſtit, etiam ſi neceſſario non exiſtat, uerũ eſt. ſed illud quoq; ante dictum eſt, neceſſariam fieri concluſionem non poſſe, ſi nulla ex propoſitionibus neceſſaria ſit. ac de huiuſmodi mixtionibus neceſſario non exiſtendi futuram non eſſe ratiocinationem dixit. an nõ futuram eſſe intelligendum eſt, non ſemper.

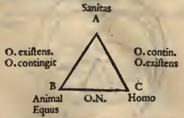
At ſi vtraq; ſint priuatiuæ, & altera non exiſtere, altera contingere non ineſſe ſignificet, ex iis quidem, quæ ſumpta ſunt, nihil neceſſarium euenit: ſed reciprocata contingendi propoſitione ratiocinatio efficitur, quòd B nulli C ineſſe contingat, ſicut in ſuperioribus. Erit enim rurſus prima figura.

Tertius modus ad idē, in quo reciprocatur cõtingens.

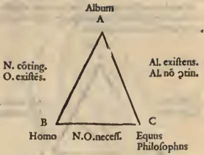

Si vero vtraque affirmatiuæ ſtatuantur, ratiocinatio nõ erit. Termini quòd inſit ſanitas, animal, homo: quòd non inſit, ſanitas, equus, homo.

Duo modi inutiles.

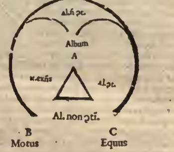

Eodem modo ſe habebit res quoq; in particularibus ratiocinationibus. Quando enim affirmatiuum eſt exiſtens, ſiue vniuerſale id ſiue particulare ſumptum fuerit, nulla erit ratiocinatio. hoc autem ſimili modo, & per eoſdẽ terminos, ſicut priora, demonſtratur.

Modi duo pticulares & inutiles.

Quando vero eſt negatiuum, erit: ſed per reciprocationem, ſicut in prioribus.

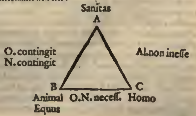
Modus vtilis, q maioris reciprocatione ad primam reducitur figuram.

Rurſus, ſi vtraq; internalla priuatiua ſtatuantur, & non exiſtere ſit vniuerſale, ex ipſis propoſitionibus neceſſarium non efficietur. ſed ſi cõtingens reciprocetur, quemadmodum in ſuperioribus, erit ratiocinatio.

reciprocata contingenti ad primã reducitur.

Si vero exiſtens ſit priuatiuum, & particulariter ſumptum, ſiue affirmatiua, ſiue priuatiua altera propoſitio ſit, ratiocinatio non erit.

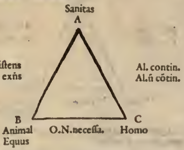

Modus inutilis.

Neqne

Neque etiam ſi vtraque indefinitæ ſumantur vel affirmatiuæ, vel negatiuæ, uel particulares. Demonſtratio eadẽ, ac per eoſdem terminos efficitur.

Modi particulares & inutiles.

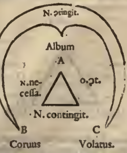
Cum etiam utręq; priuatiuæ propoſitiones ſunt, ratiocinationem futuram eſſe inquit, ſi contingens negatiua in contingentem affirmatiuam fuerit reciprocata. Erit autem in hac quoq; iugatione concluſio, ꝙ B nulli C contingat, non eius contingentis, qđ ex definitione eſt, ſicut demonſtrauit: quippe cũ negatiua exiſtẽs in prima figura per reciprocationem fiat. id quod etiam ipſe declarat, cum ſubiũgit, {Sicut in ſuperioribus. Erit. n. rurſus prima figura,} his uerbis & exiſtentis negatiuæ reciprocationem, & concluſionis qualitatem ſignificauit. Quod uero, ſi utræq; ułes affirmatiuę, & altera exiſtens, altera cõtingens ſumpta fuerit in hac figura, nulla futura ſit ratiocinatio, terminorũ appoſitione, ſicut ipſi mos eſt, demonſtrauit. termini ꝙ inſit, ſunt, ſanitas, aĩal, homo. Sanitas. n. omni animali contingat, & omni homini exiſtat: efficietur, ut animal omni homini neceſſario inſit. Quòd non inſit, ſunt, ſanitas, equus, homo. Rurſus. n. equus nulli homini neceſſario inerit. ſicut autem in ułibus ratiocinationibus res ſeſe habebat: cum. n. exiſtens propoſitio negatiua ſumebatur, iugationes ad ratiocinandum aptæ efficiebãtur: ſic in particularibus quoq; eueniet. Nam, ſi exiſtens negatiua ulis, & contingens particularis ſumatur, particulares erunt ratiocinationes, utralibet ſumpta exiſtens fuerit. Sed tñ, ſi maior ſumpta ſit, quid colligatur, notum eſt. Si minor uero ſumpta exiſtens ſit, & A alicui B contingat, & nulli C exiſtat, C quoq; nulli A proculdubio inerit, & A alicui B continget. Fit igitur, ut C, alicui B, non ineſſe contingat. Quod ſi eſt ex definitione cõtingens: & B, quoq; alicui C, non ineſſe continget, eo ꝙ particulares cõtingentes utræq; reciprocentur. Si nõ eſt ex definitione, quemadmodum ſuperius declarauit, ratiocinatrix quidem, ſed non propoſitæ rei erit iugatio. minor. n. terminus, eo ꝙ particulare negatiuum ſi exiſtens, uel neceſſarium ſit, non reciprocatur, in concluſione prædicatur. neq; ipſe tñ aperte ad ratiocinandum aptam cõnexionem fieri dixit, cum minor ułis negatiua exiſtens, maior particularis contingens ſumitur. quippe cum neq; prorſus ratiocinandi ui prædita in ſecunda figura iugatio ſit, quæ maiorem habet particularem. At ſi exiſtens ſit affirmatiua, nulla ſit ratiocinatio. Per eoſdem terminos demonſtratio fit, qui ſunt, Sanitas, animal, homo. Sanitas, equus, homo. Fieri. n. poteſt, ut ułis contingens particularis etiam in iiſdem terminis ſumatur: neq; deductio ad impoſsibile progredit̃. Verũ ſi utræq; propoſitiones ſint negatiuæ, & ułis exiſtens, ratiocinandi uim obtinebit quidem iugatio, non ex poſitis tñ, ſed ſi cõtingens negatiua particularis in affirmatiuam contingentem particularem quę eandẽ uim quam ipſa habet fuerit tranſmutata. Neq; uero ſi exiſtens particularis negatiua ſumatur, cum altera contingens ułis affirmatiua eſt, uel negatiua, erit ratiocinatio: propterea ꝙ uidelicet particularis negatiua exiſtens non reciprocatur. Neq; ſi utręq; uel particulares uel indefinite ſumptæ fuerint, quocũq; modo in qualitate ſeſe habuerint, ulla erit ratiocinatio. Atq; hoc per eoſdem terminos demonſtrari inquit: qui ſunt, ſanitas, animal, homo, ꝙ inſit. ꝙ non inſit uero ſanitas, equus, homo: quippe cum etiam particulariter ſumptæ in his quoq; terminis ueræ propoſitiones ſint.

Caput. 19. Mixtione neceſſarij & contingentis in ſecunda figura.

SI vero ex propoſitionibus altera neceſſario ineſſe, altera contingere ſignificet: cum priuatiua eſt neceſſaria, erit ratiocinatio, non ſolum quia non ineſſe cõtingit, ſed etiam quia non ineſt. cum vero eſt affirmatiua, non erit.

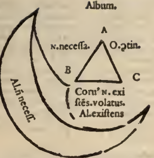
Ad mixtionem, quæ ex neceſſaria & contingente conſtat in ſecunda figura tranſit: quoque in huiuſmodi quoque mixtione iugationes ad ratiocinandum idoneæ ſint, oſtendit. ac, cum altera uniuerſalis affirmatiua contingens ſumitur, altera uniuerſalis negatiua neceſſaria, futuram eſſe ratiocinationem aſſerit: in qua concluſio contingens quidẽ euadit, ſed non eius tamen contingentis, quod ex definitione eſt, ſed eius, quod non ineſt, ſicut iam declarauit. Nam cum maior eſt neceſſaria uel exiſtens in prima figura, concluſionem contingentem non ex definitione fieri, ſuperius dixit. quippe cum ſi neceſſaria negatiua reciprocetur in huiuſmodi iugationibus in ſecunda figura, prima figura efficiatur. quæ maiorem neceſſariam negatiuam habeat. Quo modo autem ratiocinatio hic fiat, exponit, cum ſubiungit.

Statuatur enim A nulli B neceſſario ineſſe, & omni C cõtingere. Si priuatiua reciprocetur, B quoque nulli A inerit. At A omni C contingit. Fit igitur rurſus per primam figuram ratiocinatio, quod B nulli C ineſſe contingat.

Ac ſimul B, quoq; nulli C ineſſe, perſpicuum eſt. Nam ineſſe ſtatuatur. Si igitur A nulli B cõtingit: et B alicui C ineſt: A alicui C non contingit. At id omni cõtingere ſtatuebatur.

Album

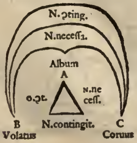

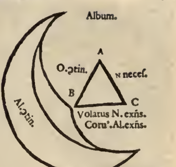
Oſtẽſio per impoſſibile, ꝙ concluditur exiſtens.

Reciprocata negatiua neceſſaria fit, ut B nulli A neceſſario inſit, & A omni C contingit. efficitur igitur prima figura, quæ in concluſione, B nulli C contingere habet. contingens autem hoc ex definitione non eſſe ſignificat, cum inquit, {Ac ſimul, B quoque nulli C ineſſe, perſpicuũ eſt.} Atq; uľem exiſtẽtem negatiuam fieri, & nõ ex definitione negatiuã, per deductionẽ ad id, quod fieri non poteſt, demonſtrat. Si.n. B nulli C ineſſe uerum non eſt, oppoſitum eius ſumatꝰ, & B alicui C ineſſe ſtatuatꝰ. At, A neceſſario nulli B ineſſe ſtatuebatꝰ: id.n. ſignificat, nulli contingere: & B alicui C ineſt. Fit igitur, ut A alicui C neceſſario non inſit. Nam in prima figura, cum maior eſt neceſſaria, & minor exiſtens, neceſſariam euadere concluſionem demonſtrauit. A igitur, ut dixi, alicui C neceſſario nõ ineſt. Quod fieri nullo pacto poteſt: propterea ꝙ A, omni C, cõtingere ſtatuebatur. Impoſſe igitur eſt, quod ſupponitur, ex quo concluſio hæc conſequuta eſt. ergo oppoſitum eius erit, quod eſt B, nulli C ineſſe. Sciendum tñ eſt, hanc eſſe demonſtrationem, ex eaq; impoſsibile propterea conſequi, quia in prima figura ex neceſſaria maiore, & minore exiſtẽte neceſſariã fieri concluſionem uerum eſſe exiſtimat. Nam ex illorum ſententia qui in huiuſmodi mixtionibus cõcluſionẽ exñtem effici dicunt, demonſtratio huiuſmodi non progreditꝰ. nihil.n. ſequitur qđ fieri nõ poſsit. Ex ſuppoſitione ſiquidẽ, quæ B, alicui C, ineſſe dicit, & ex neceſſaria q̃ poſita eſt, quæ A neceſſario nulli B ineſſe inquit A alicui C non ineſſe colligitꝰ. quod fieri nullo pacto non poteſt, cum A omni C contingere ſtatuatur. Quandoquidem nihil uetet, quin & A omni C contingere, & alicui ipſi non ineſſe, uera ſimul ſint.

Eodem modo demõſtratio fiet etiam, ſi ad C priuatiuum ſtatuatur.

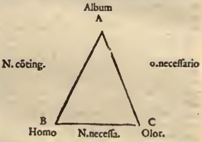
Secũdus modus.

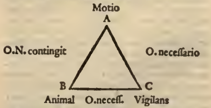
Rurſus ſit prædicatiuum neceſſarium, alterum vero priuatiuum, & contingens: & A nulli B contingat: C autem omni neceſſario inſit. Cum ita ſeſe habent termini, nulla fit rõcinatio. Euenit enim, vt B ipſi C neceſſario non inſit. Sit.n. A album, B homo, C olor. Album quidem olori neceſſario ineſt: & nulli homini cõtingit: et homo nulli olori neceſſario ineſt. non futuram igitur eſſe contingendi ratiocinationem perſpicuum eſt. Quod enim neceſſario eſt, contingens minime erat.

Modus inutilis ad contingens.

Sed neq; neceſſarij erit ratiocinatio: quippe cum neceſſarium vel ex vtriſque neceſſariis, vel ex priuatiua eueniat. Adde, quòd poteſt etiam bis poſitis, B ipſi C ineſſe. nihil.n. vetat quo minus, C ſub B ſit, & A omni B contingat, & ipſi C neceſſario inſit. verbi cauſa, ſi C ſit vigilans: B animal: A, motio. vigilanti enim motio neceſſario ineſt: & animali omni contingit: & omne vigilans animal eſt.

Alius ad idẽ modus.

Vnde neque non exiſtendi futuram ratiocinationem manifeſtum eſt: ſiquidẽ cum ita ſeſe habent, ineſſe neceſſariũ eſt.

Ex Ariſtotelis ſententia, cum minor uľis negatiua neceſſaria ſumitur, & maior contingens uľis affirmatiua, propoſitæ rei concluſio eſt, ꝙ exiſtens negatiua iuxta ipſum concluſio euadit. Quare etiã reciprocatur. Si.n. A oĩ B contingit, & nulli C neceſſario ineſt: fit, ut C nulli B contingat: contingente hic

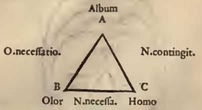
pro

pro exiſtente ſumpto. Qm̃ igitur uľe negatiuũ exiſtens reciprocatur, etiam B nulli C exiſtet. Hoc.n. colligi debebat. Si tñ cõclusio nõ exiſtendi, ſed eius contingentis fiat, quod ex definitione ſit, quia uľis negatiua contingens nõ reciprocatur, B nulli C nequaquam continget. Quare non erit propoſitæ rei demonſtratio: niſi uidelicet particulare cõtingens ſit, quod colligatur, eo ꝙ iuxta ipſum particularis contingens propoſitio cum uľi negatiua cõtingente reciprocetur, perinde ac ſi affirmatiua ſit. Ex ſententia uero eorum qui non exiſtentem, ſed contingentem in expoſita demonſtratione fieri cõcluſionem arbitrantur, propoſitum quod colligetur, uľe negatiuum contingens erit: propterea quod ipſis placet, ut uľis quoq; negatiua contingens ſecum reciprocetur. Qm̃ autem neceſſaria affirmatiua, & cõtingens negatiua ſtatuitur, nullam in hac figura ratiocinationem fieri terminorũ appoſitione demonſtrat. Primum.n.terminis in huiuſmodi iugatione, ꝙ neceſſario nulli inſit, oſtẽdit, albo, homine, & olore ſumptis. Album.n.nulli homini contingit, & neceſſario oĩ olori ineſt: & homo neceſſario nulli olori ineſt. Vbi ex poſitis his terminis in huiuſmodi iugatione neceſſariam negatiuam fieri concluſionem demonſtrauit: ſatis idoneo argumento, ꝙ contingens non euadat concluſio, id eſſe ait, ꝙ in terminis quibuſdam neceſſaria inuenitur, cõtingensq; diuerſum à neceſſaria eſt. Deinde adiungit neq; neceſſariam negatiuam cõcluſionem in terminis, quos appoſuit, fore. Si.n.in omni materia ita incideret, aſſerere quiſpiam poſſet ad ratiocinandum aptam eſſe iugationem, licet in eo non contingens, ſed neceſſarium ſit, quod colligatur. Hoc igitur eſſe non poſſe primum ex iis, quæ demonſtrata iam ſunt & poſita, oſtendit. poſitum ſiquidem illud eſt, in ſecunda figura neceſſariam concluſionem fieri, cum uel utreque propoſitiones neceſſariæ ſunt, uel affirmatiua. cum .n. affirmatiua eſt neceſſaria & uľis, p reciprocationem in prima figura maior neceſſaria efficitur: quæ cum ita erat, ſi minor poſtea exiſtens fuiſſet, fieri neceſſariam concluſionem ipſi uidebatur. Qm̃ igitur cum altera eſt contingens, nullo modo neceſſariam fieri concluſionem dixit, ſi negatiua uľis fuerit neceſſaria: in expoſita uero iugatione neceſſariam negatiuam minime eſſe, ſed affirmatiuã: neceſſaria nõ erit cõcluſio. Quãquã neq; ita, ut dixi, ob cõtingentem propoſitionem eueniebat, ut neceſſaria euadere cõcluſio. Verum ex appoſitione etiam terminorum non poſſe negatiuam neceſſariam concluſionẽ fieri demõſtrat: cum etiam eius quod neceſſario oĩ ineſt, euadere ipſam oſtẽderit: & in qua materia euenire id queat, exponit. Nam, ſi C extremus terminus ſub B maiori extremo ſit, & A medins terminus maiori, qui eſt B, oĩ cõtingit, ſicut etiam nulli, & ipſi C neceſſario ineſt: efficietur, ut B omni C neceſſario inſit. Sumit autem in A, motionem, in B animal, in C, uigilans, motio.n.omni aĩali contingit. quod ſi eſt, contingit etiam nulli. negatiua.n.ipſi ſtatuitur contingens. ac tanq̃ eandem cum hac affirmatiuam cõtingẽtem ſumit, & quæ oĩ uigilanti neceſſaria ineſſe inquit. Siquidem uigilare eſt operari & ex ſenſu moueri: & aĩal neceſſario omni uigilanti ineſt. Adhuc tñ manifeſtius hoc demõſtraretur, ſi pro uigilante ingredi poneremus: quippe cum apertius ſit motionem neceſſario ingredienti ineſſe q̃ uigilanti, & animal ſimili modo neceſſario ingrediẽti omni ineſſe. Cum uero demonſtrarit & neceſſario omni, & neceſſario nulli ineſſe colligi in expoſita iugatione: pſpicuum eſſe neq; negatiuam exiſtentem fore concluſionem inquit: propterea ꝙ in expoſitis terminis affirmatiuum neceſſarium colligi demõſtratum eſt. Non.n.ſolum ab affirmatiua exiſtente tollitur negatiuum, ac deſtruitur, uerum etiam magis à neceſſario affirmatiuo. Ex hoc igitur ꝙ omni neceſſario ineſt, utræq; negationes deſtruuntur.

Neque item oppoſitarum affirmationum. Quare nulla erit ratiocinatio.

Oppoſitarum uidelicet negationibus.i.uľi negatiuæ, & exiſtenti: quas uľis affirmatiua neceſſaria ſuſtulit. Opponuntur autem affirmationes contradictorio modo, neceſſariæ uľi, particularis cõtingens: exiſtenti uniuerſali, exiſtẽs particularis. Neq; ullam igitur ex his colligi dicendum eſt. Nam neutram ex illis negationibus. uľe affirmatiuum neceſſarium in materia appoſitum demonſtrauit, quod utraſq; illas tollit. Neutrã uero ex affirmationibus, quæ illis uel contradictorium, uel contrarium in modum opponũtur, uniuerſale negatiuum neceſſarium ſurſus declarat, cum affirmationem quãlibet deſtruat. quod etiam ipſum in materia colligi demonſtratum iam eſt. Quare oppoſitas quoq; affirmationes uniuerſalibus negationibus non tam contradictorias, quã contrarias tollit: quippe cum neceſſarium uniuerſale negatiuũ omnia affirmatiua tollat ac perimat. Si igitur fieret ratiocinatio, aliquid ex his quæ ſublata ſunt, colligeretur. ſed nihil ex his colligitur, neq; ſi colligeretur, ratiocinãdi modo colligi quicquam poteſt. At uero quod hic inquit affirmationum.i. καταφάσεων, ita ſumi poteſt, ut loco φάσεων poſitum eſſe intelligatur: ut non affirmationes ſed propoſitiones ſignificet. φάσιν enim.i dictionem, ſeu enunciationem dixeris, loco προτάσεως.i.propoſitionis ſumi ipſi mos eſt. Quod ſi admittimus, de propoſitionibus intelligemus, quæ iis quæ demonſtratæ ſunt.i.uniuerſali negatiuæ neceſſariæ, & uniuerſali affirmatiuæ neceſſariæ contradictorio modo opponuntur: quæ ſunt particulares, affirmatio uidelicet, & negatio contingens. Vt ſententia eius ſit, neque particulare quicpiam eſſe colligendum: eo ꝙ & uniuerſalis negatiua neceſſaria affirmationes omnes, & uľis affirmatiua neceſſaria negationes oẽs tollat. Atque ita ſi neq; uniuerſale, neq; particulare quicpiã colligitur, nulla oĩno eſſe rõcinatio poſsit.

Simili modo quoque demonſtrabitur, ſi econtrario poſita affirmatiua ſit.

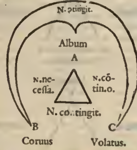

Ad contingens modus inutilis.

At ſi ſimiliformes ſint propoſitiones, cum ſunt priuatiuæ,

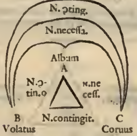
ue, ſemper fit ratiocinatio reciprocata contingendi propoſitione non ſecus atque in prioribus. Sumatur enim, A *ipſi* B *neceſſario non ineſſe: & ipſi* C *non ineſſe contingere: Reciprocatis quidem propoſitionibus, fit, vt* B *nulli* A *inſit, et* A *omni* C *contingat, atque ita prima figura euadit.*

Vtriſq; reciprocatis cõcluditur contingens.

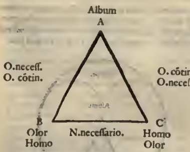
Item ſi ad ipſum C *priuatio ſtatuatur, eodem modo fit.*

Tribus reciprocatis, & permiſſis tráſpoſitis idem concluditur.

Simili modo econtrario, ſi maior neceſſaria affirmatiua ſumatur, & minor contingens negatiua uľis ſit. per eoſdem.n.terminos redargutio efficitur. ſi .n.in A album, in B olor: in C homo conſtituatur: album omni olori neceſſario ineſt: & nulli homini contingit: & olor neceſſario nulli homini ineſt. Nõ ita, ꝙ omni neceſſario inſit, demõſtrant termini, quos de oĩ appoſuit, qñ minorem neceſſariam affirmatiuam ſumebat, ſi ſumpti econtrario fuerint. Non.n. ſi moueri omni aĩali neceſſario ineſt, & nulli aĩali ɔtingit, cõtinuo etiam uigilare oĩ animali neceſſario inerit: ſed ſatis eſt negatiuum neceſſarium ad iugationem conuincendam ꝙ ratiocinãdi ui careat. Neceſſarium enim, ſicut dixit, colligitur, ſi uel utræque neceſſarię, uel minor neceſſaria negatiua fuerit. Sed dubitari poteſt, quo pacto aptæ ad rõcinandum iugationes illæ non ſint, quæ alteram uľem affirmatiuam neceſſariam, alteram contingentem uľem neceſſariam habent: quippe cum per deductionem ad impoſsibile concluſio cõtingens uľis negatiua demonſtrari poſſe uideatur. Si A.n.omni B neceſſario ineſſe poſitum ſit: & nulli C contingere: B nulli C cõtinget. Nam, ſi id non ſit, nulli C non cõtinget, id eſt neceſſario alicui inerit. id quod fieri non poteſt, ꝓpterea ꝙ nulli ipſi cõtingere ſtatuebatur. Idem demonſtrabitur, ſi minor neceſſaria, & maior contingens ſit. per deductionem.n.ad id, quod fieri neqt, in prima figura, A alicui C non ineſſe cõtingere, colligitur, cui oĩ neceſſario ineſſe ſtatuitur: & in tertia A, alicui B, neceſſario ineſſe, cui contingere nulli ſtatuebatur. Quòd ſi ita eſt, uel deductio ad impoſsibile reprobabitur, utpote quę ad iugationem rõcinãdi ui prędiram eſſe demonſtrandam ſatis non ſit: uel ſi non reprobatur, materia refellere iugationem ad ratiocinandum ineptam non poſſe uidebitur. Quæ huius dubitationis ſolutio ſit, in libro etiam de mixtionibus dictum à me eſt. At cum utræq;, priuatiuæ ſunt, uľes uidelicet, hoc.n.ſubintelligendum eſt: rõcinatio quodam modo fit, & quod colligitur aliqd ſignificat, ſi cõtingens negatiuum in affirmatiuum, quod cum ipſo reciprocatur, fuerit mutatum. neceſſariæ.n.propoſitionis reciprocatione prima figura efficitur, maiore uľi negatiua neceſſaria, & minore uľi affirmatiua contingente conſtans: quippe cum huiuſmodi iugationem ad rõcinandum aptam, eiuſq; concluſionem non eius contingentis eſſe qđ ex definitione eſt, demõſtratum ſit. Ad utrũlibet autem extremum poſitum neceſſarium negatiuũ fuerit, modo minor ſit neceſſaria, rõcinandi ui prædita duabus reciprocationibus iugatio efficitur. nam reciprocanda etiam concluſio eſt. Reciprocationem .n.admittit, quia non eſt eius cõtingentis quod ex definitione eſt, ſicut iam eſt demonſtratum, ſed uľis negatiua exiſtens. Quod autem inquit, {Reciprocatis propoſitionibus,} de ea dictum eſt, quæ maiorẽ neceſſariam negatiuam habet. Debent.n.utræque reciprocari, licet non ſimili modo. nam contingens negatiua in affirmatiuam, negatiua uero neceſſaria uľis in negatiuam neceſſariam terminorum permutatione reciprocatur: quippe cum ita prima figura efficiatur. Cum tamen uniuerſalis neceſſaria negatiua eſt minor, tres fiunt reciprocationes. duæ ſiquidem propoſitiones, ſicut dictum eſt, & inſuper concluſio reciprocatur.

Si autem prædicatiuæ poſitæ ſint, ratiocinatio non erit. Nam non exiſtendi, vel neceſſario non exiſtendi non fore ex eo perſpicuum eſt, quòd priuatiua propoſitio, neq; in exiſtendo, neq; in neceſſario exiſtendo ſumpta minime eſt. Sed neque contingendi non ineſſe, erit. neceſſario ſiquidem, ſi ita ſit, B *ipſi* C *non inerit. Verbi cauſa, ſi* A *ſit Album,* B *olor,* C *homo.*

Modi inutiles.

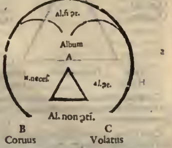
Quinetiam neque oppoſitarum affirmationum, quia B, *ipſi* C, *neceſſario non ineſſe demonſtratum eſt. Ratiocinatio igitur omnino non fit.*

Cum utræq; propoſitiones ſumptæ affirmatiuæ ſunt ratiocinatio non erit: merito, propterea ꝙ in ſecunda figura affirmatiuum quicpiam nullo pacto colligitur.

colligitur.negatiuam antem concluſionem non fore inquit,propterea ꝙ neq; aliqua propoſitio negatiua neq; exiſtens, neq; neceſſaria ſtatuitur. nam cũ hæ ſunt negatiuæ,negatiua quoq; concluſio euadit. contingens ſiquidem negatiuum ſumptum eãdem uim habet,quam affirmatiuum. Cum dixerit antem negatiuam non fieri concluſionem,infert, {Sed neque contingendi non ineſſe,} eo ꝙ hoc negatiuum alioqui non ſit, niſi loquendi figura tantummodo: quippe cum affirmatiuo reciprocetur.Non fieri autem contingendi non ineſſe concluſionem demonſtrat appoſitis terminis nulli neceſſario exiſtendi, quibus uſus iam eſt. Album.n.neceſſario omni olori ineſt:& homini omni contingenti: olor uero homini neceſſario nulli ineſt.cũq; terminos eius,ꝙ neceſſario nulli inſit,appoſuerit,perſpicuũ eſſe ex hoc inquit,nihil quoq; affirmatiuum in hac iugatione ratiocinãdi modo colligi:quippe cum neceſſario nulli ineſſe omnem affirmationem tollat. Cum autem negatiuum non colligi dixerit,quia neque negatiua propoſitio exiſtens, uel neceſſaria fuerit ſumpta: oſtenderitq; in terminis ꝙ neceſſario nulli inſit: id quod negationibus oppoſitas affirmationes tollit: nihil colligi omnino demonſtrat. Quod autem inquit, {Quin etiam neque oppoſitarum affirmationum,} id perinde eſt, ac ſi dicat, neq; negatiuis oppoſitarum affirmationum ratiocinatio erit. Poſſumus tñ appoſitis terminis etiam, ꝙ omni neceſſario inſit, demonſtrare, ut hoc etiam modo negatiuum colligi poſſe deſtruatur. Si.n.motio animali omni contingat: & ingredienti omni neceſſario inſit:fit, ut animal neceſſario ingredienti omni inſit. Cæterum in hac quoq; connexione dubitaret quiſpiam, qui fiat, ut per deductionem ad impoſsibile contingere nulli ratiocinandi modo colligi demonſtrari nequeat? Nam,ſi A omni B ineſſe ſtatuatur: & omni C contingat: B nulli C contingere colligetur. Si enim id non ſit, oppoſitum eius cõcedetur,quod eſt non contingere nulli,id eſt neceſſario alicui.at A quoque neceſſario omni B ineſt A,igitur alicui C neceſſario inerit. Quod fieri non poteſt: quippe cum A contingere omni C, quemadmodum etiam contingere nulli ſtatuebatur.

Simili modo etiam in particularibus ratiocinationibus res ſe habebit. Quando enim priuatiuum vniuerſale & neceſſarium fuerit,ſemper et contingendi et non exiſtendi erit ratiocinatio:& demonſtratio per reciprocationem fiet.

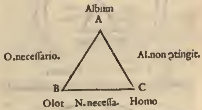
Modus particularis ad ipſum contingens.

Quando vero fuerit affirmatiuum,nunquam. Eodem.n. modo, quo & in vniuerſalibus, & per eoſdem terminos demonſtrabitur.

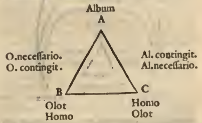
Modi inutiles.

Neq; item quando ſumptæ affirmatiuæ vtraq; fuerint. huius ſiquidem eadem quæ & prius demonſtratio eſt.

Modi inutiles.

Tranſit ad particulares ratiocinationes, & in his quoq; cum priuatiuum eſt uľe & neceſſarium,& cõtingens particulare,ratiocinationem particularem fore oſtendit, alioqui non fore. Perſpicuum igitur eſt, neq; iugationem, quæ ex neceſſaria affirmatiua maiore, & contingente negatiua minore conſtat in ſecũda figura,ad rõcinandum idoneam eſſe: quemadmodum neq; ea, quæ ex maiore exiſtente affirmatiua, & minore contingente negatiua conſtituitur.cum tñ ex neceſſaria & exiſtente, uel tanquã exiſtente ſumpta conſtat,ratiocinãdi nim obtinet. Inquit autem & contingendi non ineſſe,hoc.n.eſt ſubaudiendum, & non exiſtendi futuram eſſe concluſionem:qm̃ cum maior eſt negatiua neceſſariã i prima figura contingentis eius quoq; fieri concluſionem demonſtratum eſt,quod ex definitione eſt: reciprocata autem negatiua neceſſaria maior in prima figura neceſſaria efficitur, Cum autem neceſſarium affirmatiuum eſt,nullam futuram eſſe rõcinationẽ inquit, ſicut demõſtratum eſt, qñ cum utræq; erant uľes, neceſſaria erat affirmatiua, in terminis ſiquidem neceſſario nulli ineſſe colligi demonſtratum fuit. in albo enim, & homine, & olore hoc demonſtrauit. Non poterat autem neceſſaria concluſio fieri, niſi uel utræq; eſſent neceſſariæ, uel priuatiua in ſecunda figura. Quin etiam,ꝙ omni neceſſario inſit,terminos in altera iugatione motionẽ,animal,

mal, uigilationem appoſuit. animal.n. oī uigilanti neceſſario ineſt. Aduertendum tñ eſt, hanc quoq; iugationem per deductionem ad impoſsibile demonſtrari poſſe, ꝙ ratiocinandi modo B, alicui C, non ineſſe contingere colligat. Si.n. id non eſt, oppoſitum eius erit, quod eſt alicui non ineſſe non contingere, ideſt neceſſario omni ineſſe. A igitur neceſſario oī C ineſt. Id quod fieri non poteſt: quippe cum ipſi contingere & ineſſe & non ineſſe ſtatuebatur. Sed neq; ſi utræq; ſint affirmatiuæ, & altera uſis, altera particularis. neq;.n. qñ utræq; uſes erant, ſi ita ſumebantur, fiebat ratiocinatio. Nā in terminis cum utræq; erāt affirmatiuæ negatiuum neceſſarium colligi demonſtratū eſt. appoſiti termini erant. album, homo, olor. Poſſumus tñ hanc etiam iugationem per deductionem ad id quod fieri nequit, ꝙ ratiocinandi modo alicui nō ineſſe contingere colligat. Si enim hoc non colligit B alicui C non ineſſe non cōtinget. i. neceſſario omni inerit. At A B neceſſarium ſtatuitur, neceſſarium igitur colligitur A omni C neceſſario ineſſe. Sed alicui ita cōtingere ſtatuebatur, ut etiam alicui non contingeret.

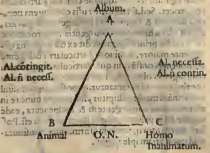
Quando autem vtræq; ſunt priuatiuæ, & vniuerſalis et neceſſaria eſt, quæ non exiſtere ſignificat: per ea quidem quæ ſumpta ſunt, neceſſarium non erit: ſed, ſi contingendi propoſitio reciprocetur, erit ratiocinatio. Quemadmodum in prioribus.

Vtilis mod' ex amberũ reciprocatione.

At, ſi vtræque indefinitæ, vel particulares poſitæ ſint, ratiocinatio non erit. Demonſtratio eadem, & per eoſdem terminos fit.

Modi inutiles.

Vbi oñdit, cum utræq; ſunt affirmatiuæ, utralibet fuerit uſis ſiue neceſſaria, ſiue contingens, nullā fieri rōcinationem: de iis agit, quæ utriſq; negatiuis ꝯſtant: atq; ī his, ſi neceſſaria negatiua uſis ſit, rōcinationem fore aſſerit. hoc.n. ait, cum inquit, {& uſis & neceſſaria eſt, quæ nō exiſtere ſignificat,} Fit igitur rōcinatio in huiuſmodi etiam iugatione, cum & particularis negatiua contingens in particularem affirmatiuam tranſmutatur, & uſis negatiua neceſſaria reciprocatur. Quēadmodum etiam in alijs, ī quibus neceſſaria negatiua uſi collocata ratiocinandi uim obtinebat iugatio. Si uero utræq;, inquit, ſunt indefinitæ, uel particulares, quocūq; in qualitate ſeſe habuerint, ad rōcinandum aptæ nullo pacto erunt, ac demonſtratio per eoſdem terminos fit, per quos in prima etiam figura iugationes, quæ ex neceſſaria & contingente utriſq; particularibus conſtituebant, ratiocinandi ui carere oſtendit. Termini, ꝙ oī quidem neceſſario inſit, ſunt album, animal, homo. atq; album medium in hac figura eſt. Licet.n. in prima quoq; eſſet, non eodem tñ ordine collocabatur. Ibi .n. animal alicui albo neceſſario, & album alicui homini cōtingenter inerat: hic album & alicui aīali neceſſario inerat, & cōtra, alicui neceſſario nō inerat, ut coruo, & olori, & homini: & rurſus alicui ineſſe, & alicui non ineſſe contingebat, ut homini: & animal omni homini neceſſario inerat. Quod nulli autē inſit, termini erant, album, aīal, inanimatum. & album medium erat: quod aīali & alicui neceſſario inerat, & alicui non neceſſario: inanimato uero & alicui ineſſe, & alicui non ineſſe contingebat: & aīal neceſſario nulli inanimato inerat. Poteſt etiam cum dicit, {Per eoſdem terminos,} de iis intelligere, quibus paulo ante eſt uſus, qñ uſes, & affirmatiuæ erant ꝓpoſitiones: qui erant, album, olor, homo ꝙ nulli uidelicet neceſſario ineſſet: ꝙ oī neceſſario ineſſet, motio, aīal, uigilatio. Nam quis uſes propoſitiones in his terminis non ſumpſerimus, ſicut tunc faciebamus, ſed particulares: ipſis ueris ꝑmanentibus & ꝙ oī, & ꝙ nulli neceſſario inſit, collectio efficietur.

Ex iis, quæ dicta ſunt, igitur cum priuatiua vniuerſalis neceſſaria ſtatuitur, ſemper non ſolum contingendi non ineſſe, verum etiam non exiſtendi: cum affirmatiua ponitur, nunquam fieri ratiocinationem perſpicuum eſt. Necnon cum eodem modo ſeſe habent & in neceſſariis & in exiſtentibus, & fieri, & non fieri ratiocinationem. omnes item imperfectas eſſe, ac per antedictas figuras perfici ratiocinationes patet.

Cum neceſſaria uſis negatiua eſt in ſecunda figura, altera autem contingens, uel affirmatiua uſis, uel negatiua ſeu particularis, uel affirmatiua, uel negatiua, ad rōcinandum aptam iugationem fieri poſitum eſt. Demōſtratum item eſt concluſionem quoque negatiuam non eius contingentis eſſe, quod ex definitione eſt. hoc enim eſt, quod inquit. {Non ſolum contingendi non ineſſe, uerum etiam non exiſtendi.} utrorumque enim fieri propterea uidetur. quia contingens de exiſtente etiam prędicatur. cū etiam affirmatiua neceſſaria ſumitur, rōcinandi ui præditam iugationem non effici probatum eſt. necnon etiam in mixtionibus, quę uel ex contingētibus & exiſtentibus, uel ex neceſſarijs & contigentibus conſtant, ſimili modo. Rōcinandi uero uim hñtes iugationes ex neceſſario & exiſtente poſitis euadere. Nam, quando exiſtens uſe negatiuum & ſimili modo neceſſarium ſumebatur, ad ratiocinādum aptæ, cum non euiſmodi ſumptio fiebat, ineptæ ad ratiocinandum cōnexiones efficiebantur. Omnes item, quę in ſecunda figura fiunt, rōcinatio-

nes imperfectas eſſe declaratum eſt: quippe cũ per reductionem ad primã figuram perficiantur. cũ uero inquit, {Per antedictas figuras perfici &} cętera, uel ita dixit, ut p primam figurã intelligatur: eo ꝙ p primam quæ una eſt, perfectio oium ſecundæ fiat: uel figuras pro iugationibus & connexionibus poſuit. Per quas ſiquidẽ iugationes quæ in prima figura fiunt, reliquas demonſtrauit, quæ in ipſas per reciprocationem rediguntur, rõcinationes oẽs ſecundæ figurę per eaſdem perficiuntur: quas figuras poteſt appellare. Per ſecũdæ autẽ & quartæ rõcinationis primæ figuræ iugationes, fuerunt demonſtratæ.

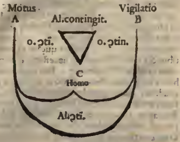
Caput. 20. De mixtionibus, ex vtriſque contingentibus in Tertia Figura.

IN vltima autem figura & cum vtræq; ſunt contingentes, & cum altera, erit rõcinatio. Quando igitur contingere ſignificant propoſitiones, cõtingens quoque cõcluſio erit: Quando item altera contingere, altera exiſtere. At cum altera neceſſaria poſita fuerit, ſi ſit affirmatiua, neque neceſſaria, neque exiſtens erit concluſio: ſi ſit priuatiua, non exiſtendi ratiocinatio efficietur. Sicut quoque in prioribus. Sumendum autem in his etiam contingens in concluſionibus ſimili modo eſt.

Tranſit ad tertiam figuram, atq; in hac, inquit, ẽt cum utræq; ſunt cõtingentes propõnes rõcinationem fieri. id quod in ſecunda minime efficiebat. Ex duabus. n. contingentibus in ſecũda figura rõcinandi modo nihil colligi demonſtrauit. Inquit autem, & cum utræq; ſunt contingentes, & cum altera eſt contingens, altera exiſtens, concluſionem contingentem futuram. Cũ uero neceſſaria & contingens eſt, ſi neceſſaria uľis negatiua ſit, non eius cõtingentis concluſionem fore, ꝗ ex definitione eſt: ſed & nõ exiſtendi. id quod in prioribus quoq; figuris efficiebat. Superius. n. ubi de prima figura agebat, cũ exñs negatiua uľis eſt, eius contingentis futurã non eſſe concluſionẽ dixit, qđ ex definitione eſt: cuius mentionem poſtea non amplius fecit. Cũ dixerit autem non exiſtendi futuram eſſe concluſionem in iis iugationibus, in qbus neceſſaria uľis negatiua eſt: ſubiungit {Sumendũ aũt in his etiã contingens in cõcluſionibus ſimili modo eſt,} ut cõtingentẽ negatiuam concluſionẽ dici oportere oſtendat, ſumi uero cõtingens, tanꝗ exñs, non quod ex definitione eſt.

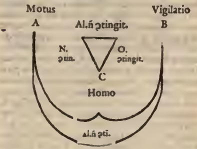
Sint igitur prius contingentes: & A, & B omni C ineſſe contingat. Quoniam igitur affirmatiuam particulariter reciprocatur: & B omni C contingit: C quoq; alicui B contingat. Quare, ſi A omni C contingit: & C alicui B: A quoq; alicui B contingat, neceſſe eſt. Fit. n. prima figura.

Modus ad contingens per reciprocationem.

Etſi A nulli C ineſſe contingit: & B omni C contingat: A alicui B non ineſſe contingere neceſſe eſt. Rurſus. n. prima figura per reciprocationem erit.

Modus ad ꝯtingẽs ex minoris cõuerſione.

At, ſi vtræq; priuatiuæ ſtatuantur ex ipſis quidem his, quæ ſumentur, neceſſarium non efficietur, ſed erit ratiocinatio, ſi propoſitiones fuerint reciprocatæ, quemadmodũ in ſuperioribus. Nam, ſi & A & B omni C non ineſſe contingat: ſi B C in id tranſmutetur, vt ineſſe contingat: rurſus prima figura per reciprocationem efficietur.

Modus ad ꝯtingens, ex ambarũ reciprocatione.

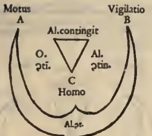

De primis iugationibus aĩt, quæ ex duabus contingentibus conſtant. ac primum de ijs, quæ duas affirmatiuas uľes habent: quã ad ratiocinãdum eſſe idoneam demonſtrat, dum eam per reciprocationem minoris uľis affirmatiuæ contingentis ad primam figuram reducit: quippe cum hãc particularis reciprocet. Sed, ſi etiã maior uľis contingens negatiua ſumatur, & minor uľis contingens affirmatiua, minor uľis affirmatiuæ cõtingentis reciprocatione facta rurſus prima figura euadit ex uľi negatiua cõtingente maiore, & minore particulari cõtingente affirmatiua conſtãs, in qua particulare negatiuã contingens colligitur. Si uero utræque negatiuæ & contingentes uľes ſumantur, ex poſitis, inquit, nihil ratiocinãdi modo colligitur, ſed mutata minore in affirmatiuam contingentem & reciprocata, eadẽ iugatio fit in prima figu. quę ſuperius dicta eſt. Poſſunt autem utræq; etiam in affirmatiuas tranſmutari: id quod etiam ipſe inquit.

Si vero alter ex terminis eſt vniuerſalis, alter particularis, cum eodem modo ſeſe habeant, ſicut in exiſtendo; et erit, & non erit ratiocinatio. A enim omni C & B alicui C ineſſe contingat. Rurſus prima figura, ſi particularis propoſitio fuerit reciprocata, efficietur. Si enim contingit, vt & A omni C, & C alicui B inſit: A alicui B continget.

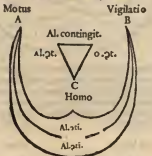
Motus

Modus aliꝰ ad idem.

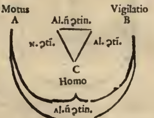
Et ſi ad B C *vniuerſale ſtatuatur, ſimiliter ſiet.*

Modus ad idem.

Eodem modo quoque ſi A C *priuatiuum,* B C *affirmatiuum fuerit. Rurſus enim prima figura per reciprocationem efficietur.*

Modus aliꝰ ad idem negatiue.

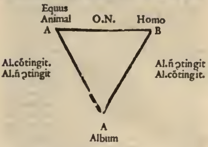
At, ſi vtraq; priuatiua poſita ſint, altera vniuerſalis, altera particularis: ex iis quæ ſumpta fuerint, ratiocinatio non erit: erit tamen, ſi reciprocentur. Quemadmodum in ſuperioribus.

Minoris reciprocatione concluditur cõtingens.

Quando vero vtraq; indefinitæ vel particulares ſumuntur, non erit ratiocinatio. Quippe cum A, *& omni* B, *& nulli inſit, neceſſe ſit. Termini quòd inſit ſunt Animal, Homo, Album: quòd nõ inſit, Equus, Homo, Album, album mediũ eſt.*

Modi inutiles ex particularibus & indefinitis.

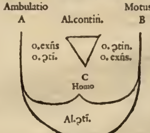
Qñ inquit altera ꝓpõ uſ̃is eſt, altera particularis, quod ex ꝓpõnibus exiſtentibus ſumptæ iugationes in tertia figura ad rõcinandum aptas connexiones efficiebant: tot in contingentibus quoq; cũ eodem modo ſeſe habent, rõcinandi ui prȩditæ euadunt. Simili modo ad rõcinandum ineptæ in contingentibus ſicut in exiſtentibus efficiuntur. nã quæ ex negationibus in affirmationes tranſmutant, ut quæ eandem uim quam affirmatiuæ habeant, ita ſumuntur. Si.n. maior uſ̃is affirmatiua contingens, minor uero particularis affirmatina etiã ipſa ſumatur, ad rõcinandũ idonea iugatio euadit. cuius rei demonſtratio fit minore ꝓpõne particulari affirmatiua ↄtingente reciprocata. ita.n. prima figura efficitur. Si item maior particularis affirmatiua contingens ſit, minor uſ̃is affirmatiua contingens, ita quoq; ratiocinandi uim iugatio habet. quippe cum ſi maior contingens affirmatiua particularis reciprocet, prima figura rurſus euadat. Sed in hac tñ iugatione reciprocanda etiam concluſio eſt, ut propoſitæ rei ratiocinatio efficiatur. Rõcinandi quoq; uim obtinet iugatio, ſi maior uſ̃is negatiua cõtingens, minor particularis affirmatiua ſumatur. minore.n. reciprocata quæ particularis contingens affirmatiua eſt, prima figura rurſus fit maiore uſ̃i negatiua contingente, & minore particulari affirmatiua contingente conſtans: ex quibus particularem negatiuam contingentem fieri concluſionem demonſtratum eſt. Si uero ſint utræq; negatiuæ contingentes altera uſ̃is, altera particularis, particulari negatiua in particularem affirmatiuam tranſmutata, & reciprocata ad primæ figuræ antedictam iugationem reſtitutio fit. Nam negatiua in affirmatiuam tranſmutatio facit, ut ſimiles ꝓpões euadant iis, quæ ſumptæ in exñtibus ad rõcinandum idoneam iugationem reddebant. Cũ tñ minor particularis negatiua ſumpta eſt, una: cum maior, duabus reciprocationibus eſt opus quippe cum concluſio quoq; quæ particularis negatiua contingens eſt, reciprocare debeamus. negatiuum.n. contingens ſimili modo ut affirmatiuum reciprocatur. id quod in exiſtẽtibus ꝓpõnibus in tertia figura fieri non poteſt. cum.n. minor eſt negatiua uſ̃is, & minor particularis negatiua, quia particularis negatiua exiſtens non reciprocatur, propoſitæ rei rõcinatio non fit. Vnde quærere aliquis poſſet, quo modo uerum id ſit, quod inquit, {Si uero alter ex terminis eſt uſ̃is, alter particularis, cum eodem

modo ſeſe habent, ſicut in exiſtendo, & erit, & non erit ratiocinatio:} an contingens uſe negatiuum in affirmatiuum in contingendo tranſmutandum eſt. non autē ſicut in contingendo, ita in exiſtendo quoque res ſeſe habebit: ob id quod antedictū eſt. At uero ſi utræq; uel particulares uel indefinitæ ſumptæ fuerint contingentes, ſiue affirmatiuæ, ſiue negatiuæ, ſiue alternæ ad ratiocinandum ineptæ iugationes efficiuntur. id quod appoſitione terminorū demonſtrauit, ꝙ omni, & nulli inſit. ꝙ omni quidem, ex animali, homine, & albo. animal. n. & homo & alicui albo ineſſe, & alicui non ineſſe utrūq; contingit. & alterum ineſſe ipſi albo, alterum non ineſſe contingit. Animal uero omni homini neceſſario ineſt. Quod non inſit, terminos ſumit, equum, hominem, album. Similimodo enim collocatis propoſitionibus equus neceſſario nulli homini ineſt.

Caput. 51 Mixtio contingentis & exiſtentis in tertia figura.

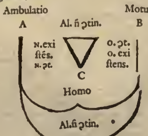
At ſi altera ex propoſitionibus exiſtere, altera contingere ſignificet, quòd contingat non quòd exiſtat, concluſio erit. ratiocinatio autem efficietur, ſi eodem modo quo et in prioribus ſe habuerint termini. Sint enim primum prædicatiui, & A omni C exiſtat, A autem omni C ineſſe contingat B, C, reciprocato prima figura efficietur, & concluſio A alicui B, ineſſe contingere aſſeret. Quando. enim altera ex propoſitionibus in prima figura contingere ſignificabat, contingens quoq; concluſio erat. Simili modo quoq; ſi B C exiſtere, & A C contingere ſignificet.

Duo modi vſes ad cõtingens.

Et A C priuatiuum, B C prædicatiuum, ſit, vtrumlibet exiſtat: concluſio vtroque modo contingens erit. rurſus. n. prima figura fit. demonſtratum autem eſt, cum altera propoſitio in ipſa contingere ſignificat, concluſionem quoque contingentem fore.

Duo alij modi ad idem.

Si vero priuatiuum contingens ad minus extremum poſitum ſit, vel vtraq; etiam priuatiua ſtatuātur, ex ipſis quidem poſitis ratiocinatio non erit: ſed ſi reciprocentur, ſicut in ſuperioribus, erit.

Duplici reciprocatione cõtingens idem cõcluditur.

Si autem altera propoſitio eſt vniuerſalis, altera particularis, & vtraq; ſint prædicatiuæ vel vniuerſalis priuatiua, particularis eſt affirmatiua, idem modus ratiocinationum erit. omnes enim per primam figuram perficiuntur. Quare contingendi & non exiſtendi futuram eſſe ratiocinationem perſpicuum eſt.

quatuor modi particulares idem cõcludentes, duo primi p minoris reciprocationẽ, reliqui duabus reciprocationibus.

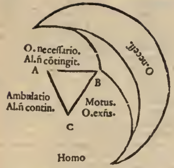

Duo modi particulares ad ꝯtingens negatiui.

Si vero vniuerſalis eſt affirmatiua & particularis priuatiua, per impoſſibile demonſtratio erit. Inſit enim B, omni C, A autem alicui C, non ineſſe contingat: neceſſe ſanè eſt, vt A alicui B non ineſſe contingat. Si enim A omni B neceſſario inſit, & B omni C ineſſe ſtatuitur A, omni C neceſſario inerit; hoc ſiquidem prius demonſtratum fuit. At alicui non ineſſe contingere ſtatuebatur.

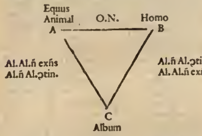
O.neceſſ.

Modus negatiuus per impoſſe ad ꝯtingens.

Quando indefinitæ, uel particulares utraq; ſumuntur, ratiocinatio non erit. Demonſtratio eadem, quæ etiam in uniuerſalibus, & per eoſdem terminos fit.

Modi ex particularib⁹ & indefinitis.

In iugationibus, quæ exiſtente & cõtingẽte conſtant ad rõcinandum idoneis in tertia figura, eius cõtingentis futuram eſſe concluſionem, quod ex definitione eſt, ſuperius iam dixit : Id nunc rurſus repetit: habituraſq; item ait ratiocinandi uim iugationes, quæ ſimili mõ ſumptos terminos habeant, ſicut quæ ad rõcinandum aptæ ex utriſq; exiſtentibus, & ex utriſq; contingentibus cõſtant. Hoc enim ſignificat, cum inquit, { Si eodem modo, quo & in prioribus, ſe habuerint termini. } Primum autem de iugatione ea inquit, quæ maiorem uľem affirmatiuam exiſtentem, minorem uľem affirmatiuam cõtingentem habet. Cum enim minor uľis affirmatiua contingens cum particulari reciprocatur, prima figura efficitur: quæ maiore affirmatiua exiſtente minore affirmatiua particulari exiſtente conſtant, cuius concluſionem particularem affirmatiuam cõtingentem fieri demonſtratum eſt. Quod uero ait, { Qñ enim altera ex propõnibus in prima figura cõtingete ſignificabat, contingens quoque concluſio erat, } de ijs, quæ alteram exiſtentem habẽt, intelligit. Sed quo pacto uľe erit, quod dictum eſt? de affirmatiuis enim hoc poſitum eſt. Nam de ijs, quæ negatiua exiſtente maiore conſtant, & minore cõtingente affirmatiua, in hunc modum dixit, { Si uero altera exiſtere, altera ꝯtingere ex ꝓpõnibus ſumat: cũ ea, q̃ ad maius extremum eſt, contingere ſignificat, & perfectæ oẽs rõcinationes erunt, & eius cõtingẽtis quod ex definitione eſt. Cum autem eſt ad minus extremum, imperfectæ oẽs: & quæ priuatiuæ ſunt, non eius contingentis erunt, quod ex definitione eſt, ſed eius, quod nulli, uel non oĩ neceſſario exiſtit. Si.n. nulli, uel non omni neceſſario contingere dicamus, nulli quoq; & non oĩ exiſtere dicẽdum eſt. } Vel igitur quod inquit, de affirmatiuis nunc dicit: uel quod tũc dixit, nulli neceſſario ineſſe, quam concluſionem fieri aſſeruit, exquiſite rem conſiderans cõtingens minime eſſe dixit: quia ab eo differt quod nulli contingit, quemadmodum tunc demonſtratum eſt. Poſtea tñ huiuſmodi quoq; negationẽ inter contingentes negatiuas ſtatuit, propterea ꝗ ex ſeſe exiſtens non eſt. Superius.n. de mixtione in ſecunda figura agens, quæ negatiua exiſtente maiore, & minore contingente conſtabat, euaſuram contingentem negatiuam concluſionem dixit, eius cõtingentis, quod ex definitione eſſet. Verũtamen ſi etiam, maior contingens uľis affirmatiua, & minor exiſtens uľis affirmatiua ſumatur, idonea ad ratiocinandum iugatio euadit. exiſtens.n. reciprocabitur. Si item maior priuatiua uľis ſiue contingens, ſiue exiſtens ſumpta ſit, & minor affirmatiua uľis cõtingens, cum maior eſt exiſtens, exiſtẽs, cum maior eſt contingens, ratiocinandi uim obtinent iugationes: quippe cum ſi minor reciprocetur, in primam figuram reſtitutio efficiatur. Erit etiam ad rõcinandum idonea connexio ea, quæ minorem priuatiuam uniuerſalem, ſiue exiſtentem, ſiue cõtingentem habet. nam maiore reciprocata prima figura reddetur : & concluſio contingens particularis negatiua ex maiore extremo efficietur: quã, qm̃ reciprocatur contingens, ut nunc inquit, reciprocata propoſita res colligi demõſtratur. Rurſus enim q̃uocũq; ſumpta exiſtens fuerit, ſiue affirmatiua, ſiue negatiua, contingentem fieri cõcluſionem ſignificat. Si uero priuatiuum ad minus extremum ſtatuatur, uel utraq; etiam ſumantur priuatiua, ipſe quidem abſolute inquit cum minor uľis negatiua ſtatuitur, per ea quæ poſita ſunt, futuram non eſſe rõcinationem, ſed ſi priuatiua in affirmatiuam fuerit tranſmutata: ubi ſubintelligendum eſt, ſi minor priuatiua cõtingens. ita.n. negatiua in affirmatiuam tranſmutari poteſt, ſi contingens ſit. Nam ſi negatiua ſit, exiſtens fieri tranſmutatio non poteſt: neq; propoſitæ rei rõcinatrix iugatio euadit: niſi minore B C negatiua exñte ſeruata, affirmatiuam contingentem A C reciprocauerimus. Fiet enim ut B nulli C exiſtat & C alicui A contingat. ex quibus concluſio B alicui A. non ineſſe continget: quæ ſi, ut nunc inquit, contingentis eius eſt, quod eſt ex definitione, reciprocationem admittet : atq; efficietur, ut A, quoq; alicui B, non ineſſe contingat. atque ita nulla etiam facta tranſmutatione, cum concluſio hmõi ſit, collectio fiet. Præterea ſi utræq; ſint uľes negatiuæ, altera exiſtẽs, altera contingens : ex poſitis quidem nihil colliget, ſed ſi contingens negatiua in affirmatiuam tranſmutetur, & reciprocetur, ratiocinandi ui prædita iugatio efficietur. Si minor ſit contingens, & tranſmutatio & demonſtratio manifeſta eſt. Si maior ſit contingens, non erit ad ratiocinandum apta iugatio, ſi minorem exiſtentem negatiuam uľem habeat, niſi maiorem tranſmutatam, quia eſt negatiua contingens, in affirmatiuam contingentem reciprocauerimus, & minorem fecerimus: concluſionẽq; ipſam reciprocauerimus, ſi contingentis, ut nunc inquit, ex definitione fuerit. At, ſi altera uľis, altera parti-

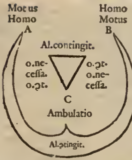
cularis propoſitio ſit, ſiue utræq; ſint affirmatiuæ, ſiue altera affirmatiua, q̃ eſt particularis, altera u͛lis negatiua, utralibet ex ipſis exiſtens fuerit, ad ratiocinandum apta iugatio eſt. nam affirmatiua particulari, ſiue contingens, ſiue exiſtẽs ſit, reciprocata, per primam figuram ad ratiocinandum, idonea iugatio fit. cum.n. inquit, {Idem modus rõcinationũ erit,} per reciprocationem futuram eſſe demonſtrationem oſtendit. Rurſusq; hic contingentem concluſionem euaſuram monet, utpote, cum in prima figura in mixtione, quę ex contingente & exiſtente conſtat, huiuſmodi ſemper concluſio efficiatur. Si uero ſit minor affirmatiua u͛lis, & maior negatiua particularis, rõcinandi quidem ui præditam fore iugationem inquit: non tñ per reciprocationem demõſtratum iri, ſed per deductionẽ ad id quod fieri nõ poteſt. Statuatur.n. B, omni C, ineſſe, & A, alicui C, nõ ineſſe contingat. efficietur, ut A, alicui B, non ineſſe contingat. Nam ſi id non ſit, oppoſitum, proculdubio erit, quod eſt oĩ ipſi neceſſario ineſſe. at B, quoque omni C, ineſt A, igitur omni C, neceſſario inerit. Iugatio.n. fit in prima figura, quæ ex neceſſaria u͛li affirmatiua maiore, & exiſtente u͛li affirmatiua minore conſtat: in qua u͛lem affirmatiuam neceſſariam fieri concluſionem demonſtrauit. At.n. A, oĩ C, neceſſario ineſſe impoſsibile eſt: quippe cũ alicui ipſi non ineſſe cõtingere ſtatueretur. Cæterum quo pacto fieri non poſsit, ut per reciprocationem quoq; huiuſmodi connexio ex ſententia ipſius ad rõcinandum apta eſſe demonſtretur, cum particularis negatiua contingens ſecum reciprocetur, quæreret quiſpiam. Si.n. A, alicui C, non ineſſe contingit C, quoq; alicui A, non ineſſe continget. Imnio, ſi tranſmutemus negatiuum particulare contingens in affirmatiuum, ita.n. ad rõcinandum apta iugatio erit, reciprocationem facere poterimus: & C alicui A, cõtinget. ſed B, oĩ C, ineſſe ſtatuitur: fiet igitur, ut B, alicui C contingat. Quod ſi ita eſt A, quoq; alicui B, cõtinget: quippe cum particulare etiam cõtingens & affirmatiuum, & negatiuum reciprocetur. Atque hęc magis conceſſa etiam demonſtratio u͛r. nam deductio ad id quod fieri nõ poteſt, obiectionem habet. Verum ſi ſit maior particularis cõtingens, fieri hoc poteſt: ſi uero maior ſit exiſtens particularis negatiua, & minor affirmatiua contingens, quæ ꝑ reciprocationem fit demonſtratio, locum non habet, ſi ſumantur ꝓpõnes: quin neq; per deductionem ad impoſsibile quicpiam fit: eo ꝙ ex neceſſaria u͛li affirmatiua maiore, & cõtingente u͛li affirmatiua minore neq; ex ipſius ſententia in prima figura u͛lis affirmatiua neceſſaria concluſio efficiatur: quæ ſi huiuſmodi non fuerit, impoſsibile minime ſit, ut A, quod alicui C, non ineſt, oĩ ipſi ineſſe contingat. Ex eius ſiquidem opinione in expoſita iugatione demonſtratio quæ per impoſsibile fit, progreditur: cum ex neceſſaria maiore & minore contingente neceſſaria cõcluſio iuxta ipſum ſubſequatur. Sed ex ſociorum ipſius ſententia, qui exiſtentem euadere concluſionem aſſerũt, nihil impoſsibile conſequetur: quippe cum impoſ͛e minime ſit, A oĩ C ineſſe, ſi alicui ipſi nõ ineſſe contingat. Atq; hæc eſt connexio, qua nituntur nonnulli neceſſariam fieri cõcluſionem in iugatione illa demõſtrare, quæ ex neceſſaria maiore u͛li, & exiſtente minore in prima figura conſtat. qui.n. per deductionem ad impoſ͛e ad connexionem hãc demonſtrationem aſſerunt, fieri non poſſe q͛d colligitur, conantᷓ demonſtrare. Si tũ maior, A C, exiſtens particularis negatiua, & minor u͛lis affirmatiua contingẽs fuerit, neq; ex ipſius ſñĩa quicpiam, quod fieri non poſsit, ut dixi, eueniet. Fit.n. ut A omni B neceſſario ineſſe ſupponatur, niſi quiſpiam concedat, A alicui B non ineſſe contingere. Sed B etiam omni C contingere poſitum eſt: in qua quidem mixtione & ingatione ex ſententia ipſius contingens concluſio fit. Neq; item, ſi A ipſi C non ineſſe contingere, neq; ſi ineſſe cõtingere ſumatur, impoſsibile quicpiam conſequitur, cum ipſum alicui ipſi non ineſſe contingere ſtatuitur. Iccirco huiuſmodi connexio inepta prorſus ad rõcinãdum eſt. Theophraſtus uero demonſtrationem propoſitæ iugationis per deductionem ad impoſ͛e abſolute non facit, ſed cum prius alicui non ineſſe contingere, in alicui non exiſtere, trãſmutarit, quod impoſ͛e minime eſt, duasq; ita exiſtentes reddiderit, alteram particularem negatiuam, quę tranſmutata eſt, alteram u͛lem affirmatiuam, quæ poſita eſt: concluſionem A, alicui B, non ineſſe contingere, futuram eſſe inquit. nam ſi id nõ ſit, oppoſitum erit A, oĩ B, neceſſario ineſſe. atq; ita per deductionem ad impoſ͛e poſsibile quid conſequi inuenit, A enim oĩ B ineſſe colligitur, quod alicui non ineſſe ſtatuebatur. Qm̃ nõ ex ſuppoſitione impoſsibile euenit, quippe cũ ea ut ſumeretur, impoſſibilis minime fuerit: propterea ꝙ neceſſario omni ineſſe poſitum fuerat. oppoſitum igitur eius erit quod neceſſario oĩ ineſt, quod eſt, alicui non ineſſe contingere. Porro ſi uel indefinitæ, uel particulares utræq; ſumantur, ſiue affirmatiuæ ſint, ſiue negatiuæ, ſiue alternatæ, ad rõcinandum apta iugatio non erit. Id quod per terminos ita eſſe demonſtrat. inq͛t autem per eoſdem terminos demonſtratum iri, per quos in u͛libus quoq; demonſtratio efficiebaᷓ, nunc de iis intelligens quæ ex utriſq; contingentibus cõſtant. perinde ac ſi dixiſſet, per quos terminos u͛les quoq; contingentes demonſtratæ ſunt, per eoſdem terminos contingentes ex duabus particularibus ad ratiocinandum eſſe ineptæ oſtenduntur. Erant autem termini, ꝙ omni quidem ineſſet, animal, homo, album: ꝙ nulli ineſſet, equus, homo, album, & album, erat medium. Vel error in lectione eſt, ut pro eo quod inquit, {Demonſtratio eadem, quæ etiam in u͛libus, legatur, demonſtratio eadem quæ etiam in iis quæ ex utriſq; contingentibus conſtant.}

Caput. 22. Mixtio neceſſarij & contingentis in tertia figura.

SI vero eſt altera propoſitio neceſſaria, & altera contingens, cum prædicatiui ſunt termini, ſemper ratiocinatio contingendi erit. cum autem alter prædicatiuus eſt, alter priuatiuus, ſi affirmatiuus ſit neceſſarius, contingendi non ineſſe: ſi priuatiuus, & contingendi non ineſſe, & exiſtendi erit ratiocinatio: neceſſario vero exiſtẽdi non erit. Quemadmodum neq; in alijs figuris: Sint igitur primum termini affirmatiui: & A omni C neceſſario inſit, & B omni C ineſſe contingat. Quoniam A omni C neceſſario ineſt: & C alicui B contingit: A quoque alicui B, continget, & non exiſtet. Ita enim etiam in prima figura eueniebat. Simili modo etiam demonſtratio fiet, ſi B C neceſſarium, & A C, contingens ſtatuatur.

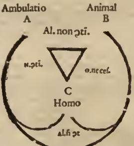
Motus

Duo modi ad ꝯtingẽs.

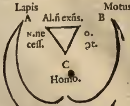
Deinde ſit alter prædicatiuus, alter priuatiuus, & prædicatiuus ſit neceſſarius: & A quidem nulli C ineſſe contingat, & B omni C neceſſario inſit. Erit rurſus prima figura: quippe cum priuatiua propoſitio contingere ſignificet. Vnde concluſionem quoq; contingentem fore perſpicuum eſt. quando enim ita ſeſe habebant propoſitiones in prima figura, concluſio quoq; erat contingens.

Alius mod° ad ꝯtingẽs.

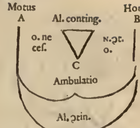
Si vero priuatiua propoſitio neceſſaria ſit, cõcluſio quoq; erit, tum quia alicui non ineſſe contigit, tum quia non exiſtit. Statuatur enim, A ipſi C neceſſario non ineſſe, & B oĩ C contingat: reciprocata B C affirmatiua primam figuram reſtituet, & neceſſaria priuatiua propoſitio erit. Quando vero hoc modo ſeſe habebant propoſitiones, eueniebat, vt A alicui C & non ineſſe contingeret, & non exiſteret, Quare, A quoque alicui B non inſit, neceſſe eſt.

Modus concludens exiſtens.

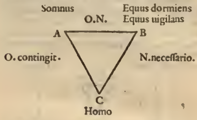
At vero, cum priuatiuum ad minus extremum ſtatuitur. ſi ſit cõtingens, erit ratiocinatio, tranſmutata, vt in prioribus, propoſitione.

Duplici reciprocatione contingẽtis concluditur ꝯtingẽs.

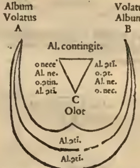
Si ſit neceſſarium, non erit. nam & omni & nulli ineſſe cõtingat, neceſſe eſt. Termini quòd omni inſit, ſomnus, equus dormiens, homo. quòd nulli, ſomnus, equus vigilans, homo.

Modus inutilis.

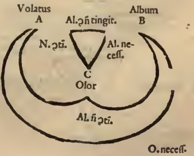
Simili modo res ſe habebit, ſi vniuerſalis alter ex terminis, alter particularis ad medium fuerit. nam cum vtrique ſunt prædicatiui contingendi ratiocinatio & non exiſtendi erit.

Duo modi particulares affirmatiui ad ipſum ꝯtingens, qui reciprocatione & trãſpoſitiõe ꝑpõnum oſtẽduntur.

Item cum priuatiuus alter, alter affirmatiuus ſumitur, & affirmatiuus eſt neceſſarius.

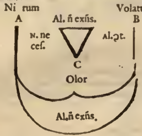
Minoris reciprocatione oſtẽditur contingens.

Modus per impoſſibile ad ipſum cō tingens.

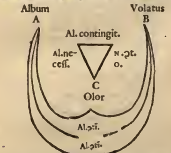

Nam, cum priuatiuus eſt neceſſarius, non exiſtendi quoque concluſio euadet. Idem.n. modus demonſtrationis erit, et cum vniuerſales, et non vniuerſales termini fuerint. Cum.n. per primam figuram perfici ratiocinationes neceſſe ſit, efficitur, vt quemadmodum in illis, ita in his quoque neceſſarium eueniat.

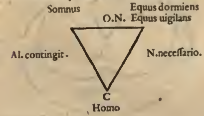
Cum vero priuatiuū vniuerſale ſumptū ad minus extremū ſtatuit, ſi ſit cōtingens, per reciprocationē erit rōcinatio.

Triplici reciprocatione, & ꝓpoſitionum trāſpoſitione concluditur contingens.

Si ſit neceſſarium, non erit. Eundem in modum, quo & in vniuerſalibus, & per eoſdem terminos demonſtrabitur.

Modus inutilis.

Perſpicuum igitur etiam in hac figura eſt, quando et quo modo futura ratiocinatio ſit', quando item contingendi, & quando exiſtendi. necnon & omnes eſſe imperfectas, & per primam figuram perfici manifeſtum eſt.

Tranſit ad mixtiones, quę ex contingente & exiſtente conſtant in tertia figura, & inquit, cum affirmatiuæ utræq; uľes ſunt contingendi alicui concluſionem futuram, cum uero affirmatiua altera ꝓpō ſumitur, altera negatiua, ſi affirmatiua eſt neceſſaria contingendi non ineſſe euaſuram concluſionem: ſi negatiua, & contingendi non ineſſe, & non exiſtendi: id, quod perinde eſt ac ſi diceret, non contingentis ex definitione, ſed eius: quod exiſtenter prædicatur. non tñ neceſſario non exiſtendi concluſio nō erit. Nam neq; in aliis figuris, neq; in prima, neq; in ſecunda ex neceſſaria negatiua & contingente affirmatiua neceſſaria negatiua cōcluſio efficiebať. Tametſi per deductionem ad impoſe, & in prima, & in ſecunda figura, cum maior eſt neceſſaria uľis negatiua, & minor contingens, neceſſariam uľem negatiuam fieri concluſionem demōſtrari poteſt. Statuatur.n. A neceſſarium nulli B ineſſe: & B oī C cōtingat: aſſero, A neceſſarium nulli C ineſſe. Si.n. non contingit alicui, ſed & B omni C contingit: in tertia figura A, alicui B, contingere colligitur. Id quod impoſsibile eſt: quippe cum ipſi neceſſario nulli ineſſe ſtatueretur. falſa igitur ſuppoſitio eſt, quæ A, alicui C, contingere aſſerit. ergo oppoſitum, id eſt A neceſſario nulli C ineſſe, concedendum eſt. Item in ſecunda figura A, neceſſario nulli B, inſit & omni C, contingat B, neceſſario nulli C ineſſe aio. ſi.n. alicui contingit, & A, quoq; oī C, contingit A, in tertia figura alicui B, contingere colligetur, cui nulli ineſſe neceſſario ſtatuebatur. Quare propterea ꝙ impoſsibilis concluſio eſt, ſuppoſitio quidem tolletur, quæ B, alicui C, contingere aſſerebat: ſed oppoſitum, quod eſt B, neceſſario nulli C ineſſe, ſtatuetur. Cæterum quo pacto in mixtione ex neceſſaria negatiua uľi, & contingente affirmatiua in nulla figura neceſſariam negatiuam fieri cōcluſionem dicat inquiſitione dignum: quippe cum opus ſit, ut uel deductio ad impoſsibile reprobetur, uel connexiones in tertia figura, qbus deductio ad impoſsibile confecta eſt, rōcinandi ui carere concedatur, uel neceſſario nulli ineſſe colligať. Sed de hoc qō à me habita eſt, & pluribus eſt diſputatum in tractatione de Ariſto. & amicorum eius diſſenſione circa mixtiones, ſicut ſuperius dixi, necnon in cōmentariis logicis. Cum utræq; igiť affirmatiuæ uľes ſunt, & maior neceſſaria, ſi minor reciprocetur & fiat particularis affirmatiua, in prima figura iugatio fit, quæ concluſionem cōtingentem particularem affirmatiuam ex maiore uľi affirmatiua neceſſaria habet. Quēadmodum aliæ quoque rōcinationes, in quibus maior neceſſaria affirmatiua erat, & minor contingens. Sed, ſi etiam minor ſit uľis affirmatiua, & maior contingens uľis ēt ipſa affirmatiua, ſi reciprocata fuerit neceſſaria, iugatio in prima figura fit, q̄ ↄtingens particulare affirmatiuū colligit, ex ↄtingente uľi affirmatiua maiore. Hæc in prima figura perfecta erat rōcinatio: non ſecus atq; aliæ quæ maiore contingente conſtabant. Si uero altera negatiua, altera affirmatiua ſumatur, & affirmatiua ſit neceſſaria uľis minor, negatiua contingens uľis maior ſit: ſi reciprocetur uľis affirmatiua

affirmatiua neceſſaria, in prima figura particularis negatiua contingens concluſio ex uli contingente maiore negatiua euadet: quæ quidem etiam ipſa in prima figura perfecta erat rõcinatio. Cum autẽ dixerit, {Erit rurſus prima figura,} adiungit, {Quippe cum priuatiua propoſitio cõtingere ſignificet,} id quod concluſionem contingentem ex definitione effici indicat. Cum.n.maior priuatiua & neceſſaria eſt, tunc tantũmodo non eius cõtingentis, quod ex definitione eſt, ſed non exiſtendi concluſio euadit. Verũtamen incongruitatem quãdam præſefert oratio, atq; aptior contextus eius efficeret, in hunc modum: {Et ſi priuatiua ꝓpõ cõtingere ſignificet, concluſionem futuram contingentem perſpicuum eſt.} Adde, ꝙ fieri rõcinatio etiam poteſt, ſi uli affirmatiua neceſſaria reſeruata maiorem, quæ eſt contingens ulis negatiua in particularem negatiuã reciprocando tranſmutauerimus. Sed curioſior paulo eſt demonſtratio tum ob contingentis negatiuæ in affirmatiuæ tranſmutationem, tum quia concluſionem quoq; reciprocemus, neceſſe eſt: ut particularis contingens affirmatiua, non negatiua efficiat. Si item maior priuatiua & neceſſaria, minor contingens affirmatiua ulis ſit, contingente reciprocata, in prima figura iugatio fit, quæ maiorem ulem negatiuam neceſſariam, minorem contingentem particularem affirmatiuam, concluſionem uero nõ exiſtendi alicui, atq; ita contingentem particularẽ habet, non tñ ex definitione. Quod uero ait, {Quare, A quoq; alicui B nõ inſit neceſſe eſt,} ita dictum eſt, ut non neceſſariam negatiuam particularẽ fieri cõcluſionem declaret, perinde ac ſi dixiſſet, particularem negatiuam concluſionem fieri neceſſe eſt. At ſi minor negatiua, maior affirmatiua ſit, & minor ſit contingens ex poſitis quidem ratiocinatio nõ erit: ſed ſi contingens ulis negatiua in ulem negatiuam contingentẽ tranſmutata fuerit: & reciprocata rurſus erit prima figura quæ ex maiore uli affirmatiua neceſſaria, & minore particulari affirmatiua contingente concluſionem particularem contingentẽ affirmatiuam habet. nã ſi minor ſit negatiua, nihil colligetur. Si uero minor ulis negatiua neceſſaria ſit ad rõcinandum apta iugatio non erit. id quod ex terminorum appoſitione demonſtrat, dum maiorẽ & primum terminum ultimo & oĩ & nulli ineſſe poſſe oſtendit. Quòd omni quidem inſit, termini ſunt, ſomnus, equus dormiens, homo: quippe cum ſomnus omni homini contingat, equus dormiens nulli homini neceſſario inſit: & ſomnus oĩ equo dormienti neceſſario inſit. Quod nulli inſit, ſomnus, equus uigilans, homo, rurſus.n.ſomnus omni homini cõtingit, equus uigilãs neceſſario nulli homini ineſt: & ſomnus nulli equo uigilanti, ineſt. Sciendum tñ eſt cõcluſiones non abſolute neceſſarias eſſe demonſtratas, ſed cum determinatione, quæ exiſtentes ſunt. q̃ uero ita ſe habent, tollunt ac deſtruunt, quo minus neceſſaria, uel exñs cõcluſio aliqua efficiatur. Nam quod omni ineſt, negationes ſimili modo tam neceſſarias q̃ exiſtentes tollit. Item quod nulli ineſt, oẽs affirmationes & neceſſarias & exiſtentes deſtruit. Contingentes tñ à cõtrariis exiſtentibus minime tolluntur. Nam & quod oĩ ineſt, & alicui & nulli ineſſe ipſi contingit: & quod nulli ineſt, eidem & oĩ & alicui contingit. Ad rõcinandum apta iugatio etiam illa eſt, quæ minorem ulem negatiuã neceſſariam & maiorem ulem affirmatiuam cõtingentem in tertia figura habet. contingente.n.reciprocata fit, ut B neceſſario nulli C inſit, & C alicui A contingat: unde B alicui A non ineſt: hæc.n.uidebatur euadere concluſio cum negatiua neceſſaria erat: ſed fieri non poteſt ut ꝓpoſita res colligatur. oportet.n. A de B prædicari. ad id non demonſtratur, propterea, ꝙ negatiua particularis exiſtens in ꝓpoſita hac mixtione non reciprocatur. Licet autem in propoſita mixtione alicui non ineſſe non colligatur, ſed alicui contingere, fieri tñ rõcinatio propterea uĩ, quia particulare negatiuum contingens reciprocatur. Quòd autem hæc iugatio rõcinãdi ui carere uideatur, illud in cauſa eſt, ꝙ minor ĩ prima figura manet negatiua, non tñ niſi utraq; reciprocentur minor neceſſaria negatiua fit. Maior ſiquidem B C euadit, ſi utraſq; non reciprocet quicpiam. At enim, ſi ulis propoſitio altera ſit, altera particularis: id.n.ſignificat, cum inquit, {Si ulis alter ex terminis, alter particularis ad medium fuerit:} per terminos.n. ꝓpoſitiones expreſsit: quin etiam tertiam figurã indicauit, in qua duo termini de uno & medio prædicantur, Quemadmodum prima eſt, in qua ex tribus terminis duo prædicantur, nõ de eodem tñ: ſed ſicut, inquit, in prima figura, cum alter ulis ex terminis, alter particularis ad alterum fuerit. Qñ.n.nõ de eodem prædicantur, ſed neq; duo de ſe mutuo prædicantur, ſed alter alteri ſubiectus nõ de eo, qui prędicatur, uiciſsim prædicatur, ſed de altero, tunc ea primæ figuræ connexio eſt. Cũ uero huiuſmodi cõnexio antedicta in tertia figura eſt, ſimili modo, inquit, erunt ratiocinationes, ſicut etiam qñ utræq; ules erant. In illis.n.cum minor neceſſaria negatiua erat ulis, nihil conficiebatur. cum uero erat contingens negatiua, ad rõcinandũ idonea iugatio fiebat: necnon cum erat neceſſaria affirmatiua. ulem.n.affirmatiuam reciprocantes particularem faciebamus, atq; ita ad primam figuram iugationem reducebamus. Sic in his ſi particularem reciprocamus, eandẽ iugationem in prima figura & ex duabus ulibus faciemus. Ex aliis iugationibus in ea quæ maiore particulari negatiua contingente, & minore uli affirmatiua neceſſaria conſtat, per deductionem ad impoſſe reſtitutio fit. Quemadmodum cum etiam exiſtens ulis affirmatiua erat, maiore particulari negatiua contingente. Quod uero inquit, {Simili modo res ſe habebit,} id non ad demonſtrationes, ſed ad concluſionem referendum eſt, quæ ſimili modo contingens euadit, ſicut qñ utræq; erant ules. Poſſumus ẽt particulari negatiua contingente in affirmatiuam tranſmutata ac reciprocata, colligi contingens particulare affirmatiuum demonſtrare: ſed concluſio quoque reciprocanda eſt. Vnde per deductionem ad impoſsibile eiuſmodi cõnexio non prorſus probatur. Si autem utræq; ſint affirmatiuæ, contingendi alicui ineſſe non exiſtendi alicui concluſio erit, utralibet ſumpta ulis fuerit: niſi ꝙ ſi maior particularis ſumatur, & ipſam & concluſionem reciprocare oportebit: ita.n.fiet, ut propoſitæ rei concluſio euadat. Sed ſi etiam altera negatiua ſumpta ſit, uel neceſſaria affirmatiua, contingens particularis negatiua concluſio erit, oportet tñ ut neceſſaria affirmatiua, particularis etiam ipſa ſit. nã ſi ſit ulis, par-

ticularis

ticularis contingens negatiua in affirmatiuam erit tranſmutanda, ut ſic cõcluſio etiam affirmatiua euadat. At, ſi minor uľis affirmatiua neceſſaria ſumat, per deductionem ad impoľe concluſio contingens particularis negatiua fieri demonſtrari poreſt. ſi uero negatiua & uľis ſit, & neceſſaria, quæ eſt maior: tunc.n ad rõcinandum apta iugatio eſt, non contingendi non ineſſe, ſed non exiſtendi alicui concluſio efficietur. Simili.n. modo negatiua neceſſaria demõſtrabitur, ſicut qñ etiam uľes utræq; propoſitiones erant, facta demõſtratio eſt. Cum autem dixerit, in iugatione, quæ ex uľi negatiua neceſſaria. & particulari affirmatiua contingente cõſtat in tertia figura, non exiſtendi alicui futuram eſſe concluſionem, cur huiuſmodi fiant concluſiones in uniuerſum cauſam ſubiũgit, cum inquit, {Cum.n. per primam figuram perfici rõcinationes neceſſe ſit, efficitur, ut quẽadmodum in illis, ita in his quoq; neceſſariũ eueniat:} perinde ac ſi dicat, quales in illa figura in huiuſmodi iugationibus concluſio fit, ĩ hac quoq; fieri tales neceſſe eſt. Sed quęrere hic quiſpiam non ab re poſſet, cur in mixtionibus quoq;, quæ exiſtente & contingente conſtant in hac figura, non ſimili modo fieri dixerit, ſicut in prima demonſtrabatur. an qđ hic dicitur, uľr fit, ut ubiq; id ſequi oporteat. Sicut.n. in prima figura ſeſe habet concluſio, ita in cæteris ſeſe habeat, neceſſe eſt, quæ per reciprocationem ſimilem connexionem habere demonſtrantur. Si tñ priuatiua minor propoſitio uľis ſit, cum eſt contingens, reciprocata particulari affirmatiua neceſſaria rõcinandi uim abtinet iugatio cõtingendi alicui nõ ineſſe. ſed huius etiam concluſio reciprocanda eſt. contingens uero particularis negatiua cum eius ꝯtingentis eſt quod eſt ex definitione, reciprocationem admittit. Cum autem priuatiua uľis minor neceſſaria eſt, ad rõcinandum aptam iugationem non facit. atq; hoc per eoſdem terminos, qui paulo ante qñ utræq; quidem erant uľes, ſed neceſſaria negatiua minor, ſumebantur. cuius rei in cauſa illud eſt, ꝙ ꝯcluſio, reciprocata maiore q̃ eſt contingens particularis, affirmatiua, exiſtens particularis negatiua ex minori extremo euadit: particularis uero negatiua exiſtens minime reciprocatur. Termini erant, ꝙ quidem inſit, ſomnus, dormiens, equus, homo: ꝙ nõ inſit, ſomnus, uigilans equus, homo. ſomnus.n. tunc quidem oĩ equo contingere ſumebatur, nunc alicui ſumetur. Cæterum neq; qñ minor particularis neceſſaria negatiua eſt, iugationem rõcinandi uim habere iidem termini demonſtrabunt. Sumetur.n. uigilatio, equus dormiens, homo. uigilatio ſiquidem alicui homini cõtingit: equus dormiens neceſſario alicui homini non ineſt: & uigilatio neceſſario nulli dormienti ineſt. Et item uigilatio, equus uigilãs, homo. uigilatio.n. alicui homini ineſſe cõtingit, equus uigilãs neceſſario nulli homini ineſt, & uigilatio neceſſario omni equo uigilanti ineſt. De cæteris rõcinandi ui carẽtibus iugationibus, quæ ex utriſq; particularibus, uel indefinitis, uel affirmatiuis & negatiuis, & ſimiliformibus mentionem nõ fecit, eo qđ ex ijs, quæ dixit, notum id iam ſit. Perſpicuum item eſt & oẽs eſſe imperfectas, & per primam figuram oẽs perfici. hoc.n. erat, quod in ſecunda etiam figura dictum eſt, cum dixit, {Per antedictas figuras ꝑficiuntur} cum.n. per antedictam figurã dicere debuiſſet, plurali numero figuras dixit. Quòd autẽ & hæ quoq;, quæ in hac figura fiunt rõcinationes, imperfectæ ſint, & per primam perficiantur, manifeſtũ eſt. aliæ.n. per reciprocationem propoſitionum colligere demonſtratæ ſunt, una uero per deductionẽ ad impoľe: in qua minor uľis affirmatiua uel exiſtẽs uel neceſſaria, maior particularis negatiua contingens conſtituitur. Huius etiam demonſtrationis in ſola ea mixtione meminit, quæ ex contingente & exiſtente fit. nam in ea, quæ ex neceſſaria & contingente conſtat, contingentis ex definitione fieri cõcluſionem tñ dixit: demonſtrationem uero nõ appoſuit. item cum alterũ priuatiuum, alterum affirmatiuũ ſumptum fuerit. Quæ.n. nľi affirmatiua neceſſaria minore, & particulari negatiua contingente maiore in tertia figura fit iugatio, & per deductionem ad impoľe, & per reciprocationem ad rõcinandum apta eſſe demõſtratur. Nam ſi particularem contingentem negatiuam A C in affirmatiuam tranſmutemus & reciprocemus C, alicui A, contingere colligetur: & reciprocata concluſione propoſita res demonſtrabitur. At per deductionẽ ad impoſſibile particulare negatiuum contingens eſt, id quod demonſtratur. Vnde in huiuſmodi connexione neq; demonſtratione per reciprocationem utitur: propterea ꝙ non ſeruatur, ut poſita negatiua propoſitione negatiua concluſio efficiatur. Ita uero etiam ſi maior neceſſaria uľis affirmatiua, & minor contingens particularis negatiua in utriſque reciprocationibus ſit.

Caput. 23. Quòd omnia ratiocinationum genera tribus tantum figuris conficiantur.

AC ratiocinationes quidem, quæ in his figuris fiunt, et per ratiocinationes vniuerſaliter primæ figuræ perfici, & ad eas reduci ex antedictis conſtat.

De ratiocinationibus ait, quæ in ſecunda & tertia figura conficiuntur, commemorans nobis ea, q̃ ſuperius demonſtrata ſunt. Demonſtratum quippe eſt oẽs: quæ in his figuris fiunt, rõcinationes per primam figuram perfici, uel demonſtratiue reciprocatis propoſitionibus, uel ex ſuppoſitione deducendo ad id, quod fieri non poteſt. Quod uero adiũxit {Vľr,} id ſignificat, uel oẽs ad duas uľes, quæ in hac figura fiunt, reduci: nam hoc etiam declaratum fuit, qñ particulares in prima figura colligere demonſtrabantur, dum etiam ipſæ ad duas uľes primæ reducebantur, per deductionem ad impoľe ad duas, quæ in ſecunda figura ex uľibus ꝓpoſitionibus cõſtant, prius redactæ. ut ſi oẽs ad has reducuntur, per eas etiã ex quibus exiſtunt, perficiantur. Vel {Vľr,} dixit, pro {Abſolute} & {In uniuerſum.} quippe cum oẽs in uniuerſum & abſolute per rõcinationes primæ figuræ perficiantur: ut quod inquit, huiuſmodi ſit. per rõcinationes primæ figuræ, uľr perfici.

Abſolute autem omnem ratiocinationem ita ſeſe habere. nunc planum fiet, cum vnãquãque per has figuras confici demonſtratum fuerit.

Propoſitum eius hic eſt, ut nullam ratiocinationem eſſe demonſtret, quæ præter antedictas figuras conficiatur, ſed unãquãq; in aliqua ex his figuris cõſiſtere. atq; ita ſimul oẽs etiam ratiocinationes ad duas, quæ ex uľibus utriſq; propoſitionibus in prima

ma figura conſtant, reduci oſtendet. Quod autem inquit, {Abſolute antem omnem ratiocinationem ita ſeſe habere,} uel ita intelligit, ita ſeſe habere, ſicut expoſuit atque enumerauit, dum ſingulas in unaquaque figura ratiocinationes demonſtraret: quippe cum unaquæque ratiocinatio una aliqua ex iis futura ſit, quæ ſunt commemoratæ. Vel omnem ratiocinationem, quæ ſumitur. hoc autem demonſtrabitur, ſi nulla præter has figuras quas expoſuit, fieri oſtendetur. Si enim omnis quæ fit ratiocinatio in his figuris fit: quæ uero in his figuris fiunt, ſunt quas expoſuimus: omnis igitur ratiocinatio in his figuris quas expoſuimus, conficitur. Vel abſolute omnem ratiocinationem ita ſeſe habere inquit, ut ad uniuerſales primæ figuræ reducantur.

Neceſſe profectò eſt omnem demonſtrationem, omnemq; ratiocinationem vel ineſſe quicpiam, vel non ineſſe demonſtrare. atq; id vel vniuerſaliter, vel particulariter. item vel demonſtratiue, vel ex ſuppoſitione. eius vero, quod ex ſuppoſitione oſtenditur, pars eſt id, quod per impoſſibile probatur. Primum igitur de demonſtratiuis dicamus. his enim declaratio de iis quoque, quæ & per impoſſibile, & omnino ex ſuppoſitione fiunt, res patebit.

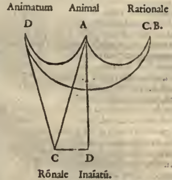
Cum omnem ratiocinationem aliquam ex antedictis, & in aliqua ex tribus figuris futuram eſſe demonſtrare uelit, prius eorum, quæ ratiocinandi modo demonſtrantur, diuiſionem facit: tum unumquodque ex his non poſſe alio modo per aliquam ex antedictis tribus figuris, & iugationibus demonſtrari oſtendit. ubi enim id conſtiterit, propoſita res demonſtrata iam erit. Sumitq; igitur omnem demonſtrationem & omnem ratiocinationem, communius nunc nomine demonſtrationis uſus, uel ineſſe aliquid alicui, uel non ineſſe demonſtrare: & utrunque horum uel uniuerſaliter uel particulariter: quippe cum uel omni ineſſe, uel nulli: hæc enim ſunt uniuerſalia: uel alicui uel non omni ineſſe, quæ ſunt particularia, unuſquiſq; demonſtret, qui ratiocinatur, Cum uero dixerit, hæc eſſe quæ ratiocinandi uia demonſtrantur, deinceps modos quoque demonſtrationum ſubiungit: cum inquit, {Item uel demonſtratiue, uel ex ſuppoſitione:} demonſtratiue eas demonſtrare inquiens, quæ prædicatiuæ, & ex nulla ſuppoſitione, ſed ex ſeſe planè propoſitam rem demonſtrant. non enim nomine hoc prædicatiuo de hoc modo demonſtrationis uti ſolent, ſed demonſtratiuo: prædicatiuum uero appellare affirmatiuum conſueuerunt. Ex ſuppoſitione autem eas uocat, quæ ſuppoſitionem quandam ſtatuunt in demonſtratione, & ſuppoſita propoſitione utuntur, uel una, uel pluribus. Oſtendet item quod ex ſuppoſitione ratiocinandi modo demonſtratur uel ineſſe alicui, uel non ineſſe demonſtrari, atque horum utrunque uel uniuerſale uel particulare. Inquit autem eius quod ex ſuppoſitione oſtenditur, partem eſſe & ſpeciem demonſtrationem quæ per impoſſibile efficitur, quid nam ſit ex ſuppoſitione, & cur ex ſuppoſitione appelletur, nobis ſignificans. Nam in deductione ad impoſſibile ubi oppoſitum eius quod uolumus demonſtrare, ſuppoſuimus, ad id ratiocinationem conſtruimus, atque id fieri non poſſe demonſtramus. ac primo quidem & principali ratione falſum eſſe id & impoſſibile colligimus, ſed ex accidenti id, quod uerum eſt & propoſitum in quæſtione, confirmamus. Sed de iis, quæ ex ſuppoſitione fiunt, poſtea diſſeret: ſequens enim ea eſt diſputatio: nunc uero prius eas ratiocinationes, quæ prædicatiuæ & demonſtratiuæ, ut ipſe inquit, probant, omnes fieri in antedictis figuris oſtendit. Ex his enim de ſuppoſitiuis quoque notam futuram eſſe diſſertationem inquit.

Si igitur A de B quòd inſit vel non inſit, ratiocinandum ſit, aliquid de aliquo ſumere neceſſe. Sed, ſi A de B ſumatur, quod à principio quæritur, ſumetur. Si vero A de C ſumatur, & C de nullo, neq; aliud de illo ſumatur, neq; de A alterum, nulla erit ratiocinatio. ex eo enim, quòd vnum de vno ſumptum eſt, neceſſario euenit nihil. Quare altera quoque propoſitio aſſumenda eſt.

Animal	Homo	Animal	Rationale
A———	———B	A———	———C

Ex vna tantum ꝓpõne nihil concludi poteſt.

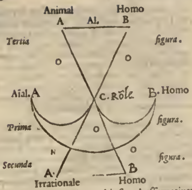
Si igitur A de alio ſumatur, vel aliud de A, vel de C alterum, nihil quidẽ vetat, quo minus ſit ratiocinatio: ad B tamen per ea, quæ ſumpta ſunt, non erit. Quin etiam, quando C alteri, & illud alteri, & id alteri inſit, & ipſi B non connectitur, neq; ita ad B, vlla erit ratiocinatio.

Ex his nihil concludit.

Omnino enim nullam vnquam futuram eſſe ratiocinationem alicuius de altero diximus, niſi aliquod medium ſumptum fuerit, quod ad vtrũq; aliquo modo prædicando ſeſe habeat. Ratiocinatio enim abſolute ex propoſitionibus conſtat. ſed ratiocinatio ad hoc, ex propoſitionibus ad hoc conſtituitur. Quæ vero eſt huius ad hoc ex propoſitionibus huius ad hoc ſit. fieri autem non poteſt, vt vel ad B propoſitionem ſumamus, ſi neq; prædicemus, neque abnegemus quicpiam: vel ipſius A ad B, ſi nihil quod commune ſit, ſumamus: ſed de vtroq; propriis quadã prædicemus, vel abnegemus, opus eſt. Quapropter aliquod medium vtriſq; ſumẽdum eſt, quod prędicationes copulet, ſi modo futura huius ad hoc ratiocinatio eſt. Si ergo aliquid ſumere ad vtrunq; neceſſe eſt, & id triplici modo ſumi poteſt: vel enim A de C, & C de B, vel C de vtriſque: vel vtraque de C prædicabimus: atque hæ dictę figuræ ſunt: neceſſe eſſe vt omnis ratiocinatio per aliquam ex his figuris fiat perſpicuum eſt. Nam, ſi etiam per plura ad B connectatur, eſt eadem ratio: quippe cum eadem figura in multis etiam futura ſit.

Animal

Exemplum concludendi in tribus figuris uſlē terminis variatis.

Si ꝓpoſitum, ſcilicet nobis ſit uel affirmatiuam ipſius A ad B, uel negatiuam concluſionem cōſtituere, aliquid ſumere neceſſe eſt, quod de aliquo prædicetur. nam ſi nihil ſumatur, ne demonſtrari quidem quicpiam poterit. Sed neq; ſi ſuppoſitiua rōcinatio conficiatur. Si item aliud quid de alio prædicari ſumatur, & ad A, uel B non coniungatur, nulla neq; de his conſtabit rōcinatio. Quin etiam ſi A de B prædicari ſumpſerimus. quod.n. uolumus demōſtrare, id ſumemus, id quod nihil aliud eſt, q̄ id, quod à principio quærimus, ſumere. id ſiquidem non quaſi rem, quæ in qōnem ueniat, ſed quaſi conceſſam, atq; ita ſeſe habentem ſumimus. Fit igitur, ut A de alio, uel aliud de ipſo A dicatur. Si tñ A de C prædicemus, & C de nullo, neq; aliud de C neq; de A quicpiam aliud dicatur: neq; ita rōcinationem prorſus ullam conficiemus. Reſtat, ſi neq; A de alio prædicetur. huiuſmodi.n. ſecundæ figuræ conſtitutio eſt & collocatio. nō.n. fit ratiocinatio, ſi unum aliquid ſumptum fuerit. hoc.n. ſignificat, cum inquit, {Ex eo.n. Quod unum de uno ſumptum eſt, neceſſario euenit nihil,} hoc eſt nihil rōcinandi modo euenit, ſi una tñ ſumpta ꝓpoſitio fuerit. quippe cum ratiocinatio, oratio ſit, in qua poſitis quibuſdam, non poſito aliquo & cætera. altera igitur ꝓpōne eſt opus, ut alicui ineſſe, uel non ineſſe quicpiam rōcinandi uia demonſtretur. Si igitur aſſumatur rurſus, A de aliquo alio, puta de D dici, negatiue in ſecūda figura ipſius C, ad D fiet rōcinatio. Si uerò aliud quid de A dicatur, uerbi gratia, D ipſius D ad C, in prima figura rōcinatio efficietur. Si autem de C, ſicut A, ita etiā aliud quicpiam rōcinandi uia prædicetur, uidelicet D in tertia figura ipſius A ad D ratiocinatio fiet. Vnde etiam dixit: nihil quidem uetat, quo minus ex iis, quæ ita ſumuntur, fiat ratiocinatio: non tñ uel A de B prædicari demonſtrabitur, quod propoſitū fuerat, uel aliud quicpiā ex antedictis. eo q̄ neq; à principio B, ſumptum in poſitis iugationibus fuerit, neq; aliquis terminus cum ipſo fuerit coniunctus. Sed neq; ſi recta ſerie ſumamus ſicut A de C, ita C de alio, & illud rurſus de alio. Nā ita quoq; ſi rōcinandi modo ſumantur ꝓpōnes, fiet quidem ut A, de eo quod ultimo loco ſumptum fuerit, prædicetur, non tñ de B, niſi id ſumptum ſit. Omnino.n. niſi ad B aliquis terminus connectatur, quēadmodum ad A, ipſius A ad B, nulla erit ratiocinatio. id quod ad demonſtrandum propoſitum fuerat. nulla ſiquidem alterius ad alterum fieri rōcinatio poteſt, niſi aliquis ipſorum medius terminus ſumatur, qui ad utraq; extrema quorum fieri demonſtratio proponitur, ita ſeſe habeat, ut utriſq; connectatur, dum uel de utriſq; ratiocinabili modo prædicatur, uel utriſq; ſubiicitur, uel de altero prædicatur, & alteri ſubiicitur. In uniuerſum.n. ratiocinatio ex propoſitionibus conſtat, quæ medium quēdam ac cōem terminum habent. Rōcinatio autem quæ ad rem præfinitam conſtituitur, ex propoſitionibus fit quæ ad eam rem connectuntur. Nam ſi ad eam ſumptæ propoſitiones quodam modo non connectantur, nihil uetabit quin ratiocinatio quidem efficiatur, non tñ ad eam rem quæ propoſita eſt. Si.n. propoſitum ſit, ut ad A, rōcinationē faciamus, oportet ut primum extremū terminum ſumamus in aliqua ex tribus figuris, qui ad aliquem medium & alterum extremum cōnectatur. alioqui ad ipſum fieri ratiocinatio non poteſt. Exēpli cauſa ſi propoſitum ſit aliquid de uoluptate ratiocinari: ſi ſumpſerimus, oēm uoluptatem ſecundum naturam eſſe, & oē quod eſt ſecundum naturam eſſe expetendum, quādam ratiocinationem ad ꝓpoſitam rem conſtituemus. Nihilominus etiam ad propoſitam rē erit, ſi ſumamus, omnis uoluptas eſt motio, oīs motio eſt imperfecta: quippe cum terminus qui prædicatur, præfinitus nobis non fuerit. Item ſi cuiuſdam ad aliquid facienda ratiocinatio eſt utriſq; præfinitis, ex ꝓpōnibus conſtituet, quæ ad hoc atq; illud connectātur. Si igitur propoſitum ſit, ut ipſius A ad B fiat concluſio, opus eſt, ut non ſolum ad A: ſed ad B quoq; coniungantur propoſitiones, quemadmodum ea ſeſe habent, quæ ſumpſimus. Fieri.n. nullo pacto poteſt, ut ꝓpō aliqua ad aliquid connectatur, ſi nihil ex his ita ſumatur, ut uel ſubiiciatur, uel prædicetur. Quin neq; ipſius A ad B, unquam concluſio efficietur, ſi nihil quod cōe ipſis ſit, ſumatur, quod ipſa inter ſe connectat: ſed de utroq; ipſorum priuatim nōnulla uel affirmentur, uel negent. Quapropter, ſi cuiuſpiam ad quodpiam ratiocinatio fieri eo tñ modo poteſt, ſi cōe aliquid, & medium ipſorum ſumatur: medium autem ad ea, quorum medium ſumitur, tribus modis ſeſe habet, ac reſpicit: uel.n. in medio planè ipſorum collocatur, ita ut alteri ſubiectus de altero prædicetur: uel de utriſq; ꝑdicatur, uel utriſq; ſubiicitur: ac nullū alium locum præter hos habere ad ea, quorū medium ſumitur, poteſt: huiuſmodi uero collocationes ipſius tres figuras conſtituunt: unāquāq; demonſtratiuam rōcinationem in aliqua ex tribus his figuris, quas antediximus, & in aliqua ex iugationibus quæ ad ratiocinandum aptæ in unaquaq; eſt, fieri manifeſtum eſt. Oīs igitur prædicatiua.i. demonſtratiua rōcinatio una ex his erit, quas diximus. Poſteaquā hoc dixit ac demonſtrauit Ariſtoteles, ſubiungit, {Nam ſi etiam per plura ad B connectatur, eſt eadem rō.} Nam ſi non per unum medium terminum A cum B connectatur, ſed ꝑ plura, ſimili modo fiet, ut pluriū quoq; mediorum ſumptio in aliqua ex tribus figuris efficiatur. Si.n. recta ſerie plura media ſumpta fuerint, ſicut A de C, & C de D, & D de E, & E de B dicatur: ipſius A ad B in prima figura ratiocinatio cōſtituetur. Si uero C de A negatiue, & de D affirmatiue dicatur: in ſecunda figura, A de nullo D dici colligetur. At, ſi ad A D, ꝓpōnem uniuerſalem negatiuam, D omni B ineſſe

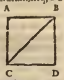
ineſſe aſſumpſerimus: A nulli B ineſſe per media C, & D in ſecunda figura colligetur. Si uero C de omni D, & rurſus B de omni D, dici ſumat: ſit ut B, de aliquo C, in tertia figura dicatur. Si autem ad B C, propoſitionem particularem affirmatiuam A, omni C ineſſe aſſumamus: A alicui B, ineſſe colligetur. At ſi A, & B, de omni D, & rurſus D de omni C dicat: A de aliquo B dici per plura media, ſunt enim D & C, in tertia figura colligetur.

Ac demonſtratiuas quidem per antedictas figuras confici perſpicuum eſt. eas vero quoq;, quæ ad impoſſibile deducunt, ita fieri, ex his patebit: omnes enim, quæ per impoſſibile concludunt, & quod falſum eſt, ratiocinantur, et quod à principio propoſitum fuerat, ex ſuppoſitione demonſtrãt: quando videlicet contradictione poſita aliquid, quod fieri non poßit, euenerit.

Hic ratiocinationes quoq;, quæ ex ſuppoſitione conſtituuntur, per aliquam ex his figuris fieri demõſtrat: atq; ex ipſis eas producit, quæ per impoſſe conficiuntur. quo pactoq; hæ & ex ſuppoſitione ſint & in aliqua ex tribus figuris colligant, declarat. Nam ex ſuppoſitione ſunt, propterea q id ſupponunt, cuius oppoſitum uolunt demonſtrare: atq; ex eo & altera aliqua uera propoſitione quicpiam quod impoſſe ſit, demonſtratiue rõcinantes, per id ſuppoſitionem, utpote impoſsibilis cõcluſionis cauſam deſtruunt, & eius oppoſitum ſtatuunt, atq; id quidem minime ratiocinando. Oẽs autem demonſtratiuæ ratiocinationes per aliquam ex tribus figuris fieri demonſtratæ ſunt. quare illa etiam fiet, quæ in deductione ad impoſſe conſtituitur, cum prædicatiua ſit ac demonſtratiua. Nam quæ per impoſsibile demõſtrat, falſum demonſtratiue, ſicut dixi, ratiocinatur: id autem, quod uult demonſtrare, & quod à principio fuerat propoſitum, quod oppoſitum eſt ei, qđ demonſtratiua ratiocinatione fuit collectum, ex ſublatione eius ſtatuit. Si.n. quis demonſtrare nullum hoĩem eſſe uolucrem uelit, is per deductionem ad id quod fieri nõ poteſt, oppoſito eius quod uult demonſtrare ſuppoſito, quod eſt aliquem hominem eſſe uolucrem, ac uera altera & cõceſſa propoſitione aſſumpta, quæ eſt, omne uolucre habet alas, prædicatiua rõcinatione oẽm hominem in prima figura habere alas colligit. Atq; hęc eſt, quę p deductionem ad impoſſe fit ratiocinatio. quod autem propoſitum à principio fuerat, hoc eſt nullum hoĩem eſſe uolucrem, non per ratiocinationem demõſtratur, ſed ex eo, q ſuppoſita propoſitio, quæ oppoſita ei erat, quæ ad demõſtrandum proponebatur, impoſſibilis cõcluſionis cauſa fuerit. atq; ita fit, ut quia alterum tñ contradictionis mẽbrum uerum eſſe neceſſe eſt, illa ſublata hæc ſtatuatur. Si itẽ motionem per uacuum nullam eſſe demonſtrare quiſpiam uelit, eſſe motionẽ per uacuum per impoſſe ſupponit: atq; ita, cum ex ſuppoſitione impoſsibile quicpiam ratiocinando demonſtrarit, ea ſublata propoſitam rem ſtatuit. Nam ſi per uacuum motio fieret, tã grauia q̃ leuia æquali celeritate motum iri prædicatiua ratiocinatione in hunc modum oſtendit: in quo nihil eſt, qđ ab iis quæ p ipſum mouẽtur, diuidatur, in eo oĩa quæ mouentur, æquali celeritate moueri neceſſe eſt. At in uacuo quod ab iis quæ per ipſum mouentur, diuidatur eſt nihil. in uacuo igitur q mouentur, oĩa celeritate ęquali moueri neceſſe eſt. hoc autem fieri nullo pacto poteſt: ut motio igit per uacuum efficiatur, eſſe non poteſt. per uacuum ergo motio non fit. In hac quoq; ratione prædicatiua ratiocinatione impoſsibile demonſtratum eſt: non eſſe autem motionem per uacuum, eius quod ſuppoſitum eſt, ſublatione ſtatuitur.

Verbi cauſa dimetientem non eſſe commetientem propterea quòd ſi commetiens eſſe ſtatuatur, imparia æqualia paribus efficiantur. atq; imparia æqualia partibus effici ratiocinantur: dimetientem vero non eſſe commetientem ex ſuppoſitione demonſtrant, propterea quod falſum ex contradictione euenit. Hoc enim erat per impoſſibile ratiocinari, aliquid impoſſibile demonſtrare ex eo quod à principio ſupponebatur. Quapropter quoniam falſi ratiocinatio demonſtratiua fit in iis. quæ ad impoſſibile deducuntur: quod vero à principio propoſitum fuerat, ex ſuppoſitione demonſtratur: ad demonſtratiuas concludi in his figuris ſuperius diximus: ratiocinationes quoq; per impoſſibile in his figuris futuras eſſe perſpicuum eſt.

Exemplo utitur demõſtrationis, quæ per impoſſibile fit, in diametro: ac quo pacto quod uult comprobare, qui demõſtrationem huiuſmodi uſurpat, demonſtret, declarat. Non.n. dimetientem nõ eſſe commetientem. i. diametrum cum latere habere ꝯuenientiam, quod uolebat demonſtrare, rõcinatur, qui deductione hac utitur: ſed oppoſito conceſſo, quod eſt, commetientem lateri ipſam eſſe, demonſtratiua ratiocinatione poſtea ſi id ſit, imparia paribus æqualia eſſe colligit. Quod quia impoſsibile eſt, ſuppoſitio quidem, ex qua id conſequebatur, tollit: atq; ex eius ſublatione fit, ut qm̃ de omni re alterã contradictionis partem eſſe ueram neceſſe eſt, oppoſitum, id eſt, commetientem eam lateri minime eſſe, cõfirmetur: id quod à principio fuerat propoſitum. Rõcinatio autẽ, qua, ſi diameter lateri ſit cõueniens, imparia paribus, fieri æqualia cõficitur, huiuſmodi eſt. Statuatur ſpatium quadratum, ſitq́; B C diameter. Si igitur B C diameter cũ latere A B, cõueniens ſit, rationem ad ipſum quãdam habebit, quã numerus ad numerũ. Hoc ſiquidem ab Euclide in decimo elementorũ libro demonſtratum eſt, cõmetientes uidelicet magnitudines eã habere inter ſe rõnem, quam numerus ad numerum. atq; id quintũ. 10. lib. theorema eſt. Sicut igitur B C, diameter ad A B, latus ſeſe habet, ita octo numerus ſeſe habet ad ſex. ſumanturq́; minimi numeri ex iis, qui eandem, quã hi inter ſe rõnem habeant: qui ſunt quatuor & tria. minimi.n. numeri ex iis, qui eãdem rõnem habent, primi inter ſe ſunt. id quod etiam in ſeptimo elementorum libro Euclidis demonſtrat. primi autem ſunt ij, quos ſola unitas metitur. Tum ex duobus his minimis uterque multiplicetur, ſitq́; ille, qui in ſe multiplicatus ex quatuor euadit, ſexdecim, qui ex tribus reſultat nouem. erunt igit quadrati ſexdecim & nouem, & primi etiam ipſi inter ſe. Hoc.n. quoq; in ſeptimo elementorum demonſtratũ eſt: ſi duo numeri primi inter ſe ſint, & uterq; ex ipſis in ſe multiplicatus aliquem reddiderit, eos, qui reſultarint, primos etiam ipſos inter ſe futuros eſſe. Qm̃ igitur ſicut B C, diameter ſeſe habet ad la-

Quæ diameter nõ commenſuretur lateri oſtenditur.

tus A B, ſic octo ad ſex: & ſicut octo ad ſex, ita quatuor ad tria ſeſe habent: & ſicut B C, diameter ad A B latus, ſic quatuor ad tria: ergo etiam ſicut quadratum, quod à B C diametro exiſtit, ad id ſeſe habet, quod ab A B, latere fit: ita ſeſe habebit numerus, qui à quatuor, ad illũ qui à tribus reſultauit. At quadratum, quod à diametro fit, duplum ei eſt, quod à latere conſtituitur. duplus igitur etiam numerus ſexdecim ad nouem erit: igitur ſexdecim par erit: Nam oīs numerus, qui alicui eſt duplus, par eſt, in æqualiaq; diuiditur. Quinetiã & qui dimidius ei eſt, erit par: propterea ꝙ quadratorum numerorum, qui in æqualia diuiduntur, dimidij quoq; pares ſunt. Fiet igitur, ut nouem quoq;, qui dimidius ſexdecim eſt, qui eſt quadratus, par ſit, cum ſit etiam impar. erãt .n. primi quoq; ipſi inter ſe ſexdecim & nouem. at eos qui primi inter ſe ſunt, pares ut ſint fieri nullo pacto poteſt: quippe cũ pares non ſola unitate menſurẽtur: id quod primorum proprium eſt. uel uterq; igitur, uel alter tm̃ impar ſit, neceſſe eſt. Ex ſuppoſitione autem utroſq; eſſe pares demonſtratum eſt. Conficitur igitur, ut ſi diameter lateri eſſe conueniẽs ſtatuat, imparia paribus æqualia ſint: quod fieri nullo pacto poteſt. In hac itaq; demõſtratione facta rõcinatio eſt, ꝙ imparia paribus ſint æqualia: quod ſalſum eſt. Eſſe uero in conuenientem lateri diametrum ex ſuppoſitione declaratur. Nam quia ex oppoſito, quod ſupponebatur impoſ̃e quicpiam conſequi rõcinando demonſtratum eſt, ſuppoſitionis ſublatione, id quod propoſitũ fuerat, fuit, conſtitutum, eo ꝙ alterum ex ipſis uerum eſſe neceſſe ſit. Hoc .n. eſt quod inquit, {Ex contradictione euenit.} Quòd ſi ĩ deductione etiam ad impoſ̃e ea quæ fit ratiocinatio demonſtratiua eſt, hoc eſt prædicatiua, & in aliqua ex tribus figuris conficitur: ratiocinationes quoq; quę per impoſsibile conſtituuntur, quæ earum pars eſt, quæ ex ſuppoſitione fiunt, in tribus his figuris conſtant.

Simili modo quoq; reliquas omnes, quæ ex ſuppoſitione fiunt. In omnibus .n. ad id ratiocinatio fit, quod trãſumitur. quod vero à principio proponebatur, ex conceſsione, vel aliqua alia ſuppoſitione concluditur. At, ſi hoc verum eſt, omnem demonſtrationem, & omnem ratiocinationem in antedictis tribus figuris fieri neceſſe eſt. Qua re demõſtrata oĩm rõcinationem per primam figuram perfici, & in ratiocinationes vniuerſales primæ figuræ reduci manifeſtum eſt.

Vbi oſtẽdit, quo pacto rõcinationes per impoſſibile, q̃ ex ſuppoſitione ſunt, ſub antedictas tres figuras reducantur, ſimili modo cæteras quoq; oẽs, q̃ ex ſuppoſitione conſtituuntur, fieri inquit. Quemadmodum .n. in deductionibus ad impoſ̃e, rõcinatio ad id cõſtituebatur, quod poſitum fuerat: quod cum loco eius ſumpſiſſemus, quod uolebamus demonſtrare oppoſitum eius ſupponebamus, atq; ex ipſo, aliquoq; ex poſitis rõcinationem faciebamus: ſic in aliis quoq;, quæ ex ſuppoſitione conſtituũtur, fieri aſſerit. Ratiocinatio enim, quæ eſt demõſtratiua, ad id fit, quod ex tranſmutatione ſumiť. ex tranſmutatione illud ſumi ait, cuius demonſtratio fit, ac ratiocinatio: quod quidem aliqñ oppoſitum propoſitę rei eſt, ut in demonſtratione ad impoſ̃e: interdũ quod ex conceſsione ſumptum eſt: qñq; id, quod recentiores aſſumptum appellant. Ac rõcinatio quidem huius fit. quod uero propoſitum in demonſtratione à principio fuerat, uel ex conceſsione aliqua, uel ex alia quadam ſuppoſitione conficitur: quippe cum conceſsio quoq; ſuppoſitio ſit. Verbi cauſa, ſi quæratur, an oppoſita ſimul eſſe poſsint, nec ne? ſi conſtet inter nos, & mutuo nobis cõcedamus, ſicut in uno ex oppoſitis, ita in oĩbus quoq; rem ſeſe habere: tum contrariis in medium productis, rõcinando ea ſimul eſſe non poſſe demonſtremus in hunc modum: contraria mutuo ſeſe corrumpunt, ac perdunt: quæ mutuo ſeſe corrũpunt, ſimul eſſe nõ poſſunt: contraria igitur ſimul eſſe non poſſunt. Hæc ſanè ad id facta rõcinatio eſt prædicatiua & demonſtratiua, quod loco illius ſumptũ fuerat, quod à principio ad demonſtrandum fuerat propoſitum. nam illud erat poſitũ, an oppoſita eſſe ſimul poſſent: poſtea ſumpta contraria loco eius fuerunt: ac de iis facta demonſtratio ac rõcinatio eſt. qua re demõſtratiue collecta, quod à principio propoſitum fuerat, ex conceſsione ſtatuitur: propterea ꝙ conuenit inter nos & conceſsimus, quemadmodum in uno ex oppoſitis fuerit demonſtratum, ita in oĩbus rem ſeſe eſſe habituram, cuiuſmodi conceſsione in deductione ad impoſ̃e opus non erat, ſed ſola oppoſiti ſuppoſitio requirebatur. nam ꝙ propoſita res eo ratiocinatione collecto ꝙ impoſsibile eſt, demonſtretur, contradictionis natura in cauſa eſt. Poſſemus ẽt ita intelligere id, quod inquit, {Ex aliqua alia ſuppoſitione.} ut ad rõcinationes eas referat, quas recentiores dicere rõcinationes ſolas ſuppoſitiuas uolunt. eæ autem ſunt, quæ per modale .i. τροπικὸν ut appellant, & aſſumptionem fiunt, cum modale uel coniunctum uel disiunctum, uel connexum fuerit. quas ſanè ratiocinationes ueteres ex ſuppoſitiua, & demonſtratiua, hoc eſt prædicatiua propoſitione mixtas uocant. Nam ſi ſuppoſitum cõtinuum & coniunctum hoc ſit, ſi ſcientia eſt uirtus, uirtus doctrina cõparari poteſt, deinde uirtutem eſſe ſciam demonſtretur: uirtutem quoq; doctrina poſſe comparari erit demonſtratum. Ita .n. aſſumptum erit, ꝙ ita ſe habeat, ſi eam eſſe ſciam demõſtratum fuerit. Ratiocinatio igitur ad hoc atq; huius erit prædicatiua: ut ſi ita colligamus, oĩs habitus qui à uero in falſum immutabilis eſt, eſt ſcientia. uirtus eſt habitus immutabilis à uero in falſum. uirtus igitur ſcientia eſt. Nullo .n. alio modo rõcinãdo uirtus eſſe ſcia ſtatueretur, niſi prædicatiua rõcinatione id fiat. cũ itaq; hoc rõcinatione fuerit ꝓbatum, quod à principio eſt propoſitum, ex ſuppoſitione cõfirmatur. quippe cum ſuppoſitum in continuato illo fuerit, comparari diſcendo uirtutem poſſe, ſi ſcientia ſit. Nam, ſi aſſumptum demonſtratione non indigeat, ſed apertum ac notum ſit, non ſecus ac cõiunctum, oratio eiuſmodi minime erit rõcinatio. quippe cũ nullum prorſus rõcinationes uſum oratio huiuſmodi exhibere poſsit. oportet .n. ut ratiocinatio id demonſtret, quod abſq; rõcinatione notum non eſt. Coniũctum igitur, tanq̃ notum in ſuppoſitiuis, quæ modalia appellant, ſumitur, ac ſtatuitur: aſſumptum uero ambiguum eſt, demõſtrationeq; indiget. Huius itaq; ratiocinatio, ꝙ ſic ſe habeat, prædicatiua erit, ac demonſtratiua. Quare in ſuppoſitiuis quoq; rõcinationibus, quæ modali cõiuncto conſtant, qđ confirmatur, demõſtrationemq; requirit, prædica-

tiua

tiua rõcinatione demonſtratur: quod uero à principio propoſitum fuerat, nõ ratiocinatione, ſed ſuppoſitione comprobatur, quæ eſt coniuncti. quippe cum fieri nullo modo poſsit, ut quod perſpicuũ nõ eſt, id uel aliquid eſſe, uel eiuſmodi eſſe, nel omnino quodcunq; aliud proprie confirmetur ac ſtatuatur, niſi prædicatiua rõcinatione id fiat. Quin etiã ſi continuum ipſum ac coniunctum rõcinatiua demonſtratione indigeat, prædicatiua rõcinatione demonſtrabitur. Nam ſi quæratur, quid in cauſa ſit, ut ſi uirtus eſt ſcientia, cõparari diſcendo queat: ſumpta uñi propoſitione, quæ dicat, oĩs ſcientia diſcendo comparari poteſt, & ſubiuncta altera, quæ uirtutẽ ſcientiam eſſe ait, p̃dicatiua rõcinatio conſtituitur. Differre autem ex ueterum ſententia μεταλαμβανόμενον & προσλαμβανόμενον .i. tranſumptũ & aſſumptum uĩ. Vbi.n. in iis quæ ſumpta ſunt, ineſt quod ſumitũ, ſed non ita, neq; eiuſmodi, ut ſumitur, in iis tranſumptũ eſt, quod ſumitur. non.n. extrinſecus adiũgitur, ſed alio modo poſitum in aliud tranſmutatur. In coniuncto.n. eo, cum dicimus, ſi dies eſt, lux eſt, {Dies eſt,} quod aſſumptum recentiores uocant, ineſt q̃dem non tñ eiuſmodi, cuiuſmodi ſumitur: quippe cum in coniuncto in ſuppoſitione & conſequutione ſtatuatur, tanq̃ uero iam: exiſtat, ſumatur. nã horum atq; huiuſmodi fieri tranſumptionem dicunt. Quod ſtatuitur.n. non ita ut ſtatuitur, ſumptũ, tranſumptum fit. poſitum ſiquidem in habitudine ac ꝯſequutione & ſuppoſitione, tranſumitur in exiſtentiam, ac tranſmutatur. Atq; hoc tranſumptum uocant. aſſumptum uero dicunt, cum iis, quæ poſita ſunt, extrinſecus aliquid adiungitur, quod poteſtate in ipſis, non tñ actu contineatur. Quemadmodum in rõcinationibus fit, quæ per aſſumptionem conſtituuntur. Cum.n. dicimus, de quo B dr̃, de eo etiam A: ſed B de C dr̃ extrinſecus. {Sed B de C dr̃,} aſſumptum fuit: quippe cum B de C dici, in ea ꝓpoſitione, quæ de quo B, dicitur de eo etiam A dici aſſerit, actu minime continebatur. Verũtamen aſſumptione quoq; loco tranſumptionis uti conſueuerunt. In diuiſo quoq;, i. hoc uel hoc eadem ratio eſt: quod etiam ipſum ex modali, & aſſumptione appellant. Quicquid ex ipſis ſumitur, quod demõſtratione indigeat, id prędicatiua rõcinatione demonſtrari debet. Quemadmodũ ſi ſumãmus, anima uel corporea eſt uel incorporea, deinde non eſſe corporeã eam confirmemus: ita.n. aſſumemus, ſed corporea non eſt, incorporea igitur: neceſſe eſt ut ipſum hoc quoq; prædicatiua rõcinatione demonſtretur: hoc pacto, omne corpus uel elementũ eſt, nel ex elementis conſtat, anima ueq; elementum eſt, neq; ex elementis conſtat, aĩa igitur corpus nou eſt. Quinetiã iu eo idem fit quod negatiua cõnexione conſtituitur. nam hic quoq; alius ex antedictis modis eſt. eadẽ ſiquidem rõ eſt, atq; illa q̃ ex coniuncto incipiẽte à negatiuo, & in negatiuum deſinente conficiebat. Cuiuſmodi eſt: ſi eſt A non eſt B. Nam in his, ſi illud, quod tranſumitur, demonſtratione indigeat, prædicatiua ratiocinatioue demonſtrabitur, ut nõ etiam iucunde uiuere finis eſt. quod.n. tranſumptum eſt, i. uirtus per ſeipſam expetenda eſt: rõcinatione prædicatiua demonſtratur. ut, ex quo habitu id, quod ipſo eſt præditum, & optime ſe habet, & pulcherrime ꝓprium opus abſoluit, is per ſe ipſum eſt expetendus: at ex uirtute, qui eſt habitus, id quod ipſa eſt præditum, & optime ſe habet, & pulcherrime proprium opus abſoluit: uirtus igitur per ſeipſam expetenda eſt. Si tñ idem ſumptum ſuppoſuerimus, hoc pacto: ſi uoluptas finis nõ eſt, uirtus per ſeipſam expetenda eſt: conſequutio etiam demõſtratione huiuſmodi demõſtrari poſſet. Oẽ quod ut effectiuum alicuius expetendum eſt, expetendum per ſeipſum non eſt. Sed uirtus, ſi uoluptas eſt finis, expetenda eſt, eo ꝙ effectrix uoluptatis eſt. uirtus igitur, ſi eſt uoluptas finis, per ſeipſam expetenda minime eſt. Inquit autem etiam ipſe ratiocinationem ad id fieri quod tranſumitur. Fieri tñ poteſt, ut conſequutionis etiam, uel repugnantiæ rõcinatio conſtituatur. ꝓpterea ꝙ demonſtratio quę de illis fit, ad ſtatuendum ſuppoſitionem utilis eſt: rõcinatio autẽ ex ſuppõne ſuppoſitę cuiuſdã rei fit. Quare in rõcinationibus quæ ex ſuppoſitione conſtant, nulla ſuppoſitionis demonſtratio conficitur. Nam quæ modalia appellant, in oĩbus quæ ex ſuppoſitione & conceſſione fiunt, ut perſpicua ſumi plerũq; conſueuerũt, ea demonſtratione indigent, quæ tranſumuntur, & aſſumuntur: ſi modo utiles futuræ huiuſmõi rõnes ſint, Nam ubi quod tranſumptum eſt, demonſtrationem non requirit, ea quæ fit, quippe cum omnia perſpicua ac clara ſint, ne ratiocinatio quidem ulla eſt. ubi uero demonſtratione eſt opus, ſi qđ demonſtratum non fuerit, ſumatur, neq; ita quicpiam demonſtratur, neq; ullius rei ratiocinatio fit: ſi demõſtrandum prius id eſt, rõcinatione prędicatiua opus eſt. nulla.n. prorſus ad confirmandum quicpiã ſuppoſitionis utilitas eſt, niſi aliquid quod poſitum ſit, tranſmutemus, atq; id prædicatiua rõcinatione cõprobemus: quo ubi confirmatum fuerit, illud quoq; ſimul confirmetur, quod conſequitur. Inutile ſiquidem ad demonſtrandũ, ſtatuendumq́; ꝙ aliquid ſit, eſt genus id rõcinationum, quod ex oĩbus ſuppoſitiuum prorſus eſt: quippe cum neq; ineſſe alicui, neque non ineſſe, neq; in uñi, neq; in particulari quicpiam demõſtret. id quod proprium eſſe rõcinationis iam dixit. Quocirca deductio, quæ ex tribus fit, licet recte facta ſit, dici tñ ad rõcinandum apta abſolute non poteſt. Suppoſitiuis igitur quoq; rationibus utilitas, ad rõcinandumq́; aptitudo ex prædicatiuis rõcinationibus comparat. Vnde ille etiam abſolute, ſuppoſitiuæ uero non abſolute rõcinationes ſunt, ſed ratiocinationes ex ſuppoſitione. Prædicatiuæ.n. ad propoſitam rem demonſtrandam cum nulla indigeant ſuppoſitione, ſibiq́; ipſe ſufficiant, abſolute ac ſimpľr rõcinationes ſunt. at ſuppoſitiuę abſq; prædicatiuis nihil demõſtrant. Quam ob rem ſi oẽs ex ſuppõne rõcinationes per prædicatiuas conficiuntur, prædicatiuæ autẽ oẽs in tribus figuris conſtituuntur, fit, ut oẽs rõcinationes ad tres figuras reducãtur. At ſi id eſt, & oẽs quæ in his fiunt, ad duas primas primæ figuræ reſtitui demonſtratum fuit, demonſtratum etiam procudubio erit, in illas duas ratiocinationes oẽs referri. Porrò inter ſuppoſitiuas illę etiam cõnumerari poſſunt quæ à maiori, & ſimili, & minori ducunt. quippe cum in ipſis quoque aliud quid ſit quod ſupponatur, & aliud quod tranſumatur, ad quod uidelicet prædicatiuæ ratiocinationis uſus requiritur. Oẽs enim, in quibus aliquid tranſumitur, ex ſuppoſitione ſunt. in his uero

tranſumptio fit:hoc pacto,ſi quod magis bonũ, aliquo eſt, id effectiuũ felicitatis nõ eſt, neq; illud erit quod minus bonum eſt. at ſanitas, quæ magis bonũ eſt diuitiis, nõ eſt felicitatis effectiua: hoc ſiquidem tranſumitur,& demõſtratione prædicatiua indiget. Simili modo quoq;,cum dicimus,ſi minus bonũ expetẽdum per ſe eſt,illud etiam erit, quod magis eſt bonum: diuitiæ autem cum minus bonum ſint q̃ ſanitas, expetendæ per ſe ſunt. id quod etiam ipſum tranſumptum prædicatiuam demonſtrationem requirit. Eiuſdem modi quoq; ratiocinatio eſt, quæ à ſimili fit. Ariſt.autem ratiocinationes quæ à maiori & minori & ſimili conſtituuntur,priuatim ex qualitate appellat:eas uero ex tranſumptione ꝓprie uocat,quæ ex aſſumptione fiunt, cuiuſmodi ſunt mixtæ. Sicut procedente diſputatione perſpiciemus.

Caput.14. In omni ratiocinatione terminum aliquem prædicatiuum neceſſarium eſſe,qui vniuerſale ſignificet, ſ. propoſitionem affirmatiuam.

ADde quòd in omnibus et prædicatiuum aliquẽ ex terminis eſſe,et vniuerſale et ineſſe neceſſe eſt.abſq; .n. vniuerſali vel non erit,vel non ad propoſitã rem erit rõcinatio, vel quod à principio propoſitum fuerat, poſtulabit. Statuamus .n. muſicã voluptatem eſſe honeſtã. ſi igitur voluptatem eſſe honeſtam cenſeat quiſpiam, neq; omnẽ adiungat,ratiocinatio non erit. ſi vero aliquam voluptatem eſſe huiuſmodi dicat, ſi ea quidem alia ſit,nihil ad rẽ: ſi hæc ipſa ſit ,quod à principio propoſitum fuerat, ſumit.

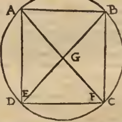
Fieri nõ poſſe, inquit, ut ex duabus negatiuis ꝓpoſitionibus fiat ratiocinatio,nobis ea, quæ demõſtrata iam ſunt, in memoriam reuocans. Ait.n.prædicatiuum aliquem ex terminis eſſe oportere:ideſt, affirmatiuam ſaltem alteram ex ꝓpoſitionibus debere eſſe, ſi futura rõcinatio ſit. Id autem ita ſe habere in oĩbus figuris demonſtrauit,cum iugationes eas, quæ ex duabus negatiuis conſtant,ad rõcinandum eſſe ineptas oſtenderit. Nam in quibus rõcinatio huiuſmodi fieri poſſe uidebatur,ut in contingẽtibus,primum non abſolute negationes eſſe contingentes docuit:deinde etiam tranſumptis uel utriſq; uel altera, atq; in affirmatiuam tranſmutata rõcinationem conſtitui,alioqui non poſſe. Vľe item ineſſe oportere inquit, hoc eſt uľem propoſitionem ſumi debere, ſi ratiocinatio futura eſt. Ex duabus quidẽ particularibus propoſitionibus nullam fieri ad rõcinandum aptam iugationem in ulla figura, neq; ex indefinitis ſuperius demonſtrauit. nũc ubi dixit, nõ futuram rõcinationem eſſe, ſubiungit,uel nõ ad ꝓpoſitam rem: quaſi aliquid, etiam, ſi nulla uľis ꝓpõ ſumatur, rõcinandi modo colligi poſsit, non tñ ꝓpoſitæ rei ea collectio futura ſit. Hoc autem inquit, non ꝙ ex duabus particularibus,ſed ꝙ ex non uľi fieri ratiocinatio queat. Nam nõ uľe & particulare ſignificat, & id quod non ad propoſitam rem uľe eſt: quod cum uľe alioqui ſit,fieri poteſt,ut propoſitam rem minime complectatur, neq; uľe ad eam ſit. Qñ igitur uľe ita ſumitur,ut ad propoſitam rem uľe nõ ſit, neq; eam cõprehẽdat, ſed cũ ſit uľe alias,de particulari aliquo ſumitur eius,quod in qõne prædicatur:fieri quidem rõcinatio ex eo poteſt, ubi uidelicet particularis aliqua,quæ ſub ipſa ſit,ſumpta propoſitio fuerit,propoſita tñ res minime demonſtratur. ſicut exemplo,quod appoſuit,planum facit. ſtatuatur, enim, ut muſicam uoluptatẽ honeſtam eſſe demonſtrare uelit quiſpiam:is,ſi uoluptatem honeſtam eſſe indefinite ſumpſerit, dum rem propoſitã probare ſtudet,hoc eſt oẽm muſicam uoluptatem, honeſtam eſſe,& {Omnem,} non adiunxerit, ut ꝓpoſitio huiuſmodi euadat,oĩs uoluptas eſt honeſta: deinde cum aſſumpſerit, {Muſica autẽ uoluptas eſt uoluptas,} muſicam uoluptatem eſſe honeſtam collegerit,rõcinationem non efficiet: propterea ꝙ indefinitum quaſi eandẽ uim,qua particulare habeat, ſumptum ſit:& non ut uľe,quod eſt,oĩs uoluptas eſt honeſta. Ita.n.ſumpta propoſitio muſicam etiã uoluptatem comprehẽdiſſet. ſed eo pacto ſumptæ duę particulares ſunt. At,ſi aliquam uoluptatis ſpeciem pręfiniens,eam uľr ſumat,propoſitam rem minime ratiocinabitur:quippe cum nihil quod à muſica uoluptate ex aduerſo diſtinguitur,muſicam ipſam cõplectatur. Iccirco, ſi aliquam aliam ſpeciẽ uoluptatis ſumpſerit, quãdam quidem ratiocinationem & concluſionem,non tñ propoſitæ rei efficiet. Sumatur.n.omnis,quæ ex contẽplando euenit, uoluptas honeſta eſt. cui propoſitioni,ſi alteram aſſumpſerimus, quæ dicat:at q̃ ex geometria euenit uoluptas, cõtemplatiua eſt:uoluptatem quidem:quæ ex geometria euenit,honeſtam eſſe,colligetur,ſed propoſitæ rei non erit rõcinatio. Si quis uero ipſam hanc propoſitionem ſumat, oẽm muſicam uoluptatem eſſe honeſtam afferens, quod in principio propoſitum fuerat,poſtulabit. Oportet igitur.ut quicpiam ſumatur,quod ad muſicam uoluptatem uľe ſit. Idẽ efficietur,ſi propoſitum ad demonſtrandum fuerit, oẽ pulchrum bonum precioſum eſſe,nam ſi bonum precioſum indefinite quiſpiam ſumat,neq; oẽ adiũgat,rõcinationem is nullam faciet: eo ꝙ indefinitũ, ut particulare ſumet. Quinetiam neq; ſi uľe aliquid ex iis ſumpſerit quæ ſub bono conſtituta ex aduerſo à pulchro diſtinguuntur, propoſita res ratiocinatione colligetur: nihil tñ uetabit, quin colligi aliqd aliud poſsit. Quemadmodum ſi oẽ diuinum bonum precioſum eſſe ſumamus, tũ aſſumpſerimus, ſol autem diuinum bonum eſt, ſol igitur precioſum eſt. Tantummodo autem rõcinatione demõſtrabimus, pulchrum bonum precioſum eſſe ſi aliquid ex huiuſmodi bono quod uľe ſit, precioſum eſſe ſumpſerimus. ſi.n.oẽ bonum eſſe precioſum ſumamus, & aſſumamus pulchrũ bonum eſſe, propoſitam rem ita ratiocinando demonſtrabimus. At ſi omne pulchrum bonũ eſſe precioſum quiſpiam ſumat, quod in principio propoſuerat, poſtulabit. Quemadmodum de muſica uoluptate dictum iam eſt. Poſſumus etiam id qđ inquit, {Vel non ad propoſitam rem,} ita interpretari ut intelligamus, non ꝙ licet futura ratiocinatio ſit, ea ad propoſitã rem nihil attineat: ſed ꝙ ſumpta particularis ꝓpoſitio ne prorſus quidem cum eo connectatur, quod propoſitum ad demonſtrandum fuerat. ex qua ſententia illud quoq; cõſequi nr̃,quod deinceps ſubdit. id eſt, {Si uero aliquam uoluptatem eſſe huiuſmodi dicat, ſi ea quidẽ alia ſit, nihil ad rem,} Vel erit quidem ad propoſitã rem propoſitio,non tñ ad ratiocinandum idonea:ſi id quod uľe propoſitæ rei eſt, ſumptum indefinite fuerit. ſi autem non uľe, ſed ex iis aliquid quod ſub uľi eſt,uel ipſum id qđ eſt propoſitum ſumptum ſit,

uel

uel ne prorſus quidem cum propoſita re connectetur, ſi aliud quid, & nõ ipſam propoſitam rem ſumpſerit quiſpiam: uel ſi ipſam ſumpſerit, quod in principio propoſitum fuerat, poſtulabit. at nihil ex his ratiocinandi uim ullam habet. Huic etiam magis uidet conſentire mathematicæ deſcriptionis demonſtratio: quam in hunc modum ſubiungit.

Apertius autem in deſcriptionibus id fit, vt æquicrurij trianguli, qui ad baſim ſunt, angulos eſſe æquales. Sint ad cẽtrum deducta lineæ A B: *Si igitur* A C *angulum, angulo* B D, *æqualem ſumat, neque omnino æquales eſſe angulos ſemicirculorum cenſeat: & item,* C *angulum æqualem angulo* D, *non omni angulo ſectionis aſſumpto: Necnon, ſi ab equalibus integris angulis æqualia fuerint detracta, reliquos,* E F *eſſe æquales, quod à principio propoſitum fuit, poſtulabit, niſi ſi ab æqualibus æqualia detrahantur, æqualia remanſura eſſe ſumpſerit. in omnibus igitur vniuerſale ineſſe oportere perſpicuum eſt.*

Anguli equicruris qui ſupra baſin æquales eſſe ratiocinat.

Manifeſtius hoc in mathematicis deſcriptionibus eſſe inquit, i. ratiocinationem nullam fieri, neq; propoſitam rem demonſtrari, niſi uniuerſalis ſumpta ꝓpoſitio fuerit. Propoſita quæſtio eſt, ut æquicrurij trianguli duo anguli qui ad baſim ſunt, æquales inter ſe eſſe demonſtrentur: quam in primo elementorum libro Euclides quinto Theoremate alia uſus demonſtratione confirmat. Sed Ariſt. alio modo ipſam probat eius demonſtratio huiuſmodi eſt. Sit circulus A B C D: cuius centrum ſit G, & à centro ad circũferentiam rectæ lineæ ducantur, quę ſe mutuo ſecent, & ſint A G C, & B G D, ipſius uidelicet circuli diametri. Tum, C D, iũgatur in E F, ut C D trianguli G C D baſis efficiatur. Erũt igitur ad baſim eius anguli A C, & B D. At qm̃ uterq; angulus A B, & C D, ſemicirculi eſt, intet ſe erunt æquales, propterea ꝙ æqualium ſemicirculorum anguli æquales ſunt, eo quòd inter ſe mutuo adaptantur. quorum qui à baſi trianguli & circũferentia intercipiuntur, quia in eadem ſunt ſectione æquales inter ſe ſunt. nam qui in eadem ſectione anguli ſunt, inter ſe eſſe æquales conſtat: propterea quòd in uniuerſum quoq; æqualium ſectionum anguli æquales ſunt. Reſtat igitur, ut qui ad baſim ſunt anguli, qui & à báſi, & ab utroque trianguli latere intercipiuntur, æquales etiam ipſi inter ſe ſint. ſi. n. ab æqualibus æqualia fuerint detracta, æqualia quoq; inter ſeſe ſunt, quæ remanent: latera autem trianguli, ſub quibus æquales ſunt anguli, inter ſe ſunt æquales, quippe cum à centro utræq; procedant. conficitur itaq; ut triangulorium ęquicruriorum, qui ab baſi ſunt, anguli, ęquales inter ſe ſint. Quòd ſi cum hoc propoſitũ ad demonſtrandum ſit, ſumat aliquis A B angulum, angulo B D eſſe æqualem: æqualium uero ſemicirculorum angulos æquales inter ſe eſſe non demõſtret: is quæſitam rem & principium ſumit. Item, ſi id quidem demonſtret, integros uidelicet angulos integris eſſe æquales: ſumatq; angulos qui à circũferentia & baſi trianguli à rectis angulis, qui ſunt in ſemicirculis, abſcindũtur, qui ſunt C & D, inter ſe eſſe æquales: ſed ęqualium ſectionum angulos inter ſe eſſe æquales uľr nõ demonſtret. æqualium. n. ſectionum ꝓpterea ęquales inter ſe anguli ſunt, quia ſegmenta ipſa inter ſe coaptantur, quemadmodum etiam ſemicirculi. Vnde illorum etiam anguli æquales ſunt. Duorum uero ſemicirculorum qui à diametris A & B ſecantur, cõe id ſegmentum eſt, quod à triãguli baſi excluditur: quod ſanè eatenus ſibi ipſum eſt æquale, & coaptatur, quatenus à duobus idẽ detractum eſt. æquales igitur etiam anguli ipſius inter ſe ſunt. ſi igitur quis angulos qui in ſectione ſunt, eſſe æquales ſumpſerit, neq; eſſe æquales demonſtrarit, ſimili modo quod à principio fuit propoſitum, poſtulabit, & nõ ratiocinabitur. Adde ꝙ ſi hoc etiam demonſtrarit, ſed ſumat angulum reliquum, id eſt E, angulo F, eſſe æqualem, ita quoq; quod in principio eſt, ſumet, nihilq; demonſtrabit, ſi abſq; eo enunciato hæc ſtatuerit, quod ait, ſi ab æqualibus ęqualia detrahant, ęqualia inter ſe eſſe, ea quæ reſtant. Reſtare autem & reliquos eſſe ex angulis ſemicirculorum inquit E & F, ut integri ſemicirculorum anguli ſint A B C D: qui uero ſunt ab ipſis detracti, ſectionis anguli ſint, id eſt C & D: illi qui ex ipſis reliqui ſunt ac reſtant, E & F qui & à baſi, & ab utroq; ex lateribus continentur, cum ad baſim ſint conſtituti: de quibus ꝙ æquales inter ſe eſſent, demonſtrare fuerat propoſitum. Poſtulabit igitur quod à principio propoſitum eſt, qui ea, quæ demonſtratione indigent, ꝙ ita ſint, abſq; demonſtratione ſumpſerit. Nam angulos trianguli æquicrurij, qui ad baſim ſunt, eſſe æquales poſtulabit, non demonſtrabit.

Necnon vniuerſale ex omnibus terminis vniuerſalibus, particulare autem & hoc & illo modo demonſtrari: vt ſi vniuerſalis concluſio fuerit, vniuerſales quoq; eſſe terminos neceſſe ſit: ſi vniuerſales ſint termini, fieri poſſit, vt concluſio vniuerſalis non ſit.

Cum in omni ratiocinatione uľem aliquam propoſitionem eſſe oportere demonſtrarit, nunc monet, ſi uniuerſalis concluſio ſit, utraſq; ſumptas eſſe debere uniuerſales propoſitiones. quippe cum nullo alio modo effici concluſio uniuerſalis poſsit. nõ tñ, ſi utræq; uniuerſales propoſitiones fuerint, continuo neceſſe eſſe, ut cõcluſio quoq; uniuerſalis ſit. particularis. n. interdum cõcluſio ex uniuerſalibus etiam própoſitionibus euadit: ſicut in ratiocinationibus primæ figuræ demonſtratum eſt.

Conſtat item in omni ratiocinatione vel vtraſq;, vel alteram propoſitionem ſimilem concluſioni eſſe oportere. dico autem non in eo tantum quòd vel affirmatiua, vel priuatiua, ſed etiã quòd neceſſaria, vel exiſtens, vel contingens ſit.

Hoc quoq; nobis commemorat in omni ratiocinatione uel utraſq; ꝓpõnes ſimiles cõcluſioni, uel certe alteram eſſe oportere. ſi affirmatiua ſit cõcluſio, utraſq;: nõ. n. alio modo affirmatiua ꝯcluſio fieri

 poſſet,

poſſet,niſi affirmatiuæ utrãq; propoſitiones eſſent: ſi negatiua,alteram. nam neq; ex duabus affirmatiuis negatiua concluſio unquam euadet,neq; ex duabus negatiuis: quippe cum ex duabus negatiuis ne ulla quidem oĩno conſtitui queat rõcinatio. Nec in affirmatione tantũmodo & negatione uel utraſq; uel alteram prorſus ꝓpõnem concluſioni ſimilem debere eſſe inquit, ſed in neceſſario quoq; & exiſtẽte & cõtingente. ſi.n.neceſſaria nulla propoſitio ſit, cõcluſio neceſſaria nũquam efficiet. ſed uel utraſq; eſſe neceſſarias uel oĩno alteram.id eſt maiorem neceſſe eſt:ſimili modo neq; exiſtens, neq; contingẽs: quippe cum eodem modo & in exiſtente & in contingente concluſione ſimiles futuræ propoſitiones ſint. Sed quo pacto in mixtionibus ex neceſſaria negatiua uniuerſali, & contingente negatiua exiſtentem negatiuam fieri concluſionem dixit?

Inſpicienda vero reliquæ quoque prædicationes ſunt.

Reliquas prædicationes uocat eas, quæ præter antedictos modos fiunt. cuiuſmodi ſunt, ſi uel falſa uel impoſsibilis concluſio ſit. ſi.n. falſa concluſio eſt, uel utraſq; eſſe falſas, uel omnino alteram: ſi eſt impoſsibilis,uel utraſq;,uel prorſus alteram propoſitionem eſſe impoſsibilem neceſſe eſt. ſiquidẽ impoſsibile ex impoſsibili,falſum ex falſo cõſequitur. Neq; tñ cum uera eſt concluſio,prorſus etiam propoſitiones uel utrãq; ueræ,uel altera erit.qppe cum ex utriſq; falſis uerum interdum colligatur, quemadmodum demõſtrabit. propterea inſpiciendas & conſiderandas reliquas prędicationes dixit,ut in qbus ita ſe habere rem neceſſe ſit,quia in oĩbus id nõ euenit,digno ſcamus. ſi.n.probabilis quoq; ſit concluſio, uel improbabilis, aliquam uel aliquas ex ꝓpoſitionibus huiuſmodi eſſe:ſi incerta ſit, aliquam, aut aliquas eſſe incertas propoſitiones neceſſe erit, Nam ſi quis pares eſſe ſtellas ex eo ratiocinetur ac colligat, qa hemiſphęria ex ęqualibus numero ſtellis conſtituantur, is ſanè incertum colliget ex incerto. Quinetiam ſi contingentis eius quod plerunq; accidit, uel ſecũdum naturam eſt, uel ex electione, cõcluſio ſit, uel altera uel utraq; etiam propoſitiones eiuſmodi erunt. Verumtñ appellare etiam prædicationes poteſt, eas quæ generatim fiunt. ut ſi in qualitate ſit,quod demonſtratur & concludit,eiuſmodi quoq; propoſitio aliqua ſumi debeat: ſi item ſit in quantitate,uel in eo quod ad aliquid dicitur,& cæteris prædicamentis eadem ratio ſit.

Manifeſtum etiam abſolute eſt, quando erit, & quando non erit ratiocinatio.

Abſolute & ſimpliciter pro {In uniuerſum,} poſitum eſt. patet.n.in uniuerſum quando,& quo modo ſumptis propoſitionibus erit ratiocinatio: & quando & quo modo ſumptis non erit.hoc enim in ſingulis figuris demonſtratum eſt.

Quando item poſſibilis, & quando perfecta futura ſit. Cum præterea ratiocinatio eſt,neceſſe eſſe vt termini aliquo ex antedictis modis ſeſe habeant.

Poſsibilem imperfectam rõcinationem uocat, q̃ nõdum aperte eſt ratiocinatio,ſed uel per reciprocationem,uel per deductionem ad impoſsibile fieri manifeſte poteſt. his.n.modis imperfectæ perficiũtur. Nam ꝙ poſsibile in hanc ſententiam accipiat, ex eo perſpicuum eſt,ꝙ perfectam ei adiunxit. Cõſtat etiam, ſi ſit ratiocinatio, neceſſe eſſe, ut aliquo modo ex iis, quos ante diximus, propoſitiones cõſtituantur: uel.n.in prima,uel in ſecũda,uel in tertia figura erit ratiocinatio.quippe cum oẽs ratiocinationes in his figuris fieri demonſtratum ſit,atque in unaquaq; ex ipſis in aliqua ex iugationibus quas ad ratiocinandum eſſe idoneas probatum eſt. Quãuis enim compoſita aliqua ſit, & pluribus mediis conſtituatur, eius tamen collectio & reſolutio in aliqua ex his figuris fiet.

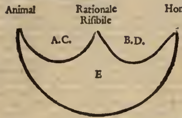
Caput.25. Quòd omnis ratiocinatio ex tribus terminis tantum, & duabus propoſitionibus conficiatur oſtendit: quomodo etiam additis terminis, propoſitiones ac concluſiones augeantur exponit.

PAtet item omnem demonſtrationem per tres terminos futuram eſſe, niſi per alia atque alia eadem concluſio efficiatur.

Communiori uocabulo etiam nũc rõcinationem demonſtrationem dixit.Inquit autem oẽni rõcinationem tribus terminis & non pluribus, id eſt duabus propoſitionibus cõſtitui. intelligit uero tribus terminis proximis. nam in compoſitis, licet plures propoſitiones ſint, non ſunt tñ proximæ, & continentes. oẽs.n.ratiocinationes ex duabus ꝓpoſitionibus proximis, & tribus terminis & non pluribus fiunt, niſi eadem concluſio per aliud,atq; aliud medium demõſtretur. Si.n.propoſitum alicui ſit, oẽm uoluptatem eſſe bonum rõcinari, iſq; aliàs alio medio termino ſumpto hoc probet: quatenus eadem concluſionem ex unoquoq; medio facit,unam atq; eandem ratiocinationẽ conſtituere uidebitur:quatenus uero non per eoſdem terminos, nec per eaſdem propoſitiones concluſio ſit, diuerſæ ratiocinationes ac plures eſſe uidebuntur: quoties uidelicet media ipſa fuerint immutata. Non.n.eadem ratiocinatio eſt cum diximus,oĩs uoluptas eſt expetenda, omne expetendum eſt bonum,omnis igiť uoluptas bona eſt: & cum dicimus, omnis uoluptas ab arte ſit,oẽ quod ab arte ſit,eſt bonum,omnis igitur uoluptas bona eſt.& tñ eadem in utriſq; his concluſio eſt. Simili modo, cum contrarium huic colligere uolumus,nullam uidelicet uoluptatem eſſe bonam, aliquando ita dicimus,omne bonum eſt utile:nulla uoluptas eſt utilis:nulla igiť uoluptas bona eſt. interdum hoc modo,omnis uoluptas imperfecta eſt, ꝓpterea ꝙ motio eſt: motio autem eſt imperfecta operatio. at nullum bonum eſt imperfectum, nulla igitur uoluptas bona eſt. nam in his quoq; per alios atq; alios terminos,aliaſq; propoſitiones eadẽ concluſio demonſtratur. Iccirco plures etiã & non una ratiocinatio eſt. Plato quoq; animam eſſe immortalem interdum ex eo probat ꝙ diſciplinæ recordationes ſunt: aliquando ex eo ꝙ contrarij capax non eſt,cum id quod illi contrarium eſt,ſecum ipſa ſemper inferat,atq; inducat: quandoq; ex eo ꝙ illud qđ à proprio initio non corrumpitur, ab alieno corrumpi minime poteſt: aliàs ex eo ꝙ anima mobilis ex ſeſe ipſa eſt. atque ita ſit, Aut cum idem pluribus mediis demonſtretur, plures quoque ratiocinationes efficiantur.

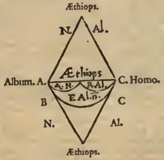
Vt ε,

Vt E, per A B, & per C D.

Eadem concluſio oſtenditur in eadem figura, ſed varus terminis.

Vel per A B, & A C, & B C. nihil enim vetat, quominus plura media eorũdem ſint. quod cum eſt, non vna, ſed plures ratiocinationes euadunt.

Idem medium triplici figura variatum eãdẽ concluſionẽ oſtendit.

E, concluſionem: A B, & C D, propoſitiones alias atq; alias accipit, quibus E demoſtratur. nam modo per A B, modo per C D idem probat. Sit. n. E concluſio, nihil turpe eſſe honeſtũ: quæ modo per has propoſitiones colligatur, nihil honeſtum eſt malum, oẽ turpe eſt malum: quæ ratiocinatio in ſecunda figura cõſtituitur: altera enim A, altera B, propoſitio ſit, Rurſus idem demõſtretur per has, oẽ honeſtum eſt bonum, nihil turpe eſt bonum. his ſiquidẽ nihil turpe eſſe honeſtum, quod erat E in ſecunda figura colligitur. ex quibus propoſitionibus altera ſit C, altera D. Item alio modo ſic, oẽ turpe eſt fugiendum: nihil fugiẽdum eſt honeſtum: his. n. quoq; in prima figura nihil turpe eſſe honeſtum colligitur. Quod uero ſubiungit, {Vel per A B, & A C, & B C,} alia quoq; media ſumi poſſe ſignificat: ut non ſolum duas rõcinationes eiuſdem concluſionis demonſtratiuas, ſed etiam plures fieri queant. E. n. aliqñ per A B propoſitiones, aliquando per C D: interdum per A B, interdum per B C, colligitur. Poſſunt tñ etiam hæc, quæ adiunxit, in aliam ſententiam ſumi, ut non ſolum ſi aliud quodam medium, ſed ſi idem quoq; alio, atq; alio modo ſumatur, diuerſas ratiocinationes effectuꝛum eſſe ſignificet. ſumpto ſiquidem eodem medio licebit nunc in prima figura, nũc in ſecunda, nũc in tertia propoſitam rem ratiocinari. ac diuerſas futuras eſſe, ratiocinationes cũ in diuerſis figuris cõſtituantur, manifeſtum eſt. Hoc autem dicere uĩ, ut non modo diuerſas ratiocinationes eas eſſe oſtendat, quæ diuerſis mediis, & ꝓpoſitionibus conſtant: uerum illas quoq;, in quibus licet iidem termini ſumantur, eædemq; fiant concluſiones, diuerſitatem tñ medij collocatio, atq; ordo facit. Ac per A B, quidem primam figuram, per A C, ſecũdam, per B C, tertiam innuit. Cum. n. ꝓpoſitiones ſint in prima figura, A B, quæ E, concluſionem demonſtrent: eadẽ cõcluſio in ſecunda iiſdem terminis demonſtrabitur, ſi A, propoſitione eadem ſumpta, B immutetur, ideſt reciprocetur, & C, efficiatur: atq; ea maior ſit. Item in tertia, ſi B maiore eadem ſumpta, ſicut etiã in prima erat, A reciprocetur, & fiat C. Eadem. n. concluſio poteſt iiſdem terminis in tribus figuris demonſtrari. Verbi cauſa, ſi propoſitum ad demonſtrandũ ſit, aliquem hoĩem album non eſſe, id in prima figura demonſtrabitur in hunc modum: aliquis homo æthiops eſt: nullus æthiops eſt albus: aliquis homo igitur albus non eſt, & aliquis homo ęthiops eſt, erit A propoſitio: nullus æthiops eſt albus, erit B. In ſecunda uero figura ita, aliquis homo æthiops eſt, q̃ A propoſitio erat: nullus albus eſt æthiops, quæ eſt B reciprocata: & ſit C. Idem enim, i. aliquem hoĩem nõ eſſe album ex his etiam colligitur. ſed A, propoſitio cõis utriq; demonſtrationi eſt. C alia ex ipſius B, reciprocatione ſumpta eſt. ac propterea & ratiocinatio diuerſa, & figura euaſit, ſecũda. n. eſt effecta. Rurſus in tertia figura rõcinatio ita fit, nullus æthiops eſt albus, quæ in prima figura propoſitio: B erat, aliquis æthiops eſt homo, quæ cum A reciprocatur, q̃ erit C, atq; hæc demonſtratio B, propoſitionẽ communem cum ea, quæ in prima figura efficiebatur, C propriam habet. Nã ex his rurſus idem demonſtratur, hoc eſt aliquem hominem album non eſſe. Atq; ita fit, ut eadem concluſio per plura demonſtretur, non aliàs aliis terminis, ſicut primum oſtendimus, ſumptis, ſed iiſdem alio atq; alio modo pro figurarum diuerſitate collocatis, ita ut rõcinationes plures euaſerint. Sed. n. turpe etiam non eſſe honeſtum iiſdem terminis in tribus figuris demonſtrabitur. In prima hoc pacto, oẽ turpe eſt malum, nullum malum eſt honeſtum. in ſecunda, oẽ turpe eſt malum, nullum honeſtum eſt malum. In tertia, nullum malũ eſt honeſtum, aliquod malum eſt turpe. Illud tñ intererit, ꝙ in tertia concluſio particularis efficietur. Fieri poteſt etiam, ut eadem concluſio in tribus figuris demonſtretur etiam ſi non idem ut nunc, ſed aliàs aliud medium ſumamus, Sit. n. concluſio aliquẽ hominem non eſſe equum. eam in prima figura colligemus, ſi ſumpſerimus, aliquis homo eſt grammaticus, nullus grãmaticus eſt equus in ſecũda, aliquis homo eſt muſicus, nullus equus eſt muſicus. in tertia, omne riſibile eſt homo, nullũ riſibile eſt equus. in unaquaq; enim concluſione alio atq; alio medio concluſio eadem demonſtrata eſt.

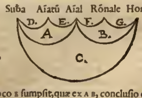
Vel rurſus cum vtrunq; ex A B, ſumptum per ratiocinationem fuerit, vt A per D E, & item B per F G: vel in deductione aliud, aliud ratiocinatione.

Ita quoq; inquit, idem per plures terminos demonſtratum iri, ſi utraq; ex propoſitionibus & A, & B, quibus E, colligebatur, per priorem ratiocinationem ſumpta fuerit: ita ut utraq; ex ipſis rõcinationem concluſio ſit. A quidem per D E propoſitiones, B per F G. Nam E quoq; per D E F G, propoſitiones demonſtrari poſſet, ſed rõcinatio non erit ſimplex, ſed compoſita. Neceſſe. n. eſt, ut quod ab aliquibus colligitur, ab iis etiam colligatur, à quibus illa prius

fuerant

fuerant collecta. uerbi cauſa, ſi oẽ iuſtum eſſe conducens demonſtretur per has propoſitiones, oẽ iuſtum eſt bonum, oẽ bonum eſt conducens: quarum utraq; ratiocinandi modo collecta fuerit, prior, hoc modo: oẽ iuſtum eſt honeſtum, oẽ honeſtum eſt bonum: altera ita, oẽ bonum eſt utile, oẽ utile eſt conducens: oẽ iuſtum quoq; eſſe cõducens colligetur: id quod illis demonſtrabatur propoſitionibus, quæ per has fuerunt confirmatæ. His uero quæ hic inqt, id manifeſtius nobis deſcribit, quod compoſitiuum theorema nũcupatur: cuius ipſe inuentor eſt. cuius quidem theorematis ſententia huiuſmodi eſt: Cum ex aliquibus colligitur quicpiam, & id, quod colligitur, cum aliquo uel aliquibus aliqd colligit: ea quoque, quæ ipſum id colligunt cum quo, uel cum quibus illud colligitur, idem colligent. Nam quæ colligunt, A B, per quæ, ſ. C demonſtratur: ea colligere illud, inquit, quod ab A & B colligebatur: quod erat C. Quia. n. omne iuſtum eſt bonum, quod ab illis propoſitionibus colligebatur, quæ inquiunt, oẽ iuſtum eſt honeſtum: oẽ honeſtum eſt bonum: ſi propoſitio ea aſſumat̃, quę oẽ bonum conducens eſſe ait, oẽ iuſtum eſſe conducens colligit, & oẽ iuſtum eſt honeſtum, oẽ honeſtum eſt bonum, quæ oẽ iuſtum eſſe bonum colligunt, cum ea propoſitione, quæ oẽ bonum eſſe conducens aſſerit, oẽ iuſtum etiam conducens eſſe conficient: id quod ab illo quoq; colligebatur, quod ab his colligitur. Si item ſumatur, oẽ iuſtum eſt bonum, cum propoſitionibus huiuſmodi, oẽ bonum eſt utile: oẽ utile eſt conducens: oẽ bonũ conducens eſſe colligit. ea quoq;, quæ oẽ iuſtum bonum eſſe colligunt, cum his iiſdem propoſitionibus idem conficient, proptera ſiquidem in theorematis ſententia {Cum aliquo uel aliquibus} adiũctum eſt, atq; ita fit, ut idem per plures terminos demonſtretur: licet ex iis, quæ aliquid collegerint, aliud inductione, aliud ratiocinatione demonſtratum fuerit. Vt ſi A B, quæ E ratiocinando collegerunt, alterũ inductione, i. A alterum, hoc eſt B, ratiocinatione ſumptum ſit: B ſimili modo ex iis poterit demonſtrari, quæ & A inducendi modo, & B ratiocinandi uia demonſtrarint. Exempli cauſa, ſi ciuilis facultas bonũ appetere demonſtretur huiuſmodi propoſitionibus: ciuilis facultas methodus eſt: oĩs methodus bonum aliquod appetit: atq; ex his alterę, quę oẽm methodum bonum aliquid appetere inquit, inductione comprobetur, artibus & ſcientiis, de quibus methodus dicitur, in medium productis, atq; ita ſeſe habere demonſtratis: altera uero, quæ ciuilem facultatem eſſe methodum aſſerit, ratiocinatione huiuſmodi colligatur: oĩs habitus, qui cum aliqua ratio illud quod ſub ipſo eſt, cõtemplatur, methodus eſt: ciuilis facultas eſt habitus, qui cum ratione ea, q̃ ſub ſe ſunt, contemplatur. Velut Plato in primo reipublicæ libro & iuſtitiam prudentiam quandam, & iniuſtitiam imprudentiam eſſe demonſtrat, in hunc modum: qui amplius ſe habere ex diſsimili re debere cenſet, & ex ſimili non cenſet, prudens eſt: iuſtus amplius ſe habere ex diſsimili re cenſet, & ex ſimili non cenſet: iuſtus igitur prudens eſt. nam utramq; ex his propoſitionibus, priorem inductione, poſteriorem ratiocinatione demonſtrat. Atque inductio quidem huiuſmodi eſt. Qui ĩ ſalubribus ex ſimili re plus debere ſe habere non cenſet, & ex diſsimili cẽſet, in eo prudens eſt: qui eſt medicus. Qui item in muſicis debere ſe plus habere ex ſimili re nõ cenſet in intentione aut remiſsione chordarũ, ſed ex diſsimili cenſet, is prudẽs eſt. cuiuſmodi eſt muſicus. In uniuerſum igitur, oĩs qui ex ſimili re debere ſe plus habere non cenſet, & ex diſsimili cenſet, eſt prudẽs. Secundam uero propoſitionem ita rõcinando colligimus. Oĩs qui id quod ęquale eſt, diſtribuit, nõ ex ſimili re, ſed ex diſsimili amplius habet: Iuſtus id qđ æquale eſt, diſtribuit: Iuſtus igitur non ex ſimili re, ſed ex diſsimili amplius habet. At uero, qui huiuſmodi eſt, prudens eſt. Atq; hæc quoq; demõſtratio ſimplex non eſt, ſed compoſita: compoſita tamen non ex pluribus ratiocinationibus, ſed ex inductione & ratiocinatione. Vnde huius demonſtrationis ĩ ratiocinationes reſolutio minime efficietur, quẽadmodum prioris ratiocinationis fiebat: nam utraque propoſitio quæ in ea erat, quibuſdam rõcinandi uia demonſtrabatur, ſed hæc in inductionem & ratiocinationem reſoluetur, ex quibus etiam compoſita fuit. Totam. n. rationem reſoluimus, dum A, ab iis, quæ ipſum inductiue confirmabant: & B à ꝓpriis propoſitionibus: E autem ab A B, colligi dicimus. Quare & ab illis quæ A, & ab illis, quæ B demonſtrarunt, E ipſum colligetur. Propterea ꝙ quæ aliqd colligunt, ut diximus, cum quo uel cum quibus, qđ ex ipſis demonſtratur, quicpiam colligit, cum illo uel cum illis etiam ipſa idem colligent. Quæ. n. A colligunt, C D, eſſe ſtatuantur. cum quo igitur, uel cum quibus A quod. ſ. ex ipſis demonſtratur, quicpiã colligit, cum eo uel cum iis etiam ipſa idem colligent. At A cum E ipſum E colligebat: quin etiam cum illis quæ B collegerant, utputa F G, idem colligebat: C D, igit quoq; cum F G, uel cũ B, ipſum E colligent.

Sed etiam ita plures ratiocinationes ſunt: quippe cum plures ſint concluſiones: Vt A, *&* B, *&* C.

Cõcluſio ratiocinium, & per proratiocinatiũ oñſa.

C, loco E ſumpſit, quæ ex A B, concluſio erat. Sed hic C, ſumpta concluſio eſt. Inquit autem eam non unam eſſe rõcinationem, in qua propoſitiones, quę concluſionem demonſtrant, aliarum quarũdam ꝓpoſitionum concluſiones efficiuntur. Quot. n. ſunt concluſiones, tot etiam rõcinationes ſunt. Sunt autem concluſiones, & A, & B. Hæ. n. erant propoſitiones C, quæ demonſtrabant: & ipſæ aliarum concluſiones ſunt. Sed & C, quoq; concluſio eſt, quod proximæ ex A B, demonſtratur. In quibus autem ratiocinando duæ propoſitiones duæ eſſe concluſiones demonſtrantur, in iis tres eſſe concluſiones perſpicuum eſt. nam quod per inductionem probatur, ratiocinatio minime eſt. Sed tamen illic quoq; plures ratiocinationes ſunt, quoniam altera ex propoſitionibus quæ eſt B, demonſtrata per ratiocinationẽ fuerat: ut ita quoq; duæ ratiocinationes ſint. Cum dixerit autem non unam fieri ratiocinationem, ſed tot, quot fuerint concluſiones, ſubiungit.

Si

Si autem non plures ſed vna, ita quidem per plures fieri eadem concluſio poteſt, ſicut C, tñ per A B, fieri non poteſt.

Si quis dicat huiuſmodi quoq; unam eſſe ratiocinationem eo q ad ultimæ concluſionis demonſtrationem, ꝓpõnum quoq; demonſtrationes cõſerre, non de hoc contendendum eſſe inquit: ſed ſciendũ ita etiam per plures terminos & propoſitiones cõfici eandem concluſionem poſſe, cum plures cõcluſiones in tota ratione comprehendantur. ſicut autẽ C per A fieri non poſſe. Quemadmodum.n. ex duabus propoſitionibus quicpiam connectere demonſtratur: ſic ꝑ plures q̃ proximę ſint, ſumptas, & aliàs aliud quàm propoſitam concluſionem colligentes fieri demonſtrationem non licet.

Sit enim E, ex A B C D, concluſum: aliquid ex ipſis aliud, ad aliud fuiſſe aſſumptum neceſſe eſt, aliud vt totum, aliud vt pars. Hoc ſiquidem prius demonſtratum eſt, ſi ſit ratiocinatio, neceſſarium eſſe, vt hoc pacto termini aliqui ſeſe habeant. Ita igitur A ad B, ſeſe habeat: ergo aliqua ex ipſis cõcluſio eſt. erit itaq; vel E, vel ex C D, alterum, vel præter hæc aliud quicpiam. Ac ſi E quidem ex A B ſolis erit ratiocinatio. At C D, ſi ita ſeſe habeant, vt alterum vt totum, alterum vt pars ſit: ex ipſis etiam aliquid erit, ſiue E, ſiue ex A B, alterum, ſiue præter hæc aliud quicpiam. Ac ſi E quidem, vel ex A B, alterum: vel plures erunt ratiocinationes, vel eueniet, vt idem, ſicut contingebat, per plures terminos conficiatur. Si vero aliquid aliud præter hæc: & plures, & inconnexæ inter ſe ratiocinationes erunt. Nam ſi non ita C ad D, ſeſe habeat, vt ratiocinationem conſtituat, niſi inductionis, aut occultationis, aut alicuius alterius huiuſmodi cauſa fiat, fruſtra erunt ſumpta.

Omnes rõcinationes ex tribus terminis & duabus proximis propoſitionibus demõſtrari, ex ſuppoſitione oſtẽdit. Nam ſi fieri poteſt, ut per plures id efficiatur, E per propoſitiones A B C D, demõſtrari ſtatuamus, demonſtrationem autem facit in prima figura. proptereà q ſicut demonſtratum in hac fuerit, ita in cæteris quoq; figuris erit. Igitur, ſi E ꝑ A B C D, propoſitiones ratiocinandi modo demonſtratur, neceſſe eſt, ut in ipſis aliud quid, ut totum, aliud ut pars ſit: hoc eſt, ut altera aliqua propoſitio ulis ſit, altera particularis. fieri.n. nullo alio modo poteſt, ut ratiocinatio efficiatur, niſi ulè aliquid, aliquid particulare ſumptum ſit, & quod in ipſo comprehendatur. hoc enim, inquit, demonſtratum eſt, ſi futura ratiocinatio ſit, neceſſe eſſe, ut ex terminis, q propoſitã rem rõcinandi uia demõſtrant, aliqui inter ſe ita ſeſe habeant, ut alter contineat, alter contineatur. Hoc.n. tum paulo ante, demõſtratum eſt: tum in ratiocinationũ enumeratione & expoſitione dictum fuit. Hic.n. primus ratiocinationum ortus fuerat, quæ demonſtrationem non requirebant q in toto altero erat alter, & de omni altero alter ex terminis dicebat. Neq; hoc modo tantum ſe habere inter ſe terminos neceſſe eſt, uerum etiã oportet, ut ex propoſitionibus alterã ad id quod poſitũ eſt, ſit ulis, quam maiorẽ appellamus, altera minor, atq; huic ſubiecta. Opus igitur erit, ut ſi in A B C D, hoc quoq; efficiatur, ſit aliquis ipſarum inter ſe reſpectus huiuſmodi, ut & inter ſe cõnexæ utræq; ſint, & altera ulis, altera ſit particularis, ſi modo ꝑ ipſas ratiocinandi uia aliquid colligẽdum ſit. Ita ergo ſe ſe habeant inter ſe propoſitiones A & B, Quæ ſi ita ſe habebũt, aliquid proculdubio colligendũ ex ipſis eſſe manifeſtum eſt: quippe cum qñ duæ propoſitiones ſumptę fuerint, neceſſario quippiam ex ipſis colligatur. Et ſi id ratiocinandi modo demõſtratur, quod ex A B, propoſitionibus inter ſe ita collocatis colligitur: id uel erit illud, quod demonſtrãdum ex propoſitionibus A B C D, propoſitum fuerat: uel alterum ex C D, quæ etiam ipſa cum A B, ipſum E colligere ſtatuebantur: uel neq; E, neq; C, neq; D erit, ſed præter hæc omnia aliud quicpiam. Si igitur ſit E, ex duobus ſolis, ideſt A & B, non ex quatuor quæ ſupponebantur, E colligetur. Reliqua uero duo, q̃ ſunt C & D, ideſt reliquæ duę propoſitiones, ſi etiam ipſę inter ſe ita ſeſe habent, ut altera ulis & maior, altera ſit particularis, huicq; ſubiecta, ita ut ex ipſis ad ratiocinãdum apta iugatio conſtituat: ex his quoq; ratiocinandi uia quicpiam colligetur: eritq; id uel E uel ex A, & B alterum, uel præter hæc aliud aliquid. Quòd ſi E, ex his quoq; nõ ſecus atq; ex A B colligitur, eiuſdem rei plures erunt rõcinationes. demonſtratum.n. eſt, ſi eadem concluſio per alias atq; alias propoſitiones fiat, plures futuras eſſe ratiocinationes. Quinetiam, ſi alterum ex A B, à C D colligatur, ita quoq; ratiocinationes plures erunt: propterea q altera ex A B ꝓpoſitionibus, quæ E rõcinando cõficiebant, ex A B C D propoſitionibus concluſio eſt. Cuiuſmodi quidem cõpoſitio in eo fit, quod tertiũ theorema à recentioribus appellatur: quod ſub antedicto à nobis compoſitiuo theoremate conſtitutum eſt. Si quidem illius ſententia eſt, ut ante diximus, huiuſmodi: cum ex aliquibus aliquid aliud colligitur, & id, quod colligitur cum aliquo, aut aliquibus aliquid aliud colligit, ea, quæ ipſum id colligũt, cum quo uel cum quibus aliquid aliud illud colligit, etiam ipſa idem colligẽt. At eius, quod tertiũ theorema nuncupatur, ſententia ad hũc modum eſt. Cũ ex duobus tertium quid colligitur, & unum ex ipſis ea colligſit, quæ ſumpta extrinſecus ſunt, & reliquo & ex iis, quæ extrinſecus alterum ratiocinando conficiebant, idem colligetur. Si autem rõcinationem quoq;, quæ per priorem ratiocinationem fit, cũ ſit cõpoſita, unam appellare uoluerit quiſpiam, ut dicimus, eo q idem colligi per plures terminos poſsit, ita res ſeſe habebit. non.n. quia propoſitiones quæ E, proxime demonſtrant, plures ſunt, ideo per plures terminos erit ratiocinatio: ſed quia ex propoſitionibus quæ proximæ E demonſtrant, altera, uel utraq; concluſiones aliarum rationum, rõcinationumq; ſunt. At ſi C D, neq; ipſum E, neq; alterum ex A B, ſed aliud quicpiam colligant, plures ſimili modo erunt ratiocinationes, & inconnexæ, quæ nihil cõe inter ſe habeant. Nam neq; C D, cum E, coniuncta ſunt, neq; id quod ex ipſis demonſtratur. Siquidem A B, ipſum E demonſtrant: C D uero extrinſecus aliud quoddam, & neq; E, neq; ex A B quicpiam. Nam, ſi, inquit, ita ſeſe non habuerint inter ſe C D, propoſitiones, ut ratiocinãdi uia quicpiam ex ipſis colligatur, & ſumptæ neceſſario ſint: nam E, ex A B, abſq; ipſarum ſumptione colligebatur, fruſtra erũt ſumptæ, ideſt ſuperuacaneæ, & inutiliter, niſi inductionis cauſa id fiat. ut per ipſas aliquid ex iis, quæ E demonſtrant, cõfirmetur. Non.n. in inductione ea, quæ aliquid demonſtrant, alia ut totum ſunt, alia ut

pars:

pars: quippe cum non ratiocinãdo quicpiam comprobet. Vel occultationis cauſa, ut ex harum interpoſitione ille, qui nobiſcum diſputat, propoſitionibus, quæ propoſitam rẽ ratiocinãtur, facilius aſſentiatur: eo quod hæ in medio collocatæ occultant, nec ſinunt quod ex conceſsis euenturum eſt, apertum fieri, ac manifeſtum. Facilius.n. concedunt, qui quod ex conceſsis colligẽdum eſt, ignorant. q̃ quidem ignorationem afferunt propoſitiones quę occultandæ cauſa concluſionis extrinſecus interiiciũtur. Id quod dialectici & ſophiſtæ facere conſueuerunt. Cũ uero inquit, {Aut alicuius alterius cauſa,} id ita intelligendum eſt, ut uel exaggerandæ & amplificandæ rei, uel clarioris & euidentioris faciendæ gratia fieri dicat: Quemadmodum in ultimo topicorum demonſtrauit. Atq; inductione quidem utimur, cum ulis propoſitio indiget probatione. Sicut in ratione ea oſtendimus, quæ ciuilem facultatẽ bonum quoddam appetere colligebat. Propoſitio.n. quæ oẽm methodum bonum quoddam appetere aſſerebat, inductione demonſtrabatur. Quinetiam in ratione quæ iuſtum eſſe prudẽtem ratiocinando colligebat, propoſitio quæ oẽm qui ex ſimili te plus habere non cenſeret, & è diſsimili cenſeret, eſſe prudentem aſſerebat, per inductionem demonſtrabat. Auctionis autem & exaggerationis cauſa ſumuntur propoſitiones, cum dilatare orationem quiſpiã uoluerit: Quemadmodum oratores ſæpenumero facere conſueuerunt. Solis.n. propoſitionibus, quæ rem propoſitam demonſtrant, non contenti, extrinſecus quaſdã alias ornandæ cauſa orationis, & amplificandæ interiiciunt: uel, ut alicuius ex iis, quæ in ꝓpoſitionibus poſita ſunt, naturam explicent, uel ut aliquid aliud orationi interſerãt. Quemadmodum, ſi uelit quiſpiam honeſtum eſſe utile demonſtrare, ſumatq; hanc propoſitionem, oẽ honeſtum eſt bonum: deinde aliqua alia de honeſto ſubiũgat, honeſtum eſſe ſuapte natura laudabile, & per ſe expetendum aſſerens: honeſtum.n. cum ad ſe oẽs attrahat, expetendum per ſe eſſe, quinetiam maximam partem ad felicitatem cõferre. Cum.n. hæc neq; ad cõprobationem, ꝙ honeſtum expetendum ſit, propterea ꝙ in qõnem id non uenerit: neq; ad propoſitæ rei demonſtrationem ſumat, ſed ab re ita adiungat, augendæ orationis cauſa id facit, ut magnitudinem quãdam ipſi afferat, nudumq; ac ieiunium artificium euitet. Occultationis autem cauſa inquit, nè uidelicet qui reſponſurus eſt, renitatur, & neget: ſed facilius quod euenturum eſt, non aduertens, qđ apparet uerum eſſe cõcedat. Quemadmodũ ſi quis demõſtrare ſanitatem eſſe bonum uelit, ſumpta ꝓpoſitione quæ ſanitatem utilem bono eſſe ait, non ſtatim an id quod bono eſt utile, bonum ſit, interroget, propterea ꝙ aduerſarius minime id cõceſſurus ſit, eo ꝙ quid ex eo conceſſo euenturum ſit, facile ꝓſpiciat. ſed alia quædam in medium interiecta ſciſcitetur: uerbi cauſa an bonus ſit, qui habet uirtutes, an uirtus bonum ſit, cum ſit laudabilis, an per ſe expetenda? Quæ ſanè ſicut nihil faciunt ad id quod uult demonſtrare, ita propoſitionum quæ rem propoſitam colligunt, continuationẽ diſtrahunt, ac diuellunt. Quod ubi fecerit, requiret poſtea an quod bono utile eſt, malũ eſſe aliqñ poſsit, an ſemper bonum ſit? ſic.n. facilius ab aduerſario hoc accipiet, q̃ ſi ſtatim à principio idem petiiſſet. Idem hoc accipere per inductionem poteſt, ſi dicat, ſicut qđ muſico eſt utile, muſicum eſt, & quod fabro, fabrile, ſic quod bono, bonum eſt. Euidentiæ autem & perſpicuitatis gratia ſumũtur extrinſecus propoſitiones, cum obſcuræ ſunt quæ propoſitam rem ratiocinantur, & aliquæ aliæ aſſumuntur, quæ declarandi uim habent. ut ſunt propoſitiones quæ ex comparatione & collocatione ſumi conſueuerũt. Nam cum ſumere uolumus ſimile idẽ eſſe, collatio nobis facienda hoc pacto eſt, diſsimile enim diuerſum eſt. & cũ ſcientiam unam eſſe cõtrariorum ſumere uult quiſpiam, conferre ita debet. nam ſenſus idem cum ſit, contrariorum eſſe conſueuit.

At, ſi ex A B, non E. ſed alia quæpiam concluſio ſit: ex C D vero vel horum alterũ, vel aliud quid præter hæc: & plures erunt, & non propoſitæ rei ratiocinationes: eſſe enim ipſius E ratiocinatio ſtatuebatur. Quòd ſi ex C D nulla concluſio efficitur: euenit, vt & fruſtra ipſa ſint ſumpta, et non eius, quod à principio propoſitum fuerat, ſit ratiocinatio.

Cum prius ſumpſerit ex A B, C D ꝓpoſitionibus E colligi, & de C D diſſeruerit: nunc quærit, ſi ex A B, ipſum E non colligatur, ſed aliud quicpiam: & ſi, inquit, ex A B, aliud quid, & non E colligatur, ex C D uero uel alterum ex A B, uel aliquid aliud extrinſecus, ratiocinationes plures erunt. plures.n. erunt concluſiones: alia ex A B, alia ex C D, ſiue A. id ſit, ſiue B, ſiue aliud quicpiam extrinſecus. præterea propoſita res minime erit ea quæ demonſtrabitur, & colligetur. E enim eſſe cõcluſio ſtatuebatur. Si autem A B aliqd extrinſecus colligant, C D uero nihil demõſtrent: una quidem erit ratiocinatio, ſed nõ propoſitæ rei: quippe cum E, ab A B, demonſtratum nõ fuerit, ſed aliud quicpiã. C D autẽ fruſtra ſumpta erunt, ac poſita. Si item C D extrinſecus quicpiã colligant, & A B nihil: eadem ratio erit. Vel quod inquit, {Qđ ſi ex C D nulla concluſio efficitur,} ſcriptũ eſt, pro, {Quod ſi ex A B, nulla concluſio efficitur.} Nam de C D hoc iam dictum fuerat: ut de A B, adhuc dicendum reſtaret. Si.n. ita nõ ſit, ſicut bis de C D, hoc idẽ dicetur, ita de A B erit prætermiſſum.

Vt perſpicuum ſit, omnem demonſtrationem & omnem ratiocinationem ex tribus ſolis terminis futuram eſſe. Quod cum pateat, ex duabus quoq; propoſitionibus & non pluribus eaſdem futuras eſſe conſtat. Tres.n. termini duæ propoſitiones ſunt, niſi quemadmodum à principio dictum eſt, ad ratiocinationum perfectionem aliquid aſſumatur.

Vbi ea ſuperius declarauit, conſentaneæ ſubiungit, oẽm ratiocinationem ex tribus terminis, duabusq; propoſitionibus conſtare. Nam compoſitæ etiam, ratiocinationes propoſitiones, quæ ꝓximæ demonſtrent, duas habent: quippe, cum tres termini duæ propoſitiones ſint: niſi alterius ex propoſitionib', aut utrarũq; fiat reciprocatio. ita.n. efficietur, ut ex tribus terminis plures propoſitiones exiſtere uideantur. Reciprocationes autẽ ſumebamus, ad ſimplicium ratiocinationum perfectionem, quæ erant illæ quæ in ſecunda & tertia figura conſtituebantur. Sed in illis quoq; ex duabus ꝓpoſitionibus ratiocinatio conſtabat: quippe cum reciprocatã loco eius, quę reciprocabatur, non utraſq; ad demonſtrandam concluſionẽ ſumeremus. Neceſſario autẽ

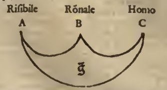
ex

ex tribus terminis rõcinationem oẽm confici demonſtrat. id quod ad tres ſolas figuras conſtituendas admodum facit. Nam cum tres ſint termini, medij collocatio nullo alio modo ad extremos ſeſe habebit, præter eos qui in tribus figuris reperiuntur.

Manifeſtum igitur eſt, in qua ratione, quæ ratiocinando colligitur, pares non ſunt propoſitiones, ex quibus propria concluſio fit: nonnullæ enim ex ſuperioribus concluſionibus eſſe propoſitiones neceſſe eſt: eam rationem vel collectam ratiocinatione non eſſe, vel plura quam neceſſaria ſint, ad poſitionem interrogaſſe.

Pares dixit, pro, {Duæ,} ex tribus enim terminis, & duabus propõnibus omnem, quę ſimplex ſit, atq; una ratiocinatio, conſtitui demonſtrauit. adiunxit autem, {Quæ ratiocinando colligitur,} propterea, ꝙ rationes aliquæ ſunt, quæ inductione comprobãtur: quæ etiam ipſæ propoſitionibus conſtant, licet nõ duabus neceſſario. Quin ẽt cum inquit, {Ex quibus propria concluſio fit,} continẽtes ac proximas propoſitiones ſignificat, ex quibus propoſita concluſio proxime demonſtratur. Nihil.n.uetat, quo minus ei, quod ex proximis ꝑpoſitionibus demonſtratur, ex aliis quibuſdam propoſitionibus collecta aliqua concluſio ſit, ſicut in compoſitis ratiocinationibus demonſtratum fuit. nonnullæ enim, ut inquit, ex ſuperioribus cõcluſionibus, id eſt nõnulla ex ijs, quæ ſuperius, & prius demonſtrata ſunt, & ex aliis propoſitionibus collectæ fuerant cõcluſiones, eorum, quę ſequũtur, eſſe propoſitiones neceſſe eſt. quæ enim aliarum propoſitionum concluſio fuerit, nihil impedimento eſt, quin ea rurſus propoſitio ſit, quæ aliã concluſionem colligat. Nam, ſi duæ non ſint huiuſmodi propoſitiones, per quas proxime concluſio colligitur. eam rationem uel rõcinatione non eſſe collectam, uel plura quàm neceſſarium ſit, ad poſitionem interrõgaſſe, ex antedictis manifeſtum eſſe inquit. Si enim neq; A, & B, neq; C, & D, quæ E, colligere ſtatuebantur, quicpiam colligant: ratiocinatio nullo modo erit. Si uero alia quædam colligantur, ratiocinatio propoſitę rei minime erit. At ſi duo ipſum E demõſtrent, & duo uel aliud quicpiam uel nihil: utroq; mõ fruſtra erunt ſumpta. Si.n. aliud quid colligunt, plures ſunt ratiocinationes: ſi nihil, fruſtra ſunt ſumpta. ſed fruſtra etiã, ſi aliud quid extrinſecus ab ipſis colligatur, quãtum ad ipſius E demonſtrationem ſpectat. nam in hoc plures q̃ ſit neceſſarium, ſumptæ propoſitiones ſunt.

Atque ex proprijs quidem propoſitionibus, ſi ſumantur ratiocinationes, omnis ex propoſitionibus paribus, & terminis imparibus erit ratiocinatio: quippe cum termini vno plures ſint, quam propoſitiones: quin cõcluſiones etiam dimidiæ ad propoſitiones ſunt.

Simplex rõcinatio.

Proprias propoſitiones.i. κυρίας, hoc eſt precipuas ac principales uocat eas, quæ proxime propoſitam rem ratiocinantur, ac demõſtrant. quas duas eſſe oſtendit. Hoc igitur eſt, quod etiam nunc inqt, ſi proprias concluſionis propoſitiones, & quæ proxime ipſam demõſtrent, ſumpſerimus duas in omni ratiocinatione futuras eſſe propoſitiones: pares.n. hic rurſus duas ſignificat: terminos uero impares. tres.n. eſſe demonſtratum eſt, ex quibus cõtinentes ac proximę propoſitiones conſtituuntur. Nam tria duo unitate excedere perſpicuum eſt: Quinetiam cõcluſiones ad propoſitiones, quæ proxime demõſtrant, dimidias eſſe conſtat. cum enim duę ſint propoſitiones, una quæ ex ipſis colligitur, cõcluſio eſt. Qui enim A de B dici ſumit, & B de C, & C de D, tum concludit. A igitur de D dicitur: is non ex proprijs, neq; ex proximis propoſitionibus concluſionem demonſtrat. propriæ.n. & proximæ ſunt A de C, & C de D. nam A B, & B C, proxime A C demõſtrant. A C.n. concluſio harum cum ſit, propoſitio fit quæ A D, concluſionem proxime demonſtrat.

Quãdo autem per antecedentes ratiocinationes, aut per plura media continuata concluditur, vt A B, per C D: multitudo terminorum propoſitiones vnius exceſſu ſuperabit. nã vel extrinſecus, vel ad medium, qui intercidit terminus, ſtatuetur. vtroque modo vero euenit, vt interualla pauciora vno ſint, quam termini: propoſitiones autem æquales interuallis. Non ſemper tamen hæ erunt pares, & termini impares Sed alternis, quando propoſitiones ſunt pares, termini impares ſunt: quando termini pares, impares ſunt propoſitiones: quippe cum ſimul cum termino vna propoſitio apponatur, vndecũq; appoſitus terminus fuerit Vnde, quia propoſitiones pares, termini impares erant, neceſſe eſt, vt cum eadem additio fit, alternentur.

Cum duas eſſe in omni ratiocinatione proximas propoſitiones ac propterea pares dixerit, eas uidelicet quæ propoſitam concluſionem demonſtrant, & tres terminos ex quibus duæ hæ ꝑpõnes cõſtant, atq; ideo impares, atq; uno plures q̃ propoſitiones eſſe terminos aſſeruerit: nunc inquit, ſi non ſolum propriæ & proximæ propoſitiones ſumantur, propterea ꝙ cum non ſint indemonſtrabiles, aliarũ ipſę concluſiones efficiuntur: atq; iccirco aliæ harũ propoſitionum ſumantur propoſitiones: Hoc.n. eſt qđ inquit, {Qñ per antecedentes ratiocinationes} .i. qñ proximæ & propriæ propoſitæ concluſionis ꝑpoſitiones, ipſæ etiam per alias ratiocinationes demonſtrantur. ratiocinationes.n. quæ ad concluſionem aliquam demonſtrandam ſumptas propoſitiones demonſtrant, ultimæ ratiocinationis, quæ ex his fit, antecedentes ratiocinationes efficiuntur. nam {Per antecedẽtes ratiocinationes} dicit, qñ utraſq; proprias ultimæ ratiocinationis ꝑpoſitiones prius propriis & accommodatis propoſitionibus ratiocinando concluſiones effecerimus, atq; ita deinde ad ꝑpoſitam rem demonſtrandã ſumpſerimus. Verbi cauſa, ſi ex A C, & C E, contineret aliquid ac proxime demonſtretur: atq; hæ ipſæ, A C, uidelicet per A B, & B C: C E autem per C D, & D E, ratiocinãdo comprobentur. Qñ.n. ratiocinãdo prius A C, poſtea C E, collegerimus, tum A C, & C E, ad A E, demonſtrandũ ſumpſerimus: per antecedentes ratiocinationes demonſtrationem facimus. In quacunq; autem figura factæ ratiocinationes fuerint, nihil refert: quippe cũ ſiue in eadem, ſiue in diuerſis figuris conſtiterit, eadem

dem rō nihilominus ſit. Quod uero ait, {Per plura media continuata,} ita intelligendū eſt, cū cōtinuatas deinceps plures propoſitiones ſumimus, non ita ut concluſionibus quæ ex ipſis fiunt, ad propoſitæ rei demōſtrationem poſtea utamur: ſed oēs propoſitiones ad demonſtrandam propoſitam rem ſumimus. Nam, cum ita facimus, licet non actu, poteſtate tñ antecedētes rōcinationes adhibemus. Quemadmodum, ſi A de B, & B de C, & C de O, & D de E, dici ſumpſerimus, tum A de E dici concludamus. Continuitatis.n. hic ſumptis ꝓpōnibus oibus ipſis ita utimur, quaſi ex ipſis ſimili modo oibus A E, concluſio colligatur: & non concluſiones, quæ ex ipſis fiunt, ſumimus. In huiuſmodi propoſitionū continuatione & compoſitiuum theorema eſt, de quo ſuperius diximus, & quæ adiectę & adiiciētes ratiocinationes, .i. ἐπιβαλλόμενοι & ἐπιβάλλοντες συλλογισμοί appellantur. Ac compoſitiuum quidem theorema in iis quæ per antecedentes ratiocinationes probant, eſſe cōſpicitur. cū.n. id quod ex aliquibus collectū eſt, ſumptum ut concluſio cum aliquo uel aliquibus rurſus ipſum quicpiam aliud collegerit: & quæ ipſum id collegerunt, cum quo uel cū quibus ipſum id aliud collegit, etiam ipſa idē colligent. Adiectæ uero & adiicientes rōcinationes reperiunt in propoſitionibus, quæ continuate abſq; concluſionibus ſumūtur. adiectæ ſiquidem illæ ſunt, quarum cōcluſio prætermittitur: adiicientes, quarum demōſtratiua propoſitio omiſſa eſt. concluſiones.n. prætermiſſæ adiectarum ratiocinationum, quæ ordine primæ ſunt, adiicientes, quæ ſecundo loco ſubſequuntur, demonſtrant. Exempli cauſa, A de oī B: B de omni C: C de omni D dicitur: A igitur de omni D dicet. Adiecta.n. eſt prior, cuius concluſio, quæ erat, A de omni C dicitur, prætermiſſa eſt. Adiiciens uero poſterior eſt, quæ & ex prætermiſſa quæ eſt A, de omni C, & ex poſita quæ eſt C de omni O colligitur, cuius concluſio eſt: A igit dicitur de omni D, Sed harum ſanè tam adiiciens q̃ adiecta in prima figura eſt. poteſt tñ hac ratione ei quoq; quæ in prima figura conſtituta ſit, ex ſecunda figura adiicere ratiocinatio. Nam ſi A de omni B dicitur, B de omni C A, de nullo D C, de nullo O dicitur: adiecta eſt in prima figura, cuius concluſio A C eſt: adiiciens uero in ſecunda, quę propoſitiones habet, & A de omni C dici, quæ ut prioris concluſio pretermiſſa fuit, & A de nullo D dici, ex quibus concluſio C de nullo O dici conficitur. Poteſt etiam econtrario adiecta in ſecunda figura, adiiciēs in prima eſſe, hoc pacto A de nullo B: A de omni C: C de oī O dr̄, B igitur de nullo O dicitur. prioris.n. quæ in ſecunda figura erat conſtituta, concluſio prætermittitur, quæ eſt B, de nullo C dicitur, ex hac autem, & altera quæ C de oī O dici aſſerit, in prima figura B nulli O ineſſe colligitur. Eadem ratione & ex tertia figura tā adiicientem q̃ adiectam ſumere licebit, & ad eas quæ in prima, & ad eas quæ in ſecunda figura conſtitutæ fuerint. Quinetiam eæ, quæ ex iiſdem figuris exiſtunt, inter ſe coaptari poſſunt, quæ in prima inter ſe, quæ in ſecunda inter ſe, quę item in tertia eodem modo. Adde, ꝙ tres quoq; ratiocinationes & adiiciētes & adiectę hoc pacto ſumi ex tribus figuris poſſunt, iuxta cōpoſitiui huius theorematis traditionem: quod Ariſt. quidem ſectatores quatenus uſus requirebat, conſiderarunt: ſed alij poſtea ab illis acceptum ſubtilius diſpertiti ſunt, atq; ex eo inſup quod ſcd̄m & tertium, & quartū apud ipſos appellatur theorema, conſtituerunt: nō utilitatis tñ rationem habita, ſed ut oē id quod qūocunq; dici in huiuſmodi contemplatione poſſet, etiam ſi inutile eſſet, pertractarent, ac traderent. Sed de his alibi declaratum eſt. Vt oñdat igitur Ariſto. qñ per antecedentes ratiocinationes ꝑ plura continuata media erit rōcinatio, ſubiūgit, {Vt A B per C D. ſi.n. ſit concluſio A B, quæ ꝑ media C O demonſtretur, ita ut A de C, & C de O, & O de B dicatur: per antecedētes quidem ratiocinationes fiet probatio, ſi primum A de O per C ratiocinemur, deinde O de B, dici ſumamus, uel etiam ipſum per E ratiocinemur: atq; ita A O: D B concluſiones loco ꝓpoſitionum ſtatuamus, quæ A B concluſionem demonſtrent. At per plura continuata media, ſi ubi abſolute A de C, & C de O, & D de B dici ſumpſerimus, poſtea inferamus, A igitur de B dicitur. atq; hæc differentia eſt rōcinationis quæ per antecedentes ratiocinationes, & quæ per plura cōtinuata media fit. utrarūq; autem A B cōcluſio eſt per C D, media collecta. In rōcinationibus igitur quæ hoc pacto fiunt, quæ ſimplices non amplius ſunt, multitudinem terminorum ſimili modo propoſitionum multitudine uno ſuperaturam eſſe inquit, non ſecus ac qñ ꝓpriæ propoſitæ concluſionis ꝓpoſitiones ſolæ ſumebantur. Non tñ, ſicut in ſimplicibus fiebat, propoſitiones ſemper pares, termini uero impares erunt: ſed alternis. i. qñ ꝓpoſitiones erunt pares, termini impares: qñ impares propoſitiones, termini erunt pares. Ita.n. fiet, ut termini uno ſemper propoſitiones excedant. Verba eius ita ſe habēt, {Qñ propoſitiones ſunt pares, termini impares ſunt: qñ termini pares ſunt, impares ſunt propoſitiones,} in quibus ineſſe error uidetur, bis.n. idem dicunt. Nam {Qñ termini pares ſunt, impares ſunt propoſitiones} ita accipiendum eſt, ut {impares ſunt ꝓpoſitiones,} priori loco ſtatuamus. paritatem.n. & imparitatem termini & propoſitiones per uices habent. In cauſa uero, cur termini propoſitionum numerum uno excedant & uiciſſim pares & impares fiant, illud eſt, ꝙ à principio in ſimplicibus ratiocinationibus termini uno propoſitiones ſuperabant: hæ.n. duæ erant, illi tres. unicuiq; autem additioni termini interuallum .i. propoſitio additur. Quod cum fit, exceſſus idem qui à principio erat in terminis remanet. Cum enim inæqualibus æqualia adiunguntur, eadem differentia à ſe mutuo diſtant, qua prius etiā q̃ æqualia ipſis adderent, diſtabant. Qñ igitur tribus terminis unus fuerit adiunctus, termini quatuor & pares, ꝓpōnes tres & impares fiunt: quippe cum ipſis quæ duæ erant, tertia ob additionem termini acceſſerint. ſimul.n. & termini & ꝓpōnis additio fit, ſicut dictum eſt. Quod uero inquit. {Nam uel extrinſecus, uel ad medium qui intercidit terminus, ſtatuetur, uel ob figurarum differentias dicit. Si.n. in ſecūda figura, uel tertia demonſtranda cōcluſio eſt, terminus qui additur, extrinſecus eſt: ſi in prima figura ſit demonſtratio, ad medium eſt. Nam, ſi A de omni C, per medium B, demonſtratum ſit, & in ſecunda figura concludere uelimus, A de nullo D dici, aſſumemus, O extrinſecus appoſito, atq; ita efficietur, ut C de nullo D dicatur. Si in tertia figura, O de C aſſumemus, ſicut prius A faciebamus: ita enim, A alicui O ineſſe conficietur.

cietur.At,ſi in prima figura concludendum ſit, directo D ſubiici ipſi C ſumemus.nam ſic in prima figura A de D dici colligetur. Vel non ita dixiſſe eum intelligendum eſt.non enim D in medio inter A B,uel B C ſumptum eſt,ſed ipſius C,ultimum. Quocirca Simplicius id quod hic inquit,accipiendum ſortaſſe eſt, {Nam uel extrinſecus,uel ad medium qui intercidit terminus,ſtatuetur,} extrinſecus quidem, ſi ante A, ſumptus aliquis terminus ſit, qui de A prædicetur, uel poſt C ipſi C ſubiectus:ad medium autem,ſi inter A B uel B C conſtitutus ſit. Vbicunq; enim & undecunq; appoſitus fuerit, cum ipſo etiam una propoſitio additur.Cum enim ſunt duæ propoſitiones A B & B C ſiue ante A terminum D ſumamus, adiungetur etiam propoſitio D A ab utraq; illarum diuerſa: ſiue inter A B ipſum ſtatuamus,loco unius, quæ erat, A B duæ,A D & D B,efficientur.Eodem modo quoque,ſi inter B C collocamus.nam B D,& D C euadent. Quin etiam ſi poſt C,extrinſecus D apponatur, ſimili modo C D duabus prius poſitis adiungetur. Ac propoſitiones quidem & termini hunc modū ſemper inter ſe,atq; ordinem ſeruabunt: concluſiones nō ita: quemadmodum ſubiungit,cum inquit.

At concluſiones neq; ad terminos, neq; ad propoſitiones eundem ordinem habebunt. ſi.n.vnus terminus addatur, concluſiones vna pauciores, quā ſint termini,qui prius erāt, adiungentur. ad ſolum.n. vltimum concluſionem non facit, ſed ad alios omnes facit.Vt,ſi ad A BC *adiungatur* D, *conti nuo concluſiones etiam duæ, & ad* A, *& ad* B *addentur: & in alijs ſimili modo:& ſi in medium etiam intercidat,eodem modo. ad vnum enim ſolum ratiocinationem non efficiet. Quapropter concluſiones multo plures erunt, quam ſint & termini,& propoſitiones.*

Riſibile	Rōnale	Diſciplinabile	Homo
A	D	B	C
A	B	C	D
A	C	D	B

Quo pacto auctis, & extrinſecus additis terminis augeatur concluſionum ac ꝑpōnum numerus.

Concluſiones, inquit,neq; ad terminos, neq; ad propoſitiones ſemper eundem ordinem habebunt: cuius rei cauſam ſubiungit,cum inquit:ſi.n.unus terminus addatur, concluſiones una pauciores quam ſint termini, qui prius erant, adiungentur, cuius ratio eſt,quia ad ſolum ultimū expoſitis,ille,qui adiūgitur, ſi ad hunc additio fiat, concluſionē non facit. Nā ſi ſint termini A B C & addatur D:& ipſius A ad D, & ipſius B ad D, concluſio erit. Sed erat etiā ipſius A ad C. Cū tres igitur termini prius fuerint, unius additio fecit,ut duæ concluſiones adiungerentur, una pauciores q̄ termini,qui prius erant.ipſius tñ C ad D concluſio non fit, propterea ꝙ nullus medius inter ipſos eſt. uno igitur termino adiuncto duæ additæ concluſiones ſunt. Erat autem concluſio ex tribus terminis A C,ꝑpoſitiones duæ, & termini tres. unde adiuncto quarto termino duæ adduntur concluſiones: & oēs concluſiones tres euadūt. quinetiam propoſitiones tres fiunt:termini autē quatuor ſunt. Quod ſi rurſus alius terminus adiungatur, propoſitio una addetur: atq; ita oēs ꝑpoſitiones quatuor, termini oēs quinque erunt. cōcluſiones autem quæ adiungentur, una pauciores erunt, quam termini q prius erant.erant uero termini quatuor, tres igitur concluſiones erunt,quę adiungentur.at quæ ex iam poſitis quatuor terminis fiebant,erant tres.oēs igitur ex terminis quinque, & quatuor ꝑpoſitionibus concluſiones ſex euadent.plures itaq; concluſiones ſunt:atq; adhuc magis,ſi alius terminus fuerit adiūctus, multo.n.plures ex unaquaq; termini additione ob eam cauſam quā dixit,concluſiones euadunt. Cum dixerit autem, ſi extrinſecus terminus addatꝰ, ad ultimum ſolum ex iis, qui poſiti ante ipſum fuerant concluſionem eum non eſſe facturum. ſubiūgit etiam ſi in medio ſtatuatur,ſimili modo una pauciores futuras eſſe concluſiones,quam termini ſint,qui à principio ante additionem collocati fuerant. ad unum.n.ſolum terminū ex poſitis is adiunctus concluſionem minime faciet. Statuantur.n.termini A B C.qui A C concluſionem colligant,& inter A B,terminus D interiiciatur. erunt igitur cōcluſiones quæ ad A C adiungentur,tum A B,per D,tum D C,per B, collectæ. duæ ergo additæ concluſiones ſunt,non tñ duæ ad ipſum:ſed altera ad ipſum D,quæ eſt D C: altera ꝑ ipſum colligitur A. B enim cum prius non eſſet concluſio,propterea,ꝙ adiunctus D terminus fuit,concluſio euaſit. Quod igitur inquit, {Ad unū.n.ſolum ratiocinationem non efficiet,} ita accipiēdum eſt, ut dicat,uni ſoli interuallo in cauſa futurum eum nō eſſe,ut concluſio efficiatur. quod eſt A D. A B autem licet non faciat.in cauſa tñ ipſe eſt,ut fiat. Vel de termino ait qui ultimus poſitus eſt. Is enim,etiam ſi in medio interſeratur alius, ſi ad unum ſolū reſpiciat, ratiocinationem non efficiet: ad eum,uidelicet qui ante ipſum poſitus eſt. Propterea ꝙ qui in medio eſt interiectus,ad neutrum quorum eſt medius,concluſionem facit, cum ad omnes alios faciat.

Caput 26. Quænam quæſtiones in quibus figuris probari poſſint, & quænam faciles & difficiles ſint oſtendit.

POſtea quam autem de quibus ratiocinationis, & qualiter in vnaquaque figura, & quot modis demonſtrentur,iam habemus:perſpicuum etiam nobis eſt & qualis propoſita quæſtio difficilis ſit, & qualis tractari facile poſſit. Quæ enim in pluribus figuris,& per plures caſus concluditur,facilior eſt, quæ in paucioribus,& per pauciores difficilius tractatur. Affirmatiua igitur vniuerſalis per primam figuram ſolam, ac per eam vno ſolo modo demonſtratur. Priuatiua per primam,& mediam:ac per primam quidem ſolo vno modo, per mediam duobus. Particularis autem affirmatiua per primam & vltimam:ſolo vno modo per primam,tribus per vltimam. Priuatiua vero particularis in omnibus figuris demonſtratur:ſed in prima quidem ſemel, in media autem & vltima, in altera duobus modis, in altera tribus. Patet igitur vniuerſalem prædicatiuam ſicut ad confirmandum difficillimam,ita eſſe facillimam ad refutandum.Omnino autem deſtruenti vniuerſales quàm particulares ſunt faciliores.nam ſiue nulli inſit,ſiue alicui non inſit,ſublata ſunt.ex his autem,quod alicui non ineſt, in omnibus figuris:quod nulli,in duabus demonſtratur. Eodem modo quoq; in priuatiuis.Etenim tam ſi omni,quam ſi nulli in-

ſit quod à principio propoſitum fuerat, tollitur. at id in duabus figuris efficiebatur.

Poſteaquam, inquit, de quibus rõcinationes fiũt, iam habemus, de qõnibus.n. ſunt, quæ ſunt quatuor, duæ uſ̃es uel affirmatiua, uel negatiua, duæ ſimili modo particulares, affirmatiua, altera negatiua. habemus item qualis in unaquaque figura, & quot modis unaquæq; demonſtretur. Vl̃is.n. affirmatiua in prima figura ſola, atq; ĩ ea uno etiam ſolo modo demonſtratur: quippe cum una tm̃ ratiocinatione id fiat. Nam uĺis negatiua & in prima & in ſecunda demonſtratur, ſed uno ſolo modo in prima, duobus in ſecunda. in illa.n. una tm̃ ratiocinatio, in hac duæ adhibentur. Particularis autem affirmatiua tam in prima q̃ in tertia: uno ſolo modo in prima, tribus in tertia. at negatiua particularis in tribus figuris probatur: in prima uno modo, in ſecunda duobus, tribus in tertia. Qm̃ igitur hæc manifeſta, inquit, ſunt: perſpicuum quoque illud eſt, qualis qõ facile tractabilis ſit, qualis nõ ſit. illa.n. quæ in pluribus figuris, & per plures ratiocinationes demõſtratur: caſus.n. hic uel ratiocinationes, uel iugationes uocat: facile tractabilis quæſtio eſt: quippe cum quæ per plura demonſtratur, plures occaſiones ad demõſtrandũ habeat: atq; iccirco pertractari ac ꝓbari facile poſsit. Quæ uero in paucioribus figuris, & per pauciores ratiocinationes probatur intractabilior eſt ac difficilior. Per plures autem figuras, & plures ratiocinationes particularis negatiua confirmatur. In tribus.n. figuris ſola hæc qõ, & per ſex rõcinationes demonſtratur. Caſus autem, ratiocinationum in ſingulis figuris differentias appellat, id eſt reſpectus, quos ex ꝓpoſitionũ conuenientia inter ſeſe habent. poſt particularem negatiuam particularis affirmatiua ſ̃m facilitatis locum obtinet. nam & per primam & ꝑ ſecundam figuram, & ꝑ quatuor rõcinationes demonſtratur, unam in prima, tres in tertia. Poſt hanc ſubſequitur uĺis negatiua. nam & in prima & ſecũda figura demonſtratur, uno ſolo modo in prima, duobus in ſecunda. Vl̃is affirmatiua difficilior eſt: quippe cum in prima ſola figura, atq; in ea uno ſolo modo demonſtretur. Ex quibus ſane omnibus uniuerſalis affirmatiua difficillima ut cõfirmetur, ut refutetur, facillima eſt. refutatio ſiquidem eius per particularem negatiuam fit, quæ & in omnibus figuris, & per plures ratiocinationes demõſtratur. necnon ꝑ uniuerſalem negatiuam, quæ etiam ipſa in duabus figuris & ꝑ tres ratiocinationes comprobatur. Præterea illud etiam, inquit, notum eſt, confirmare uniuerſalem quam refutare difficilius eſſe. in particulari autem econtrario: ſicut.n. confirmantur particularia facilius, ita difficilius refutantur. Nam uĺis tum à particulari refutatur, quæ contradictorio modo opponitur: affirmatiua à negatiua, quæ in tribus figuris demonſtratur: negatiua ab affirmatiua, quæ in duabus figuris prima & tertia comprobatur: tum ẽt à contraria tollitur uĺis affirmatiua ab uniuerſali negatiua, quæ in duabus figuris etiam ipſa exiſtit: uniuerſalis negatiua ab uniuerſali affirmatiua quæ ſola in una, ideſt prima figura reperitur. Vniuerſalis autem affirmatiua uno ſolo modo confirmatur: negatiua tribus, & ĩ duabus figuris. Quod uero inquit, {At id in duabus figuris efficiebatur,} de particulari affirmatiua dicit, q̃ uſ̃em negatiuã tollit ac deſtruit.

In particularibus vero ſolo vno modo, ſi vel omni, vel nulli ineſſe demonſtremus. At, cum confirmat quiſpiam, faciliores ſunt particulares. nam & pluribus figuris, et per plures caſus id fit. omnino autem latere id nos non debet, & vniuerſalia per particularia, & hæc per vniuerſalia refutari per ſe mutuo poſſe: confirmari vero vniuerſalia per particularia non poſſe, ſed per illa hæc poſſe.

Particularis refutatio & per uſ̃e & per particulare non amplius fit, ſed ſolo uno modo: ideſt per uſ̃e ſolum oppoſitum. Quocirca fit, ut particulare difficilius refutet. atq; ex his particulare negatiuũ difficilius, quam affirmatiuum: propterea ꝙ per uſ̃e negatiuum ſolũ refutatio eius efficitur, quod ſolo uno modo in prima ſola figura demonſtratur. Particulare autem affirmatiuum per uſ̃e negatiuum deſtruitur, quod per primam & ſecundam figuram demonſtratur. per pauciora autem, ut dixit, confirmantur uniuerſalia. Nam uſ̃e affirmatiuum una ſola, ut dixi, ratiocinatione: negatiuum tribus comprobatur. At particularia ut confirmantur quidem ſunt faciliora, per plures enim rõcinationes id fit. particulare quidem negatiuum & in tribus figuris, & ſex rõcinationibus: affirmatiuum quatuor ratiocinationibus: & ĩ duabus figuris: quin etiam ſimul cum uĺibus confirmatur. refutatur autem difficilius. particularia ſiquidem per ſola oppoſita uĺia tolluntur: negatiuũ particulare ab uĺi affirmatiuo: affirmatiuum à negatiuo, ſicut antedictum iam eſt. Adde ꝙ in uniuerſum illud quoq; notum eſt, qõues per ſe mutuo refutari, uſ̃es uidelicet, à particularibus oppoſitis, & particulares ab uĺibus. Sicut.n. quę omni ineſſe inquit, ab ea tollitur, quæ non oĩ aſſerit: ſic & quæ nõ omni, ab ea quæ omni ineſſe ait. & ſicut quæ nulli ineſſe dicit, ab ea quæ alicui: ita & ea quæ alicui ab ea quæ nulli ineſſe dicit, deſtruitur. Non tñ confirmari per ſe mutuo poſſunt. non.n. uniuerſales à particularibus quę ſub ipſis ſunt, confirmanẽ. Quare non per ſe mutuo, particulares enim ſimul cum uniuerſalibus ſub quibus ſunt, confirmantur, ſed non è contrario.

Simul autem & refutare quam confirmare eſſe facilius patet.

Cum oſtenderit qõnes per ſeſe mutuo refutari: ſicut.n. ab uĺi particulare oppoſitum, ſic à particulari uſ̃e refelli conſueuit: ſed nõ per ſeſe mutuo etiam confirmari: ex hoc perſpicuum eſſe inquit refutare quam confirmare eſſe facilius. Quin in oibus quoq; idem patet, deſtruere ac corrũpere, quã conſtruere & gignere quodlibet facilius poſſe: in iis tam quæ à natura, quam quę ab arte efficiuntur: quippe cum & in naturalibus generare ac facere, utputa hominem, aut equum, aut quicpiam aliud huiuſmodi, quã corrumpere: & in artificioſis nauem perdere ac demoliri, q̃ conſtruere longe difficilius ſit.

Quo pacto igitur ratiocinatio omnis, & ex quot terminis & propoſitionibus, quoq; modo inter ſeſe collocatis conſtituatur. item qualis queſtio in vnaquaq; figura, & qualis in pluribus, qualiſq; in paucioribus demonſtretur, ex antedictis perſpicuum eſt.

Vnãquãq; ratiocinationem cõi quodam termino ſumpto effici, debereq; uel utraſq; ꝓpoſitiones uſ̃es affirmatiuas, uel certe alteram eſſe iam docuit,

Quin

Quin etiam unãquãq; ſimplicem ratiocinationem ex tribus terminis, duabusq; propoſitionibus fieri: propoſitionesq; ĩ unaquaq; figura inter ſe quodam modo ſumptas rõcinationem conſtituere demonſtratum eſt: necnon qualis queſtio in ſingulis figuris demõſtretur: qualis in tribus, qualis in duabus, qualis una tm̃: particularem uidelicet negatiuum in oĩbus, particularem affirmatiuam in duabus in prima & rertia: item uniuerſalem negatiuam in prima & ſecunda: uniuerſalem affirmatiuam in prima ſola. Oĩa porrò hæc ex antedictis patent.

SECTIO SECVNDA.

Cap. 1. De propoſitionum copia: Sectio ſecunda.

QVo pacto autem nobis ad id, quod ſtatuitur, ratiocinationes ſemper ſuppetant, & qua via principia circa vnumquodq; ſumamus, dicendum nunc iam eſt. Non enim tantum ortum ratiocinationum cõtemplari, verum etiam habere earum conſtituendarum facultatem debemus. Ex omnibus itaq; iis, quæ ſunt, alia ſunt eiuſmodi, vt de nullo alio vere vniuerſaliter prædicentur. vt Cleon & Callias, & ſingulare & ſenſibile, ſed de his alia. Nam homo & animal vtrunq; horum eſt: alia vero ipſa quidem de aliis prædicantur, ſed de his alia prius non prædicantur: alia autem & ipſa de aliis, & de ipſis alia prædicantur, vt homo de Callia, & de homine animal.

Cum quid ſit ratiocinatio docuerit, & quo modo, & quibus figuris, & quot terminis & ꝓpõnibus proximis unaquæq; quoq; pacto inter ſeſe habentibus conſtituatur: cũq; item de q̃onibus dixerit, quæ in qua figura demonſtretur, quæq; ex ipſis in pluribus figuris fiat, quę facilis tractatu, quæ in paucioribus, & quæ in una tm̃, quæ difficilior ad demonſtrandum ſit. ex his ad tradendam rõnem nobis deſcẽdit, qua ſi utamur, ad propoſitam q̃onem ſuppetere nobis rõcinationes, & propriæ ad demonſtrandã concluſionem propoſitiones poſsint. principia.n. propoſitiones primas uocat: ad quarum inuentionẽ inſtrumentum quaſi quoddam nobis tradit. Nam qui uſurus rõcinatione eſt ac demonſtratione, is non ſolum quid ſit ratiocinatio, & quo modo fiat, cognoſcere, uerum etiam eius conſtituendæ ac rõcinandi habere facultatem debet. Hoc etenim eius maxime eſt, qui rõcinandi facultate præditus fuerit. Ad uiam igitur hanc, q̃ tradit, primum quędã ſumit ac ſtatuit, quibus non oĩa de omnibus quęrenda eſſe oſtendit. Cum.n. ex iis, quæ ſunt, alia ultima ſint & indiuidua, quæ de nullo prædicantur: alia prima gña, quæ nihil habent, quod de ipſis prædicetur, neq; ut indiuidua de aliquibus, neq; ut alia aliqua de primis generibus prædicari demonſtrentur, quærendũ eſt. Nam ex oĩbus, inq̃t, quæ ſunt, alia ſunt eiuſmodi, ut de nullo uere ulr prædicentur. Addidit autem {Vere,} propterea ꝙ quæſtio nobis hic eſt, non de iis, quæ falſo prædicãtur: oĩa.n. ita prædicari de oĩbus poſſent: ſed de iis, quæ nere prædicantur: hoc eſt natura ea ſunt, ut ualeant prædicari. dixit uero {Vniuerſaliter,} uel quia uerum hoc in uniuerſum eſt, ex iis, quę ſunt eſſe quædam, quæ de nullo prædicentur: quippe cum indiuiduas ſubſtantias de nullo prædicari uniuerſaliter, atq; abſolute dicere poſsimus. Vel quia indiuidua de aliquibus interdum prædicari particulariter uidentur: fieri ſiquidem poteſt, ut Calliam de quodã homine aliq̃n prædicemus, cum dicimus, quidẽ homo eſt Callias: licet hæc præter naturam ſit prædicatio: econtrario.n. recte ſit, cum quendam hoĩem de Callia prædicamus: iccirco {Vlr,} adiunctum eſſe exiſtimandum eſt. Nam q̃uis de quodam indiuidua ſubſtantia præter naturam prædicetur: ulr tñ de nullo unq̃, ex natura uidelicet indiuidui dr̃. Quod.n. in prædicationibus, quæ ex accidenti fiunt, indiuiduæ ſubſtantię ſubiicitur, indiuiduum quoddam eſt. illud .n. accedens, uel illud album eſſe Calliam dicimus. Vnde fieri quidem non poteſt, ut indiuiduum uere de alio aliquo, q̃ de indiuiduo prædicetur. Quo aũt aliquid alteri ineſſe ratiocinemur, utile eſt, ut id uniuerſaliter de aliquo prędicari ſumamus, quemadmodum dicet. Cum poſuerit autem ultimę & indiuiduę ſubſtantiæ exemplum Cleonem & Calliam, adiũgit, {Et ſingulare & ſenſibile,} ut omnem in uniuerſum diuiduam & ſenſibilem ſubſtãtiam huius naturę eſſe dicat. ſenſibilia.n. & ſingularia, quæ quidem indiuiduæ, ſubſtantiæ ſunt, ipſæ quidem uere de aliis non prędicantur ſed de ipſis alia. Species.n. & genera indiuiduarum ſubſtantiarum de ipſis prædicantur: qn etiam ea quæ ipſis accidunt. Atq; alia quidem quæ ſunt, hoc modo ſeſe habent, alia ecõtrario. Nam cũ ipſa de aliis prædicentur, de ipſis nihil habent quod prædicetur: quæ ſuprema & prima ſunt genera, ac maxime communia, in quę entis quod multis modis dicitur, in decẽ prædicamentis facta diuiſio eſt. Alia autem ſunt quæ & ipſa de aliis, & alia de ipſis prædicantur: cuiuſmodi ſunt ea, quæ in medio inter prima genera, & indiuidua atq; ultima collocantur: ut animatum, ſeu animal.

Ac nonnulla quidem eſſe ex iis, quæ ſunt, quæ de nullo natura dici conſueuerint, manifeſtum eſt. Nam ex ſenſibilibus ferè vnumquodq; huiuſmodi eſt, vt de nullo prædicetur, niſi ex accidenti. dicimus enim aliquando album illud eſſe Socratem, & accedens illud eſſe Calliam.

Cum de indiuiduis ſubſtantiis dicat, ꝙ de nullo ꝑdicentur, adiungit, {Niſi ex accidenti,} ac quo modo ex accidẽti eorum fiat prædicatio, declarat, cum inquit, {Dicimus.n. aliq̃n album illud eſſe Socratẽ, & accedens illud eſſe Calliam:} dum ex accidenti ac præter naturam prædicationem facimus: quippe cũ in his ſubiectum de accidente & non ſicut fieri deberet, accidens de ſubiecto prædicemus. accidens .n. in ſubſtantia eſt, non ſubſtantia in accidente. Fit autem huiuſmodi per accidens prædicatio, cum ſubiectum ignotius alicui eſt, quam id quod ipſi accidit. per illud.n. quod accidit, id cui accidit, manifeſtamus, ideſt per album id cui album ineſt, cum dicimus, illud album eſt Soc. Item per accidens illud declaramus, cui accidit, ut accedat, cum accidens illud eſſe Calliam dicimus. Sed quia quæ per accidens in omnibus & uniuerſalirer dicuntur, non proprie & abſolute eiuſmodi ſunt: iccirco neque quæ ex accidenti prædicantur, abſolute dicuntur prædicari. Fortaſſe autem {Fere} adiunxit ob indiuiduas qualitates, quæ cum ſenſibiles ſint, in indiuidua ſubſtantia inſunt, ac de ipſa prędicantur, Vel quia non ut indiuiduæ ſumuntur, cũ prædicantũ. Qui.n. dicit, {Soc. eſt albus,} indiuiduũ album de Soc. minime ꝑdicat

eo ꝙ terminus, qui prædicatur, præfinitionem non admittit. Quinetiam album indiuiduum de nullo uſr prædicatur, etiam ſi de aliquo dicatur. Vel licet præfinitionem non admittat, quod prædicatur, album tñ, quod in hoc quodam ineſt, de eo, in quo eſt, prędicatur, & huiuſmodi prædicatio ex accidēti minime eſt. ut, in hoc indumento album hoc ineſt. Vel ſenſibilia appellat ſubiecta, & quæ per ſe ſunt, quæ ſunt indiuidua. cuiuſmodi etiā indiuiduæ ſubſtantiæ ſunt. Ferè igitur dixit ob ea quæ ex accidenti prædicantur, & improprie: nā proprie de nullo dicuntur.

Quòd autem ſurſum etiam progredientibus aliquando conſiſtit oratio, rurſus dicemus. Sed nunc poſitum hoc ſit. De his igitur demonſtrare aliud, quod prædicetur, non licet, niſi ex opinione. Sed hae de aliis, neq; ſingularia de alus, ſed alia de illis prædicantur. quæ vero media interiecta ſunt, vtroque modo poſſe perſpicuum eſt. nam & ipſa de aliis, & alia de ipſis dicuntur, & ferè orationes & conſiderationes de his præcipue ſunt.

Vbi quænam ex entibus ſint, oſtēdit, quæ de nullo uere prædicari ſoleant, de iis nunc inquit, de quibus nihil aliud prædicatur ac nonnulla eſſe huiuſmodi ex iis quæ ſunt, demonſtraturum ſe eſſe pollicetur. id quod in poſterioribus reſolutoriis facit. Nam ſi in infinitum progrediendo alterum de altero prædicetur, neq; ultimum quicpiam erit: quippe cum infinitorum eſſe quicpiam ultimum nequeat. ad ultimum quoddam eſt, cuiuſmodi eſt indiuiduū. non igitur in infinitum fiunt prædicationes. Hoc autem tanq̃ demonſtrato ac conceſſo nunc utitur. De quibus igitur nihil prædicatur, ut de ſupremis generibus, de iis quicpiā inquit, demonſtrare quod prædicetur, non licet. nam de eo, de quo prædicatur nihil, nihil demonſtrari poteſt, quod prædicetur: propterea ꝙ eorum, quæ ſunt, eſt demonſtratio. Nam ſi quod prædicari demonſtratur, per aliquid, ut oſtendet, demōſtratur, per ea uidelicet, & quæ ex eo ipſo conſequuntur, cui ineſſe aliquid demonſtratur, & ex quibus quod ineſſe demonſtratur, conſequitur, nihil propoſitæ rei ineſt, neq; ineſſe demonſtrari poteſt. Adiunxit autem, {Niſi ex opinione,} ut non re uera id, ſed ex opinione aliquorum tantummodo fieri poſſe ſignificet. Si enim excedentia eſſe genera quędam opinaretur aliquis, q̃ de his etiam prædicarētur: ex eius opinione, fieri poſſet, ut de his quoq; aliquid prædicari demonſtraretur. Non.n. idem eſt demonſtrare, & ex eo aliquid ratiocinari, quod opinatus fuerit, uel conceſſerit quiſpiam. quippe cum multa etiam falſa cōcedantur, ex quibus fieri ratiocinatio poteſt, demonſtratio non poteſt. ſi.n. quis concedente aliquo ſubſtantiam eſſe ens, & ens item eſſe unum ſumpſerit, is ſubſtantiam quidem eſſe unum ratiocinabitur, non tñ demonſtrabit: quippe cum neque ens ſubſtantiæ genus ſit, neq; unum de ente prædicetur, tam.n. ens, q̃ unum æquiuoca ſunt. Poteſt autem hoc quod inquit, {Niſi ex opinione,} de prædicatione etiam ex accidenti intelligi. ſicut enim indiuiduæ & ſenſibiles ſubſtantiæ cum de nullo uere prædicentur, ex accidenti tñ interdum prædicantur: ſic & de ſupremis generibus abſolute, quidem nihil, ſed ex accidenti & ex opinione ex poſterioribus aliquid, prædicari poterit: Verbi cauſa, ſi ſubſtātiam eſſe hominem dicamus. Vel {Ex opinione} dixit, pro {Probabiliter & dialectice:} Quemadmodum in topicis inquit: Dialectica examinatrix cum ſit, ad omnium ſcientiarum principia uiam habet. Vnde poſſumus etiā de primis dialecticæ quodammodo ratiocinari, atq; unum, ſi ita incidat, ineſſe ipſis oſtendere: cum ſingula ex ipſis unum ſint, ſimili modo etiam ens probari de ipſis poteſt. Demonſtrare igitur de ſupremis generibus prædicari quicpiam non licet, ſed ipſa de aliis demonſtrantur. Qui.n. hominem eſſe animal, & animal ſubſtantiam eſſe ſumpſit, is ſubſtantiam de homine prædicari demonſtrauit. Contrario modo in ſingularibus & indiuiduis, fieri non poteſt, ut ipſa de aliis prædicari demonſtrentur: propterea, ꝙ neq; omnino ipſa de aliquibus, ſed alia quædam de ipſis prędicantur. De Cleone.n. & hominem prædicari demonſtrare poſſumus, ſi riſibilem ipſum eſſe, & oē riſibile eſſe hominem ſumpſerimus, necnon & animal, & ſubſtātiam. Quinetiā quæ inter indiuidua & prima genera conſtituta ſunt, ſicut habere quædam, quæ de ipſis prædicentur, ita ipſa de aliis prædicari manifeſtum eſt. Vnde & qōnes & ratiocinationes & demonſtrationes de iis fiunt, quæ in medio ſunt collocata, eo ꝙ & ipſa de aliis, & alia de ipſis prædicantur. Adiunxit autem {Fere,} quia licet de ſupremis generibus qō fieri etiam poſsit, uidelicet an ſupremorum generū ens, an unum genus ſit: & ſi ea ſint ens, an ens & unū idem ſint, an diuerſa: pleræq; tñ & maxime cōes de interiectis fiunt. Adde, ꝙ de ſupremis generibus ēt ſi ratiocinemur, ac probemus quicpiā, non demonſtratiue, ſed ex poſterioribus id facimus, cum nō ex iis quæ prædicantur, probatio efficiatur. Nam, cum ſubſtantiam intelligibilem uel ſenſibilem eſſe dicimus, poſteriora de ipſa prædicamus: poſteriora.n. hæc ſubſtātia ipſa ſunt. horum igitur atq; huiuſmodi cauſa dixit, & ferè orationes & conſiderationes de interiectis præcipue ſunt. Nam licet primo ipſi ineſſe aliquid non demonſtremus, ipſum tñ ineſſe alteri oſtendimus: & de indiuiduo aliud dicimus, licet de altero ipſum dici demōſtrare nō poſsimus. Quare de his quoq; fiunt conſiderationes q̃uis pleræq; de mediis atq; interiectis ſint: quippe cū media hæc utraq; habeant. Methodus tamen ac ſelectio quam tradit neq; ſupremis generibus, neq; indiuiduis, ſed inter hæc collocatis cōgruit. qui.n. ſubiicitur, & qui prædicatur terminus in quæſtione, medio rum eſſe debet. nam ita fit ut habeamus quæ ex utroq; ipſorum conſequuntur, hoc eſt terminos qui de ipſis ꝑdicantur, & ex quibus ipſi conſequuntur, id eſt, qui utriq; ſubiiciuntur. per hos ſiquidem ꝓpoſitionum inuentionem deſcribit, dum ad hæc in ſelectione ēt ea ſumit quæ ex neutro ex iis qui in quæſtione poſiti ſunt: termino conſequuntur. Vel ex preſcriptione tradita ſupremum genus ineſſe alicui poſſumus demonſtrare, ſi ea ſumamus, ex quibus ſequitur: quippe cum ea ad prædicationem de oī utilia ſint, quemadmodum declarabit: habent autem proculdubio ea ex quibus ſequuntur. Item ultimo & indiuiduo ineſſe aliquid demonſtramus, dum quæ ex ipſo conſequuntur, ſumimus: quæ quidem ſumere cum ea, q̃ de ipſo prædicantur, habeat, in noſtra poteſtate eſt. Non.n. in omnibus & quæ ex ipſis conſequuntur, & ex quibus ipſa conſequuntur, ſumere licet, niſi huiuſmodi ſint. In quibus tamen alterum tantum ſu-

mi

mi poteſt, id ſumetur, atque ad id ratiocinatio eodem pacto conſtituetur. Adde ꝙ ſi etiam uelimus, in his quoque & quæ ex opinione & ex accidenti ſunt, ſumemus.

Oportet igitur, vt propoſitiones circa vnumquodq; ita deſumamus primo ipſo ſuppoſito, tum definitiones, & quæcunq; propria rei ſunt.

Cum dixerit quænam ſint de quibus quæſtiones & conſiderationes præcipuæ fiunt, eaq; eſſe oſtenderint & ex quibus aliqua ſequuntur, & quæ alia habent, ex quibus ipſa conſequuntur: quæ ſanè media inter prima genera, & indiuiduas ſubſtantias interiecta ſunt: cum item quæ de primis generibus demonſtratur, ipſa uidelicet aliis ineſſe, & quæ de indiuiduis, in ipſis.ſ.alia ineſſe demonſtrari poſſe oſtenderit: quo pacto in propoſita quæſtione inuenire & ſumere ꝓpoſitiones ualeamus, deſcribit, ac docet. de mediis autem loquitur, quę ſicut ipſa aliis, ita alia ipſis inſunt. Fieri uero ex eadem hac præceptione quam tradit, quemadmodum diximus, poteſt, ut & ex quibus ipſa prima genera, & quæ ex indiuiduis ſequantur, excipiamus. Quatuor autem q̄ões eſſe dixit, uſem affirmatiuam, uſem negatiuam, particularem affirmatiuam, particularem negatiuam. Ad demonſtrationem igitur uniuſcuiuſq; ex his quæſtionibus, quo modo copiam nobis propoſitionum cōparemus, & ut ipſe inquit, ſumamus ac ſeligamus, p̄ſcribit. Primum ergo inquit in quæſtione propoſita oportet, ut deſumamus atq; excipiamus, & exponamus utrunq; ex terminis, qui in quæſtione collocantur, quorum, alter ſubiicitur, alter prædicatur. id q̄d ſignificat, cum inquit, {Primo ipſo ſuppoſito,} De quo.n.ſumere propoſitiones uolumus, id primum ſupponendum ac ſtatuendum eſſe inquit: at de terminis, qui in quæſtione ſunt, ſumere propoſitiones uolumus, quæ ipſos uel conectant, uel diuidant. Vbi terminos ſumpſimus, utriuſq; poſtea tam qui ſubiicitur, quam qui prædicatur, definitionem, quæque utriq; propria ſint, ſumenda eſſe docet. Rem.n. terminos qui in quæſtione ſunt, appellat.

Poſtea quæ ex re conſequuntur, & item ex quibus res conſequitur: & quæ ipſi ineſſe non contingit. nam quibus ipſa non contingit, propterea quòd priuatiuum reciprocatur, deſumendum non eſt.

Poſtea ſeligenda atq; excipienda eſſe inquit, quæ ex utroq; ex terminis. cōſequuntur autem & definitiones ex illis, quorum definitiones ſunt, & propria. ſed hæc ex ſolis ipſis ſequūtur, ut ex homine animal rationale mortale, & riſibile. iccirco æqualia etiam inter ſe ſunt: ut non tam ex homine ipſa, q̃ ex ipſis homo ſimili modo conſequatur: propterea ꝙ quæ æqualiter dicuntur, inter ſe reciprocantur. Conſequuntur etiam genera & differentiæ, atq; hæc non ex ſolis, ſicut animal & bipes ex homine: quæ quidē proprie etiam conſequi dixit. Quæ autem ex aliquo conſequuntur, de eo etiam omni prædicari perſpicuum eſt. Sumenda item eſſe ait illa, ex quibus ipſæ res, ideſt ipſa ea quæ in quæſtione poſita ſunt, conſequuntur: in quæſtione autem poſiti termini ſunt. ut ſi animal ſit terminus, ex quo animal cōſequatur, quærēdum ſit. animal autem ex homine & ex omnibus ſubiectis ſpeciebus conſequitur, ex animali uero animatū. Non enim ea ex quibus quæſtionis terminus ſequitur, de omni termino qui ex ipſis ſequitur, p̄dicatur, ſed econtrario terminus de unoquoq; eorum omni dicitur. quod.n. ſequitur, eſt quod de aliquo prædicatur. Sumenda etiam eſſe ea monet, q̄ ipſi ineſſe non cōtingit, ut homini hinnibile, animali inanimatum. nam quibus ipſa non cōtingit, ſumi ea minime oportere inquit: propterea ꝙ cū uſe priuatiuum ſecum reciprocetur, & quæ ipſi non inſunt, & quibus ipſa res nō ineſt, eadem ſunt. At quæ ex ipſis rebus ſequebantur, & ex quibus res ſequebantur huiuſmodi non erant. ex animali.n. ſequebatur animatum: animal uero ex homine, & equo, cæteriſq; ſubiectis ſpeciebus. Iccirco utrorūq; illorum ſelectionem faciendam cenſuit, eo ꝙ uſe affirmatiuum ſecū non reciprocatur: ea uero & quæ ipſis rebus nō inſunt, & quibus ipſæ res non inſunt, quia eadem ſunt & reciprocantur, ſumenda utraq; non eſſe inquit.

Diuidenda autem ſunt & ex iis, quæ ſequuntur, quæ in eo quod eſt quid, & quæ vt propria, & quæ vt accidentia prædicantur: atque ex his, quæ ex opinione, & quæ ex veritate. Quanto enim plura huiuſmodi ſibi comparabit quiſpiam, tanto celerius in concluſionem incidet: quanto veriora, tanto magis demonſtrabit.

Ex ipſis his, quæ ſequuntur, diuiſionem faciēdam eſſe inquit, atq; animaduertendum quę nam ex ipſis in ſubſtantia continentur, & in eo quod eſt quid, p̄dicantur, & quæ ut ꝓpria, & quæ ut accidentia. Non .n. propria eadem ſunt cum iis, quæ in ſubſtantia, & in eo quod eſt quid prædicantur, atq; ita conſequūtur. Animal.n. & rationale ex homine conſequūtur, dum per ſe & in eo quod eſt quid, prædicantur: riſibile uero dum ut proprium, & non in eo quod eſt quid. ea.n. in eo quod eſt quid, de aliquo proprie p̄dicantur, quæ in definitiua ratione cōtinentur. quorum actu & operatione ſi priuetur id, de quo ipſa p̄dicantur, ne omnino quidem erit. ut homo. ſi animal non ſit, ne homo quidem erit. ſimili modo, ſi rationale non ſit, neq; prorſus eiuſmodi erit, ut ratiocinetur aliquando: & ſi mortale non ſit, neq; prorſus eiuſmodi erit, ut ſit moriturus. Definitio autem ōis in eo quod eſt quid conſiſtit. ſed non ita eſt riſibile: quippe cum neq; in definitione contineatur, neque ita ipſi homini inſit, ut ſi operatione eius ipſum priuemus, eſſentiam quoq; ipſi erepturi ſimus. nam licet riſione ipſa quiſpiam priuetur, quin homo ſit tamen, non priuabitur, neque naturam hominis amittet. Ita proprium etiam eſſe uidebitur & terræ ut cōpluatur, & lunæ ut deficiat. proprie.n. deficere de ſola luna dicitur. Quæ autem conſequuntur, ut accidentia, ea ſunt quę de aliquo prædicantur, neque ut ſubſtantiæ, neq; ut propria. cuiuſmodi ſunt ea quæ aliis quoq; ineſſe poſſunt: ut album ceruſſæ, & homini ambulare. Ex iis etiam quæ conſequuntur, in uniuerſum diſtinguendum eſſe inquit, quęnam ex ueritate, & quæ ex opinione conſequantur, hoc eſt ex multorum, aut aliquorum opinionibus: ex talibus .n. dialecticæ ratiocinationes conſtituuntur. quemadmodum eſt, ſi ex ſanitate conſequi dicamus, ut ſit maximum bonum: & ex bono, ut bonum faciat. hæc enim ex opinione ſunt. Plurium.n. huiuſmodi quæ ex utriſq; terminis conſequuntur, copia, celeriorem inuentionem & propoſitionum & concluſionis no-

bis efficiet: neriorum autem ſelectio demonſtratiuam magis ratiocinationem reddet. Hac ſiquidem cauſa ex iis quæ conſequuntur, quæ nam in eo quod eſt quid, & quæ ut propria, & quæ ut accidentia prædicentur, diſtinguenda eſſe cenſuit.

Seligenda autem ſunt, non quæ ex aliquo, ſed quæ ex tota re conſequuntur. vt, non quid ex aliquo homine, ſed quid ex omni homine conſequatur: propterea quòd ex vniuerſalibus propoſitionibus ratiocinatio conſtituatur. nam, cum indefinita res eſt, an vniuerſalis ſit propoſitio, incertum eſt: cum eſt præfinita, eſt manifeſtum. Excipiendum ſimili modo eſt & ex quibus totis ipſa res conſequitur, ob antedictam cauſam: ſed ipſam rem, quæ conſequitur, totam ſequi ſumendum non eſt: dico autem ex homine omne animal, vel ex muſica omnem ſcientiam, ſed abſolute tantũmodo ſequi, quemadmodum proponimus. nam inutile alterum eſt, & fieri non poteſt, i. omnem hominem eſſe omne animal: vel iuſtitiam eſſe omne bonum. ſed ex quo ſequitur, de illo omni dicitur.

Ea, quæ ex terminis, qui in propoſita q̃one ſunt, conſequuntur, colligenda eſſe inquit, non quæ ex aliquo, ſed quæ ex omni. Nã, ſi terminus ſit homo, non quod ex aliquo, ſed quod ex omni homine cõſequitur, erit ſumendum: neq; quod ex aliqua uoluptate, ſi uoluptas quæſtionis terminus ſit, ſed quod ex oĩ uoluptate conſequitur. Ita.n. fiet, ut propoſitiones ules nobis ſuppetant, ſine quibus fieri non poteſt, ut ratiocinationem conſtituamus. Ob id.n. neq; indefinite ſumendum eſſe quicpiam inquit, ſed adiungendum, ut ex oĩ conſequatur. Cui.n. terminus eſt homo, uel uoluptas, is tunc ad hominem, uel uoluptatem rõcinationem conficiet, cum oẽm hoiem, & oẽm uoluptatem ſumpſerit. aſſumitur autem homo ab eo, quod ex omni ipſo, & uoluptas ab eo quod ex omni uoluptate conſequitur: & in aliis ſimili modo. Nam ſi quod demonſtrandum eſt, particulare ſit, licet quod oĩ ineſt, alicui etiam ineſſe ſumere. ſed ea ex quibus totis & non partibus ipſa conſequuntur, ſunt excipienda. Aĩal.n. non ex oĩ aĩato, ſed ex omni ſenſibili, & ex oĩ homine conſequitur: quocirca hęc, non illud ſumenda ſunt. de omni.n. eo ex quo ſequitur, dici cõſueuit. ex huiuſmodi.n. nles ꝓpões conſtituuntur. Non tñ, inquit, quod ex aliquo conſequitur. totum ſumi oportere: quippe cum ex hoie aĩal, non tñ omne: & ex grãmatica ſcientia non tñ omnis conſequatur. Nõ igitur quod ita conſequitur, quærendum: ſatis.n. ad propoſitionum ſumptionem eſt, ut conſequatur tantũmodo. cuius rei cauſam, cur uidelicet huiuſmodi conſequutiones quærendæ non ſint, in libro etiam de interpretatione adduxit, cum inquit: de eo autem quod ulr prædicatur ulr prædicare uerum non eſt. non.n. propoſitio aliqua erit, in qua de uniuerſali ule inſuper prædicemus: cuiuſmodi eſt, oĩs homo eſt oĩ animal. idem ſanè etiam nunc dicit. & quo mõ inutile ſit, ſi ita ſumere cõſequutiones uelimus, & præter q̃ ꝙ inutile eſt etiam impole ſit, oſtendit. nã ſicut oẽm hoiem eſſe oẽ aĩal, impoſſibile eſt: ita eſt inutile, ſi oẽm hoiem eſſe oẽ riſibile dicamus. Non igitur oẽ id quod conſequit, ſumendum eſt, ſed oẽ id ex quo conſequit. homo.n. ulr ſumendus eſt, ex quo aĩal ſequit: atq; aĩal ex hoie conſequi ſtatuendũ eſt. ita.n. fiet, ut ules ꝓpões nobis ſuppetant. ſimili mõ id ex quo oĩ homo ſequit. nam ex bipede oĩ nõ ſequit, ſed ex oĩ cõſultatiuo. Qđ uero ait, {Quemadmodũ proponimus} ſignat, {Quẽadmodum ẽt in uſu eſt ut proferamus ac proponamus} dicere.n. conſueuimus oẽm hoiem eſſe aĩam abſolute, & nõ oẽ aĩal: & oẽm uoluptatẽ eſſe rem ſm naturã, & nõ eſſe oẽm rẽ ſm naturã. nõ.n. ei qđ ꝯſequit, ſed ſubiectæ rei ex qua ꝯſequit, oẽ adiũgimus.

Quando autem ſuppoſitum ex quo ea, quæ conſequũtur ſumenda ſunt, ab aliquo continetur: in his, quæ ex vniuerſali conſequuntur, vel non conſequuntur, excipienda non ſunt: in illis enim ſumpta iam ſunt: nam quæ ex animali ea ex homine etiam conſequuntur, & quæ non inſunt, ſimili modo: ſed quæ circa vnumquodque propria ſunt, ea ſumi debent. quædam enim ſpeciei propria præter genus ſunt. diuerſis.n. ſpeciebus propria quædam inſint, neceſſe eſt.

Qñ, inquit, ſuppoſitus terminus, quæ pars eſt qõnis, ex quo ea, q̃ conſequunt, quęrimus, ab aliquo ꝯtinetur, qđ ex eo cõſequat: quẽadmodum homo ab aĩali: non ſunt excipienda ac ſumenda ea, q̃ ex continente hoc, i. aĩali, conſequunt, ad demõſtranda ea q̃ ex eo ſequunt, quod continet, qui eſt homo: quippe cũ hæc poteſtate ꝑcepta ac pręoccupata iã fuerunt, qñ aĩal ex hoie conſequi ſumptum fuit. hoc etenim ſumpto poteſtate etiã ea oĩa quæ ex aĩali conſequũtur, ex hoie conſequi ſumptũ eſt: ſicut ſuba, aĩatum, ſenſibile. Quemadmodũ aũt quæ ex aĩali conſequũtur, ex hoie etiam conſequunt: ita q̃ non conſequũtur ex aĩali neq; ex hoie conſequi perſpicuũ eſt, ut aĩatum, inſenſibile, incorporeũ. Vnde in his quoq; immorandũ nõ eſt, neq; his colligendis laborandũ, quæ iã poſita ſunt. neq; igit quæ ex eo, quod poſitũ terminũ continet, conſequunt, neq; quæ non conſequunt, ſumenda ſunt. ſed ea eligi debent, q̃ propria ſunt, & quæ ex hoie priuatim, nõ ex gñe eius, quod eſt aĩal, conſequunt. Sunt.n. quædam, q̃ cum ex hoie conſequant, ex aĩali non ſequunt, quod genus eius eſt. Ex quibus alia peculiariter ꝓpria homini ſunt, ut riſibile, ut conſultatiuũ: alia non peculiariter, ſed reſpectu ad alia, ut rõnale. ad irrõnale.n. reſpiciendo rõnale proprium hoĩs eſſe dicimus: quorũ quidẽ neutrum ex aĩali cõſequit. pedeſtre quoq; & bipes, & id genus cætera ſimili modo. Hęc ſiquidem ut ꝓpria ſtatuẽda ſunt, quia neq; ex gñe quod hoiem ꝯtinet: conſequunt. neq; q̃ ex hoie conſequi ſtatuuntur, ꝓpterea ex aĩali quoq; conſequi, demonſtrari poſſunt. non n. quæ ſingulis ſpẽbus inſunt, eadẽ gñi etiam inſunt: quippe cũ neceſſe ſit, ut differentibus ſpẽbus propria quędã inſit, q̃ aliis in diuiſione oppoſitis ſpeciebus ineſſe non poſsint: ut minime ex gñe conſequi ualeant. Quæ.n. ex gñe conſequunt, cum de oĩ eo ꝑdicent, ſingulis quoq; ſubiectis ei ſpeciebus inſint, neceſſe eſt. At q̃ ex ſingulis ſpẽbus ſequũtur, neq; ex gñe, neq; ex aliis ſpẽbus ſeq pñt: cũ propriæ uniuſcuiuſq; ſpeciei à q̃bus definiunt, drĩæ ſint.

Neque vero vniuerſali ea excipienda ſunt, ex quibus ſequitur quod cõtinetur. vtputa, animali ea, ex quibus homo conſequitur, neceſſe.n. eſt, vt ſi ex homine aĩal ſequitur, ſequatur etiam ex illis omnibus. illa autem ſelectioni quæ ad hominem ſpectat, magis propria ſunt.

Quod inq̃t, huiuſmodi. dũ ſeligimus ea, ex q̃bus ſuppoſitus terminus conſequit, qui ab aliquo continetur, uli qđ continet, uti nõ debemus, i. ſumere nõ debemus ea, ex quibus ſuppoſitus terminus conſequit, ex q̃bus etiam ipſis q̃ continet, ſequit. utputa, ſi ſit poſitus terminus homo, aĩal ſanè ipſum continet, atq; ex eo ſequit, cum igit ſumimus ea, ex q̃bus

homo

homo ſequit̃,aĩal aſſumendum non eſt,nec dicendũ. aĩal ex illis ſequit̃ ex qbus etiam homo: q̃a id poteſtate poſitũ iam ſit.quod.n.ex hoĩe conſequit,id ex illis etiam ſequit̃, ex qbus homo. at aĩal ex hoĩe ſequebatur: quare ẽt ex iis ſequet̃,ex quibus homo ſequitur. Non eſt igit̃ ita faciendũ, ac dicẽdum uľe ac genus ex illis ſequi, ex qbus id cõſequitur, quod ab eo continet̃. præter.n.q̃ ꝙ poſitum hoc eſt, neq; illud nobis ꝓponitur, ex quonam genus poſiti termini ɔſequatur, ſed ex quo ipſe ille terminus ɔſequat̃, inq̃rere.Sed.n.magis fortaſſe id qđ hic inq̃r,intelligendum in hunc modũ eſt. Qñ nobis ſeligere ea ꝓpoſitum fuerit, ex qbus uľe atq; id qđ ɔtinet,conſequitur:nõ debemus ſumẽdo aliq̃d ex iis q̃ ſub uľi collocata ſunt,ex quo ſeqnit̃ uľe,ex qbus id ɔſequatur, inq̃rere. V.g.ſi q̃ramus ex qbus aĩal ſequatur.nõ debemus aliquo ex iis q̃ ſub aĩali ſunt ſumpto, atq; iis ex qbus id ſequatur, collectis ex illis aĩal quoq; ſeq dicere.non.n.ſumpto hoĩe ea ex qbus hõ ſequit,colligenda ſunt,atq; ex iiſdẽ aĩal quoq; ſeq dicendũ eſt. Nã licet uerum oĩno ſit, ex qbus hõ ſequitur, ex iis oĩb' etiam aĩal ſequi ꝓpoſitum tñ in pñtia nobis nõ eſt, ut an ex qbus hõ, ex iiſdem etiam aĩal ſequatur, inquiramus. Tũc.n.ea colligemus,ex qbus homo ſequitur. qñ quærere de hoĩe nobis propoſitũ fuerit. hæc.n.ſelectioni q̃ ad hoĩem ſpectat, magis propria ſunt.Quemadmodũ igitur cũ quæ ex hoĩe ſequerẽtur,quærebamus,non ea colligebamus,q̃ ex aĩali ſequebantur,poteſtate.n.ſumpta erant: ſic neq;,cũ ea excipimus,ex qbus aĩal ſequit̃,ea quæremus,ac colligemus, ex qbus id ſequit̃, quod ſub aĩali continet̃. Vtputa,ſi homo ab aĩali continet̃, & id contineri ab aĩali ſumendũ eſt:ſumenda ea minime ſunt, ex qbus homo ſequit:poteſtate.n.ſumpta ſunt,ĩ eo ꝙ homo poſitus eſt, ex quo aĩal conſequat̃. Ex quibus.n.homo ſequit̃, ex iis oĩbus aĩal quoq;, quod ex hoĩe ſequebatur ſeq neceſſe eſt. Atq; hæc uerborũ horũ explanatio mihi magis ꝓbat̃,& antecedentibus magis conſentanea uĩ.Verba aũt ipſa conciſa aliquãtulum ſunt,atq; iccirco obſcuriorẽ ſñiam præſeferũt.Sententia.n.huiuſmodi eſt.{Neq; uero in aliquo ex uľibus,dũ ea colligimus,ex qbus ſequit̃ uľe,ſumendum nobis ea eſt, ex quibus conſequit aliquid ex iis, quæ ſub uľi conſtituunt̃.} Vel in hunc modũ, {Neq; uero uľi excipienda ea ſunt,ex quibus ſequit̃ id qđ cõtinetur,} pro {Neq; uero in uľibus q̃ ex ɔſequẽtib' ɔſequuntur.} Hoc aũt non in oĩbus uľibus eſſe põt. Spẽs.n.indiuiduę uľes qdem ſunt, nõ tñ fieri põt, ut unũqnodq; ex iis ex qbus ſeq̃tur ſpẽs, q̃ ſunt indiuidua,alia rurſus habeat, ex qbus ipſum ɔſequat̃. ſi.n. indiuidua ex aliis ſequerent̃, indiuidua atq; ultima minime eſſent. Faciẽda,igit̃ ſelectio hæc eſt in hmõi uľibus q̃ ex illis ɔſequuntur, q̃ ſubiecta q̃dam etiam ipſa hñt ex qbus ɔſequantur. Hmõi atq; ita uľia gña ſunt. In hmõi igitur dum ſumimus ea ex qbus, q̃ ita ſunt uľia ɔſequunt̃,ea ſumere non debemus, ex qb' q̃ ſubiecta ipſis ſunt ɔſequũtur. ut ſi q̃ramus ex quo aĩal ſequat̃, ex qb' hõ ſequitur, ex iiſdem aĩal quoq; ſeq ſumendũ non eſt.Nam ex qbus hõ ſequitur,ſeq etiam id quod hoĩem cõtinet licet uerum ſit:hoc tñ ad ſelectionem q̃ ad aĩal ſpectat, accõmodatum non eſt. ſi poſitus uidelicet terminus animal ſit.

Sumenda autem ſunt & ea,quæ plerunq; conſequuntur, & ex quibus conſequuntur.quæſtionum.n.earum,quæ plerunque contingunt, ratiocinatio etiam ex propoſitionibus plerunque euenientibus vel omnibus,vel quibuſdam cõſtat. vniuſcuiuſq; enim ſimilis principiis concluſio eſt.

Quoniam quædam q̃ones ſunt coniecturales, & quæ ex iis habent demonſtrationes, quæ ut plurimum eueniunt,ſumenda etiam ea eſſe inquit,& quæ ita ex propoſitis terminis conſequuntur, & ex quibus ipſi ita conſequũtur. Ita.n.fiet,ut ex talibus q̃ones,quæ de talibus erũt,ratiocinari ualeamus. Similem autem uniuſcuiuſq; rõcinationis concluſionem principiis.i.propoſitionibus euadere, ſuperius demonſtrauit, ubi impoſe ex poſsibili conſequi non poſſe declarauit. Quæ plerunq; conſequuntur, ſunt huiuſmodi, ut ſi dicamus, ex eo quẽpiam proſpera uti nauigatione, quia poſt æquinoctiũ hyemale ſoluerit: & ex eo ꝙ uictu tali utatur, ualere. hæc.n.plerunq; euenire conſueuerunt. Plerũq; item ſequitur ut ex luxurioſo ornatu adulterum,& ex nocturna uagatione eſſe furem quẽpiam aſſeramus.

Quæ autem ex omnibus conſequuntur,eligenda nõ ſunt. non enim fieri ex ipſis ratiocinatio poterit.id,quam ob cauſam eueniat, in ſequentibus patebit.

Quæ ex oĩbus inquit,conſequũtur,i.quæ ex duobus terminis quæſtionis conſequuntur,ſumenda nõ ſunt,eo ꝙ ex talium connexione & cõpoſitione nulla fiat ratiocinatio.cuius rei demonſtrationem ipſe in ſequentia differt. Cauſa aũt eſt,ꝙ ſi quæ ex utroq; termino conſequunt̃ cõponamus,ac coniungamus, ſecũda figura efficit̃, in qua duæ ꝓpõnes affirmatiuæ euadunt.at hmõi ꝓpõnum cõnexio ad rõcinãdũ apta non eſt. Nõ dicit aũt ꝓpria, q̃ ex utroq; conſequũtur, excipiẽda eſſe: ſuperius.n.id dixit,ubi inq̃t. {Oportet igit̃, ut ꝓpõnes circa unũquodq; ita deſumamus primo ipſo ſuppoſito, tũ definitiones, & q̃cunq; ꝓpria rei ſunt.} Non igit̃ cum dixerit ꝓpria q̃ ex rebus,i.terminis ɔſequuntur,eſſe eligenda,nũc nõ eſſe colligenda econtrario dixiſſet. Sed qđ inq̃t, ita intelligendum eſt: q̃ ex utroq; ex terminis ꝓpria ɔſequuntur,ſumenda qdem ſunt, non tñ inq̃rẽdum quęnã cõiter ex ipſis ɔſequuntur,ut idẽ ſit,quod ex utriſq; ɔſequatur.id qđ declarat,cum inq̃t. {Quæ ãt ex oĩb' ɔſequunt̃,} aliud.n.eſt ſi {Ex oĩb'} dicamus, & ſi {Ex utriſq;,} dum.n. {Ex oĩb'} dicimus,cõitatẽ quãdã ſignificamus.qñ.n.cõe aliquid ſumitur,qđ ex utriſq; ɔſequatur,in ſecunda figura duæ affirmatiuæ ꝓpõnes efficiuntur, exẽpli cã. ſi termini ſint fortitudo & tẽperantia, & ſeligẽs quiſpiã ea q̃ ex utroq; ex ipſis ɔſequuntur,& uirtutẽ,& habitũ,& mediocritatẽ ex utriſq; ipſis ɔſequi ſtatuat: talium atq; ita cõſequentium ſelectio inutilis ad ratiocinãdum erit.

Cap. 2. De medij inueniendi ratione in omni ratiocinationum genere, & de conſtruenda ratiocinatione.

CVm ita de aliquo toto confirmare volumus,ad ſubiecta eius,quod confirmatur,ſpectandum eſt,de quibus ipſum dicitur. de quo autem prædicandum eſt, quæcunque ex eo conſequuntur. ſi enim aliquid ex his idem fuerit,alterum alteri inſit,neceſſe eſt.

Cum dixerit q̃nam utriuſq; ex terminis,q in q̃one ſunt,eligenda ſint, poſtea q̃nam qbuſcũ ſumpta ex ſelectis his unãquãq; q̃onem demonſtrabit.nã huius rei cã facta hæc ab ipſo ſelectio eſt. Sunt aũt,ut diximus, q̃ones quatuor. uel.n.eſt uľis affirmatiua, uel uľis nega.uel particularis affirmatiua,uel nega.Verũ

ut oĩs

ut oīs hæc clarior Ariſt.oratio euadat, perſpicuitatis cū ſelectione, oēs, & totam deſcriptionē ipſam, & rōcinationes, quo pacto & ex quibus conſtituantur explicabimus. Non.n. parū ad rōcinandi facultatem adipiſcendā huiuſmodi declaratio factura eſt. Sint igit res, ut ipſe inquit, i. termini quatuor harum qōnū, uoluptas, & bonū: & neceſſe ſit, ut aliqñ oēm uoluptatem, aliqñ quādam, interdum nullam, aliās non oēm eſſe bonū demonſtremus. ſeligantur igitur ea, quæ ex utroq; ipſorū conſequuntur, & ex qbus ipſa conſequunt, & quæ item ineſſe ipſis non contingit, & quæ ex bono. i, A conſequunt ipſum bonū eſſe ſtatuantur, ubi eſt B, & ex quibus bonum conſequit ſub ipſo, ubi eſt C, Quæ autem bono ineſſe non contingit, à latere eius collocentur, ubi D poſitum ſit. Quæ itaque in B collocata, ex bono conſequuntur, hæc ſint: Vtile, expetendum, perſequendum, accommodatum, conducens, commodum, appetibile, atque id genus cætera. Ex quibus uero bonum ſequitur, quæ ſunt in C ſint: Felicitas, uirtutes, ex uirtute operatio, corporis bona, externa, quod ſecundum naturam eſt, atque huiuſmodi. Quæ uero in D, ſunt conſtituta, quæ ineſſe bono non contingit, ſint: fugiendum, noxium, malum, inutile, incommodum, turpe, imperfectū. Rurſus uero q̄ ex uoluptate in E, poſita conſequunt, ſuper ipſam ſtatuantur ubi ſit F, & ſint, lenis motio, operatio appetitionis ſm naturam non impedita, imperturbatio, iræ uacuitas, placiditas, laboris, & doloris uacuitas, timoris item uacuitas, quod ſecundum naturam eſt, expetendum. Ex quibus autem uoluptas conſequitur, ſub ipſa collocentur, ubi ſit G. quæ ſint, ſanitas, ſecunda fortuna, bona filiorum procreatio, operatio ex uirtute, abundantia: & ſimilia. à latere eius ſtatuantur in H, quæ ineſſe ipſi nequeunt: & ſint, Morbus, labor, dolor, timor, inopia.

FIGVRA DE MEDII INVENIENDI
in omni ratiocinandi genere, ratione.

Cum igitur confirmare ac demonſtrare uľe affirmatiuum uolumus: hoc.n. ſignificat, quod inquit, {Cum igitur de aliquo toto confirmare uolumus,} hoc eſt oēm uoluptatem bonum eſſe demonſtrare cum uolumus, ſumemus aliquid ex C, ex quibus bonum conſequitur: & ex F, ex iis quæ ex uoluptate ꝯſequuntur: quorum aliqua eſſe eadem inter ſe uidētur. Ex C quidem ex iis ex quibus bonum ſequitur, perfectum ſumatur, ſi ita incidat: & ex F, ex iis quæ ex uoluptate conſequuntur, operatio naturalis appetitionis non impedita, uel perfectio operationis quæ ex natura eſt, atq; hæc tanq̄ unum ſumentes medium terminum conſtituemus. ita.n. ex duobus uľibus affirmatiuis in prima figura rōcinatio conſtituetur. Oīs uoluptas operatio eſt appetitionis naturalis non impedita, uel operationis naturalis ꝑfectio,

hæc

hæc.n.definitio uoluptatis eſt, & ex uoluptate conſequitur. at perfectio operationis naturalis cum pfecta res ſit, bonum eſt:nam ex pfecto bonum conſequitur: omnis igitur uoluptas bonum eſt. Quin etiam quod ſecundum naturam eſt,ex uoluptate ſequebatur,& ex ipſo bonum, ut ex ipſo etiam compoſita res demonſtrari nihilominus poſsit. {Quod confirmatur,} autem uocat id quod prædicatur, qđ erat bonum. {De quibus dicit,} uero idem eſt,ac ſi dicamus: ex quibus quod de aliquo prædicatur, cõſequitur. ex illo enim proculdubio conſequitur, de quo prædicatur.

Si autem non omni, ſed alicui ineſſe: ea ex quibus conſequitur vtrunque, ſumenda ſunt: ſi enim aliquid ex iis idem ſit, alicui inſit neceſſe eſt.

Si,inquit, non uľe affirmatiuum, ſed particulare affirmatiuum demonſtrare uolumus, ſumenda ea ſunt, ex quibus utrũq; conſequitur. bonum autẽ ex iis,quæ in C ſunt, uoluptas ex iis, quæ ſunt in G conſequitur. In his igitur ſi ſumantur aliqua, quæ inter ſeſe eadem ſint,per ipſa quãdam uoluptatẽ eſſe bonum in tertia figura demonſtrabitur. Sumantur.n. aliqua ex iis,quę ſunt in C:ex quibus ſimili modo uoluptas conſequitur,operatio uidelicet ex uirtute,& medius terminus ſit.erit in tertia figura, oĩs operatio ex uirtute eſt uoluptas, oĩs operatio ex uirtute eſt bonum,ex quibus aliqua uoluptas eſſe bonũ colligitur. Si autem ea propoſitio quæ ait, oẽm operationem ex uirtute eſſe uoluptatem, reciprocetur,& particularis affirmatiua efficiatur,quæ ſit,aliqua uoluptas eſt operatio ex uirtute:& oẽm operationem ex uirtute bonum eſſe reliquatur:aliquam uoluptatem eſſe bonum in prima figura colligemus.

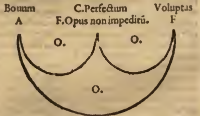
Quando vero nulli ineſſe oportet, cui quidem non oportet ineſſe,ad conſequentia:quod oportet non ineſſe,ad ea,que ipſi ineſſe non poſſunt:vel econtrario,cui non ineſſe oportet, ad ea, quæ ineſſe ipſi nequeunt: quod non ineſſe oportet, ad conſequentia ſpectandum eſt. Si enim hæc vtralibet eadem ſint, nulli alterum alteri ineſſe contingit. modo.n.in prima, modo in media figura ratiocinatio euadit.

Qñ,inquit,uľe negatiuum demonſtrare opus fuerit,quod quidem oportet non ineſſe,i.quod prædicari negatiue debet in cõcluſione,id aũt eſt bonum, ex iis aliquid ſumendũ eſt,quæ ineſſe ipſi nequeunt, quæ in D collocata ſunt. Cui autẽ nulli ineſſe ipſum demonſtrare uolumus,quæ eſt uoluptas, ei ex iis, q̃ ex ipſo conſequuntur, ſumenda aliqua ſunt,quę in F conſtituuntur. nam, ſi hæc inter ſe coniunxerimus, uľis negatiua cõcluſio in prima figura efficietur. Sumatur.n.ex D imperfectum, & ex F ex iis quæ uoluptate conſequuntur, lenis motio: & eadem inter ſe ſtatuantur,quia oĩs motio eſt imperfecta: efficiẽtur ergo propoſitiones, oĩs uoluptas eſt lenis motio, oĩs lenis motio eſt imperfectum.oẽm.n.motionem eſſe imperfectam, & uoluptatem eſſe motionem ſtatuebamus.nullum autem bonum imperfectum eſſe: quippe cum collocatum eſſet in D, ubi erant ea quæ ineſſe bono nõ poterant.ex quibus ſanè nullam uoluptatem eſſe bonũ in prima figura colligitur. id qđ idem eſt ac ſi bonum de nulla uoluptate dici aſſeramus. Atq; ita quidem ĩ prima figura uľe negatiuum colligimus, Si uero in ſecunda figura idem hoc demonſtrandum eſt, ecõtrario ſumere oportet.cui.n. nulli ineſſe demonſtrare uolumus, aliquid ei aſſumemus ex iis quæ ipſi non inſunt. Erat.n.E, in quo erat uoluptas,cui nulli ineſſe A,id eſt bonum erat demõſtrandum.& in H, erant ea quę ipſi E,ineſſe non poterant. ex his laborioſum ſumat. Ex iis uero q̃ ſunt in B quæ conſequuntur ex A, quod erat bonum, quod nulli uoluptati ineſſe demonſtrandum eſt, ſumatur aliquid: ſitq; id utile. ſintq; eadem inter ſe laborioſum & utile:quippe cum oẽ utile eiuſmodi ſit, ut cũ labore acquiratur, laborioſumq; ſit. Verum.n.illud eſt quod aiunt, oĩa bona nobis à Diis pro laboribus exhiberi: & ex laboribus bona augeri mortalibus. Erunt igit̃ ppoſitiones, laborioſum nulli uoluptati ineſt:laborioſum,qñquidem idem eſt,quod utile,oĩ bono ineſt:ut ſit, oẽ bonum eſt laborioſum, ex ipſo .n.ſequebatur. ex quibus in ſecunda figura bonum nulli uoluptati ineſſe conficietur. Poteſt etiam in ſecunda figura demonſtratio fieri, ſi aliquid ex D, quæ ipſi A non inſunt. idem cum aliquo ex iis ſit, quæ in F collocabãtur,quæ ex ſubiecto termino.i.uoluptate conſequuntur.nam id ſicut nulli bono,ita oĩ uoluptati ineſt.quemadmodum eſt imperfectũ,ſicut dicebamus, ſi idem cum leni motione habeatur, quia motio oĩs imperfecta eſt. In his.n.terminis non ſolum in prima figura uľe negatiuum colligetur,uerũ etiam in ſecunda, quẽadmodum ipſe eſſe procedendo manifeſtat, utrolibet modo idem ſumamus, demonſtrabitur.Nam ſiue aliquid ex iis, quæ ex bono conſequi non poſſunt, idem cum aliquo ex iis, quæ uoluptatem conſequuntur eſſe demonſtretur: ſiue econtrario aliquid eorum, quæ uoluptati ineſſe nequeunt,cum aliquo ex iis,quę bonum conſequũtur, eſſe idem ſumatur: uľe negatiuum colligẽ. Sed illo modo tum in prima & ſecunda figura, hoc pacto in ſecũda tñ fiet demonſtratio. Si.n.in prima uelimus demonſtrare, uoluptatem nulli laborioſo ineſſe ſumemus, & laborioſum, ſiquidem idem ſit quod utile, omni bono:ex quibus uoluptatem nulli bono ineſſe colligitur, non bonum nulli uoluptati,quod ppoſitum fuerat. concluſio tñ uľis negatiua reciprocatur: ſed in prima figura per reciprocationem demonſtrabatur nihil. Cum dixerit autem, {Qñ uero nulli ineſſe oportet, quod quidem non oportet ineſſe,ad ea,quæ ipſi ineſſe non poſſunt,} & non adiũxerit, {Cui non oportet ineſſe, ad conſequentia,} poſtea infert, uel econtrario, cui nõ ineſſe oportet, ad ea,quæ ipſi ineſſe nequeunt, quod nõ ineſſe oportet,ad conſequentia ſpectandum eſt:} id quod facit, ut quod in ſecunda parte totum poſuit,idem in prima quoq; intelligatur. Quod etiam ex iis q̃ ſubiungit, declarat: {Si.n.hæc,} inquit, {Vtralibet eadem ſint.} Siue.n.quod ei non ineſt quod prædicatur,idẽ cum aliquo fuerit ex conſequentibus: ſiue econtrario aliquid ex iis quę ſubiecto alicui nõ inſunt, idem cum aliquo fuerit eorum quæ ex eo conſequuntur, quod prædicatur: uniuerſale utroque modo negatiuum colligitur. Tametſi in quibuſdam codicibus lectio & integra & apertior circunfertur, in hunc modum. {Quãdo uero nulli ineſſe oportet,cui quidem non oportet ineſſe, ad conſequentia: quod oportet non ineſſe,ad ea quę ipſi ineſſe non poſſunt, uel econtrario &c.} Quæ ſanè integram ſententiam prodit.

At, ſi alicui non ineſſe opus ſit, cui quidem oportet non ineſſe, ex quibus conſequitur: quod nõ ineſſe: quæ, vt ipſi inſint, fieri non poteſt. ſi enim aliquid horum idem ſit, non ineſſe alicui neceſſe eſt. Sed magis fortaſſe vnumquodq; ex iis, quæ dicuntur, planum in hunc modum erit.

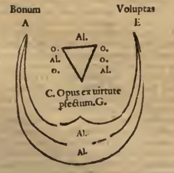
Si uero, inquit, particulare negatiuũ demonſtrandũ ſit, quæ ex qõnibus reliqua adhuc erat, ad ſubiectum terminum, cui alicui non ineſſe aliquid uolumus demonſtrare, is autem erat uoluptas: ſumendũ aliquid ex illis eſt, ex quibus uoluptas conſequitur: quæ ſunt ea, quæ in G collocata ſunt. ad terminũ uero, qui prædicatur, quem ſubiecto alicui non ineſſe demonſtrare uolumus: quod eſt bonum: ex iis aliqd ſumere debemus. quæ ineſſe ipſi non poſſunt, quæ in D ſunt. Sumatur igitur ex D inutile, & ex G, labore carens ſeu illaborioſum. fient in tertia figura propoſitiones, nullũ inutile, quod eſt illaborioſum, eſt bonum: oẽ illaborioſum, quod eſt inutile, eſt uoluptuoſum: quędam igitur uoluptas non eſt bonum. uñis. n. affirmatiua, ſi reciprocetur, particularis affirmatiua euadit. Omne illaborioſum eſt uoluptuoſum: aliquid uoluptuoſum eſt illaborioſum: nullum autem illaborioſum eſt bonum in prima figura.

Sint enim ea, quæ ex A conſequũtur, in B: ex quibus ipſum ſequitur, in C: Quæ non poſſunt ipſi ineſſe, in D. Item ea quæ ipſi E inſunt, in F: ex quibus ipſum ſequitur, in G: quæ ineſſe ipſi nequeunt, in H. Si igitur aliquid ex C, cum aliquo ex F, idem ſit, A omni E ineſſe neceſſe eſt. F enim omni E. & A omni C ineſt: quare A, quoq; ineſt omni B.

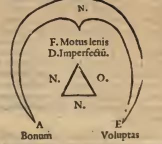
Modus oſtẽdens vniuerſalem affirmatiuam.

Si vero C, & G idem ſit, A ineſſe alicui ex E, neceſſe eſt: cum A, ex C, & E ex G, omni conſequatur.

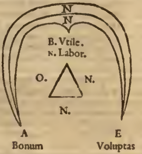
Modi particulares i tertia figura q reducuntur ad primam vt ſupra dictum eſt.

At ſi F, & D eſt idem, A nulli E, ex antecedente ratiocinatione inerit. Quia. n. priuatiuum reciprocatur, & F, idem eſt quod D A. nulli F, & F omni E inerit.

Modus concludens particularẽ negatiuam, in prima figu. per reciprocationem, in ſecunda per proſyllogiſmum.

Item ſi B, & H idem ſint, A nulli E inerit. B enim omni A, & nulli ei in quo eſt E inerit. quippe cum B, item quod H ſit: H autem nulli E inerat.

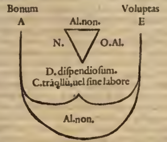
Alij modi ɔcludẽtes vlẽ negatiuam.

In elemẽtis literarum, ea, quæ ante diximus, perſpicuitatis cauſa exponit. ſumitq; terminos, qui in qõne ſunt, de quibus faciendæ ſelectiones ſunt, A & E, ſicut nos bonum & uoluptatem ſumpſeramus: & ea, quæ ex primo termino cõſequuntur, in B ſtatuit: ex quibus ipſe conſequitur, in C: quę uero ineſſe ipſi non poſſunt, in D. Quemadmodum nos quoq; ſuperius ſumpſimus. Quę item ex E conſequuntur, ipſiq; inſunt, in F, ex quibus E conſequit, in G: quæ nequeũt ipſi ineſſe, ĩ H. ſimili modo ſicut etiam nos fecimus. Vbi ita deſcriptionem diſpoſuit, inquit, qñ aliquid ex iis, quæ ſunt in C, ex quibus A ſequebatur, idem cum aliquo eſſe reperiatur, & ſumat ex iis, quæ ſunt in F, quæ ex E, ſequebantur A, omni E, inerit. A enim oĩ C ineſt, quippe cum ex C, conſequatur. F autem quod idem eſt quod C. rurſus etiam ipſum oĩ E ineſt, F enim ex E ſequebatur. efficietur igitur, ut A, quoq; omni E inſit. At ſi eadem rurſus ſumantur quæ ſunt in C ex quibus A: ſequebatur, & quæ ſunt in G, ex qbus E conſequebatur A, alicui E, inerit. de C enim & G omni A, & E dicuntur. utraq;. n. hæc unum & idem ſunt. Si autem aliquid eorum quæ ſunt in F, quę ex E conſequebantur, idem cum aliquo ex iis eſſe ſumantur, quę ſunt in D, quę nulli A inerant, A nulli E inerit. Hanc autem concluſionem ita eſſe, ex antecedente rõcinatione demonſtratum iri aſſerit. Quia. n. priuatiuum reciprocatur, & F idem eſt quod D A per D, nulli F, & F omni E ineſt. per hęc. n. antecedens rõcinatio demonſtratur. Quia. n. priuatiuum reciprocatur, & D de nullo A, & A de nullo D dici ſtatuitur: quia uero D, idem eſt quod F, oĩ ipſi inerit: ex quibus A nulli

nulli F, ineſſe colligitur. atq; hęc antecedens rõcinatio eſt. Qm̃ autẽ F oĩ E ineſt A, quoq; nulli E inerit. idem.n. colligi demonſtrat. ſi nãq; alternantes aliqd ex iis, quę ipſi E non inſunt, quę erant in H, idem eſſe cũ aliquo ex illis ſumpſerimus, quæ ex A conſequuntur, quæ in B erant: id ſicut nulli E ita omni A inerit. cũq; ita ſeſe habent propoſitiones, ut A, nulli E inſit, in ſecunda figura conficitur.

Si autem D, & G idem ſit, A alicui E non inerit. nam A ipſi G non inerit, quia neq; ipſi D: at G ſub E eſt: quare A alicui non inerit.

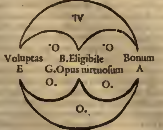
Modus ad particularẽ affirmatiuã in tertia figura, & in prima p reciprocationem.

Rurſus particularem negatiuam fieri concluſionem demonſtrat, ſi eorum aliquid, quæ in D ſunt, q̃ erant ea, quæ ipſi A non inerant, idem eſſe cũ aliquo ex illis ſumatur, quæ erant in G, ex quibus E conſequebatur: A.n. nulli G, quia neq; ulli D ineſt. Idem autem eſt D, quod G: at E omni G ineſt: ex quibus in tertia figura, A alicui E nõ ineſſe colligitur. Quia.n. E ex G ſequitur, & ipſum cõtinet, & de oĩ ipſo dr̃. ſi etiam reciprocationem faciamus G, alicui E, ineſſe uerum eſt: quippe cum particularis affirmatiua cum uli reciprocetur. Cum uero ita ſeſe habẽt propoſitiones A, alicui E, non ineſſe in prima figura colligitur.

Quòd ſi G & B idem ſit, reciprocata fit ratiocinatio. G. enim omni A inerit. B enim ipſi A, & E ipſi B ineſt: idem.n. cum G erat. at, A omni quidem E ineſſe neceſſe non eſt, ſed alicui, propterea quòd prædicatio particularis cum vniuerſali reciprocatur.

In hoc modo concluditur particulare negatiuum, reciprocata concluſione.

Perſpicuum igitur eſt, ad antedicta vtriuſque in vnaquaque quæſtione eſſe ſpectandum. per hæc enim omnis ratiocinatio conſtituitur.

Vbi particularem negatiuam fieri concluſionem demonſtrauit, ſi aliquid ex D, idem cum G, eſſe ſumptum fuiſſet: nunc reciprocatam fore ratiocinationem aſſerit, ſi aliquid eorum, quæ i G ſunt, ex quibus E ſequebatur, idem eſſe cum aliquo ex iis ſumamus, quæ ex A conſequuntur. Reciprocatam autem inqt, uel quia cũ prædicta reciprocata eſt. Illa.n. particularem negatiuam concluſionem habebat: hęc, quam nunc demonſtrat, particulare affirmatiuum colligere demonſtratur. uel quia in hac contrario modo ſe habet demonſtratio, nõ enim per ea quæ ita ſumunt̃ A prædicari de E demonſtratur, quod prædicari ſtatuebatur: ſed econtrario E de omni A, quia etiam de omni G: G autem de omni A dicitur, cum idem ſit cũ aliquo ex ijs quæ in B ſunt, quæ ex A conſequebâtur. contrariæ igit̃, & reciprocatæ rei demonſtratio eſt. Eo ꝙ autem ulis affirmatiua cum particulari reciprocatur, per reciprocationem fit, ut ex iiſdem propoſitionibus A, quoq; alicui E inſit. Quia ergo propoſitæ rei quodam modo fiebat ratiocinatio, cum etiam G: idem cum E eſſe ſumebatur, per reciprocationẽ.n. concluſionis efficiebatur: iccirco neq; hanc demõſtrationem prætermiſit. Omnes igitur qõnes antedicta methodo demonſtrari perſpicuum eſt.

Oportet autem & conſequentium & ex quibus conſequitur vtrũque ad prima & vniuerſalia maxime ſpectare. vt ipſius quidem E, magis ad K F, quàm ad F tantummodo: ipſius A ad K C, quàm ad C ſolum. Si enim ipſi K F, ineſt A, ipſi etiam F, & E inerit. at ſi ex hoc non ſequitur, fieri poteſt vt ex F conſequatur.

Oportet, inquit, in ſelectionibus eorum quæ ex utroq; ex poſitis terminis conſequuntur, & ex quibus uterq; ex ipſis conſequitur, neq; quę ex ipſis ꝓxime conſequuntur, neq; ex quibus proxime conſequuntur, ſtatim ſumere: ſed prima & uniuerſaliora, ſub quibus collocati ſunt, & proxima poſitis terminis prima ſpectare. dicit autem ex conſequentibus, non propria, & definitiones, hæc.n. poſitis terminis peculiariter conueniunt, & fieri non poteſt, ut definitio uel proprium ulius adhuc pateat, & pluribus q̃ uni inſit. Quocirca genera & differentias nunc intelligit, & quæcũq; eo modo conſequuntur. Verbi cauſa, ſi homo ſit poſitus terminus, non animal pedeſtre conſequi ex eo ſtatim ſumendum eſt, ſed aĩal tm̃, quod eſt ulius: & ante aĩal etiam animata ſubſtãtia. & ſi apis ſit, non continuo integripẽne, ſed pennatũ ſumere debemus, quod ulius eſt: & magis etiã animal, & adhuc prius ſubſtantia. dicit autem quod proxime ex B conſequitur. Sit autem E, apis F, integripẽne quod uero eſt ulius q̃ F, ſit K F, ideſt pennatum. Simili modo quoq; in A, faciendum eſt. Sit A homo, ex quo proxime conſeqtur C, hoc eſt grammaticum: ulius K C, quod ſcientiæ capax ſit. Adiunxit autem K, & ad F, quod ex B conſequebatur, & ad C, ex quo conſequebatur A, ut eo quod ulius eſſet, ſignificaret. Hæc uero poſuit, ex quibus ule affirmatiuum colligitur. Cauſam autem cur ſpectandum ita ſit, aſsignat: quia copioſior nobis, & in pluribus propoſitionum ſelectio efficiatur, & inquiſitio ulioris quod primo ſumptum fuerit, facilius ſuppetet. Nã qui ex iis quæ ex aliquo conſequũtur, ulius ſumpſit, is poteſt etiam ea quæ ſub illo continentur, & ſimul quæ propius etiam conſequuntur, ſumere. Qui uero proxima ſumpſit conſequentia, is non amplius etiam uliora habet, eo ꝙ in proxime conſequentibus, quæ ſumpta ſunt, uniuerſaliora contineantur. Qui.n. ex homine conſequi animal ſumpſit, excluſus eſt,

ſus eſt, ne ſumere ſubſtantiam amplius poſsit, eo qđ in aïali ſubſtantia etiam contineatur. ſed, ſi primum ſubſtantiam ſumpſerit quiſpiam, inter ea, quæ ex homine conſequuntur, aïal ſumere adhuc poteſt. Cum autem plura ſint ea, quæ ſtatuuntur, medij inuentio copioſior eſt, ac facilius ſuppetit: quippe cum in pluribus inuenire quod quærat aliquis, facilius ſit. Si.n. A ipſi E ineſſe demonſtrandum ſit, quia ex E non ſolum F, ſed K F etiam conſequitur, primum ſpectandum nobis eſt, an eorum aliquid ex quibus ſequitur A, quæ uidelicet ſunt ĩ C, uel X C, idem ſit cum aliquo ex K F. ſiq; id eſſe inuenerimus A ipſi X F & K F, ipſi E ineſſe ſumendum eſt. ſi autem ex quibus ſequitur A, aliquid idem eſſe cum K F uſiori, nõ inuenerimus: in F tñ inquiſitio nobis relinquetur. Nam licet ex K C uel ex C, quippiam cum K F, idem nõ ſit C, tñ idem eſſe, quod F poteſt. Si.n. toti pẽnato A inſit, id etiam integripẽni, & api quæ erat E, proculdubio inerit. Si autem toti pennato nõ inſit, nihil uetat, quo minus integripenni, ac per id api inſit. Plures igitur ad argumentandum occaſiones, & in pluribus inquiſitio nobis hoc pacto ſuppetet. Nam cum ex uoluptate & operatio, & huiuſmodi operatio conſequatur, appetitionis uidelicet ſecundum naturam: ſi ex iis aliquid ex quibus bonum ſequitur, idem ſit cum operatione, id quod erat ex conſequentibus uoluptatẽ cõius: per id eſſe bonum uoluptas demonſtrabitur. Si id non poterit, inquiremus an aliquid ex iis ex q̃bus bonum ſequitur, cum eiuſmodi operatione idẽ ſit: & ſi id quod ſ̃m naturam eſt, eſſe huiuſmodi inuenerimus, quippe cum omne, quod ſecundum naturam eſt, bonum eſſe uideatur: id autem ex operatione ſecundum naturam non impedita conſequebat̃: per id propoſitas res demonſtrabitur.

Simili modo quoq; in iis, ex quibus ipſum conſequitur, conſiderandum eſt. Nam, ſi ex primis, etiam ex iis, quæ ſub illis ſunt. ſequitur. ſin minus ex illis, ex iis certe, quæ ſub ipſis ſunt, ſequi poteſt.

Simili modo, inquit, inquirendum eſt in iis quoq;, ex quibus ipſum conſequitur. Quod autem inquit, huiuſmodi eſt. Non ſolũ in iis, quæ ex E conſequuntur, uniuerſaliora primum ſumenda ſunt, & in iis, ex quibus A ſequitur, uniuerſalia etiam ipſa, & inquirẽdum primum, an inter ſe ſint eadem: deinde, ſi in his hoc non inueniatur, ad propinquiora, minusq; cõia deſcendendum. Hæc.n. faciebamus & conferebamus, qñ uſe affirmatiuum uolebamus demonſtrare: Non in hoc igitur ſolo faciendum ita eſſe inquit, uerum etiam in iis, ex quibus E conſequitur, ſimili modo. ea autem erant quę in G erant collocata. Nam in his quoq; uſiora primum, ex quibus E ſequitur, ſumentes conferre ac cõparare ea nos debere inquit uſioribus, ex quibus A cõſequebatur, quæ in C erãt, quæ K C, paulo ante appellauit. Collatio autem hæc & cõparatio horum tunc fit, cum particulare affirmatiuũ inquiritur. Tunc.n. cõparatio horũ ex iis fit, ex quibus utraq;, quæ erant C G cõſequuntur. Quod uero ait, {Nam ſi ex primis, etiam ex iis, quæ ſub illis ſunt,} & de A, quod ex C conſequitur, & de E, quod ſequitur ex G dictum eſt. Quod.n. ſequitur, ſi ex primis ſequatur, & uniuerſalioribus, ex illis etiã ſequitur, quæ ſub illis continentur. ſin minus ex primis & uniuerſalioribus conſequatur, nihil prohibet quin ex eorum tñ quę ſub illis continentur, aliquo conſequatur. exempli cauſa homo ſi ex bipede non ſequatur, ſequi tñ eum ex pedeſtri bipede uetat nihil. Nõ inquit autem quod ex uſi conſequitur, id ex oĩbus quæ ſub ipſo ſunt, cõſequi poſſe, ſed licere ut ex aliquibus quæ ſub ipſo ſunt, conſequi poſſe, ſed licere ut ex aliquibus quæ ſub ipſo ſunt, conſequatur. Sed quo pacto hoc cum eo conſentiat, quod paulo ante dictum eſt, conſiderandum uſ. Ita.n. ſuperius dixit: {Neq; uero uſi ea excipienda ſunt, ex quibus ſequiẽ quod continetur.} An dum ita inquit, non negat ſumẽda primum eſſe uniuerſaliora, ex quibus poſitus terminus ſequitur, ſed ſumptionis & ſelectionis modum uetat. Non.n. ut uſius ex iis ex quibus aliquid ſequitur, ex aliquo ſequi demonſtremus, propterea demonſtrandum eſſe inquit ex iis etiam ſequi ex q̃bus uſius ſequebatur: ſed ut ex hoc conſequi ipſum à principio ſtatuamus. Vnde nõ debere illa ſumi inquit in ſelectione eorũ ex quibus propoſita res cõſequitur. Ita.n. bis eadem ſumeremus. Qui.n. bonũ ex expetendo ſequi ſumpſit, is ex uirtute etiam ſequi & ſanitate proculdubio ſumpſit. ſed ſi primũ uirtute ſumpta, deinde expetendum ſumpſerimus, bis idem ſumemus. Ex uirtute.n. expetendum ſequitur, ex expetendo autem uirtus minime. Quare ex quibus ſequitur quod à bono continetur, ex iis ſequi etiam bonum ſumemus. An ex iiſdem quoq; quæ ex propoſita re conſequũtur, alia ſunt cõmuniora, alia minime. Nam cum ex homine & animal, & rationale conſequatur, aïal rationali cõius eſt. ut etiam ſi q̃ ex aïali ſequuntur, ex homine etiam ſequi non ſumpſerimus, eorum etiam quæ ex ipſo homine conſequuntur, alia cõmuniora ſunt, alia ſub illis collocata. Simili modo quoq; in iis ex quibus ipſa conſequuntur. cõius.n. eſt ſcientia q̃ grãmatica eſſe præditum, ex quibus utriſq; homo conſequitur. Adde ꝙ intelligere ſimplicius quiſpiam poteſt, id quod dixit, ubi ait, {Oportet autem & conſequentium & ex q̃bus conſequitur utrũq; ad prima & uſia maxime ſpectate,} ut non de ſelectione dictum id eſſe interpreteẽ: de ea.n. quo modo facienda ſit, iam dixit: ſed de mediorum terminorum ſumptione, quæ ex eo fit, dum aliud cum alio idem eſſe inuenimus. Cum.n. ex iis & quæ ex aliquibus, & ex quibus aliqua conſequuntur, alia communiora ſint, alia propinquiora & quæ ſub illis conſtituanẽ: non.n. ęqualia omnia ſunt: eos cenſet, qui medium terminum aliqua, quæ inter ſe ſint eadem, inueniendo ſumere uolunt, primum in communioribus id facere, atq; an aliqua ex his inter ſe eadem ſint, inueſtigare: Deinde, ſi in his id nõn inuenerint, ad ea deſcendere, quæ magis fuerint particularia. Qui.n. cõmuniora eadem eſſe inter ſe demonſtrauit, & per ea aliquid rõcinatus eſt, is aliqua etiã poteſt colligere, quę ſub cõmuniori cõtinentur, ut plures ratiocinationes comparare ſibi inde queat. Quod ſi ex cõmunioribus efficere id non poteſt, nõ priuatur certe, quin in magis particularibus inuenire propoſitam rem ualeat. Si.n. quis uelit, A ipſi E ineſſe demonſtrare, ſi ex E conſequatur. quod uſius ſit X F, quod particularius F: & A ex uniuerſaliori K C, & ex particulariore C conſequatur: & uel K C, uel C, idẽ eſſe quod X F, oſtenderit: is per id A, & ipſi F ineſſe, quod erat ſub K F, & ipſi E, quod erat propoſitum, poterit demonſtrare. Si uero aliquid ex illis idem

cum

cum eo non reperiat, reſtat ut in F tantummodo cõſiderationem faciat. atq; ita ĩ pluribus inquiſitio, atq; ordinate efficietur. De K C, & C ex quibus A cõſequebatur, eadem ratio eſt. Nam ſi ex his K C uniuerſalius primum idem eſſe, quod K F demonſtretur, quod uſe etiam ipſum eſt: per id A ipſi E ineſſe demonſtrabitur. Si uero idem non ſit, de C reliqua eſt inquiſitio, an cum aliquo ex illis idem ſit. Hoc autem quod inquit, {Simili modo quoq; in ijs ex quibus ipſum conſequitur, conſiderandum eſt,} de E quoq; dictum eſſe intelligi poteſt. Si enim dum A ipſi E ineſſe uolumus demõſtrare, inquiramus quid ex ijs ex quibus A cõſequitur, cum aliquo ex ijs idẽ ſit ex quibus E conſequitur. cum enim id inuentum eſt, in tertia figura propoſitum demonſtratur. primum oportet conſiderare, an uniuerſaliora, ex quibus E ſequitur, cum aliquibus uniuerſalioribus, ex quibus A ſequitur, eadem ſint. nam ſi id non inueniatur, reſtat, ut in particularibus inquiſitionem faciamus. Sed {Ipſum} pro {Ipſa} poſitũ erit: ut ita oratio ſit, {Simili modo quoq; in ijs ex quibus ipſa cõſequuntur,} quæ ſunt, uidelicet A & E. Si.n. in communioribus & primis ex quibus hæc conſequuntur, aliquid inueniatur, quod idem ſit ex quo utraque conſequuntur; in illis etiam quæ ſub his collocata ſunt, inuenietur, ſi in communioribus & uniuerſalioribus non inueniatur, inueniri in iis quæ ſub illis ſunt, nihilo minus poterit.

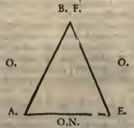
Patet item & ex tribus terminis, & ex duabus propoſitionibus conſiderationem fieri, & ex antedictis figuris ratiocinationes omnes conſtitui. Omni enim E ineſſe A demonſtratur, quando ex C & F idem quicpiam ſumitur, id autem eſt medium A, & E extrema eſt. vnde prima figura euadit. Alicui vero, cum C & G eadem ſumpta ſunt. hæc ſiquidem figura vltima eſt: in qua medium G ſit. Nulli, cum D & F idem ſunt atq; ita tam prima, quàm media figura conſtituitur: prima, quia A nulli F ineſt, ſiquidem priuatiuum reciprocatur: & F omni E media, quia D nulli A, & omni E ineſt. Alicui autẽ non ineſſe demonſtratur, cum D et G idem ſunt. vltima.n. figura hæc eſt. A.n. nulli G, & E omni G ineſt.

Vbi oſtendit quo modo ratiocinationes in unaquaq; qõne fieri ualeant, patere ex his etiam inquit, oẽm ratiocinationem ſimplicem ex tribus terminis, & ex duabus ꝓpõnibus conſtitui, in tribus figuris, quas ſuperius iam oẽs declarauit. Et quo modo pateat, oſtendit, cum inquit A ineſſe omni E demonſtrari, ſi C & F eadem ſint, & unus ex ipſis terminis efficiatur. eo.n. medio ſumpto ex propoſitionibus duabus uniuerſalibus affirmatiuis in prima figura A omni E ineſſe demõſtramus. Si uero A alicui E ineſſe uolumus demonſtrare C & G, eadem eſſe ſumimus, ex quibus A, & E ſequebantur. ſi.n. ex his unum terminum fecerimus, eũq; medium cõſtituerimus, per eum medium collocatum in tertia figura, A alicui E ineſſe colligimus. Cum autẽ A nulli E ineſſe demonſtramus, D & F eadem ſumimus, & ex ipſis unum medium terminum facimus. atq; huius ita ſumpti demonſtratio & in prima & in ſecũda figura efficitur. in prima quidem, quia, cum F idem ſit quod D: quod nulli A ineſt: A quoq; nulli F ineſt: uñs.n. negatiua reciprocatur. F autem omni E ineſt: ex ipſo.n. ſequebatur. In media uero, quia F quod eſt idẽ quod D, nulli A & oi E ineſt. Alterius autem ſelectionis hic mentionem non fecit, ex qua in ſecunda figura tñ collectio fit. ſi aliquid ex iis quæ ſunt in B, quæ ſequuntur ex A, idem cum aliquo ex iis fuerit, quæ ſunt in H, q̃ ipſi E nõ inſunt: propterea ꝙ ſingulis in his quoq; demonſtratio eſt. & de ipſa in ſuperioribus iam dixit. dum uero particulare negatiuum colligimus ex A, ad E D, & G eadem ſumimus, & ex ipſis uno medio termino facto in tertia figura ex duabus propoſitionibus particulare negatiuum colligimus. A enim nulli D, quod idem eſt quod G, & E omni G, quod idem eſt quod D ineſt.

Ex antedictis igitur figuris ratiocinationes omnes fieri, & quæ ex omnibus conſequuntur, non eſſe eligenda perſpicuum eſt: propterea quòd nulla ex ipſis ratiocinatio ſit. ex conſequentibus.n. confirmare omnino non liceret. & ex eo, quod ex omnibus conſequitur, priuare non poſſumus, cum alteri ineſſe, alteri non ineſſe opus ſit.

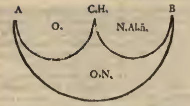
Oẽs quidem ratiocinationes, & oẽs quæſtiones ex tribus figuris conſtitui etiam in his demonſtrauit, id autem quoq; nobis commemorat, quod cum dixiſſet, eius allaturum ſe poſtea cauſam promiſerat: quam nunc refert. id uero eſt, non eſſe eligenda quæ ex oĩbus conſequuntur, i. ſi aliqua ex utriſq; ſequerentur, ea excipi non debere. cuius cauſam nunc adducit. quia, ſi ſumatur, quod ex utriſq; ſequit̃, nulla ſit ratiocinatio. Quod cum ſit, ad ratiocinationis inuentionem inutilis horum ſelectio euadit. Non fieri autem ratiocinationẽ aliquam uſt demonſtrauit, neq; confirmatiuam & affirmatiuam, neq; refutatiuam & negatiuam. affirmatiuam ſanè, quia ex ijs quæ ex utriſq; conſequuntur nihil ratiocinandi modo colligitur: quippe cum ex his in ſecunda figura ad ratiocinandum ineptæ eſſe iugationes demonſtratæ ſint, quæ ex duabus affirmatiuis conſtituuntur: priuare autem. i. priuatiuam & negatiuam ratiocinationem efficere, ex utriſq; affirmatiuis non poſſimus, nam quod ex utriſque conſequitur, de utriſq; confirmatur, at in iis quæ negatiuum colligunt & demonſtrant, altera ſaltem propoſitio negatiua ſit, neceſſe eſt.

Alias item conſiderationes, quæ ad ſelectiones ſpectant, inutiles ad ratiocinationem faciendam eſſe conſtat. vt, ſi quæ ex vtroq; conſequuntur, eadem ſint: vel ex quibus A conſequitur, & quæ ineſſe ipſi E non poſſunt: vel quæ vtriq; ineſſe non licet. ex his enim non fit ratiocinatio: Si.n. quæ ex vtriſq; conſequuntur, eadem ſint, vt B et F media figura euadit: quæ propoſitiones affirmatiuas habeat.

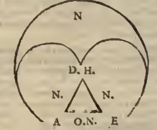
His modus cõtraria cõcludit ex duabus affirmatiuis.

Si & ex quibus A ſequitur, & quæ ipſi E ineſſe non licet, vtputa C et H, prima figura efficietur, quæ priuatiuam propoſitionem habeat, quæ ad minus extremum poſita eſt.

Inutilis ex minore negatiua.

At ſi quæ utriq; ineſſe non poſſunt, puta D *&* H, *utræq; uel in prima, uel in media figura priuatiuæ erunt propoſitiones: ita uero nullo modo fieri ratiocinatio poteſt.*

Ex duabus negatiuis incōſiſtēs modus.

Vbi oſtendit, ſi quæ ex utriſq; conſequuntur, eadem ſumantur, nullam futuram eſſe rōcinationem: ſubiūgit, neq; ſi alia quæpiam ex ſelectis à nobis eadem inter ſe eſſe ſumpſerimus, præter ea, quæ ſuperius diximus, neq; ita nullam ratiocinationem futuram. Prius .n. dixit, ea non eſſe ſeligenda, quæ ex omnibus conſequuntur: nūc neq; ex iis, quæ ſelecta fuerint, quæ inter ſe differre uidebantur, ſumenda eſſe aliqua aſſerit, quæ ex utriſq; conſequuntur, ut unum ex ipſis terminum efficiamus: quippe cum ita ſecūda figura futura ſit ex duabus affirmatiuis: neq; debere nos ex iis, quæ in C ſunt, ex quibus A conſequebatur, aliquid ſumptum, alicui ex H comparare, quæ ipſi E non inerant. ita .n. prima figura euadit, quæ minorem propoſitionem negatiuam habeat. A ſiquidē oī C inerit: quod idem erat, quod H: & H quod erat C nulli E inerit. Nam ſi utriſq; reciprocatis, E nulli H, ideſt C: & C alicui A ineſſe ſumamus, E quidem alicui A non ineſſe colligetur. ſed id propoſitum non erat, eo ꝙ particulare negatiuum nō reciprocetur. Si itē in tertia figura connexionem faciamus, ſic quoq; ratiocinandi ui carebit. in ipſa ſiquidem minor negatiua efficitur. A enim de omni H dicitur, eo ꝙ de oī C quod idem eſt, quod H E autē de nullo H. Sed neq; ex iis aliqua quæ utriſq; non inſunt, inter ſe eadem ſumēda eſſe inquit. id eſt ex D, & ex H aliquid. utræq; .n. propoſitiones negatiuæ erunt, uel in prima figura, ſi D A quæ eadem eſt quę H A reciprocauerimus, ita ut A nulli H, & H nulli E ineſſe ſumatur: uel in media, ſi D quod idem eſt quod H, neque ipſi A, neque ipſi E inſit.

Manifeſtum quoque eſt & quæ eadem in exploratione ſumenda ſint, & quæ diuerſa, uel contraria: primum quia medii cauſa conſideratio hæc fit: medium autem non diuerſum: ſed idem ſumi debet.

Poſteaquàm demonſtrauit quæ comparanda inter ſe nō ſint, & ut eadem ſumpta inter ſe cōparanda, propterea ꝙ nulla ex his ita ſumptis ratiocinatio efficiatur: ex his planum quoq; nobis factū eſſe inquit, quęnam inter ſe eadem ſumi debeant ad aliquā qōnem ratiocinatione colligendam. adiūxit autem, {Et quæ diuerſa, uel contraria,} quorum in antedictis mētionem nullam fecit. Vnde quod inquit, huiuſmodi eſt. ex iis, inquit, quæ diximus: diximus autē quænam eadem ſumi debeant in unaquaq; quæſtione, ad ratiocinationem quæ propoſitam rē demonſtret, conſtituendam: ex his ſanè planum etiam nobis factum eſt, quæ quoq; ex ſelectis diuerſa inter ſe, uel etiam contraria ſumenda ſint: quippe cum ad ſimilium & eorūdem cognitionem diuerſorum & contrariorum cognitio conſequatur. Quando .n. quod ex aliquo conſequitur cum aliquo ex iis idem eſt, quod alicui non ineſt: id proculdubio cōtrarium quoq; alicui eorum eſt, quæ ex illo conſequuntur. Verbi cauſa, ſi B, quod ex A ſequitur, idem eſt, quod aliquid ex H, ideſt ex iis, quæ ipſi E non inſunt, nemini dubium erit, qui alicui eorum quæ ſunt in F, quæ ex E, conſequuntur B, non ſecus atq; H uel oppoſitū, uel contrarium ſit. Nam quæ ex aliquo conſequuntur, quod cū iis idem ſit, quæ ipſi non inſunt, uel oppoſita, uel contraria ſunt: cum iis autem quæ ipſi E, non inſunt B, quod ex A ſequitur, idem eſt: iis igitur quæ ex E conſequuntur, quæ ſunt F B, quod ex A ſequitur, uel oppoſitum, uel contrarium eſt. propterea ꝙ cum aliquo idem eſt ex iis quæ ſunt H, quæ ex E conſequebantur. Huius itaq; ſententiæ principalis ac præcipua ratio eſt, ut aliqua ex iis quæ ſeliguntur, inter ſeſe eadem ſumātur. cuius cauſam affert, ꝙ inſpectionem horum quæ ſeligunt, non ob aliud quicpiam facimus, q̃ ut medium terminum inueniamus, ac ſumamus quo extremos colligere poſſimus. at medium terminum eſſe quoq; unū neceſſe eſt. unus uerò ſit, ſi aliqua eorum quæ ex utroq; fuerint excepta, eadem inter ſe eſſe demōſtremus, quippe cum ita efficiatur, ut duo unū euadant, ac medius terminus ita ſtatuatur. Quare præcipuum ac principale in hac ſententia eſt, ut aliqua, quæ inter ſe eadem ſint, ſumamus: ex horum uero ſumptione poſtea nobis manifeſtum ſit, quænam eorum; quæ ex utroq; ſeliguntur, diuerſa inter ſe & contraria ſint. Nam, ſi F C, eadem ſunt: tam F, quod ſequit ex E & D, quod ipſi A non ineſt, q̃ C ex quo A ſequitur, & H quod ipſi E ineſſe non poteſt, oppoſita inter ſe fieri, nemini dubiū eſt. Sicut .n. D ipſi A non ineſt, ita neq; ipſi C ex quo A conſequitur. Sicut igitur C & D opponuntur, ſic F cū idem ſit quod C eidem D opponetur. ex C enim ſequitur A, & non ex D. Quare hoc pacto F ipſi D aduerſatur. ſed & C quoq; ipſi H eādem ob cauſam oppoſitum erit. Si uero E G eadē ſint, C ipſi H, & G ipſi D opponent. Quod uero hic inquit his uerbis, {Manifeſtum quoq; eſt & quæ eadem in cōſideratione hac ſumenda eſſe, & quæ diuerſa uel contraria,} perinde intelligi poteſt, ac ſi diceret,} perſpicuum autē ex antedictis etiam eſt, quem uſum præbeant, & quę ex ſelectis eadem eſſe eo, quo præſcripſimus modo ſumuntur, & ſi ex ipſis oppoſita inter ſe, uel contraria ſumpta fuerint:} Horum enim ſelectio ad ratiocinandum apta minime eſt. Quemadmodum declarat, cū inueniendi medij termini cauſa cōſiderationem hanc fieri, eumq; medium terminum unum & eūdem debere eſſe inquit. Quæ .n. contraria inter ſe ſunt,

ſunt, fieri nnum nullo pacto poſſunt. Dum item ait, in quibuſcunq; etiam euenit, ut ratiocinatio aliqua efficiatur cõtrariis aliquibus inter ſe ſumptis ex iis, quæ de utriſq; ſelecta fuerint eo modo, quo faciendam ſelectionẽ monuimus: uel eiuſmodi, quæ ineſſe ipſi nequeant, i. oppoſitis; quæ ſuperius diuerſa uel contraria appellauit: ea etiam ſub antedictam à nobis ſelectionem reducũtur, qua aliqua ex ſelectis ab utriſq;, quæ eadem eſſent, ſumenda oſtendebamus. Nam ea quoq; nõ ob aliud quicpiam, q̃ ob aliquam ex antedictis à nobis ſelectionibus colligere ac rõcinari aliquid inuenientur. Verbis autem his, cum ait, {Et quæ diuerſa uel contraria,} ſubintelligendum quicpiam uſ, cuiuſmodi eſſet, {Sciendum tñ, horum ſelectionem ad propoſitionum inuentionem principali ratione utilem minime eſſe:} nã poſtea ad hoc cõſentaneæ inferretur, {Deinde in quibuſcunq; etiã euenit, ut ex eo fiat rõcinatio, quod contraria uel q̃ ĩeſſe ipſi nequeũt, ſumpta fuerint, ad antedictos oẽs modos redigentur.} ĩmo ipſa hæc uerba tale quicpiam deeſſe ſuperius, indicant. Atq; ita tota hæc oratio huiuſmodi euaderet, {Manifeſtum quoq; eſt, & quæ eadem in exploratione ſumenda ſint, & quæ diuerſa uel cõtraria, ſciendum tamen horum ſelectionem principali ratione utilem minime eſſe, primum quia medij cauſa conſideratio hæc ſit &c.

Deinde in quibuſcunq; etiam euenit, vt ex eo fiat ratiocinatio, quòd contraria, vel quæ ineſſe ipſi nequeunt, ſumpta fuerint, ad antedictos omnes modos redigentur. Vt, ſi B *&* F *contraria ſint, vel eidem ineſſe non poſſint. nam ex iis ſumptis erit quidem ratiocinatio quòd* A *nulli* E *inſit, non tamen ex ipſis, ſed ex antedicto modo erit:* B *enim omni* A, *& nulli* E *inerit. Quare* B, *& aliquod* H *idem ſit, neceſſe eſt.*

Bonũ. Malum.
B. F.

Hic modus ad negatiuã concludendam non valet.

Finis hominis. N. Pulchritudo.

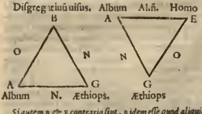
Quando etiam aliqua ex ĩis, quæ ex utroq; extremo ſelecta ſunt, uel cõtraria inter ſe, uel oĩno oppoſita ſumimus, demonſtrare nos ac ratiocinari aliqd oſtendit: nõ quia contraria uel oppoſita ſumpta fuerint, ſed quia aliquæ ex ſelectionibus, quas antediximus, ueræ ſint. Si. n. quis B quod ex A ſequebatur, ipſi F quod ſequebatur ex E, contrarium eſſe ſumpſerit, & per id, A nulli E ineſſe demonſtret: non ob aliud quicpiam colligere id uidebitur, q̃ ob eum, quem diximus, modum. Si. n. B & F eſſent contraria, quæ ex utriſq; & ex A, & ex E cõſequuntur: ut utraq; eidem uel A uel B ineſſent, fieri nullo pacto poſſet. quippe cum B oĩ A licet proculdubio ineſſet, ipſi E tñ ineſſe nullo modo poſſet, cum iis quæ ex E conſequuntur contrarium ſit: quæ in F erant. At quæ ipſi E non, nõ inſunt, erãt in H. B igitur cum aliquo ex ĩis, quæ ſunt in H idem erit. Ita enim fiet, ut B omini A, cum idem ſit, quod H, & H nulli E inſit. Is autem unus ex antedictis à nobis ſelectionis modus eſt. Nã, ſi B oĩ A: & F omni E ineſſe ſumantur: & B & F contraria ſint: ex his continenter ac proxime colligi nihil poteſt: qppe cum nullus in propoſitionibus ſumptus medius terminus ſit. Si. n. album niui, & nigrum quod contrarium albo eſt, pici inſit: nix quidem nulli pici, ſed non ex poſitis inerit: non. n. cõe quicpiam ſumptum fuit: ſed uel eo q̃ B, quod ex A ſequitur, idem eſt qđ H quod ineſſe ipſi E non poteſt: uel eo q̃ F, quod ex E ſequebatur, idem eſt quod D, quod ineſſe ipſi A nõ poterat. Ita ſiquidem fiet, ut idem alteri ex ipſis oĩ, alteri nulli inſit. & rõcinatio eo modo quo ſuperius diximus, in ſecunda figura efficietur. oportet. n. ut album idem cum aliquo ex ĩis ſit, quæ ineſſe pici nequeunt, ſed non abſolute ut cõtrarium nigro quod pici ĩeſt, ſumatẽ. ut effici hoc pacto rõcinatio ualeat.

Item, ſi B *&* G, *eidem ineſſe non poſſint: quòd* A *alicui* E *non inſit. nam ita quoq; media figura efficietur.* B *enim omni* A, *& nulli* E *inerit. Quare* B *idem, quod aliquod ex ĩis, quæ ſunt in* H *ſit, neceſſe eſt. ſiue enim* B *&* G, *eidem ineſſe non poſſe, ſiue* B, *idem quod aliquod ex ĩis, quæ ſunt in* H, *eſſe dixerimus, nihil intereſt. quæ enim ipſi* E *ineſſe nequeunt, ſumpta omnia ſunt.*

Cum oſtenderit in iis, quæ ex utriſq; & ex A, & ex E conſequuntur, ſi cõtraria inter ſe ſint, & eidem ſimul ineſſe non poſſunt, effici quidem, ut A nulli E inſit: non tñ ex eo, q̃ B F, contraria inter ſe ſunt, ſed qa uel B idem ſit, quod H, quod ipſi E non inerat: uel F, quod D, quod ipſi A etiam ipſum non inerat: nunc ẽt ſi B quod ex A ſequitur, ipſi G contrarium eſſe ſumatur, ex quo E ſequebatur, ut A alicui B nõ inſit, efficidemonſtrat: non ex eo tñ q̃ B, & G contraria ſint, & B ex A, & E ex G, conſequatur: Huiuſmodi. n. propoſitionum ſumptio ad rõcinandum idonea non eſt, cum nullus medius & cõis ſumptus terminus fuerit: Sed, A alicui E non ineſſe in ſecũda figura collectum iri aſſerit, ex eo q̃ B omni A inſit, & alicui E nõ inſit. cui enim ex E inerat G ei B, quod contrarium ipſi G eſt, non inerit: alicui autem E inerat G, ita. n. uľe affirmatiuum reciprocatur. quare & B alicui ipſi non inerit: quippe cum ipſi G, contrarium ſumptum fuerit. Qm̃ autem particulare negatiuum etiam ob uľe negatiuum uerum eſt, ſi enim nulli ineſt, alicui etiã non ineſt: ſi B idẽ eſſe quod aliquod H ſumatur, B quoq; nulli B inerit. ita quoq; etiam A nulli E, ineſt, ſi autẽ nulli ipſi inerit, etiam alicui ipſi non inerit. Si igitur B omni A ineſſe, & alicui E non ineſſe ſtatuamus, in ſecunda figura iugatio euadit, quæ per deductionem ad impoſſe A alicui B non ineſſe demonſtrat. Sed ipſe pro alicui non ineſſe, nulli ineſſe ſumpſit ob ea quæ dicta ſunt. Vel quod inquit, huiuſmodi eſt. ſi poſitũ ſit, cui alicui G ineſt, ei nulli ineſſe B: B idem quod H erit, & uľis negatiua B B propoſitio erit, & concluſio A, E ſimili modo uľis negatiua. qđ uero ait, {Quòd A alicui E non inſit,} non ita dictum eſt, quaſi particulare negatiuum colligatur: ſed pro. {Quia A alicui E non inerit, A} enim ipſi E, non ineſt. B autem ſi ipſi B non ineſt, idem eſſe quod aliquod ex iis quę ſunt in H, oſtendit cũ inquit, {Quæ. n. ipſi E ineſſe nequeũt, ſumpta oĩa ſunt,} in H uidelicet: id. n. quia manifeſtũ ex ſe erat, non adiunxit. ſi uero oĩa quæ ipſi E nõ inſunt, in H ſunt, & B ipſi non ineſt, quia cõtrarium ipſi G eſt, & contraria eidem ineſſe minime poſſunt: neq; G ipſi A, proculdubio inerit G, igitur idem quod D aliquod erit: neq; B ipſi E, B igitur idem erit, quod ali-

quod H, quod ſi ita eſt, idem erit, quod aliquod ex iis, quæ in H collocantur. Cæterum, ſi B oppoſitum eſſe ipſi G ſumptum ſit, demonſtratio quoq; eſſe huiuſmodi poteſt. Quia B ipſi G oppoſitu eſt, nulli ipſi inerit: ſed & B omni A ineſt, A igitur nulli G inerit. qđ ſi eſt G, idem erit, quod aliquod ex D, quibus A non ineſt. erunt igitur propoſitiones, A nulli G ineſt, & E omni G ineſt: ex quibus in tertia figura, A alicui E nō ineſſe colligetur. ſed ſcribendum tñ erit. B enim A, & nulli G inerit, Vel igitur G, idem quod aliquid ex H, ut ipſe inquit, ſi enim B nulli E ineſſe ſumatur, id idē eſſe quod aliquid ex H perſpicuum eſt. hæc.n. erant quæ ipſi E nō inerant, B enim omni A, & nulli E ineſt. Poteſt & E nulli B ineſſe demoſtrari, ſi enim contrarium eſt ipſi G, cui omni E ineſt, E nulli ipſi inerit. at ſi E nulli B ineſt, B quoque ineſt nulli E. ſi uero B nulli E ineſt, idem eſt quod aliquid ex H. Cum ita autem ſeſe habent propoſitiones, uſis negatiua & non particularis concluſio euadit. an uerum non eſt, qđ ſumptum eſt, dum dicimus: ſi B ipſi G contrarium ſit, ſi omni G ineſt E nulli B, quoq; idem inerit. Neque.n. quia nigrum albo eſt contrarium, cui oī color ineſt, proptera fit, ut color nulli albo inſit. quippe cū contrarium quin idem genus ſit, nihil prohibeat: Nunquid igitur dicendum eſt, ex poſitis non B cum aliquo ex H, quę ipſi B non inſunt, idem fieri, ſed G cum aliquo ex D, quæ ipſi A non inerant. Nam, ſi B omni A, & nulli G ineſt: efficitur ut A nulli G inſit. igitur G, quoq; nulli A inerit. at quæ ipſi A non inerant, in D erant. Ita uero etiam paulo ante A alicui E non ineſſe demonſtratum eſt. eo ꝙ G, idē eſſe quod aliquid ex D ſumptum fuerat. Sed hoc pacto A nulli G ineſſe per ſecundam figuram demonſtrabitur. alicui uero D non ineſſe, per tertiam. A enim nulli G, & E nulli G inerit. at ſi ita ſit A, quoq; alicui E ineſſe conficietur.

Ex ipſis igitur his inſpectionibus nullam fieri ratiocinationem perſpicuum eſt.

Si autem B & F contraria ſint, B idem eſſe quod aliquid ex D & ratiocinationem ex his fieri neceſſe eſt.

Nobis hic oſtendit, ſi contraria uel oppoſita inter ſe eſſe aliqua ſumantur, quæ de utroq; extremo fuerint ſelecta, non propterea extremorum inter ſe ratiocinationem futuram: non.n. medius aliquis terminus fieri ex his poteſt: cum contraria uel oppoſita unum non ſint: ſed ex eo ꝙ tūc quoq; aliqua, quæ eadem inter ſe ſint, inueniantur. Nam qñ quædam ex his contraria inter ſe ſumpta fuerint, & utrunq; ex ipſis idem fierit cum alio aliquo, quocū coniunctum, atq; unitum medius terminus, quemadmodū prædiximus, efficiatur Hæc autem differit, ut ad aliquam ex poſitis quæſtionibus ratiocinādam, ſolam quam ante diximus eorum, quæ de utroque ſelecta fuerint, ſumptionem utilem eſſe oſtendat: qua aliqua eadem inter ſe eſſe, non contraria uel oppoſita ſumebamus. Ex illorum tamen inſpectione, & ſelectione etiam quænam contraria uel oppoſita inter ſe ſint, nobis manifeſtatur.

Euenit igitur vt qui ita explorant, aliam inſuper à neceſſaria viam inſpiciant, propterea quòd quæ in B ſunt, & quæ in H eadem eos interdum latet.

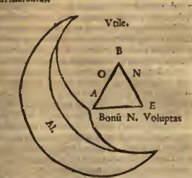
Qui eorum, quæ ſelecta de utroq; fuerint, quædā contraria uel oppoſita eſſe ſumunt, & ex horū ſumptione aliquam extremorum collectionem facere uolunt, uerbi cauſa uſe affirmatiuum demonſtrare ex eo ꝙ B, & F contraria eſſe inter ſe ſumpſerint: iis euenit, inquit, ut aliam quādam uiam à neceſſaria & ad rōcinandum apta diuerſam inſpiciant. Qui.n. B & & F contraria inter ſe ſumunt ad A nulli E ineſſe demonſtrandum, quærere ac ſumere id, quod neceſſarium eſt, omittunt, quo propoſitę rei demonſtratio fit. Id autem eſt, ut B idem quod H: uel F idem quod D eſſe ſumatur: eadem enim de utriſq; ratio eſt. atq; ita in aliam quādam uiam ab hac deflectunt, quæ ꝓpoſitam rem demonſtrarę minime poteſt. cuius ſanè nulla utilitas eſt, niſi ea ſumpta fuerint quæ propoſitam concluſionem proxime demonſtrent. quæ ea ſunt, quæ ante diximus, quia.n. aliqua eadem ſumuntur, illa etiā quicpiam uident demōſtrare. Hoc aūt his euenit, quia uel quæ quibuſcum eadē ſint, uel quæ quibuſcum eſſe eadem quærenda ſint eos latet.

Eodem modo ſeſe habent etiam quę ad impoßibile deducunt ratiocinationes. ſicut demonſtratiuæ. nam etiam hæ & ex iis, quæ conſequuntur, & ex iis ex quibus vtrunq; conſequitur, efficiuntur. & conſideratio eadem in vtriſque eſt. Quod.n. demonſtratiue colligitur, id ex impoſſibili quoque, & per eoſdem terminos ratiocinari licet. & quod ex impoſſibili, id etiam demonſtratiue poteſt.

Vbi oñdit', quo pacto in unaquaq; qōne ꝓpōnes ad concluſionem accōmodatæ, quæ principali rōne colligitur ac demonſtratur, unde demōſtratiuæ huiuſmodi rōcinationes appellantur, ſuppetere nobis queant, ex ſelectorum uidelicet de unoquoq; ex terminis qōnis exploratione & cōpoſitione: ſimili modo quoq;, inquit, ſicut in his fit, & per eoſdem terminos, illæ etiam, quæ ex deductione ad impoſſe demōſtrant, rōcinationes futuræ ſunt: quas earū, quæ ex ſuppoſitione fiebāt, partēeſſe dixit. Quod aūt ſimili modo, & per eoſdem terminos hæ fiant, cā ea eſt, ꝙ ipſis ad demonſtratiuas non penes rōcinationem ipſam dr̄ia eſt, ſimiles.n. in hoc ſunt, & demōſtratiuę nihilo minus q̄ illæ: ſed in eo diſtātia eſt, ꝙ non ꝓpoſitam rē, ſed falſum quid concludunt ac colligunt: qđ quia impoſſe eſt, poſtea ſublato eo, qđ ſuppoſuerant, oppoſitū eius, quod rōcinatæ fuerant, ſtatuūt. Impoſſis igitur quod demonſtratur rōcinatio eſt, qa ſimili modo fit, & demonſtratiue, & ꝑ eadem, ſicut ante dictæ, Impoſſe autē ex eo inuenitur & colligiẽ, quod eorū, quæ conſequuntur, & ex quibus termini in qōne poſiti conſequuntur, & quæ ipſis nō inſunt. quæuam quibuſcum eadē eſſe ſumpta fuerint. Vnde etiam ipſe ſimili modo has fieri, ut demonſtratiuæ, oñdit. Quia quod demonſtratiue colligitur, idem & per deductionem ad impoſſe & per eoſdem terminos demonſtrari queat, & econtrario quod ex deductione ad impoſſe, idem & demonſtratiue colligi liceat. Sed quærere quiſpiam poſſet, quo pacto rōcinationes

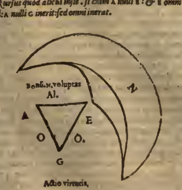
nationes oẽs quæ ex impoſſi demonſtrãtur, demonſtratiue etiã demonſtrari uerũ ſit. ſalſum.n. eſſe hoc pr. nam q̃ demonſtratiue, eadẽ & ex impoſſi demonſtrari quidem pñt: tametſi conſiderandũ, an oia quę in mixtionibus fiunt: non tñ econtrario. una.n. in ſecunda figura rõcinatio, & una in tertia, q̃ iugationibus ex uñ affirmatiua, & particulari negatiua conſtant, per ſolã deductionem ad impoſſe demõſtrant, non aũt demonſtratiue. An in his quoq; poſt probationem p deductionem ad impoſſe quod rõcinandi uim obtineat cõnexio, ex poſitis quoq; ꝓpõnibus demonſtratiue propoſita res demonſtratur? Si.n. A oi B ineſt, & alicui C non ineſt B, quoq; alicui C, non ineſt demonſtratiue. ꝓbatio aũt ꝙ hoc demonſtratiue colligat, uel ex deductione ad impoſſe, ut i aliis, uel ex ꝓpõnum reciprocatione fiet. Sed aliqui tñ non eſſe hoc quod hic dr, huiuſmodi aſſerũt: ſed has qõnes & demonſtratiuæ, & per deductionẽ ad impoſſibile, & per eoſdẽ terminos demonſtrari, & non aliqua alia eſſe, q̃ demonſtrent. Vel.n. uñis affirmatiua, uel uñis negatiua, uel particularis affirmatiua, uel particularis negatiua eſt, quę & demonſtratiue & p deductionem ad impoſſe demonſtratur. Hęc autẽ ex inſpectionibus & cõpoſitionibus, quas diximus, Vt quod inquit, {Per eoſdem terminos} hoc ſignẽt.

Verbi cauſa, quòd A nulli E inſit. nam alicui ineſſe ſtatuatur. igitur, quia B omni A ineſt: & A alicui E: B alicui E inerit: at nulli inerat.

Modus ad uñem negatiuam per impoſſe.

Rurſus quòd alicui inſit. ſi enim A nulli E: & E omni G ineſt: A nulli G inerit: ſed omni inerat.

Cõcluditur hoc mõ particularis affirmatiua p impoſſibile.

Simuli modo quoq; in aliis quæſtionibus. ſemper enim & in oĩbus, ex iis quæ conſequuntur, et ex iis ex quibus vtrunq; conſequitur, demonſtratio ex impoſſibili fit: & in vnaquaq; quæſtione eadem conſideratio eſt, ſiue quis demonſtratiue ratiocinari, ſiue ad impoſſibile deducere voluerit.

Eaſdẽ qõnes eſſe, quæ & demonſtratiue, & ex deductione ad impoſſibile, & per eoſdem terminos, i. per antedictam terminorum ſelectionem demonſtrentur: deinceps exponit. ac primũ quo pacto nñs negatiua ex deductione ad impoſſe demonſtretur, p inſpectionem, quam fecimus, oſtẽdit & per eoſdem terminos, per quos demõſtratiue idem fit. Si quis.n. ex impoſſibili A nulli B ineſſe uelit demonſtrare, id quod demonſtratiue ex eo fuerat demonſtratum, ꝙ B idem eſſe, quod H poſitum fuerat. B enim omni A, & nulli E inerat: ex quibus A nulli E ineſſe colligebatur: A proculdubio alicui E ineſſe ſtatuit, & B habet quod oĩ A ineſt, ex eo.n. ſequebatur. fit igitur rõcinatio huiuſmodi B oĩ A, A alicui E ineſt, ſtatuitur enim: ex quibus B alicui E ineſſe colligitur, quod fieri non poteſt. fieri autem non poteſt, quia B, idem eſſe poſitum fuerat, quod aliquid ex H. Quare ex eorũdem ſelectione & cõpoſitione, ꝙ A nulli E inſit, facta demonſtratio eſt. Nam ex eo ꝙ B idẽ eſſe quod H, ſumptum fuit, impoſſibile demõſtratum eſt. Item, ſi per impoſſibile, A alicui B ineſſe demonſtret quiſpiam, quod ex eo demonſtratiue colligebatur, ꝙ C & G eadem inter ſe eſſent: A nulli E ineſſe ſupponit. At E oĩ G ineſt, ex eo.n. conſequitur, A igitur nulli G ineſſe colligitur: at oĩ inerat, ſiquidem etiam ipſi C, quod idem eſt quod G. Rurſus itaq; per eadem demõſtratio eſt. Vbi autem de uñi negatiua, & particulari affirmatiua qõne iam dixit, & per quæ demonſtratiuæ concluſiones efficiebantur, per eadem fieri quoque oſtendit, quæ per deductionem ad impoſſibile demonſtrant: ſimuli modo quoq; in aliis qõnibus fieri ait, hoc eſt in uñi affirmatiua, & particulari negatiua. Nam uñis affirmatiua demonſtratiue ex eo ꝓbatur, ꝙ C idem eſſe, quod F ſumitur. ſi uero oppoſitum ſtatuatur A alicui B non ineſſe, A autem omni F ineſſe ſtatuitur, idem.n. erat F, & C, ex quo A ſequebatur: efficietur, ut F omni B inſit, quod eſſe non poteſt. ex eo enim ſequebatur, & omni ipſi inerat. Sed & particularis negatiua ſi ex impoſſibili colligatur, eodẽ pacto demonſtrabitur. A enim alicui B, nõ ineſſe demonſtratiue probatum eſt, ex eo ꝙ D, idem quod F ſumebatur. A.n. nulli G, & E omni G inerat, nam ex eo ſequebatur. ſi igitur ex impoſſibili demonſtrando A oĩ B ineſſe ſupponamus, cũ A quoq; nulli G ineſſet, G nulli E ineſſe primo modo colligemus. ſed cum alicui ipſi ineſſe ſtatuatur, impoſſibile eſt. Quia enim E omni G ineſt, G quoque alicui E ineſſe perſpicuum eſt. Vel A omni E: B omni G ineſt. A enim omni G ineſſe colligitur, quod impoſſibile eſt. nam quia G, & D idem erat, nulli ipſi ineſſe ſtatuebatur. colligitur etiam E, nulli G ineſſe, ex eo ꝙ A, omni E, & nulli G ineſt. quod eſſe nullo pacto poteſt: cum ineſſe omni ipſi ſtatueretur.

Ex iiſdem.n. terminis vtraq; fiunt demonſtrationes. vt ſi A nulli E ineſſe demonſtratum eſt, quia euenit, vt & B alicui B inſit: quod impoſſibile eſt, ſi B nulli E, & omni A ineſſe ſumptum ſit: A nulli B ineſſe perſpicuũ eſt: Rurſus, ſi demonſtratiue, A nulli E ineſſe rõcinatione collectum ſit, id ſi alicui

 ineſſe

ineſſe ſupponatur ex impoſſibili nulli ineſſe demonſtrabitur. ſimili modo quoq; in aliis.

Poſtea quàm ratiocinationes ex impoſsibili per eoſdem terminos, per quos etiam demonſtratiuas demonſtrari oſtendit: econtrario nunc facit, ꝑ quos ex impoſsibili colligentes, per eoſdem demonſtratiuas, cū inquit, ex uſdem terminis utraſq; fieri demonſtrationes. ſi.n. ex deductione ad impoſsibile, A nulli E ineſſe demonſtratum ſit, quia eueniebat, ut ſuppoſito, A alicui E ineſſe, B quoque alicui E ineſſet: quia B omni A inerat. At B alicui E ineſſe impoſsibile erat cum idem eſſet B, quod H. Idem hoc demonſtratiue colligetur, ſi B omni A, & nulli E ineſſe ſumatur. ita autem ſumetur, ſi B idem ſit quod H, Idem hoc quod demonſtratiue probatum eſt, ex impoſsibili etiam probari uerſa uice oſtendit. ſi.n. demonſtratiue A nulli E ineſſe probatum ſit, ex eo ꝙ B idem ſit quod H, idem per deductionem ad impoſsibile demonſtrabitur, ſi id alicui E ineſſe ſtatuamus, & inſuper B ipſi A nulli ineſſe aſſumamus, ex eo enim ſequebatur. efficietur, ut B alicui E inſit: quod impoſſibile eſt. quippe cū B idem eſſet quod H, quod nulli E inerat. Simili modo in alijs quoq; quæſtionibus, id eſt uniuerſali affirmatiua, & duabus particularibus demonſtratio procedit.

In omnibus enim neceſſe eſt, vt communem aliquem terminum alium à ſuppoſitis ſumamus, ad quem falſi ratiocinatio conſtituatur. Quare hac propoſitione reciprocata, & altera eodem modo relicta demonſtratiua per eoſdem terminos erit ratiocinatio.

Nunc cauſam affert, cur per eoſdem terminos utræq; ratiocinationes efficiantur: & quo pacto demonſtratiua, & quæ ex impoſsibili fit ratiocinatio per eoſdem conſtituatur, docet. in omnibus enim, inquit, quæ ex impoſsibili quicpiam demonſtrant de his.n. hic loquitur, cōem aliquem terminum extrinſecus ſumere neceſſe eſt, aliū à ſuppoſitis, in ſuppoſitione uidelicet, quæ oppoſitum eius, quod uolumus, ſtatuit. cōem autem nunc uocat, non qui ut medius utriſq; terminis componatur, ſed qui cum altero ex iis, qui in ſuppoſitione ſunt, coniungatur, ueramq; propoſitionem efficiat ad concluſionis impoſsibilis demonſtrationem conducentem: cum altero autē in concluſione impoſsibili effecta ex ſuppoſitione falſo cōnectatur. In deductione.n. ad impoſsibile, præter terminos, qui ſumpti in ſuppoſitione ſunt, cuius oppoſitum colligi uolumus demōſtrare, tertius quidam terminus extrinſecus aſſumitur, qui cum altero termino ſuppoſitionis uere cōnexus ꝓpōnem ueram facit, cum altero in falſa concluſione coniungitur. nam concluſio quæ demōſtratur impoſsibilis ex ipſo & altero ex terminis in ſuppoſitione ſumptis cōſtat: ad terminum.n. aſſumptū falſi & impoſsibilis concluſio fit. quæ quidem concluſio cum in ueram mutata eſt, & uera propoſitio effecta, & altera non ea quidem quæ ſuppoſita eſt, ſed ea in qua terminus aſſumptus erat, eadem reſeruata aſſumitur, uera.n. erat: tunc extrinſecus aſſumptus terminus, medius planè euadit. quem fortaſſe ꝓpterea cōem dixit, eo ꝙ cōis & medios in demonſtratiua rōcinatione efficiat. Cum.n. demonſtratiua ratiocinatio fit, tunc utræq; propoſitiones quæ uerum colligunt, ad hunc conſtituuntur. Nam ſi A, oī E ineſſe uelimus demonſtrare, & oppoſitum, quod eſt A alicui E non ineſſe ſumamus, deinde extrinſecus terminum F aſſumamus, & ueram propoſitionē item ſumamus, quæ A omni F ineſſe ait, F alicui E nō ineſſe colligemus: quod impoſsibile eſt, ex eo.n. ſequebatur. Itaq; huiuſmodi ex impoſsibili demōſtratio eſt. Si igitur impoſsibile quod collectum eſt, qđ eſt, F alicui E, non ineſſe, in uerum tranſmutemus, ac ueram ꝓpoſitionem faciamus, quæ F, omni E ineſſe ſtatuat, & alteram ꝓpoſitionem ex iis aſſumamus, ex quibus facta ad impoſsibile deductio eſt, nō eam quidem quæ ſuppoſita fuerat, cuius oppoſitum demonſtrabamus, ſed priorem uerā, quæ A, ineſſe oī F aſſerit F, terminus extrīſecus aſſumptus, medius efficietur, per quem A omni E ineſſe demōſtratiue colligetur. id qđ ex deductione ad impoſsibile etiam fuerat demonſtratum. Hæc autem ita fiunt, propter ea ꝙ C ex quo A ſequebatur, idem eſt quod F, quod ex E conſequitur. Sit rurſus, quod ex deductione ad impoſſe demonſtretur, A nulli E ineſſe: ſi oppoſitum eius qđ uolumus demōſtrare ſupponamus, qđ eſt A alicui E ineſſe, & extrinſecus B terminū aſſumamus, qui omni A inſit B, alicui E ineſſe colligetur, quod impoſsibile eſt. Nam cum idem quod H ſit, nulli ipſi ineſt. impoſsibilis igitur ex quā hoc conſequebatur, ſuppoſitio eſt. oppoſitum igitur eius quæ ait, A alicui E ineſſe, quod eſt A nulli E ineſſe, uerum eſt. Si igitur concluſionem quæ ad aſſumptum terminum fit, in uerum trāſmutemus: erat autem B alicui E ineſſe, quod impoſsibile erat: cum.n. idem eſſet quod H qđ ipſi E inerat, nulli ipſi inerat B nulli E ineſſe efficiet. cui ſi alteram propoſitionē ex iis ex quibus demonſtratio ex impoſsibili facta eſt, aſſumamus, quæ uera eſt, quæ B omni A ineſſe ſtatuit: terminus extrinſecus aſſumptus in deductione ad impoſsibile medius fit, & demonſtratiua ratiocinatio euadit, quæ A nulli E ineſſe colligit, quod ex impoſsibili etiam demonſtrabatur. Simili modo quoq; ſi particulare affirmatiuum ex deductione ad impoſsibile colligat, id colligetur ſi ſuppoſuerimus A nulli E ineſſe, quod eſt oppoſitum eius quod demonſtrare uolumus, & extrinſecus terminum G aſſumpſerimus, cui omni ipſum E uere ineſt. ex his.n. A nulli G ineſſe colliget, quod impoſſe eſt, cum oī ipſi inſit: ſiquidem & ipſi C, quod idem eſt quod G, oppoſitum igitur eius quod ſuppoſitum eſt, uerum erit. Si itaq; rurſus concluſionem hanc quæ falſa eſt, & impoſsibilis, tranſmutauerimus, & A omni G ineſſe ſtatuerimus, tum alteram propoſitionem aſſumpſerimus, quæ uera eſſe conceditur: quæ E omni G ineſſe ait: G rurſus medius terminus fit, & demōſtratiue in tertia figura, A alicui E ineſſe colligitur: qđ per impoſsibile quoq; fuerat demonſtratum. Si item particulare negatiuū per impoſsibile demonſtremus, A omni E ineſſe ſupponemus, id quod alicui non ineſſe opponitur, quod uolumus probare: & terminū G, cui nulli uere A inerat, aſſumemus. ex quibus E nulli G ineſſe colligetur: id autem impoſsibile eſt, quia ipſi omni ineſt. Si ergo hoc in uerum tranſmutemus, ut E nulli G inſit, altera poſtea propoſitione aſſumpta, quæ uera eſt, quæ A nulli G ineſſe ait, in tertia figura, rurſus A alicui E nō ineſſe demonſtratiue colligetur, medio termino eo conſtituto, qui aſſumptus extrinſecus fuerat, q erat G. In uniuerſum.n. quia propoſitiones ueræ ſunt, ex quibus colligi antedicta demonſtratiue poſſunt, ex

eo

eo etiam deductio ad impoſsibile procedit. Vbi per eoſdem terminos & demonſtratiuam, & ad impoſsibile deducentem ratiocinationem fieri, declarauit, ſubiungit.

Demonſtratiua.n.ab ea, quæ ad impoſſibile deducit, in eo differt, quòd in demōſtratiua veræ vtræq; collocantur propoſitiones, in deducente ad impoſſibile, falſa altera ſtatuitur.

Quia demonſtratiuā ratiocinationem ab ea, quæ ad impoſsibile dedncit, deducit differre, non penes terminos & ꝓpōnes, reductiones.n.& figuræ & modi demonſtrationum ſimiles in utriſq; ſunt: differentiam in eo eſſe inquit, ꝙ in demonſtratiua ad ꝓbandam propoſitam rem ueræ utræq; propoſitiones ſumuntur. in ea, quæ deducit ad impoſſe falſa altera ſumitur, quam ſupponunt, qui demonſtrare oppoſitū eius uolunt. An nō eam, quæ ſupponitur, falſam eſſe hic inquit, ſed quod inquit, huiuſmodi eſt. ex iiſdem duabus propoſitionibus tam quæ demonſtratiue, q̃ quę ex impoſsibili demonſtrantur, conſtituuntur. in demonſtratiua tñ probatione ueræ utræq; ſumptæ propoſitam rem demonſtrant: in deducente ad impoſsibile altera ex ipſis falſa eſt: quæ in concluſione ſumpta in cauſa eſt, ut falſa eſſe ſuppoſitio coarguatur. qua poſtea ſublata, propoſita res quæ demonſtratiue ſumpta eadem propoſitione uera oſtendebatur, ſtatuitur: Nam A nulli E ineſſe demonſtratiue ex ueris propoſitionibus quæ & B omni A, & B nulli E ineſſe aſſerebant, demonſtrabatur. in deductione autem ad impoſsibile, quæ quidem B omni A ineſſe ait, uera ſumitur. quæ una cum ſuppoſitione, quæ eſt, Alicui E ineſt E, alicui E ineſſe colligit, quod falſum eſt, eo ꝙ B nulli E inerat. quod quia falſum eſſe conuincitur, ſuppoſitionem tollit, eo ꝙ A nulli E ineſſe uerum eſt.

Sed hæc quidem ex ſequentibus clarius patebunt, cum de impoßibili diſſeremus. Nunc nobis id tantum manifeſtū ſit, ſpectandum ad hæc eſſe iis tam qui demonſtratiue ratiocinari, quàm qui ad impoßibile deducere voluerint.

In ſequenti libro de impoſsibili loquens, qua differentia A demonſtratiuo modo diſtet, diligentius explicat: primum, quia demonſtratiua probatio abſoluta eſt, quę uero ex impoſsibili fit, eſt conditionalis & ſuppoſitiua: deinde, ꝙ in demonſtratiua, antequam ſumptæ demonſtratiuæ ꝓpoſitiones fuerint, nondum nota concluſio eſt: quippe cum eo, ꝙ incerta eſt, demōſtretur: in deductione autem ad impoſſibile ante demonſtrationem nota iam eſt. Vnde oppoſito eius ſuppoſito ad manifeſtam aliquam falſitatem deducimus: Tum ꝙ demonſtratiua id, quod uult, colligit: quæ ad impoſsibile deducit, cū demonſtrare aliud uelit, aliud colligit. De his igitur poſtea ſe dicturum promittit. Nunc ex iis, quæ dixit, conſtare illud ait, ſpectandum ad hæc eſſe, ad ea uidelicet, quæ ex terminis q̄nis conſequuntur, & ex quibus ſequuntur ipſi termini, & quæ ineſſe ipſis nequeunt, tam ſi demonſtratiue quàm ſi ex impoſsibili colligere quicpiam aliquis uelit. Ex iiſdem enim inſpectionibus utriſque his modis ſuppetere copia demonſtrationum poteſt.

In aliis autem ratiocinationibus ex ſuppoſitione, vtputa quæ ſunt ex tranſumptione, vel ex qualitate, in ſubiectis, nō in iis, quæ à principio poſita ſunt, ſed in iis, quæ tranſumuntur, conſideratio erit. inſpectionis vero modus idem eſt.

Cum oſtenderit, ſimili modo & in demōſtratione, & in deductione ad impoſſe ex inſpectione ſelectorum circa unūquodq; fieri ratiocinationes: quia quæ ex impoſsibili fiunt ex ſuppoſitione etiam eſſe ipſi uidentur: ideo ſubiungit. in aliis autem ratiocinationibus ex ſuppoſitione, nō de ſubiectis & à principio poſitis inquiſitio & ſelectio erit, ſed ex iis, quę ex tranſumptione immutantur. de his.n. demonſtratiua ratiocinatio fit, quam proprie etiam rōcinationem appellat. ad id enim, quod tranſumitur, ut ſuperius etiam dixit, fit ratiocinatio. Horum igitur terminorum, qui per ratiocinationes demonſtrantur, qui in tranſumptis reperiuntur, ſelectio eſt. quæ.n. ex his, & ex quibus hi cōſequuntur, & quæ his ineſſe non poſſunt, ea eligenda ſunt: propterea ꝙ de his quoq; ratiocinationes facimus, & non de iis, q́ ſuppoſitiue ſumpta fuerint. Quod nero inquit, {In ſubiectis,} id intelligi poteſt pro, {In ſuppoſitis,} ut ſenſus ſit: in aliis autem ratiocinationibus ex ſuppoſitione, præter eas, quæ ex impoſsibili fiūt, cuiuſmodi ſunt, ex tranſmutatione uel ex qualitate ſuppoſitiuæ: nam quę ad impoſsibile etiam deducunt, erant ſuppoſitiuæ: non in iis quæ à principio poſita ſunt, ſelectio quo prædiximus modo fit, ſed in iis quæ trāſumuntur. Vel, {In ſubiectis, non in iis quæ à principio poſita ſunt,} idem eſt ac ſi diceretur {non in iis quæ à principio ſubiecta ac ſuppoſita ſunt, ſed in iis quæ tranſumuntur,} inquiſitio erit. Nam in ſuppoſitione ea quæ ait, ſi anima eſt ſemper mobilis, eſt immortalis antedictam ſelectionem faciemus non inquirentes quænam ex eo conſequantur, ꝙ anima ſit ſemper mobilis, & ex quibus ipſum hoc conſequatr̃, & quæ ipſi huic ineſſe nequeant. necnon in eo ꝙ immortalis aīa ſit, ſimili modo: ſed terminos ſumemus qui in tranſumptione, uel aſſumptione ſtatuuntur: q ſunt anima & per ſe mobile: atq; in his ſelectionem faciemus: quippe cum hoc ſit, quod ratiocinatione debeat demonſtrari. Si.n. ex per ſe mobili, atque eo quod ex ſeſe mouetur, ſemper mobile, & ex anima per ſe mobile conſequi ſumptum fuerit, anima eſſe ſemper mobilis demonſtrabitur. appellare autem uidetur ex tranſumptione eas, quæ ex aſſumptione dicuntur, quę mixtæ ſunt. quod.n. recētiores aſſumptionem, id Ariſt. tranſumptionem uocare conſueuit, quemadmodum ſuperius etiam diximus. Atque ex trāſumptione tales ſunt, ut iam diximus: ex qualitate autem illæ nuncupantur quæ ex maiori, & minori, & ſimili demonſtrant: propterea ꝙ hæc.i. ſimile, maius, & minus qualitatem aſſequuntur. Sed hæ quoq; ipſæ ex tranſumptione efficiuntur. nam in iis quæ ita demonſtrantur, aliud eſt, quod ſupponitur, & aliud cuius demonſtratio & ratiocinatio fit quod etiam ipſum tranſumptum uocat. Qui.n. in diuitiis non eſſe felicitatem ex eo demonſtrat, ꝙ neq; eſt in ſanitate: is ſupponit, ſi quod magis eſſe ſatis ad felicitatem uideretur, id ſatis nō eſt, neq; id quod minus illo eſt, erit ſatis: at ſanitas cum magis q̃ diuitiæ ſatis eſſe ad felicitatem uideatur, non eſt ſatis: igitur neq; diuitiæ erunt ſatis. Ac non eſſe quidem ſatis diuitias ad felicitatem, ſi neq; ſanitas eſt, ſupponitur: ſanitatem autem ad felicitatem ſatis non eſſe ita demonſtrare ratiocinando poſſumus. Nonnulli uitio præ-

diti

diti ſani ſunt: nullus uitio præditus eſt felix: ſani igitur felices non ſunt: ſanitas ergo ad felicitatem ſatis non eſt. Demonſtrari idem in hunc modum licet. Sanitas ad uitam abſq; peccato traducendam ſatis nõ eſt: felicitas ad uitam abſq; peccato traducendã eſt ſatis: ſanitas igitur ſatis ad felicitatẽ non eſt. Vel hoc pacto: Peccato non caremus in eo ꝙ ſani ſumus: ſed in eo ꝙ ſumus felices, peccato caremus: non eſt igit in eo ꝙ ſani ſumus, felicitas. Antedictæ itaq; ſelectiones & ſanitatis, & eius quod ſatis eſt ad felicitatem faciendæ ſunt: quippe cum hæc ſint, quæ ratiocinatione demonſtrantur. atque eſt demonſtratio ex eo facta, ꝙ quod ex felicitate cõſequitur, quod eſt peccato carere, in ſanitate non ineſt. Atq; hæ ex maiori confutatiuæ ratiocinationes ſunt: quæ uero ſunt ex minori, contrario modo ſeſe habent: ſunt.n. confirmatiuæ hoc pacto; ſi quod minus bonum eſt, eſt bonum, etiam quod magis eſt bonum, bonum erit. At ſanitas uirtute minus bonum cum ſit, eſt bonũ: Igitur etiam uirtus bonum erit. Rurſus.n. etiam hic ratiocinatio, quę ſanitatem eſſe bonũ probat, demonſtratiua eſt: quo demonſtrato, ex ſuppoſitione uirtutem eſſe bonum ſumimus. horum igitur facienda ſelectio eſt, quę ſanè fiet, ſi bonum ex eo quod ſecũdum naturam eſt, & quod ſecundum naturam eſt ex ſanitate ſequi ſumpſerimus. Ratiocinatio uero à ſimili ad utrunque & ad confutationem & ad confirmationem utilis eſt. Ex iis enim quę ſimili modo ſeſe habent, ſi alterum habuerit quicpiam, etiam alterum habebit, ſi non habuerit, neq; alterum. atq; in his quoq; alterum eſt quod rõcinatione demonſtratur, alterum quod ex ſuppoſitione colligit. illius igitur facienda ſelectio eſt. Vt ſi nobilitas ſimili modo, ut diuitiæ, expetenda cum ſit, bonum eſt, diuitiæ quoq; expetendum bonum eſt. At nobilitas ſimili modo, ut diuitiæ, expetenda cum ſit, bonum eſt. Nã ꝙ nobilitas bonum ſit, ratiocinatio efficitur: reliqua ſupponuntur. Nobilitatem autẽ eſſe bonum ex ſelectione demonſtratur, ſi bonum ex expetendo, & ex nobilitate expetẽdum ſequi ſumamus: Omne.n. expetendum eſt bonum: & nobilitas expetẽda eſt: Igitur in his etiam ratiocinationibus, quas ex qualitate appellare conſueuerunt, in iis, quæ ex tranſmutatatione ſumuntur, non in iis, quæ ſubiecta ac ſuppoſita ſunt, fit rõcinatio. Quocirca eorum facienda ſelectio eſt. Tametſi qđ {In ſubiectis} dicitur, id pro, {De ſubiectis} dictum eſſe poteſt. ut intelligamus, quæ ex tranſumptione uel ex qualitatẽ de ſubiectis demonſtrant: de iis conſideratio fit, non in iis quæ à principio poſita ſunt, ſed quæ ex tranſmutatione ſumuntur: quia de iiſdem quoque eſt ratiocinatio. Inſpectio autem & ſelectio in his quoq; eadem erit, quam deſcripſimus.

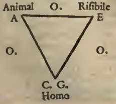
Explorandum autem eſt ac diuidendum, quot modis quæ ex ſuppoſitione fiunt, conſtituantur. vnaquæq; itaq; quæſtio ita demonſtratur.

Hoc inquit, uel quia oẽs ex ſuppoſitione ſub expoſitam terminorum ſelectionẽ, ac per eos demonſtrationem cadere poſsint. ſi.n. exploret quiſpiam, ac diuidat, hoc ita eſſe inueniet. Nam, cum de iis dixerit, quæ ex trãſumptione, & ex qualitate fiunt, explorandas atq; inſpiciendas, alias quoq; eſſe inquit, quæ ex ſuppoſitione conſtituuntur. Ex ſuppoſitione.n. ſunt & diuiſiuæ, quæ etiam ipſæ inter eas ſunt, quæ ex tranſumptione fieri dicuntur, & illæ, quæ ex conceſsione fiunt. Exactiorem igitur diuiſionem earum, quæ fiunt ex ſuppoſitione, faciẽdam eſſe inquit. Vel, cum dixerit, quænam ex ſuppoſitiuis manifeſte ſub expoſitam methodum redigantur: ſunt.n. quæ ex impoſsibili & ex tranſumptione efficiuntur, ſub quas reducuntur oẽs, quæ indemonſtrabiles uocantur: necnon quæ ex qualitate fiunt: Inſpiciẽdum ac diuidendum eſſe ait, quot modis quæ ex ſuppoſitione fiũt, dicantur: quippe cum ex diuiſione, utrum oẽs ſub expoſitam methodum quæ demonſtratiua eſt, redigi ualeant, necne, planum nobis futurum ſit. Hoc.n. pacto illæ quæ ex uniuerſis ſunt ſuppoſitiuæ, quas Theophraſtus ex proportione appellat, cuiuſmodi ſunt quæ ex tribus dicuntur, non incidere in hanc ex ſelectione demonſtrationem poſſe uidebuntur. Vocat autem ipſas ex proportione Theophraſtus, propterea ꝙ & propoſitiones inter ſe, & concluſio ad ꝓpõnes habent ꝓportionem. In omnibus.n. ipſis ſimilitudo eſt. An ne rõcinationes quidem ꝓprie & abſolute illæ ſunt, ſed hoc totum ex ſuppoſitione rõcinationes: quippe cũ nihil eſſe, uel nõ eſſe demonſtrent. Nam antedictæ ſuppoſitiuæ, rõcinationes etiam ſunt: eſſe.n. uel non eſſe quicpiam demonſtrant. At illæ, cũ nihil huiuſmodi colligãt, neq; abſolute rõcinationes ſunt. Quòd ſi neq; prorſus abſolutæ rõcinationes ſunt, oẽs, quæ proprie & abſolute ſunt ratiocinationes per antedictam methodum demonſtrantur. Hæ tñ quæ ex uniuerſis ſuppoſitiuæ ſunt in tres figuras alio modo reducunt, quẽadmodum etiam i primo priorum reſolutoriorum libro Theophraſtus declarauit. Eſt autem ex uniuerſis ſuppoſitiua ratiocinatio, huiuſmodi. Si A eſt, B eſt: ſi B eſt, eſt C: ſi ergo A eſt, eſt C. in hac enim concluſio etiam ſuppoſitiua eſt. Vt ſi homo eſt, animal eſt: ſi animal eſt, ſubſtantia eſt: ſi ergo homo eſt, ſubſtantia eſt. Quoniam igitur in his quoque medium quẽdam terminum eſſe oportet quo propoſitiones inter ſe connectantur: alioqui enim ad colligendum apta iugatio in his quoque eſſe nullo pacto poſſet: is medius terminus tripliciter in huiuſmodi etiam iugationibus collocabitur. Vbi.n. in altera deſierit propoſitione, in altera inceperit, figura ea prima erit: ita.n. ſeſe habebit, ſicut qñ de altero extremo prædicabatur, & alteri ſubiiciebatur. deſinere.n. idem ꝓportione eſt quod prædicari, & incipere idem quod ſubiici: ei ſiquidem quodam modo ſubiicitur, quod infertur. Ita.n. ſumpto medio, concluſio efficietur, quæ ab eo incipiet, à quo prima etiam ꝓpoſitio incipiebat, & in id deſinet, in quod ſecũda. ita ut quód ſequitur, eius quod prędicatur: quod antecedit, eius quod ſubiicitur, locũ obtineat. ut ſi A eſt, eſt B: ſi igitur eſt A eſt C. Quãquã in huiuſmodi iugatione contrario modo ſumi concluſio poteſt, ut non conſequens, ſed antecedens ſit; non tñ abſolute ſed cum oppoſitione id fiet. Vbi.n. collectũ fuit, ſi igitur eſt A, eſt C: colligi etiam poteſt, ſi igitur non eſt C, neq; A eſt. At ſi à diuerſis incipientes ſuppoſitiuæ propoſitiones in idem deſinant, figura ſecũda euadit, quæ ſecundæ in prædicatiuis proportione reſpondet, in quibus medius terminus de utriſq; extremis prædicabatur. Quia.n. in ſuppoſitiuis conſequens uice eius quod prædicatur, fungitur, ubi, in duabus ꝓpõnibus

nibus idem conſequens ſumetur, ſecunda erit figura. ad ratiocinandum autem idonea iugatio eſt, ſi cũ oppoſitione ex utriſq; antecedentibus conſequens ſumatur. ut, ſi eſt A eſt C: ſi eſt B, non eſt C, C enim medius terminus cum ſit, cum oppoſitione ſumptus eſt ex antecedentibus A, & B cõſequens. Iccirco ita ſumptis propoſitionibus, ſi alterum ex incipiẽtibus eſt, non eſſe alterum colligitur. Si.n. eſt A, eſt B: ſi eſt C, non eſt B: ſi igitur A eſt, B non eſt. hoc eſt, ſi homo eſt. animal eſt; ſi eſt lapis, non eſt aĩal: igitur ſi homo eſt, non eſt lapis. Si uero ab eodem incipientes propoſitiones in diuerſa deſinant, figura hæc tertiæ ꝓportione correſpõdebit. antecedens.n. ſubiecti ſedem obtinens in utriſq; propoſitionibus idem eſt. Qñ igitur cum oppoſitione id ſumptum fuerit, colligendi uim habebit. Vt ſi eſt A, eſt B: ſi non eſt A, eſt C. colligetur.n. ſi alterum ex deſinentibus nõ eſt, alterum eſſe. ſi igitur non B, eſt C: uel ſi non eſt C, eſt B. hoc eſt, ſi homo eſt, eſt ratiocinale: ſi non eſt homo, eſt irrationale: ſi igitur non eſt rationale eſt irrationale. Atq; hoc pacto in his quoq; ſimiles cũ ſint cõnexiones illis quæ in prædicatiuis figuris conficiuntur, merito in illas rediguntur: & ſicut in prædicatiuis ex reciprocationibus propoſitionum primæ ſecunda & tertia figura oriebatur. Ita in his etiam fit. maiore.n. propoſitione in prima figura reciprocata ſecunda, minore tertia efficiebatur. Aduertendum autem in ſuppoſitiuis ſecundam ꝓpõnem maiorem eſſe, in qua medius terminus antecedit: minorẽ uero primam, in qua medius terminus conſequitur. Verbi cauſa, quę ait, ſi eſt A, eſt B, prima & minor eſt. quæ ait, ſi eſt B, eſt C, ſecunda eſt & maior: qua reciprocata fit, ut B in utriſq; conſequatur, & eius, quod prædicatur locum obtineat: quod ſecundæ figuræ proprium eſt. Si uero prima reciprocetur, quæ ſi eſt A, eſſe B, aſſerit, in utriſq; propoſitionibus, B antecedit, & ſubiecti ſede collocatum tertiam figuram efficiet. Simili modo reſolutiones quoq; ſecundæ & tertiæ figuræ in primam fient, ex qua ortum habuerunt, ſicut in prædicatiuis. Atq; hæ quidem ratiocinationes ſimplices, ac primæ ſuppoſitiuæ ſunt, quæ ex uniuerſis dicũtur. ex quibus cõpoſitę oẽs habere conſtitutionem demõſtrabuntur. Theophraſtus tñ in primo reſolutoriorum libro ĩ his ſuppoſitiuis ex uniuerſis ſecundã figuram eſſe inquit, in qua ab eodem incipientes propoſitiones deſinunt in diuerſa: tertiam uero, in qua à diuerſis incipientes in idem deſinunt: è contrario quam nos expoſuimus. Sed de his priuatim dicendum: nunc ad uerborum Ariſtotelis explanationem redeundum eſt.

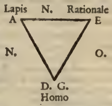
Poſſumus etiam alio modo nonnulla ex his ratiocinari. vt puta vniuerſalia per particularium inſpectionem ex ſuppoſitione. Si.n. C & G, eadem ſint, & ſolis iis, quæ ſunt in G, ineſſe E ſumatur: A omni E inerit.

Hic modus vltm cõcludit, quia minor reciprocatur in terminis.

Et rurſus, ſi D & G eadem ſint, & de iis tãtum, quæ ſunt in G prædicetur E: A nulli E inerit. Ita igitur quoq; inſpiciendum eſſe perſpicuum eſt.

Hic vlis negatiua concluditur vt præcedens.

Vbi in unaquaq; quęſtione quibus iiſdem conſtitutis concluſio efficiebatur, oſtendit: nonnulla, inquit, ex poſitis alia etiam quadam ratione & methodo uſos, colligere nos poſſe, ſi ad ea, quæ poſita iam & antedicta ſunt, ſuppoſitionem aliquam adhibuerimus. nã uſia affirmatiua & negatiua quo modo colligerentur, dictum iam eſt. Cum.n. C & F eadem eſſe ſumpta fuiſſent, uſr A ipſi E ineſſe demonſtrabatur. Cum uel D & F, uel B & H eadem ſumebantur, uſe negatiuũ colligebatur. Inquit igitur, eadem alio etiã modo collecta demonſtrari poſſe: uſe quidem affirmatiuum, ſi C cum G, ex quo E ſequebatur, idem eſſe ſumptum fuerit, ex quibus particulare affirmatiuũ colligebatur. ſi.n. ſingularia inſpiciamus, & E ex ſolo G, & nullo alio ſequi inueniamus: ut ſi G homo ſit, E riſibile: quia ex ſolo G ſequitur E, ſi ipſum ut ex ſolo cõſequens ſumamus: A quoq; omni E inerit. A enim omni C ineſt, cũ ex eo conſequatur: ipſi G, igitur etiã ineſt, quod idem eſt, quod C. Sed ſi E ex ſolo G ſequitur, & reciprocatur, G quoq; ex E conſequetur, & ipſius F locum obtinebit. At ſi ex eo cõſequitur, de omni ipſo prædicabitur. Quare A quoq; de omni G pręedicetur, neceſſe eſt. Ex ſuppoſitione itaq; cum C, G eadem inter ſe ſumpta ſunt, uſe colligetur. Si.n. E ex ſolo G ſequitur, & ex nullo alio: propria uero, & definitiones uniuſcuiuſq;, ſicut ante dictum eſt, cũ rei ex æquo reſpondeant, & in iis quæ ex ipſis conſequuntur, & in iis ex quibus ipſa cõſequuntur, ſtatui poſſunt: Et item ſi D & G eadem ſint, ex quibus particulare negatiuum colligebatur. Efficiebatur enim ut A, non omni E ineſſet: ubi A nulli G, & E omni ipſi ineſſe ſumptum fuerat. Sed, ſi G huiuſmodi ſumptũ ſit, ut E ex ſolo eo ſequatur, ſicut in prima etiam demonſtratione reciprocabitur, & G ex E, quemadmodum & F conſequetur. Quod ſi G, idem ſit quod D, & A nulli D inſit, & nulli etiam G: & G omni E inſit: A nulli E inerit. ita igitur quoque inquit inſpiciendum eſſe, & antedicta eſſe ſeligẽda: propterea ꝙ ex huiuſmodi etiam inſpectione uſe demonſtrari poteſt.

Eodem autem modo & in neceſſariis, & contingentibus fiet. eadem.n. conſideratio, & per eoſdem terminos ordine contingendi & exiſtendi ratiocinatio erit.

Nõ ſolum inquit, ſi exiſtens ſit quod colligatur, talem explorationem nobis eſſe faciendam, ut oĩa, quæ ex ipſo conſequuntur, & ex quibus ipſum conſequitur, & quæ ipſi non inſunt, inquiramus: ſed in neceſſariis etiam & contingentibus eodem modo. Eadem enim methodus & ratio in omnibus eſt. modus enim concluſionis tantum diſtabit, eo ꝙ ea, quæ

ſeligentur

ſeligentur uel neceſſaria erunt uel, contingentia: & non eo q alio atq; alio modo ſumentur.

Sumenda tamen in contingentibus ea etiam ſunt, quæ licet non inſint, ineſſe tamen poſſunt nam ex his etiam contingendi ratiocinationem fieri demonſtratum eſt.

In ſelectione, quę in contigentibus ratiocinationibus fit, dum conſequentia ex poſitis terminis ſumimus, quorum cōtingenter collectionem inter ſe facere uolumus, non ſolum ſumere ea debemus, quę non inſunt ipſis abſolute, ſed contingenter inſunt, uerum ea quoque, quæ ipſis non inſunt, ſed ut ineſſe poſsint, contingit: atq; hæc inter ea, quæ contingenter inſunt, & conſequuntur, ſtatuere. Demōſtratum .n. eſt ex iis etiam quæ non inſunt, ſed ineſſe poſſunt, contingendi rōcinationem conſtitui. Hac autem ratiocinatione uſus eſt, cum in mixtionibus contingens in exiſtens in deductionibus ad impoſsibile, tranſmutabat, utpote quæ ad falſum, non ad impoſsibile deducerent. Quin & contingentis definitio, quam expoſuit, huiuſmodi erat. Id enim erat contingens, quod cum non eſſet neceſſarium, & exiſtere tamen ſtatueretur, nihil impoſsibile conſequebatur. Nam quod proprie eſt cōtingens, ab eo differre quod exiſtit, in hoc etiam uidetur.

Pari modo quoque in aliis prædicationibus.

Modos prædicationis intelligit, quippe cū ſemper prædicentur. Cum dixerit autem & in neceſſario & in contingente eandem inſpectionem faciendam, ſubiungit, ſimiliter etiam in aliis modis: ut oēs ratiocinationes expoſita methodo fieri oſtendat. Sunt autem aliæ prædicationes & modi, ut iam diximus, poſsibile, impoſsibile, probabile, improbabile, certum, incertum, ſecundum naturam, honeſtū, utile, &c. hi .n. modi ſunt. Quod autem ſuperius dixit, {Sumenda tñ in cōtingentibus &c.} interiectum in medium uidetur. nam quod hic inquit, {Pari modo quoq; in aliis prædicationibus,} ex eo depēdet qđ prius dixerat, {eadem .n. conſideratio & per eoſdē terminos ordine contingendi & exiſtendi ratiocinatio erit.} Sed poteſt tamē {Pari modo quoque in aliis prædicationibus,} de neceſſario & contingente dictum intelligi. Sicut .n. in contingente ea ſeligebamus ex quibus contingendi ratiocinatio efficiebatur, ſic & in exiſtente, & in neceſſario excipienda ea ſunt, ex quibus, uel exiſtendi, uel neceſſarij ratiocinatio conſtituatur.

Ex iis igitur quæ dicta ſunt, non ſolum hac via ratiocinationes omnes conſtitui poſſe, ſed etiam nulla alia poſſe, conſtat. omnem enim ratiocinationem in aliqua ex antedictis figuris fieri demonſtratum eſt. at hæ ex aliis quàm ex conſequentibus conſtitui nequeunt, et ex iis ex quibus vnūquodq; conſequitur: quippe cum ex his propoſitiones, et medij ſumptio petatur. Quare neq; ratiocinatio fieri ex aliis poterit.

Non modo, inquit, omnes ratiocinationes antedicta methodo fieri poſſunt, uerumetiā alio pacto non poſſunt: & cur alio modo nequeant, oſtendit. omnis .n. ratiocinatio in aliqua ex tribus figuris fit: propoſitiones .n. quæ ſumuntur ad ratiocinandum idoneæ, in aliqua ex his figuris ſumuntur. At figuræ hæ, & quæ in ipſis iugationes efficiuntur, ex aliis conſtitui non poſſunt, quam ex iis quæ ex rebus conſequuntur, & ex quibus res ipſæ conſequuntur, & quę rebus non inſunt: ex his .n. etiā medius terminus ſumitur. Nam uſ̄e affirmatiuum ex conſequentibus & ex quibus res conſequitur: uſ̄e negatiuum ex iis quę inſunt: & quę non inſunt, fit: particularia uero tā affirmatiuum quam negatiuum ex iis ex quibus res conſequuntur. quibus inter ſe compoſitis medium terminum extare demonſtratum eſt. Hęc autem nō dicit de iis quæ ex omnibus ſunt ſuppoſitiuæ: propterea q neq; proprie eſſe ratiocinationes eas exiſtimat, cum nullam eſſentiam, ſed conſequutionem tantum quādam demonſtrent.

Ac via quidem hæc de omnibus, eadem eſt, & in philoſophia, & in qualibet arte & diſciplina. oportet enim vt eas quæ inſunt: & quibus inſunt circa vnūquodq; ſpectemus, atque his quamplurimis abundemus: atque hæc ex tribus terminis conſideremus, dum refutamus hoc pacto, & hoc dum confirmamus. & ex veritate quidem ex iis, quæ ex veritate ineſſe deſcripta ſunt: ad dialecticas vero ratiocinationes ex propoſitionibus ex opinione.

Quod inquit, huiuſmodi eſt. Via & methodus ad ratiocinādum in oībus ſcientiis, & artibus, quæ aliquid ex propriis ratiocinando demonſtrant, eadem eſt. Quā quidem ex antedictis explorationibus oīs ratiocinatio conſtituatur: & philoſopho, & medico, & oratori, & muſico, & unicuiq;, qui aliquid ratiocinatur, neceſſaria methodus hęc & uia ſit. Hac .n. propoſitionum inuentio comparatur, quibus cōſtat ratiocinatio. Debet .n. unuſquiſq;, qui ratiocinatur, ad ea ſpectare, & quæ ex iis conſequuntur, de quibus ratiocinatur, & ex quibus ipſa ea conſequuntur, & quę ipſis non inſunt: atq; hæc quam plurima ſeligere, ut ſuppetant, & in promptu ſint. Inquit autem, {Oportet .n. ut ea, quæ inſunt, & quibus inſunt, circa unumquodq; utrūq, ſpectemus,} ut in utroque termino utraq; tam ea, quæ ex ipſo conſequuntur, quam ea, ex quibus ipſe conſequitur, inquiramus: & non in altero quæ conſequuntur, in altero ex quibus conſequitur tm̄ ſeligamus. Quod uero ait, {Atque hæc ex tribus terminis conſideremus,} idem eſt, ac ſi dicat, {Atq; hæc in tribus terminis ex quibus ſit ratiocinatio, componamus, alio modo dum refutamus, & alio dum cōfirmamus.} Præſcripſit .n. quo pacto in unaquaq; qōne ſumendæ propoſitiones ſint: non .n. ſimili modo, neq; ex iiſdem ſemper, ſed interdum ex iis ex quibus utraq; conſequuntur, interdum ex iis & ex quibus alterum ſequitur, & quæ ex altero conſequuntur: quādoq; etiam ex iis & quæ alteri inſunt, & ex quo alterum ſequitur. Sed & ratiocinationum dīam ex ſelectorum differentia fieri perſpicuū eſt. ex ueris .n. ſumptionibus ueræ ratiocinationes tm̄ ſiunt. ſi uero quæ ſelecta fuerint, propria ſint & prima, demonſtratiuæ etiam proprie euadunt, quæ ἀποδεικτικαὶ appellantur: ueræ ſane illæ quidem & demōſtratiuæ, quæ ex genere, ex differentia, ex proprio, ex definitione, ex cauſa conſtituuntur. at ſi ex iis ſint quæ ſunt ex opinione, i. quæ ſunt illuſtria, & probabilia, dialecticæ & diſſertatiuæ rōcinationes ſiunt. Cuiuſmodi autem illuſtrium ac probabilium ſelectio ſit, in primo Topicorū libro: ſicut qualis ſit topicorū exceptio ī poſteriorib' reſolutoriis dictū ab eo eſt.

Principia autem ratiocinationum in vniuerſum quidem dictum eſt & quo modo ſeſe habeant, & quo modo indaganda ſint,

da ſint, vt non ad omnia, quæ dicuntur, ſpectemus, neque ad eadem ſi confirmemus & refutemus: neque ſi confirmemus de omni vel aliquo, & ſi refutemus ab omnibus, vel aliquibus: ſed ad pauciora & præfinita ſpectemus.

Principia ratiocinationum propoſitiones uocat. in uniuerſum quidem & communiter dictum eſt quo modo ſumendæ ipſi ſint, & quænam quibus ex ſelectis comparanda iis qui ſumere uel uľem affirmatiuam, uel uniuerſalem negatiuam, uel particularem propoſitionem uolunt. nam neque ad eadem ſemper, neque in iiſdem inquiſitionem & comparationem faciemus, ſed eo quem docuit, modo.

Circa vnumquodque vero ex iis, quæ ſunt. facienda ſelectio eſt. vt de bono vel ſcientia. pleræque autem propria in vnaquaque ſunt: Iccirco principia circa vnumquodq; tradere experientiæ eſt. dico autem, vt aſtrologicam experientiā ſcientiæ aſtrologicæ. nam cum ea, quæ apparent, ſatis ſumpta fuerint, aſtrologicæ demonſtrationes inuentæ ſunt. Simili modo in quacunq; alia & ſcientia, & arte res ſeſe habet. vt ſi circa vnumquodque ſumpta fuerint ea, quæ inſunt, noſtrum iam erit, vt demonſtrationes prompte manifeſtemus. ſi enim nihil ex iis, quæ vere inſunt rebus, ex inſpectione prætermiſſum fuerit, de omni & cuius eſt demonſtratio, eam inuenire, & demonſtrare, & cuius, non eſt demonſtratio, id manifeſtum facere poterimus. In vniuerſum igitur quo modo propoſitiones eligendæ ſint, dictum ferè eſt. exacte tamen in tractatione de dialectica diſſeruimus.

Circa unumquodq; ex iis, quæ ſunt, ſelectionem facere debere nos inquit, quęnā ex ipſo conſequant, & ex quibus ipſum conſequatur, & quænā ipſi ineſſe non poſsint conſiderando. Cum uero dixerit, {Vel ſcientia,} pro, {Vel ſcientiis,} adiungit in unaquaq; ſcientia ꝓprias eſſe ſelectiones, & ꝓpria ea, quæ ſequuntur, & ex quibus ſequuntur, & quę non inſunt. Iccirco uniuſcuiuſq; ſcientię eſt, ut ꝓpria principia, ex quibus ꝓpōnes & ratiocinationes fiunt, prębeat, ac ſeligat. pleræque aūt propriæ ex ſelectionibus in unaquaq; ſunt. q̃uis.n.cōia etiam quædam ipſis ſint, pleraq; tn̄ ſunt ꝓpria. Iccirco non ex iiſdem de oib⁹ ꝓpōnes faciemus, ſed in unoquoq; ex iis quæ ſunt, accommodata ſeligere atq; in prōptu habere debemus. utputa, q̄ ex bono conſequantur, ex quibus bonum ſequatur, quę bono non inſint. Item quæ ex ſcīa ſequatur, ex quibus conſequatur ſcīa. quæ ſcientiæ non inſint. & in unaquaq; ſcīa, quæ unicuiq; ex ipſis ꝓpria ſunt. in unaquaq;.n. ſcientia, ea quę cōſequuntur, & ex quibus conſequuntur, & quę non inſunt, ꝓpria ſunt. Quod uero dixit, {Pleræque,} iō dixit, q̄a quædam cōes etiam ꝓpōnes ſunt, quę ἀξιώματα. i. anctoramenta appellant, quibus ad omnia dem ōſtranda uti conſueuimus: cuiuſmodi eſt, de omni affirmationem uel negationem eſſe: & ſi ab ęqualibus æqualia demantur, quæ reſtant quoq; eſſe æqualia. hoc.n. & in magnitudinibus, & in numeris, & in tēporibus, & in potentiis nihilo minus uerum eſt. Atq; hęc quidem cōia ſunt: propria uero, ut iuſti honeſtum, & immortalis per ſe mobile, ut ita dicamus. ſed neq; aliud quicpiam accommodatum ac proprium eſt. Iccirco propoſitiones proprias unicuiq; ſcientiæ ſeligere, eius eſſe inquit, qui peritus in unaquaq; eſt. quod ꝓprium.n. uniuſcuiuſq; eſt, ab iis agnoſcitur, qui uerſati circa id ſunt, ac peritiam habent. ex his.n. demōſtrationes de unoquoq; fiūt. ex particularium.n. experiētia uniuerſalium cognitio efficitur, quod principium eſt. Seligere igitur quęnam propria ſubiectis terminis ſint, & quæ minime, ſciētium ac peritorum in unoquoq; eſt. at ubi hęc ſumpſerit quiſpiā, ex ipſis ratiocinationes proprias & demonſtrationes facere, illud uero eius eſt, qui rōcinandi ac demonſtrandi ſcientia callet. Vbi.n. nihil ex inſpectione deerit, ſed omnia fuerint ſelecta, rōcinandi ac demonſtrandi facultate prędictus ea demonſtrabit, quorum fieri demonſtratio poteſt: quorum non poteſt, de iis id manifeſtum faciet, demōſtrationem, uidelicet, fieri non poſſe. Eiuſmodi autem ſunt prima ex quibus nihil conſequitur. De his.n. uľe affirmatiuum, uel negatiuum, cū ex ipſis nihil ſequatur, rōcinari nō poſſumus: ſed de aliis ipſa ratiocinamur. Definitiones quoq; eiuſmodi ſunt. nam neq; de ipſis, ut oſtendet, fieri demonſtratio poteſt. Sed neq; de indiuiduis, q̄ uidelicet inſint aliquibus, demonſtratio fit. Neq; de illis deniq; ex quibus quæ conſequantur, aliqua ſumi non poſſunt, ſed ea tm̄ ex quibus ipſa conſequūtur: cum ea ex quibus conſequuntur, antecedentia ſint, ipſa uero ſubſequantur. Dicit autem ſe exacte & accurate de ſelectione propoſitionum in topicis dixiſſe: quippe cum ea ſit, quam dialecticam tractationē appellet. dixit autem & in primo, & in ultimo libro. in primo quidem, ubi ait, {Inſtrumenta autem, quibus ratiocinationes nobis ſuppetent quatuor ſunt: unum, ut propoſitiones ſumamus:} in ultimo, ubi ita inquit, {De ordine uero & interrogando dicendum eſt, diuiſis propoſitionibus, quæ ſumendæ præter neceſſarias ſunt:} neceſſariæ autem ſunt, ex quibus fit ratiocinatio.

Caput. 3. De diuiſione, & diuiſiuo ratiocinandi modo.

NAm diuiſionem per genera paruam quādam antedictæ methodi partem eſſe, perſpicere facile poſſumus. diuiſio enim veluti imbecillis ratiocinatio eſt: quod enim demonſtrandum eſt, petit. & ſemper ex ſuperioribus aliquid ratiocinatur.

De diuiſiua intelligit, quā Plato uſus eſt: eamq; ratiocinandi methodi quam ipſe docet & tradit, paruam partem eſſe oſtendit. Antedictam, autem methodum uel eam uocat, quam ad inuentionem accōmodatarum ad unamquamq; quæſtionem propoſitionum deſcripſit, ex antedicta ſelectione atq; inſpectione eorum quæ conſequuntur, & ex quibus conſequitur res, & quę rei ineſſe non poſſunt de qua fit ratiocinatio. ut huius methodi paruam quandam portionem eſſe diuiſiuam methodum dicat, qua ueteres ante ipſum ex generum diuiſione ad propoſitionum inuentionem, terminorumq; ad quæſitam rem accōmodatorum ſumptionem utebantur. Vel antedictam methodum potius totam ratiocinandi uiam appellat. Huius ſiquidem diuiſiua parua portio eſt, cū, ut ipſe inquit, imbecillis ratiocinatio fit. Propoſitum autem ipſi hic eſt, ut neminem ante ipſum de ratiocinationibus uel nouiſſe quicpiam, uel tractaſſe oſtendat. id quod ex eo probat, q̄ diuiſiua methodus, qua ſola ueteres ante ipſum hoc eſt Platonici utebantur, primū quidem ad ratiocinandum inutilis eſt: deinde etiam ſi aliqua ratiocinandi mō per ipſam demonſtrari cōcedamus, ea pauca admodum ſunt, neq; illa quæ propoſita fuerunt, ut ipſe opinatur. Sola ſiquidem ea methodus hæc pollicet

demonſtrare

demonſtrare quæ in ſubſtantia propoſitæ rei inſunt, Quippe cum in hæc diuiſio generum fiat, quæ neq; ipſa demonſtrat, ut declarabitur. Quin neq; refutare aliquid methodo hac diuiſiua utentes, neq; de accidente, aut proptio poſſumus ratiocinari, quẽadmodum oſtendet. Paruam igitur portionem antedictæ methodi diuiſiuam hanc eſſe inquit, uel quia etiam ipſa ea quæ ex quæſita re cõſequuntur, ſumit, atq; ex his demonſtrare aliquid conatur. Cum.n.ſumat genera quæ ex ipſis conſequuntur, eorum diuiſionem facit: atq; ita quænam eorum quæ in diuiſione ſunt, conſequantur, inquirit ac ſumit, quaſi quid ex generis diuiſione ex ſubiecto cuius genus ſumptum eſt, ſequatur, demonſtratura, cum tñ non demõſtret: ut ꝓcedendo declarabimus. Quatenus igitur quæ conſequuntur ex genere, ſtatuit ac ſeligit, atq; ea ex eo ſequi, ex quo genus etiam conſequitur, demonſtrat: & demum quatenus aliquid ratiocinatur: particula quædam expoſitæ huius methodi eſt. Neque enim amplius inquirit, ea ex quibus ſubiectum conſequitur, neq; quæ ipſi non inſunt, neq; quæ cõſequuntur ex eo qđ prædicabitur, neq; quæ ipſi non inſunt. Sed neq; ea ex quibus uel qui ſubiicitur, uel qui prædicatur terminus ſequitur, quibus & particularia, & negatiuum uſe demonſtratur. Quatenus uero non conſequentia omnia, ſed ea tñ quæ in ſubſtantia ſunt, genus.n.& proprias differentias tãtummodo, non ꝓprium quicquã, aut accidens pollicetur demonſtrare: & quatenus hæc ſumens nõ propoſitam rem, ſed aliud quicpiam rõcinatur, ſicut planum fiet: eatenus imbecillis rõcinatio eſt. Poteſt etiam paruam portionem ratiocinandi methodi ipſam ob id appellaſſe, quia etiam ſi propoſitam rem nõ colligat, aliquid omnino ratiocinatur, ut oſtendet. Cur uero imbecillem eam eſſe ratiocinationem dixerit, ipſe ſubiũgit, cum inquit: {Quod.n.demonſtrandum eſt, petit: & ſemper ex ſuperioribus aliquid ratiocinatur,} quod idem eſt ac ſi diceret: quod propoſitum eſt, ut ineſſe ſubiecto per diuiſiuam methodum demonſtretur, id non demonſtrat, ſed petit, hoc eſt prompte, ac ſine demonſtratione ſumit: atq; iccirco cum non demõſtret id qđ uult imbecillis eſt. ſemper.n.ſuperioris alicuius & cõioris qđ continet id quod uult demonſtrare, demonſtrationem facit, ac ratiocinationem. Si.n.uerbi cauſa hoĩem rationalem eſſe propoſuerit, genus eius quod eſt animal ſumit, atq; id in rationale diuidit & irrationale: atq; ita hominem eſſe uel rationalem uel irrationalem ratiocinatur, hoc pacto: homo ãial eſt: oẽ animal uel rõnale eſt, uel irrationale: homo igitur uel rationale uel irrationale eſt: iccirco antedictæ methodi particula eſt. Quod autem ꝓpoſitum ipſi ad demõſtrandum fuerat, quod erat rationale: id neq; demõſtrat: neq; rõcinatur: ſed quod cõe eſt & uſe, ſub quo rationale continetur, ratiocinando uel rationale.n.uel irrationale eſſe hoĩem colligit: rõnalem ipſum eſſe & non irrationalem, abſq; demonſtratione petit ac ſtatuit. Quòd ſi imbecilla eſt ratiocinatio quæ ex diuiſione fit demonſtratio, parua particula methodi eius eſt, quæ à nobis traditur. particula quidem eius, in eo ꝙ quomodolibet colligit quicpiam, & ratiocinatur: licet non id quod propoſuit, & uult, parua autem, in eo ꝙ imbecilla eſt, & non quod uult, demonſtrat. Vel parua quia de ſolis iis quæ in ſubſtantia ſunt, & in prima figura tantum, atque in ea uno tantũ modo ratiocinatur: imbecilla, quia quod propoſitum fuit, ex ſententia ipſius, ratiocinari non poteſt,

Primum autem omnes qui ea vtuntur, ipſum hoc latuit, & ſuadere conabantur, quaſi fieri poſſet, vt de ſubſtantia & de eo quod eſt quid, demonſtratio efficeretur. Quamobrem neq; quod liceret diuidendo ratiocinari, neque quod ita liceret, vt diximus, intelligebant.

In hoc quoq; reprehẽdit eos qui diuiſiua methodo utebantur, ꝙ ſubſtantiæ & definitioni demõſtrationem eſſe exiſtimarent: atq; iccirco adhibita hac methodo uniuſcuiuſq; rei definitionẽ demonſtrare ac colligere conarentur. Ac de definitione quidem non poſſe demonſtrationem & ratiocinationem fieri, ut definitio cõcluſio demonſtrationis efficiatur, quemadmodum diuiſiua hæc methodus uult, in ſecundo poſteriorum reſolutoriorum libro ipſe diffuſius declarabit. Diuiſionem uero neque ipſis tale quicpiam demõſtrare, nunc dicet. Duo igitur ignorabant, qui hac methodo utebãtur, & quid diuiſionem adhibendo liceret ratiocinari: nõ.n.ut ipſi opinabantur, & uolebant, colligi definitio poteſt: & ꝙ ita tantummodo liceret ratiocinari aliquid ex hac diuiſione, quemadmodum diximus. ſemper.n.ex diuiſione hac ſuperioris alicuius & non propoſitæ rei fieri ratiocinationem dixit. hoc igitur quoq; nõ aduertebant. Vel quod inquit, {Quod ita liceret, at diximus,} modũ eos ignorare ſignificat, quo ſolo fieri poteſt, ut propoſitam rem ratiocinemur. quem ipſe paulo ante tradidit, cuius ignoratione propoſita res ab ipſis non colligebatur.

In demonſtrationibus ſiquidem, cum opus eſt, vt aliquid ineſſe ratiocinemur, medium quo fit ratiocinatio, minus ſemper primo extremo, & non vniuerſale eſſe debet. cuius contrarium diuiſio vult cum vniuerſale medium ſumat.

Cum de diuiſiua methodo nonnulla dixerit, eam uidelicet paruam eſſe rõcinandi uiæ partem, & imbecillam rõcinationem, propterea ꝙ id petat, quod uult demõſtrare. & ſemper aliquid eſt ſuperioribus ratiocinetur: tum illos qui ea utebantur, exiſtimaſſe ſe ſubſtantiam & definitionem ea poſſe demonſtrare, id quod neq; ratiocinari licet, neq; illi demõſtrabant: eosq; quo pacto ratiocinari oportet ignoraſſe: Vbi hæc dixit, nunc unumquodq; horũ ita eſſe oſtendit: comparando quid faciant qui aliquid demonſtrant, & ratiocinando colligunt, & quid illi facerent. In demõſtrationibus igitur, inquit, & ratiocinationibus, cum aliud alij ineſſe demonſtrandum eſt, & ratiocinandum, medium terminum qui propoſitiones connectit, minorem eſſe eo qui prædicatur, & ſubiectũ eſſe ei oportet, cuius facere concluſionem uolunt. Hæc.n.propoſitio eſt in prima figura qua demonſtrationes quę proprie dicuntur, ſiunt; & omni & uſe alterum alteri ineſſe demonſtratur, id quod facere illi uolunt, Quorum.n.definitiones inquirunt, ea ſingularia & particularia non ſunt: particularia nãq; non ſunt eiuſmodi, ut definiri queant. Ac demonſtrationes quidem tali medio conſtituũtur, quod prorſus ei ſubiicitur, quod demonſtratur: hoc.n.eſt eſſe minus. Vnde etiam minus uſe mediũ eſt, etiam ſi æquale ei quod prædicatur, ſumptum aliquãdo fuerit, Quod.n.prædicatur uſius eo eſt, quod

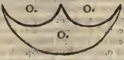
ſibi

ſibi ſubiicitur. Diuiſio autem hæcècontrario facit. medium.n.maius & uſe, quod uero prædicatur, & quod per medium ineſſe alicui demonſtrare uult, id minus ſumit. Id quod ratiocinandi ui carere à nobis demonſtratum eſt: quippe cum maior propoſitio particularis in prima figura efficiatur. Iccirco illi neque propoſitam rem ratiocinabantur.

Sit enim animal in quo ſit A, & mortale in quo ſit B, & immortale in quo ſit C. & homo cuius ratio ſumenda eſt, in quo ſit D. omne igitur animal ſumit, vel mortale vel immortale. id autem eſt quodcunq; fuerit A omne id eſſe vel B vel C: & rurſus hominem ſemper diuidens eſſe animal ſtatuit. Quare A, ipſi ineſſe ſumit. Ac ratiocinatio quidem eſt D, vel B, vel C, omne eſſe. vt hominem vel mortalem vel immortalem eſſe neceſſe ſit. Mortalem autem eſſe neceſſe non eſt: ſed id petit. & tamen hoc erat, quod ratiocinatione erat colligendum.

B. Mortale. A. Animal. D. Homo.
C.Immortale.

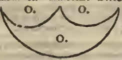
Ratiocinatio diuiſiua.

Rurſus vbi A, eſſe animal mortale, & in quo eſt B pedibus præditum, in quo eſt C pedibus carens, & D hominem eſſe ſtatuerit: ſimili modo A, vel in B vel in C eſſe ſumit: Omne enim animal mortale vel pedibus præditum, vel pedibus carens eſt: & A de D dici: nam hominem mortale animal eſſe ſumpſit. vt hominem vel pedibus carens eſſe animal neceſſe ſit. Sed pedibus præditum neceſſe non eſt: ſed id ſumit. Quod tamen erat, quod erat demonſtrandum.

B.habens pedes.
C.pedibus A.Aial mortale D.Homo

Ad idem ratiocinatio.

Iis igitur qui hoc modo ſemper diuidunt, euenit, vt vniuerſale medium: de quo vero demonſtrandum eſt, id & differentias extrema ſumant.

Quo modo illi faciant, oſtendit. Cũ.n.uolunt demonſtrare hominem eſſe mortale, aĩal ſumũt, quod genus eſſe hominis ſtatuunt: tum ipſum in mortale & in immortale diuidunt. atq; aĩal quidem in A, mortale in B, inmortale in C hominem, cuius rõnem & definitionem inquirunt, in D collocant. Vbi hęc oñdit Ariſtoteles, poſtea aĩalis diuiſionem in antedicta oĩa facit, methodum ipſorum patefaciens. & oẽ animal uel mortale eſſe uel immortale ſumit, quod idem eſt ac ſi dicamus, quodcunq; eſt in A. omne id uel in B, uel ĩ C eſt. Tum diuiſo genere hominem, qui eſt ſubiectus terminus, hoc eſt D ſumit, & eſſe aĩal ſtatuit: atque hoc abſq; ulla demonſtratione facit. Semper.n.in diuiſo termino, & eo qui medius ſumitur, ſine aliqua demonſtratione terminum eum ponit, cuius definitionem inquirens diuiſione utitur. Ex his igitur D uel B, uel C eſſe, i.hominem uel mortalem uel immortalem eſſe colligitur. atq; hoc eſt quod demonſtratur. quod uero uolunt demonſtrare hominem.ſ.eſſe mortalẽ, minus atq; inferius medio eſt, quod eſt animal: Vnde neq; colligi ex poſitis poteſt: ſed ſumitur & abſq; demonſtratione ſtatuit. Quapropter quod non uolunt, id ratiocinantur: qđ uolunt, ac propoſuerant, id non ratiocinando concludunt, ſed petunt, dum in eo membro diuiſionis animalis eſſe ſtatuunt. Item ſi hominem nelint pedibus præditũ eſſe demonſtrare, ipſum uel pedibus carentem, uel pedibus prędirum eſſe ratiocinantur: eſſe uero pedibus præditum petunt: quod demonſtrandum ſibi propoſuerant. Sumunt.n.hominem eſſe animal mortale atq; in eo genere, quod neque ipſum demonſtrarunt, ſed ſumpſerunt. Vnde etiam inquit, {Nam hominem mortale animal eſſe ſumpſit,} & ſuperius {Et rurſus hominem ſemper diuidens eſſe animal ſtatuit,} Non eſſe mortalem ipſum demonſtrauit, ſed petiit.

Demum autem hoc eſſe hominem, vel quodcũque ſit, quod quæritur, nihil dicunt certi vt neceſſarium ſit.

Cum ita inquit, ea ſumant quę utilia ad definiendum putant, & ea ipſa patant, & non ratiocinando demonſtrent hoc, uidelicet eſſe hominem, uel quodcunque fuerit quod ab ipſis definitur? quod ex his ita ſumptis congregatum eſt, id ratiocinatione minime demonſtrant, neque neceſſarium eſſe, ut ita ſit, probant. Non enim ſi de aliquo ut & animal ſit, & mortale, uerum eſt, continuo etiam totum hoc unum erit. aliqua ſiquidem diſtinctione opus eſt, quando ea quæ ſeparatim prædicantur, coniuncta unum ſint, & quando non ſint. Nam neq; de omnibus id uerum eſt, neque de quibus eſt uerum continuo ea unum ſunt. id quod qui non diſtinguit. etiã ſi uerum ſit, facile ita abſque demonſtratione ulla ſumit. quæ enim ita ſumpta, & compoſita ſunt, uel tanquam unum prædicari, uel tanquam definitionem eſſe hominis. uel alicuius alterius, quod proponunt definire, illud uero neque certe ac plane dicunt, neque quaſi neceſſarium ſit, hanc eſſe prępoſitæ rei definitionem demonſtrant. eo ꝙ neque neceſſarium ſit, ut quæ ſeparatim alicui inſunt, ea etiam cõpoſita de eodem uere dicantur, quemadmodum in ſutore bono in libro de interpreratione demonſtratũ eſt: neq; ſi omnia etiam ſimul in ſubiecto inſint, quæ ſeparatim ſumpta fuerant, continuo ea cõiuncta definitionem ſubiecti eſſe manifeſtum ſit. Nihil.n.methodus hæc ad horum demonſtrationem facit. Nam quãuis oĩa ineſſe ex eo cõſequatur, ꝙ unumquodq; ex iis quæ ſumuntur, ex ſumptæ rei diuiſione ſunt: ea tñ eſſe definitionem non demonſtrant: id quod quaſi eſſent facturi, ad diuiſionem deuenerant.

Nam reliquam viam omnem faciunt: cum neq; eas quę eſſe poſſunt, copias eſſe exiſtiment.

Hoc eſt omnis uia ipſis diuiſiua hæc efficitur, neque eas quæ de unoquoq; quod ſumitur, eſſe pñt, copias ad ratiocinãdi modo demonſtrandum ſumũt. Poſſumus.n.hominem eſſe rationalẽ & ex propriis propoſitionibus ratiocinari, ſi ſumpſerimus omnẽ hominem cogitatiuum eſſe, ut ita dicamus, uel conſultatiuum, uel numerarium. & de unoquoq; horum rationale prædicauerimus. necnon ex eo quoq; ꝙ

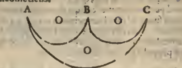
non eſſe eum irrationalem ratiocinando collegerimus. Nam cum diuiſio aĩalis in rationale & irrationale facta ab ipſis ſit, ſi hoĩem non eſſe irrationalem ratiocinando fuerit demonſtratum, merito poſtea rationalis is eſſe ſumeretur, quia rationalem uel irrationalem eum eſſe poſitum fuerat. Nõ eſſe quidem irrationalem eum, ita probatur: oĩs homo eſt cogitatiuus: nihil cogitatiuum eſt irrationale: nullus igitur homo eſt irrationalis. Horum igitur in demonſtrationibus nihil aſſumunt, quibus ratiocinando alterum ex diuiſione generis ineſſe ſubiecto demõſtrare poſſent. Sed ſemper quod ex diuiſione communis & generis uolunt demonſtrare, abſq; demonſtratione ſumunt.

Sed neque refutare hac methodo licere, neque de accidente vel proprio, neque de genere ratiocinari.

Quod paulo ſuperius dixit, diuiſiuam hanc paruam quãdam portionem ratiocinãdi methodi eſſe, nunc his etiam declarat. Præter.n.quam ꝙ ratiocinando non id quod uolunt, ſed aliud quicpiam demonſtrant, atq; iccirco imbecilla ratiocinatio ipſorum eſt: neq; refutare utendo hac methodo quicpiã poſſumus. quippe cum omnia quę hac methodo colliguntur, affirmatiua ſint. Alterum autem ex iis quæ ex diuiſione ſunt, non ineſſe propoſitæ rei ſine demonſtratione, quemadmodum etiam alterum ineſſe ſumitur. De neutro enim ſeparatim ratiocinatio fit: ſed neque de accidente uel proprio ratiocinari hac methodo utentes poſſumus. nam communium & generum diuiſio non per accidentia, ſed per differentias fit quæ in ſubſtantias ſunt. at accidens & proprium, neque fieri poteſt, ut ex diuiſione generum exiſtant. Adde ꝙ neque an genus hoc ſit necne, demonſtrant, ſed hoc eſſe genus propoſitæ rei, quaſi manifeſtum ſit ſumentes, eius poſtea diuiſionem faciunt, ſicut iam ante dictum eſt. Quibus autem genus poſsit uel confirmari uel refutari in topicis dictum eſt. Quibus item accidens uel proprium, ſimili modo. Sed neq; quod ex eo quod ratiocinari ſunt, petunt, & ſtatuunt: id autem eſt alterum ex diuiſione, quod ubi genus diuiſerunt, ſumunt: utrum genus an proprium an accidens propoſitæ rei ſit, demonſtrant. nam cum neque prorſus ipſum ineſſe propoſitæ rei ratiocinando oſtenderint, id poſuerunt. Inutilem autem penitus diuiſiuam hanc methodum ad ratiocinandum ita eſſe oſtendit. Cum enim quatuor ſint quæſtiones de definitione, de proprio, de genere, de accidente, de nulla harum ratiocinari ipſam demonſtrauit. Nam quod uel ſolum demonſtrare ſe putant, neque id ratiocinando demonſtrant.

Neque in quibus vtrum ita an ita res ſe habeat, ignoratur. vt vtrum dimetiens linea commetiens ſit, an incommetiens. ſi enim ſumpſerit omnem longitudinem vel commetientem eſſe, vel incommetientem, & dimetientem longitudinem eſſe, poſtea dimetientem vel commetientem vel incommetientem eſſe ratiocinatur: ſi vero incommetientem eſſe ſumet, id ſumet quod ratiocinando colligi oportuerat: non igitur poteſt demonſtrare. Via enim hæc eſt. ex hac vero demonſtrare non licet. Commetiens, vel incommetiens in quo eſt A, longitudo in quo eſt B: dimetiens in quo eſt C.

Cõmetiens, uel incõmetiens. Longitudo Diameter

Quod inquit: huiuſmodi eſt: in quibus propoſita res manifeſta eſt, quæ demonſtrationem non requirat, uerbi cauſa hominem eſſe rõnalem & non irrationalem, uel pedibus præditũ & nõ abſq; pedibus, uel bipedem & non multipedem: in iis conſentanee alteram ex diuiſione partem aſſumere uiderentur: eo ꝙ nota eſt, & in dubitationem non cadit. In quibus uero propoſita res in utro diuiſionis membro collocata ſit, ignoratur, & demonſtratione indiget, in his inutilis methodus huiuſmodi eſt. Si.n.in dubium uenerit, pares ne an impares ſtellæ ſint, & ſumens quiſpiam oẽm numerum, omnemq; multitudinem in parem & imparẽm diuiſerit: tũ ſtellas multitudinem & numerum eſſe ſumpſerit: uel pares eſſe uel impares ſtellas colliget. impares autem eas eſſe, aut pares eas eſſe aſſumere minime poterit, cũ neq; ex ſe pateat quicpiam horum neque demonſtretur. Item cum quęritur utrum dimetiens lateri ſit commetiens, an incommentiens, ſi ſumpſerit quiſpiam longitudinem eſſe dimetientem lineam, tum longitudinem in commetientem & incommetientem diuiſerit: dimetientem uel commetientem uel incommetientem eſſe colliget, eo ꝙ lõgitudinem eam eſſe ſumpſit, id quod minime in qõnem uenerat. in utro tñ horum ſtatuenda ſit, demonſtrare non poterit. Quod ſi aſſumet cum demõſtratione indigeat & in dubio ſit, abſolute & ſine demõſtratione ſumet, qđ facere ipſi, etiam ſi diuiſione uſus nõ fuiſſet licebat. Quare in uniuerſum in quibus quæſtio eſt, & notum non eſt, in utro diuiſionis membro quęſita res conſtituta ſit, methodus hæc inutilis eſt.

Deſtruit hic modus, & ſi ſit affirmatiuus, nã vno ꝯtrariorũ poſito, deſtruit reliquũ. non poteſt autẽ fieri rõcinatio diuiſiua quæ ſit negatiua.

Neque igitur ad omnem conſiderationem conuenire inquiſitionis modum, neque in quibus maxime videtur conuenire, in his eſſe vtilem perſpicuum eſt.

Patet igitur neq; ad oẽm conſiderationem hunc inquiſitionis modum, ideſt diuiſiuum conuenire: cũ neq; de accidente uel proprio, de quibus pleræq; inquiſitiones fiunt, neq; negatiuum quicpiam, neq; genus eſſe quod ſumitur, per eam poſsimus demõſtrare. Sed neq; in quibus maxime uř conuenire, huiuſmodi autem ſunt definitiones, in iis utilitatem aliq̃ affert. Nam neq; in quibus incertum eſt in utra diuiſionis differentia propoſita res conſtituenda ſit, ſumere quipiam poteſt. neq; in quibus id patet, etiam ſi alterũ ſumpſerit & ſtatuerit, ex omnibus propterea quæ ſumpta ſunt, coniunctis definitionem hominis conſtare demonſtrabit, non.n.omnia quæ ſeparatim uere de aliquo dicuntur, continuo etiam cõiuncta uera ſunt. neq;.n.ſi ſutor eſt & bonus, continuo etiam ſi coniungantur, ſutorem eſſe bonum dicere licebit. Sed neque ſi uera, ſint, propterea etiam quod ex ipſis ſit, unum erit. Non.n.ſi album & muſicum ingrediens ſit, continuo etiam hæc ſimul unum erunt, album muſicum ingrediens, ut in libro de interpretatione

terpretatione declaratum eſt. Adde ꝙ neque ſi & uera ſint, & unum, continuo definitionem eam eſſe manifeſtam erit. nam neq; homo albus neq; animal pedeſtre licet de aliquo tanquam unum prędicetur, definitio eius continuo eſt.

Ex quibus itaque demonſtrationes fiant, & quo pacto, & ad quæ ſpectandum in vnaquaque quæſtione ſit, ex his quæ dicta ſunt, patet.

Ad demonſtrationem & ratiocinationem nihil eſſe utilem diuiſiuam methodum oſtendit, propterea ꝙ utile ipſi hoc ad propoſitam rem demonſtrandam erat: ut uidelicet confirmaret, propoſitionum ſumptionem & ratiocinationum omnium inuẽtionem ex antedicta ſelectione, & ſelectorum inſpectione fieri, quo modo ſuperius faciendum docuit. Quod ubi declarauit, antedicta nobis commemorat, ut ex illis atque eo tantum modo ortum atque inuentionem rõcinationum exiſtere cognoſcamus. Nũc enim demonſtrationes ratiocinationes communiori uocabulo appellauit.

SECTIO TERTIA.

Caput. I. Quomodo omnes ratiocinationes ad aliquam ex tribus figuris reducantur.

QVo pacto autem ratiocinationes ad antedictas figuras reducamus, poſt hæc dicendũ eſt. Reliquum.n.conſiderationis huius hoc eſt. Nam ſi ratiocinationum ortum conſideraueri mus, & inueniendi facultatem habuerimus, tum factas ratiocinationes in antedictas figuras reſoluerimus quod propoſitum à principio à nobis eſt, finem conſequetur. Simul vero efficietur, vt quæ prius dicta ſunt, confirmentur, & quòd ita ſeſe habeant, ex iis quæ nunc dicentur, manifeſtius reddatur. quippe cũ verum omne ipſum ſibi ipſi vndecũq; conſentire neceſſe ſit.

Hic methodum nobis tradit, qua unamquãque propoſitam ratiocinationem in propriam figuram reducere ualeamus. quæ quidem methodus etiam efficiet, ut quæ ex rationibus quæ interrogantur ad ratiocinãdum idoneæ ſint, quæ item uideantur quidem eſſe, ſed ui tamen rõcinandi careant, facile inueniamus. Si enim dum methodum hanc adhibemus, quam tradit, aliqua in nullam ex tribus figuris reduci poteſt, uel ſi reducitur: inepta ad ratiocinandum iugatio euadit: ea proculdubio ratiocinãdi ui caret. à qua quidem methodo reſoluendi libri etiam ipſi reſolutorij inſcribuntur. Nõ ſimplicium autem tñ, ſed cõpoſitarum etiã reſolutionem deſcribit. Neq; uero idem eſt reducere rationes in figuras, ut duo Theophraſti libri præſeferunt, qui inſcribuntur, reductarum rationum in figuras: & methodum tradere, qua oẽs quæſtiones reſoluere, ac reducere poſſimus. Qui uiam reducendi & ſcientiam habet, is reducere etiam eas poteſt, quæ nõdum notæ ipſi ſunt. q aliquas reductas habet, is eas ſolas redigere ſciat: utpote cum obſeruatione abſq; cauſa, & non ſcientia imitatur. Methodum autem etiam Theophraſtus in libro qui de rõcinationum reſolutione inſcribitur, hanc eandem tradit. Reliquum igitur hoc tractationis de ratiocinationibus eſſe inquit. Si.n. ortũ ratiocinationum nouerimus, quem in tribus figuris expoſuit, iugationumq; quę ĩ unaquaq; ipſarum ratiocinandi uim habent: & uiam inueniendarũ & conſtituẽdarum ipſarum ratiocinationum tenuerimus, quã nos docuit, ubi ex utroq; terminô qõnis & quę ex ipſo conſequuntur, & ex quibus ipſe cõſequitur, & quæ ipſi non inſunt, ſeligenda, atq; ex quibuſdam ex his prout qõni fuiſſet accommodatum, inter ſe compoſitis medium terminum faciendum eſſe demonſtrauit: cum ad hæc duo id etiam acceſſerit, ut factas ratiocinationes in figuras ad ratiocinandum idoneas reſoluere ualeamus: tunc iam propoſita tractatio finem conſequetur ſuum. Vtilem autem futuram eſſe reſoluẽdarum rõcinationum cognitionem & ad eorum quæ prius dicta ſunt, confirmationem: ea autem ſunt: oẽm ratiocinationem in tribus figuris, & ex tribus terminis duabusq; proximis propoſitionibus conſtare. nam ex factarum ratiocinationum reſolutione in ipſas, certiora nobis ac manifeſtiora ea euadent. ex eo etiam ꝙ factæ ratiocinationes in nullam aliam, quàm in aliquam ex tribus illis reduci poterunt, ea nobis confirmabuntur.

Primum igitur duas ratiocinationis propoſitiones excipere tentandum eſt. facilius enim eſt in maiora diuidere, quàm in minora. maiora autem compoſita ſunt, quàm ex quibus componuntur.

Quia omnem ratiocinationem ſiue ſimplex fuerit, ſiue compoſita, ex proximis duabus propoſitionibus & tribus terminis fieri demõſtratum eſt: oportere inquit ex propoſita ratiocinatione primũ duas propoſitiones excipere, quæ ex tribus uidelicet terminis conſtituuntur. eo ꝙ inuenire maiores partes quam minores facilius ſit. maiora autem ſunt cõpoſita quam ſimplicia ex quibus componuntur. cuiuſmodi propoſitiones ſunt, ſi ad terminos comparentur. ex terminis enim componuntur.

Deinde ſpectandum vtra in toto, & vtra in parte ſit. & ſi vtraq; ſumpta non fuerint, ipſe alteram ponere debet. interdum enim vbi vniuerſalem prætẽderint, eam quæ in ipſa eſt neque ſcribendo ſumunt, neq; interrogando. vel has quidem prętendunt, eas vero quibus hæ concluduntur, prætermittunt: & alia temere interrogant.

Poſteaquam ſumpſerimus proximas propoſitiones, inſpiciendum nobis eſſe inquit, quænam ułis & maior propoſitio ſit, & quæ minor & particularior. nã quãuis utræq; ſint ułes, ſed altera tñ in unaquaq; figura maior eſt, altera minor: maior ea, in qua maior terminus eſt, qui prædicatur in concluſione: minor, in qua eſt minor qui in concluſione ſubiicitur. Qm̃ uero qui ratiocinari nolunt, interdum utraſque non ponunt propoſitiones, ſed alteram prætermittunt, ipſum inqt prætermiſſum ſumere debere, qua cum ea quæ poſita eſt, propoſitã cõcluſionem proxime colligit. Quandoq;.n. qui ratiocinatur, ułem propoſitionem ſumit, eam uero quæ ſub ipſa eſt, ut notam omittit. Quemadmodum ſi quis ſanitatem eſſe bonum colligere uolens ułem propoſitionem, quæ oẽ accommodatum eſſe bonum ait, ſumpſerit, alteram autem quaſi manifeſtam prætermiſerit, quę ſanitatem accommodatam eſſe affirmat. Debemus igitur nos qui reſoluere ratiocinationem, atq; in aliquam figuram reducere uolumus, prætermiſſam ꝓpoſitionem ſubſtituere. ita.n. fiet, ut in qua figura ſit rõcinatio, inueniatur: adiuncta ſiquidem quam dixi

propoſitione in prima figura hanc eſſe rõcinationẽ patefactum eſt: cum medius terminus in rõcinatione quod eſt, {Accommodatum,} prædicetur de ſanitate, & bono ſubiiciatur. ſi uero adiuncta hęc propoſitio non fuerit, quod colligitur, ne prorſus quidẽ erit ratiocinatio. Item ſi quis ubi ſumpſerit, oẽ expetendum eſt bonum, ſubiũgat, uoluptas igitur bonum eſt, ea tanquam manifeſta prætermiſſa quæ uoluptatem expetendam eſſe inquit, quæ minor ꝓpõ eſt. Item ſi quis ubi ſumpſit, nemo qui aliena clã ſurripit, bonus eſt, ſtatim inſerat, nemo igit̃ fur eſt bonus: minorem is quoq; ut uotam omittit, quæ oẽm furem aliena ſurripere aſſerit: Atq; ita quidẽ in huiuſmodi minor prætermittitur. Interdũ uero econtrario fit, ul̃i prætermiſſa tanq̃ manifeſta minorẽ ſtatuunt. ut qui aliquem ſupplicio dignum eſſe ex eo ratiocinatur, ꝙ adulter, uel ſur, uel ſacrilegus ſit. in oĩbus ſiquidem his ul̃is utpote aperta prætermittit, quæ oẽm adulterum, uel oẽm furem, uel omnem ſacrilegum ſupplicio dignum eſſe ait: ex quibus poſtea concluſio ſequebatur: hic igitur dignus ſupplicio eſt. Si etiam quis ſumat, hic luxurioſe ornatur, & poſtea inferat, adulter igitur eſt. ul̃em etiam is prætermittit, quæ oẽm qui luxurioſe ornatur, eſſe adulterum aſſerit. Oportet igitur, ut qui reſoluere uult, hanc ꝓpõnem quoq; hoc eſt ul̃em præponat. Cum igitur dixerit, {Interdum.n.ubi ul̃em prætenderit, eam quæ ipſa eſt, non ſumunt,} ut contrarium ſubiungat, infert: {Vel has quidem prętendunt, eas uero quibus hæ cõcluduntur, prætermittunt,} hoc eſt particulares prætendunt ac ſtatuunt, & ul̃es prætermittunt. ex ul̃ibus.n. particulares demonſtrantur ac confirmantur, ex eo ꝙ ſub illis ſunt. unde etiam ex ipſis conſequuntur. Nam cum de particulari etiam prætermiſſa loqueretur, dixit, {Eam quę in ipſa eſt, non ſumunt.} ſi igitur in ul̃i ineſt particularis, merito ex ea etiam concludi ac cõfirmari diceretur. Prę terea ſi ul̃is poſita ſimul particulares q̃ ſub ſe ſunt, oẽs confirmat ac ſtatuit, merito particulares ex ul̃ibus concludi ac perfici dici poſſunt. Quãquam dum inquit, {Quibus hæ concluduntur,} de concluſionibus intelligere poteſt, quę in particularibus ꝓpõnibus ſumuntur. in quibus.n. ratiocinationibus particularis ꝓpõ ſumpta eſt, in iis concluſio etiam particularis eſt: quæ quidem ex ul̃i propoſitione conficitur, & concluditur: propterea ꝙ fieri non poteſt, ut abſq; ul̃i ꝓpoſitione rõcinatio conſtituatur. adiunxit autem, {Neq; ſcribendo neq; interrogando,} propterea ꝙ hæc diſputando nonnulli, conſcribẽdis libris alij faciunt. Poſſumus uero etiã quod inquit, {Vel has quidem prætendunt, eas uero quibus hæ concluduntur, prætermittunt,} alio modo interpretari, ut non de maiore propõne prætermiſſa dictum eſſe intelligatur. nam id omiſiſſe ipſum Ariſtotelẽ ueriſimile eſt, uel quia ſi prætermittatur maior, ne ratiocinatio quidem omnino eſt. nam cum maior ponitur, poteſtate quoque quodam modo etiam minor quæ in ipſa continetur, ſumitur: ſi minor ſola ſtatuitur, non ita maior quoq; intelligitur, quippè quæ à minore contineri minime poſſit: ut ea ſola ſumpta neq; ratiocinatio eſſe queat. uel quia ſi maior prætermiſſa ſit, ſimili modo nos quoq; nõ ſecus ac minorem faciebamus. ſumpturi eam ſumus. Quocirca dicere eum nunc de rõcinationibus exiſtimãdum eſt, in quibus utræq; proxime ad concluſionẽ pertinentes propoſitiones ſumptæ ſunt, illæ uero quæ proximas has, ſi probatione indigeant, demõſtrant, fuerunt prætermiſſæ. in quibus nihil ſumere opus eſt ad poſitæ ratiocinationis reſolutionem, cum ſatis ſint proximę ad reductionem faciendam. Aliæ uero quædam temere adiunguntur ſuperuacaneæ quę præ ſe ferre ſpeciẽ eius uidentur, ꝙ proximas propoſitiones demonſtrent. Sicut uero illæ quæ proximas confirmant, prætermittuntur, & aliæ temere adiunguntur: ita interdum fit, ut quæ confirmant proximas, ſtatuantur, ipſæ uero proximæ omittantur. Quocirca hæ quoq; extrinſecus ſumptæ obſeruandæ ſunt, & ſi eiuſmodi ſint, ut per ipſas duæ illæ concludantur & demonſtrentur, ita ut utræque proximæ propoſitiones earum ſint concluſiones: eas quoq; ſimili modo excipiemus, & ĩ aliquam ex figuris reducemus. Si uero neq; quicpiam ex poſitis ratiocinẽtur, neq; alio quoquam modo aliquid demonſtrent: quemadmodum ſunt quæ inductiue ad uniuerſalis propoſitionis cõmendationem. ſiue exaggerationis, ſiue alterius cuiuſpiam utilitatis, utpute occultationis, uel euidentiæ cauſa ſumi conſueuerunt: eę qa temere & inauiter extrinſecus ſumptæ ſunt, auferendæ ac ſegregandæ in ratiocinationum reſolutionibus ſunt. ſi autem alicuius illorum cauſa appoſitæ ſint, ſeparandæ quidem etiam ita à proprijs concluſionis propoſitionibus ſunt, cuius cauſa tamen poſitæ fuerint, ſignificandum eſt. concluſionem enim fieri oportet, ſi in ratiocinatione fiat, eo ꝙ hæc ſint. Quæ autem ita poſita ſunt, non ſunt eiuſmodi. Nam in ratione quæ ait, omne quod ex ſe mouetur, ſemper mouetur: omnę quod ſemper mouetur, eſt immortale: quod autem aliud quid mouet & ab alio mouetur, cum motionis ceſſationem habeat, uitæ quoque habet ceſſationem: id nihil ad concluſionem facit, quæ omne ex ſe mobile immortale eſſe ait: ſed primæ duæ propõnes eam colligunt. Quocirca inquit.

Conſiderandum itaq; eſt, an aliquid ſuperuacaneum ſumptum ſit, & aliquid ex neceſſarijs prætermiſſum: et alterum ſtatuendum, alterum detrahendum eſt, quoad in duas propoſitiones uenerit quiſpiam. Sine his enim reduci ita interrogatæ rationes non poſſunt.

In uniuerſum igitur inquit conſiderandum atq; explorandum eſſe in ratiocinationum in figuras reſolutione, quid ſuperuacuum ſit & extrinſecus aſſumptum, & qd ex neceſſarijs prætermiſſum: & neceſſariũ ſtatuendum atq; adiungendũ, ſuperuacaneũ detrahendũ, quoad inquirendo atq; inueniendo qd cuius cauſa uel ſumptum ſit, uel prætermiſſum in duas propoſitiones proprias, uidelicet cõcluſionis deueniamus. niſi.n. has ſumpſerimus, & ſuperuacaneas ſeparauerimus, reducere ita interrogatas rationes in figuram non poſſumus. Si enim quis ſumpta uniuerſali propoſitione, quæ dicat, omne accommodatum eſt bonum, deinde ſumat, & omne honeſtum eſt bonum. & item omne quod conducit, eſt bonum: poſtea concluſionem inferat, ſanitas igitur bonum eſt: in hac ratione duæ illæ, oẽ honeſtum eſt bonum, & omne quod conducit, eſt bonum, ſuperuacaneæ erunt: quæ uero ſanitatem eſſe accommodatum quid aſſerat, erit prætermiſſa. Cum hæc

ſiquidem

ſiquidem altera ūlis, quæ oē accómodatum eſſe bonum ait, concluſionem antedictam, i. ſanitatem eſſe bonum colligit. Si item ſumptum ſit oē accópmodatum eſt ſecundum naturam, & oē ſecúdum naturam eſt bonum, & poſtea concluſio inferatur, ſanitas igitur bonum eſt: ea quæ ait ſanitatem eſſe accommodatum quid, ſimili modo erit prætermiſſa: dnę uero illæ omne accommodatum eſt ſecundum naturam, & omne ſecundum naturam eſt bonum, uniuerſalē propoſitionem ſumptam, hoc eſt omne accommodatum eſſe bonum, demonſtrabunt.

Atq; in nonnullis quidem quod deeſt, inſpicere facile eſt: aliquæ tamen ſunt, quæ latent, & eo quòd neceſſarium quid ex poſitis euenit, uidentur ratiocinari. Vt ſi ſumptum ſit, ſublata non ſubſtantia, ſubſtantiam non tolli ex quibus vero aliquid eſt, iis ſublatis, illud etiam quod ex his conſtabat, corrumpi. His enim poſitis partem quidem ſubſtantiæ eſſe ſubſtantiam neceſſe eſt, non tamen ex ſumptis ratiocinando fuit collectum, ſed deſunt propoſitiones.

Subſtantia. Quę ſubam ſimul. Subæ partes. tollunt.

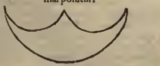
Ad hūc modum multis additis ac mutatis propoſitionib⁹ reducitur.

Non abſolute ſpectandum ad concluſionem eſſe, & ſi expoſitis neceſſario aliquid ſequitur, ratiocinationem eſſe exiſtimandum, hic manifeſte nos docet. Non.n. ſi is qui ratiocinatur, neceſſario quicpiā demonſtrat: continuo etiam ubicunq; neceſſario aliquid ex eo demonſtrabitur ꝙ ex poſitis conſequatᷣ erit ratiocinatio. neceſſarium enim latius patet quā ratiocinatio, atq; eſt uniuerſalius. Icirco etiam ſi ex eo ꝙ A ipſi B eſt ęquale, & B ipſi C, A quoq; ipſi C, eſſe æquale conſequatur: non propterea hæc quoq; eſt rócinatio. Nam rócinandi uia colligetur hoc, ſi aſſumpta uſ̄i propoſitione, quæ ea quæ eidem ſunt æqualia, inter ſe quoq; eſſe æqualia dicat, ea quæ in duabus ꝓpónibus ſunt ſumpta, in unam contrahamus, quę duabus illis ſit ęqualis: quæ ſit hęc: A autem & C eidem, hoc eſt ipſi B, ſunt ęqualia. Ratiocinando .n. ita A, & C inter ſe eſſe æqualia colligimus. Simile huic eſt ſi cum A, maius eſſe quam B, & B quā C ſumpſerimus, A quoq; quā C maius eſſe ratiocinādi uia colligi dicamus, propterea ꝙ neceſſario ſequatᷣ. Sed nondum eſt rócinatio hęc, niſi propoſitio ūlis ſumatur, quę aſſerat, oē quod maiore quā aliquid eſt maius, id minore etiā quam illud eſſe maius: & quæ duo poſita ſunt, una ꝓpó efficiatur, minor uidelicet in rócinatione, q̄ ſit: A aūt ipſo B qđ maius eſt q̄ C maius eſt. ita.n. fiet, ut A quoque maius eſſe quā C rócinatione colligamus. Nā ſæpe ex aliquibus ſumptis & præter materię proprietatem neceſſarium conſequitur: q̄uis ea ex quibus neceſſarium euenit abſq; rócinandi modo poſita fuerint: ut in definitionibus & propriis ſit, duabus in ſecunda figura affirmatiuis ſumptis propoſitionibus. Similis antedictis etiā hęc ró eſt: hic ex iiſdem parentibus eſt, quibus ille uerbi gratia A quibus B, ſed & B, ex iiſdem quibus C parentibus eſt: A igitur ex iiſdē parentibus eſt, q̄bus C. Ad id.n. ut ſit ratiocinatio, propoſitio ūlis deeſt, quæ dicat, omnes qui ex iiſdem ſunt parentibus, quibus ille, illi eſſe fratres: cui propoſitioni ſi altera adiungatur una ex duobus effecta, quę dicat A, & C ex iiſdem parentibus ſunt, quibus B: poſtea A C, fratres eſſe colligitur. Nam ex uli propoſitione adiuncta effici rócinationem, ex eo perſpicuum eſt, ꝙ ſi ule uerum nó ſit, neq; cócluſio quæ ex ita ſumptis fit, uera eſt. non .n. uerum neceſſarium illud eſt, ſi ſumamus A ipſius B frater eſt, & B ipſius C: ergo A ipſius C frater neceſſario eſt: propterea ꝙ ūlis propoſitio uera non eſt, quę qui eidem fratres ſunt, eos inter ſe quoque eſſe fratres aſſerit. Nam ſi quis filium habens uxorem aliam duxerit, quæ etiam ipſa filium ex altero uiro ſuſceptum iam habeat, & ex eo filium procreet: is qui natus ex nouo cóingio fuerit, utriſq; prioribus frater erit: non t̄n propterea duo illi inter ſe quoq; erunt fratres. Huiuſmodi etiam ratiocinationes illæ ſunt, quas recentiores abſq; methodo cócludentes appellant. qui ſanè in eo quidem ꝙ ratiocinandi uia eas colligere non aſſerunt, recte dicunt: multæ.n. ex ipſis huiuſmodi ſunt: in eo tamen tota uia aberrant, ꝙ eas ita ſumptas ut faciunt, ſimiles eſſe prædicatiuis ratiocinationibus de quibus præſens tractatio eſt, exiſtimant. nam ſi his eſſent ſimiles, eſſent etiam ratiocinationes. ſed pleræq; ex talibus rationibus ex oībus particularibus cóſtant: nos autem nullam prædicatiuam ratiocinationem abſque uli propoſitione fieri demonſtrauimus. Si.n. ex duabus propoſitionibus particularibus ratiocinandi uia fieret cóncluſio: in unaquaq; materia ſimilis euadere concluſio deberet. Icirco etiam hæ cum ad ratiocinādum aptæ ex ſe non ſint, adiuncta uli propoſitione, ut diximus, ratiocinationes euadunt. Cauſa autē cur quę rationes abſq; methodo concludere dicūtur, quod colligi abſis uidetur, habeant, quod neceſſario ex poſitis conſequatur, ea eſt, ꝙ in his quoq; cum eiuſmodi ſint ea quæ aſſumuntur, uera ūlis quā prætermittunt propoſitio eſt: minorem autē in duas diuidunt. Cuiuſmodi ſunt hæ: Diem eſſe inquit Dion: ſed & Dion uerum dicit: Dies igitur eſt. & item: Diem eſſe inquit Dion: ſed & dies eſt: Dion igitur uerum dicit. Si aſſumatur eſſe id quod dicit aliquis ex eo ſequitur uerum eum dicere. ſi autem uerum dicere quēpiam aſſumamus, ex eo uerum eſſe, quod dicit, conſequitur. In utraque autem ratione ul'es propoſitiones ueræ prætermiſſæ ſunt. in altera, oē quod dicēs quiſpiam uerum dicit, illud eſt. Dion aūt diem eſſe uere dicit: id qđ t̄n in duas ꝓpōnes fuerat diuiſum: diem eſſe ait Dion: &, ſed & Dió uerū dicit: ex q̄bus cóncluſio rócinando colligit, quę diem eſſe affirmat, qđ ait Dion. in altera prætermiſſa ūlis ꝓpó eſt, oīs qui id quod eſt, dicit, uerum dicit: Dion autem cū dies eſt, diem eſſe dicit: hæc.n. in duas diuiſa fuerat, hoc pacto: Dion diem eſſe dicit: &, ſed & dies eſt. Nam cum ita ſumitur ūlis, non amplius abſq; methodo, ſed ratiocinandi modo Dionem uerum dicere, concludimus. Quantum igitur ita ſumptę rationes ab illis diſtant: t̄n ratiocinationes prædicatiuæ ab iis diuerſę ſunt: quæ abſq; methodo concludere dicuntur. In nónullis itaq;, inquit, difficile non eſt animaduertere, quid ad integram rócinationem faciēdam deſit, & qđ ſuperuacaneū fuerit ſumptū: ut in iis quas antediximus. in illis.n. qđ ꝑtermiſſum ſit, patet. Quin-

etiam in illis in quibus alia quædā concluſio, & non ꝙ ex poſitis colligitur, ſubiuncta eſt. ſicut eſt in rõne Epicuri, quæ in hunc modū interrogatur: Mors nihil ad nos eſt: quod.n. diſſolutū eſt, ſenſu caret: ſenſu aūt carere eſt nihil ad nos. Sed nō hoc eſt quod colligit, ſed illud, quod eſt diſſolutū, nihil ad nos ptinere, in prima figura. Simili modo quoq; in Parmenidis rõne, quæ ex ꝓpõnibus, qđ præter ens eſt, non eſt ens: quod non eſt ens, eſt nihil: unum eſſe ens colligebat. Nā hic quoq; quid colligatur, manifeſtū eſt. ex poſitis.n. quod preter ens eſt eſſe nihil, non unū eſſe ens, ut ipſe opinabatur, colligit. Oportet.n. ut concluſio ulis ex extremis ſumptis in ꝓpõnibus duabus componatur. extremi autē termini ſunt in ꝓpõnibus illi qui ſemel in poſitione ꝓpõnum ſumuntur. nam qui in utriſq; collocatus, & utriq; extremo cõnexus, medius terminus eſt. In nonnullis igitur errorē in rõnibus commiſſum deprehendere facile eſſe inquit: in nonnullis non facile: ſed uideri eſſe rõcinationes cū non ſint, quia ex poſitis id quod infertur, neceſſario conſequitur: ut in illis quas cõmemoraui: & in exēplo qđ ipſe adducit: non ſublata ſubſtantia, ſubſtantia non tollitur: ex quibus uero aliqd eſt, iis ſublatis illud etiam quod ex his conſtabat, corrūpitur. ex his .n. ſubſtantiæ partem eſſe ſubſtantiā neceſſe eſt: ſed non tñ rõcinandi uia demonſtrat̄. ſed ꝓpões quædam deſunt, ut ſit ratiocinatio. hoc eſt non quæ ſumendæ erant, poſitæ ſunt, ſed quæ æqualem uim habent iis ex quibus ratiocinandi uia aliquid demonſtraretur, & aliquid etiā prætermiſſum eſt. Si igit̄ in illas hæ quæ poſitæ ſunt, tranſmutentū, & quo deeſt, aſſumatur: erit rõcinatio. Nam cum ea quæ ait, ſublata non ſubſtantia ſubſtātia non tollitur: æqualē uim habet ea quæ cum ipſa reciprocatur, quæ ſubſtantiā à ſubſtantia deſtrui inquit: quæ etiam ipſa cum ea æqualē uim habet, quæ quod ſimul deſtruit ſubſtantiam, eſſe ſubſtātiam affirmat. ad illam uero quæ inquit, ex quibus aliquid eſt iis ſublatis, illud etiam qđ ex his conſtabat, corrumpi: quod deeſt, aſſumetur, quod eſt: ex partibus autem totum eſt. Ita ſiquidem uerum efficietur, ſublatis partibus illud etiam quod ex his cõſtabat, corrumpi: ex quo ſequitur, ſublatis etiam ſubſtantiæ partibus, illud quoq; quod ex ipſis conſtituitur, corrūpi: cui æquale eſt, partes ſubſtantiæ cum ſimul deſtruant, eſſe ſubſtātiam. id quod ex tranſmutatione ex illis ſumptum ſtatuitur. Fiunt igitur ꝓpões: partes ſubſtantiæ ſimul tollunt ſubſtantiam: quæ ſimul tollunt ſubſtantiā, ſubſtantia eſt ex qbus concluſio, partes igit̄ ſubſtantiæ ſubſtātia eſt, in prima figura colligitur. Aliæ itē pro aliis ꝓpões in ratione & Parmenidis & Epicuri ſumptæ ſunt.

Si item cum homo eſt, eſſe animal, & ſi cum eſt animal, eſſe ſubſtantiam neceſſe eſt: cum homo eſt, eſſe ſubſtantiam neceſſe eſt. Sed nondum tamen ratiocinatione eſt collectum, non enim ſeſe habent propoſitiones, ſicut diximus.

Subſtantia Quo poſito, animal ponitur. Homo

Similis modus ſupiori.

In huiuſmodi autem ex eo decipimur quod ex poſitis neceſſarium quoddam ſequitur, quoniam etiam ratiocinatio neceſſarium quid eſt. Sed latius tamen patet neceſſarium, quam ratiocinatio. ratiocinatio.n. omnis eſt neceſſarium: neceſſarium vero non omne ratiocinatio eſt. Quare non ſi quid ex poſitis aliquibus euenit, reducere continuo tentandum eſt: ſed prius ſumenda duæ propoſitiones ſunt: deinde ita in terminos diuidendæ. & medius ſtatuendus ex terminis ille eſt, qui in vtriſque propoſitionibus dicitur. nam vt medium in vtriſque ſit, in omnibus figuris neceſſe eſt.

Exemplum etiam hoc damnat, ꝙ licet ex poſitis neceſſario conſequatur, ſi cum homo eſt, eſt aīal, & cum eſt aīal ſubſtantia eſt, cum homo eſt, ſubſtantiā quoq; eſſe: non tñ ratiocinandi uia id collectum fuerit. non.n. ita ſeſe habent propoſitiones, ſicut eſſe debere dictum eſt, ſi futura ſit ratiocinatio. Quod autem dixit de propoſitionibus illud eſt, uel utraſq; uniuerſales, uel alteram certe eſſe oportere. Hic uero nulla uniuerſalis ſumpta eſt. quia tamen uniuerſalis quæ eſt prætermiſſa, uera eſt, qua poſita efficietur ratiocinatio: iccirco eſſe uerum uidetur, quod ex poſitis conſequitur. Eſt autem ulis propoſitio hæc: omne quod ex aliquo ſequitur, ex eo quoq; ſequitur ex quo illud ſequitur. in eo uero quod dicimus, ſi cum homo eſt, eſt aīal, & cum aīal eſt, ſubſtantia eſt, ex animali ſubſtātia, & ex hoīe animal ſequit̄: ſubſtantia igitur ex hoīe etiam ſequitur. Vel hoc pacto: in quibus quæ tria ſunt, ex primo ſcđm, & ex ſecūdo tertiū ſequitur, in iis & ex primo quoq; tertiū ſequitur. At in homine & animali & ſubſtantia quæ tria ſunt, ex hoīe animal, & ex animali ſubſtantia ſequitur: in his igitur & ex hoīe quoq; ſubſtantia conſequetur. Vl̄i ſiquidem ſumpto quod diximus, & ad illud aſſumpto: cum homo autem eſt, eſt animal, & cum eſt animal, ſubſtātia eſt: in his quoq; cum homo eſt, ſubſtantia eſſe ratiocinandi uia colligitur. Nam ꝙ non ex poſita conſequutione concluſio hæc uera ſit, ſed ex eo ꝙ ulis quam ſumpſimus, uera eſt: pſpicuum fiet, ſi aliquam aliam conſequutionem producemus, quæ uera quidem etiam ipſa ſit, non tñ ſub uniuerſali aliquod uerum conſtituatur: cuiuſmodi eſt hæc: A excedit B cubito: & B cubito ſimili modo excedit C: ex his ſanè non efficietur, ut A quoque C cubito excedat: falſum.n. id eſt. Cauſa eſt quia ulis quoque falſa eſt, quæ ait, ſi aliquid menſura quadam quicpiam excedit, & illud eadem menſura aliud ſimili modo excedit. primum eadem menſura tertium eſſe exceſſurum. Ex his quoq; perſpicuum eſt rationem quæ ex tribus dicitur, licet habeat quod neceſſario conſequatur, ſi primum eſt, eſſe tertium, nõ tñ ratiocinandi modo id habere: neq; rationem quæ ex tribus, neq; omnino eam quæ ex uniuerſis dicit̄, eſſe ratiocinationem. Iccirco in exemplo hoc quod adducit, dum inquit, ſi cum homo eſt, eſſe animal neceſſe eſt, &c. dixiſſe illud uideri poteſt, {Sed nõdum tñ ratiocinatione eſt collectum. non.n. ſeſe habent propoſitiones ſicut diximus,} quia non demonſtratiue, neq; ulr ſumptæ ſunt. eſt.n. ratiocinatio ſi ita ſumantur: oīs homo eſt animal: omne animal eſt ſubſtantia. Si uero illo modo ſumptæ ſint, neceſſarium quidem eſt quod euenit, nõ ratiocinandi tñ uia colligitur. Oīs.n. ratiocinatio eſſe uel non eſſe quicpiā demonſtrare ſtatuitur. Poteſt etiam ratiocinationē hanc, ſi cum homo eſt, eſt animal &c. propterea reprehendere,

prehendere, ꝙ ratiocinandi uia nõ colligatur: quia, homo eſt, animal, & animal eſt ſubſtantia, indefinitæ propoſitiones ſunt. Sed de his in ſequentibus apertius dicit. Aperte etiam quid neceſſarium & ratiocinatio differant, declarat. Cur uero hæc omnia expoſuerit, cauſam ſubiungit, cum inquit, {Quare non ſi quid ex poſitis aliquibus euenit, reducere continuo tentandum eſt} Qñ.n. ratiocinandi modo euenit aliquid, tunc in aliquam figuram reducẽdo ratiocinatio eſt: ſed nõ qñ abſolute neceſſario aliquid euenit. Quòd ſi ita hæc dicta ſunt, illud etiam quod in definitione ratiocinationis eſt, {Poſitis quibuſdam,} de prædicatiue ſumptis dictum idem ſignificare uideretur, quod eſſe uel non eſſe ſumptis, & non ſuppoſitis. Nam quod ex ſuppoſitis neceſſario conſequit̃, non ratiocinandi uia conſequitur. Vbi uero hæc interpoſuit, ad id redit, quod ante dixerat, prius duas propoſitiones eſſe ſumendas: quippe cum in magna & compoſita, ut dixit, diuidere facilius ſit: deinde ita ex propoſitionibus terminos excipiẽdos, & medium illum ſtatuendum qui in utriſq; propoſitionibus conſtitutus eſt. qui.n. bis ſumitur, & utriſq; terminis coniungitur, is in omnibus figuris medius terminus eſt. Talis.n. in tribus figuris medius eſt.

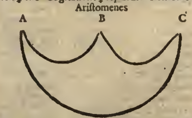
Si itaq; medium prædicet & prædicetur, vel ipſum quidem prædicet, ſed aliud de ipſo negetur, prima euadet figura: Si autem & prædicet & ab aliquo negetur, media: ſi vero alia de ipſo prædicentur, vel alterum negetur, alterum prædicetur, vltima. Ita enim medium in vnaquaq; figura ſeſe habebat. Simili modo quoque ſi non vniuerſales fuerint propoſitiones: eadem enim medij distinctio eſt In qua igitur ratione idem ſępe non dicitur, non eſſe eam ratiocinationem, cum medium in ea ſumptum non ſit, perſpicuum eſt.

Poſteaquam proprias concluſionis propoſitiones, & terminos ſumpſerimus, facilis deinceps i accommodatam ratiocinationi figuram reductio eſt. medij.n. ad extrema collocatio nobis figuram manifeſtat. Nam ſi medius terminus in utriſq; cum ſit ꝓpoſitionibus, ita collocatus fuerit, ut de altero prædicetur, alteri ſubiiciatur: prima erit figura. hoc.n. ſignificat quod inquit, {Prædicet & prædicetur,} nã {Prædicetur,} ſubiectũ indicat, cum aliquid de ipſo affirmatiue prædicatur. Simili modo ſi ipſe de aliquo prædicetur, & aliud de ipſo negetur. Si uero de utriſq; extremis prædicetur, de altero affirmatiue, negatiue de altero, in ſecũda figura ratiocinatio efficietur. Nam ſi alio modo medius terminus ad extrema de quibus prædicatur ſeſe habuerit, iugatio quidem erit in ſecunda figura, ſed non ad ratiocinandum idonea euadet: Si uero extrema, hæc enim ſunt quæ appellat alia, de medio utraq; prædicentur affirmatiue, uel alterum affirmatiue, alterum negatiue, ratiocinatio in tertia figura cõſtituetur. Pari modo quoq; ſi non utræq;, ſed altera tñ ſit u͞lis propoſitio, reducentur ratiocinationes. Siue.n. utræq; ꝓpoſitiones ſint u͞les, ſiue altera tñ, triplex medij termini ad extremos collocatio ſit: ex cuius diuerſitate figurarum diuerſitas exiſtit. Ex his autem quæ dicta ſunt, illud quoq; perſpicuũ eſſe inquit, in qua rõne idem terminus ſępe ſumptus non fuerit, eã minime eſſe ratiocinationem. fieri.n. non poteſt, ut abſq; medio, ut demonſtratum eſt, ratiocinatio ſit. In oĩbus autẽ figuris qui bis ſumit̃ terminus, medius eſt.

Quoniam autem habemus quænam in vnaquaque figura quæſtio concludatur: & in qua vniuerſalis, & in qua particularis: non ad omnes figuras ſpectandum eſſe conſtat, ſed ad eam quæ vniuſcuiuſque quæſtionis propria eſt. Nam eius quæ in pluribus concluditur, ex medij collocatione figuram agnoſcemus.

Hanc quoq; uiam reſolutionis ratiocinationum in figuras nobis tradit. Qm̃.n. cum quatuor ſint qõnes, habemus qualis in unaquaq; figura demonſtretur: ſumpta qõne & concluſione non in oẽs, ſed in eam figuram reductionem facere debemus, in qua ea colligitur. atq; in affirmatiua u͞li facilius hoc eſt: quippe cum in ſola figura demõſtretur. nam ex aliis quæſtionibus u͞lis negatiua & in prima & in ſecunda figura demonſtratur, ſolo uno modo in prima duobus in ſecunda: particularis affirmatiua in prima, & in tertia, uno modo in prima, tribus in tertia: particularis negatiua in prima, & in ſecunda, & in tertia. uno modo in prima, duobus in ſecũda, tribus in tertia. In qõnibus autẽ quæ in pluribus figuris demonſtrantur, ad illam quidem figuram inſpiciendum eſt, qua magis & ſæpius demonſtratur: ſed tñ medij collocatio figuram nobis patefaciet. Si.n. idem ſubiicietur & prædicabitur, prima: ſi ſolum prædicabitur, ſecunda: ſi ſolum ſubiicietur, tertia erit.

Sæpe igitur euenit, vt in ratiocinationibus decipiamur ex neceſſario, ſicut dictum prius eſt: interdum vero ex ſimilitudine collocationis terminorum. id quod latere nos minime debet. Vt ſi A de B dicatur, & B de D. nam ita conſtitutis terminis eſſe ratiocinatio videri poſſet. ſed neque neceſſarium quicpiam, neq; ratiocinatio efficitur. Sit enim in quo eſt A ſemper eſſe: in quo eſt B cogitatione perceptibilis Ariſtomenes in quo eſt C, Ariſtomenes. A igitur ipſi B, ineſſe verum eſt: cogitatione.n. perceptibilis Ariſtomenes ſemper eſt. Sed & B ipſi C: nam cogitatione perceptibilis Ariſtomenes, Ariſtomenes eſt. A vero ipſi C non ineſt: quippe cum corruptibilis Ariſtomenes ſit. Non enim ita conſtitutis terminis ratiocinatio efficiebatur, ſed oportebat, vt A B propoſitio vniuerſalis ſumeretur. Sed id falſum eſt, cum corruptibilis ſit Ariſtomenes, omnem cogitatione perceptibilem Ariſtomenem ſemper eſſe.

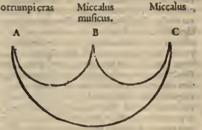

Inutilis modus quia deficit propoſitio u͞lis.

Quęrere quiſpiam hic poſſet, quo pacto definitio ratiocinationis ea ſit quæ ſuperius eſt aſsignata, ſi aliæ etiam rationes ſunt orationes in quibus poſitis quibuſdam aliud quid ab iis quæ poſita ſunt, neceſſario euenit? An his rationibus, ſicut ante dictum in ſuperioribus eſt, particula ea deeſt, {Eo ꝙ hęc poſita ſint.} non.n. ex poſitis neceſſarium in his euenit, ſed ex eo ꝙ uniuerſale quod prætermittitur, uerum eſt:

eſt:quo adiuncto ratiocinatio etiam ipſa euadit. Ratio etiam quæ ex omnibus ſuppoſitiua dicitur etiã ipſa à ratiocinatione hac definitionis particula ſeparatur: nam licet ipſa quoq; ex poſitis concluſionem habeat, non eo tamen ꝙ hæc ſint, eam habet. Cum oſtenderit autem Ariſtoteles quo modo facienda ratiocinationum reſolutio ſit: nunc quæ cauenda ſint, monet, ne decipiamur, ut quæ non ſunt ratiocinationes, conemur reſoluere. Primum itaq; non debemus ſpectando ad id ꝙ ex poſitis neceſſario aliquid ſequitur, continuo exiſtimare orationem eſſe ratiocinationem. ex hoc enim deceptio euenit: dictum autem de hoc eſt, & demonſtratum neceſſarium quod ĩ orationibus eſt, uniuerſalius eo eſſe, qđ eſt in ratiocinatione. Interdum uero ex ſimilitudine collocationis terminorum decipimur: quippe cum indefinite ne, an uniuerſaliter propoſitionem ſtatuas, nihil intereſſe uideatur. Vnde etiam cum indefinitam propoſitione prætenderit quiſpiam, quaſi nihil ab uniuerſali differat, cõcedere conſueuimus. ex talibus tamen ſumptis ratiocinatio non fit. Hoc autem exemplo nos docet. In A enim ſemper eſſe ſtatuit, in B cogitatione perceptibilem Ariſtomenem, in C Ariſtomenem. atq; ita hos terminos collocat, ut A de B indefinite prædicetur, id eſt ſemper eſſe de cogitatione perceptibili Ariſtomene, quod uerum eſt. cogitatione n. perceptibilis Ariſtomenes ſemper eſt: hoc eſt, ſemper cogitatione percipi quidam Ariſtomenes poteſt & ſemper fieri poteſt, ut de Ariſtomene aliqua cogitemus. B autẽ de C: nam etiam hoc uerum eſt, cogitatione perceptibile Ariſtomenem eſſe Ariſtomenem. A autem de C quod uerum non eſſe inquit, ſemper eſſe de Ariſtomene, quod uidetur ex duabus illis propoſitionibus colligi. non enim ſemper eſt Ariſtomenes, cum ſit corruptibilis. Sed. n. ita prima in prima figura cõnexio, & prima ratiocinatio dãnari poſſe uideretur, ſi cum ueræ ſunt propoſitiones, concluſio ſit falſa. Sed cauſa ea eſt, ꝙ non ad ratiocinandum aptæ ſumptæ propoſitiones ſunt. A B enim indefinite ſumpta, quæ cogitatione perceptibilem Ariſtomenem ſemper eſſe ait, uera eſſe cum poſſit, ſi uniuerſaliter ſumatur, & omnem cogitatione perceptibilem Ariſtomenem ſemper eſſe affirmet, falſa eſt. qui enim omnem cogitatione perceptibilem Ariſtomenem ſemper eſſe ait, is non omnem cogitatione perceptibilem Ariſtomenem ſemper eſſe poſſe ſumit, ſed Ariſtomenem eum ſemper eſſe, cui ineſt, ut cogitatione perceptibilis ſit. Quod cum falſum ſit, ſi etiam indefinita propoſitio ſignificaſſet, quæ cogitationem perceptibilem Ariſtomenem ſemper eſſe ait, falſa etiam ipſa extitiſſet: eo ꝙ neq; aliquis Ariſtomenes cui accidit ut cogitatione perceptibilis ſit, eſſe ſemper queat. Sed aliud ab indefinita & aliud ab uniuerſali ſignificatur. Nam ſi adiuncto etiam omni, idem ſignificaretur, uniuerſalis nõ ſecus atq; indefinita eſſet uera: omnis enim Ariſtomenes ſemper perceptibilis cogitatione eſt. Quare non idem eſt quod nunc inquit, & quod paulo ante dixerat: {Si item cum homo eſt, eſſe animal neceſſe eſt &c.} Si enim ita ſumatur, ad ratiocinandum apta neceſſario ſit, non indefinite: quippe cum in prima figura maiorem propoſitionem ſemper eſſe uniuerſalem neceſſe ſit.

Item ſit in quo eſt C Miccalus: in quo eſt B muſicus Miccalus: in quo eſt A corrumpi cras. uerum ſane eſt, ſi B de C prædicemus. Miccalus enim muſicus Miccalus eſt: nec non ſi A de B: nam muſicus Miccalus corrumpi cras poſſet. Sed ſi A de C falſum eſt. Hoc vero idem eſt cum ſuperiore. non enim vniuerſaliter Miccalum muſicum cras corrũpi uerum eſt. at ſi hoc ſumptum non eſſet, ratiocinatio non erat.

Neq; hic cõcludit eadẽ de cauſa.

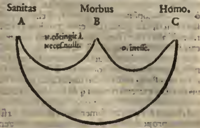
Atque hæc quidem deceptio ex eo accidit quod ferè eſt. quaſi enim ſiue hoc huic ineſſe ſiue hoc huic omni ineſſe dicamus, nihil interſit, concedimus.

Alio exemplo ad idem hoc demonſtrandum utitur. in C enim Miccalum, in B muſicum Miccalum, in A corrumpi cras, ſumit. tum B de C, id eſt muſicum Miccalum de Miccalo prædicat, qđ uerũ eſt. erat. n. quidam proculdubio Miccalus, muſicus: & A de B hoc eſt corrumpi cras de muſico Miccalo: quod ut contingens ſumit, quod eſſe poſſit. ſicut etiam cogitatione perceptibilem Ariſtomenem ſemper eſſe. uel ꝙ Miccalus muſicus cras corrumpatur, amittendo muſicam. Nam cũ uera hæc ſint, A de C. i. de Miccalo cras corrumpi, non uere prædicari aſſerit. ex ſuppoſitione enim ſumptum eſt, & non corrumpi cras muſicum Miccalum, & ipſum cras muſicam amittere: cuius falſitatis cauſam eſſe ait, ꝙ idefinita ſumpta eſt maior propoſitio, quæ ut muſicus Miccalus cras corrũpatur, fieri poſſe aſſerit. eo ꝙ ſi indefinite ſumatur, uera, ſi uľr, falſa ſit. non. n. uerũ eſt, cõtingere, ut oĩs muſicus Miccalus cras corrumpatur. Hoc autẽ falſum eſſe inquit, uel ex eo ꝙ qui captionem hanc interrogant, ſuppoſitionem hanc ſumpſerint. ſuppoſitiones. n. non impoſſibiles ſumunt, & muſicum Miccalum cras non corrũpi, & ipſum cras muſicam amittere. Quaſi. n. poſſibilia eſſent, quæ in utriſq; ſunt propoſitionibus, ex iis impoſſibile conſeqũi demonſtraturos ſe arbitrabantur. Vel omnem muſicum Miccalum poſſe cras corrũpi, falſum eſſe iccirco inquit, quia fieri poteſt, ut aliquis etiam nõdum muſicus ſit Miccalus, ſed futurus ſit. quem eſſe ſtatuit, qui oẽm muſicum Miccalum corrũpi poſſe ait, cum eſſe eum non adiunxerit, ut ita fieri poſſe ut etiam ipſe corrũperetur, qui. n. non eſt, corrũpi non poteſt. Vel tanq̃ ſuppoſitionem ſumpſit, poſſe fieri ut aliquis muſicus Miccalus corrumpatur. Quod cũ uerum eſſe ſtatuitur, non prorſus ſequitur etiã oẽm muſicum Miccalum cras corrũpi. Sed quærere quiſpiam poſſet, cur uera, ut contingens concluſio non ſit? contingere uidelicet, ut Miccalus cras corrũpatur? nam maior propoſitio contingens ſumpta eſt: qua contingente, etiam concluſio contingens proculdubio erit. An A de C prædicari falſum eſſe dixit,

perinde

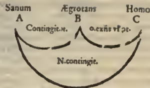
perinde ac ſi diceret, falſum eſt ſi in his A de C ratiocinãdi nia prædicari quiſpiam aſſerat. nam quamuis alioqui uerũ ſit, in rõcinatione certe eſt falſum. Nõ .n. de concluſione nunc laborat, ſed tñ nobis indefinitæ & uñs propoſitionis drĩam uult declarare, dũ ſumit, ſi ea quæ dicit muſicum Miccalum cras corrumpi, uera ſit, non oĩno ueram eſſe eam, quæ oẽm muſicum Miccalum cras corrumpi aſſerit. Quòd .n. inquit, {Vĩr Miccalum muſicum,} perinde eſt ac ſi dixiſſet, {Omnem Miccalum muſicum:} Tametſi hoc quod dixit, apertioribus exẽplis explanari poteſt. In A ſit bonum: in B accommodatum: in C uoluptas. A igitur de B .i. bonum de accommodato prædicetur, & B de C .i. accommodatum de uoluptate. q̃ ſanè propoſitiones licet ueræ ſint, non tñ fit, ut bonum quoq; de uoluptate dici poſsit: ꝓpterea ꝙ bonum non de omni accommodato dici, ſed indefinite ſumptum fuit. Sed etiam ſi ſumptum ſit, qualitas qualitate afficit, quod qualitate afficit, eſt corpus: is qualitatem eſſe corpus minime rõcinabitur. non .n. omne quod qualitate afficit, eſſe corpus ſumpſit. falſum .n. ideſt. ſi autem indefinite ſumatur, uerũ eſt, ſed ratiocinandi uim non habet. Simili modo quoq; ſi hominem eſſe animal ſumat, & animal genus. non .n. homo etiam genus eſt. In his autem deceptio fit, propterea ꝙ indefinitum uñi quam ſimile eſt. Nam quaſi indefinitum eandẽ uim habeat, quam uñe, concedũt homines ea quæ dicũtur, atq; admittunt. ſed plurimum tamen differũt. nam quod uniuerſale eſt, ſi indefinite dicatur, uerum eſt: quod uero indefinite uerum eſt, id non etiam uniuerſaliter neceſſario eſt uerum. Vnde hanc deceptionem ex eo fieri inquit ꝙ ſerè eſt: Quaſi .n. ſerè idem ſit, & nihil interſit, ſiue uniuerſalem propoſitionem ſumamus, ſiue indefinitam, ex indefinita uniuerſalem concedentes decipiuntur.

Sæpe etiam incidet vt ex eo fallamur, quòd non rectè expoſiti in quæſtione termini ſint. vt ſi A ſit ſanitas: & in quo eſt B morbus. in quo eſt C homo. verum enim eſt, ſi A nulli B ineſſe contingere dixerimus. nam nulli morbo ineſt ſanitas, et item ſi B omni C ineſſe dicamus: omnis enim homo ad ſuſcipiendum morbum idoneus eſt. Videretur igitur euenire, vt nulli homini ſanitatem ineſſe contingeret.

Hic modus non concludit. nam terminis in abſtracto acceptis, minor eſt falſa: in cõcreto maior. & rõcinatio ẽ ex quatuor terminis.

Huius autem cauſa eſt quòd non rectè termini in oratione expoſiti ſint. Nam ſi tranſumantur, quæ ad habitus attinent, non erit ratiocinatio: vt ſi pro ſanitate ſanum, pro morbo ægrotans ſtatuatur: Si enim dicamus, non contingere ægrotanti ſanum ineſſe verum non eſt. Hoc autem non ſumpto ratiocinatio non fit, niſi contingendi. at hoc impoſſibile non eſt. nulli enim homini ineſſe ſanitatem contingit.

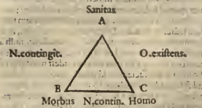

Concludit hic modus ſumptis terminis in cõcreto.

Si reſoluentes rationem quæ ſanũ eſſe nulli ægrotanti, & ægrotare omni homini ineſſe inquit, exponendis terminis non ſanum eſſe & ægrotare ſumpſerimus, ſed morbum & ſanitatem, erroris id in cauſa erit. Nam deceptionis cauſam etiam terminorum expoſitionem eſſe inquit, ſi recte non fiat. Si .n. pro iis quæ ad habitus attinẽt, ipſos habitus in terminis ſumpſerimus, quaſi hoc an illo modo ſumere nihil interſit, ad ratiocinandum ineptam rationem efficiemus. Nam quia uerum non eſt, neque fieri poteſt, ſi dicamus, homo eſt ſanitas, uel homo morbus eſt: ſed uerum eſſe poteſt, ſi dicamus, homo ęgrotat, uel morbus aut ægrotare homini ineſt: & homo ſanus eſt, uel ſanitas aut ſanum eſſe homini ineſt, ſanitas & morbus habitus ſunt, ſanum eſſe & ægrotare diſpoſitiones quę ad habitus attinent. Qñ igitur terminos hos exponemus, & de hoĩe prædicationem faciemus, non habitus ſumendi ſunt, ſed diſpoſitiones quæ ad habitus attinent, alioqui uel falſam propoſitionem ſumemus, uel ratio rõcinandi uim nullam habebit. Si .n. in A ſanitatem, in B morbum, in C hominem ſtatuamus: & deinde A neceſſario nulli B ineſſe ſumamus, quod uerũ eſt: neceſſario .n. nullus morbus ſanitas eſt: tum B omni C, ideſt morbum oĩ homini ineſſe faciamus: id quod, cum omnis homo ad ſuſcipiẽdum morbum idoneus uideatur, impoſſe nõ eſt: opus erit ut A neceſſario nulli C, ideſt ſanitatem nulli homini inſit. propterea ꝙ in prima figura neceſſaria maior, & exiſtens minor ſumpta eſt: in q̃bus mixtionibus neceſſariam euadere cõcluſionem ipſi uidebatur. id quod in propoſita ratione falſum apparet. ſanitatem .n. neceſſario nulli homini ineſſe falſum eſt. Hoc itaq; abſurdum cõſequutum eſſe ex eo inquit, ꝙ termini non recte ſumpti ſunt. non .n. habitus ſanitas & morbus in terminis A B ſtatuendi ſunt, ſed ſanum eſſe, & ægrotare, quæ ad habitus attinent. Nam ſi ita ſumpti ſint, nõ amplius uerum fit, ut ſanum eſſe neceſſario nulli ægrotanti inſit. Ita uero ſumendi ſunt: quia oẽm hominem ægrotare, ſi ut exiſtens uerum ſumatur, ex ſuppoſitione impoſsibile non eſt: omnem autem hominem eſſe morbũ impoſsibile eſt: quod de homine prędicatur, id medius terminus ſumi debet: id aũt eſt ægrotare. ſic etenim uerum fit, morbũ omni homini ineſſe, quia fieri poteſt ut ægrotet, ſed non oẽm hominem eſſe morbũ. quippe cum non ſimili modo animal de homine, & morbus prædicetur. nam hoĩem eſſe aĩal uerum eſt, eſſe morbum non eſt: quia uidelicet non in eo quod eſt quid, prędicatur. at nullus morbus ſanitas neceſſario eſt, cum ut morbus ſanitas ſit, fieri non poſsit. Sed alio tñ modo in prima, alio in ſecunda propoſitione uerũ eſt. in prima ſanè quia morbus, in ſecunda quia ægrotans ſumptum eſt. Si igitur de ægrotante ſanum prædicetur, contingens negatiua & non neceſſaria propoſitio efficietur, & concluſio etiam eiuſmodi

eiuſmodi erit. ſanum.n.eſſe nulli ægrotanti contingit. Si uero ſanitas prædicetur, concluſio etiam neceſſaria negatiua euadet, neceſſario.n.nullus homo ſanitas eſt.non tñ uera amplius ea eſt, quę morbum de oĩ homine ita prædicat, ut hominem eſſe morbũ dicat. Si uero exiſtere addiderit quiſpiam, non eundem medium ſumet. tranſmutatis.n.terminis ex habitibus in ea quæ ad habitus attinent, non futuram eſſe rõcinationem eam inquit, quam dixerat, ex neceſſaria negatiua uli maiore & affirmatiua exiſtente minore, in prima figura. non.n.amplius ulis negatiua neceſſaria, ſed contingens fit. Quare neceſſarij non erit ſed contingentis ratiocinatio. maior,n.contingens negatiua ulis eſt, quæ ſanum eſſe nulli ęgrotanti inquit: exiſtens minor ulis affirmatiua, uel etiã ipſa contingens, quæ ægrotare oĩ homini ineſſe ait. Quomodocunq; antẽ fuerit, ad ratiocinãdum apta iugatio euadit in prima figura: concluſio tñ non neceſſarij eſt, ſed contingendi. quemadmodum etiam ipſe dixit. nulli enim, inquit, homini ſanitatem ineſſe contingit. quod idem eſt ac ſi, nullum hoiem ſanum eſſe, dixerimus. ineſſe.n. ſanitatem uel morbũ, nihil aliud q̃ ſanum eſſe uel ægrotare aliquẽ ſignificat.

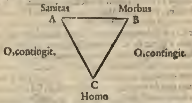
In media item figura falſit.as ſimili modo erit. ſanitatem .n.& nulli morbo, & omni homini ineſſe contingit: Quare nulli homini inerit morbus.

Hic modus idem probat qđ primus.

In ſecunda etiam figura ex propoſitionibus quæ uerum dicere ſumuntur cõcluſionem uideri falſam euadere, ex ſimili terminorum expoſitione demonſtrat. Nam ſi ſanitatẽ nulli morbo neceſſario ineſſe, & omni homini ineſſe ſumamus, colligi inde morbũ neceſſario nulli homini ineſſe, uidebitur. at falſum.i. cum homo ad ſuſcipiendum morbũ idoneus ſit, nõ ſecus ac ſanitatem. Sed non ſimili modo ueræ propoſitiones ſunt, quæ ſanitatem nulli morbo ineſſe ait, & nullum morbũ eſſe ſanitatem, idem.n. utræq; ſignificant: ſicut quæ ſanitatem omni homini ineſſe, & oẽm hominem eſſe ſanitatem inquit. ſed omnem hominem eſſe ſanum, dicendum eſt, ut hæ inter ſe ueræ ſint. Si gitur pro ſanitate & morbo ſanum eſſe, & ægrotare ſumpſerimus, neceſſaria ulis negatiua uera non erit, quæ ſanũ eſſe neceſſario nulli ægrotanti ineſſe inquit. Poſſumus in hac etiam iugatione eadẽ dicere, neq; propoſitionem eam abſolute eſſe poſitam, quæ ſanitatem de omni homine dicit, propterea q oẽm hoiem eſſe ſanitatem, uerũ eſſe nequeat. Quapropter hac de cauſa non recte termini poſiti ſunt, ſed habitus in ea tranſmutandi ſunt, quæ ad habitus attinent. Qui.n. omni homini ſanitatem ineſſe ait, idem dicit, quod, omnis homo ſanus eſt, ſanum eſſe igitur, non ſanitas pro termino ſtatuenda eſt. Quòd ſi illam quiſpiam ut ueram admittat, concluſio quoq; uera erit, morbum nulli homini ineſſe, nõ neceſſaria tamen, ſed exiſtens. nam in ſuperiore oratione, neceſſariam fieri concluſionem negatum eſt.

In tertia autem figura in contingendo falſum accidit: quippe cum ſanitatem & morbum, ſcientiam & inſcientiã, & denique contraria omni eidem ineſſe contingat, ſibi vero inter ſe impoßibile ſit, Hoc autem conceſſum in antedictis erat. quando enim eidem plura ineſſe contingerent, inter ſe quoque ineſſe contingebant,

Abſtracte ſumendo falſa eſt, vera autẽ in cõcreto.

Patet igitur in omnibus his deceptionem ex terminorum expoſitione fieri. nam ſi tranſumantur ea quæ ad habitus attinent, falſum nihil eueniet. In huiuſmodi itaque propoſitionibus ſemper quod ad habitus attinet pro habitu tranſumendum, atque id terminum ſtatuendum eſſe conſtat.

Vbi in prima & ſecunda figura cũ neceſſaria maior ſumitur, & exiſtens minor, non fieri ex eo neceſſariam concluſionem oſtendit, q apte facta terminorum expoſitio non eſt: in tertia figura non ex eo q neceſſaria aliqua ex propoſitionibus ſumitur, & diſsimilis ei concluſio euadit, abſurditatem accidere inquit, ſed ex eo q cum utręq; contingentes propoſitiones ſumantur, neceſſaria cõcluſio conſequitur. contrario.n. modo in hac figura res cedit. nam ſi ita termini ſumantur, ex contingentibus affirmatiuis neceſſaria negatiua concluſio colligitur. Cum .n. contingentes in ipſa ſunt ules affirmatiuę duę ꝓpoſitiones, concluſio neq; particularis contingens affirmatiua, quæ ex tali iugatione colligi conſueuit, neque particularis contingens negatiua, neq; ulis affirmatiua contingens, neq; negatiua, ſed neceſſaria ulis negatiua efficitur. Vnde etiam ita inquit, {In tertia autem figura in contingendo falſum accidit,} quippe cũ in prima & ſecũda figura in neceſſario, ut dixit, id fiat. nam cum maior neceſſaria eſſe uideret; eiuſmodi etiam concluſio non euadebat. at in tertia è contrario, ꝓpõnes contingentes, cõcluſio neceſſaria efficit, ita.n. poſitis extremis terminis, neceſſario nulli alter alteri ineſt. Sed ſi id eſſet, rõcinandi ui careret huiuſmodi iugatio, q̃ ſuperius ad ratiocinãdum aptam eſſe demõſtrauit. ſanitatem.n. omni homini, & morbum omni homini ineſſe cõtingit: & ſanitas neceſſario nulli morbo ineſt. Cauſa autem huius ea eſt, q extremi termini q de homine prædicantur, non recte ſumpti ſunt. non.n. ſanitas & morbus, ſed, ſanum & ægrotans ſumendum eſt. nam ſi ita ſumantur, propoſitiones ules affirmatiuę contingentes ueræ ſunt: ſi illo modo, non ſunt. Qui.n. ſanitatẽ omni homini contingere inquit, perinde facit ac ſi diceret, omnẽ hominem ſanum eſſe contingere. ſic ſiquidem uera utraq; propoſitio eſt. Sed hominem uel ſanitatem eſſe uel morbum, nõ ita. Quare in terminorum expoſitione ſanũ eſſe, & ægrotare ſumendum eſt. Cum autem pro habitibus ea ſumũtur, quæ ad habitus attinent, ſimili modo & propoſitiones & ex ipſis

ex ipſis uera concluſio efficitur. nam & ſanum eſſe omni homini contingit, non ſecus atq; ægrotare, & ſanum eſſe alicui ægrotanti contingit: quæ quidem ppoſitæ huius iugationis concluſio eſt. Si alij quoq; habitus contrarij ſumantur, eadem ratio erit. At.n. huiuſmodi terminorum ſumptio in tertia figura, q̃ in ſuperioribus reprehendi apertius uř. in illis.n. uitio dabatur, ꝙ ex neceſſaria maiore, & minore exiſtente neceſſaria concluſio efficiebatur: id quod minime cõcedebatur. in tertia quod conceſſum eſt, ex contingentibus contingentem concluſionem fieri tollitur. In huiuſmodi autem ratiocinationum reſolutionibus, dum terminos exponimus, non habitus ipſos ſed ea quæ ad habitus attinent, exponendum nobis eẽſet. Aduertendum autem aliqñ etiam ex eo deceptionem fieri ꝙ medius terminus non idem in utriſq; propoſitionibus niſi uoce tñ ſumitur. Vt ſi colorem de omni albo, & album de oi olore dici ſumamus. non.n. color de omni olore dicetur. non.n. olor color eſt. Cauſa eſt, quia albũ nõ idem in utriſq; ppõnibus ſumptum eſt: ſed in prima pro qualitate, quaſi albedo intelligatur, quæ habitus ipſe eſt: in ſecunda pro eo quod qualitate affectum eſt: quod uidelicet ad qualitatem attinet. non.n. album ut albedinem de olore dici uerum eſt, omnis olor.n. eſſet albedo: ſed ut id quod albedinis particepseſt. Quãq; hoc genus quoq; reduci ſub eam regulã poteſt, quæ maiorem indefinitam non uľem ſumi oſtendebat. non.n. uera propoſitio eſt, quæ colorem de oĩ albo dici ait: eo ꝙ oẽ album colorem eſſe uerum non ſit. Nam ſic etiam Parmenides captioſe fallitur, cũ inquit: quod præter ens eſt, non eſt: quod non eſt, nihil eſt. primam.n. propoſitionem tanq̃ ueram ſumpſit eo ꝙ entis nomen pro ſubſtantia uſurpauit: nam qđ præter ſubſtantiam eſt, non eſt ſubſtantia. Quia.n. in hoc ſignificatum ens ſumpſit, inferre nititur, unũ igitur ens eſt. in ſecunda autem ppóne non in eadem ſubſtantiæ ſignificatione ens ſeruat: non.n. uerũ eſt, quod eſt preter ſubſtantiam, eſſe nihil. ſed quaſi primam ſumpſiſſet quæ quod præter ens eſt, non eſſe ens diceret, ita ſecundã ſubiunxit, quod non eſt ens, eſt nihil. quibus ita ſumptis concluſio, oẽ quod præter ens eſt, eſſe nihil, conſequitur. qua quidem concluſione entia eſſe multa, cum oẽ multa ſignificet, conceduntur. Eiuſdem modi ratio quoq; illa eſt: qđ terminatum eſt, principium habet, factum eſt: factũ igitur eſt, quod eſt terminatum. Atq; ita factus mundus, ſi eſt terminatus. Quod.n. principium habet in terminato & mundo de principio magnitudinis, in eo quod factum eſt, de principio temporis intelligitur. Quod.n. principium habet temporis, factum eſt non quod magnitudinis principium habet. Iccirco ubiq; cauẽdas eſſe æquiuocationes monet. At neq; hic maior propoſitio uľis eſt. omne.n. quod principium habet, factum eſſe uerum non eſt.

At vero non ſemper inquirendum eſt, vt nomine terminos exponamus. ſæpe enim erunt termini, quibus nomina impoſita non ſunt. vnde huiuſmodi ratiocinationes reducere difficile eſt.

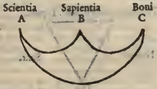
Multarum inquit ratiocinationum terminos uel aliquos, uel oẽs oratione explicari & orationes eſſe non nomina: in quibus iis qui reſoluere eas debent, inquirendum non eſſe, ut terminos prorſus nomine exponant, ſed orationes ipſas in terminorum ſumptione ſumendas monet. in hoc.n. plerunq; difficilis reductio fit, ꝙ nomina terminis non inueniuntur. Quemadmodum ſi quis fortem uirum honore dignum eſſe eo medio ratiocinetur, ꝙ pro cõi utilitate propriã ſalutem negligit, honore dignus eſt: fortis igitur honore dignus eſt. Qui.n. ratiocinationis huius terminos excipere uult, is medium terminũ nominatim inquirere non debet. oratio eſt, non nomen, qua ſeruata & diuiſio in terminos, & ratiocinationum in primam figuram reſolutio manifeſta eſt. Si item quis ſumeret, entis ſcientiam quatenus eſt ens, primi ipſum mouentis ſcientiam eſſe: & ſcientiam primi ipſum mouentis, primam eſſe philoſophiam: atq; ex his entis ſcientiam quatenus eſt ens, primam eſſe philoſophiam colligeret: is terminos omnes non nomina, ſed orationes ſumeret: quas niſi accipiat etiam qui reſoluere uult rationem, ſed nomina loco ipſarum inquirat, reſolutionem ratiocinationis in propriam figuram, quæ prima eſt, reperire nunquam poterit.

Interdum etiam eueniet, vt ex tali inquiſitione decipiamur. vt quòd eorum quæ medio vacant, ratiocinatio ſit. Sit enim A duo recti anguli: B triangulus, C æquicrurius ipſi C igitur A per B ineſt: ipſi B vero non per aliud. per ſe.n. triangulus duos rectos angulos habet. Quare ipſius A B, quamuis demonſtrabile ſit, medium non erit. perſpicuum igitur eſt, medium non ſemper ſumendum ita eſſe, vt hoc quid, ſed interdũ oratione. id quod in hoc etiã quod dictum eſt, accidit.

Interdum in huiuſmodi terminorum inquiſitione deceptionem cõtingere ait. multos ſiquidẽ eſſe, qui qm̃ in aliquibus ratiocinationibus medium terminum nominatim ſumendo nõ poſſunt extremorum concluſionem demonſtrare, ea quæ huiuſmodi ſunt, medio uacare & indemonſtrabilia eſſe exiſtiment: cum tñ demonſtrabilia ſint, q̃uis medius terminus, quo ratiocinatio conſtat, nomine explicari non poſsit. Cũq; eſſe indemonſtrabilia ea ſumpſerint, ſi uult aliquis ea per proprium medium demonſtrare, quæ eſt oratio, indemonſtrabilia & medio uacantia eſſe ad ratiocinandum aſſerunt. Hoc.n. ſignificat, quod inquit: {Vt ꝙ eorum medio uacant, ratiocinatio ſit.} Exemplum autem quo utitur, huiuſmodi eſt. Sumit æquicrurium triangulum, triangulum eſſe tantummodo: & omnem triangulum duobus rectis æquales angulos tres habere. & in C æquicrurium, in B triangulum, in A duobus rectis equales angulos tres habere. Concluſio.n quæ ponitur, per medium, quod nomen eſt demonſtratur. Si uero aliquis, quia de A B, medium terminum nominatim ſumere non licet, propoſitionem quæ ait. oĩs triãguli tres angulos duobus rectis eſſe æquales, medio uacare atq; indemonſtrabilem eſſe opinetur: decipiť. demõſtratio.n. etiam huius eſt, etiam ſi medius terminus nomen non ſit, ſed oratio hoc modo: triãguli tres anguli ſe mutuo ſubſequentibus angulis æquales ſunt: ſe mutuo ſubſequentibus equales, etiã duobus rectis ſunt æquales. hoc autem eſt, quia omnis recta linea ſupra rectam collocata conſequentes ſe mutuo angulos uel duos rectos, uel duobus rectis æquales efficit. ex quibus ſequitur concluſio: trianguli igitur tres anguli æquales duobus rectis ſunt. Nam demonſtrari hoc poſſe perſpicuum eſt. qui uero de-

trariorum unam eſſe ſcientiā ait, {Vna ſcientia eſt,} terminus eſt qui prędicatur.unde in A ipſum poſuit: qui ſubiicitur autem eſt, contrariorū inter ſe, quem i B poſuit. Nā ita ſanè hic A ipſi B ieſt, ut, hoc eſt hoc, dicere poſſimus. quēadmodum, grāmaticus eſt homo. non.n.eſt ꝓpō quę dicat, contraria una ſcia eſt: ſenſu.n.caret, & ſolœciſmus eſt: ſed, contrariorū eſt una ſcia, in genitiuo caſu dicimus. quippe cū ita cōpoſitis inter ſe terminis dicere contrarioꝝ eſſe unā ſciam uerum ſit. Atq; in expōne quidem terminorū poſitum erat, cōtraria, & una ſcientia: ſed in ꝓpōne non contraria ſumere; ſed cōtrariorum opus fuit.

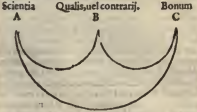
Euenit autem vt interdū de medio primum dicatur, medium de tertio non dicatur. vt ſapientia eſt ſcientia: boni autem eſt ſapientia ſciētia. ex his, boni eſſe ſciām concluſio eſt. bonum igitur non eſt ſcientia, ſapientia autem ſcientia eſt.

Huius modi ſumitur minor in obliquo.

Vbi quo pacto in ꝓpōnibus non ſemper in recto terminorum prædicationes fiant, demōſtrauit, exēplo eius ꝓpōnis ſumpto, quæ cōtrariorum eſſe unā ſcientiā inquit: nunc in uniuerſum in rōcinationum ꝓpōnibus non ſemper prædicationes terminorum ſimiles, & eodem caſu fieri: ſed in quibuſdam primū terminum de medio dici, i. in recto caſu prædicari, medium uero de tertio non dici oſtendit. ut in exēplo uidere licet, quod ipſe appoſuit. Boni cognitio ſapientia eſt: ſapientia eſt ſciētia. cognitio igitur boni ſcia eſt. maior.n. ꝓpō, quæ ſapientiam eſſe ſciam ait, in recto caſu terminos habet. ſed minor non ita, quæ boni eſſe ſapientiam aſſerit, quippe cum boni caſus genitiuus ſit. In expoſitione autem ꝓpōnum maiorem terminum, qui prædicatur in minore propoſitione, coniunxit cūm medio ipſum cōponens, cum inquit, boni autem eſt ſapientia ſciētia. ꝓpō.n. erat, boni cognitio eſt ſapientia. ſcientia.n.non ſapientiæ eſt connexa, neq; medij termini pars eſt, ſed terminus qui prædicatur, & maior. ſapientia.n. ſciētia eſt. Vnde etiā obſcurior oratio euaſit. Nam ſciētiam terminum eſſe qui prædicetur, cōcluſione quā ſubiunxit, declarauit. Boni.n. ſcientiam eſſe, concluſionem fieri inqt. Quæ ſanè concluſio minime eſſet, ſi ſcia ſapientia ita, eſſet coniuncta, ut totum id unus ac medius terminus cōſtitueretur. Poteſt etiā ſcientiam adiunxiſſe, ut de bono in genitiuo caſu ſumpto prædicari ſapientiam oñdat. quia ſcia eius ſapientia eſt. poteſt item ſcientiā pro cognitione dixiſſe. erat .n. ꝓpō boni cognitio eſt ſapientia: pro qua, quaſi eādem uim habeat, dixit, {Boni eſt ſapiētia ſcia:} ꝓ {Boni aūt cognitio eſt ſapiētia:} ut cognitio i ſciam trāſmutata ſit. uel utrāq; ſimul ſumpſit, & ſapientiā mediū terminum, & ſciam maiorem extremū, ut & minorem ꝓpōnem & concluſionem eūdem caſum poſitū habere declararet. Sicut.n. minor ꝓpō in recto nō habebat prædicationē, ita neq; ꝯcluſio. Vnde ut hoc oſtendat, in recto uidelicet neque concluſionem prædicationem habere, ſed ſicut in minori ꝓpoſitione fiebat: ſubiungit. bonum igitur non eſt ſcientia, ſapientia autem ſcientia eſt.

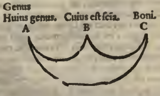
Interdum de medio tertium dicatur, primum de medio non dicatur. Vt ſi qualis omnis ſcientia ſit, vel contrarij: bonum autem & contrarium & quale: concluſio, boni eſſe ſciētiam, erit. non eſt autem bonum ſcientia, neq; quale, neq; contrarium ſed bonum eſt hæc.

Huius modi maior ſumitur in obliquo.

Mids inquit minorem ꝓpōnem in recto habere prædicationem medij de ultimo termino: maiorem uero non ita, eo ꝙ maior terminus nō ita de medio prædicetur. id quod etiam exemplo declarat, huiuſmodi rōcinationem exponens: oīs contrarij ſcientia eſt, bonum contrariū eſt: boni igitur ſcientia eſt. in ꝓpōnibus autem medius terminus de minore & ſubiecto in recto caſu ṗdicatur: ita.n. ſeſe habet ꝓpoſitio, quæ ait, bonum cōtrarium eſt: de medio uero maior extremus non ita dr̃. in ꝓpōne.n. maiore, quæ contrarij oīs eſſe ſcientiam ait, non contrariū in recto caſu, ſed contrarij in genitiuo ſubiicitur. Sumit autem medium interdum cōtrarium, interdum quale. utrūlibet.n. ſumptum fuerit, ꝓpōnes ſimiles euadunt. nam modo bonum quale eſt, qualis autem eſt ſcientia: modo bonum contrarium eſt, & contrarij ſcientia eſt. Sed neq; concluſio in recto caſu efficitur: boni.n. ſcientiam eſſe, colligitur: & non bonū. quemadmodum neq; quale, uel cōtrarium ſcia eſſe dicebatur, qui erant medij termini, ſed bonum ſciētia. Bonum tamen contrarium eſſe uel quale in recto caſu ſtatuebatur. Hoc enim ſignificat, dum inquit: ſed bonum eſt hæc, quæ commemorauit, uidelicet hoc eſt, bonum, uel contrarium, uel quale, utraque hæc in recto caſu dicitur.

Quandoq; autem neq; primum de medio, neq; hoc de tertio dicitur, cum primum de tertio modo dicatur, modo non dicatur. vt ſi cuius eſt ſcientia, eius ſit genus, & boni ſit ſcientia: concluſio erit, boni eſſe genus. nihil autem de nullo prædicatur. ſed ſi cuius eſt ſcientia, id ſit genus, boni autem ſit ſcientia: bonum eſſe genus, erit concluſio. de extremo igitur primum prædicatur: de ſe mutuo autem non dicuntur.

In vno horum modorum ſumuntur oīa in obliquo, in altera ꝓpōnes tantum.

Quandoq; autem inquit, neq; primum de medio, neq; hoc de tertio in recto caſu prædicari, nam prędica-

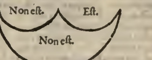
dicationem in recto caſu abſolute ac proprie prędicationem.ut dixi, appellat: cum hoc eſſe hoc dicere poſſumus, ſubiectū uidelicet illud eſſe quod id prædicatur.primum autem de tertio cum ita ſeſe habēt ꝓpōnes,aliàs in recto aliàs non in recto prędicatur. atq; eius primum rōcinationis exēplum ſuppoſuit, in qua neq; ꝓpōnum aliqua,neq; concluſio in recto ſumpta eſt,hoc pacto: cuius eſt ſcientia, eius eſt genus: boni eſt ſcientia : boni igitur eſt genus. nā neq; in ꝓpōnibus ſumptus terminus eſt , qui de termino in recto caſu prędicetur,neq; in concluſione.in maiore.n.cuius eſt ſcientia, eius eſſe genus , non qđ eſt ſcientia, id genus eſſe:& in minore, boni eſſe ſciam, non bonum eſſe ſcientiā: ſic in cōcluſione, boni eſſe genus, non bonum eſſe genus ſumptum eſt . non.n. idem eſt, ſi uel bonū eſſe genus, uel boni eſſe genus, dixerimus.Alterius poſtea rōcinationis exemplum ſubiungit, in qua cum in neutra ꝓpōne in recto fiat prædicatio, in concluſione tm̄ fit , in hunc modum: cuius eſt ſcientia, id eſt genus: boni eſt ſcientia: bonum igitur eſt genus:quod in recto caſu eſt: cū neutra ex ꝓpōnibus id habeat, extremum autem rurſus hic ultimum terminū uocat,qui in cōcluſione ſubiicitur : quod uidelicet eſt bonū . de bono.n.ꝙ genus ſit, prædicatur genus: at in ꝓpōnibus neq; de bono ſcientia , neq; de ſcientia genus prędicatur . hoc.n. eſt,quod inquit, {De ſe mutuo autē non dicūtur.}

Ad eundem modum quoq; in eo quod non ineſt, ſumendū eſt. non enim ſemper non ineſſe hoc huic, hoc non eſſe hoc ſignificat : ſed aliquando non eſſe hoc huius , vel hoc huic . vt quòd non ſit motionis motio, vel generationis generatio, voluptatis autem ſit : voluptas igitur non eſt generatio . vel item quod riſus ipſius ſit ſignum,ſigni autem non ſit ſignum: quare riſus non eſt ſignum.

Poſteaquam in affirmatiuis propoſitionibus nō ſimilem in caſibus prædicationē mi fieri oſtendit: in negatiuis quoq; & ꝓpōnibus & concluſionibus ſimili modo in accōmodato ad negationem & ueritatem caſu fieri declarat. nō.n.ſemper qui hoc huic non ineſſe dicit, recto caſu utitur,& dicit,hoc nō eſt hoc : quemadmodum cum dicimus, homo non eſt equus: ſed interdum genitiuū adhibet, & hoc huius non eſſe inquit : ut ſi quis ſcientiam non ineſſe ei dicat,quod non eſt.is enim non dicit,id quod non eſt eſſe ſcientiam, ſed eius non eſſe ſcientiam ait. Interdū in datiuo hoc huic non eſſe intelligit.qui.n.ægrotationem ab hoīe abnegat,non hoīem non eſſe morbum,ſed homini non eſſe ægrotationē dicit,uel motionem,uel tale quippiam. Hoc autem ipſe etiam in duabus negatiuis rōcinationibus in prima figura interrogatis oſtēdit: in quibus utriſq; uſe negatiuum demonſtratur . primum exemplum huiuſmodi eſt. Motionis non eſt motio , uel generationis non eſt generatio , uoluptatis uero eſt generatio, uel uoluptatis eſt motio : non eſt igitur uoluptas generatio, uel motio . ex propoſitionibus enim neutra in recto caſu conſtituta eſt : ſed concluſio tantum, quæ uoluptatem non eſſe generationem inquit. Secundum exemplum eſt : ipſius riſus eſt ſignum : at ſigni non eſt ſignum : quare riſus non eſt ſignum. nam hic quoque neutra ex propoſitionibus neque affirmatiua neque negatiua in recto caſu poſita eſt: ſed concluſio ſola.

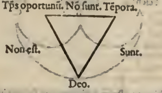
Simili modo quoq; in cæteris,in quibus quæſtio deſtruitur, eo quod ad ipſam quodam modo genus dicitur.

Signum	Signi	Riſus
Generatio	Gnōnis	Voluptatis
Motio	Motionis	

Ex obliquis propōnibus ꝯcludunt hi modi negatiue.

Item quòd occaſio tempus opportunum non ſit: Deo enim eſt occaſio, & non eſt tempus opportunum, propterea quòd Deo vtile nihil eſt. termini enim ſtatuendi ſunt, occaſio, tempus opportunum , & Deus. propoſitio autem in nominis caſu ſumenda eſt .

Hic modus ex obliquis concludit in tertia figura.

Abſolute enim hoc de omnibus dicimus, terminos ſecundum nominum appellationes eſſe ſtatuēdos: vt hominem, vel bonum, vel contraria - non hominis, vel boni, vel contrariorum: propoſitiones vero ſecundum caſus vniuſcuiuſq; ſumēdas eſſe. vel enim huic, vt æquale, vel huius, vt duplum, vel hoc vt verberans, aut videns, vel hic, vt homo, animal: vel ſi quo alio modo in propoſitione nomen cadit.

Cum in duabus ratiocinationibus in prima figura interrogatis neq; negatiuam ꝓpōnem, neq; affirmatiuam in recto caſu, ſed in genitiuo ſumi concluſionem uero negatiuam in recto caſu induci oſtenderit, ſimili modo quoq; inquit in aliis fieri ī quibus negatiua concluſio colligitur. hoc.n.ſignificat,cum inquit, {In quibus qō deſeruitur,} ex quadam eius quod prædicatur ad ſubiecta habitudine, uel eo ꝙ habitudine quadam inter ſe , & caſu in negatiua ꝓpoſitione. ſubiectus terminus cum eo qui prædicatur & cum medio connectitur : id quod in media figura fit . in his concluſio quoq; negatiua efficietur. in ſecūda.n.figura medius terminus eſt q de utriſq; prædicatur . nam ex eo ꝙ id quod prædicatur ad id quod ſubiicitur,negatiue quodā modo dr̄, quocūq; caſu conuenerit, concluſio negatiua etiam ipſa euadit. oratio autem obſcurior aliquanto eſt, eo ꝙ pro eo quod prædicatur,& medio genus dixit,quod neque in omnibus quæ affirmatiue prædicantur,& minus etiam quæ negatiue prædicātur,uerum eſt. Sed eo uſus eſt , quia & genus ſemper de iis prædicatur, quorum eſt genus:& in media figura medius terminus de oībus extremis prædicatur,atq; in hoc idem eſſe quod genus uidetur.generis ſiquidem uicem in ſecunda figura medius terminus in eo obtinet,ꝙ de omnibus prædicatur. Nam ꝙ in ſecunda figura medium & quod prædicatur,genus appellarit,qđ quocunq; modo & quocunq; caſu cum altero extremo coniunctum fuerit negatiue,qōnem deſtruit ac tollit: ex iis quę ſubiungit, perſpicuum eſt. poſteaquam enim

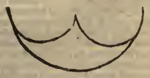
enim hoc dixit rurſus negatiuæ rõcinationis exemplũ in tertia figura exponit. quaſi in eo medius terminus generis locum nõ amplius obtineat, qa neq; prædicatur. An non de negatiua ꝓpoſitione ſola dictum illud eſt, {Eo qꝫ ad ipſam quodam modo genus dicitur,} ſed de qõne tota. nam medius terminus in ſecunda figura cum de utriſq; in qõne terminis prædicetur, negatiuæ cõcluſionis cauſa eſt. In oĩbus igitur, in quibus negatiuum quicpiam colligitur, eo qꝫ ſecundum habitudinem quandam, & caſum cum eo quod deſtruitur in quæſtione medius terminus uel affirmatiue uel negatiue cõiungitur: termini non erunt in recto caſu prorſus inter ſe connexi, ſed ita ut in antedictis exemplis demonſtratum eſt. Tametſi locus hic poteſt ex librariis errorem contraxiſſe, ut pro {Eo qꝫ ad ipſam quodam modo medium dicitur} ſcriptum ſit, {Eo qꝫ ad ipſam quodã modo genus dicitur.} Eſt autem exemplum etiam hoc in tertia figura eiuſdem modi: id eſt, quod concluſionẽ negatiuam particularem in recto caſu habet, cũ neutra ex ꝓpõnibus neq; affirmatiua neq; negatiua in recto ſtatuatur, Deo.n.inquit, occaſio eſt: Deo tempus opportunum non eſt: ex quibus quãdam occaſionem nõ eſſe tempus opportunum colligitur. ubi dum uim negatiuæ ꝓpõnis explicat, ac ſimul ueram eſſe eam oſtendit, ſubiungit, {Propterea qꝫ deo utile nihil eſt:} perinde ac ſi ꝓpõ quæ ait, Deo tempus opportunum non eſſe Deo tempus utile non eſſe ſignificet. atq; id ex definitione occaſionis, quæ tempus eſſe utile dr̃. Dum igitur terminos eligimus, nomina eſſe exponẽda inquit: nomina autem ſunt quę recto caſu proferuntur, occaſio, tempus, opportunum, Deus. Propõnem autem.i.negatiuam, uel propoſitionem pro {Propoſitiones} dixit, quippe cum in utriſq; ꝓpõnibus in hoc exemplo ſimili modo datiuus caſus ſumatur: propões igitur non ſecundum nomen.i.non in recto caſu, dicendo. Deus tempus opportunum eſt, ſed in nominis caſu, hoc eſt in datiuo ſumendæ ſunt. Id quod & in uniuerſum faciendum eſſe monet: ut terminos ſecundum nominum appellationes, id eſt ſecũdum nomina exponamus. Caſus.n.non eſſe nomina in libro de interpretatione iam dixit: ipſos uero in ꝓpõnibus ſecundum cõgruentes caſus inter ſe connectamus. Differentias autem caſuum nonnullorum quæ ad aliquid dicuntur, exemplo nobis declarat. alia.n.ex ipſis ad genitiuum caſum dicuntur, ut æquale & ſimile. ęquale.n. æquali eſt æquale: & ſimile ſimili ſimile. alia ad genitiuum, ut duplum. dimidij.n.eſt duplum. alia ad accuſatiuum, ut uerberans. uerberans ſiquidem uerberatum uerberat: quãq; uerberatum & recti & accuſatiui caſus commune eſt. Cæterum non prorſus in caſu conſtruendas propoſitiones monet, ſed cum ita congruum fuerit. nam cum rectum requirunt, recto utendum eſt. Id quod etiam ſignificat, cum inquit, {Vel hic, ut homo, animal.}

At ineſſe hoc huic, & hoc de hoc vere dici tot modis ſumendum eſt, quod modis diuiſa prædicamenta ſunt. atque hec vel quadam ex parte, vel abſolute, item ſimplicia, vel connexa. ſimiliter etiam non ineſſe. Inſpicienda autem hec & diſtinguenda melius ſunt.

Cum ſuperius dixerit, quot modis eſſe dicitur, & hoc ipſum dicere uerum eſt, tot modis ineſſe exiſtimandum eſſe: non.n.ſpectando ad nomina uel ad caſus nominum facere prædicationes in propoſitionibus debemus: ut ſi in recto dicatur, fiat prædicatio: ſi in caſu, nõ fiat. ſed ad res, ad ipſarumq; eſſe inſpiciendum eſt, & quo modo & quo caſu ſignificari recte poſſunt, atq; ita poſtea ꝓpoſitiones formãdę. Nunc quot modis aliud alij ineſſe uerum ſit, docet: quot uidelicet modis prędicamenta, & rerum genera diuiſa ſunt. Nã quod prædicatur de ſubiecto, uel ut ſubſtãtia, & in eo quod quid eſt, in propoſitionibus ſumẽdum eſt: ut cum dicimus homo eſt animal. uel ut quantitas, ut, homo tricubitalis eſt. uel ut qualitas, ſi albus idem dicatur. uel ut habitudo & reſpectus, ſi dextrum uel patrem eum eſſe dixerimus. uel ut actus, ſi diſputet uel ſcribat. uel ut affectio & perpeſsio, ſi uel uerberetur, uel doleat. uel ut locus, ſi in Lyceo eſſe quiſpiam dicatur. uel ut tempus, ſi heri eũ fuiſſe, uel anno præterito aſſeramus. uel ut ſitus, ſi ſedeat. uel ut haberi, ſi calciatum eſſe, uel armatũ quẽpiam dicamus. Tot ſiquidẽ prædicamenta ſunt: ac totidem modis aliud alij ineſſe, & de ipſo uere dici poteſt. atq; ex his quæ prædicantur, & uere dicuntur de aliquo, uel abſolute & uñr ea quæ prędicantur prædicari ſumenda ſunt, uel quodam modo. genera.n.& differentiæ, & propria, & definitiones abſolute de iis quorum ſunt, prædicantur, & de ipſis uere dicuntur. accidens uero aliqñ abſolute, ut de niue album, aliqñ quadã ex parte ut de oculo album. Item uel ſimpliciter, & ſine cõpoſitione prædicandum eſt, i. una prædicatione: uel connexa & cõpoſita. Quæ.n.propoſitio Socratem eſſe hominem, ait, ſimplex eſt: quæ Socratem eſſe hoĩem album, uel Socratem ſedentem diſputare dicit, cõnexa eſt ac cõpoſita. Inſpicienda autem hæc & diſtinguenda melius ſunt: quoniam ex compoſitis ĩ prædicationibus alia unam propoſitionem, alia non unam faciunt: & fieri poteſt ut ex iis quę uere priuatim prædicantur, alia componendo uere prædicemus, alia non uere: icc irco de his melius conſiderandum cenſet. Quin de aliis quoq; quorum capita exponit. Nam ipſe in libro de interpretatione, & latius Theophraſtus in libro de affirmatione de his diſſerit.

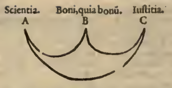
Quod autem reduplicatur in propoſitionibus, ad primũ extremum ſtatuendum eſt, non ad medium. dico autem ſi ratiocinatio fieret, quòd iuſtitiæ ſit ſcientia, quia bonum: hoc quia bonum, vel quatenus bonum, ad primum ſtatuendum eſt. Sit n. A ſcientia, quia bonum: in quo vero eſt B, quia bonum: in quo eſt C iuſtitia. A quidem de B prædicari verum eſt: boni enim eſt iuſtitia, quia bonum: necnon B de C, iuſtitia enim eſt id quod bonum. Ita igitur reſolutio fit.

Scię quia bonũ. Bonum. Iuſtitia.
A B C

Hic modus cõcludit, qa ponitur termin' ad maius extremũ reduplicatiuus.

Si autem ad B ponatur, quia bonum non erit. A enim de B, verum erit B, de C verum non erit. Bonum.n.quia bonũ, de iuſtitia prædicare falſum eſt, & intelligentia caret.

In hoc modo iudi mu noré falſa.

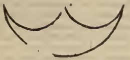
Simili modo quoq; ſi ſalubre ſcibile eſſe demōſtretur, quatenus bonum: vel hircocerums quatenus eſt non ens: vel homo eſſe corruptibile, quatenus eſt ſenſibile. in omnibus.n.quæ ap predicantur, ad extremum reduplicatio ſtatuenda eſt.

Quod reduplicatur, qnod eſt id quod bis ſumitur, non abſolute quod adiungitur, & apprædicatur. hoc.n.ipſum quoq; reduplicationis nomē declarat, eſt autem qui reduplicatur in ꝓpōnibus medius tet minus. is.n.reduplicatus efficitur id quod apprædicatur. Inquit igitur in huiuſmodi rōcinationum reſolutionibus non cū medio termino connecti opor tere quod ſecundo ſumitur, & rednplicatur, ut bis ſit is qui medius dicitur: ſed cum primo, hoc eſt cū maiore, & eo qui prædicatur. Quod autem dicit, exēplo explanat. Si.n.concluſio fiat hoc pacto, iuſtitię eſſe ſcientiam, quia bonū: qnod reduplicatur, bonum eſt, quod ſcientiæ adiungitur. reduplicari antē dicitur. quia etiam medius terminus, bonum eſt. ratiocinatio.n.in hunc modum fit: Iuſtitia eſt bonum: boni eſt ſcientia, quia bonum: iuſtitiæ igitur ſcientia eſt, quia bonum, Si ita.n.collocentur termini, & maior extremus ſit, ſcientia, quia bonum: medius, bonum: minor extremus iuſtitia: antedicta concluſio efficietur, quæ eſt, Iuſtitiæ eſſe ſciētiam, quia bonū: & ratiocinationis reſolutio in hos terminos erit. Quod ſi quod reduplicatur, id autem eſt bonum, nō maiori extremo coniungatur, ſed medio, ita ut medius ſit, bonum, quia bonum: non amplius erit concluſio, iuſtitiæ eſſe ſcientiam, quia bonum, eo ꝙ bonum, quod eſt id quod reduplicatur, ei non adhærebit, quod prædicatur. Sed neq; minor ꝓpoſitio adhuc cōſiſtet. erit enim, {Iuſtitia eſt bonum,} cui uel ſuperuacue erit adiunctum, {Quia bonum,} cum nihil ſignificet, ſed uana ſit, & intelligentia & ſenſu careat propoſitio, ſi dicamus, {Iuſtitia eſt Bonum, qa bonum.} uel ſi ſignificabit, propterea iuſtitiam eſſe bonum, quia ſola bonum eſt, & idem eſt quod bonum: falſum id erit. Aduertendum igitur quia falſa & intelligentia carens eſt propoſitio, non debere medio termino adiungi quod reduplicat, ita ut medius terminus bis idem ſumatur, ſed cum eo quod prædicatur. Quod uero ait, {Iuſtitia.n.eſt id quod bonum,} partim oſtendit quo modo uera propoſitio ſit. nam, {Id quod bonum eſt,} genus ſignificat. propterea ſiquidem uera propoſitio minor eſt, quæ iuſtitiam eſſe bonum ait, id quod bonum eſt, i. quia in genere boni eſt: & ab ipſo continetur. partim in recto caſu de iuſtitia bonum prædicari ſignificat, ſubiici autem iuſtitiæ non ita: boni.n.eſt ſcientia, & non bonum eſt ſcientia. Ita igitur de iuſtitia bonum prædicari abſolute rectum ac uerum eſt: quippe cū genus de ſpecie, & quod continet, de eo quod continet omnino & uſt, atq; iccirco abſolute prædicet. Sed uerum tñ non eſt, ſi iuſtitiam idem eſſe quod bonum dixerimus, id quod ſignificat propoſitio, quæ ait, iuſtitia eſt bonum, quia bonum. communius.n. bonum eſt. Eadem reſolutio in terminos & ꝓpoſitiones erit, ſi maiori & ei qui prædicatur termino, {Quatenus bonum,} adiungatur ut maior quidem extremus ſit, ſcibile quatenus bonum: medius, bonum: ultimus, ſalubre. erunt enim propoſitiones ſalubre eſt bonum: bonum, eſt ſcibile, quatenus bonum, At ſi non ei quod prædicatur, ſed medio in reſolutione reduplicationem adiungamus: neq; concluſio propoſita demonſtrabitur, ſalubre uidelicet eſſe ſcibile quatenus bonum: neq; propoſitio, quæ dicet ſalubre eſſe bonum, quatenus bonum, aut uera erit, aut ſenſu ꝑdita. Simile his eſt, ſi dicamus, hircoceruus eſt opinabile, quatenus eſt non ens. ſed ualde conciſa loquutio obſcuram reddidit orationem. tantūmodo.n.ſumpſit, quod reduplicatur de ſubiecto prædicari, adiungendum uero id eſſe, ei qđ prædicatur, prætermiſit. eſt.n.concluſio hæc: hircocerius opinabile eſt, quatenus eſt non ens. Rōcinatio autem huiuſmodi: hircocerius eſt non ens: non ens eſt opinabile, quatenus eſt non ens: ex quibus ꝓpoſitionibus hircocerūū eſſe opinabile, quatenus eſt non ens, concluſio colligitur. Nonnulli tñ ſunt, qui ita interpretentur: hircocerius eſt non ens: non ens eſt non ens, quatenus eſt non ens: hircocerius igitur eſt non ens, quatenus eſt nō ens. Simile antedictis exemplum quoq; eſt: Homo eſt corruptibile, quatenus ſenſibile eſt. eſt.n.concluſio. quæ ſenſibile habet reduplicatum, cū ſenſibile medius terminus ſit. homo.n.eſt ſenſibile: ſenſibile eſt corruptibile, quatenus eſt ſenſibile: ex quibus propoſita concluſio euadit: cum ſenſibile reduplicetur, & ſecundo ſumptum corruptibili, qui extremus terminus eſt ꝙ prædicatur, & non medio adiungatur. Quod reduplicatur autem, quod appredicatur ꝓpterea dixit, quia id quod prædicatur, conſequitur, & in concluſionibus appredicatur, & ſub prędicatur. Poſſumus etiam intelligere, uſus nunc dixiſſe Ariſtotelem, in oibus rōcinationibus, in quibus ei quod prędicatur adiacet aliquid, & in concluſione appredicatur, ſiue bis idem ſumptum ſit, & reduplicatū, ſicut in iis, quę diximus: idem.n.erat quod medium: & idem etiam quod id quod prædicatur, eſſe poterat, ut in hircocerуo, ſi in concluſione hircocerium non eſſe ens, quatenus eſt non ens, ſumebatur: ſiue alioqui etiam extrinſecus aſſumptum ſit: oportet, ut dum reſolutiones in terminorum expōnibus facimus, id cū extremo maiori connectamus, qui in concluſione prędicatur: ita.n.fiet, ut appredicetur in concluſione, & ſub prædicetur. Videtur autem idem appellare qđ appredicatur, & quod reduplicatur: ſubiungit enim {Reduplicatio ad extremum ſtatuenda eſt.}

Non eadem vero terminorum poſitio eſt, cum abſolute aliquid ratiocinatione colligitur, & cum hoc quidam, vel quadam ex parte, vel quodam modo. dico autem, vt cum bonum ſcibile eſſe demonſtratur, & cum ſcibile quid, quia bonum. Sed ſi abſolute ſcibile demonſtratum ſit, ens ſi quia bonum, aliquid ens medium ſtatuēdum eſt. Sit enim A, *ſcientia, quia eſt quoddam ens* B, *ens quoddam* C *bonum. Si* A *igitur de* B *prædicamus, verum eſt. quippe cum cuiuſdam entis eſſet ſcientia, quia quoddam ens. ſi item* B *de* C: C *enim ens quoddam eſt. Quare* A, *quoq; de* C *prædicabitur. Erit. igitur ſcientia boni, quia eſt bonum. nam quoddam ens priuata ſubſtantia erat ſignum.*

Scientia,quia aliquod ens. Aliquod ens. Bonum.

A B C

Si autem ens medium, & ad extremum ens abſolute & non quoddam ens poſitum eſſet, non eſſet ratiocinatio, quòd ſcientia ſit boni quia bonum: ſed quia ens. Vt ſi in A ſcientia, quia ens, in B ens, in C bonum ſit.

Scientia,quia ens. Ens. Bonum.

A B C

In hoc modo abſolute ſumunt terminũ.

Non debere nos ait in rõcinationum reſolutionibus eandem & ſimilem põnem & inquiſitioné terminorum facere, cũ abſolute aliquid in concluſione ſumptum fuerit, quod prædicetur: & cum id quod cum additione quadam in cõcluſione appredicatur, cum eo quod prædicatur, fuerit coniũctum. ut in his concluſionibus demonſtrauit, quę quod appredicatur, habent reduplicatum. id quod ſignificat, dum {Hoc quidam, uel quadam ex parte, uel quodã modo,} inquit. Eorum.n. quæ appredicantur, alia quid ſit ſubiectum, ſignificant, ut in concluſione, quæ æquicrurium duobus rectis æquales tres angulos habere, quatenus triangulus, colligit. cum quod appredicatur, id autem quatenus triangulus, quid ſit æquicrurium, indicat, quod ſubiectum in cõcluſione eſt. Alia quadam ex parte ſignificant, ſicut in eo, ſalubre ſcibile eſt, quatenus bonum. quadam ex parte.n. ſalubre eſt ſcibile, in eo uidelicet ꝙ eſt bonum. At cũ dicimus, hircoceruus opinabile eſt, quatenus eſt nõ ens, quodam modo eſſe eũ aſſerimus: ita ſiquidem opinabile eſt, ſicut non ens. Ac concluſiones quidẽ in quibus aliquid appredicatur, aliæ hæc ſignificant: aliæ autem ſimplicia præſeferunt, cum illud qđ prædicatur, abſolute abſq; ſubiecti aliqua additione in concluſione prædicatur. Quemadmodum ſi concluſio ſit, uel iuſtitia eſt ſcibile, uel bonum eſt ſcibile. ſcibile.n. illic de bono, hic de iuſtitia abſolute prædicatur. Cum igitur huiuſmodi dr̃ia in rõcinationibus, & concluſionibus ſit, nõ eſſe ſimili modo terminos inquirendos monet in iis quæ abſolute, & in iis quę cũ additione prædicantur. Sed ſi ſimplex fuerit concluſio, ut iuſtitiam uel bonum, ut ipſe dicit, eſſe ſcibile: medium terminum inquirendum eſſe, & cõiorem quẽdam, qui termino qui ſubiicitur, ſcientiæ uidelicet, uel bono inſit, de quo proculdubio & ille qui p̃dicatur, uere prædicetur. cuiuſmodi eſt ens. Ratiocinatio.n. huiuſmodi fit: uel iuſtitia, uel bonũ eſt ens: ens eſt ſcibile: iuſtitia igitur ſcibilis eſt. Qñ autẽ concluſio ſimplex non eſt, ſed adiũctum aliquid habet, quod appredicetur, medius terminus quoq; inquirendus eſt, qui non abſolute & cõiter ſubiecto inſit, ſed q particularius & eo modo inſit, quo de eo maior extremus cum eo quod adiungitur, uere prædicatur. Scibile.n. abſolute de ente prædicari, uerũ eſt: ſed nõ ſcibile quatenus bonum. cõius ſiquidem ens eſt, & latius patet, q̃ id quod prædicatur. nõ.n. ꝓpõ, quæ ens ſcibile eſſe ait, quatenus eſt bonũ, uera eſt. nam neq; omne ens bonum eſt, neq; ſola ex entibus bona ſcibilia ſunt, cum eadem oppoſitorum ſcientia ſit. nõ igitur ens abſolute erit medius terminus, ſed quoddam ens, hoc eſt particularius, & ſubiecto accommodatius, nec ſimili modo cõe, ſed ita ens, ut maior extremus terminus prædicari de ipſo ualeat. maior autem extremus eſt ſcibile quatenus bonũ. ſi itaq; aliquid ex ente ſumpſerimus, quod magis proprium iuſtitiæ ſit, quatenus eſt bonum, de eo ſcibile quatenus bonum etiam prędicabitur. Quin de iuſtitia quoq; & bono medium prædicari uerum eſt. Verum etenim eſt, ſi dicamus, iuſtitia eſt bonũ, uel bonum eſt eligendum: accõmodatius ſiquidem & magis proprie de iuſtitia bonum prædicamus, q̃ uirtutem, quatenus.ſ. eſt ens: nam ens communius eſt: & de bono item eligendum. Quod inquit igitur, hmõi eſt: in quibus concluſionibus quod prædicatur adiunctum habet aliquid, quod hoc quiddam, uel quadam ex parte, uel quodãmodo ſignificet, quæ cõiori nomine complectens, quoddam ens appellat: in iis medius quoq; terminus ſumi licet, qui idem ſit, qđ eſt id quod eſt adiunctum. fieri ſiquidem poteſt, ut eiuſdem modi concluſio per medium terminum reduplicatum efficiatur, ſicut demonſtratum eſt. Sed ipſe quoq; in uniuerſum exemplis declarauit: nam cum dixiſſet. {Sit enim A ſcientia, quia eſt quoddam ens, per quoddam ens} enim quod adiungitur ſignificauit: poſtea B, inquit, {Sit ens quodda.} nã quod in A, adiunctũ erat quoddam ens, hic in B, ens quoddam ſumit. ens.n. quoddam, & quoddam ens eadem ſunt. quod.n. inquit, {C enim ens quoddam eſt,} idẽ eſt ac ſi diceret, {De C enim B prædicatur, quod ens quoddam erat, non ens abſolute.} Poteſt etiam ſi quoddam ens medium terminum aſſumamus & appredicemus, ratiocinatio nihilo minus fieri. ſiue autem quod ſumitur medium idem, ſiue non idem ſit, quod id qđ adiungitur: particularius tñ & ſtrictius, non communius ineſſe ſubiecto debet. {Nã quoddam ens priuatæ ſubſtantiæ erat ſignũ:} id eſt, oportet, ut medius terminus qui eſt B ens quoddã, & non abſolute ens ſumatur: cum priuatæ ſubſtantiæ ſignũ eſſe debeat, & de ultimo termino priuatim, non cõiter & abſolute prædicari. nam ſi huiuſmodi fuerit, et prorſus appredicatum etiam inerit, quod ſubiecto ineſt, tale autem eſt. cum medium uel idẽ quod adiunctum & appredicatum ſumitur, uel ſubiecto ꝓpinquum. Nam bonum priuatæ ſubſtantiæ ſignum eſt, hoc eſt iuſtitiæ: ita etiam & uirtus, & quod per ſe eligendum eſt: quippe cum ad rationem eius attineant: & non cõe quoddam, ut ens ſint. ſimili modo expetendum boni priuatum iudicium eſt. nam ens ſi etiam de iniuſtitia & de malo dicatur, uerum eſt. Sed neq; illud intelligit cum priuatæ ſubſtantiæ ſignum eſſe inquit, medium terminum eſſe definitionem debere: ſed uicinius quid, & priuatim accõmodatum ad ſubiectum in huiuſmodi rõcinationibus, nõ cõe & uſe, ſicut qñ id quod prædicatur, ſimplex eſt. Si autem non tale medium ſumatur, ſed cõe, non colligi propoſitam concluſionem, quæ appredicatum ha-

beat, oſtendit. Nam ſi ens, inquit, medius terminus ſit, & non quoddam ens, ut bonum, & expetendum, & uirtus, non erit concluſio, ſcientiam uel boni uel iuſtitiæ eſſe, quia eſt bonum, ſed quia eſt ens. extremo enim, id eſt ei qđ prædicatur, ens, & non quoddam ens, puta, bonum, erit adiectum. utrum autē iuſtitia, an bonum ſit quod poſitum ſit, nihil intereſt. nam ipſe hoc in antedictis exēplis ſtatuit, ſi ens eſſet quod de iuſtitia, uel de bono prædicaretur concluſionem euaſuram fuiſſe, iuſtitiam eſſe ſcibile, qa ens: hoc.n.ſignificat cum ait, {Et non quoddam ens, ſed non ſcibile, quia bonum, eo ꝙ propoſitio quæ ait, ens ſcibile eſt, quatenus bonum uera non ſit. ſi.n.oīno adiungi aliquid debet, illud addetur, quod erat medius terminus, ideſt ens: & concluſio efficietur, uel iuſtitia, uel bonum ſcibile eſt, quatenus ens, & non quatenus bonum.

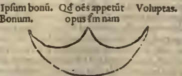
In particularibus igitur ratiocinationibus ita ſumendos terminos eſſe perſpicuum eſt.

Particulares ratiocinationes eas uocat, quæ non abſolute habent quod in ipſis prædicetur, ſed cum additione, quæ hoc quiddam, uel quadam ex parte, uel quodam modo ſignificet. hæc.n. atq; huiuſmodi ei quod prędicatur, adiuncta anguſtius contrahunt, ac magis particulare ipſum reddunt. nō.n. ſimili modo uſe eſt, ſi dicamus, bonum eſt ſcibile: & bonū uel iuſtitia ſcibile eſt, quia bonum. In huiuſmodi igitur rōcinationibus, quæ ita ſunt particulares, terminos hoc modo ſumi debere manifeſtum eſſe inquit. Medius.n. non cōis ſumendus, cum concluſio ob id qđ apptedicatur, particularior euaſerit: ſed ſubiecto proximus, & qui priuatam ſubſtantiam ſignificet: uel etiam idem ſit, quod eſt illud quod adiungitur. ita ſiquidem etiam maior extremus ei inerit. Cum ſuperius autē dixiſſet de eo quod reduplicatur, debere id uidelicet ei, quod prædicatur, adiungi: poſtea quis nam medius terminus ſumendus eſſet, inquirens ubi appredicatum aliquod ei quod prædicatur adiungebatur: oportere eum uel idem quod adiūgitur uel proprium quoddam, ac propinquum ſubiecto eſſe docet.

At vero transſumenda etiam ea ſunt quæ eandem vim habent, nomina pro nominibus, et orationes pro orationibus, & nomen, & oratio. & ſemper pro oratione ſumendum nomen eſt. facilior enim terminorum expoſitio eſt. vt ſi nihil interſit dicere exiſtimabile non eſſe opinabilis genus, vel opinabile non eſſe id quod exiſtimabile aliquid: idem enim eſt quod ſignificatur: loco aut antedictæ orationis exiſtimabile, & opinabile termini ſtatuendi ſunt.

In reſolutionibus ratiocinationum, quo facilior nobis res efficiatur, q̄ in terminis poſita ſunt: tranſmutanda eſſe in ea inquit, quæ eandem uim habeāt. Eādem autem uim habent & nomina cum nominibus, & orationes cum orationibus, & nomina cum orationibus. Nam quia non in uerbis, ſed in ſignificatis eſſentiam ſuam habent rōcinationes, & nomina idem quod orationes, ſignificant: qn̄ termini orationibus ſumpti ſunt, reſoluendo debemus terminos in nomina tranſmutare, quæ eandem uim habeant, & idem quod orationes ſignificēt. facilior.n. ita & rōcinationum in præpoſitiones reſolutio, & figuræ inuentio nobis fit, in qua interrogata rō eſt, ſi nomina & non orationes termini fuerint: quippe cum orationes ob prolixitatem in diuidēdis in terminos ꝓpōnibus, & connectendis obſcuritatē quādam afferāt. ut ſi de Socrate animal pedeſtre bipes, de aīali pedeſtri bipede ſubſtantia aīata ſenſibilis dicatur: orationem alteram in bipedem alterā in aīal tranſmutabimus. Si item poſitū ſit, quod ſuapte natura eſt bonum, id in per ſe bonum transferemus. Et nomen etiā pro nomine, ut loco gaudij uoluptatem ſumemus, uſitatius.n. eſt. Qualis autem & quo pacto tranſmutatio terminorum facienda ſit: ipſe exemplo quod affert, declarat. Si.n. oratio quæ ait, exiſtimabile opinabilis genus non eſſe, idem ſignificet, ſicut ſi dicamus, opinabile id quod exiſtimabile minime eſſe: opinabile terminos & exiſtimabile ſumendum eſt: eadem.n. erit ratiocinatio: quippe cum ex iis quæ ſignificantur, ſicut diximus, non ex uerbis ratiocinatio conſtituatur. Qui igitur uel nihil ſignificant ea quę dicuntur, uel ambigua ſunt, ratiocinatio non fit. at ſi eadē à diuerſis dictionibus principali ſignificatione indicentur, & ſimiliter ſumant: eadem ratiocinatio efficitur. oratio autem quæ ait animal in genere ſubſtātia eſt, idem ſignificat, quod illa, animal id quod ſubſtantia quædam eſt: ut in iis orationis in orationem fieri trāſmutatio poſsit. nā harum inter ſe tranſmutatio nihilo diuerſas ratiocinationes efficiet. Neq; uero hoc quod nunc inquit, ei repugnare exiſtimādum eſt, quod paulo ante eſſe dictum uidetur, ubi ait, {At uero non ſemper inquirendum eſt, ut nomine terminos exponamus:} illic enim non ſemper id faciendum monet, cum in nonnullis reperiri id non ualeat: hic eſſe faciendum cēſet, in quibus nomina quæ eādem uim habeant, quā orationes, inueniri queunt. Atq; Ariſto. quidem de tranſmutationibus q̄tum ad uerba attinet, in hunc modum uidetur ſentire. Recentiores tñ cum uerba magis q̄ ſignificata ſequantur, non idem euenire aſſerunt, ſi in eandem uim habentia uerba, termini tranſmutentur. Nam cum idem ſignificent, ſi eſt A, eſt B, & B ex A conſequitur: ratiocinandi uim habere rationem dicunt, ſi ſumatur, ſi eſt A, eſt B, ſed eſt A B, igitur eſt. nō eſſe uero ad ratiocinandum idoneam, ſed captioſam, ſi dicamus B, ex A conſequitur: ſed eſt A B, igitur eſt.

Quoniam autem idem non eſt voluptatem eſſe bonum, et voluptatem eſſe ipſum bonum, non ſimili modo ſtatuendi termini ſunt. Sed ſi ratiocinatio ſit, uoluptatem eſſe ipſum bonum, terminus ſtatuendus eſt ipſum bonum: ſi autem eſſe bonum, bonum. Ita uero etiam in cæteris.

In quibus uerba idem ſignificāt, licet aliqua in loquutione diuerſitas ſit, ad ſignificatum ſtudiū adhibendū cenſet, & non ad uerba, ſed ad ea quæ à uerbis ſignificantur, eſſe ſpectandum, atq; id tanquam ſignum & ſcopum ſtatuendum nobis eſſe monet. id quod ex iis etiam quæ nunc dicit, manifeſtat. Quia

.n.non

.n. non idem ſignificat, ſi dicamus, uoluptatem eſſe bonum, & uoluptatem eſſe ipſum bonum: nam qui uoluptatem eſſe bonum ait, abſolute de uoluptate bonum prædicat: at qui eſſe ipſum bonum. i. τἀγαθὸν cum articuli demōſtratione eam dicit, ſummum qđ inter bona eſt, de ipſa prędicat. iccirco in rōcinationum reſolutionibus obſeruandum eſſe inquit: & ſi ipſum bonum eſſe uoluptatem poſitū ſit, terminos uoluptatem & ipſum bonum: ſi abſolute eſſe bonū uoluptas dicatur, uoluptatem & bonum eſſe ſtatuēdos. Similimodo idem non eſt, ſi hominem eſſe aial, & hoiem eſſe ipſum animal, ſumpſerimus. cum. n. dicimus, hominem eſſe animal, uerum dicimus: ſed hominem eſſe ipſum animal, uerum non eſt. ex hoc. n. captio cōtingit in ratione quæ ait: homo eſt animal, ipſum animal eſt genus. nam homo genus non eſt. Quia. n. hominem eſſe non ipſum animal, ſed abſolute aial, ſumptum fuerat, non abſolute uero animal, ſed ipſum animal eſſe genus: quippe cum non omne animal ſit genus: iccirco hunc errorem præſefert ratio, ſi maior propoſitio u!is ſumatur. Eodem modo cum dicere niuem eſſe album, uerum ſit, uerum non eſt ſi niuem eſſe ipſum album, dicamus. Inquit igitur in huiuſmodi additionibus accurate nobis eſſe indagandum, & ad ſignificatum ſpectantibus terminos in ratiocinationum reſolutionibus ſumendos eſſe, quemadmodum poſiti ſunt. Sic quoq; in ratione illa ex tribus, quæ famoſe circūfertur, faciēdum eſt: quæ ait: ſi nihil eſt, neq; nox eſt. ſi nox non eſt, dies eſt: ſi nihil igitur eſt, dies eſt. Nā quia ex eo ꝙ nihil eſt, non abſolute non eſſe noctem, ſed neq; noctem: is ſecundæ continuationis terminus antecedens ſumendus eſt, hoc eſt, ſi neq; nox eſt: ex quo ita ſumpto diem eſſe, non amplius conſequetur. Si. n. per ſe ſumatur, ſi non eſt nox, dies eſt, uerum eſt: ſi cum eo copulato: ſi nihil eſt, neq; nox eſt, uerum non eſt. eo ꝙ medium quod in primo copulato ſequitur, & in ſecundo antecedit, non ſimili modo in utriſq; ſumitur. in primo enim, {Neq; nox,} ſumitur, quod eādem uim habet ac ſi præter alia noctem quoq; neq; eſſe diceremus: ex quo planè nō amplius ſequitur, ut dies ſit.

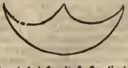
Non eſt autem idem neq; eſſe neque dicere, cui B ineſt, ei omni A ineſſe: & dicere, cui omni B ineſt A, quoq; ei omni ineſſe: nihil enim vetat, quo minus B ipſi C inſit, ſed non omni tamen. verbi cauſa ſit B pulchrum, & C album. ſi igitur albo alicui pulchrum ineſt, ſi dicamus albo pulchrum ineſſe, verum eſt, ſed non omni fortaſſe.

Quia ex modo quoq; prędicationis interdum fit, ut uariet ſignificatum, illud etiam obſeruandum in ratiocinationum reſolutionibus monet, quo pacto facta prædicatio fuerit. Qũo autem penes prædicationis modum diuerſum ſignificatum efficiatur, ipſe declarat. atq; inquit neq; in eſſentia rei & ſignificato, neq; in uoce idem eſſe, ſi dicamus, cui B ineſt, & omni A etiam ineſſe, & cui omni B ineſt, ei A, etiam omni ineſſe. cum. n. dicimus, cui B ineſt, non adiuncto omni, ei omni A ineſſe, indefinite ſumpſimus B, prædicari de eo quod prædicatur, puta de C, ſi de eo prędicetur: at indefinitum particulari etiam accommodatur. Quocirca B alicui C ineſſe ſtatuere poſſumus. nam ſi etiā alicui ipſi inſit, ipſi ineſſe nihilo minus uerum eſt. atq; ita id quod indefinite dr̄, perinde eſt ac ſi diceremus, cui alicui B ineſt, ei oī A ineſt. Quod cum eſt ac ſtatuitur, fit, ut A quoq; alicui B inſit. Qñ. n. ſumit, cui alicui B ineſt, ei A ineſſe ſiue abſolute, ſiue omni, idem eſt ac ſi A alicui B ineſſe ſumeremus. Quemadmodum etiam qñ, cui omni B ineſt, ei omni ineſſe A ſumimus: de omni B dici A ſumimus ſiquidem de oī dici eſt, cum nihil ex altero ſumere licet, de quo alterum non dicatur. Idem. n. eſt, ſi dicamus de quo omni B dicitur, de eo omni etiam A, & de omni B A dicitur. Eſt autem maior ꝓpoſitio hæc in expoſita iugatione quæ in prima figura conſtituitur. At ſi ita ſumat propoſitio, maior ĩ prima figura particularis euadit, cuiuſmodi iugatio ad rōcinandū inepta eſt, ſiue B omni C, ſiue alicui inſit, hæc. n. minor erit propoſitio. In terminis autē clarius res patebit. ſtatuatur igitur in B uolucre, in A album: ſi cui uolucre ineſt, ei omni ineſſe album dixerimus, uera quidem erit oratio, ſi pro olore ſumptum uolucre fuerit: is enim & uolucris, & albus eſt. ſi uero dicat quiſpiam, At coruo uolucre etiam ineſt, ſed album minime: reſpondendum eſt, non fuiſſe dictum A oī B ineſſe, ſed abſolute: cui ineſt: quod æqualem uim habet, ac ſi dictum eſſet A alicui B ineſt. Sed ita tñ ſumptis terminis ad ratiocinandum inepta iugatio efficitur. nam A alicui ex iis quæ ſunt ſub B inerit, & alicui non inerit. Fit. n. in expoſita iugatione, ut album alicui uolucri, & album oī olori & omni coruo inſit: quorū alteri. i. olori omni, alteri. i. coruo nulli ineſt. Sit item in A rationale, in B animatum: & ſumatur, cui animatū ineſt, ei omni ineſſe rationale: ſi homo quidem ſumptus ſit ſub animato, uera erit oratio: ſi equus, minime. Fit enim, ut rationale alicui animato, animatum uero & homini omni, & equo oī inſit. Cuiuſmodi ſanè iugationes ratiocinandi ui carere, perſpicuum eſt. Vnde neq; reſoluere ipſas quaſi ad ratiocinandum aptæ ſint, tentandū eſt. Indefinitum autem B C ꝓpōnis oſtēdens in huiuſmodi ſumptione, terminos appoſuit, in B pulchrum, in C album. nā ſi alicui albo pulchrum ineſt, dicere indefinite albo pulchrum ineſſe, uerum erit. & cui ineſt B indefinite, non adiecto alicui, uel oī. at oī albo ineſſe pulchrum, uerum non amplius erit. Addidit autem {Fortaſſe,} dum inquit, {Sed non omni fortaſſe,} non ob expoſitos terminos, ſed quia indefinitum & de uniuerſali non ſecus ac de particulari uere dici poteſt.

Si igitur A ipſi B ineſt, ſed non omni, de quo B dicitur, neque ſi omni C B inſit, neque ſi alicui tantummodo inſit A, nō modo non omni, ſed ne ineſſe quidem ipſi C neceſſe eſt.

A. Sapiens. B. Honeſtum. C. Album.

Mulier.

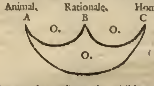

Hic modus non concludit, quia maiorē vniuerſalem nō habet.

Quod inquit, huiuſmodi eſt: ſi A alicui B inſit; & non omni, ineſſet autem omni ſi de quo omni B, de eo omni A prædicaretur: Quod enim ait, {ſed non omni, de quo B dicitur} eādem uim habet, ſicut, {Sed non de omni B dicitur, & de quo omni B dicitur:} non ſolum, inquit, non omni ei A inerit, cui ineſt B, ſed fieri poterit, ut idem neq; omnino ipſi inſit: ſiue B de

B de oĩ aliquo prædicari ſumatur, puta de c ſicut albũ de aliquo inanimato, & de omni niue: ſiue de aliquo, ſicut uolucre de aliquo nigro, & omni coruo, quorum neutri album ineſt, licet alicui uolucri inſit. Non.n. de eo ratio erit in hac iugatione ꝙ A, non oĩ c, uel omni inſit: quippe cum neque oĩno ineſſe ipſi poſsit. maior.n. propoſitio in prima figura particularis cum ſit, q̃uocunq; ſumpta minor fuerit, connexionem ad ratiocinandum ineptam reddit. Quod uero ait, {Neq; ſi omni c B inſit, neq; ſi alicui tantũmodo inſit,} idem ſignificat, quod neq; ſi particularis propoſitio minor, neq; ſi uľis ſumatur. Aduertẽdum autẽ quod inquit καθ᾽ οὗ. i. {De quo B dicitur,} id nõ habere eãdem uim, quam, ſi dixiſſet καθ᾽ ὅτου. i. {De quocunq; B dicitur.} de quocunq;.n. definitũ eſt, & uniuerſale ſignificat, non ſecus ac ſi de omni diceremus. de quo uero, indefinitum: at indefinitum particulari accommodatur.

Si vero de quocunq; B, vere dicitur, ei omni inſit: efficitur, vt A de quo omni B dicitur, de eo omni dicatur.

Hic modus habet omnes vſes, & ideo de omni ꝯcludit.

Si tamen A de quo B dicatur, de omni dicitur, nihil prohibet, quin B ipſi C inſit, ſed non omni, ipſum A, vel omnino non inſit.

Ei omni inſit A uidelicet, id.n. extrinſecus intelligendum eſt. eſt autem de quocunq;.i. καθ᾽ ὅτου, ſicut modo diximus, idem quod, de omni de quo B dicit. adiunxit autem {Vere} quia de omni prędicari etiã falſo poſſet. Eſt autem quod ait: ſi de quo omni B dicitur, de eo omni A dicatur. Quòd autem {De quocũq; idem} ſignificet, quod {De quo oĩ} ipſe poſtea in hoc ipſum transmutatione facta declarauit: ita.n. ſumpta ꝓpõne ſit, ut A de omni B dicatur. Sit.n. in A animal, in B riſibile, uel etiam rationale: ſi hoc de oĩ homine dici ſumatur, de oĩ etiam ipſo animal dicet. idem.n, eſt ac ſi diceremus; Aĩal de omni riſibili dr̃, riſibile de omni homine, aĩal igitur de omni homine dicitur. Si item de aliquo dici uel riſibile, uel rõnale ſumptum ſit, nihilo minus eidem alicui ineſſe animal ratiocinandi uia colligetur. Cum uero ait, {Si tamen A de quo B dicatur, de omni dicitur} indefinitam rurſus minorem facit. Nam ſi dicamus {De quo} & {De quocũq;} diuerſa ſententia eſt, ut iam diximus. eſt autem propoſitio eadem quam in principio poſuerat, quæ cui B ineſt, ei omni A ineſſe ait. Si igitur ita ſumpta indefinite propoſitio fuerit, & uera ſit, eo ꝙ particularis ſit uera, quæ cui alicui B ineſt, ei omni A ineſſe dicit: efficiet, ut B alicui C inſit, ſed non omni. hoc.n. ſignificat, cum inquit: {Nihil prohibet, quin B ipſi C inſit, ſed non omni, ipſum A uel omnino non inſit.} Tunc.n. ratiocinandi ui carebit iugatio, cum indefinite ſumptum particulari accommodabitur. Cui.n. B ineſt, ei omni A ineſſe, cũ idem eſt, quod cui alicui B ineſt, ei omni A ineſſe, ratiocinandi uim nullam habet. quippe cum tunc efficiatur, ut A alicui B inſit, Quod cum eſt, maior propoſitio A B particularis ſumitur, ſicut iam ante dictũ eſt. Proſequitur autem, & inquit, cum B C, ita ſumpta fuerit, non amplius uerum eſt, ut A ipſi C inſit. Nam maior eo pacto, ſicut diximus, particularis euadit.

In tribus igitur terminis de quo omni B dicitur, de eo A dici: hoc eſt de quibuſcunque B dicitur, de iis omnibus dici etiam A manifeſtum eſt.

In huiuſmodi, inquit, propoſitionibus, quæ tres terminos poteſtate in ſe habent, cuiuſmodi ſunt eę, quas nunc expoſuit, & illæ quæ à Theophraſto ꝓpões ex aſſumptione appellãtur: hæ.n. tres terminos quodam modo habent, cum.n. dicimus, de quo oĩ B dicitur de eo oĩ etiam A dici, in duobus terminis B, & A præfinitis tertius quoq; quodam modo cõprehenditur, de quo B prædicatur: non ſimili modo tñ ut illi apertus ac præfinitus. In huiuſmodi igitur propoſitionibus, quæ loquutione tñ à prędicatiuis uidẽtur differre, ſicut in libro de affirmatione oñdit Theophraſtus: eam inquit quæ ita ſumpta fuerit, de quo oĩ B, de eo omni A dici, idem ſignificare ac ſi diceremus, de quibuſcunq; B dicitur, de iis omnibus etiam A dici. Hoc.n. demonſtratum eſt. Quocirca ſi de omni ipſi B, adiũctum ſit A quoq; de omni B erit. atq; eodem modo de quibus prædicatur B, prædicabitur etiam A. Si autem ad B de omni adiectum non ſit in propoſitione per aſſumptionem, ſed indefinite ita ſumatur non amplius efficietur, ut A de omni B prædicetur. Vnde ſi ita aſſumptio efficiatur, ad ratiocinandum inepta connexio erit.

Et ſi quidem B de omni, & A quoque eodem modo: ſi non de omni A, de omni C, dici neceſſe non eſt.

Cum in eo ꝙ de quo omni B, de eo etiam A dicebatur, maiorem ꝓpõnem A B uľem ſumpſiſſet. idem ſiquidem eſt de quo omni B dicitur, de eo etiam A dici, & A de omni B dici: quia minore poſtea ꝓpõne ſiue particulari affirmatiua. ſiue uľi adiuncta, ad ratiocinandum idonea iugatio efficiebatur: & ſi uľis quidem ſumebatur minor, uľe: ſi particularis, particulare concludebatur: iccirco ſubiungit, {Et ſiquidem B de omni, & A quoq; eodem modo,} ut ſit ꝓpoſitio huiuſmodi, de quibuſcunq; B dicitur, de iis omnibus etiã A. deinde, At B, de aliquo C, ergo etiã A, uel, At B de omni C, quare etiam A. Quod uero inquit {A de omni C dici neceſſe non eſt,} idem ſignificat, quod neq; A de omni eo quod ſub B eſt, ratiocinandi modo prædicabit̃, ſi B alicui ipſi inſit. Theophraſtus tamen in libro de affirmatione propoſitionem eam quę ait. de quo B dicitur, etiam A ita ſumit, quaſi eandem uim habeat, quam, de quo omni B, de eo omni etiam A dici.

Neque vero ex eo quòd exponantur termini, abſurdi aliquid euenire exiſtimandum eſt, nihil enim eo vtimur, quòd hoc quiddam ſit: ſed quemadmodum geometra pedalem & rectam hanc eſſe, & latitudine carentem lineam dicit, cum non ſit. ſed non ita vtitur, quaſi ex his ratiocinetur. omnino enim quod non eſt, vt totum ad partem, & aliud ad hoc vt pars ad totum: ille qui demõſtrat ex nullo ex talibus demonſtrat. Quare neque fit ratiocinatio.

Expoſitionem terminorum eorum deſcriptionẽ uocat. Quia uero in ratiocinationum traditione literarum elementis loco terminorum uſus eſt, dum

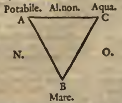
in ipſis

in ipſis quæ ad ratiocinandum aptæ, quæ ineptæ iugationes eſſent, demonſtraret: nunc non ex tali terminorum deſcriptione & expõne exiſtimandũ eſſe inquit, abſurdi aliquid & falſi euenire: quaſi elementorum põ in cauſa ſit, ut demõſtrari aliquid colligere, uel non demonſtrari uideatur. ita ut præter materiam nonnulla colligere aliquid demonſtrentur, quæ ratiocinandi uim tñ non habeant. nihil.n.ſumptione elementorum ad hoc utimur. ſed ex ipſis inter ſe ita ſeſe habentibus ratiocinandi aptitudinis demonſtratio fit. Qñ.n. alterum ut totum, alterum eſt ut pars, ex conuenientiam quam inter ſe habent termini demonſtratur id quod colligitur: puta, hoc huius eſſe genus, hoc item proprium, uel definitionem eſſe: non ſecus ac ſi materiam appoſuiſſemus. Elementa.n. ſumpta tãtummodo ſunt, ut ſigna cõia terminorum ſint: neq; quicquam ex ſe ad iugationẽ uel ad colligendum aptam, uel ineptã demonſtrandam faciũt. Sicut enim Geometra pro doctrinæ ſuæ declaratione deſcriptionem quãdam facit, & dicit: Sit linea hæc pedalis: ſit hæc recta: cum neq; pedalis ſit, neq; recta ea quã ſumit. neq; deſcriptis his uſus propoſitam rem demonſtrat, ſed hæc tanquã ſigna tñ adhibet, quæ nihil ad id quod demonſtratur, cõducunt, ac conferunt. nihilo minus.n. etiam ſi neq; ea deſcripſiſſet, neq; uſus ipſis fuiſſet, idem potuiſſet demonſtrare: ſed ea ſumit, ut facilius ea quæ dicuntur, intelligantur, ut animus auditoris, uidelicet habens ubi cõquieſcant, rem melius percipiat, atq; aſſequatur. Sic nos quoq; elementorum expõnem facimus, quæ nihil ex ſe ad ea quæ demonſtrantur, nobis faciunt: quippe cum nõ ex eo ꝙ aliud ex ipſis A ſit, aliud B uel C collectio efficiatur: idem.n. fit, ſi loco horum aliis uſi fuerimus: id quod non euenit, cum dicimus oĩs homo eſt animal, oẽ riſibile eſt animal: ex his.n. oẽm hominem eſſe riſibilem colligi uidetur. atq; id ex quodam ſumptorum terminorum reſpectu inter ſe & conuenientia, non ex figura accidit. nam ſi alij termini in huiuſmodi iugatione ſumpti ſint, nihil colligitur: ſicut ſi dicamus, oĩs homo eſt animal, oĩs equus eſt animal. At in elementorum & literarum expõne, non ita fit. id quod etiam ipſe declarauit, cũ aliàs aliis in unaquaq; figura uſus fuerit. non.n. in elementis eſt, ut alterum ut totum, alterum ſumatur, ut pars: ſicut eſt animatum & animal. Alterum ſiquidem, ut totum, latius.n. & uſius patet aĩatum: alterum ut pars huius, hoc eſt aĩal ſumitur. unde ſi aliud quid ad animal quod ut pars in prima propoſitione fuerat ſumptum, tanq̃ pars ad totum eodem modo ſumatur, puta, homo: pars.n. animalis quod animati erat pars, homo eſt: ex his ita ſeſe habẽtibus terminis hoc eſt ita inter ſe cõuenientibus, ut alter prędicetur, alter ſubiiciatur in propõnibus, demonſtrationes fiunt. Ex nullo etenim quod conuenientiam inter ſe non habeat, ratiocinandi modo colligi quicpiam poteſt. at elemẽta nulla huiuſmodi conuenientia inter ſe prędita ſunt: non igitur penes ea uel euenit quicpiam, uel non euenit: iccirco in his fiunt demonſtrationes. id quod dici non poſſet, ſi in materia in qua utimur ratiocinationibus, demonſtrationes fierent: quippe cum ex eius diuerſitate idoneum ad colligendum cum non ſit, eſſe uideatur. Quare inquit, neq; fit ratiocinatio. Has.n. quę in huiuſmod. elementis fiunt demonſtrationes, modorũ ad ratiocinandum accõmodatorum deſcriptiones eſſe, & non rõcinationes ipſe declarauit. rõcinatio ſiquidem cum materia eſt, in qua quicpiam demonſtratur. Conſequutio autem & connexio ꝓpõnum quam exponit, in prima figura eſt. Quodam tñ modo in reliquis etiam figuris eadem ꝓpõ eſt: eo ꝙ illę etiam per primam rõcinandi uim habere demonſtrentur. Appellat autem ut totum terminum qui prædicatur, ut partem, eum qui ſubiicitur. Adiungit autem particulam, ut, quæ ſicut, & tanquam ſignificat, quia neq; omnino terminus qui prædicatur, eſt amplior, neq; oẽ quod amplius aliquo eſt, id quaſi partem ſui excedit. Non.n. ſi album amplius patet q̃ homo, homo pars albi propterea eſt.

Exponendo autem ita vtimur, quemadmodum etiam dũ dicimus eo quòd diſcens ſentit. non.n. ita quaſi ſine his demõſtrari non poſſit, ſicut ex quibus ratiocinatio fit.

Cũ dixerit non ex terminis qui exponunt, quicpiam demonſtrari: quippe cũ neq; elementa ad ea q̃ demonſtrantur, quicq̃ ex ſe conferunt: nunc cãm affert, cur oĩno ipſis utamur. quia.ſ. ea quæ dñr, in deſcriptione ꝑceptu ſunt faciliora: ſicut ĩ geometricis demonſtrationibus ſenſibilia quædã in deſcriptionibus ſumimus, cum tñ de ſenſui expoſitis rebus demonſtrationes nõ faciamus, ob id qa planiora ac faciliora ea q̃ demonſtrantur, diſcentibus efficiuntur. Nam nihilo minus etiam ſine ulla deſcriptione uel ſola oratione uſi eadẽ demonſtrant. Quod autẽ ait, Quẽadmodum etiã dũ dicimus eo ꝙ diſcẽs ſentit, ꝭ ita intelligendũ eſt, quẽadmodum ſæpe dũ dicimus & docemus aliqd quod ſenſu ꝑcipi non poſsit, ſenſu diſcentis uti cõſueuimus, i. diſcentibus in ſenſibilibus exẽplis demõſtrationes facimus, ut ꝑ ea ipſos ad eorũ q̃ ſenſu capi nequeũt, intellectionẽ deducamus. Sicut.n. neq; tũc ſenſibilium rerũ ſimilitudinibus utebamur, quaſi in illis, & ꝑ illa demõſtratio efficeretur: ſic neq; elementorũ expõnem ahibemus, quaſi ſine his fieri rõcinatio non poſsit: ſicut nequit ſine iis quæ demonſtrationis partes ſunt: elementa autem nulla eorum quæ demonſtrantur, pars eſt. id quod etiam de diſcentis perſenſione dici poteſt.

Sed ne nos illud lateat, non oẽs concluſiones in eadem rõcinatione ex vna & eadẽ figura fieri, ſed aliam ex hac, aliã ex alia. Reſolutiones itaq; ſic faciendas eſſe perſpicuum eſt. Quoniam vero non oĩs quæſtio in oĩ figura, ſed in ſingulis certa exiſtunt: in qua figura inquirendum ſit, ex concluſione conſtabit. ex orationibus autẽ quæ ad definitionem attinent, quæ ad unũ aliquid ex iis quæ ſunt in definitione redargutæ fuerint, id ad quod redargutæ ſunt, terminus ſtatuendus, & non tota oratio eſt. minus.n. continget, vt ob prolixitatem turbatio exoriatur. Vt ſi aquã eſſe humidum potabile demonſtrauit, potabile & aqua ſtatuendi termini ſunt.

Hic modus non totam, ſed definitionis partem deſtruit.

Cum de ratiocinationum reſolutione agat, & aliquæ rõcinationes etiam compoſitæ ſint in quibus, & plures

& plures concluſiones, & plures ratiocinationes inueniantur: ne lateat nos illud, inquit, in ratiocinationibus quæ ex pluribus rõcinationibus & concluſionibus compoſitæ ſunt, non neceſſe eſſe, ut oẽs cõcluſiones quæ in omnibus ſunt ratiocinationibus in eadem figura factæ ſint: ſed fieri poſſe, ut aliqua ex ipſis in prima figura, aliqua in ſecunda, uel tertia extiterint. Nam in hac quæ ait A de omni B: B de oĩ C: C de omni D dicitur: ſi aliquid in eadem propõne adiungatur, oẽs concluſiones per unam figurã conſtituẽtur. per primam.n. dum ex A B, & A C, A C colligitur: & item dum A C, cum C D, in eadem figura A D colligitur. Si uero A nulli B, & omni C inſit, B autẽ omni D atq; inde A nulli D, compoſita ratiocinatio eſt, & concluſiones in eadem figura oẽs habet, non in prima tñ, ſed in ſecunda, dum ex A B, & A C, B C colligitur B, uidelicet nulli C ineſſe, quod negatiuum in ſecũda figura cõcluditur. Item ex B C negatiuo cum B D, affirmatiuo C nulli D ineſſe colligitur, quod in eadem figura collocatum eſt. Simili modo quoque in hac A, & B omni C ineſt: ſed & D omni B D, igit alicui A nam hæc etiam compoſita rõcinatio cum ſit, in tertia figura concluſiones omnes habet. nam ex A B, & B C, affirmatiuis uñlibus A alicui B ineſſe in tertia figura colligitur, atq; hæc poſtea concluſio cum D B uñi affirmatiua D, alicui A ineſſe in eadem figura colligit. Quòd ſi rõcinatio ita ſit A omni B: B omni C, A nulli D, & D nulli C ineſſe colligat: ratiocinatio etiã ipſa compoſita eſt, ſed non in eadem figura concluſiones oẽs habet: ſed aliam in prima, aliam in ſecunda. Ex A B enim & B C, ĩ prima figura A C colligitur, at A C, cum A D uñi negatiua D, nulli C ineſſe in ſecũda figura cõficit, Si uero ratiocinatio huiuſmodi ſit A omni B ineſt, B omni C: D omni uel alicui C efficietur, ut A alicui D in tertia figura inſit. Item ſi talis ſit ratiocinatio A nulli B, & omni C ſed & D oĩ C ineſt, B igitur non omni D ineſt, altera ĩn ſecunda, altera in tertia figura concluſio erit. B enim nulli C, ineſſe ex A B, & A C, in ſecunda figura colligitur: hæc autẽ concluſio cum D C, uñi affirmatiua, id quod poſitum eſt, ideſt B non omni D ineſſe poſtea conficit. At uero in huiuſmodi ratiocinatione fieri mixtio etiam trium figurarum poſſet, hoc pacto A omni B: B omni D A, nulli D E, omni C D, igitur nulli E, ꝗdñ primum ex A B, & B C, A omni C ineſſe in prima figura colligitur. Deinde hęc A C, concluſio cum A D, uñi negatiua efficit, ut D nulli C, inſit in ſecunda figura. Poſtea hæc adiũcto E nulli C, ineſſe poſitam concluſionem in tertia figura, hoc eſt D, non oĩ E ineſſe, conficit. inter quas primum prima figura obtinet locum; nam ea ratio merito præcedit, cuius concluſio alterius ſumptio ſit: omnes ſubſequitur tertia: in medio ſecũda, collocata eſt. Quocirca ſi ita fiat ratiocinatio, ſecunda oĩbus antecedet: A nulli B, & omni C ineſt: ſed & C omni D, & E omni D: B igitur non omni E ineſt, Ita enim ex A B & A C B nulli C ĩ ſecũda figura ineſſe primum colligitur: Inde hoc ubi C omni D ineſſe addidimus B nulli D ineſſe in prima figura colligit: tum hoc cum E D uñi affirmatiua B, non omni E ineſſe in tertia figura conficit. Atque ita cum omnes ſimili modo ſubſequatur tertia, prima in medio, & ſecunda ante omnes eſt.

NONNVLLA DESIDERANTVR.

NON ꝙ non etiam in prima utraq; poſsint demonſtrari, ſed per reciprocationem ꝓpoſitionum & non ita manifeſte. Definitio.n. non eſſe bona arguitur, uel cum & definitioni & definitæ rei ineſſe idem non poteſt, quod in ſecunda figura fit: uel cum & definitio & definitum ineſſe eidem nequeunt, Quemadmodum mari definitum quidem ineſt, quæ eſt aqua, ſed quoddam quod in definitione eſt ineſſe minime poteſt. quod eſt potabile: atq; hoc in tertia figura conficitur. Atq; ita uel ſi nulli, uel ſi non omni definitæ rei inſit aſsignata definitio, refutatio fit. Fit item definitionis reprobatio, cum non ſoli ineſſe datam definitionem demonſtramus. Quemadmodum ſi quis prudentiam habitum eſſe bonorum effectiuum, uel continentiam habitum eſſe uoluptatibus ſuperiorem definiret: Nam & militaris ars & medicina, effectiuus bonorum habitus: & temperantia ſuperior uoluptatibus habitus eſt, Cuiuſmodi definitionum, refutatio etiam ipſa in tertia figura fit. Eidem enim termino.i. temperantiæ aſsignata continentia definitio ineſt, continentia uero, quæ eſt res ipſa definita, non ineſt. Quare ratio data, continentiæ definitio minime eſt. Quippe cum non omnis habitus uoluptatibus ſuperior, ſit continentia.

Præterea vt ex ſuppoſitione ratiocinationes reducamus, tentandum non eſt. non enim ex poſitis reduci queunt: cum non ratiocinatione demonſtrata, ſed ex pacto omnes conceſſæ ſint. vt ſi quis cum ſuppoſuerit, ſi facultas aliqua contrariorum non ſit. neq; ſcientiam eſſe vnam Deinde facultatem vnam contrariorum non eſſe diſſerat, puta ſalubris & morboſi: quippe cum ſimul idem & ſalubre, & morboſum futurum ſit. Ac non eſſe quidem vnam omnium contrariorum facultatem, demonſtratum eſt. ſcientiam vero contrariorum non eſſe, non eſt demonſtratum: et tamen concedere id non ex ratiocinatione quidem, ſed ex ſuppoſitione neceſſe eſt. Hanc igitur reducere non poſſumus: ſed illud, quòd una facultas ſit. Hæc enim fortaſſe etiam erat ratiocinatio: at illud ſuppoſitio.

Rationes quæ ex ſuppoſitione aliquid demonſtrant, non tentandum eſſe inquit, reſoluere ac reducere in figuras: quippe cum fieri non poſsit, ut ex poſitis & ſumptis, reſolutionem ipſarũ & reductionem in aliquã figuram faciamus. Cuius cauſam ipſe ſubiungit, cum ait: {Cum non rõcinatione demonſtratæ, ſed ex pacto omnes conceſſe ſint.} In omnibus enim quæ ex ſuppoſitione ſunt, non eius quod ponitur & demonſtratur ratiocinatio fit: ſed id ex quadam ſuppoſitione & pactione ſumitur, ratiocinatio autem ad aliud quicpiam: & de alio quodam efficitur: nam ad id fit, ut iam dixit, quod ex tranſmutatione ſumitur, ratiocinationes autem abſolute & propriæ prædicatiuas tantum uocat. tales uero eſſe ratiocinationes quas ex ſuppoſitione appellat, patet. nam quæ ex conceſsione & pacto demonſtrat, cũ ſit ex ſuppoſitione, quod demonſtrare uult, ſupponit, & ita eſſe paciſcitur, nõ ratiocinatur aliud uero quid, non quod ſupponit ratiocinatur. Quemadmodum ſi quis uirtutem ſciẽtiam eſſe demonſtrare uolens paciſcatur, ſi uirtutem diſciplina comparari poſſe oſtenderit, ſe etiam eam ſcientiam eſſe demonſtraturum fuiſſe. Deinde uirtutem doctrina ac diſciplina acquiri poſſe ex eo demonſtret ac ratiocinetur, ꝙ omnis habitus rationalis acquiri doctrina queat, uirtus uero habitus rationalis ſit.

Nam

Nam ratiocinatio, huic non ad propoſitam rem fit, ſed ad id quod tranſumitur, ut ipſe iam ſuperius dixit. Ex ſuppoſitione etiã illæ ſunt, quæ ex deductione ad impoſsibile quicpiam demonſtrant. in quibus etiam ipſis rei quæ demonſtratur, ratiocinatio non eſt: ſed ratiocinatio ad id fit quod ſuppoſitum & falſum eſt, ſublatione uero impoſsibilis quod ratiocinatione demõſtratum eſt, propoſita res ſtatuitur: nulla. ad id principali facta ratiocinatione, ſed in illis etiam quæ ex continuatione ſunt ſuppoſitiuæ: necnon ex diuiſione, quod ſtatuitur non ex ratiocinatione, ſed ex ſuppoſitione ſumitur: alterius uero rei ratiocinatio fit, eius uidelicet quę uel aſſumitur, uel tranſumitur. Clare autem exemplo, quod inquit, planum facit. Si.n. ſuppoſuerimus, & ex pactione conuenerimus, ſi non ſit una contrariorum omnium facultas, neque ſcientiam cõtrariorum unam eſſe: deinde ratiocinemur, & unam omnium contrariorum non eſſe facultatem demonſtremus: ſalubri & morboſo contrariis ſumptis. nam horum non eſſe unam facultatem ratiocinando hoc pacto oſtẽdimus. Quorum una eſt facultas, ea eiuſdem rei ſunt effectricia: quæ enim calefaciendi facultatẽ habent, calefaciunt, quæ frigefaciendi, frigefaciunt. At ſalubre & morboſum eiuſdem effectricia non ſunt: non igitur ſalubris & morboſi facultas eadem eſt. Ipſe tamen dum dicit: {Quippe cum ſimul idem & ſalubre & morboſum futurum ſit,} non hoc modo eandem ſalubris & morboſi eſſe facultatem uidetur demonſtraſſe: ſed ex huiuſmodi ſuppoſitione: ſi ſalubris & morboſi eadem facultas & uis eſt, ſimul ſalubre, & morboſum idem erit. Sed hoc eſſe non poteſt: eadem igitur ipſorum facultas non eſt. Quod ſi ita demonſtretur, neq; hoc ratiocinatione, ſed ex ſuppoſitione etiam ipſum erit collectum. Non eſſe tamen contrariorum omnium unam facultatem, illud uero ratiocinationibus demonſtratum erit: quarum reſolutio erit facienda. nam prima in tertia figura, ſecunda in ſecunda eſt. nuſquam tamen ratiocinatione unam contrariorum ſcientiam nõ eſſe demonſtratum eſt: ſed cum illud demonſtratum ſit, hoc ex pactione conceditur. Quod uero ait, {Deinde unam facultatem contrariorum non eſſe differat,} idem eſt ac ſi dixiſſet, {Deinde demonſtret, & unam & eandem omnium contrariorum facultatem non eſſe ratiocinetur.} Cum igitur ad id facta ratiocinatio non ſit, neq; reſolutio eſſe ulla poteſt. id quod etiam ipſe declarat, cum ait. {Hanc igitur reducere non poſſumus, ſ. rationem: ratiocinatio enim non eſt. Statuere tamen ipſam neceſſe eſt, nõ ratiocinationibus quidem, ſed ex pacto à principio. Quod autem una facultas uidelicet contrariorum ſit, illud uero licet reducere: cum ratiocinationibus ſicut ſuperius oſtendimus demonſtratum ſit. Adiunxit autem, fortaſſe, cum ait, {Hæc enim fortaſſe etiam erat ratiocinatio:} quia non omnino hoc rócinationibus demonſtratur: ſed etiam ipſum tanquam euidens ex ſuppoſitione & pacto ſumi poteſt. Quemadmodum ſiquis rurſus ſalubris & morboſi non eſſe eandem uim & facultatem uolens demonſtrare, id ſupponeret hoc pacto: ſi contrariorum eadem non eſt facultas, neque ſalubris & morboſi erit: deinde de oppoſitis rationem conſtitueret. Ita ſiquidem de eo erit ratiocinatio, ꝙ oppoſitorum uis una non ſit: non ꝙ ſalubris & morboſi nõ ſit. Vel ut ipſe uidetur demonſtraſſe: ſi contrariorum facultas eadem eſt, fiet ut ſimul idem ſalubre & morboſum ſit. Eadem enim hæc ex ſuppoſitione, non ex rócinatione demonſtratio eſt: quam etiam ipſe, ut dixi, uidetur poſuiſſe, ubi ait. {Puta, ſalubris & morboſi, quippe cum ſimul idem & ſalubre & morboſum futurum ſit.} Nam ſi ita non eſſe unam contrariarum facultatem demonſtretur, non ratiocinando, ſed ex ſuppoſitione probabĩt. Neq; enim ſi ut euidens ſumatur, non eſſe idem ſalubre & morboſum, neque ſi ex inductione & non ratiocinando id quod aſſumitur, comprobetur: unam contrariorum ſcientiam non eſſe ex ratiocinationibus comprobabitur, ſed ex ſuppoſitione tantum. Quocirca huiuſmodi ratio neque reſolutionem ullam requiret. quia igitur ipſe ita demonſtrationem fecerat, iccirco dixit: {Hæc enim fortaſſe etiam erat ratiocinatio,} propterea ꝙ neque omne quod ex tranſmutatione ſumitur, prædicatiua ratiocinatione demonſtratur. ſed ſæpe etiam ob euidentiam ſtatuitur. Quemadmodum ex antedicto exemplo patet. Non enim poſſe ſimul eſſe ſanitatem & morbum, cum ſint contraria, tanquam euidens aſſumitur non tanquam ratiocinandum demonſtratum. Quin Theophraſtus quoque in primo priorum reſolutoriorum libro aſſumptum uel ex inductione, uel ſuppoſitione etiam ipſum, uel ex euidentia, uel ex ratiocinationibus etiam ſtatui aſſerit. Ariſtoteles tamen rationes quæ hanc aſſumptionem atque hoc pacto faciunt, concludere etiam propoſitam rem poſſe ait, ſed non ex ratiocinationibus.

Simili modo in illis quoque quæ ex impoſſibili conficiuntur: non enim eas reſoluere licet. Sed deductionem quidem ipſam ad impoſſibile licet, cum ratiocinatione demonſtretur: alterum non licet, quia ex ſuppoſitione concluditur.

Vbi dixit de rationibus ex pactione ſuppoſitiuis, atq; in his non de propoſita re, ſed de aliqua alia fieri ratiocinationem, ſi modo fiat, oſtendit: nunc de iis quæ ad impoſsibile deducunt, deinceps agit, quæ etiam ipſæ ex ſuppoſitione ſunt. & neque has reſolui poſſe inquit, propterea ꝙ neque in his eius quod ſtatuitur, ſed alterius alicuius ratiocinatio fit. ex eo enim ꝙ oppoſitum eius quod uolumus, ſuppoſitum fuit, euenire quicpiam quod eſſe non poſſit, ratiocinatione demonſtratur: propoſita autem res impoſsibilis quod ratiocinando fuit collectum, ſublatione, nõ propria & ad ipſum ſpectante ratiocinatione ſtatuitur. Cum enim conceſſum ſit, omnem uirtutem eſſe honeſtam, & item omne honeſtum eſſe laudabile, ſi quis omnem uirtutem eſſe laudabilem non det: qui id ex deductione ad impoſsibile uoluerit demonſtrare, non rócinandum ipſum colliget, ſed ipſius oppoſitum ſtatuens, quod eſt, nõ omnem uirtutem eſſe laudabilem, & alteram propoſitionem aſſumens, quæ dicat omnem uirtutem eſſe honeſtam, non omne honeſtum eſſe laudabile in tertia figura ratiocinabitur. ac ratiocinatio quidem huius erit: quod autem à principio proponebatur, ex eo probabitur, ꝙ hoc quod ratiocinatione collectum fuit, impoſsibile eſt.

In eo autem ab antedictis differunt, quòd in illis prius paciſci opus eſt, ſi conſenſurus ſit: Quemadmodum, ſi de-

monſtratum

monſtratum fuerit, unam facultatem eſſe contrariorum, ſcientiam quoq; eſſe eandem: hic licet prius non pepigerint, concedunt: quia aperta falſitas eſt.

Differentiam ponit, quia inter ſe diſtant rationes, quæ ex impoſsibili, & quæ ex pacto conſtituuntur. nam cum utræq; ſint ex ſuppoſitione, in illis niſi prius ex pacto conuenerit inter nos, ſi demonſtratum hoc fuerit, propoſitam quoq; rem pro demonſtrata habendam: non prorſus fit, ut illo demonſtrato hoc etiam comprobetur: Nam ſuperius oſtendit, ſi non omnium contrariorum uis una eſſet, non neceſſario conſequi, ut etiam ſcientia non eſſet, niſi de hoc ipſo pactio præceſsiſſet. At in deductione ad id quod fieri nequit nulla pactione facta ex demonſtratione rei quæ eſſe non poteſt, ob contradictionis neceſsitatem oppoſitum eius ſtatuitur.

Vt ſi dimetientem eſſe commetientem poſitum ſit, imparia paribus eſſe æqualia.

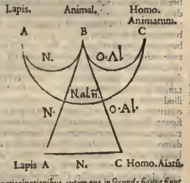
Exemplo rurſus hoc deductionis ad impoſsibile utitur, cuius demonſtrationem nos ſuperius expoſuimus. Cum dixerit autem de deductione ad impoſsibile, licet prius non pepigerint homines, concedere tamen, quia aperta falſitas eſt: quo modo aperta falſitas ſit, quæ ex ſuppoſitione conſequitur exemplo declarat, nam ſi demetiētem lineam, ideſt diametrum commetientem eſſe, & ad latus conuenientiam quādam habere ſuppoſitum ſit, ſequitur, ut paria paribus æqualia ſint. quod cū aperte & manifeſte falſum eſſe pateat. ſublata ſuppoſitione ex qua indubitata hæc abſurditas ſequebatur, oppoſitum eius quod propoſitum fuerat, ſtatuitur. Quo pacto autem ſi diameter lateri commenſionem habeat, ut imparia paribus ſint æqualia, efficiatur, ſuperius, ut dixi, iam demonſtrauimus.

Multa vero etiam alia ex ſuppoſitione concluduntur, quæ conſiderandæ, & plane diſtinguendæ ſunt. Sed quæ nā differentiæ harum ſint, & quot modis fiant, quæ ex ſuppoſitione conſtituuntur, poſtea dicemus, nunc tantum id nobis manifeſtum ſit, huiuſmodi ratiocinationes in figuras non eſſe reſoluendas, & ob eam cauſam quam diximus.

Cum de rationibus quæ ex pacto, & ex deductione ad impoſsibile cōſtituuntur, iam dixerit, multas eſſe etiam alias nunc inquit, quæ ex ſuppoſitione concluduntur: de quibus diſſerere quaſi accuratius poſtea tractaturus nunc differt. cum tñ de his nulla eius extet tractatio. Theophraſtus ſanè, & Eudemus. & nonnulli alij amici eius de ipſis meminerūt. Intelligit autem de iis quæ ex continuatis, & ex aſſumptione ſuppoſitiuæ dicuntur, & quæ item ex diuiſo & coniuncto, uel etiam ex negatiuā connexione conſtant: ſi modo hæ ex antedictis ſunt. præter has quoq; uidentur illæ eſſe quæ ex proportione, & ex qualitate appellantur: quæ item ex maiore & minore & ſimili conſtituuntur: & ſi quæ aliæ differentiæ propoſitionum ex ſuppoſitione ſunt, de quibus alibi dictum eſt. Illud autem ex uerbis ipſius Ariſto. animaduertendum eſt: has rationes ex ſuppoſitione ratiocinationes abſolute eum non appellare, concludere tñ etiam ipſas dicere, cum inquiat, {Multæ uero etiam aliæ ex ſuppoſitione concluduntur,} ſed cū additione ex ſuppoſitione ratiocinationes ipſas uocare, hoc enim ſignificat cum inquit, {Huiuſmodi ratiocinationes,} ideſt non abſolute ratiocinationes, ſed huiuſmodi, hoc eſt ex ſuppoſitione ratiocinationes, Atque ita eſſe illæ concludentes uiderentur tantum, quarum aſſumptio non ex ratiocinatione ſtatuitur: ex ſuppoſitione uero ratiocinationes, quæ aſſumptionem ratiocinationem ſumptam habent: contrario modo ex ſententia ipſius, q̃ recentiores cenſent. Vel ſuppoſitiuæ rationes concluſiuæ quidem ſunt, ſed nō ratiocinationes, quemadmodum iam diximus, ratiocinationes uero tantum ſunt prædicatiuæ. Icc irco etiam ratio quæ ex tribus dicitur, ex ſententia ipſius ratio concluſiua, ſed non ad ratiocinandum idonea eſt.

Caput. 2. Quo pacto quæ in vna fiunt figura ratiocinationes in aliam reducantur,

QVæcunque autem ex quæſtionibus in pluribus figuris demonſtrantur, ſi in altera collecta fuerit ratiocinatio reſoluere ad alteram ratiocinationem licebit. vt priuatiuam in prima ad ſecundam, & quæ in ſecunda eſt ad primam. non omnes tamen, ſed nonnullas. in ſequentibus autem patebit. Si enim A nulli B, & B omni C A, nulli C ineſt: ita prima figura eſt. Si vero priuatiuum reciprocetur, media erit. B enim nulli A, & omni C inerit. Similis modo quoque ſi non vniuerſalis, ſed particularis ratiocinatio ſit. Vt ſi A nulli B, & B alicui C inſit, reciprocato enim priuatiuo media figura euadet.

Hic modus maioris reciprocatione ad ſecundam figurā reducitur.

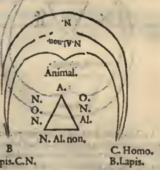
Ex ratiocinationibus autem quæ in ſecunda figura fiunt, vniuerſales quidem ad primam figuram reducentur, ſed ex particularibus ſola altera. Statuatur enim A nulli B et omni C ineſſe. ſi reciprocetur priuatiuum, prima erit figura. B enim nulli A, & A omni C inerit.

Aliquæ ex quæſtionibus in una ſola figura demōſtrantur, ut uľis affirmatiua, in prima ſola: aliquæ in duobus, ut uľis negatiua, in prima ſiquidem & ſecunda: in duabus etiam particularis affirmatiua, in prima & tertia: at particularis negatiua in tribus. Inquit igitur, quæ ex quæſtionibus in pluribus figuris demonſtrantur, ſi ratiocinatione colligantur in aliqua figura, poſſe nos ratiocinationem ad aliam, uel ad alias figuras reducere, in qua uel in quibus eadem quæſtio demonſtratur. ut ſi uľis negatiua in prima figura demonſtrata ſit, reducere etiam in ſecundam figuram ratiocinationem factam reciprocata negatiua propoſitione poterimus: propterea q; in ea quoq; figura quæſtio iſta demonſtratur. Simili modo ſi in ſecunda figura uniuerſalis negatiua demonſtrata

monſtrata ſit. reciprocatione negatiuæ redigere ad primam rōcinationem licet. Nō oēs autem quæ in aliqua figura demonſtrantur, ratiocinationes, ad alias figuras reſtitui poſſe inquit, in quibus uidelicet eadem quæſtio demonſtrabatur. intelligit autem de quarta ſecundæ figuræ, quæ ex uniuerſali affirmatiua maiore, & minore particulari negatiua particulare negatiuum colligit: & de ſexta tertiæ figuræ, quæ etiam ipſa ex uniuerſali affirmatiua minore, & particulari negatiua maiore particulare negatiuum colligit. Cum enim particularis negatiua quæſtio in tribus figuris demonſtretur, antedictæ ratiocinationes ad aliam figuram reduci non poſſunt: eo q reductio & reſolutio ex aliqua figura in aliam per reciprocationem fit: illarum uero neutra demonſtrari per reciprocationem queunt, ſed per deductionem tantum ad impoſſibile, ſicut iam declaratum eſt. Id quod etiam ipſe procedendo planius efficiet. Sed prius quo pacto ex alia figura ratiocinationes in aliam poſſimus reducere, exponit. eſtq; hæc progreſſio qua utitur, manifeſte explicata. atq; ob hanc ipſe cum de reſolutione ratiocinationum in figuras, id quod nunc fit, eſſet diſſeraturus, dixit: {Simul uero efficietur, ut quæ prius dicta ſunt, confirmentur, & q ita ſeſe habeant, ex iis quæ nunc dicentur, manifeſtius reddatur.}

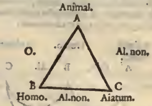
Si vero prædicatiuum ad B, *& priuatiuum ad* C *ſit: primus terminus ſtatuendus eſt* C. *Hoc.n. nulli* A, *&* A *omni* B *ineſt. Quare* C *nulli* B: *neque igitur* B *nulli* C *inerit: quippe cum priuatiuum reciprocetur. At ſi particularis fuerit ratiocinatio: cum priuatiuum ad maius extremum eſt ad primam reducetur. Vt ſi* A *nulli* B, *& alicui* C *inſit: priuatio enim reciprocato prima erit figura. Nam* B *nulli* A, *&* A *alicui* C *inerit.*

Hi tres modi ſecundæ figuræ ad primam reſol. uuntur reciprocatione & præmiſſarum trāſpoſitione.

Secunda erat in ſecunda figura, quæ maiorem uniuerſalem affirmatiuam, & minorem uniuerſalem negatiuam habebat: quæ duabus reciprocationibus factis & negatiuæ uidelicet propoſitionis, & concluſionis demonſtrabatur. Quo pacto hanc ad uniuerſalem affirmatiuam in prima figura reducamus, oſtendit. Oportere inquit, ut minor terminus primus ſtatuatur & maior, & loco maioris in concluſione prædicetur: tum propoſitio uniuerſalis negatiua reciprocetur, & maior quæ eſt uniuerſalis affirmatiua loco minoris aſſumatur. ita enim erit prima figura, in qua minorem nulli maiori ineſſe colligetur, ſed ſi reciprocemus poſtea concluſionem, uniuerſalis enim negatiua reciprocationem admittit, maiorem nulli minori ineſſe demonſtrabimus, quod propoſitum erat. Medius autem terminus in ratiocinatione in ſecunda figura A erat, maior B, ad quem affirmatiua uniuerſalis, minor C ad quem negatiua uniuerſalis poſita erat.

Cum eſt affirmatiuum, non reſoluetur. Vt ſi A *omni* B, *&* C *non omni inſit. Neque enim* A B *reciprocationem admittit, neque ſi ea facta ſit, erit ratiocinatio.*

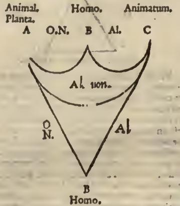
Non reducitur hic modus ad primam quia ambę eſſent particulares.

Vbi dixit de tertia in ſecunda figura quæ maiore uniuerſali negatiua, & particulari affirmatiua minore conſtat, eáq; reciprocata maiore propoſitione ad quartam primæ figuræ reduci oſtendit: de quarta ratiocinatione ſecundæ figuræ nunc inquit: cum eſt affirmatiuum uidelicet ad maius extremum, & priuatiuum ad minus. nam cum ita ſeſe habent propoſitiones ad ratiocinandum apta iugatio eſt altera particulari, altera uniuerſali affirmatiua conſtans, quæ maior eſt. fieri enim non poteſt, ut demonſtratum eſt, ut in ſecunda figura niſi maior ſit uniuerſalis, ratiocinatio conſtituatur. quocirca negatiua particularis euadit. Huiuſmodi autem iugatio, & quæ ex huiuſmodi propoſitionibus fit ratiocinatio in ſecunda figura cum particularem negatiuam concluſionem habeat, ad primam figuram reduci non poterit, quamuis particularis negatiua quæſtio in prima etiam figura demonſtretur: propterea q uidelicet hæc ratiocinatio per reciprocationem non demonſtratur, ſed per ſolam deductionem ad id quod fieri nequit: reſolutio uero ratiocinationum ex alia figura in aliam per reciprocationem tantum, ut diximus, efficitur. Quod uero ait, {Neq; enim A B, reciprocationem admittit,} ideo dicit, non q non omnino uniuerſalis affirmatiua reciprocetur, reciprocatur enim cum particulari: ſed quia ſecum non reciprocatur. illæ enim proprie reciprocari dicuntur, quæ ſecum reciprocantur: iccirco uniuerſalis negatiua & particularis affirmatiua maxime uidentur reciprocari. uniuerſalis autem affirmatiua licet quandam etiam ipſa habeat, quæ ſecum reciprocetur, ipſa tamen ſecum non reciprocatur. Propterea inquit. Neq;.n. A B reciprocationem admittit, neque ſi ea facta eſſet reciprocatio, quam admittit, admittit autem particularem affirmatiuam, ad ratiocinandum apta iugatio amplius erit. Quippe cum in prima figura iugatio efficiatur, quæ B A particularem affirmatiuam maiorem, & A C, particularem negatiuam minorem habet, quæ ratiocinandi ui omnino caret. Tametſi poſſumus quoque ita intelligere: quod inquit, {Neque ſi ea facta eſſet,} ut interpretemur, neque ſi etiam uniuerſalem affirmatiuam ſecum reciprocari concederet quiſpiam, neque ita eſſet ratiocinatio. Nam ſic

quoque ratiocinandi uim iugatio non habet. Maior enim propoſitio in prima figura uniuerſalis affirmatiua B A, efficeretur, minor particularis negatiua. At cum minor negatiua eſt, ut ratiocinatio in prima figura conſtituatur, fieri non poteſt.

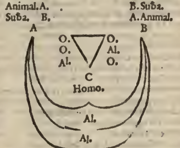
Praeterea quæ in tertia quidem figura fiunt, non omnes ad primam, quæ vero in prima ad tertiam omnes reſoluentur. Inſit enim A *omni* B, *&* B *alicui* C, *quia particulare prædicatiuum reciprocatur,* C *alicui* B *inerit: at* A *omni* B *inerat: Quare tertia figura efficitur. Si item priuatiua ratiocinatio ſit, ſimili modo. particulare enim prædicatiuum reciprocatur. Quare* A *nulli* B, *&* C *alicui* B *inerit.*

Hi duo mõ primæ figuræ reducunt ad tertiã minore reciproca ta.

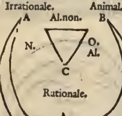
Quòd non omnes in tertia figura ratiocinationes ad primam reſoluantur, ſexta quæ in ea fit, in cauſa eſt, cum ex uniuerſali affirmatiua minore, & maiore particulari negatiua conſtet: atque idcirco per reciprocationem demonſtrari nequeat. quemadmodum neque quarta ſecundæ figuræ. nam ipſa etiam ſola deductione ad impoſsibile demonſtratur, ut progrediendo explicabit. Quod uero dixit, omnes quæ in prima fiunt, ad tertiam reſolui poſſe, non ita dictum eſt, ut abſolute omnes intelligamus. Nam neque ea quæ uniuerſalem affirmatiuam, neq; quæ uniuerſalem negatiuam concluſionem habent, in tertiam figuram reducuntur: ſed illæ omnes quæ quæſtionem aliquam demonſtrant, quæ in tertia etiam figura demonſtratur: quippe cum de his nũc ſermo ipſi ſit. Sunt autem hæ duæ, quę particularem concluſionem, affirmatiuam altera, altera negatiuam habent. nam hæ quoq; in tertia figura concluſiones demonſtrantur. Primum igitur eius reſolutionem facit, quæ ex uniuerſali maiore affirmatiua, & minore particulari affirmatiua particulare affirmatiuum colligit. minore. n. reciprocata particulari affirmatiua, tertia figura redditur, & iugatio quæ ideam colligit, quod in prima figura poſitum fuerat. Eam quoque quæ particulare negatiuum concludit in prima figura, reciprocata ſimuli modo particulari affirmatiua quæ eſt minor, ad tertiam reſoluit. Ratiocinatio enim hæc maiore uniuerſali negatiua conſtat, & minore particulari affirmatiua. qua reciprocata tertia figura euadit, & iugatio in tertia, quæ particulare negatiuum demonſtrat.

Ex ratiocinationibus autem quæ in ultima figura fiunt, una ſola ad primam non reſoluitur, quando priuatiuum uniuerſale poſitum non fuerit: reliquæ vero omnes reſoluuntur. Nam A, *&* B *de omni* C *prædicentur: Igitur quia* C, *ad utrunque particulare reciprocatur,* A *alicui* B *inerit. Quare prima erit figura, ſi* A *omni* C, *&* C *alicui* B *inſit. Sed ſi* A *omni* C, *&* B *alicui* C *inſit, eadem ratio eſt.* C *enim ad* B *reciprocatur. At ſi* B *omni* C, *&* A *alicui* C *inſit,* B *primus terminus ſtatuendus eſt.* B *enim omni* C, *&* C *alicui* A *ineſt: Quare* B *alicui* A. *Sed quia particulare reciprocatur, &* A *quoque alicui* B *inerit.*

Tres modi tertiæ figuræ ad primã reducunt reciprocatione, & pmiſſarum transpoſitione.

Si item priuatiua ratiocinatio eſt, cum termini ſunt uniuerſales ſimuli modo ſumendum eſt. B *enim omni* C, *et* A *nulli* C *inſit. igitur* C *alicui* B, *&* A *nulli* C *inerit. atque ita* C *medium erit. Eodem modo etiam alterum priuatiuum uniuerſale, alterum particulare prædicatiuum ſit. Nam* A, *nulli* C, *&* C *alicui* B *inerit.*

Duo modi negatiui in tertia figu. q ad primã reducunt minore reciprocata.

Poſteaquam duas ratiocinationes quæ in prima figura particularia colligunt, reduci ad tertiã oſtendit: nunc ad eas tranſit, quæ in tertia fiunt. atque ex illis quinque ad primam figuram reſolui poſſe demonſtrat: Nam ſuperius etiam ad ratiocinandum eſſe aptæ hoc modo, demonſtratæ ſunt: ſextam uero non poſſe, ob eam quam diximus cauſam. Primum igitur eam reducit quæ duabus conſtat affirmatiuis. Quoniam enim affirmatiuæ uniuerſales cum particularibus reciprocantur, cum A, & B de omni C prædicatur, ſi B C reciprocauerimus, efficietur, ut C alicui B inſit: at A omni C inerat, A igitur alicui B in prima figura inerit, id quod etiam ex iugatione in tertia figura expoſita demonſtrabatur. Quod uero ait: {Igitur quia C, ad utrunque particulare reciprocatur,} idem eſt ac ſi diceret, quia utręque propoſitiones cum ſint uniuerſales affirmatiuæ, cum

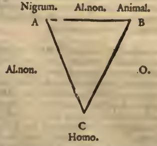
uæ, cum particularibus reciprocatur, poterimus utram ex ipſis uoluerimus reciprocare, atq; ita ratiocinationem ad primam figuram reduceremus. Deinde eam quæ maiore uniuerſali affirmatiua, & minore particulari affirmatiua cõſtat in tertia figura, particulari affirmatiua reciprocata reducit. Tertio eam, quæ ul'em affirmatiuam minorem habet, & maiorem particularem affirmatiuam, per reciprocationẽ ſimili modo particularis affirmatiuæ propõnis. Sed quia hæc duabus reciprocationibus demonſtrabatur, nam præter particularẽ propõnem, etiam concluſio in ea reciprocabatur: atque quod propoſitum erat demonſtrabatur: propterea B, primum & maiorem terminum ſtatuẽdum eſſe inquit. nã quia B C propoſitio eſt ul'is, in prima uero figura maior eſſe ul'is debet: hanc maiorem faciẽdam eſſe propoſitionem ait, & A B quæ eſt particularis affirmatiua, minorem. qua reciprocata efficietur, ut B omni C, & C omni A inſit: ex quibus concluſio B, alicui A colligetur: quã ſi poſtea reciprocauerimus, quod propoſitum fuerat, demonſtratum erit. quod uidelicet & ex hac tertiæ figuræ iugatione demonſtrabatur. Poſt has quartam reſoluit, quę ex uniuerſali negatiua maiore A C, & B C minore particulari affirmatiua particulare negatiuum colligit: facta ſimili modo affirmatiuæ propoſitionis reciprocatione.

At ſi priuatiuum particulare ſumptum ſit, reſolutio non erit. vt ſi B omni C inſit, & A alicui non inſit. nam ſi B C reciprocetur, erunt vtraq; propoſitiones particulares.

Hic de ſexta agit, in qua negatiuum particulare eſt. aitq; hanc ad primam reſolui, ac reduci nõ poſſe: propterea q particularis negatiua non reciprocatur. Si uero uniuerſalis affirmatiua reciprocetur, duæ particulares propoſitiones erunt. at reſolutio per reciprocationem fit.

Perſpicuum autem eſt ad reſolutionem in figuras mutuo inter ſe faciendam propoſitionem quæ ad minus extremum eſt, in vtriſque figuris reciprocandam eſſe. hac enim tranſpoſita tranſitio efficiebatur.

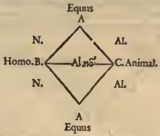
Hic modus tertiæ ad primam nõ reducitur, quia ambę eſſent particulares, oſtenditur autẽ per impoſſe.

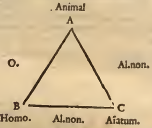
Reſolutionem in figuras mutuam nũc uocat primæ uidelicet, & tertiæ inter ſe. nam tam quæ in prima ſunt, ad eas quæ ſunt tertiæ: quàm quæ ſunt tertiæ, ad eas quæ in prima ſunt, ex minoris quæ affirmatiua eſt, reciprocatione rediguntur. In prima uero & ſecunda non ita fiebat, illæ enim mutuo inter ſe reducebantur, dum maior uniuerſalis negatiua reciprocabatur.

At enim ex iis quæ in media figura ſunt, altera in tertiam reſoluitur, altera non reſoluitur. Quando enim vniuerſale priuatiuum fuerit, reſoluitur. Nam ſi A nulli B, & alicui C ineſt, vtraque ſimili modo ad A reciprocantur: vt B nulli A, & C alicui A inſit. medium igitur eſt A.

Hic modus ſecundæ figuræ ad tertiam reducitur vtriſque reciprocatis.

Quando autem A omni B ineſt, & alicui C non ineſt, reſolutio non erit: propterea quòd neutra ex propoſitionibus ex reciprocatione vniuerſalis eſt.

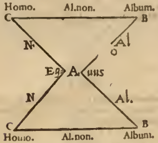

Particulare affirmatiuum duobus in ſecunda figura, tribus in tertia modis demonſtratur. Oſtendit igitur in his etiam figuris quo pacto ratiocinationes quæ eandem habent concluſionem, ſi in ſecunda figura ſint interrogatæ, ad tertiam: ſi in tertia ad ſecundam figuram reducendæ ſint. Nam & de primæ ad has, & de harum ad primam reductione iam dixit. Inquit igitur cum duæ in ſecunda figura particulare negatiuum colligant, alteram in tertiam reſoluturos nos eſſe, alteram minime: Eam.n. quæ maiore uniuerſali negatiua, & minore particulari affirmatiua conſtat, utriſq; propoſitionibus reciprocatis reſoluimus. Nam & uniuerſalis negatiua, & particularis affirmatiua ſecum reciprocatur. Quare ſi A nulli B, & alicui C ineſſe ſtatuitur: fiet, ut B etiam nulli A, & C alicui A inſit: quæ eſt in tertia figura iugatio, quæ particulare negatiuum colligit. Altera autem quæ maiorem uniuerſalem affirmatiuam, & minorem particularem negatiuam habet, ſicut neque ad primam reſtituebatur, ita neque ad tertiam reſolui poteſt. quippe cum utræque reciprocari propoſitiones debeant, ſi ratiocinatio in ſecunda figura interrogata in tertiam figuram, reſoluenda ſit. at ex poſitis propoſitionibus particularis negatiua neque omnino reciprocatur: uniuerſalis uero affirmatiua ſi reciprocetur, particularis euadit. Ipſe uero ſtatim cauſam ſubiunxit: {Propterea q,} inquit, {Neutra ex propoſitionibus ex reciprocatione uniuerſalis eſt.} Nam ſi futura ſit ratiocinatio, uniuerſalis ſit propoſitio aliqua neceſſe eſt. ſi uero uniuerſalis affirmatiua reciprocetur, quæ ſola

hic reciprocat io nem admittit, uniuerſalis propoſitio non effic itur & neq; ſi efficeretur, ad tertiam figuram fieri reſolutio cōtinuo poteſt: cum utriuſq; non alt erius tantum reciprocatio requiratur.

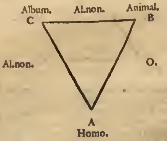
Sed & q uæ ex tertia ſunt figura, quando prædicatiuum fuerit vniue rſale, ad mediam figuram reſoluentur. Vt ſi A nulli, & B alicui, vel omni C inſit. Nam C nulli A, & alicui B inerit.

Ambabus reciprocatis, hi. mod ter tiæ a. ſe. un di reducit.

Sed ſi particulare priuatiuum fuerit, non reſoluentur eo quòd particulare negatiuum reciprocationem non admittit.

Hic modus non reducit ad ſecūdam quia ambæ eſſent negatiuæ.

Patet igitur eaſdem ratiocinationes in his figuris non reſolui, qui in prima quoque non reſoluebantur: & ex iis quæ ad primam figuram reducebantur, ſolas has eſſe, quæ per impoſſibile conficiantur. Quo pacto itaque ratiocinationes reducendæ ſint, & figuræ inter ſe mutuo reſoluantur, ex antedictis conſtat.

Cum tres in tertia figura ſint, quę uniuerſale negatiuum colligunt, duæ ex uniuerſali negatiua maiore, & minore uniuerſali affirmatiua, una ex minore uniuerſali affirmatiua, & maiore particulari negatiua: ex tribus his duas illas quæ uniuerſale negatiuum habent ad mediam figuram reſolui inquit, ſi utræq; propoſitiones fuerint reciprocatæ. Si enim poſitum ſit A nulli C, & B ipſi C uel omni uel alicui ineſſe, utriſque reciprocatis fit, ut & C nulli A, & C alicui B inſit, quæ eſt in ſecunda figura iugatio, quæ particulare negatiuum colligit. Tertiam uero quæ particularem negatiuam habet, ad ſecundam reduci non poſſe ait: non ſecus atque illa ad tertiam, quę ex particulari negatiua in ſecunda conſtituebatur. Vtrarūq; cauſa eadem eſt. utraſq; enim reſolui neceſſe eſt. at ex his altera ne ullo quidem modo reciprocatur, altera ſi reciprocata ſit, particularis efficitur. At ſi non ſit uniuerſalis propoſitio, ratiocinatio eſſe nullo modo poteſt. Vtranque cauſam cur hæ ratiocinationes quæ particularem negatiuam habent ad alteram figuram reſolui non ualeāt, tibi explicauit. cum in ea quidem quæ in ſecunda figura eſt, id in cauſa eſſe dixerit, ꝙ ſi affirmatiua uniuerſalis reciprocetur, particularis efficitur, qua particulari effecta, ſiue altera poſtea reciprocetur, ſiue ita remaneat, cum utræque particulares ſint inepta ad ratiocinandum iugatio eſt: in ea uero quę in tertia eſt, illud impedimento aſcribat, ꝙ fieri non poſſit, ut particularis negatiua reciprocetur. Quæ utraque in utraque ratiocinatione in cauſa ſunt, ut in aliam figuram reſolui nequeant. Quòd autem neque ad primam figuram eædem hæ reducantur ſuperius demōſtrauit, & nunc etiam in memoriam nobis reuocauit, cum aliæ & in ſecunda & in tertia figura ratiocinationes ad primam per reciprocationem reſoluantur, & confirmationem & fidem ꝙ colligant, ab illa accipiant: duas has ſolas eſſe, quæ ad primam reduci per reciprocationem non poterant, ſed ſola deductione ad impoſsibile colligere demonſtrabantur.

Caput. 3. De ratiocinatis ex infinitis & priuatiuis propoſitionibus, & de ipſarum conſequentus.

Differt autem in cōfirmando, vel refutādo, ſi exiſtimemus vel idē vel diuerſum ſignificare, cū dicimus, nō eſſe hoc, et eſſe nō hoc. Vt non eſſe albū, et eſſe nō album, non. n. idem ſignificat, neq; eſſe non album eius negatio eſt quæ ait, eſſe album, ſed non eſſe album. Ratio vero huius eſt hæc. ſimili modo enim ſe habet, poteſt ingredi, ad, poteſt non ingredi, ſicut eſt album, ad, eſt non album: et ſcit bonum, ad, ſcit non bonum. Nam ſcit bonum, vel eſt ſciens bonum, nihil differt: neque poteſt ingredi, uel eſt potens ingredi. Quare oppoſitæ quoque, non poteſt ingredi, non eſt potens ingredi nihil diſtabunt. Si igitur, non eſt potens ingredi, idem ſignificat, & eſt potens non ingredi, vel non ingredi: hæc quidem ſimul ineſſe eidem poterunt. Quippe cum idem poſſit: & ingredi, & non ingredi: & ſciens boni et non boni ſit. At affirmatio & negatio oppoſitæ ſimul eidem non inſunt. Quemadmodum igitur non ſcire bonum, & ſcire non bonum idem non eſt: ſic neque eſſe non bonum, & non eſſe bonum, eſt idem. ex iis enim quæ proportionem habent, ſi alterum, vel altera ſunt, etiam altera erunt.

Ad ratiocinandum id eſt ad id ut & confirmare aliquid uel refutare ratiocinando ualeamus, multū referre, atque intereſſe inquit, ſi propoſitiones quæ licet figuram negatiuam pręſeferunt, affirmationes tamen ſunt, à negationibus diſcernere ac ſeparare cognouerimus. de propoſitionibus autem ait, quas Theophraſtus ex tranſpoſitione appellat: de quibus ipſe etiam in libro de interpretatione iam dixit: ac non eſſe eas affirmationum negationes oſtendit, propterea quòd ita ſæpe fieret, ut quæ ratiocinandi uim habent, ad ratiocinandum eſſe inepta exiſtimaremus, utpote quæ uel ex duabus negatiuis compoſita eſſent, uel in prima figura aut tertia minorem negatiuam haberent. ut in ratione eſt quæ ait, lapis eſt non animatum, omne non animatum, inſenſibile eſt. nam ſi dicamus lapis non eſt animatus, omne animatum ſenſibile eſt, minor negatiua in prima figura eſt. ſed neque idem eſt medius terminus in utriſque connexionibus. In uniuerſum autem de quibus

quibus diſſerat, manifeſtauit, cum dixit, non eſſe hoc, & eſſe non hoc: de quibus etiam in libro de interpretatione, ut dixi, prius diſputauit. ubi tunc tantummodo fieri negationem docuit, cum aduerbium negatiuum particulæ, eſt adnectabatur, in illis uidelicet propoſitionibus in quibus modus nō apprædicabatur. Cum uero non ad, eſt, ſed ad aliud aliquid quod ante ipſum eſſet, negatio referebatur, eam non eſſe negationem, ſed affirmationem. De his nunc quoque diſſerit, ac non eſſe album, & eſſe non album non ſignificare idem oſtendit. neque eſſe non album, eius eſſe negationem ait, quæ eſſe albnm dicit, ſed non eſſe album. Hoc autem facit, quia huiuſmodi ꝓpoſitiones negationum ſpeciem præſeferunt. Sicut enim fieri non poteſt, ut Socrates bonus ſit, & ſit non bonus, ita ut & ſit bonus, & non ſit bonus eſſe nequit. Ita igitur ſumptas propoſitiones non idem inter ſe ſignificare, neque eſſe negationes demonſtrat. demonſtratio autem ex proportione eſt: quæ etiam ipſa ſuppoſitiua demonſtratio eſt. At proportio eſt huiuſmodi. Cum ſumpſerit ſimili modo ſe habere propoſitionem quæ ait, eſt album, ad eam quæ eſſe non album dicit, ſicut ea quæ dicit poteſt ingredi, ad eam ſe habet, quæ ait, poteſt non ingredi: & ſcit bonum, ad, ſcit non bonum. Nam ſicut ſeſe habet, ad, eſt album, eſt non album, ita ad, poteſt ingredi, poteſt non ingredi, & ad, ſcit bonum, ſcit non bonum ſeſe habet. nam ꝙ ſimili modo inter ſeſe habeant, probat, dum ſumit ſcire bonum idem eſſe quod, eſſe ſcientem bonum: quippe cum in uerbo ſcit incluſum quoque eſt, ſcit: & poſſe ingredi, eſſe potentem ingredi. In omnibus enim oppoſitionibns, eſt, adnexum eſt. Ita quoque & in, eſt album, & in, eſt non album, res ſeſe habet. hic enim, eſt in utriſque eſt adiunctum. Simili modo igitur ſeſe habent inter ſe, quantum ad particulæ, eſt, collocationem ac ſitum attinet. At in, poteſt ingredi, & poteſt non ingredi, & ſcit bonum, & ſcit non bonum, negatio non eſt. cuius id ſignum eſt, quòd hæ ſimul ueræ utræque ſunt, tam poteſt ingredi, quam poteſt non ingredi, tam ſcit bonum, quàm ſcit non bonum. ſiquidem eadem contrariorum ſcientia eſt. negationes autem ut ſimul cum affirmationibus uerum dicant, fieri non poteſt. non eſt igitur negatio eius quæ ait, eſt album, ea quæ eſſe non album, dicit. Sicut in illis igitur, ita in his quoque quæ ſpeciem oppoſitionis præſeferunt, ſeſe habere rem cum ex ſuppoſitione ſumpſerit, ſimili modo ſe habere ex eo demonſtrat, quòd in omnibus his, eſt, ſimili modo collocatum eſt. nam in quibus eſt, ſimiliter collocatur, eæ inter ſeſe ſimiliter ſe habent. Præterea neque poteſt non ingredi, eins quod eſt, poteſt ingredi, neque ſcit non bonum, eius quod eſt, ſcit bonum, eſſe negationes oſtendit: propterea quòd hæ ſimul cum affirmationibus ueræ ſunt: oppoſitæ autem ueræ ſimul eſſe non poſſunt. obſcura autem oratio eſt, quia ubi oſtendit, in ea quæ ait, poteſt ingredi, & ſcit bonum, eſt, poteſtate contineri: deinceps ſubiungit: Quare oppoſita quoque &c. quaſi melius non eſſet, ut ea oppoſita ſumerentur, de quibus propoſitum ipſi erat dicere quàm quæ ſimul uera ſunt, quæ cum oppoſita non ſint, ſpeciem oppoſitorum præſeferunt. ea autem erant, poteſt non ingredi, & ſcit non bonum. Cum prætermiſerit etiam ſtatim demonſtrare horum utrunque, ideſt poſſe non ingredi, idem eſſe quod eſſe potentem non ingredi: & ſcire non bonum, idem quod eſſe ſcientem non bonum: quibus ſimile eſt eſſe album: prius ipſe eas ſumpſit, quæ negationes proprie ſunt, hoc eſt, non poteſt ingredi, & non ſcit bonum, & non poteſt ingredi, æqualem uim habere, ſicut ſi diceremus, nō eſt potens ingredi: quemadmodum etiam, non ſcit bonum, & non eſt ſciens bonum. quam tamen propoſitionem ipſe non appoſuit, quaſi dum de ea dixit, quæ ait non poteſt ingredi, ipſam quoque demonſtrarit. oſtendere ſcilicet uolens omnes quæ oppoſitæ uidentur eſſe, quo pacto inter ſeſe habeant, & ſimili modo ſimul ueræ ſint. Vbi uero eius mentionem fecit quæ proprie negatio eſt, & cui eſſe æqualem eam dixit, poſtea eam ſubiungit, de qua propoſuerat dicere, quæ etiam ipſa eſſe oppoſita uidetur: cum inquit, {Et eſt potens non ingredi, uel non ingredi:} quaſi diceret, & hæ æqualem uim habent, & idem ſignificant, tam eſt potens non ingredi, quàm poteſt non ingredi, Non abſque utilitate tamen, neque ocioſe negationis etiam meminit: ſed ut oſtenderet has quoque, non poteſt ingredi, & non ſcit bonum, ei ſimiles eſſe, quæ ait, non eſt album. Sicut enim in ea quæ ait, non eſt album ante, eſt, particula negatiuum aduerbium poſitum eſt: ſic in his quoque, non poteſt ingredi, & non ſcit bonum. Quare negationes erant, eius quæ ait, poteſt ingredi, altera, altera eius quæ, ſcit bonum, inqt. Item, non eſt bonum eius erit negatio, quæ dicit, eſt bonum, cum ſimili modo ut illæ, ſeſe habeat, & non, eſt non bonum. Cum autem dixiſſet, {Nam ſcit bonum uel eſt ſciens bonum, nihil differt: neq; poteſt ingredi, uel eſt potēs ingredi:} deinde in medio interponit, quo pacto in iis quæ oppoſita quoque his ſunt, facultate & poteſtate, eſt, particula continet: nam non poteſt ingredi, ęqualē uim habet, quā, non eſt potens ingredi: atq; ita ad alteram propoſitionem quæ in proportione ſumpta fuerat, tranſit, quæ erat, poteſt non ingredi: atque in ea quoq;, eſt, contineri oſtendit: æqualemq; uim habere, poteſt non ingredi, quam, eſt potens non ingredi. Quod enim ipſe ait. {Vel non ingredi} omiſſo uerbo {Poteſt} etiam ipſum æqualem uim habet, quam, eſt potens non ingredi. ſic enim ſimile eſſe ei demōſtrabitur, quæ ait, eſt non album quod ubi demonſtrauit, ſubiungit, {Hæc quidem ſimul ineſſe eidem poterunt:} hoc eſt, ſed ſanè hæc, id eſt poteſt ingredi & poteſt non ingredi, & ſcit bonum, & ſcit non bonum ſimul ineſſe eidem poterunt & cauſam cur ſimul queant ineſſe, infert. {Quippe cum,} inquiens, {idem poſſit & ingredi & non ingredi: & ſciens boni: & non boni ſit.} atque ubi hanc probauit ac confirmauit ꝓpoſitionem, hæc ſimul uidelicet eidem ineſſe poſſe, aſſumit alteram quæ ait: {At affirmatio & negatio poſitæ ſimul eidem non inſunt,} ex quibus tertia figura antedictas propoſitiones ut affirmationem & negationem inter ſe minime opponi ; colligitur. Qua tamen concluſione ipſe omiſſa, utpote nota, ad propoſitum tranſit: &, non eſt album, & eſt non album, non ſignificare idem, neq;, eſt non albū, eſſe omnino negationem oſtendit: atque inquit: {Quemadmodum igitur non ſcire bonum, & ſcire

non

non bonum idem non eſt:} quippe cum ſcire non bonum ſimul cum ea affirmatione uerum eſſe demonſtratum ſit, quæ ſcire bonum dicit: & non ſimul cum negatione, quæ non ſcire bonum ait, {Sic neq; eſſe non bonum, & non eſſe bonum, eſt idem} uel eſſe non album, & non eſſe album. in omnibus enim ſimilibus, & proportionem inter ſe habentibus eadem ratio eſt. in uniuerſum enim non eſſe hoc, & non eſſe non hoc, idem non eſt, {In iis enim quæ proportionem habent, ſi alterum uel altera ſunt, etiam altera erunt.} Cum autem proportionem inter ſe habeant ſcire bonum, & eſſe album: & eſſe non album, & ſcire non bonum: ſcire non bonum aliud eſt quàm non ſcire bonum. ſcire enim non bonum cum ſcientia boni in eodem ſimul ineſt. at non ſcire bonum in eo eſſe uerum non poteſt, in quo eſt ſcire bonum. Eſſe igitur non album aliud eſt, quàm non eſſe album.

Neque eſſe non æquale, & non eſſe æquale. alteri enim quod eſt non æquale ſubiectum aliquid eſt, & id eſt inæquale: alteri nihil. Iccirco æquale vel inæquale non omne, æquale vero vel non æquale omne eſt.

Vbi oſtendit eſſe non album ex proportione quam habet ad, poteſt ingredi, &, poteſt non ingredi, &, ſcire bonum, &, ſcire non bonum, non eſſe idem cum negatione quæ ait, non eſſe album: & in uniuerſum, eſſe non hoc, aliud eſſe quàm, non eſſe hoc: alio quodam modo nunc non eſſe eadem inter ſe hæc oſtendit. eo quòd ſubiectum aliquid eſt ei, quod eſt, non hoc. Qui enim dicit, eſſe non æquale, is quidem eſſe aliquid dicit, & eſſe de aliquo prædicat: non tamen eſſe id æquale aſſerit. cum enim dicimus, eſt non æquale, aliquid eſſe ſtatuentes ab eo æqualitatem ſeparamus. nam de definita quadam re & ſubiecta prædicatio huiuſmodi eſt. ſi enim de eo quod nullo modo eſt, eſſe non æquale prædicemus, uerum non erit. At cum dicimus, non eſt æquale, nihil præfinitum ſubiicitur: propterea quòd dici & de eo quod eſt, & de eo quod non eſt, poteſt. Nam, non eſt æquale, non de iis quæ ſunt, & quantitatibus tantum puta inæqualibus uere dicitur, ſed de omnibus quoque quæ non ſunt. de omni ſiquidem quod non eſt, uerum eſt, ſi non eſſe id æquale dixerimus. æquale enim & non æquale, cum ſit contradictio, in omnibus tam quæ ſunt, quàm quæ non ſunt, uerum & falſum diſtinguit: æquale autem & inæquale cui ſimile eſt non æquale, non in omnibus, ſed in iis quæ ſunt tantum, & in quantitatibus id facit.

Item eſt non album lignum, et non eſt album lignum, non ſimul inſunt. ſi enim eſt lignum non album, erit lignum. Quod vero non eſt album lignum, lignum ſit, neceſſe non eſt. Quare eſſe non bonum, eius quod eſt, eſſe bonum, negationem non eſſe manifeſtum eſt.

Ea quæ antepoſitam negationem habent particulæ, eſt, & quæ non ita habent, non eadem eſſe, neque idem ſignificare ex eo etiam oſtendit, quòd ſimul uera ipſa non ſunt. producitq; huiuſmodi propoſitiones, eſt non album lignum, & non eſt album lignum. nam quæ eſſe non album lignum ait, de ligno non albo uera eſt: aliquod enim lignum eſſe ſtatuit. ea uero quæ non eſſe lignum album dicit, de eo etiam uera eſſe poteſt, quod lignum non eſt. Quapropter cum, {Eſt non hoc,} non idem ſit, quod, {Non eſt hoc} quæ eſt negatio: {Eſt non hoc,} negatio nullo modo erit.

Si igitur de vnoquoque affirmatio vel negatio vera eſt, ſi non eſt negatio, quodam modo eam futuram eſſe affirmationem conſtat. at omnis affirmationis negatio eſt. huius igitur quoque erit, non eſt non bonum.

Poſtquàm, {eſſe non bonum,} non eſſe negationem demonſtrauit, nunc eſſe affirmationem declarat. atque ita inquit: omnis propoſitio & omnis oratio enunciatiua de aliquo uel ut affirmatio, uel ut negatio uere dicitur: at quæ commemorauimus, de aliquibus uere dicuntur, ſed non ut negatio, proculdubio igitur, ut affirmatio. adiunxit autem, {Quodam modo,} quia ſimplicibus & propriis affirmationibus ſimilia prorſus hæc ſunt. nam illæ ſtatuunt aliquid, ſicut quæ dicit {Eſt album,} & item {Eſt bonū.} Hæ uero quæ ita ex trāſpoſitione dn̄r, in eo ſunt affirmationes, quòd eſſe ipſum de ſubiectis prędicant. quatenus autem id ab ipſis tollunt quod prædicatur, quodam modo negant. Eſt. n. non album, & eſt non bonum, cum eſſe ſubiectum dicant, cuius ſit id non præfiniunt, ſed ab eo album, & bonum negant ac tollunt. Poſſumus etiam quod hic inquit, ita interpretari: Si de omni propoſitione, & de omni enunciatiua oratione uere dicitur, ut affirmatiua ſit, uel negatiua. At ea quæ ita dicuntur, cum enunciatiuæ orationes & propoſitiones ſint, negationes non ſunt: hoc enim demonſtratum iam eſt. nam ſi eius non ſunt quod ſtatuitur, neque alterius cuiuſpiam erunt. affirmationes igitur erunt. Quoniam uero omnis affirmationis negatio eſt, harum quoque affirmationum quæ ita dicuntur, {Eſt non hoc} negationes illæ erunt, quæ dicunt. {Non eſt non hoc,} nam eius affirmationis quæ ait, {Eſt non album,} negatio eſt, {non eſt non album,} & eius, {Eſt non bonum,} non eſt non bonum. & in cæteris quoque quæ ſimili modo ſeſe habent. Atque Ariſtoteles quidem affirmationis eius quæ ait Socratem eſſe album, negationem eſſe non, {Socrates eſt non albus, ſed Socrates non eſt albus,} aſſerit. Sed ſunt quibus tamen neque ea quæ ita ſumitur, nondum negatio eſſe uideatur. non enim debere aiunt negatiuam particulā ante ipſum eſſe. neque ante id quod prædicatur, tantummodo ſtatui. ſed eam eſſe negationem, quæ negatiuum aduerbium ante totam affirmationem & propoſitionem collocatam habet. eius enim quæ ait, {Socrates eſt albus,} negationem eſſe dicunt, {Non Socrates eſt albus.} duplex enim inquiunt eſſe non deambulare Calliam, cum toti huic, {Deambulare Calliam,} negatiua particula adiungitur, quam proprie eſſe negationem autumant, & cum ſoli uerbo, deambulare, apponitur, quam nihilo minus affirmatiuam orationem uocant, cum dicimus uidelicet, Callias non deambulat. Id ex eo confirmant, quòd & Calliam deambulare, & Calliam non deambulare ſimul falſa eſſe aliquando poſſunt. ea uero quæ contradictorio modo opponuntur, ſimul falſa nunquam fieri. Nam cum Callias non eſt, nihilo minus falſam eſſe eam dicunt, quæ Calliam

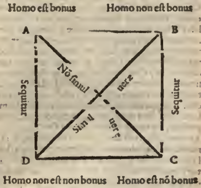
non

non deambulare ait, quàm quæ deambulare ipſum affirmat. in utriſque enim ipſis eſt ſignificatum, ꝙ ſit quidam Callias, cui uel deambulare inſit, uel non deambulare. Sed ſi falſa ſit affirmatio, {Callias deambulat,} nunquam eſſe etiam alteram falſam poſſe, quæ eſt, {Non Callias deambulat.} Aliam quoque huiuſce rei probationem in hunc modum afferunt. dum dicimus, inquiunt, hic deambulat, hic non deambulat, monſtrata fœmina, utraque quæ ita ſumuntur, falſa eſſe poſſunt, ſiue deambulet, quod monſtratur, ſiue non deambulet. Similia his eſſe illa etiam dicunt: Callias grammaticus deambulat, Callias grammaticus non deambulat. hæc enim utraque ſi non ſit grammaticus Callias, falſa ſunt. Quorum alterum per commonſtrationem, alterum, ideſt ſecundum per aſſumptionem prauum appellant. Si tamen ante totam propoſitionem negatiua particula ſtatuatur, utraque falſa non amplius euadere. Cur autem illo modo oppoſita ſimul falſa ſint, eandem cauſam eſſe aiunt. Qui enim dicit, {Hic non deambulat,} idem dicere quod, {Eſt hic qui monſtratur, qui non deambulat.} Idem in praua aſſumptione contingere aſſerunt, nam in illa quoque qui inquit, {Callias grammaticus non deambulat,} non ſecus facit, ac ſi diceret, {Eſt quidam Callias grammaticus, qui non deambulat.} Cæterum illud quoque addunt etiam ſi uerum ſit dicere Socratem deambulaſſe, Socratem quoque non deambulaſſe, nihilo minus uerum eſſe. Quippe cum & deambulauerit, & non deambulauerit. Sed ſicut ſimul falſa eſſe oppoſita non poſſunt, ita neque fieri poteſt, ut ſimul uera ſint. At uero falſum eſſe hoc quod ab his dicitur, & nomen in propoſitionibus cum ſine negatiua particula ſumitur, non ſignificare eſſe id quod nominatur, ex affirmationibus illis maxime perſpicuum eſt, quæ de iis quæ fiunt, & nondum ſunt, prædicantur. de domo enim quæ extruitur, uerum eſt ſi dicamus, domus extruitur: & de chlamyde quæ adhuc fit, chlamys texitur. Cum tamen dicere uerum non ſit, eſt quædam domus quæ extruitur, de ea dum adhuc extruitur: neque de chlamyde dum adhuc texitur, eſt quædam chlamys, quæ texitur. Quo pacto enim eſſe id iam poteſt, quod adhuc fit. Eſſe enim aliquid & adhuc fieri inter ſe repugnant. Quapropter nomen in affirmationibus eſſe rem minime ſignificat, ſi non in affirmationibus, neque in negationibus ſignificabit, in quibus uidelicet ante nomen priuatiua particula poſita non eſt. Adde quòd ſi propterea falſa propoſitio eſt, quam negationem eſſe dicimus: quæ Socratem non uiuere ait, quia ſignificat eſſe quẽdam Socratem, qui non uiuit. eandem ob cauſam, quæ Socratem mortuum eſſe dicit, falſa erit: eo quòd etiam illa eſſe quendam Socratem ſignificet, qui mortuus eſt. Nam quòd dicunt, duplex eſſe Socratem mortuum eſſe: unum compoſitum ex nomine {Socrates,} & uerbo {mortuus eſt,} quod eſt falſum: alterum quod in modum inclinatum totum eſt ab eo quod eſt, Socrates moritur, quod uerum eſt: non rectè dictum eſſe conſtat: quæ enim per tempora modificantur atque inclinantur, uerba ſunt. Quod uero tempus non ſignificat, neque per tempus inclinatur, eſt nomen. Quare neque ſiquid ex nomine & uerbo compoſitum eſt, totum id per tempus inclinabitur: propterea quòd, uidelicet, alterum ex iis quę in compoſitione ſunt, inclinatione careat. Accedit quòd ſi, Socrates mortuus eſt, totum per tempus inclinaretur: enunciatiuum minime eſſet. Socratem enim mortuum eſſe, enunciatiua oratio non eſt, quia facta eſſe totius inclinatio uidetur. Eſt autem enunciatiua oratio, Socrates mortuus eſt. quia alterum in ea nomen manet, alterum, ideſt uerbum inclinatum eſt. Ac non idem quidem ſignificat Socrates, in ea, quæ ait, moritur, & in ea quæ inquit, mortuus eſt: Nam in, Socrates moritur, eum qui eſt, Socratem ſignificat, in, Socrates mortuus eſt, ex relatione dicitur. Socrates enim tunc eum ſignificat, qui erat Socrates, non qui eſt. & propterea cum dicimus, Socrates mortuus eſt, uera propoſitio eſt: quem enim Socrates nomen ſignificabat, is mortuus eſt. Huiuſmodi eſt etiam cum dicimus, parietur mihi filius: non enim qui eſt filius, ſed qui erit. & erit mihi domus: non enim intelligimus, eſt domus, quæ erit. ſed neque ex aliquo inclinatum eſt. Atque ex antedictis propoſitionibus unaquæque uere dicitur, ſi ſubiectum in hunc modum ſumatur. Non tamen qui propoſitionem pronunciat, in nomine dicendo illud diſtinguit, cum alio modo ſeſe habet ſubiectus terminus, uteram fieri propoſitionem quæ hoc pacto ſumatur. Si quidem alicui ex ſubiectis non inſit, id quod prædicatur, hoc modo. Si uero quia non eſt, illo modo. nomen enim ſi ipſum per ſe dicatur, neque eſſe, neque non eſſe ſignificat. nam quod ab ipſo ſignificatur neque non eſſe indicat, neque ꝙ ſit, uel fuerit, uel futurum ſit, quicquam notat, ſed rem ipſam tantum exprimit, quam eſſe, uel fuiſſe, uel futuram eſſe, eſt uel fuit uel erit, cum ipſo coniunctum ſignificat. Sic igitur etiam cum dicimus, uixit Socrates, uel mortuus eſt, uel philoſophatus eſt, omnia ad relationem dicuntur, cum ea quæ nomini adiuncta ſunt, rem à nomine ſignificatam prius fuiſſe declarent. Iccirco quoniam unumquodque horum uerum eſt, falſum eſt oppoſitum, non eſt mortuus, non uixit, philoſophatus non eſt. & ſicut uerum eſt, cum dicimus, {Ens eſt:} ita ſenſu caret, ac ſtultum eſt, ſi dicamus, {Ens eſt, quod eſt.} Nam ſi huic æqualem uim non habet, {Ens eſt,} neque {Non ens non eſt,} æqualem uim ei habebit, quæ ait, {Non ens eſt, quod non eſt.} Non enim omnino affirmatio hoc dicit, eſſe hoc, cui hoc inſit. Neque in quibus ipſius, eſt, tantum ſit prædicatio: ut cum dicimus, ens eſt, hic uiuit, hic eſt, Dij ſunt. Omnia ſiquid hæc atque huiuſmodi uera ſanè ſunt, ſi ita ſumantur: ſed ſi tranſmutentur, abſurda ac ſenſu carentia euadunt. Nam ſi dicat quiſpiam, {Ipſum eſt, eſt,} uerum erit. ſed ut dicamus, {Ipſum eſt, quid eſt, cui eſſe ipſum ineſt,} fieri nullo pacto poteſt. Verum item eſt, impoſsibile eſſe impoſsibile, impoſsibile autem eſſe quid cui ineſt, ut ſit impoſsibile, illud uero falſum omnino eſt. Item omnia currentia moueri neceſſarium cum ſit: eſſe aliqua tamen currentia quæ neceſſario moueantur, non eſt neceſſarium. Omnes item quibus cor uulneratum eſt, mori neceſſe eſt: eſſe uero aliquem cui cor uulneratum ſit, neceſſe non eſt. Nam ſi nomina in propoſitionibus hoc ſignificant,

per ſe etiam dicta idem ſignificarent: & unuſquiſq; qui ſolum nomen proferret, propoſitionis affirmationem diceret. ſi prætera qui dicit, {Socrates deambulat:} idem dicit, quod, {Eſt quidam Socrates, & ille deambulat:} ſic qui diceret, {Socrates non eſt,} idem diceret, quod, {Eſt Socrates, & ille non eſt,} id quod percipi atque intelligi nullo pacto poteſt. Nam Socratem non eſſe, uerum eſt, eſſe uero quendam Socratem, qui non ſit, eſt prorſus falſum. Item cum dicunt, {Hic deambulat,} & {hic non deambulat} falſæ eſſe utræque propoſitiones uidentur, cum fœmina monſtratur: propterea quod accommodata commonſtratio non eſt: & ille qui dicit, {Hic non deambulat,} idem dicere uidetur, quod uir hic eſt, qui monſtratur, qui non deambulat. Sed hæc ſanè non dicerent, ſi quid ſignificet negatio, intelligerent. Significat enim cui ineſſe aliquid dicitur, id ei non ineſſe: ſiue deinde illud ſit, ſiue non ſit. Si enim id eſt cui aliquid ineſſe dicitur, non ineſſe id ipſi negatio eſt. ſi non eſt, etiam ita, non ineſſe id ipſi, negatio eſt, cum eſſe uel non eſſe ſubiectum inſuper non ſignificet. Neque hoc modo uera eſt, illo modo falſa: ſed utroque modo ſi affirmatio ſit falſa, uera negatio eſt. Vnde ſi non deambulat, uera eſt negatio quia, cui ineſſe deambulationem dicit, ei non ineſt: ſi etiam quod monſtratur, hic non ſit. Idem eſt ſi dicamus, hic grammaticus deambulat, ſi ipſe grammaticus non ſit. Nam ſi deambulat, falſa affirmatio eſt: & negatio quæ ait, hic grammaticus non deambulat, uera eſt. cui enim ineſſe inquit deambulationem, illi non ineſt. Socrates uero deambulauit, & Socrates nō deambulauit, uera quidem utraque ſunt, ſed non eodem tempore: quare oppoſita non ſunt. non enim huiuſmodi contradictio eſt. & nihilo magis uerum eſt ſimul Socrates deambulauit, & Socrates non deambulauit. de quibus enim indefinitum nomen eſt, horum aliquis deambulauit. Non recte igitur ſe habent propoſitiones, quæ quaſi debeat negatiua particula in particularium negationibus ei quod prædicatur, coniungi, ita fiunt.

Habent autem inter ſe ordinem hunc. Sit. Eſſe bonum, in quo eſt A. *Non eſſe bonum, in quo eſt* B. *& eſſe non bonum, in quo eſt* C *ſub* B. *Non eſſe non bonum, in quo* D *eſt, ſub* A.

Poſteaquam oſtendit, {Eſt non album,} & {Eſt non bonum,} & omnes alias propoſitiones quæ ſimili modo prædicatum habent, {Eſt non hoc,} à negationibus quæ ſunt {Non eſt album,} & {Non eſt bonum, & in uniuerſum non eſt hoc, eſſe diuerſas: & eſſe etiam ipſas affirmationes, non ſecus atque, {Eſt album,} & {Eſt bonum,} & {Eſt hoc,} eſſeque harum negationes, {Non eſt non album,} & {Non eſt non bonum,} & omnino, {Non eſt non hoc:} In uniuerſum enim in quibus, eſt, tertio apprædicatur, duæ oppoſitiones, & duæ contradictiones fiunt, aliæ ſimplices, aliæ ex tranſpoſitione: ſicut in libro de interpretatione demonſtrauit: Nunc quem ordinem, quãque conſequutionem inter ſeſe hæ habeant, ſimplex uidelicet, & ex tranſpoſitione contradictio, deſcriptione demonſtrat. Et ea nunc deſignationem facit, cuius in libro de interpretatione meminerat. dixerat enim de ordine ipſarum in reſolutoriis dictum eſſe: his uerbis: {Quando autem, eſt tertio apprædicatur, duobus modis iam appoſitiones dicuntur. Dico autem, ut, eſt iuſtus homo: eſt tertio aſſero nomen uel uerbum in affirmatione compoſitum eſſe, &c.} euſque, {Atque hæc quidem ſicut in reſolutoriis dicitur, ita ordinata ſunt. Quæ igitur illic inquit his in libris ordinata fuiſſe, ea hic ordinat, ac deſignat. Statuit autem ſimplicem contradictionem in A B, & in A affirmationem, quæ ait, {Homo eſt bonus:} in B negationem ipſius, quæ eſt, {Homo non eſt bonus.} Deinde his contradictionem ex tranſpoſitione ſubſtituit, & ſub B quidem, in quo erat ſimplex negatio, C collocat, & in ipſo affirmationem ex tranſpoſitione ponit, quæ hominem eſſe non bonum ait: in A uero in quo affirmatio ſimplex erat, D atque in ipſo ex tranſpoſitione affirmationem ſtatuit, quæ eſt. {Homo non eſt non bonus.} Ita ut ſub ſimplici affirmatione negationem non

ſimplicem, ſed quæ ex tranſpoſitione dicitur: ſub ſimplici uero negatione, non ſimplicem, ſed ex tranſpoſitione affirmationem collocarit.

Vel A, *igitur vel* B *omni inerit, & nulli eidem. & vel* C *vel* D, *& nulli eidem. & cui ineſt* C, *vt* B *quoque omni inſit, neceſſe eſt. Si enim verum eſt, cum dicimus eſſe non album, etiam non eſſe album verum eſt. fieri enim non poteſt, vt ſimul ſit & album, & non album: vel ſit lignum non album, & lignum album. Quare ſi non eſt affirmatio, negatio erit. Ipſi* B *autem* C *non ſemper inerit. quod enim omnino non eſt lignum, neque lignum erit, neque album. Econtrario itaque, cui* A *ineſt, &* D *etiam omni. Vel enim* C *vel* D. *Quia vero fieri nequit, vt non album & album ſimul ſit,* D *inerit. Nam de eo quod eſt album, verum eſt dicere, non eſſe non album. At* A, *de* D *non omni dicitur. De eo enim quod omnino non eſt lignum, ſi dicamus eſſe lignum album, uerum non eſt. Quapropter* D *verum eſt:* A *non eſt verum, quòd lignum album ſit.*

Deſcriptione facta horum inter ſe ordinem, conſequutionemque exponit: atque ex affirmationibus negationes ipſis adiunctas, ex altera alteram ſequi oſtendit: ex negationibus autem affirmationes non ita. Omni enim alterum contradictionis ſimplicis quæ in A B eſt, membrum ineſt, & nulli

ſimul

ſimul utraque. ut enim ſimul alicui inſit contradictio, fieri nullo pacto poteſt. ſimili modo item alterum contradictionis non ſimplicis membrum, quæ in C D eſt, omni ineſt: & ſimul utraque eidem eſſe non poſſunt. quippe cum contradictio etiam hæc ſit: & contradictionis uniuſcuiuſque eadem ſit enunciatio. Et cui ineſt affirmatio non ſimplex, quam ex tranſpoſitione nominamus, in qua eſt C, quæ hominem eſſe non album dicit: & de quo hæc uera eſt, de eo etiam ſimplex negatio erit, quæ in B collocata eſt quæ hominem non eſſe album ait. de quo enim uerum eſt eſſe non album, uel eſſe non bonum, de eo etiam non eſſe album, & non eſſe bonum uerum neceſſario erit. fieri enim non poteſt, ut & album, & non album quicpiam ſit. Si igitur de C in quo eſt, eſt non album, uera eſſe ſimplex affirmatio non poteſt, quæ eſt A quæ eſſe album dicit: negatio proculdubio eius quæ eſt B, quæ non eſſe album ait, nera erit. De omni enim uel A uel B dici ſtatuebatur. Nam eſſe album, & eſſe non album, non ut propoſitiones ſumi, ſed ut ea quæ in propoſitione prædicantur, declarat dum inquit, eſſe lignum non album, & eſſe lignum album. Quæ enim ſunt huiuſmodi propoſitiones integræ ſunt, quæ unà cum eo quod prædicatur, ſubiectum etiam terminum habent: quem propterea prætermittere conſueuit, quia in quatuor expoſitis propoſitionibus idem eſt. differentia autem & diuerſitas propoſitionum tam affirmatiuarum inter ſe, & negatiuarum, quàm affirmatiuarum ad negatiuas penes illud eſt, quòd diuerſo modo id quod prædicatur, ſumi conſueuit. Ex B itaque, id eſt ex ſimplici negatione C; quæ eſt affirmatio ex tranſpoſitione, non prorſus conſequitur. Negatio enim ſimplex, id eſt, non eſt lignum album, tam de ligno uera eſſe poteſt, quàm de eo, quod non eſt lignum, & de omnibus, quæ alba non ſunt. necnon etiam de iis quæ nullo modo ſunt. ſi enim non ſunt, neque alba proculdubio ſunt. At C affirmatio ex tranſpoſitione, quæ lignum eſſe non album dicit, de præfinitis ac certis uera eſt: de ſolis ſiquidem lignis non albis: quippe cum lignum eſſe ſtatuat: propterea etiam affirmationem eam eſſe demonſtratum eſt. Iccirco cum de ligno uera negatio non ſit, ex ea affirmatio ex tranſpoſitione minime conſequitur. quod enim omnino lignum non eſt, id neque lignum eſſe non album poteſt. id quod affirmatio ex tranſpoſitione ſignificat, quæ eſſe lignũ non album aſſerit. Econtrario conſequi ſe mutuo oſtendit A & D, quod ſub A collocatum eſt. hoc eſt ſimplicem affirmationem, quæ eſt in A, quæ lignum eſſe album dicit, & negationem non ſimplicem, quæ in D cum ſit, non eſſe lignum non album ait. Nam in B & C ita eueniebat. ex C quod ſub B, conſtitutum affirmatio ex tranſpoſitione eſt, B prorſus quæ eſt ſimplex negatio, conſequebatur: non tamen C quoque quod ſub B eſt ſubſtitutum, ex B omni ſequebatur quod antepoſitum eſt. In A & E uero è contrario fit. ex A ſiquidem, quæ eſt ſimplex affirmatio, negatio ex trāſpoſitione prorſus ſequitur. de quo enim nerum eſt A: id eſt lignum eſt album, eſt autem de ligno tantum, de eo D quoque nerum neceſſario eſt: id eſt non eſt lignum non album. Quòd autem ex A, conſequatur D demonſtratio eſt, quòd de omni uel C uel D dicitur, cum contradictio ſit. Sed de quo A dicitur, ut de eo C dicatur, fieri non poteſt, propterea quòd ex C, conſequebatur B, quæ ipſius A negatio eſt. Nam ſi ex A ſequeretur C, ex A quoque ſequeretur B, quod ex C ſequitur, quod fieri nullo pacto poteſt. ut enim ſimul album & non album ſit, impoſsibile eſt. contradictio enim ſimul ineſſe eidem nequit. D igitur ex A, antepoſito ſubiectum conſequitur. Quod nãque album eſt, id ſi dicamus non eſſe non album, uerum eſt. Nam quòd ex A, conſequi non poſsit C, quaſi apertum, atque euidens ſumpſit: quippe cum in A eſſe album, in C eſſe non album poſitum eſſet, & eſſe non poſſet, ut idem & album eſſet, & non album. Non tamen de quo D dicitur, de eo etiam A, neceſſario dicetur. nam de eo quod non eſt lignum, nera negatio ex tranſpoſitione eſt, in qua eſt D, quæ ait, non eſt lignum non album. Murus ſiquidem non eſt lignum non album: de quo ſanè C, id eſt eſſe lignum non album, eſſe ueram non poteſt, ut autem uel C, uel D, dicatur neceſſe eſt. Cum uero demonſtrarit affirmationem uerum non eſſe: negationem eſſe ueram oſtendit. propterea quòd ex ſe notum non erat quod à negatione, quæ eſt, non eſt lignum non album, ſignificatur. Non tamen de quo uera negatio ex tranſpoſitione eſt: eſt autem de muro, ſi dicamus murus non eſt lignum non album: de eo uera eſt etiam ſimplex affirmatio, quæ eſt in A, quæ murum eſſe lignum album dicit. B igitur ex C, & D ex A conſequitur, & non è contrario. Quare ex affirmationibus negationes, ex affirmatione uidelicet ex tranſpoſitione ſimplex negatio: ex affirmatiòne ſimplici negatio ex tranſpoſitione conſequetur. ex negationibus autem affirmationes minime conſequentur: quippe cum negationes latius pateant.

Perſpicuum autem eſt & A C, nulli eidem ineſſe, etiam ſi B & D alicui eidem ineſſe contingat.

De angularibus dicit. A enim ad C angulare eſt, quæ ſunt affirmationes: & B ad D quæ negationes ſunt. Inquit igitur fieri non poſſe, ut A C, ſimul alicui inſint, quæ ſunt & ſimplex, & ex tranſpoſitione affirmationes. ut idem enim & album ſit, & non album, id quod ab affirmatione ex tranſpoſitione ſignificatur, quæ in C eſt, eſſe omnino nequit. Hoc autem ait de definitis propoſitionibus: hæ enim ſunt quæ contradictionem faciunt. nam indefinitæ nihil uetat quin neræ ſimul omnes ſint. Non poſſe autem affirmationes antedictas ſimul neras eſſe, ſatis quidem euidentia ipſa per ſeſe declarat: ſed ex eo tamen etiam patere poteſt, quòd quæ contradictorio modo opponuntur, ſimul ueræ eſſent. Nam cum ex ſimplici affirmatione negatio ex tranſpoſitione conſequatur, affirmatio ex tranſpoſitione, in qua eſt C, & eius negatio in qua eſt D, ſimul ueræ utræque eſſent. Item quia ex C, quæ eſt affirmatio ex tranſpoſitione, ſimplex negatio quæ eſt in B ſequitur: ſimul ueræ eſſent & ſimplex affirmatio in qua eſt A, & eiuſdem negatio in qua B eſt. Quod fieri nullò pacto poteſt. Negationes tamen & ſimplicem quæ eſt in B, & ex tran-

ſpoſitione qua eſt in D, poſſe de aliquo ſimul ueras eſſe inquit. Nam de quibus ſimplex negatio, ideſt B uera erat non tamen C, ex tranſpoſitione affirmatio, non enim reciprocabatur: de his ueram eſſe D ex tranſpoſitione negationem neceſſe eſt. De omni enim uel C uel D dicitur, cum ſit contradictio. & ex B, non omni C conſequebatur. Item de quibus uera cum eſſet D, ex tranſpoſitione negatio, A ſimplex affirmatio uera non erat: non enim reciprocabatur: de his uera B ſimplex negatio erat. nam de omni uel A, uel B dicitur. Quare ſimul ueræ negationes de aliquibus euadunt: utputa de muro uera eſt & ſimplex negatio, quæ non eſſe lignum album ipſum ait, & quæ non eſſe eum lignum non album inquit, quæ ex tranſpoſitione negatio eſt. Huius autem rei in libro de interpretatione etiam meminit, ubi inquit: Simili modo autem ſe habebit, etiam ſi uniuerſaliter de nomine ſit affirmatio: } &c. euſque: Veruntamen non ſimiliter eas quæ ex diametro ſunt, ſimul ueras eſſe contingit: aliquando autem contingit. Nam de definitis contradictionibus, quæ uidelicet, proprie ſunt contradictiones, non omnes quæ per diametrum ſunt, ſimul ueræ eſſe poſſunt, ſed aliquæ, & aliquando: negationes uidelicet in B D quæ ſunt, non eſt lignum album, & non eſt lignum non album, ſicut modo demonſtratum eſt.

Simili modo ſe habent etiam priuationes ad prædicationes hac collocatione æquale, in quo eſt A: non æquale, in quo eſt B: inæquale in quo eſt C: non inæquale in quo eſt D.

Cuius in libro de interpretatione meminerat, de eo nunc dicit. Cum enim ibi dixiſſet, in quibus propoſitionibus, eſt, tertio apprædicatur, duas fieri contradictiones, & propoſitiones quatuor: poſtea addit, {Quarum duæ ad affirmationem & negationem ſecundum correſpondentiam ſeſe habebunt, ſicut priuationes, duæ uero non: } Hoc igitur etiam nunc demonſtrat, contradictionem uidelicet priuatiuam ſimilem ordinẽ ſeruare ad ſimplicem contradictionem in collocatione, & conſequutione, quem contradictio ex tranſpoſitione habet. Prædicationes autem uocat uel prædicationum correſpondentias, & conſequutiones, uel quæ ſimplex quid cuius ſunt priuationes affirmatiue uel negatiue prædicant: ut prædicationes dicat, eſt æquale, & non eſt æquale: ſi enim priuatiuam contradictionem ſimplici contradictioni ita ſuppoſuerimus, ut negationi affirmatio, affirmationi negatio correſpondeat: ſimiles conſequutiones propſitionum efficientur, iis quæ paulò ante in contradictione ex tranſpoſitione fieri demonſtratum eſt. ex affirmationibus enim negationes quæ in reſponſione ad has collocatæ fuerint, neceſſario conſequentur: ex negationibus uero affirmationes non prorſus. Sit enim, æquale eſt, in A eius negatio, ideſt æquale non eſt, in B. & ſub B ſubſtituatur C, quod in ſe priuatiuam affirmationem habeat, quæ eſt, inæquale eſt. æqualis enim priuatio eſt inæquale. ſub A autem D collocetur, quod negationem priuatiui, quæ eſt, non eſt inæquale, habeat. Similes quoque horum conſequutiones erunt. ex C enim priuatiua affirmatione B, quæ eſt æqualis negatio, neceſſario conſequetur. oportet ſiquidem ut de ea quæ ait, inæquale eſt, uera ſit, uel æquale eſt, uel æquale non eſt: Sed æquale ſimul eſſe inæquale impoſsibile eſt. negatio igitur conſequetur, quæ ait, æquale non eſt. Ex negatione tamen quæ eſt, non eſt æquale, B priuatiua affirmatio non conſequetur, quæ ait, eſt inæquale: quæ in C erat. Non enim de omnibus de quibus uera negatio ſimplex eſt, de iis priuatiua etiam affirmatio, quæ eſt C, uera eſt. Nam cum color & uox æqualis non ſit, non tamen inæqualis quoque eſt. Inæquale ſiquidem de re aliqua definita, hoc eſt de quantitate uerum. Econtrario uero in A & B conſequutio euadit. Ex A enim ſimplici affirmatione D, quidem priuatiua negatio conſequitur: æquale enim inæquale non eſt. non tamen ex priuatiua negatione quæ eſt, non eſt inæquale, A ſimplex affirmatio neceſſario conſequetur. Quod enim non eſt inæquale, de iis etiam uerum eſt quæ quantitates non ſunt: æquale autem non ita.

Et de multis quorum aliis ineſt, aliis non ineſt idem, negatio ſimiliter vera eſſet, quòd non ſint alba omnia, vel quòd non ſit album vnumquodque. eſſe autem non album vnumquodque, vel omnia eſſe non alba, falſum eſt. Eodem modo & eius quæ ait: omne animal album eſt, non eſt negatio omne animal non album eſt: quia vtraque falſa ſunt: ſed omne animal album non eſt.

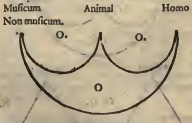
Non idem ſignificare eſt non hoc, & non eſt hoc. ex eo etiam nunc declarat, quòd in quibus idem aliis ineſt, aliis non ineſt, quæ in eadem ſpecie ſunt, uera eadem non ſunt. Nam ſi ex hominibus alij albi ſunt; alij minime, uerum eſt cum dicimus, non ſunt omnes homines albi, & unuſquiſque albus non eſt: cum dicimus autem, ſunt non albi omnes homines, uel unuſquiſque homo albus non eſt, non amplius eſt uerum: quippe cum hæc idem ſignificent, nullum hominem album eſſe, quod falſum eſt. Item ſi alia ſint ex animalibus alba, alia non ſint, affirmationis uniuerſalis quæ falſa eſt, quæ ait, omne animal eſt album, negatio eſt, non, omne animal eſt non album: nam hæc quoque ſimili modo ut illa falſa eſt, cum nullum album eſſe dicat, ſed ea illius negatio eſt, quæ non eſſe omne animal album aſſerit, & uera eſt. Quod ſi ita eſt, non eſt omne animal album, & omne animal non album eſt, idem non ſimul ſignificat: ſi autem non idem ſignificat, neque idem eſt.

Quoniam autem diuerſum quid ſignificare, eſt non album, &, non eſt album, & illud affirmationem, hoc negationem eſſe conſtat: non eſſe vtriuſque demonſtrandi eundem modum perſpicuum eſt. Vt quodcunque fuerit animal, non eſſe album, vel non eſſe album contingere, & verum eſſe, dicere non album: hoc enim eſt eſſe non album. Sed verum eſſe dicere, eſſe album, ſiue non album, idem modus eſt. Confirmatiuæ enim vtraque per primam figuram demonſtrantur: quippe cum verum eſſe, ſimili modò vt eſſe ſtatuatur. Nam eius quæ ait, verum eſt dicere album,

bum, non ea negatio eſt, quæ ait, verum eſſe dicere non album: ſed quæ non verum eſſe dicere album aſſerit.

Poſteaquam non idem ſignificare, { Non eſt hoc, } & { Eſt non hoc, } & { Non eſt hoc, } negationem, { Eſt non hoc, } affirmationem eſſe, pluribus iam declarauit: conſentaneæ ad ea quæ demonſtrata ſunt, ad id docendum deſcendit, quod ſuperius promiſerat, cum diceret: { Differt autem in confirmando uel refutando, ſi exiſtimemus uel idem uel diuerſum ſignificare, cum dicimus, non eſſe hoc, uel eſſe non hoc: } hoc eſt non ſimili modo utrunque ex ipſis demonſtrari, ſed negatiuum ex propoſitione affirmatiua, affirmatiuum ex utriſque affirmatiuis: & affirmatiuum in prima figura, negatiuum in ſecunda & prima. Quod quo pacto fiat, procedendo explicabit. Hoc autem quod hic propoſuit, huiuſmodi eſt, ad ratiocinationum reſolutionem etiam ipſum admodum utile. Sicut enim utrunque demonſtratur: ita etiam reſoluetur, Obſcurior autem paulo oratio eſt, eo quòd non ſolito modo neque affirmatiuæ neque negatiuæ ſumptæ propoſitiones ſunt. Cum enim dixiſſet, utriuſque demonſtrandi non eundem modum eſſe, uelletque propoſitiones ſubiicere, & alium modum affirmatiuæ demonſtrationis, alium negatiuæ eſſe oſtendere, inquit: { Vt quodcunque fuerit animal, non eſſe album, uel non eſſe album contingere. } nam { Non eſſe album contingere } ad { quodcunque fuerit animal, } ſimiliter refertur. eandem enim uim habent hæ propoſitiones, ac ſi dicerent, { nullum animal album eſt } & { Nullum animal eſſe album contingit: } altera uniuerſalis negatiua exiſtens, altera uniuerſalis negatiua neceſſaria. oportet enim ſicut dixi, ut ad { Non eſſe album contingere } ſubintelligatur quodcunque animal fuerit: quod idem eſt, quod { Nullum animal eſſe album contingit. } nam hoc pacto negatio erit: alioqui ſi id non ſubintelligatur, etiam ipſa erit affirmatio. Poteſt etiam quod inquit, non eſſe album contingere, ita dixiſſe, ut exemplum etiam ipſum ſit affirmationis ex tranſpoſitione, quemadmodum quod ſubiungit, cum ait, { Et uerum eſſe dicere non album. } ut æqualis propoſitio ei ſit, quæ contingere omnem hominem non eſſe album inquit. ſiue autem ipſam ut negatiuam, ſiue ut affirmatiuam ex tranſpoſitione ſtatuerit, ſimilis ratio & demonſtratio eſt. Cum uero in affirmatiua ex tranſpoſitione uerum eſſe dicere eſſe non album dixerit: quid ſignificet uerum eſſe dicere poſtea explicat, ac dicit: {Hoc.n.eſt eſſe nõ album} eo ꝙ uerum eſt dicere eſſe non album, idem ſit, quod, eſt nõ album quæ affirmatiua eſt, ut eſt demonſtratũ. Verum.n.eſt dicere, pro, eſt, poſuit, ut ipſe etiam progrediendo manifeſtabit. modi enim eundem locum in propoſitionibus obtinent, quem particula: eſt quantum ad affirmationem, uel negationem faciendam ſpectat. at eſt uerum, modus quidam eſt. Vnde hæc propoſitio eſſe eiuſmodi etiam poſſet, quodcunque fuerit animal, uerum eſt dicere non eſſe album: quæ eandem uim haberet, quam quæ omnem animal eſſe non album inquit. Non ſimili modo igitur, inquit, & negatiua demonſtrabuntur, ut nullum animal album eſt, & nullum animal album eſſe contingit, ſi hanc quoque uidelicet ut negationem uniuerſalem accipiamus: & affirmatiuum, quod eſt, omne animal non album eſt. Sed affirmatiua, quæ ſunt, uerum eſt dicere omne animal eſſe album: & uerum eſt dicere omne animal eſſe non album: hoc enim ſignificat, quod ait: ſiue non album: quæ æqualem uim habent, ac ſi diceremus, eſt album, & eſt non album: ſimiliter inter ſe & eodem modo demonſtrabuntur. Ad, eſt non album, autem { Eſt album } appoſuit, ut ſimili modo illam, ſicut hanc eſſe affirmationem indicaret: atque iccirco ſimilem quoque eius demonſtrationem futuram. Vtraque enim cum ſimili modo affirmatiua ſint, ſimiliter demonſtrabuntur. Confirmatiue autem, ideſt affirmatiue in prima figura: in qua ſola uniuerſale affirmatiuum demonſtratur, oportet autem, ut {Verum eſt dicere album eſſe: } & { Verum eſt dicere non album eſſe, } ita accipiamus quaſi uniuerſaliter dicantur: deeſt enim ipſis omne animal, ut ipſe deinceps declarabit. Vbi uero dixit huiuſmodi quæſtiones affirmatiuæ cum ſint, in prima figura demonſtrari, quo pacto propoſitio quæ ait, uerum eſſe dicere, eſſe album, affirmatio ſit, & quid ſignificet, explanat: { Quippe cum } inquiens {Verum eſſe ſimili modo ut eſſe ſtatuatur}. Aequalem igitur uim habet, ſi dicamus, { Verum eſt eſſe album, } & { Eſt album }: at hoc affirmatio eſt. Cum igitur ſit affirmatio, nos rurſus mouet eius negationem non eſſe, quæ ait, uerum eſt dicere non album, ſed quæ inquit, non uerum eſt dicere album. illam autem, quæ dicit, uerum eſt dicere non album, non ſecus eſſe affirmationem etiam ipſam, ſicut ſi diceremus, uerum eſt dicere eſſe album. Iccirco ſimili modo & per eandem figuram demonſtrabuntur. Nam eam quæ ait, {Omne animal uerum eſt dicere non eſſe album} non eſſe negationem oſtendit neque abſolute, neque eius, quæ omne animal eſſe album dicit, ſed eam, quæ uel non omne animal, uel nullum animal uerum eſſe dicere album aſſerit. atque ita & ea quæ nos docuit, nobis in memoriam reuocat: & quid ſignificet: uerum eſt dicere non eſſe album, declarat.

Si igitur eſt verum dicere, quodcunque fuerit homo, eſſe muſicum, vel non muſicum, quodcunque fuerit animal, vel muſicum eſſe, vel non muſicum eſſe ſumendum eſt, & demonſtratum eſt.

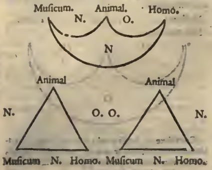
Modus ad affirmatiuã ſimplicem, & affirmatiuam tranſpoſitam.

Cum dixerit, ſimili modo & ſimplicem affirmationem uniuerſalem, & quæ ex tranſpoſitione eſt, eſſe demonſtrandam, hoc eſt ꝑ primam figurã: nunc

quo pacto utriuſque ipſarum demonſtrationem, & ratiocinationem faciamus, præſcribit. Quod enim inquit, huiuſmodi eſt, ſi omnem hominem eſſe muſicum, uel omnem hominem non eſſe muſicum uelimus demonſtrare, ita demonſtramus, nam, eſt uerum quodcunque fuerit homo, eſſe muſicum, ſignificat, omnis homo eſt muſicus, & uerum eſt dicere quodcunque fuerit homo, eſſe non muſicum, idem eſt, quod, omnis homo eſt non muſicus. Inquit igitur in utroſq; horum demonſtratione animal medium terminum ſumendum eſſe. etſi quidem uelimus demonſtrare omnem hominem eſſe muſicum, maiorem extremum qui de animali omni affirmatiue prędicetur, muſicum: ultimum uero & minorem de quo omni animal prædicetur: hominem eſſe ſumendum. Erunt enim propoſitiones hæ: omnis homo eſt animal omne animal eſt muſicum: omnis igitur homo muſicus eſt. quod propoſitum fuerat. Neque requirendum nunc eſt, ut propoſitiones quibus utitur, ueræ ſint: exemplum enim, & quaſi formulam quandam locutionis adhibet: qua præfiniat: quo pacto ex affirmatiuis utriſq; & omnem hominem eſſe muſicum & omnem hominem eſſe non muſicum demonſtremus. Si autem propoſitum nobis fuerit demonſtrare, omnem hominem eſſe non muſicum: idem rurſus medius terminus erit animal: & maior muſicum: qui affirmatiue etiam ipſe de animali prædicetur: & ultimus eodem modo homo. & propoſitiones erunt, omnis homo eſt animal: omne animal eſt non muſicum: nam hæc quoque affirmatio eſt: omnis igitur homo non muſicus eſt. Si igitur ea quæ ait: omnis homo eſt non muſicus, negatio eſſet, non in prima figura ſola: ſed in ſecunda etiam hæc concluſio demonſtraretur, uniuerſali uidelicet negatiua: quæ eſt. omnis homo eſt non muſicus, reciprocata: ſed in ſola prima demonſtratur. Nam non eſſe negatiuam hanc: ex eo demonſtrari poſſet, quod non reciprocatur. Cum enim uera ſit: quæ ait: omne inanimatum eſt non ſenſibile, ea quæ dicit: omne non ſenſibile eſt inanimatum: uera non eſt: ſed particularis uera eſt: quæ, aliquid non ſenſibile inanimatum eſſe dicit. Ac propterea in prima ſola figura demonſtratur. Quæ enim ex tranſpoſitione eſt: nō eſſe negationem: id manifeſtiſsimum indicium eſt: quòd non reciprocatur.

Non eſſe autem muſicum quodcunque fuerit homo, refutatiue antedictis tribus modis demonſtratur.

Tres modi ex forma ratiocinandi ad vniuerſalem negatiuam in ſecunda figura.

. Vbi oſtendit affirmatiuam quæſtionem: omnem hominem eſſe non muſicum in prima tantum figura ex duabus affirmationibus demonſtrari: nunc rurſus quo pacto uniuerſalis negatiua demonſtretur: declarat. Quod autem ait, {Non eſſe autem muſicum quodcunque fuerit homo:} idem eſt ac ſi diceret: nullus homo muſicus eſt. hoc autem antedictis modis tribus demonſtrari inquit. ſunt autem hi: in prima figura unus: ſecundus enim modus primæ figuræ uniuerſale negatiuum colligit. ut, omnis homo eſt animal: nullum animal eſt muſicum: nullus homo eſt muſicus uel: omnis homo eſt animal: nullum animal eſt inanimatum: nullus homo eſt inanimatus: ſi nullum hominem eſſe animal demonſtrare propoſitum fuerit. In ſecunda autem figura duo: primi uidelicet qui ex uniuerſali negatiua: & uniuerſali affirmatiua conſtituuntur. utrique enim uniuerſale negatiuum demonſtrant. Vt, nullum inanimatum eſt animal: omnis homo eſt animal: nullus homo eſt inanimatus. uel, nullus homo eſt equus, omnis equus eſt hinnibilis: nullus homo hinnibilis eſt. Rurſus ſiquidem ex his uniuerſale negatiuum, quod eſt nullum hominem hinnibilem eſſe, in ſecunda figura demonſtratur.

Abſolute autem quando ita ſe habuerit A *&* B, *ut ſimul eidem non contingat, ſed omni neceſſario alterum inſit: & item* C *&* D *eodem modo: & ex* C *ſequatur* A *& non reciprocetur: ex* B *etiam* D *conſequetur, & non reciprocabitur, &* A *&* D *eidem ineſſe contingit:* B *&* C *non contingit.*

Redit rurſus ad id quod ante demonſtratum fuit, de propoſitionum conſequutione, earum uidelicet quæ contradictionem & ſimplicem & ex tranſpoſitione habent. & conſequutionem quam in illis propoſitionibus oſtenderat, nunc uniuerſalius, non in materia quidem ut prius, ſed in literarum ſolis elementis demonſtrat: quibus uniuerſales demonſtrationes facere conſueuit. Quia uero terminorum deſcriptionem immutauit, ideciro agere hic de alia re uidetur. Tunc enim A ſuperius D inferius poſitum fuerat: & ſub B quæ erat ipſius A negatio C, quæ ipſius D negatio erat, ſubiiciebatur. & tunc ex C B, ex A D ſequebatur. Nunc uero A B quidem contradictionem ſtatuit, ſicut & tunc: ſimul enim eidem non contingere, ſed omni neceſſario alterum ineſſe, contradictionis proprium eſt. ſimili modo quoque C D contradictio hic eſt, quæ tunc ex tranſpoſitione erat. Sed non amplius C ſub B ut prius, ſed ſub A collocat, & B ſub D. Ita enim ſeſe habentibus propoſitionibus, ex altero alterius contradictionis membro, alterum alterius omnino conſequetur. Tunc quidem ſub affirmatione ſimplicis contradictionis alterius negationem, & uiciſsim ſub negatione ſimplicis affirmationem alterius ſumebat. Nunc abſolute duas contradictiones ſumit, quaſnam non diſtinguens: & in ipſis uniuerſaliter oſtendit, ſi ex altero primæ contradictionis membro alterum ſecundæ contradictionis ſequatur, & non reciprocetur: & ex reliqua parte ſecundæ contradictionis,

reliquam

reliquam etiam primæ eſſe conſequuturam, abſque reciprocatione. è contrario enim conſequutio fit: ſiue enim ex affirmatione affirmatio, ſiue ex affirmatione negatio, ſiue ex negatione affirmatio, ſiue contra. & reliquarum partium contradictionum conſequutio è contrario ſe habebit, ut demonſtrat. Cum abſolute enim A, quæ eſt pars A B contradictionis ſub C ſubſtituerit, quod etiam ipſum C D contradictionis membrum eſt, è contrario ex B conſequi D, quæ C D contradictionis eſt pars, oſtendit, nihil amplius adiungens. ſiue affirmatio ea ſit, ſiue negatio: ſiue item ſubiectum ipſi ſit, ſiue non ipſi, ſed ſub A ſit collocatum. Sed neque an altera contradictio ex tranſpoſitione, altera ſimplex contradictio ſit, quicquam ſignificans, ſicut in iis erat quæ paulo ante demonſtrata ſunt. Oſtenditque ſi altera quæ conſequuntur, ſimul uera ſint, altera quoque antecedentia ſimul uera eſſe: quæ etiam ipſa de illis contradictionibus fuerunt demonſtrata. Inquit enim uniuerſaliter, hoc nãque { Abſolute } ſignificat, ſi duæ contradictiones ſumptæ ſint A B, & C D, & ex membro alterum alterius conſequatur, ut ex C ſequatur A, & non reciprocetur, ita ut & C ex A ſequatur, è contrario ex reliquo contradictionis alterius ſuppoſitæ membro, alteram antecedentis contradictionis partem eſſe conſequuturam, & non reciprocationem admiſſuram. D enim ex B conſequetur, ſed non B ex D, ſi uidelicet A ex C conſequatur, & non reciprocetur. Hæc uero ſunt, quæ, ut dixi, in certa quadam, ac præfinita materia ſuperius demonſtrauit. Sed nunc quia uniuerſalem demonſtrationem eorũdem facit, elementorum ordinem immutauit, Non enim amplius, ſicut paulo ante oſtendit, ex C ſemper B, & ex A D conſequetur, ſed uniuerſaliter ex quocunque alterius contradictionis membro altera alterius contradictionis pars ſequitur, & non reciprocatur, ex reliquo membro, quod alterius reliquum eſt, conſequetur, & non reciprocabitur. Sed & quod deinceps dicitur, oſtendit ex angularibus alias inter ſe ſimul ueras aliquando eſſe, alias minime, antecedentes enim, ex quibus reliquæ conſequuntur, nunquam ſimul ueræ erunt. ita ſiquidem negatio ſimul uera eſſet, ut paulo ante demonſtratum eſt. illas uero quæ conſequuntur, ſimul ueras eſſe nihil prohibet.

Ac primum quidem D *ex* B, *conſequi inde perſpicuum erit. Quia enim ex* C D *alterum neceſſario omni ineſt, cui autem ineſt* B C *non contingit, propterea quòd ſimul inducit* A: *&* A, *&* B, *ſimul eidem ineſſe non contingit:* D *eſſe conſequuturum patet. Item quia* C, *cum* A *non reciprocatur, &* C *vel* D *omni ineſt:* A *&* D *eidem ineſſe contingit.* B *vero &* C *non contingit, propterea quod* A, *ex* C *conſequatur: impoſſibile enim quid eueniet.*

Quæ propoſuerat, demonſtrat, D ex B ſequi, ſi uidelicet A ex C ſequi ſtatuatur. Nam ſi C ex A ſequeretur, & non reciprocatur, è contrario B ex A ſequeretur. demonſtratio autem hæc eſt. Quoniam C D contradictio eſt, & alterum ipſorum omni ineſt: de quo B uerum eſt C non contingit, propterea quod ex C A ſequitur: alioqui enim ex B ſequeretur A, & de eodem ſimul A B uera eſſent: id quod eſſe nullo pacto poteſt. Reſtat igitur ut D ex B conſequatur. Item quia A ex C ſequi ſtatuitur: & non reciprocari, non enim C ex A ſequitur: & C uel D de omni dr̃, ſi C ex A non ſequitur, quia non reciprocatur D èx ipſo conſequetur ſimul, igitur & A & D uerum erit. Si uero è contrario C ex A ſequeretur, & non reciprocaretur: B quoque ex D conſequeretur, & non reciprocaretur: & C D non A B, ſimul eſſent uera. At ſi A D ſimul uera ſint, non amplius B C, ſimul de eodem uera erunt, eò. quòd A ex C, & C ex B conſequatur. Sed ſi B ex C ſequi ſumptum ſit, B & C ſimul uera erunt. necnon C D ſimili modo, & A B uera ſimul efficientur, ſi B ex C ſequi ſumatur. ex C enim D ſequeretur, quòd quia contradictio eſt, eſſe nullo pacto poteſt.

Patet igitur neque B *cum* D *reciprocari. propterea quod fieri poteſt, vt &* A, *ſimul ipſi* D *inſit.*

Poſteaquam oſtẽdit ſi A ex C, ſequatur D ex B, ſequuturum eſſe, & A D, utpote negatiua cum ſint, futura eſſe ſimul uera: B C autem, ſi ſint affirmatiua eſſe nullo modo poſſe: nunc quod ex propoſitis reliquum eſt, demonſtrat. B uidelicet cum D non reciprocari, eò quòd neque A C reciprocabantur. fieri enim non poteſt, ut B ex D conſequatur. Nam quia demonſtratum eſt contingere aliquando, ut D A uera ſint, ſi A ex D ſequeretur, quando D A ſimul uera ſunt, tunc etiam A B ſimul uera fierent. de D enim ſimul utraque erunt uera, ſi reciprocentur, & B ex D conſequatur. quando enim & de quo uerum eſt D, tunc & de eo uerum effici B conſtitutum eſt, & A quoque aliquando ſimul cum eo uerum dicere, ſi uidelicet ſimili modo A B, uera ſint ſed A B, eſſe ſimul uera impoſſibile eſt. hoc enim poſitum fuerat.

Accidit autem interdum vt etiam in huiuſmodi terminorum ordine decipiamur, propterea quod oppoſita non recte ſumamus, quorum alterum ineſſe omni neceſſe eſt. Vt ſi A, *&* B *ſimul eidem non contingant, & cui non alterum, ineſſe alterum neceſſe ſit. Et rurſus* C *&* D *ſimili modo. Cui vero* C *omni ineſt,* A *ſequatur, Eueniet enim vt cui* D, *ei* B *neceſſario inſit. quod falſum eſt. Sumatur enim ipſorum* A B *negatio, quæ ſit in* F, *& item ipſorum* C D *quæ in* H *ſit. neceſſe igitur eſt, vt omni vel* A *vel* F *inſit: vel enim affirmatio, vel negatio erit. & item vel* C, *vel* H *affirmatio ſiquidem & negatio eſt: & cui omni* C *ineſt,* A *etiam ſtatuitur. Quare cui omni* F *ineſt,* H *etiam inerit. Item quia ex* F B *omni alterum, & ex* H D *ſimili modo: at ex* F *conſequitur* H B, *igitur quoque ex* D *conſequetur. hoc enim ſcimus: ſi igitur* A *ex* C B, *quoque ex* D. *At id falſum eſt. è contrario enim in iis quæ ita ſe habebant, conſequutio erat. Non enim fortaſſe neceſſe eſt: vt* A, *vel* F *omni inſit, neque vt* F, *vel* B *cum* F, *ipſius* A *negatio non ſit. Nam boni non bonum negatio eſt. non idem autem eſt: ſi dicamus, non eſt bonum, & neque bonum, neque non bonum eſt. Simili modo etiam in* C D. *negationes enim quæ ſumptæ fuerunt: duæ ſunt.*

Cum oſtenderit, quænam conſequutio duarum contradictionum ſimul ſit: ſi uidelicet ex membro alterius alterum alterius membrum ſequatur, & nõ reciprocetur: è contrario ex aliquo membro alterius

rius contradictionis cuius alterum membrum ſequebatur, reliquum alterius conſequetur & non reciprocabitur. Nam cum duæ contradictiones ſint A B & C D, ſi A ex C ſequatur, & non è contrario C ex A: ex B quoque D conſequetur, & non reciprocabitur. non enim B ex D ſequetur: Nunc inquit, niſi recte oppoſitiones & contradictiones ſumptæ ſint, ut neque eidem utraque, & omni alterum neceſſario inſit: Si A ex C ſequatur, B quoque ex D conſequi demonſtratum iri: quod falſum eſſe declaratum eſt. ex eo enim quod non eſt non album, non ſemper quidem ſimplex negatio conſequitur, quæ non eſſe album dicit, quæ ex affirmatione ſemper ſequebatur, ſicut demonſtratum eſt: ſed ſequi tamen uidebitur, ſi non recte ſumptæ contradictiones fuerint. ſi enim quis duas contradictiones A B, & C D ſumpſerit, & A ex C ſequi, & non reciprocari ſumat, B quoque ſequi ex D uidebitur, ſi non recte oppoſitiones fecerit, ſi enim utrorumque A B negatiuum ſimul F ſumpſerit, ſimili modo autem & utrorumque C D, ruſus negatiuum H: deinde utrorumque ſimul negatiua eſſe exiſtimet, & utrorumlibet ipſorum negatiua, & ad utrūlibet ipſorum contradictionem facere, F quidem & ad A, priuatim & ad B ſimili modo H, & ad C & ad D: & quia A & F contradictio eſt, neceſſario alterum ipſorum omni ineſſe ſumat: & item quia contradictio eſt C, & H horum alterum omni neceſſario ineſt, poſitum autem erat A, ex C ſequi: ex F, quod ex A B, contradictione reliquum eſt, H conſequetur, quod ex altera C H contradictione reſtat. Si enim cum contradictiones ſunt A F, & C H, A ex C ſequitur, reſtat ut H ex F conſequatur, ſicut paulò ante demonſtratum eſt. Cum autem ita hęc ſeſe habeant, quoniam ruſus B F & H D contradictio eſt: etiam horum alterum omni alicui ſumpto inerit. at H ex F ſequi poſitum eſt: ex D igitur quod reliquum eſt ex contradictione H D conſequetur quod ex altera contradictione F B reſtat: id autem eſt B. Quare B quoque ex D conſequetur, cum C quod erat oppoſitum ipſi D, ex A ſequi poſitum ſit, quod quidem A ipſi B oppoſitum erat. Demonſtratum enim eſt, cum ita ſeſe habent, non B ex D; ſed D ex B conſequuturum eſſe. Hoc igitur ſoluens; atque oſtendens ex quo falſi demonſtratio acciderit, { Non enim } inquit, { Fortaſſe neceſſe eſt, ut A uel F omni inſit: neque ut F, uel B }. His autem ſignificat non recte ſumptum eſſe ut quæ utrorumque ſimul negatio eſt, ea utriuſlibet etiam ipſorum ſeparatim negatio ſit. F enim negatio ipſorum erat, cum contradictorio modo inter ſe opponebantur. Si enim A B eſt bonum, & non bonum, negatio ipſorum, ideſt F, neque bonum neque non bonum erit: quæ neque boni ſeparatim, neque non boni negatio eſt, nam eius quæ ait, eſt non bonum, negatio eſt, non eſt non bonum: non autem, neque bonum eſt, neque non bonum. Hæc ſiquidem inter ſe differunt, quapropter non probe & A F & C H ſumptæ contradictiones ſunt. Simili modo etiam ſi A B ſit æquale, non æquale: negatio ipſorum erit, neque æquale, neque non æquale. Eadem ratio eſt quoque in C D. non enim horum utriuſlibet ſeparatim H. negatio erat ſed ſimul utrorumque. Si enim erat, inæquale, non inæquale, negatio ipſorum erat, neque inæquale: neque non inæquale, & ſi erat pulchrum & non pulchrum: negatio neque pulchrum neque non pulchrum. ſi eſt non album: & non eſt non album, negatio, neque eſt non album, neque non album non eſt. duæ enim negationes ſunt, dum dicimus, neque bonum, neque non bonum: neque æquale, neque non æquale: neque inæquale neque non inæquale. At duæ negationes unius propoſitionis, & affirmationis non ſunt. Non eſſe autem contradictiones huiuſmodi ex eo quoque demonſtrari poſſet, quòd utrorumque negationes cum altera contradictionis parte ſemper ſimul ueræ ſunt. ſemper enim & de omni uera utrorumque negatio eſt. quippe cum fieri non poſsit, ut ſimul aliquid, & ſit non bonum, & non ſit non bonum: Vtra igitur contradictionis pars uera fuerit, utrorumque negatio unà cum oppoſita ei quæ uera eſt, ſemper falſa erit. Accedit quòd ſi de omnibus falſa utrorumque negatio eſt: quando in aliquo eodem ad utrumlibet contradictionis membrum, quorum utrorumque eſt negatio, ita opponitur, ut oppoſitionem inter ipſa faciat: utralibet ipſarum & affirmatio & negatio uera erit. Quod ſi eſt, ſimul uera, quin etiam ſimul falſa contradictio erit. Nam ſi contradictio eſt, bonum & non bonum: & neque bonum, neque non bonum: & de quo bonum eſſe falſum eſt, de eo falſum quoque eſt eſſe neque bonum neque non bonum: de eodem ſimul falſa contradictio erit. Hæc autem in uniuerſum appoſuit: ut diligentiam oppoſitionibus, & contradictionibus ſumendis adhibeā eſſe non mediocrem oſtéderet: propterea ꝙ ſi non accurate ſumantur: aliter nonnulla eſſe poſſe uideantur, quàm demonſtratum fuerit.

Alexandri Aphrodiſienſis in Priora Reſolutoria Ariſtotelis, Finis.

INDEX

ACCVRATISSIMVS omnium Capitulorum ſuper Priora Reſolutoria Ariſt. nuper additus eſt.

Caput primum. De propoſitione ratiocinatiua, & uariis illius ſpeciebus: de termino: de Ratiocinatione: de Eſſe in toto, uel dici de Omni, & dici de Nullo. folio. 6
Caput.2. Varias propoſitionis ratiocinatiuæ diuiſiones ponit. deinde de Illarum reciprocatione agit. 15
Caput.3. De propoſitionum neceſſariarum reciprocatione. 22
Caput.4. De contingentium propoſitionum reciprocatione. 24
Caput.5. Agit de tribus figuris, & de prima ponit inutiles quam utiles ſyllogizandi modos. 27
Caput.6. Ponit ſecundam figuram, illiusq; modos omnes. 49
Caput.7. Tertiæ figuræ diſpoſitionem, & modos exponit. 69
Caput.8. Qui nam modi inutiles omnibus figuris, Quo pacto etiam ordines ſyllogiſmi perficiãtur & ad uſes primæ figuræ modos reducantur. 84
Caput.9. De ratiocinationibus ex utriſq; neceſſariis. 93
Caput.10. De mixtione neceſſarij & exiſtentis in prima figura. 97
Caput.11. De mixtione exiſtentis & neceſſarij in ſecunda figura. 106
Caput.12. De mixtione exiſtentis & neceſſarij in tertia figura. 115
Caput.13. De ipſo contingenti, & contingentium propoſitionum reciprocationibus. 126
Caput.14. De ratiocinationibus in prima figura ex utriſq; contingentibus. 133
Caput.15. De ratiocinationibus in prima figura ex mixtis propoſitionibus de contingenti & exiſtenti. 141
Caput.16. De neceſſariæ & contingentis mixtione. 169
Caput.17. De ratiocinationibus, quæ ex utriſque contingentibus conſtant in ſecunda figura. 183
Caput.18. Mixtio ex contingente & exiſtente in ſecunda figura. 194
Caput.19. Mixtione neceſſarij & contingentis in ſecunda figura. 200
Caput.20. De mixtionibus, ex utriſq; contingentibus in tertia figura. 211
Caput.21. Mixtio contingentis & exiſtentis in tertia figura. 215
Caput.22. Mixtio neceſſarij & contingentis in tertia figura. 220
Caput.23. Quòd omnia ratiocinationum genera tribus tantum figuris conficiantur. 228
Caput.24. In omni ratiocinatione terminum aliquem prædicatiuum neceſſarium eſſe, qui uniuerſale ſignificet, ſ. propoſitionẽ affirmatiuam. 239
Caput.25. Quòd omnis ratiocinatio ex tribus terminis tantum, & duabus propoſitionibus conficiatur oſtendit: quomodo etiam additis terminis, propoſitiones ac concluſiones augeantur exponit. 244
Caput.26. Quænam quæſtiones in quibus figuris probari poſſint, & quænam faciles & difficiles ſint oſtendit. 258

Caput.1. De propoſitionum copia: Sectio ſecunda. 261
Caput.2. De medij inueniendi ratione in omni ratiocinationum genere, & de conſtruenda ratiocinatione. 270
Caput.3. De diuiſione, & diuiſiuo ratiocinandi modo. 302

Caput.1. Quomodo omnes ratiocinationes ad aliquã ex tribus figuris reducãtur. 309
Caput.2. Quo pacto in una fiunt figura ratiocinationes in aliam reducantur. 412
Caput.3. De ratiocinatis ex infinitis & priuatiuis propoſitionibus, & de ipſarũ conſequentiis. 420

INDEX FINIS.

Series Chartarum,
A B C D E F G H I K L M N O P Q R.
Omnes quaterniones, præter Q R duerniones.

VENETIIS, Apud Hieronymum Scotum.
M D L X.